Universidad de Deusto
Biblioteca

Universitäts-Bibliothek Freiburg

BIBLIOTECA DE LOYOLA
Sala / Estante 2 Pluteo 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. C. C. M.

Es del Coll.o de la Comp.a de Jesus de Burgos

24.14

S. las pies. R. d. v. R. m. sus
vos vassallos. y capellans. q.

O que los procuradores de cortes d
estos reynos, que por mandado de vra Magestad venimos
a las q vra Magestad a mandado celebrar en esta villa de
Valladolid este año de quinientos y qrēta y ocho años, pedi
mos y suplicamos en nōbre d estos reynos/es lo sigiente.

EXIMII AC SANCTISSIMI VIRI DIVI GREGORII PAPÆ IN PRIMO REGVM LIBRO MVLTIPLEX expositio. Nunc primum literarum formis quantum fas fuit castigata.

VENETIIS IN OFFICINA DIVI BERNARDINI.
MDXXXVIII.

Cum Priuilegio Illustrissimi Senatus Veneti.

Universidad de Deusto Biblioteca
5-2-7
BIBLIOTECA JESUS HISTORICA COLEGIO DEUSTO

Peticion.ij.

A Si mismo hazemos saber a vra Magestad q̃ por
dos cartos reynos se dize publica q̃ vra Mag
manda que el Principe nuestro señor passe e essas p
lo q̃l seria notorio daño destos reynos como lo tenc
scripto por carta a vuestra Magestad, con Juan perez
cabrera procurador destas cortes por la ciudad de Lue
suplicamos a vuestra Magestad sea seruido de manda
sesto que se dize es assi que no se ponga en efecto nipa
adelante, y en caso que vuestra Magestad sea seruido q
Alteza passe a visitar los reynos y señorios q̃ vra Mag
tad tiene en essas partes, sea despues q̃ la bien auenturada
venida de vra Magestad a estos reynos, y que luego se
tienda en que su alteza se case en estas ptes q̃ España p
su bedad lo requiere, y estos reynos rescebiran gran b
por el beneficio que consiguiran en q̃ su real persona
mas generacion.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX RERVM AC SENTENTIARVM NOTABILIVM, IN quo per a literam, primam faciem, per b vero, secundam intelligendum est.

Abstinere ab ascensu ad solẽnẽ hostiã, vt lactet filiũ qd. 18.a
Ablactãtur infantes, quãdo paruuli eruditiõis Christi incremẽta suscipiunt. 18.a
Ablactãtus quando ducitur vt appareat in conspectu domini. ibidem
Absq; vnigeniti dono nunquã qsquã sanctus extitit, neq; Angeli in cœlo. 35.a
Abire in locum suũ sanctæ ecclesiæ cum viro suo quid est. 55.b
Abscondi in antris, cisternis, abditis, cauernis, & petris quid. 225.b
Abner filius Saul princeps quomodo dicitur. 167.a
Abner pater meus lucerna. ibidem.
Ab Amalech discedere qd. 75.a.b
Abire doctoris quid. 295.a
Ab afflictione in qua sunt sanctos suos quomõ reuocat Deus. 296.a
Achimas quid. 167.a
Achinoe quid ibidem.
Accidia quomodo vincatur. 239.b
Accipere de manu offerentium tortas panis quid. 186.b. 187.a
Actiua & contemplatiua vita in vicẽ conueniunt, & differunt. ibidem.
Adã post diaboli cõgressum penitus eneruatus, hosti præualere non poterat. 4.a
Adorare, & ĩmolare qd. 8.a.2. 16.b
Adorare ecclesiæ quid. 16.b
Adorare, & recedere quid. 18.a
Aduersarii quãdo dominum Iesum formidabunt. 42.a
Aduersa sæculi nunquam sancti ferrent, nisi Christus illis auxilio esset. 50.b
Adeps hostiæ quid significet. 53.b
Ad promerendam æternæ vitæ gaudia non exquiritur qualitas operis sed mortificatio propriæ, & executio alienæ voluntatis. 80.a
Ad scienda diuina secreta adsumitur, qui in exterioribus non moratur. 91.a
Ad animarum nostrarum salubria consilia qui sunt vocandi. 114.a
Ad sacerdotum electionem qui inuitandi sunt. 127.b
Admiscentes mala bonis, a peccatis nunquam soluuntur. 130.b
Admirabilis virtus cõtẽplatio. 138.a
Adærere Deo, & cum eo vnus spiritus fieri quo põt homo. 141.a
Ad gaudia æterna, nemo venit, qui ea feruentibus desyderiis non inquirit. 157.a
Ad regimen ecclesiæ indigne assumitur, qui sanctorum patrum nobilitate non tenent. 159.a

Aduersus prædicatores quando peccator consistit. 162.a
Adsumere subditum quid. 176.a
Aduersa potẽtur tolerat qui fortiter amat cœlestia. 184.b
Ad excelsum post propheticæ spiritum venire quid 198.b
Ad philisteos descendere qd 233.b
Ad perfectionem tendentes grauissimis præliis semp quatiũtur. 236.a
Ad prælandum pgere quid. 244.a
Adiurare populum ne mãducet in die victoriæ quid. 248.b
Ad extinguendum fornicationis spiritus vna non sufficit virtus. 262.b
Adorare dominum quid. 288.b
Adolescens quando per vestimentuz capitur 290.a
Adelectionem, siue consecrationez antistitis multi religiosi z sapientes vocandi sunt. 299.b
Aegyptus quid 118.a
Aeternæ vitæ gaudia quomodo præmereantur 8.a
Aemulus veteris sacerdotii nouoruz est ordo prædicatorum 62.a
Aetas virilis tẽpus dominicæ incarnationis est, z administrandi sacerdotii. 62.b
Aeterna bona non diiudicamus, nisi magna mentis quiete. 93.a
Affligitur sepe, Doctor de perditione subditi. 295.b
Agar ancilla, nõ proficiẽtes, sed imbedientes subditos signat 76.a
Agag. i. carnalis sensus pinguis a qb9 neqssimus z tremore efferẽ. 297.a
Ager Ioſue Bethsamitæ amœnitas æterna 123.b
Agnum diuidere a canone fidei separari est 133.b
Agnum vnum integz offerre qd. ibi. 134.a
Agnorum nomine magni viri signãtur. 273.a
Agag Amalech rex quis 276.b
Agaggladio mulieres quando facit sine liberis 293.b
Alta loqui quid sit 45.a z.b
Alta q̃ vñr sæculi foueæ sunt. 183.a
Aliquid, quod inebriare potest bibere quid 15.a
Altare thymiamitis, z comburende carnis in tabernaculo fœderis qd. 134.a
Aliquid faciendum non (254.a est de subiecto sine voluntate superioris 298.b
Amaritudo, z tristitia sanctæ ecclesiæ perditio est peccatoz 11.b
Amore siue gaudio, z timore Quare contemplantes afficiãtur. 26.b
Amatores vitæ contemplatiuæ prius bona opera comparant 122.b
Amalech fracta longo post tempore recensita quid significat 270.a
Ambientes prælationes multi sunt, eoz offm exequentes pauci. 187.b
Amor electæ mentis immutatio vastatis est 192.a
Ammom. i. vitiorum populus quando vehementer cæditur 210.b
Amalech destruere quid 262.a
Amalech ab euilat vsq; Sur. 275.b
Amalech pulchra quæ 278.a
Amalech quid 275.a.b
Anna, z fenenna ecclesiæ typum tenent z synagogæ 7.a
Annæ sterilitas quid 7.b
Annæ mœror eius affectionem erga iudaicum populum significat 15.b
Anna quando, z quare ad solẽnem hostiam inuitata fuerit 18.a
Anima bonum diuinæ visionis non comprehendit nisi vnita 166.b
Animam effundere in conspectu domini quid 15.a
Animaz regimen qui suscipit hunc susceptuz gregem desere z otiis vacare ecclesiastica censura non sinit 265.b
Anna quando ascendit, quandoq; solẽnem hostiam immolauit 19.b
Amphora, z poculum in sacra scriptura quid 20.b
Anima immolat, z non adorat, quãdo sic iucunditate perfruitur, vt timore nullo concutiatur 27.b
Anna affligitur, cum immoderata intentio boni operis turbat contemplationem 28.b
Anima non potest dolere de præsentis vitæ ærumna, nisi erigat se ad cœlestia 30.b
Angere quid. 28.b
Anima, quæ deo non parit diabolo gignit filios 39.b
Ante faciem Heli domino ministrare quid. 52.b
Ante faciez Heli gradi quid, z quid facies Heli 64.b
An facinorosi in articulo mortis pœnitentes, statim euolent ad vitam 74.a
Ani similitudine fabricare qd 116.b
Antiquis patribus quanto ad peccandum adauciores simus 143.b
Ante prædicatores descendere quid 194.a
Anima negociorum multitudine occupata ad capienda spiritualia intrare perfecte non finitur 302.a
Apparere stationi Philistinorum, quid 241.b
Apparere in conspectu domini quid z qui vere appareat 18.b
Apparere iugiter ibidem
Apostoli sunt principes cum quibus egenus, z pauper sedent 40.b
Appetentes de culmine pastoraliter renam felicitatem finem lamenti habent 71.b
Aperta, z indubitata, non consilio, sz subuentione indigent 246.a
Aquarum appellatione angeli intelligunt 2.a
Aquis tegere superiora scripturæ quid 2.a
Ardorem ecclesiæ in prædicatione Iudea molestissime tulit 14.b
Arcus fortium quid est, nisi sæuitia Iudeorum 37.b
Arrogantes z superbi ad diuinorum misteriorum cognitionem non pertingunt 100.b
Ararę in boue z asino quid 207.a

Arcā asportare de lapide adiutorii? 108.b
in Azotum quid. 108.b
Arcam afferre de Syloquid. 101.a
Arcam Dei capere quid. 103.b
Arcā Dei circūducere quid. 111.a
Arca in locū suū qñ remittat. 114.b
Arca vacua est diuina scientiæ sine operatione. ibidem.
Arce debitum quādo soluatur. 117.a
Arcā dimittere quid. 120.a
Arca Dei qbus cōmitti debet. 128.a
Arca Dei quando foris ad percussionem respicitur. 128.b
Aratores agrorum, & messores segetū qui sint. 145.a
Argentū in manu pueri quid. 163.b
Arma carnalis prælati sunt instrumenta nocendi incautis. 145.b
Ardor auaritiæ causa est peruertendi iudicii. 151.b
Aratores, & messores bonorum prælatorum qui. 153.b
Arma & currus fabricare qd. 153.b
Arma sanctorum sunt acuta consilia. 154.b
Armum ante se ponere & mandu care quid. 177.b
Arrogantes alios semper paruos, & debiles, se semper magnos aspiciunt. 203.b
Arma Ionathæ doctoris sunt horta menta. 236.a
Arcam habere quid. 245.b
Aron quid. 251.b
Arrogantium ac elatorum perpetuus mos. 250.b
Arietem, ac bouem in lapide occide re quid. 253.b
Aromata emere, & Iesum vngere in sepulchro quid. 266.a
Arma Amalech expugnationi necessaria quæ. 270.b
Aron, & Vr manus Mosi sustinentes quid. ibidem.
Arietib' Amalech ꝑcere qd. 278.a
Ascendere super Cherubin, & volare sup pēnas & ventorū quid. 19.a
Ascensus ordinatus contemplantis incipit a timore. 27.a
Assertiones Iudeorū spiritaliter intellecte terribiles sunt. 101.b
Asinas inuenire quid. 161.b
Assertiones iudeorū pro nihilo pensat ecclesia. 102.a
Ascendere malignis spiritibus quid 132.b.& 224.b.
Asinas perdere & inuenire qd. 161.b
Asinæ eis peccatrices aīe sunt. 161.a
Ascēdere in ciuitatē quid. 169.a
Astuta ac reprobanda tergiuersatio peccatorum. 238.a
Ascēdere & surgere doctoris qd 229.b
Ascensus inter quos erāt petræ eminētes Ionathæ ad Philistinorum stationem quid. 238.b.239.a
Ascendere reprobis quid. 295.a
Auris dextera, & sinistra intentio est pii operis, & supernæ visiōis. 83.a
Audire loquentē deū præcepta eius operibus implere est. 95.b
Auferre Deos alienos de medio sui quid. 130.a

Audire quandoque precognoscere est. 148.a
Audire verba populi, & loqui ea in auribus domini quid. 158.b
Auricola Samuhelis humilis intelligentia doctoris est. 169.b
Audire tumultum paulatim crescētem predicatori quid. 246.a
Aurea virginitas non est, si foris est, intus non est. 274.a
Audire vocem carnalis sensus qū potest predicator. 292.b
Authoritas, & increpatio pastoris tela sunt. 296.b
Austeritas legis p cornu signat. 306 b
Authoritas ecclesie sine misericordia nulla est. 304.a
Auditoribus sanctificari qd. 308.a
Auaritia qūo vincatur 239.a
Bethsamitæ viri in valle triticū metentes qui. 122.b
Bethsamitas oculos elauare qd. 123.b
Bethsamitas ligna plaustri concidere, & vaccas desup locare qd. 124.b
Bethsamite ꝑcussi heretici sunt ac reprobi sacri altaris mīstri. 127.a.b
Bethel & Galgal, & Masphat circuire quid. 137.b
Bene foris vngitur, qui intus virtute sacramenti roboratur. 180.b
Benefacta nostra prælatos etiā possumus cælare, quum elatione ca uere non possumus. 236.b
Bethsames quid. 111.b
Bethsames & vaccas ire in directum contra. ibidem
Bethsamitæ. 112.b
Bethsamitas triticum in valle metere quid. 123.a
Bethleem quid. 297.a
Binarius numerus non semper accipitur in bona parte. 9.a
Bis Amalech ꝑcutere quid. 269.b
Bonum quicquid agimus in vita dīuinæ gratiæ est adscribēdū. 136.a
Bona Israel æterne retributiones. 175.b
Bona nostra scire & ignorare debemus. 194.a
Bona temporalia vana sunt. 218.a
Bona seculi peccatis amatores suos obligant. 218.b
Bonis cœlestibus non bonitate sua homines, sed diuina perfruuntur. 218.b
Boni opis consumatio terminus est cogitationes, & verbi. 232.a
Bona agere quando nitimur. 238.b
Bouem & arietem mactandum in manu adducere vsque ad noctem quid. 254.a
Bona aliis ille potest vtiliter dicere, qui ea opibus cōsueuit pire. 268.a
Bona opera electorū victimæ sunt, & holocausta. 285.b
Bona opera qñ bona sunt. ibidem.
Brachium præcidere quid est. 62.a
Brachium contemptoris & domus eius quando præcidetur. 70.a
Bucella pāis æternitas Chri. 64.b
Bucina canere, & post predicatorem clamare quid. 222.b

Charitas alienum laborem sum facit. 3.a
Capilli sup effluentes terrenã substantiam designant 12.b
Carnale est, separari nõ posse a corporeãrũ rerũ phãtasmatibus. 17.a
Cardines terræ sancti pdicatores sũt itẽ terræ pẽitus dediti. 40.b.c.50.a
Carnem crudam dare quid. 54.a
Calce repellere quid sit. 60.b
Canes muti non valentes latrare qui. 77.a
Carnalis non assumitur ad sũmã cõtemplationis altitudinẽ. 27.a
Carnalis prelatus dicitur lucerna p officiũ, cæca per intentionẽ. 78.a
Cadere poculo, superbia inebriari est. 99.a
Cadentes poculo cur sanctæ ecclesiæ prædicatores dicantur. 100.a
Caput, & manus Dagon cur in limine locantur. 109.b
Calcare sup limẽ Dagõ qd. ibidem
Cariathiarim ciuitas cur sita sit in Gabaa. 128.a
Carnales, rõnis oculos nõ hñt. 140.b
Carnalibus etiã lenia præcepta grauia videntur 143.a
Carnalis prælatus recte duri filius nuncupatur 149.b
Carnaliũ imitator semp agere nititur foris, q̃ alii agere non pñt. 150.a
Capita plebis quando pastorum humerum tangunt. 160.b
Caput, & collum regis vitam, & doctrinam significant. 160.b
Carnis mortificatio ꝓparatio est æternæ beatitudinis. 190.a
Carnis motus quando in fugam vertitur. 21.b
Caro pfecta & impinguata ad lapsũ sensuũ omnium facilis est. ibidẽ.
Carnales motus in corpore virginali non habent regẽ delectatiõis. 222.a
Caprarum vallis contra desertũ. i. infernum cur sita phibetur. 233.a
Carnalia etiã secularium pdiscenda, vt in diuinis erudiamur. 233.b
Carnalibus delectationibus oppleta mens cernere spiritalia non prævalet. 244.b
Caste viuere volẽtes ptra fraudes spiritũ fornicatiõis vigilare dẽt. 271.a
Caste viuere volentes de carnis blandimẽto retinere nihil debẽt. 271.b
Casus iustorũ eorũ est status. 279.b
Charitas reliquarum virtutũ velut corporis facies est. 302.b
Cadauer integer Agag interfecti quid. 293.b
Caro maceranda est cum discretione. 121.b
Cœlorum appellatione apostoli intelliguntur. 42.a
Cædere inimicos vsque subter Bethar quid. 13.b
Centuriones & tribuni sanctorum predicatorum qui 153.a
Certa perfectionis virtus. 175.a
Cœli sublimes pdicatores sũt. 302.b
Ceruix quid. 106.b
Ciuitas specialis nostri redemptoris sacra scriptura est. 7.b
Cibus sanctæ ecclesiæ conuersio peccatorum, siue gaudium de eorum conuersione est. 10.b
Circulus dierũ est spiritus sancti ratio diis ostensa manifestatio diuinæ voluntatis 17.b
Cibo boni operis non reficitur, qui cupit sola specie frui cõditoris. 28.b
Circulus dierum est infusio diuine lucis. 31.a
Cibus vitæ ab ecclesia nunquam tollitur. 39.b
Cibus electæ animæ persona est redemptoris. 53.b
Ciuitates muratæ, & sine muro ville mentes fidelium sunt. 126.b
Cibus mentis, est deuotionis affectus. 167.b
Cisternæ aquarum verba sunt sanctarum scripturarum. 226.a
Cis & Ner cur vnius patris filii dicuntur. 267.b
Clamare a facie regis quid sit. 157. a. 88.b
Claudere vitulos domi quid. 119.a
Clamor Samuhelis & lactẽs agnus quid. 143.a.b
Clamare a facie regis, & minime exaudiri quid. 147.b
Ciuium ascendit, qui videntem rem perire vult. 165.b
Clementia sacerdotum huius temporis valde est dãnanda. 288.b
Clerici mali, cum ad sacerdotium perueniunt moriuntur. 71.a
Consumata visio Dei omnipotentis agnitio est. 5.b
Cor sanctæ ecclesiæ eius sancti, ac eruditi fideles sunt. 13.b
Comendare ecclesia filios Deo, quo modo dicatur. 12.b
Contemplanti cælestia fœda sunt omnia terrena. 26.a
Cor custodia munitum circũspectionis ciuitas est. ibidem.
Corporeorum sensuum immoderatus vsus, ac mentis vagatio maxime obsunt contemplationi. 26.a
Cornu sanctæ ecclesiæ. i. eius potestas per incarnationem redemptoris exaltatum est. 33.a
Conspectus regis cognitio est redemptoris. 34.b
Cornu Christi. i. eius ecclesia quãdo sublimabitur. 42.b
Concipere menti est, de Dei contẽplatione gaudere. ibidem.
Corã electæ mẽtis intẽtio ẽ. 43.b
Cornu domino Ephot portare quid est. 60.a
Corã Christo ambulare quid ẽ. 63.b
Cor & aũa dei sacra scriptura ẽ. 7.a
Confitẽti nihil prodest, nisi se ad Dei imaginem formet. 73.b
Conuerti quid sit 74.a
Conuersio peccatoris nõ est in humilitate. ibidem
Confessionis sed in renouatione interioris hominis. 74.a
Conuersio peccatoris vera q̃ sit. ibid.
Cognitio verbi domini nobis perne-

ceſſaria eſt. 88.b
Coram Heli miniſtrare domino nouus prædicatorum ordo quo dicatur 89.b
Contra viam ſpectare quid 104.a
Commotio terræ, & cantare domino quid. 113.b
Cor vt Aegiptus, & pharao quando peccator aggrauat. 118.a
Conſines noſtri ſunt electi pres 120 b
Contemplationis ſublimitatem in mundo nemo obtinet 123 b
Contẽplatiuæ vitæ puritatẽ q̃rẽtibus excellentiora quæque deſcripturis ſemper pandenda ſunt 124 b
Cor Deo præparare quid 130.a
Conſulere puerum quid 162.a
Conſulere dominũ q̃n imus 164.b
Conuerſatiõ paſtoris in ſubditis aſpicitur 165.a
Cognationes tribus Beniamin diuerſæ ſanctoꝝ puerſatões ſũt 176 a
Cor perdere ac inuenire quid 176 a
Coqui ſacerdotes ſunt 177 a
Colis domini ſacra eſt ſcriptura, & redẽptor noſter 188 a & 189 a
Cor alium ĩmutare quid 194 b
Converſio beati Pauli prouerbiũ peccatorum facta eſt 198.a
Coram domino veſtis decorem portare quid 199 a
Cognitio peccati quando diuini numeris eſt preparatio 199.b
Coram domino electis ſtare qd 199.b
Compunctio non oritur, niſi ex cognitione peccati 212.b
Colliſi filii dexteræ æterna eſt ſublimitas redemptoris 230.b
Corpus potenter extenuat, qui cœleſtium amore cor inflãmat 239.a
Concupiſcentia cur ex aduerſo humilitatem habet 240 a
Correctioni peccatorum in vigilãtes cum angelis pugnant 240 b
Contra demones quibus depugnandum armis ibidem
Comedere vim ſanguine quid 252.b
Contra inimicos omnes in circuitu pugnare & vincere quis põt 260.b
Contemplatiui diſcedere ad momentum a Chriſti contemplatione, putant fornicationem 266.a
Cõia qualiter ſunt laudãda 285.a
Corde credere ad iuſtitiã qd 291.a
Concidere Agag infruſta qd 293.b
Cogitatiões luxuriæ nihil ſunt aliud quam carbones 294.a
Conſumata viſio intimæ veritatis ratio perfecta eſt 295.a
Cornu oleo implere quid 296.b
Cornu oleo pleno vngi quid 297 a
Cornu ſpiritalis converſatio doctoris eſt ibidem.
Cor electi auditoris altare Dei eſt 298.a
Cornu olei tollere quid 303.b
Cornu pleno oleo vngere qd ibidẽ.
Cornu ſalutis quid 307.a
Converſio vera peccatoris q̃ ſit 74.a
Converti in extremo vitæ quomodo quis poſſit ibidem.
Converti bene quid ſit 226.a
Contemplationis pulchros aſpectus habere non præualet, niſi qui prius ſe in labore pii opis exercet 303.a
Chriſtus quandoque eccleſiæ & electis adeſt. quandoque abeſt 51.b
Crudum agnum, & coctũ aqua mãducare 53.b
Creſcere in virum perfectum mentis ætate proficere eſt 86.b
Creuiſſe Samuhel. i. nouorum ordo prædicatorum quo dicatur 97.b
Criminoſorum reconciliatio facilis non eſt 117.b
Chriſtiano⁊ impfecta deſyderia dæmonibus terribilia nõ ſunt 134.b
Chriſtus ſolus liber a manu Philiſtim extitit 131.a
Chriſtus frater nr̃, & decor ẽ 267.a
Crimina quidẽ caueri p̃nt, ſed peccata oĩa vitari nequeũt 254.b
Chriſtus quomodo ſe filium Dei reſurgendo probauit 38.a
Chriſtus carnem aſſumit, vt noſtrã nobilitatem repararet 214.b
Chriſtus diabolo congrediens, diuinitatis potentiam abſcondit 4.b
Cupiditas prelatorum per nouaculã exprimitur 12.b
Cuius prædicatoris verbũ dubi o procul veniat 89.a
Cur Heli arcæ captione intellecta de ſella cadit 106.b
Currus carnaliũ platoꝝ qui 144.a
Curui præſidere quid 154.a
Currus noſter quomodo inceſſanter uoluatur 154.b
Cumpunctio cordis altaris nomine quandoque cenſetur 254.a
Culpa ſubditi quandoque prælati adſcribitur 256.b
Cunctis ſenſibus q ſũt victores 261.a
Culparũ cauſæ non ſolum pẽſandæ ſunt, in electorum examine, ſed etiam merita 259.a
Dan & Berſabee quomodo interp̃tẽtur, & quid ſignificẽt. 87.b
Dan. & Berſabee vniuerſitatẽ iſrael deſignant 98.a
Dagon ac tẽplum eius quid 108.b
Dagon in locum ſuum reſtituere, quid 109.a
Dagon truncus, & palmæ manuum eius quid ibidem
Dare voces, & pluuias ad clamores predicatorum quid 217.a
Dari indicium q̃n petimus 257.b
Dare ſanctitatem quid ibidem
Declinare ad dextrã & ad ſiniſtram quid ſit 121.b
Debilis eſt omnis hominis fortitudo ſine auxilio conditoris 41.a
Deo patri ſilet, qui filiũ negat 42.a
Deo per amorem non vivit, qui ſeculum amare non deſinit 48.a
Deſyderia ſanctorum ingentia tonitrua ſunt 51.a
Deus nolens damnat, volens peccata dimittit 58.b
Deo & hominibus placere quomodo quis poterit 59.a
Deficere oculos, & animam tabeſcere quid eſt. 62.b & 71.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Descendere ante prædicatorem quid 194.a
Deus hominuz more nobis loquitur vt intelligatur 6.a
Deserens peccata numuz argenteũ offerre debet 73.b
Desyderia diuinitus inspirata maiorum debent iudicio summitti 82.a
Dei vocatio excitatio est mentis ad augmentum maioris gratiæ. ibidẽ
Deus ꝛ si instus est, creditur tamen admodum miseratione pius 86.b
Debitum arcæ est afflictio pœnitentiæ 114.b
Deo dare gloriam peracta penitentia quid est 117.b
Deponere arcam scilicet lapidẽ grã dẽ de se humilia sentire ẽ 125.a
Deos alienos de medio sui abiicit, q̃ mala opera non cõmittit 130.a
Demones nostri inimici quando sic humiliãtur, vt in terminos israel vltra non veniant 136.a
Dei dz esse docibilis p̃dicator 138.b
Decor virtutis visus non potest non concupisci 140.b
Decimas virtutum tollere est, illas imperfectas relinquere 147.a
Declinare post auaritiam, defluere terrenaz rez intentione ẽ 151.a
De verbi plenitudine nõ possunt oẽs accipere, secus est de plenitudine libri 173.b
De manu inimicorum qui possunt israel liberare 181.a
Deo quando adheremus, ꝛ cum eo vnus spiritus efficimur 192.b
Despicientes prælatos belial filii recte nominantur 203.b
Dexter oculus noster intuitus est æterne claritatis 206.a
De agro bobus p̃euntibus venire quid 07.b
Demonum ducatum sequuntur numerabilia vitia 223.b
De peccato cur peccator interrogatu 218.a
Defectio temporis amissio est æternitatis 219.a
Desyderium discendi a nonnullorz cordibus diabolus auferet 233.b
Delectatio peccati sol quãdoq; solet appellari 239.b
Despicere appẽtes doctores qd 242.a
Decennari numeri perfectio in terris non habetur 247.b
Debiles pauperes cæci, ꝛ claudi qui in parabola euangelica introducñtur ad nuptias qui 248.a
De inimicis nostris quando penitus vlciscamur 249.a
Deuoluere grande saxum ad prædicatorem quid 253.a
Debellare immundos spiritus qui sufficiunt 274.a
De nocte p̃dicatori surgere qd 280.a
Deponere potentes de sede qd 287.b
Decorem induere quid 289.a
De pacifico ingressu interrogare quid 299.a
Deus qbus se clarius ostendat. 98.a
Demones innumeri electorum sinqulis deputant 132.b
Demones habitam in illis per iniq̃ consiliatqui alta virtutũ culmina non tenent 224.b
Diabolus etsi de monte Effraim fuit effrateus tamen non fuit 7.b
Dies stati cur promissiones redemptoris vocantur 7.b
Dies vitæ electi subditi eius virtutes sunt 12.b
Dies, quibus ab ecclesia domino cõmendamur, tempora sunt præsentis exilii 22.b
Difficultas contemplationis inde trahit originem, ne cito habita vilescat. 25.b
Dilatatum os Ecclesiæ est prædicatio redemptoris per totum orbem diffusa 33.b
Diuinitas redemptoris p̃ miracula incõparabilia manifestata est 35.a
Diabolus ꝛ eius sequaces esse non habent 35.b
Dilatatum os super inimicos habere quid 44.a
Diuina obsequia a voluptariis nunquam bene perficiuntur 55.a
Dissoluti pastoris oculi caligãt semper ne summa videant. 78.a
Dicere Deo loquere domine quid est 94.b
Dii vere Iudæi esset, si in patrum fide mansissent 102.a
Diuina misteria contemptoribus p̃dicanda non sunt 112.b
Difficultas reconciliationis semper debet esse in corde pœnitentis. ibidẽ
Dii in scriptura sacra sublimes homines intelliguntur ibidem
Dissimulatores pœnitentiæ diabolo sunt similes 118.b
Dies mansionis arcæ multiplicatur cum regimen animarum apud dignos est 129.a
Dies peccatricis animæ est spes cõsequende indulgentiæ 132.a
Diuina iudicia tangi q̃libet possunt intelligi non possunt. 141.b
Dierum reproborum intentio vanæ prosperitatis est 158.a
Dies est fides redemptoris 310.b
Diues ꝛ ornatus donoz spiritalium esse debet rector ecclesiæ 160.a
Diuertendum a prælatis reprobis est 165.a
Diuine lucis cognitio iocundissima lux nunquam sacians est 186.a
Dissoluentes se vane compungi non possunt. 187.b
Dies mentis reprobæ delectationes male sunt 186.b
Differt maxime inter bonuz prædicatorem ꝛ malum 198.a
Dimittere populum singulos in domum suam quid 202.b
Dissimulanda est culpa, quæ nõ potest feriri digna seueritate 204.a
Diuinam voluntatem quando quis plene perficit 216.a
Diuersitas multa peccantium 230.b
Dii aliquando in scripturis magni prædicatores appellantur 238.a

Dies mentis splendor est eruditio/nis 251.b
Digitus dei spiritus sanctus ẽ 274.a
Discedẽtes a verbis doctorum domi num derelinquunt 278.b
Digni pastores ecclesiæ non possunt deesse 301.a
Dirigi spiritum a diuinctionis in reliquum quid 305.a
Discretio seruanda est in carnis maceratione 121.b
Dicere bona multa qs possit. 166.b
Dies quid 251.b
Domino filium suum omnibus diebus eius vitæ, quis vere tribuit 12.b
Dolor animæ passiones, quid 15.b
Domus primitiuæ ecclesiæ gentiuz deuotio extitit 7.a
Doctores primitiuæ ecclesiæ impares non fuerunt excellentiæ suæ dignitatis 17.b
Domus Helcanæ que propriæ sit, z quando ad solẽnem hostiam cum eo ascenderit 18.a
Donum sancti spiritus per vinuz exprimit, quod charitas Dei ẽ 0.b
Doctor loquendo nihil proficit, nisi in cordibus nostris quod loquitur p diuinam gratiam fundatur 22.a
Domus spõsi ecclesiæ æterna sanctorum societas est 52.a
Dormire cum mulieribus variis hereſibus polui est 56.b
Dom' nostra. i. æterna patria nostris operibus nõ promeretur 63.b
Dormire cum mulieribus est, secu re peccare 66.b
Domus dãnati infernus est, in quo nulla est sapientia 70.a
Domus sacerdotis est multitudo populi 72.b
Dormire in tẽplo vbi ẽ arca qd 78.b
Dormientes. i. a vanis quiescentes dominus vocat 79.a
Dominus quãdoque gratiam subtrahit, vt ardentius cõcupiscat 82.b
Dominus iuxta verbum domini qñ apparcat 89.b
Domus domini sancta ecclesia. eius ostia spirituales virtutes 96.b
Doctores ac pdicatores ecclesiæ prophetæ sunt ibidem.
Dona vmilium æterna veritas supbis abscondit 123.b
Domus agni munita conuersatio redemptoris est, ac patria cœlestis 135.a
Domuz in Ramatha habere, z ibi ædificare altare quid 139.a
Doctores sancti quando currus fabricent 154.b
Domus sanctorum eius est conuersatio 172.a
Domus dei quæ 185.b
Doctrina boni pastoris dies est eruditi discipuli 195.a
Domus, Regis ãre in Gabaa 203.a
Domini manus quando super filios, z patres extenditur 216.b
Domus ixe mens est linguæ seruiẽs letigiose 232.a
Domus transgressoris consuetudo ẽ prauí operis 294.b
Domus superboruz est nequitiæ suæ mensura 295.a
Domini spiritum dirigi post vnctionem quid 305.a
Domus panis Iudæa fuit 305.b
Doctoris boni dies qui sint 268.a
Dormire in tẽplo ubi ẽ arca qd 90.b
Domini respondere z non respondere in die quid 255.b
Ducere ad inferos, z reducere quid 48.b
Dum Petrus dicit, Bonum est nos hic esse, z Samuel loquere, non differunt 83.a
Duobus modis cum homine loquitur Deus 91.b
Duæ mortes inuicez contrariæ, peccatorum vna, altera iustoꝝ 110.a
Ducere vitem de sodoma, z propagi nem ex Gomorra quid 155.a
Duo panes pdicatori dare qd 187.a
Duo pariter relinqui in pugnã carnis quid 211.b
Dum per abstinẽtiam corpus domamus, innumeros illicitos motus e neruamus 212.b
Dum pastores corruunt, ad præcipitium subiecti comitantur. 277.a
EAparte animæ quisque punitur, qua ad peccandum se incurrat 110.b
Ecclesia sancta cõstituere nulla cernitur, nisi quæ præligere z præordinare deum contemplatur 196.a
Ecclesiastici huius tẽporis noua scribendi studia vituperant 3.b
Ecclesia cur dicitur ebria 13.b
Ecclesiæ vuluam qñ clausit dñs io.a
Ecclesia ideo dicitur mane surgere quia in gentium vocatione prospe rum iter habet 16.b
ecclesia primitiua diu alta prædicare vitauit 19.a
Ecclesia fundata est in Sylo. i. in sacra scriptura 20.b
Ecclesia quibus prædicat, verbũ, virtutem minime operationis admi nistrat 21.a
Ecclesiæ sanctæ hostiam ĩmolare est per prædicationem fideles inflammare 55.a
Ecclesiæ fines pacẽ ponere quid ibi.a
Ecclesiæ rector pro peccatoribus non pro iustis ordinatur 180.a
Ecclesiæ locus summus non bene regitur nisi rectoris mens gratia diuina repleatur 195.a
Effrataeus quid 24.b
Effratæi. i. fructiferi multi non sunt qui sunt de effraim 24.b
Egenus z pauper, puluis, z stercus, qd sint 40.a
Egredientes de sodomis. i. vitiis non debent summa tangere 71.b
Egredi pdicatoribus quid est 179.b
Elati quãuis crescere videantur, non crescunt tamen 87.a
Electorum deuotione demones terrẽ tur, cæduntur opere 134.b
Electi solum sacras scripturas sentiunt 163.b

Electis deus pro merito opis, tribuit incrementa virtutis 169.a
Electis sæpe prodest ordinatio mali rectoris 170.b
Electorum speculum sacra scriptura est 199.a
Electus prædicator cũ omnibus suis subditis pugnare debet 221.b
Electæ mentis afflictio omnis tentationis pereptorius est mucro 226.a
Electorum regnuz qñ paratur. 228.b
Electus quis est scdm cor dei 229.b
Eloquia sanctarum scripturarum velut rotæ sunt 230.a
Electorum virtutes tacendæ sunt, ne pereant per iactantiam 236.b
Egues fieri quid 144.b
Equites bonorum prælatoz qui 152.b
Egredi. ac ĩ Magnas ascendere magnis spiritibus quid 215.b
Erigi, z suscitari, z cum principibus sedere quid 50.a
Errorũ pœnitentiuz Deus non remiscitur 137.a
Eremi labores qnare dominus filiis Israel commiserit 219.b
Erecti, aut incuruata qnãdo est anima 224.b
Error elatorum 251.b
Erui de manu vastatoz qd. 263.a
Error cœnobitarum 285.a
Esse intra sanctã ecclesia, z cõdigna opa nõ facere nihil pdest 24.b
Esse Dei solius est, nam nunquam dissimiliter est. 35.b
Esse electoz in Deum per instituz manere est. ibidem
Esse in arcto quid 225.b
Eunuchi, z famuli regis qui 146.b 156.a
Excellentia sacræ scripturæ non est pensanda extractatoribus 2.b
Exaltatio cornu, sanctæ ecclesiæ eluatio est naturæ humanæ super angelos 33.a
Excellentia redemptoris longe omnibus sanctis præstat. 34.b
Exaltatum cor habere 43.b
Ex negligentia operis incurritur caligo visionis 76.b
Exire quandoq; a fidei mysteriis aberrare est 99.b
Ex tales pauescere quid 211.b
Exteriora opera z si magna sunt deus non approbat si sint absque charitate 149.b
Excelsum ascendere, cor ad altiora intelligenda leuare est 172.b
Exempla, z doctrinæ sanctorum strumenta sunt, in quibus requiescamus 178.b
Exhortãdo nihil proficit doctor, nisi ad id auditor intendat 205.a
Extrema, ac intima pars malogranati Gabaon quid 237.b
Extinguere fornicationis spiritus quãdo possumus 263.a
Expectentes contemplatiuam vitaz prius se exercere debent in bonis operibus 265.a
Exempla castitatis cœlestium militũ terris impssa vestigia sunt. 273.b

Ex custodia

Ex custodia cordis cur vita procedit. 194.b
Faciem Ionatæ cerni z ante faciem eius cadere quomodo intelligitur. 243.a
Facile fallitur, qui quod contemplãdo colligit, nõ discutit in sacra scriptura 91.b
Facere filitudines muriñ qd 117.a
Fabri armorum, z currauz carnaliñ prælatorum qui 145.b
Fabricare arma nocendi genera mẽte colligere est 5.b
Facere vineam inebriari concupiscẽtiis est 155.a
Facies regis est cognita conuersatio z eruditio prædicatoris. 158.a
Facile non impendendus aditus accedentibus ad religionem 158.a
Facunditas orationis datur pro custodia mandatorum 198.a
Familiæ, z tribus diuisæ stare quid 200.a
Faciem doctoris cernere qd. 243.a
Falsa subiectorum humilitas a ꝓpositis quandoq; recipitur 291.b
Fatuas virgines cur dominus non agnoscit 303.a
Fenenna, z filii, ac filiæ eius quid significet 9.b
Fenennæ, filiis, z filiabus partes cur seorsum dantur ibidem
Fœdus petere a vitio gule qd 205.b
Ferentes viriliter hostis antiqui impugnationes cito a gratia adiuuan tur 205.b
Feruẽs ardor ꝓcupiscẽtiæ sol ẽ. 237.b
Feruor antiquorum in extinguẽdis culpis opponit segnitiæ nr̃æ. 256.a
Ferire cornu peccatores acute redarguere quomodo in hoc est 196.b
Fœdus cum morte z inferno percutere quid 279.a
Fideles multitudines nationum dei sunt 8.b
Filii Heli quuz essent pessimi sacerdotes domini cur dicebantur 9.a
Filii Heli in filo (quod iterpretatur omnipotentis exercitus sunt 8.b
Filii Heli quuz essent pessimi sacerdotes domini cur dicebantur 9.a
Filii Heli in filo (quod iterpretatur missus) cur fuisse dicuntur ibidẽ
Filii actiuæ vitæ sunt bonorum operum fructus 25.a
Filii Fennenæ actiuæ vitæ pia opera sunt qui cum matre partem accipiunt 18.a
Filium Dei vouet, qui gaudium cõtemplationis expetit ad fructum mentis 29.a
Fines terre qui sint 42.b. 51.a
Filios magis quam deum honorare quid 61.a z 68.b
Fide Deum videre nemo potest, quã ecclesiæ doctoribus fidem non adhibet 98.a
Filium parere Iudæo quid 108.a
Finis cuiusq; inducat, prima qualia 121.a
Filii electorum in curribus carnalitatis prælatorum qñ ponantur 144.a
ibidem
Filii electorum quo vngũtarie, focariæ, z panificæ fiant 145.b
Filio iudices ponere quid 151.a
Fines Beniamin regule scripturarũ 182.b

Filiali affectu quando nos deum di ligimus, ipse nos paterno 183.b
Filii Saul cur tres 263.b
Filiæ Saul electorum qualitates signant, ac actiuam, & contemplatiuam vitam significat 264.b
Finis & desyderium prælatorum nostri temporis quid 302.b
Fiducia inordinata apud Deum in dulgentia obtinere non pot 86.a
Flores æternorum fructuum sunt opera sanctorum 184.a
Flagitiosorum hominum facilis nō est conuersio 240.b
Foueas salere, terrena despicere est. 183.a
Forma vnica conuersionis tam magnos quā paruos cōprehēdit. 126.a
Fortis vere quis est & bonus 160.a
Fornicationis spiritus extinguere volentes omnibus numeris virtutum ornatos esse oportet 262.b
Fornicationis spiritus cur vastatores dicuntur 263.a
Fornicatiōis spūs qualiter extingua (tur. 262.b
Foueas in meridie salire quid 182.b. 183.a
Frustrā quæ dei sunt accipere gestiūt qui suphiēdo deo aduersant 47.a
Fragor magnus perfectum electi de syderium 134.b
Fructum prædicatores non ferunt, nisi quod prædicant, operibus demonstrent 214.b
Frater bonus quis 238.a
Frater mœrēs recte qs noīatur 152.a
Fratris decor, & requies qui 267.a
Fraudulenta versutia sceleratorum filiis non acquiescere 143.a
Greges electoꝝ turbæ virtutū sunt. 147.a
Greges nostri turbæ cogitationum inocentium sunt. 157.b
Greguz decimæ qūo tollātur 157.b
Grex prophetarum qui, & quomō a scēdētibus occurrit. 188.b & 189.b
Graues culpæ non æqualiter in omnibus insequende sunt 256.b
Gradus pessimæ vitæ cuius deseri/bitur. 261.b
Greges, & armenta Amalech domino quando immolantur. 282.a
Gulæ vitium cæteris vitiis detestabilius, ac fraudulentius 205.a
Gulæ pia deceptio 203.b
Gulæ remedium 239.a

Gabaa & exercitum pergere in Gabaa quid 203.a
Gaudia eterna feruentibus desyderiis sunt inquirenda 152.a
Galgala & ire in Galgala & ibi rem corā dño constituere qd 213.a
Galgala & trāsire in Galgala 180.b
Gaudium contemplationis semel ad eā eleuata mēs nō accipit 31.a
Gentium quiq; noīa, quinq; sēsibus oppositas fraudes signant. 261.a
Glorificante se dominus glorificat. & contemptores contemnet. 61.b & 68.b
Gloria Israel ad gentes quomodo transierit 108.a
Gladium hostium non euadit, qui sensus suos caute nō custodit. 226.a
Gladium, & lāceā acuere qd 233.b
Gladium vniuscuiusq; verti ad proximum quid. 246.b
Gloria filiæ regum cur ab intus dicitur, & in febris aureis 273.b
Gladius Agag luxuriæ telū ē. 293.b
Grauia subditoꝝ scelera digna seuere arguenda sunt. 66.b
Grauc malū est sanctorū uirorū cō ciandæ sunt. 125.b
Homines quando perduntur & quando inueniuntur 161.b
Hostiæ mentis eius ē deuotio. 167.a
Hostiam benedici a Samuele ante quā populus comedat qd sit. ibidē
Honor dignitatis per se maximum est mentis bonus 200.b
Honor oblatus est a subditis quomō debet suscipi. 200.b
Horti superne sponsi corda sanctorū sunt. 263.b
Homo qñ efficitur caro 276.b
Holocaustū offerre dño, initia prædarum Amalech quid 281.a
Holocausta, & victimæ subditorum quæ. 285.b

Haurire aquam ac in Masphat conuersis conuenire qd 131.b
Hauſtrā aquā & ꝓspectu dñi effunde re ē de pria inaniter nō glari 131.b
Haurire aquas lachrymas effundere
Habitatores Iabes viri (est. 165.b
sunt extenuati ieiuniis 206.b
Helchanam vxorez suam cognouisse quid 17.a
Heli audito nuncio cur mortuus fuerit iuxta ostium 107.a
Hereditas domini multitudo fidelium est 181.b
Hebræi, q cū philistæis sūt, q 247.a
Hi, qui foris vigilant diuinorum iudicioꝝ altitudinē non pēsant. 83.a
Hic spicas metimus, in æterna vita panem manducamus 123.a
Hostia solēnis quæ sit. 19.b
Holocaustiis victimæ semper ad sor/terre noīe quandoq; signat. 251.a

Humilis in oculis suis quis sit, 283.b
Humilitas virtus & celsitudo magna est 305.b
ICabot in Sylo cur natus asseritur 238.b
Ieiuni dicuntur qui a prauis mentē custodiunt 168.a
Illa solum mens se perfecte Deo vouet cui fastidio oīa creata 29.b
Ille vtiliter aliis preest, qui Deo obedire recte nouit 229.a
Immolare corā appheta qd sit. 194.b
Immoderata proponentes sui propositi nunquā fiunt executores 1.b
Immolare in Sylo quid 9.a
Immolatio solennis hostiæ, Sanctæ ecclesiæ amoris oblatio est. 17.b
Impressa imago redemptoris in plebe fidelium est contemptus omnīū mudialium 33.a
Impiorum appellatione etiam Iudæi veniunt 41.b
Impii tacent in tenebris quando diuina gratia protegimur 50.b
Imitatores, prauoꝝ in eodē ꝑcipitio corruūt & sequētur sequutores ruina cumulatur comprimūtur 72.a
Imago Dei est ꝑclyto odio odisse peccatum, & deū diligere 73.b
Imitatores carnalium, diuinā gratiam perdunt 215.b
Illuminari oculos ex gustu mellis quid 250.a
Immolare victimā, & quoquere carnem quid 53.a
Immolare corā assistētib' qd. 299.a
Ad īmolādū ire cū doctoribus, ibi. Immolare sacerdoti quid 308.a
Immunda reponere in tēplo Dei. i. in regenerato spiritu paruū peccatum non est reprobis immunda cogitare magnum non sit 277.b
Incuruari animam quomodo intelligitur 224.b
Intellectus diuinitatis quædam est summa celsitudinis 3.b
Inuenire redemptorem in pascuis quid 8.b
Infelicitas huius mundi miseria ēt in sacra scriptura nuncupatur quādoque 14.b
Infelix quomodo sancta ecclesia pro fœcunditate 14.b
Intima luce frui non est conatus hominis, sed diuine dignatiōis 25.b
Inimici ecclesiæ sunt Iudæi 33.b
Infirmorum appellatione Apostoli signantur 37.b.& 46.a
In conspectu domini est, quem diuina dignatio in suum obsequium liberter aspicit 52.a
In conspectu domini stare qd 129.a
Infirmitas paruulorum Christi perfectorū robore debet subleuari. 55.b
Inter magna onera sæpe corruūt, q ꝑ minora hostē vicere posset. 66.a
In vitæ exitu qui salubriter resipiscunt 74.b
Interficia rectore absq; retractatione quid 256.b
Ineffabile sanctorum desyderiū verbis exprimi minime pōt 83.a
In agrum Iosue Bethsamitæ quādo venit plaustrum 124.a
Insufflare in Apostolorū facie 132.a
In numeri demones electorum sinagulis deputantur 142.b
In opere regis filios & filias, iuuenes ancillas seruos, & asinos ponere quid 156.b
Inimicos in circuitu habere quid significat 182.a
Intus ianuis clausis mūere qd 185.b
Inclinare caput sanctis quid 187.a
Insilire spiritum domini quid 192.a
Indicia spiritus dona sunt humilitatis 193.a
In medio populi sublimis quis aspicitur 201.a
Inducias ꝑcedere gulæ vitio qd 207.a
In vniuersos Israel fines pro auxiliis quærendis mittere qui 207.b
Infirma, & carnalia sanctorum non infirma, sed spiritualia sunt 208.a
Inimicos in curribus, & equis contra nos venire quid. 223.a
Inimicorum in nos principale propositum 223.a
Inutilis domus reprobi dūr. 225.b
Incorrecti peccatores sæpe auxilia a scripturis petunt 230.b
In sexcentis viris, qui cum rege sunt qui signantur 231.a
In scīs suis Deꝰ quo mirabi. 244.a
Inimici sanctorum maligni spiritus sunt 248.b
Inuolui peccatoribus est æterna pœna damnari 275.a
Inobedientes ariolis, ac idolatris peiores sunt 286.b
Iugeminatio sententiæ quid 288.b
Insolare in Apostolorū facie 132.a
Indigne ad cedens ad altare facer dos damnatur 291.b
Insule nomine animæ tentate intelliguntur 297.b
Ingredi sapientibus quid 300.a
In septe Isai filiis rex cur non inuenitur 308.a
Infirmi & imperfecti ad fortia pergenda perducendi nō sunt 222.a
Iordanem transire ad terram Gat, & Galahat quid 226.b
Ionathe pugnā speculari qd 245.a
Ire cum puero quid 165.a
Ira sanctoꝝ valde ptimescēda 208.a
Ire & adducere regem singuli debent 309.b
Ira quomodo vincatur 239.a
Israelite audientes Philistinorū fugam qui 247.b
Israel de Aegypto ascēdens quos sit 270.a
Israel auerti qd. 102.b (gnat. 270.a
Israel resistere Amalech in via quid 270.a
Iter termini studium est bonæ operationis 232.b
Itineris spiritualis non paruū interest cum ab eo quod de cælesti magistro discimus in vsum perfecte tendimus operationis 18.b
Iudæi messiam aspectant quē deū esse non credunt 36.b
Iudei ob Christi mortem non iniuria poterant fraudari venia 58.a
Iudei propter ingentem auaritiam Christum cruci affixerunt 61.a
Iudei non semper in caligine ignorantiæ suæ relinquentur 63.b

Iustitia dei quo æquet mõtib⁹. 82.a
Iudæorum sacerdotium in legis lite ra non habet nisi cecitatem. 90.a
Iudicare Dei damnare est. 95.b
Iudaici populi p̃sens duritia iusiurã dñ est diuinæ aïa diuersiis. ibidem
Iudaicus populus certamen se habe re cũ demonibus falso credit. 99.b
Iudæo in castra reuerti est, a diuersari non desistere. 100.b
Iudæi pro maximo ducunt ad fidem conuerti non posse 101.a
Iudæa terra propter carnalitatem nominatur 101.b
Iudaicus populus ad perfectam sene ctutem minime peruenit 104.b
Iusti in gloria, reprobis in penis exi stentibus non compatiuntur. 137.a
Iuuenes, serui, & ancillæ carnaliũ q illudũt p̃ scripturas sanctas 188.a
Iuxta iter scandalũ ponere qd. 132.b
Iusti suis laudibus nõ tenẽtur. 189.b
Iudæi ad fidem venire nequeunt qa iesum e scripturis indicare nolunt. 308.a

LAudare Deum digne quæ mẽs possit 43.a
Lactare prædicatoribus est, in firmos sacre scripturæ planiori pabulo nutrire. 18.a
Lachrimæ potũ ad mensuram dare quid. 115.b
Lampades paratas cum oleo habere quid. 133.b
Languore menti iacẽs doctor, alios curare minime potest. 178.b
Langena vini calor est spũsci. 186.b
Lancea, & ensis in manu qd. 235.a
Lapidem vnũ tollere, & inter mactare Dei damnare est. 95.b
Laudes moribus æquare, q pũt. 15⁹.a
Lapsorũ sacerdotũ maxima est ho
Leuitæ q arcã deponunt q sũt. 125.a
Lætum, delectabile, prosperũ, sublime desistere. 100.b
Legẽ, & benedictionẽ dare qd. 267.b
Libero arbitrio, promouens opere bona desyderia, quæ nobis donat gratia diuina. 134.b
Libri regum mystici sunt. 1.a
Lineum ephot candorem pudicitiæ designat. 65.b
Libere viuere erudite mentes subditorum non compatiuntur. 137.a
Libere viuentibus subditis prælati cura deesse non debet. 120.b
Libere viuentes semper debẽt ad altiora tendere 121.a
Ligna plaustri quid 124.b
Liberari a manu Philistim amplissimi numeris est. 131.a
Liber in p̃dicationis ministerio ille ẽ q̃uersione minimus nõ est. 179.a
Libidinis victoriæ facilis, est circumspectio cogitationis 278.a
Libidinũ oblectamenta quando immolantur 284.b
Libidinosi recens conuersi magna a maritudinis tela patiuntur. 292.b
Libido velut ignis accẽditur. 294.a
Locus iudaici sacerdotii lex ẽ, ẽ quasi statum luminis non habet 90.a
Locus prædicatoris rerũ cognoscendarum certa cognitio est. 94.b
Locus arcæ proprius æterna patria, vel quelibet anima iusta est. 112.a
Locus subter Betchar comunis sanctorum summa sanctitatis. 135.a
Loca prædicatorum ciuitas & excellsum. 166.a
Loca secreta sanctorum veneranda non adeunda sunt 168.b
Loqui legem & in libro scribere quid. 202.a
Locus vniuscuiusq; electi est situs bonæ conuersationis. 209.a
Locus hostium cur humilis, & ad orientem expositus dicitur 225.a
Locus in ecclesia munitus a præliis qui 236.a
Locus in bona conuersatione. 241.b
Locus certaminis ẽ cor verbum Dei audientis, vel locus magne sanctitatis 246.a
Loca dæmonum sunt, qui non sunt prædestinati ad vitam 260.a
Lux operis nulla sine rectitudine intentionis 169.b
Lucra domini, & non sua pastor quæ rere debet 181.b
Luxuriæ inquinamenta Deo valde odibilia sunt. 269.b
Luxuriæ inquinamentis dediti occultare se semper gestiunt. 281.b
Luxuriæ pestis si a mẽte recipitur nihil sanctum vltra cogitare permittit 293.b
Luxuriæ vehemens tentatio facile quomodo superatur 294.a
Lucernæ filius quis dicatur. 267.a
Lucere aliis ad exemplum qui possint 267.b

MAriæ Virginis fructus est nouꝰ homo in quo humanæ conditionis arida renirescunt. 6.b
Manæ ad reum venire quid 80.a
Maria uirgo potest commodissime mons Effraim nominari 6.a
Maria omnem electæ creaturæ altitudinem trascendit 6.a
Maria mons & domus recte dicitur. 6.a
Magis prædicatoribus prodest in se habere Christum, quam mundus vniuersus ad fidẽ conuertere 11.a
Mãducare, & bibere sanctæ ecclesiæ quid. 11.a
Mane surgit ecclesia, quia Iudæam in nocte relinquit 16.b
Manus electi potestas est interne libertatis 43.b
Maiorum imperia ẽt cum mali ipsi sunt, honorari debent 80.b
Maligni spiritus semper ad summã tendentibus insidiantur 85.a
Mater carnalis sensus quæ sit. 293.a
Matrem furia absq; liberis qd. ibidẽ

Magnus sopor necessarius est ad acquirendam veritatem 92.b
Mane perfecta pronuntiandi verbi cognitio est 96.b
Malignis spiritibus instruere aciem est, incautis deceptiones spare 99.b
Malos parere est, cōcepta prauitatis semina aliis aperire 107.b
Manus domini virtus est diuine potestatis 109.b
Malorum hominum voluntas ingentiū vocatiōe impleta nō ē 113.b
Manus domini vnigenitus est Dei patris 121.a
Manus Philistim demonum potestas est 137.a
Mali ex diuini verbi auditu nunquā ad bonum promouentur 131.b
Malorum spirituum facies concupiscentia est sæcularis 132.b
Mali spiritus tunc contra fideles instantius. pliantur, cum vigilare pastores vident 134.a
Malis, Deus bene vtitur, etiam ad salutem nostram 142.a
Mali exteriora bona appetentes, mala interiora etiam ostensa non attendunt 147.b
Mala, quæ pro peccatis patimur, bona sunt 150.a
Maligni spiritus serui sanctorum sunt 151.b
Maxima custodia sanctorū abelatione 75.b
Mane surgere diluescente die quid 179.a
Mane surgere antequam diluescat quid 179.b
Maiorum imperia perfecta humilitate obseruanda sunt 193.b
Maligni homines humilem sanctorum originem exprobrare consueuerunt 197.b
Mane ab excelso dimitti qd 174.a
Mane de agro venire quid 207.b
Maligni spiritus tentare minime nos pūt nisi pmittēte Deo 209.a
Maioris victoriæ est aduersa tollerare, quā expugnare hostes 212.b
Manus domini diuinæ est seueritas vltionis 216.b
Magisterium sancti spiritus 217.b
Maligni spiritus cur super nos esse dicantur 239.a
Male morbo concupiscētiæ quis mederi dicatur 240.a
Maligni spiritus contra nos etiā per homines pugnant 241.b
Magna agentes acta sua semp Deo debent imputare 242.b
Manum ad os cum melle applicare quid 249.b
Mactare in terra quid 251.b
Magna negotia subtili mentis meditatione peragenda sunt 255.a
Magna temeritas est, alios iudicare z se non diiudicare 257.a
Magni viri qualiter iudicio tradendi sunt 259.a
Manus vastatorum potestas est malorum spirituum 263.a
Mala regum, z principum quādoq; sunt tollerāda 292.a
Male suggerentes etiam perfecti cō
tēnendi sunt 289.b
Mater Agag originalis ē culpa 293.a
Magmas quid 251.b
Manu fortis quis. 305.b
Mens tunc immolatur, cum diuinæ charitatis ardor eā inflāmat 16.b
Mens electa sit appetit superna conspicere, vt carnalis vitæ statum cōterat 27.a
Mēti dicere Deo, loquere qd ē. 82.b
Membra deaurare est, se ad supernā conuersationem redigere 116.b
Mens criminum vetustate resoluta ad contemplationem difficilius admittitur 124.a
Mentes subditorum carnalis præpositi agri sunt 145.a
Mentes sanctorum sponsæ Christi sunt 168.b
Media castra prædicatorem ingredi veniente die quid 210.a
Mens boni discipuli fructifera est terra doctoris 232.a
Mentes iniquorum petræ scopuliq; solent appellari 240.a
Media pars ingeris pīs z vita 243.b
Mellis paululum in summitate virgæ gustare quid 251.b
Mentis cibus interna lætitia ē. 252.b
Mendacio non sunt augenda peccata in confessione 258.b
Merita peccatorū quādoq; sufficiūt ad absolutionem 259.a
Meditari ac loqui sensui carnis quid 276.b
Meritus dignitatis obseruatio est diuini verbi 287.b
Mētis, z corpis sctēficatio qd. 299.b
Ministrare domino quid est 89.a
Ministri altaris non consecrādi modo, sed inspiciendi sunt 128.b
Miraculuz maius est insensibilem tē concutere quam tonitruum insonare 217.a
Miracula p agros fieri qd 244.a
Minor quomodo prælatum reprehē dere debet 250.b
Misericordiam feciſſe Cyneuz ascēdenti Israel de Aegypto quomodo dicitur 275.b
Mittere ad pascua vt adducatur rex admittitur quid 308.b
Mons Effraim, pprie cœlū est 6.a
Motus labioz sctē ecclesiæ qd 13.b
Mos primitiuæ ecclesie quis 14.a
Modius farine significat sanctæ prædicationis præparationem 20.a
Mortificare, z vinificare quomodo dicatur dominus, ad inferos ducere, z reducere 40.a
Mortificatum, z vinificatuz esse qd est 48.a
Mōtes Dei summi viri sunt 83.a
Mori in campis z in agris quid. 100.a. z b
Mori gentilibus est ab infidelitate separari 110.a
Morderi a muribus quid 110.b
Moses quomodo dicatur vidisse Deum facie ad faciem 186.a
Motus carnis, quandiu caro est, tolli non potest 211.a
Motus turpes z immundas cogitationes disperdere quis potest 294.b

Monstratus a domino qui præsul eligitur. 298.b
Mortifera quando dispensatio ecclesiæ. 301.b
Morderi a muribus in superiori parte natium quid iio.a.b.iii3.a
Mulier dicitur Sancta Ecclesia per fœcunditatem 14.b
Munera fideliũ gratiaꝝ actiões sũt, ꝛ affectus charitatis. 60.b ꝛ.68.a
Munera concessa malis prælatis in pœna vertuntur 67.b
Multi cum ad sublimẽ gradum deueniunt prima opera cum humilitate relinquunt 87.a
Murium ꝛ anulorum aureorũ simi litudines cur fieri iubentur ii6.a
Mundi amatores post dominũ quie scere non possunt. 129.b
Mundus corde est, qui reprobatis inẽptis, cœlestia desyderat. 167.b
Musica instrumenta q̃ ante se grex prophetarum gerit, quæ 190.a
Mutari in virum alterũ quid. 192.a
Multitudo prophetaruꝫ quare dicatur grex 190.b
Multa prædicatorum compassione indiget conuersio peccatoꝝ 242.b
Murium morsus quid iio.a.ꝛ.iii3.a
Mystica solent dicere prophetæ non uerbis solum sed rebus 204.b

NAtiũ percussio qd. iio.a.ꝛ iii3.a
Nasci de Deo, ꝛ non peccare quid 267.b
Nemo in scripturis ita perfectus est vt non possit vltra proficere. 2.a
Nescit indicare, qui perfecte didicerit obedire? 79.b
Negligens prælatus ꝛ si reprehensionem meretur, ordinis celsitudo honorem exigit 85.b
Nemo vnquã sanctus fuit vt in hac vita securus existeret 119.a
Nemo adeo taꝫ sanctus est, quin in se habeat quid fœditatis 126.b
Negotiis sæcularibus oppressus, spiritalia disponere non potest 178.b
Nequiter pẽsse temeritas est punienda præsumptionis 220.b
Nec pudicitia, nec paupertas leuiter ferri potest 236.a
Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua qd sibi vult 238.b
Nec scientia, nec opus in ecclesia sine humilitate cõmendatur 300.a
Nimia boni operis sollicitudo valde obest contemplationis 28.b
Nil prædicatori licet agere, quod licet reprobari 87.a
Nisi peccasset Adam, filius Dei minime in carne aduenisset 143.a
Nisi scire carnis corruptionem in carne incomparabile donum spiritus sancti est 221.a
Nil sacrius dari potest, quaꝫ p̃ quod quis ad conditorẽ pergat 255.b
Nimis infœlix anima est, quæ inquinamentis luxurie afficitur 277.b
Non multum differunt punire peccantem, ꝛ in peccato relinq̃re 59.b
Non videre posse pœna est impij manentis in vita 78.b
Nõ tergere perpetrata peccata, ꝛ sperare veniam in iudicium offende re est 86.a
Non timere dominum nobis debet valde timori esse 86.b
Nouus ordo prædicatorum nullam ratam habuit reuelationem, quæ a scriptura discentirent 91.b
Non omnibus dicere cõpetit loquere domine 94.b
Nouum plaustrum facere qd. 119.a
Non minor sanctitas idonea regendis aliis, quã sacris offerẽdis. 128.b
Nouis prædicatoribus nõ facile peccatorum cõuersio ꝓceditur. 161.b
Nobiles sunt sancti viri 162.b
Nox pro visione, ꝛ tenebræ pro diuinatione quando sunt 213.b
Non manducare vsq; in vesperum in diæ victoriæ quid 248.b
Nocte vsq; quo dies iluceſcat Philistæos percutere quid 254.b
Non omnes culpæ equaliter sunt feriende 256.b
Non solum liberationi ꝓsunt patres filiis, sed ciues ciuibus 259.b
Non prodest cõfiteri peccata, nisi sequatur pœnitentie afflictio. 290.b
Nunquã anima ad cœlestia surgit, nisi prius reficiat se cibo sacræ scripturæ. 30.a
Nubis, ꝛ ignis apparitio per desertũ gradientibus quod designet 88.a
Nunquam sanctæ ecclesiæ deus desinit apparere 98.b
Nulla bona cognita sine fine ꝓsunt. 104.b
Nurus Heli quæ ꝛ cur incurvata peperisse feratur. 107.b
Nulla adeo tã pfecta mẽs est, q̃ præteris virtutibus ipugnamus. 194.a
Nubes ꝛ tonitrua quæ 134.a
Nũquam tam bene punitur anima quã cũ male agere pmittit. 141.b
Nuncios mittere in gabaa qd. 207.b
Nullum malum tam caute vitari debet, quam inobedientia. 221.b
Nulli ob naturæ præceptũ subditus debet deesse 241.a
Nulla est virtutuꝫ gloria si sincere desistit ante vitæ ꝑsumationẽ. 274.a
Nulla vitia spissiores tenebras oculis offendunt, vt libido 283.b
Nudum fugere quid 290.a
Nulla dispensatione ad regimẽ aĩarum indigni debent admitti. 301.b
Nullus debet subire culmen regiminis, qui non habet robur magnoꝝ periꝝ. 303.b

OBedientia vnicum bonũ est ad recuperationẽ vitæ 80.a
Obsecrare quãdoq; ostensione miseriæ, ad misericordiam prouocare est. 97.a
Obedientiam aliis imponere nõ debet qui obediens non fuit. 193.a
Obsequia obedientium victime sunt 194.a
Oblectamenta libidinis quando cædunt 284.a
Obedientia vera quæ sit 79.b
Obedientia omnibus virtutibus, ꝛ bonis operibus antefertur 286.a
Obstinati deprehensi qualiter tergiuersentur 188.a
Obedientia demones vincimus, cæliari necesse non habeat 124.a
Nubes ꝛ tonitrua quæ 134.a
Nũquam tam bene punitur anima quã cũ male agere pmittit. 141.b
Nuncios mittere in gabaa qd. 207.b
Nullum malum tam caute vitari debet, quam inobedientia. 221.b
Nulli ob naturæ præceptũ subditus debet deesse 241.a
Nulla est virtutuꝫ gloria si sincere desistit ante vitæ ꝑsumationẽ. 274.a
Nulla vitia spissiores tenebras oculis offendunt, vt libido 283.b
Nudum fugere quid 290.a
Nulla dispensatione ad regimẽ aĩarum indigni debent admitti. 301.b
Nullus debet subire culmen regiminis, qui non habet robur magnoꝝ periꝝ. 303.b

Obedietiæ pfcē forma 8oia 2.193.b
Ocioſe plangitur, cui iuſtorum pre ce nullatenus indulgetur 11.a
Occidi manu domini qui ſ 110.a
Ocioſum eſt doctoris ſtudiū, in ſua prædicatione cœleſte augeatur ædificium 139.a
Oculi ſanctorum ſunt intellectus rationis 140.b
Oculus dexter quando eruitur vt fœdus percutiatur 206.a
Oculi prædicatorum eius ſunt intuitus rationis 255.a
Occidi, 2 viuere peccata quando dicuntur 282.b
Oculi cordis aſpectus rationis ſunt 283.b
Occurrere prædicatoribus qd 308.a
Occidere ī die victoriæ ſuæ qd 102.b
Offerre numum argenteum, 2 tortam panis quid 64.a
Offerre vnum agnum integrum quid 133.b
Officium bonorum paſtorum eſt inter Deum 2 homines pacem ponere 181.a
Offerre adipem arietū quid 286.b
Olineta, agri, 2 vineæ bonorū quæ ſunt 146.a.2.154.b
Oliueta, 2 ſegetes decīari qd 156.a
Olei virtutibus decorari debet perſona paſtoris 180.b
Oleū paſtoris amor ē cordis. 297.a
Oēs ſacræ ſcripturæ libri a pphetis ſunt cōpoſiti. ac myſticiſunt. 2.b
Omnis virtus hominis infirma eſt comparatione deitatis 35.b
Omne quod clarum ſancta eccleſia habet de præſentia redemptoris eſt 97.b
Omnis male operans idolatra eſſe compellitur 109.b
Omnipotens Deus conuerſorū gemitus clementer audit 113.a
Omnibus vitæ ſuæ diebus paſtorem ſubditos iudicare quid 137.a
Omnis diuina litera corpus eſt interſiciens 173.b
Omnis ſacra ſcriptura corpore conſtat, 2 ſpiritus 173.b
Omnia, quæ ſunt in corde indicare quid 174.b
Omnia tempora, quæ ſpiritaliter non expendimus, amiſimus 220.a
Omnis virtus vitiorum ex ſæculi p turbationibus augetur 224.a
Omnia prælatorum diſpoſitione agenda 241.a
Omnis vir prædicatorī quando adiungitur 248.b
Omnium ſubiectorum qualitates noſſe prælatus debet 258.a
Omni creaturæ euangelium prædicare, 2 omnes homines velle ſaluos fieri quid 262.a
Oībus ſuis diebus pugnare qd 268.b
Omnis obſcenitatis turpitudo damnatur in coniugibus 275.a
Omnia bona opera prælatorum imperiis poſt ponenda 285.b
Opera ſanctorum ante Chriſtū fuerunt velut vmbra 36.b
Optimus prædicator quibus rebus debet ornari 138.a
Optimi viri oratio nūquam poteſt eſſe infructuoſa 149.a
Optimus ſermo quis 165.a
Orare ſemper ille poteſt qui perfectus eſt, non qui imperfectionis ſarcina deprimitur 29.b
Oratio hominum fauorem captās, ad deum minime pernenit. 148.b
Orbis nōe eccleſia ītelligitur 40.b
Origenis, 2 nouati errores valde cōtrarii 88.b
Oratione vincuntur tentati 225.b
Orans p aliis quis exaudiatur 134.a
Ordo ſummæ rationis eſt, vt qui bona agere nō curat, mala in aliis ne quaquam reprehendat 214.b
Os ſāctæ eccleſiæ obſeruare qd 13.a
Os mentis eius ratio eſt 44.a
Oſtium tabernaculi litera ſacræ paginæ eſt 56.b
Oſtenſio diuinæ lucis reprobos fugit 2 fictos 87.b
Oſtia domus domini Samuel quādo aperuerit 96.b
Oſculum ī capite defixū qd 181.a
Oſculum dat, 2 non accipit, qui bona prædicat, quæ non agit 187.b
Os domini prædicatio eſt perfectæ charitatis 216.a
Os mutum, ſiue ori parcēs qs 238.a
Oſtendere rem quid 242.a
Oues boues, 2 vitulos tollere qd 252.b
Oues paſcere paruulus eligēdus rex cur dicitur 308.b

PAnis torta, 2 habere 187.a
Panis tortam quid ibidem
Partes electorum dona ſunt gaudio rum perennium 9.a
Pars Annæ q̄ eccleſiā ſignat qd. 9.b
Paſſiones eccleſiæ ſigna ſunt diuini amoris 10.a
Paſtores lupi veſpere non relinquentes immune qui 12.b
Paſtoralis dignitas, ſi infirmitate cōuerſationis deprimitur de honeſtate 17.b
Panis appellatione incarnatiōis myſteria ſignantur 38.b
Par vitæ contemplatiue eſt refectio lachrymarū in præſenti exilio. 28.a
Panis omne delectamentum in ſe cōtinens quis ibidem
Parere, 2 canticum dicere menti qd eſt 43.a
Pauperem facere domino quid eſt, 2 ditare 49.a
Parum ſanctitatis magnificentia p deſt, ſi deſiit humilitas 56.a
Paſtoribus ſpiritalibus promiſſa ſubiectio indiſſolubilis eſt 158.a
Panis 2 ſportula verbum doctrinæ ac meditatio eſt 163.a
Paſtores noſtros in ſuo ſecreto minime videre poſſumus 189.b
Paſtor nō debet docere, niſi quod ſacit ipſe 192.b
Patres noſtri non contemplatione ſolum, ſed operibus nobis ſublimiores fuere 208.b
Paſtor cū non ordinatur, ſed in offō ſtrenuus appet p̄dicandus ē. 213.a
Panis nomine ſolet quandoque ſauor adulantium appellari 250.b
Parcentes amalech qui 271.b

Parcere Agag, & optimis ouibus, gregibus, armentis, & vestibus Amalech quid 277.b
Panis nomine doctrina perfectionis ostenditur 297.a
Pascere oues quid 301.a
Pastor bonus acutus debet esse ad arguendū, & molis ad miserendū 304.a
Pastores boni erroribus subditorum nollent merita sua augeri 140.a
Pastor ecclesiæ bonis raro debet apparere in publico 166.b
Pastor bonus & electus vere potest saltus domini nominari 297.a
Pastor habere debet & vitæ propriæ altitudinem & alienæ infirmitatis compassione 198.a
Pastoris boni forma & quis vere pastor 69.a
Pastorum seu rectorum negligentiū conditio 181.b
Patrum veterum doctrinæ signantur in Heli 56.a
Pastorē in ciuitate esse quid 162.b
Pastorem esse in excelso & in oppido quid 178.a
Pastores infirmitate propria depressi aliorum lucra exquirere fortiter nequeunt 260.a
Pastorem quæri in Bethleem quid 297.a
Pastor eligendus vbi quærendus sit 297.a
Pastor ille facere alios fortes potest, qui remissa & negligenti conuersatione nutritus non est ibidem
Pastoris boni tria insignia quæ debet habere 303.a
Pastores mali semper sunt ignobiles in fine tamen apparebunt 69.b
Pastoris mali & subditorum malorū pater est angelus malus 70.a
Pastoris mali principale propositum est subditorum rapina 213.b
Pastoris persona magnis fulgoribus ornari debet. 302.b
Pastori non sufficit flere peccata sua 187.b
Perfectio viri in præconio ponitur 23.a
Perfecti in contēplatione viri alterationum molestiam in se nullam sentiunt 28.a
Pedes sanctorum sunt affectus mētium, qui a domino seruantur 50.b
Petere electæ menti desyderare est, 45.a
Pœnitentia sola virtus est, quæ peccata extinguit 47.b
Peccatum grande illud est, quod pœnitentiæ lachrimis nō delet 54.b
Per Heliam Iudæi ad Christum in fine reuocabuntur 57.a
Peccata sacerdotum peccata in deū sunt 67.a
Perfectionis præcepta pro modo cōuersationis attēperanda sunt 66.a
Perfectus obediens in hoc cæteris antecellit si plus aliis se subdiderit prælato 80.a
Petrus ab Euangelista quomodo reprehenditur, tanquam nesciens quid diceret 83.a
Peccare, & de Dei clementia præsumere, pelago iustitiæ eius exponi est ibidem
Peccata aliorum quomodo portāda sunt 188.b
Peccatum quod diligitur pœnitendo minime deletur 290.b
Peccatū quod Apostolus dicit se nō operari quod 293.a
Perditi nimium lugendi non sunt 295.b
Per charitatem formam sanctitatis nobis vestimus 302.b
Per cornu potestas ecclesiæ signatur 144.b.& 153.a
& affectus mentis 306.b
Petrus in monte audita patris voce cur cecidit 209.b
Pœnitentiæ bonum non intelligitur nisi corde purificato 115.b
Peccati & quid 175.a
Perfecti etiam viri inter magna præmunus 194.a
Percutere in die quid 251.b
Pœnitentis mens bene dirigitur, si diuina iudicia metuat, confidat tamen 217.b
Perdere substinentiā quid est 228.a
Peruenire pugnam vsque Bethauen quid 248.a
Perdita castitate nulla bona prosunt 263.b
Peditū nomine qui signantur 273.b
Pœnitere domini est voluntatem in reprobis non habere 279.a
Peccata subditorum peccatis prælatorum comparata despicienda sunt 282.a
Peccata non confitenda solum, sed pœnitentie lachrymis tergenda 284.b
Peccatum ad mortē quod? 288.a
Perfidia inuincibilis Iudaici populi 97.b
Per terram quandoque simplices intelliguntur 118.a
Pergere & mugire, acepta via desicere non est 122.a
Perditi nimium lugendi non sunt 295.b
Per charitatem formam sanctitatis nobis vestimus 302.b
Per cornu potestas ecclesiæ signatur
& affectus mentis 306.b
Petrus in monte audita patris voce cur cecidit 209.b
Pœnitentiæ bonum non intelligitur nisi corde purificato 115.b
Perfecti etiam viri inter magna præmunus 194.a
Percutere in die quid 251.b
Pœnitentis mens bene dirigitur, si diuina iudicia metuat, confidat tamen 217.b
Philistim cadentes poculo interpretantur 99.a
Philistinorum posteriora æterna tormenta sunt 133.a
Philistinorum statio contrarietas hæreticorum est 189.a
Philisteos percutere quid 252.a
Pharao quid 118.a
Pia mens quo magis proficit, eo magis ad pia opera se extendit 18.a
Pia sanctorum fraus, qua illudunt gulæ vitio 207.a
Pigri non sunt solum inuitandi, sed cogendi ad subuentionem proximorum 208.a

Pii pastoris studio cœlestia debent prouideri subditis, nõ terrena 300.b
Plaga magna inflicta Israeli quæ quando, & cur 103.a
Plaustrum, & eius rotæ quid 118.b
Plaga prima, & secunda quæ 243.a
Postes templi lex, & pphetia 11.b
Poculo cadere spiritu sancto hebriari est 100.a
Post aggratiatam manũ domini mori quid ibidem.
Populorum appellatione qui intelliguntur 111.a
Post depositam arcam holocaustum & victimas immolare quid 125.a
Ponit in opere regis est, exemplo priorum paulatim deficere 146.b
Populi pastor collo, & capite subditis debet eminere 160.b
Portare tres hædos, & tres tortas panis quid 186.a
Post vana sæculi bona declinare quid 218.b
Post peccatum statim sermo propheticus quid venit 227.b
Potens bellũ & debile qđ & qñ 268.a
Posteriora solum conditoris in hanc vitam cernimus 309.b
Populũ in tres ptes diuidi qđ 210.a
Prædicatores ab que p̃mio nõ sunt, quãuis non conuertantur peccatores 11.a
Propositum sanctæ ecclesiæ ex diuino pendet iudicio ibidem.
Prædicator verbũ Dei pro sola charitate debet impendere 20.b
Præter sanctam ecclesiam locus nõ est, vbi meritavirtutũ crescãt 21.a
Prælati sæpius obsistunt subditis, tendentibus ad altitudinem contemplationis 29.a
Pro panibus se locare quid est 39.a
Prospera Israel felicitates transeuntis huius vitæ sunt 62.b.& 71.a
Præcepta veteris instrumenti erudiri est 100.a
Prælatorum obedientiam renuẽtes deri quid ibidem.
Belial fili recte nominantur 65.a
Profectus conuersationis est, Deo hominibusque perfectis placere 67.b
Proficere, & crescere, placere Deo, & hominibus quid ibidem.
Prospera Israel quid 70.b
Præcepta secundum cor & animam in Dei quæ sint 72.b
Prælatus Deo obedientiam debet, subiectus prælato 73.a.& 95.a
Pro peccato cogitare delectationes præteritas affligere est 75.a
Proficienti dormire ẽ desyderio eterne vite quiescere 81.b
Prælati, qui digna seueritate delinquentes non corrigunt, iræ Dei pelagus incurrunt 86.a
Pretium, quo emitur sermo Dei, labor operationis est. 89.b
Promissio verbi est gaudium sine fine mansurum 98.b
Pronũ in terra iacere ẽ, p̃ simulatione fidelibus nõ illudere 109.a
Prælati subditorum suorum itinera subtilius explorare debent 120.b
Principes Philistinorũ cur post arcæ profectionẽ in Accarõ redeũt 125.b

Promotores reproborũ quando apud Deum excusantur 139.b
Prædicatores veritatis solus spiritalis sensus debet comitari 161.a
Prælatis semper subditis lucere debent 14.b
Præcedere, & transire nos debet sensus spiritualis 180.a
Prophetarum pater Deus est 197.a
Prius subditorum virtus experienda, q̃ militie adiungenda 208.b
Prædestinare Deo facere est 229.a
Prædicatio est opus bonum, virga, & manus est 250.a
Prædã inimicoy comedere qđ 251.b
Prædicatores veritatis præcipuo castitatis flore semper debẽt vernare. 273.a
Predã facere ã Amalech qđ 284.a
Proiicere siue abiicere verbum domini quid 287.a
Prophetas, oportet esse præsulum ecclesiæ ordinatores 296.a
Præiisum a Deo pastorem quis potest cognoscere 296.a
Prædicatores non solum quid quantum, & quando loquantur considerare debent sed quibus, etiam loquantur 241.a
Prædicatores ad peccatores transire quid sit ibidem & econuerso.
Præpositum carnalem constituens tot incurrit pœnarum merita, quot subditis præbet prauitatis exẽpla. 216.b
Prædicatoris electi rectus ordo quis sit 201.b
Præesse aliis non habendum est in appetitu desyderii sed in magnitudine timoris 140.a
Protegere alios nequaquam potest, qui pulchritudinæ bonæ cõuersationis luceq̃ non fulget 38.b
Prædicationis bonum, tunc bene imprimitur cum inhumilitate fundatum est 46.b
Prædicatores boni spiritum sanctũ in se loquentem prædicando audiunt 173.a
Prædicator bonus quid consyderare debent 96.a
Prælatorum bonorum currus qui sint 132.a
Prædicatores ex contemplatione lucre hauriunt qua ad veneratione fidelium luceant 17.a
Prælatos bonos abiiciunt impii ex cæcitate cordis 147.b
Prædicatoribus magis prodest in se christum habere quam mundum vniuersum conuertere 11.a
Prælati etiam mali in hac vita a subditis sunt honorandi 76.b
Prælati mali in hac etiam vita ex parte plectuntur 76.b
Prælati etiam mali doctrina humiles auditores adducere potest. 80.b
Prælati, qui mali sunt per iniquitatem suam, boni sunt diuina dispositione. 150.a
Principes ecclesiæ multa consydera tione sunt eligendi 20.a
Prælatis redduntur magna munera reuerentia et humilitas 204.a

✠✠✠

Prælati non semper se debent superiores agnoscere 40.b
Prælatis non sufficit benefacere, subditis maxime 66.b
Prædestinati, qui non sunt siue audiant doctor verba siue nō audiāt vocari in dei hītaculū neq̄unt. 260.a
Proferendi non sunt in culmine spirituali nisi humiles 300.a
Puer in conspectu domini quando adducitur. 19.b
Puluis terrenarum curarū longe contemplationi obest, qui si abiicitur, ad eam facilis est ingressus. 25.a
Puerum offerendum ad templū adducere est, conceptum mentis feruore doctoribus reuelare. 31.b
Puer sacerdotis populus Iudaicus ē. (53.a
purgare vētrem quid. 110.b
Puellæ electorū anime sunt. 165.b
Pugnare gulæ quid. 205.b
Pulchritudo castitatis cur q̄q̄ fœdatur q̄q̄ penitus tollit nobis. 270.b
Pugnare aduersus Agag regē Israel, ꝛ eum capere quid. 277.a
Pulchritudo facies ꝛ color eligendi p̄lati quid significat 302.b
Punitur qu sp̄ea animæ parte qua ad peccandū se incuruatur 210.b
Pugnare ī die suo vel aliēo qd 268.b

QVando dedit terra fructum suum 6.b
Quare fenenne filii fuisse referūtur 7.a
quare Helchana cum Annæ (7.a
partem tribuit tristis fuit 9.b
quare Anna mane surgere dr. 16.b
qualiter sint terrena disponenda ec clesia in contemplatiōe discit 17.a
quando Helcana ad imolandam hostiam ascenderit. 18.a
quamuis humano conamine nullus leuetur in contemplationem cœlestium, necessaria tamen est nostra dispositio 27.b
quare Ramatha Sophim id est ecclesia in monte Effraim dicitur ædificata 24.a
quare Helcana cum partem tribuit Fenennæ tristis non fuit, Annæ autem tristis tribuit 28.a
quare Anna ad viri cohortationem cibum tulerit. 29.a
quare famelici dñr gentiles. 38.b
qñ pedes nostri seruātur a dño. 41.b
quādo Deo placeat munus ministerii. (53.a 55.a
qualiter conuersari debeat communiter viuens 67.b
Quando prælatus vere coram christo ambulat 73.a
quare quuz vocat Deus ad magistrū ire vocatum permittit 79.a
Quaterna somni repetio quid significat. 81.b
Quando venit dñs, ꝛ nō stat. 82.a
Quare contemplantes sæpius timore deiiciuntur 83.b
Quare prædicator nec minimuz mandatum soluit 87.a
Quare sermo Domini fuisse dicitur præciosus. 90.a
Quartus Samuelis somnus quieta possessio est cœlestiuz donoꝝ. 94.a
Quare Samuel Heli risionem indicare timuit 96.b
Quando arca Dei capta fuerit a Philisteis, id est nouis prædicatoribus. 103.b
Quare Heli iuxta hostium mortuus asseritur 106.b
Quadragenarius numerus quomodo ad peccatores pertineat 107.a
Quando principes populorum conuenerint cum Deo Abrahā. 111.a
Quando a nobis ad alios dominus ascendit 127.a
Quanto quis humil se prælatis substernit, tāto vehementius in se ira demonum accedit 137.b
Quadrigæ regis peruerse sunt mentes subditorum. 144.b
Quadrigæ regis sūt bona exempla electi prædicatoris 152.b
Quandiu viuimus, in pace nulla possidemus. 153.b
Quarta pars stateris argenti quid. 163.b
Quatuor partes argenti, quatuor p̄dicationis tēpora respiciūt 164.a
Quadrupliciter in sancta ecclesia præsules ordinantur 170.b
Quando Saul ad collem domini venit. 191.b
Quasi columbæ ad fenestras volare quid 212.a
Quantæ esse oportet charitatis prædicatores veritatis. 221.b
Quando sæcularia tractamus facile a dæmonibus capi possumus. 225.a
Qualis esse debet, qui ad prædicandum mittitur 245.a
Quatenus obedire subiectus tenetur 285.b
Quale decet esse prædicatorem Iesu 307.a
Quæ mens valide reprobat suggestiones malignoꝝ spirituum. 44.b
Quercus Thabor quid. 184.b
Querere Deo quid 229.b
Quæ sint illa archana, quæ non licet homini loqui 189.b
Quæ cuiq; prædicatori sunt considerāda 241.a
Quærentes intima externis debēt esse vacui 255.a
Quæ agenda sunt ei, qui virtutum flores in mente vult conseruare. 271.b
Quæ caro amplius est domanda, 85.a
Quæ peccata a sacerdotibus portantur 288.a
Quæ illa gratia, quam Deus dat humilibus 302.a
Quid est, quod Fenenna Annam vehementer augere dicitur. 206.b
Qui sunt prophetæ, qui populum Domini seducunt, ꝛ dentibus mordent 12.b
Qui licita a subditis non curat accipere, ad illicita nulla afficitur.
Qui cœlestia post ponunt (13.a terrenis, ebrii recte possunt nominari. 14.b
Qui nobis æternæ vitæ bona prædicat, non dent despicere de aduersa parte computari. 15.a

Quid est, quod vultus Annæ non sint amplius ǐ diuersa mutati 16.a
Quisquis perfectæ terrena despicit vir est, at si Deum ardenter non amat, vir non est. 23.a
Qui sollicite suæ custodiæ ĩuigilat, dignus est sæpius visitari dignatione diuina 26.b
Quicunq; in arcem contemplationis sustolitur, ⁊ mirabiliter terretur, ⁊ fouetur iucunde ibidem
Quid sit interna lætitia nemo scit, nisi qui perfectæ contempsit extraria 30.a
Quid quod Anna post dierum circulum concipit 31.a
Qui propriæ Deum adorare dicantur 32.a
Quibus rationibus Iudæi conſitentur. 33.b
Qui terrena diligit, intentionem depressam habet 43.b
Qui Dei præcepta despicit, illi nimirum iniuriam facere conuincitur. 60.b
Qui prælatis obedire despiciũt ministri domini non sunt. 65.a
Qui alium ad peccandum impellit, in Deum peccat. 67.a
Qui ecclesiasticam doctrinam in conuersatione non retinet, honorãdus non est 68.b
qui indignos prouehunt, ad ecclesiastica munera a Deo statim ab officio repelluntur 69.a
Qui honoranti se facit iniuriam, ab honore digne deiicitur. ibidem
Qui propriæ dicuntur viri. 71.a
Qui bona voluntate peccata desserit, valida afflictiõe extinguat. 74.b
Qui agere nota despicit, quæ agat ignorare iuste permittitur 76.b
Qui deuote custodiunt minima, q̃ agant scire merentur maiora 77.b
Quid est Samuel puer in die vocatur. ibidem
Qui intra munitiones fidei cõtinetur, vinci non potest 99.b
Quisquis ad veram fidem ingreditur, diabolo eiusq; pompis renunciare debet 109.b
Qui peccando aliis exempla prauitatis prebet, a diabolo captiuus tenetur. 110.b
Quinq; anulos fabricare qd. ii6.a
Quis ad æternam patriã recte graditur ii9.b
Quod nobis fraterno iudicio imponit, minime recusare dẽmus 127 b
Qui alienis indiget auxiliis, ad subueniẽdũ aliis eligi nõ debẽt. 128.b
Quid est quod arca dei viginti annis manet in Cariathiarim 129.b
Quiescere apud dñm quid. ibidẽ
Qui bonis operib' aliqua mala admiscet Deo nequaquã seruit. 130.b
Quis doctor alios iudicare debet, 137.b
Quid est in Ramatha subditos iudicare 138.b
Qui bonum pastorem a dignitate deiicit deum potius abiicit 141.b
Qui non vitat peccatum, cuz pot, cum vult vitare, non valet. 147.b
Quid est, quod Samuel senex est, ⁊ prophetare dicitur 150.b
Quid est filios tollere, ⁊ in curribus prælatorum ponere 152.a
Qui sunt, qui potentes sunt ad bibendum vinum 156.b
Quisquis Deo appetit placere mũdus sit necesse est, ⁊ bonis operibus intentus 157.a
Qui in monasteriis tepidi sunt, nõ debent eiici sed mederi 159.a
Qui in iis, quæ sciunt, laborã, ad maiora promouentur 169.a
Qui ad regimen ecclesiæ eligitur a Domino monstrari debet, ⁊ ad perfectiora vocari 169.b
Qui spiritaliter proficere, vult plurimorum exẽpla coligere opz. 184.a
Quicquid homo de Deo cogitare potest Deus non est, sed lux quam inhabitat Deus 185.b
qui ad cœlestia peruenire desyderat carnis passiões mortificare oportet
Qui diuino spiritu pleni (190.a sunt, Dei magnalia tacere non possunt 191.b
Qui vere victimas, ⁊ oblationes Deo offert 194.b
Qui nouum artistitem ordinare volunt, eius spiritualia, non carnalia attendere debent 199.a
Qui dominum abiicit, iuste omnia bona temporalia amittit. 201.b
Qui carnalem prælatum expetũt diuinam gratiã a se repellũt. 215.b
Quis vere probabilis timor. 216.a
Quibus semper dura videntur pceptа dñi paulatim decidũt ibidẽ
Quicquid in scriptura secundũz literam non potest intelligi ad spiritalem sensum reducẽdũ ẽ. 220.a
Quicquid boni ambitiosi agunt a Deo non reputatur 220.b
Qui bonorum ornamenta despicit, eorum integritati detrahere nõ cessat. 240.a
Quis idoneus doctor est, ad peccatorum destructionem. 243.a
Quid est quod boues partem ingeri in die arare dicuntur 243.b
qui digni sunt honoruz malorum di iudicare vitam 245.b
quibus maligni spiritus prævalere non possunt 260.b
quibus mediis uti debet prælatus vt subditi saluentur 264.a
quibus adiutoribus vti debet, qui Amalech delere præcipitur. 273.a
qui turpibus similantur eorum lesionis ex partes esse nõ possunt. 275.b
quid illud Nunc clarificatus est filius hominis 290.a
quid est carnali sensui dicere. Siccine separat amara mors 292.b
qui dicit ⁊ non facit, proprii oris gladio interficitur 298.a. ⁊ 307.a
qui sunt qui vngunt, quos non mostrat Deus 298.b
quid est quod nescimus vnde veniat aut quo vadat spiritus dñi. 305.a
quos parit ecclesia in fide redemptoris robusti sunt 17.b
quos erudit Sctã ecclesia terrena despicere, ⁊ amare cœlestia docet 18.b

Quo validiori timore mens concutitur, eo purgatior fit ad diuina, nã timor purgatio est 27.a
Quotidie exhaurienda sunt per penitentiam peccata 47.b
Quomodo damnati in iferno triũphantium gloriam aspiciãt. 70.b
Quomodo intelligitur illud. Vere dominus ẽ in loco isto, ⁊ ego nescie bam 81.a
Quo quis deum scire, ⁊ nescire potest ibidem ⁊ 93.b
Quomodo Samuel. i. nouus prædicatorum ordo Propheta domini cognoscitur. 87.b
Quo ĩtelligitur illud. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ⁊c. 92.a
Quomõ intelligitur illud. Vanũ est vobis ante lucem surgere. 96.b
Quo magis literæ sonus in scriptura sacra vilis est eo vtilior intelligentia. 116.a
Quomodo peccata a nobis asperiẽda sunt 119.b
quo sancti a facie Philistim timẽtes a posterioribus liberantur 133.a
Quomodo intelligitur illud Ecce ego ad pastores, qui furantur verba a proximo 137.b
Quod in spirituali virtute deficit, ĩ carnali vita roboratur 143.b
quod peccatores diu fuerint in culpa, in augumentum damnationis diaboli crescit 155.b
quos Prædicatorẽ imitari opz. 159.b
quomodo indicante Deo præsules ordinantur. 171.a
quo modo intelligitur illud. Non in solo pane viuit homo 172.b
quo fine terminari debet sollicitudo pastoris. 184.a
quo illud intelligitur, Ve soli, qui si ceciderit, nõ hz subleuantẽ. 188.b
quomodo ĩtelligitur illud. Signa nostra non vidimus, iam non est propheta. 196.a
quo colore benefacta sua sancti commemorat 214.b
quo fine sæculares litere sunt discende 233.a
quo illud ĩtelligitur. Venite ad me omnes qui laboratis 264.b
quur Anna virilem sexum precibus impetrare satagit 12.a
quum prælati delinquunt, etiaz subditi peccatis inuoluuntur. 57.a
quum sacerdotes intereunt, necesse subditos eos sequi 63.a
quum pauci sunt contemplatores ad modum rari verbi sunt prædicatores. 77.a
quum Dei filius omnia sciat, curas ferit diem iudicii se nescire. 93.b
quur quadraginta annis Heli israel præfuerit 107.a
quum spiritualia tractantur carnalia remouenda sunt. 149.a
quum sacerdotes male viuunt, a laicis iudicandi non sunt 152.b
quum gula percutitur, innumerabilia vitia extinguuntur 210.b
quur sancti de se, quasi de alio loquũtur. 215.b
quur electis præcepta domini grauia non sunt. 216.a
quum in veritate domino seruimus quando vero non 219.a
quum magna prælia vincimus, extollere non debemus nos. 224.a
quum male iuratur, iustis iustius iurandum relinquitur, quam compleatur 259.b
quur Martha stans dñm alocuta est, non sedens, neq; ambulans. 266.a
quum dñs regnat quid est quod exultat terra ⁊ insulæ letãtur. 297.b
Rachel ⁊ iuxta sepulchrũ eius stare quid sit. 182.b
Ramatha adimpletionẽ pphetiæ in gentium vocatione signat. 16.b
Raræ debent videri in publico pastores 299.a
Regnare cum Christo, qui nititur, crucifigatur. 177.a
Reptans ascendere ad statione Philistinorum quo intelligitur. 243.a
Redemptor noster quãdo vt immolare ascendit 8.a
Redemptor humani generis partes quando dedit Fenẽnæ ⁊ filii 9.b
Reuerti prædicatoribus est, ad lumẽ contẽplationis recurrere 17.a
Redẽptori nostro precari quid. 19.b
Repleti prius qui intelligant, ⁊ qui famelici 38.b.⁊.47.a
Reprobi non habent cor 43.a
Repleti quomodo locant se pro panis, ⁊ saturari non possunt 47.a
Repleti cibo vitiorum sacramenti pane non saturantur Ibidem
Rector terrena sequens subditis magnum intertrimentum est. 68.a
Repulsio terrenæ curæ pparatio nostra ad superna promerenda 79.a
Refectio qñ; ieiunio præstat. 80.a
Repulsio magni prædicatoris auribus mẽtis intolerabilis est clamor. 83.b
Regula recte intelligentiæ in libris sacre scripturæ inuenitur. 91.b
Reuersio samuelis ad dormiendum quid significet. 9 .a
Reuertere ⁊ vade quomodo dixerunt. 94.a
Reuelare manum quando dicatur domini. 118.a
Requies in veteri populo Israel qd significat 129.a
Reprobi Philistinoz; facie nõ timẽtes, in posteriora incurrunt. 133.a
Reuerti prædicatoribus est, mentez ad cœlestia leuare 138.b
Regentibus prælatis malis virtutum iactura omnino fit 146.a
Reprobi in adimplendis iniquitatibus suis sæpe exaudiuntur 149.a
Reprobus laudator est, qui quod pdicat agere non curat 153.a
Reuerti prædicatoribus quid. 161.a
Reponere panũ fragmenta in sportis, siue cofinis quid 163.a
Religiosi breues sibi indicere debẽt horas ministerii 166.b
Reuelare auriculam ante vnam diem quid 169.b
Reuelatio conditoris luxi nacceßibilis est. 185.b

Reprobi post se musica instrumenta habent 191.a
Rex non expoliare, Sed tuere debet subditos 201.b
Reges terre, & plati ecclesiaꝝ exterioribus officiis honorādi sūt 204.a
Reprobi opprobrium in Israel quādo ponuntur 206.a
Regnum innouare quid 213.a
Renunciantes sæculi bonis populi sunt. 218.b
Regna perdimus omnium sæculorum, dum ad momentum peccati regnum erigimus 217.a
Retusæ acies instrumentorum ruralium quid 234.b
Retusus est stimulus, quando prælatorum intellectus languet 234.b
Requiescere in vmbra redemptoris quid 237.a
Reptare manibus quid 242.b
Religionis, ac sapientiæ consilium a quibus petendum 245.b
Reuerti peccatoribus, & esse cū israel quid 247.a
Respondere Dei quid 255.b
Regnum quando debilitatur, & qñ super Israel confirmatur 260.b
Reprobis quomodo vtēdum 276.b
Regē Agag viuū seruare qd. 277.a
Reprobū acrile amalech qd. 278.a
Reprobi aut se tegere, aut in alios culpas transferre conantur. 282.a
Reuertere ad dominum cum peccatoribus quid 289.a
Redemptor noster cur nō flecti pœnitudine dicitur 290.b
Reges, & lubrici quando dominum adorant 291.a
Reiicit ecclesia a regimine animarum humiles imperitos 300.b
Regem nō inueniri in septem isai filiis quid 308.b
Rectores ecclesiæ magna cautella pquirendi sunt, ac ordinādi. 212.b
Roboris appellatione spiritus Sanctus intelligitur 37.b
Sacra scriptura a Deo sublimis est vt nihil in ea concipiatur nisi quod diuinitus reuelatur 2.a
Sacræ scripturæ sancta īsima hominibus solum reuelantur 2.b
Sacra est velut immensus amnis, a quo quisq; potest haurire 1.b
Sanctæ scripturæ tunc etiaz sunt venerandæ, cū non intelliguntur. 2.a
Sacræ scripturæ non desunt secreta quāuis multipliciter exponanē 2.b
Saluator noster ideo sup omnes enituit, quia de cœlo venit 6.a
Sancta ecclesia post spiritus receptionem in die Penthecostes ebria extitit 13.b
Sancta ecclesia tollerantia persecutionem nouam prolem Christo gignere prædicando potuit 22.a
Sancta ecclesia munera, quæ ad æternæ lætitiæ fructuz accipit, ad tēporale gaudiū non conuertit. 32.b
Sacerdotū grauitas nulla debet puerili lenitate maculari 62.a
Sacerdotem iudicare in Masphat quid. 132.a
Sacerdotes Dei qui, & quæ sacerdotalis pars 75.a
Sacræ scripturæ nobis spiritalia non conferunt dona sed ostendūt 91.b
Samuelis quinta somni repetitio, ac exercitatio quid 96.a
Sanctis prædicatoribus nec munditia operis, nec per se humilitas sufficit 104.a
Satrapæ Philistinorū quid 111.a
Sacerdotes, & diuini prædicatores qui 114.a
Sacerdotis quod sit officiū ibidem.
Sacerdos qui mentis non habet speculationem aliorum iudex esse nō debet 132.a
Sancti etiam viri in dispositionibus suis possunt errare 139.b
Sanctificati etiam creduntur angeli in filio Dei 35.a
Sanctificationis gratia extra Christum inueniri non potest 35.a
Sancti nihil despiciunt, antequam an despiciendū sit videant 141.a
Sancti viri cum volunt, foris etiam mira exercent 148.a
Sacerdotes huius temporis sæculi amorem sequuntur 150.b
Sacrificium populi plebis est deuotio 167.a
Sacramenta vnctionis non prosunt nisi dignis 170.a
Salutari a sanctis quid 187.a
Sanctus spiritus pauperes, humiles, ac simplices solum nouit exaltare 197.b
Sancti viri a gula tentari non vinci possunt 205.b
Saluare in die domino quid 248.a
Saltus nomine corda sæcularium signantur 249.a
Sacerdos toties quis est, quoties fratribus bona cōsilia ministrat 255.b
Sanctus carne, & spiritu quis 273.b
Sanctificari, & venire ad eligendum pontificem quid 299.b
Sancti & eruditi viri thesauri omnipotentis Dei sunt 301.a
Sacerdotis boni conditiones quot sit 72.a
Sanctorum virtutes bene tunc miramur, quando cōditoris bonitati eas ascribimur 197.a
Sancti sunt semper diuinæ voluntati conformes 141.a
Sanctorum desyderiū effabile verbis exprimi non potest 83.a
Sancti etiam viri tentationes & tela peccatorum omnino vitare non valent 223.b. 224.a
Sanctos etiam vinci in leuibus præliis Deus permittit 224.a
Saul venire in Carmelum & formicē sibi triūphalē erigere qd 280.a
Sacerdos indignus cum ministrare præsumit ad tantæ gloriæ culmen damnandus ascendit 291.b
Scriptura sancta vastioris syluæ typum tenet 1.b
Scriptura sancta gradus quidam est qui conscenditur, ad cognoscendū Deum 3.b
Scripturæ etiaz subtiliter intellectæ non debent esse tumori 37.a
Scopuli, per quos ascēdit Ionathas,

cur ad meridiē, vel aquilonem pro minent 240.a
Scissio vestimentorum prophetæ quid 289.b
Sensus sacræ scripturæ si subtilius consyderentur, alios gignūt 2.a
Sella siue cathedra in sacro eloquio quid 11.b
Sessio Heli ante postes tēpli qd 11.b
Sedere in ciuitatem, quod induamur virtute quid 26.a
Semper homo in casu est, quoties a Deo non seruatur 50.b
Secure peccantes propinquitatis nomine non sunt honorandi 66.b
Secūda Samuelis vocatio qd 95.a
Semper eliguntur, qbus diuina charitas manifestetur 98.b
Semel relicta peccata vlterius non sunt admittenda 126.a
Serui regis qui 146.a
Serui ancillæ, optimi iuuenes z astini electorum qui 146.b
Senectus Samuelis quotidianū defectum sacerdotiū significat 150.b
Sæpe diuina dispositione reprobi religioni mancipantur 159.a
Seculares incōpositi semper z rusti cisunt 161.b
Sensus honeste viuentium sanctus spiritus timidos modo, audaces facit 163.b
Seniores qui sedem agni circundāt qui 176.b
Secreti sumus, quando sensus nostros ī dei amore custodim' 184.b
Sermo regni est honorabilis digni, tas pastoralis 198.b
Septem dies auxilium quærere cōtra gulam quid 207.a
Seminare in carne quid sit 155.a
Secularis scientia gradus quid ā est ad diuinam scripturam 233.b
Sæculi amor quid agat, z quid a sequ culo actu, verbo z cogitatione lon/ ge fieri debemus 224.b.225.a
Serpentem in oculis capi quasi amo quid 206.b
Seruire dño in toto corde qd 213.a
Sinagoga dignitate sancta ecclesia minor fuit 7.b
Sinagoga non virilem sexum, sed muliebrem genuit 12.a
Signum vere prædicationis est, instantia prædicandi etiam in tribulationibus z iniuriis 15.b
Sine intermissione orare est, ante conditorem per affectum supplicationis semper adsistere 29.b
Sinagoga ad senectutem quādo deuenerit 56.a
Sinagoga lucerna fuerat, quæ tempore nouæ prædicationis videre nō poterat 90.b
Sine peccato esse debent, qui aliis præsunt 119.a
Signa vere vnctionis, z prælationis carnalis est, ac temeraria 196.a
Si in mala cogitatione residere non permittitur inimicus, eius virtus nulla est 223.a
Signū vere ꝓfessionis ī quo stat 291.a
Simplicem nimis ne decipiantur bona z mala sua prælatis manifestare debent 236.b
Solēnis hostia sublimitatem potest significare prædicationis 18.b
Solum ille sufficiēter noua ꝑdicat, q nouit, qualiter intelligenda sunt vetera 72.a
Solium gloriæ tenere quid 40.b
Solus Dei mortificare, z viuificare est 48.b
Somnus Samuelis ē perfectus mūdi contemptus 91.a
Soli Deo seruire quid 130.b
Sortem spiritualem quando mittimus 258.a
Solicitudinis nimietas etiam in bonis operibus cohibenda est 166.b
Sopor magnus necessarius est ad acquirendam virtutem 92.b
Speculari, seu contemplari nobis quid 131.b
Spiritus sanctus arrogantiā semper a cordibus electorū tollitur 162.b
Spiritalis sanctorum conuersatio non panditur, nisi suplicibus, z deuotis 172.a
Speculari ī sacra scriptura qd 199.a
Spiritus domini cœlos quomodo ex ornat 302.b
Spiritus in die cur dirigitur in David 310.b
Sterilitas Annæ obduratio ē Iudææ
Statuti dies quid 7.b (7.b
Statutis diebus ascendere cur salvator dicitur 8.b
Stare Iesu compati est 10.a
Statuti dies sunt manifestationes interni luminis 25.b
Statutos pedes quis abeat 41.b
Sterilis appellatione superna Ierusalem intelligitur 47.b
Stercus bonū diuitie sunt teste Salomone 49.b
Stare in medio fratrum quid, z iacere 78.a
Stare quandoque ad iactantiam religionis pertinet 108.a
Sternere z dormire in solario quid 178.b
Statio Philistinorum malignorum spirituum congregatio est. 188.a
Stare ante domini conspectum quid 217.b
Stationē Philistinoz percutere, desideria carnis eneruare est. 222.a
Stimulus est increpatio prælatorum 234.b
Stare malignis spiritibus qd. 235.b
Stare in loco nostro quādo z quomodo debemus 241.b
Sta in excelso z vide iucunditatem quomodo intelligatur. 30.b
Statuī in capite quid 177.a
Surgere ecclesiæ animum ad prædicandum reparare est 11.b
Subditi humiliter, suis prælatis ad bonum sibi obsistētibus, debent reddere rationem 29.b
Summa veritas amor est 44.a
Subditorum incorrepta peccata per omni reatu nos obligant 83.b
Super sella sedere, de doctrina superbire est 104.a

Summa merces non summo ordini sed summo labori debetur 175.b
Super tribum, & personam sortem cadere quid 200.a
Supbi quomodo argui debent 228.a
Sub malo granato residere, sub umbra redemptoris quiescere ē. 137.a
Superare semper cernitur, qui a luce virtutis nunquā recedit. 268.b
Subtilis examinatio quæ 283.a
Superbi ne honores amittant humiliantur 288.a
Sublima loqui quid sit 45.a.b

TAnto sacra scriptura tractatoribus est altior, quanto ipsi Deo inferiores 1.a
Tam diu custodit ecclesia subditos suos, quandiu fiat de eorum perfectione secura. 18.b
Tanto quis ardentius ad sublimia se debet erigere, quanto sublimitatis suæ claritatem quasi in fronte prælatam portat 13.b
Tabernaculuz Antichristi est amor perfidiæ 35.b
Tabernaculum vniuscuiusq; Israeli tæ cor perfidum est 102.b
Tanto quisq; carnalia seguēs errat, quāto nulla spiritalia videt. 140.a
Tangere corda Spiritus Sancti gratiam conferre est 203.b
Tam maiorum quam minorū exēpla ad subditorum exultatione adhibenda. 208.b
Tacentibus doctoribus non pereunt nisi reprobi 260.a
Tergum & nō recedere a domini tergo quid 217.b
Templum domini spiritalis est intelligentia scripturarum. 11.b
Tenebre reproborū corda sunt. 50.b
Templum domini superna patria est. 70.b
Tentatio īmundorum spirituum nox est 85.a
Termini ad quos vsq; nos prælati comitatur qui 122.a
Termini israel cœli sunt 136.a
Terribiles sancti quomodo sunt hostibus suis 152.b
Terra Beniamin Sancta ecclesia est 170.a
Terra captiue .i. humanæ naturæ peregrinatio est vitæ tpalis. 232.b
Terræ vulgus qui 249.a
Terram turbari quid 251.b
Tenere sortem vniuscuiusq; quando potest rector 258.a
Tendere insidias in torrente quid 274.b
Terra mens fortis, & firma lingua doctoris est 297.b
Ter Petrus an amet dominum quare interrogatur 303.a
Tenere vitulum in manu qd. 307.b
Tentati nunquam mechus vincimus, quam cum ad orationis lamenta currimus 225.b
Timor post eleuationem contemplationis menti incutitur ad custodiam 27.a
Tūnabula ī veste pōtificis qd. 198.b
Tot habet loca prædicator, quot vitæ profectus 94.b
Torta panis est caro redemptoris 64.a.& 74.b
Tot bona Deus est electis, quot ipsi possunt gaudiis impleri 70.b
Tota nocte dormire quid 85.a
Tot habet loca prædicator, quot vitæ profectus 94.b
Tot dæmonia in medio sui quisq; habet, quot in corde mala desyderia gerit 130.a
Tonante domino nequam spiritus fugiunt 134.a
Tollere agros, vineas, & olineta prædicatori quid 155.b
Tot se pœnis implicant prouectores carnalium quot illi exempla prauitatis dant 186.b
Torta panis quid 187.a
Tractator sacri eloquii morem gerit hominis in alta specula constientis 1.b
Tres vituli apparatum signant optimi prædicatoris 20.a
Tria dona Dei tribus diuersis temporibus accipimus 44.b
Tribus ministeriis sacerdotis persona decoratur 60.a
Trina somni repetitio quid 92.a
Triticum in valle metere qd. 183.a
Tribuni & centuriones malorum pōpositorum qui 145.a
Tres gradus perfectionis in quolibet prædicatore requirēdi sunt. 196.b
Tribulatio nostra superni gaudii introitus est 226.a
Tribulata anima facile admittitur ad contemplationem 226.a
Tres Philistinorū cunei quid. 231.b
Tripliciter homines peccare consuerunt 232.a
Transiēdo Iesum cernere qd 266.b
Triumphatoris nomine redemptor noster intelligitur 290.b
Triclinium & introduci in triclinio quid 176.b
Tunc quisquæ vitulum immolat, quum, quod vouerat, hilariter persoluit 21.a
Tunc vere displicemus nobis cum intima luce fruimur 26.a
Tumultus confusio tumultuantis populi est 104.b
Tunc cōfigitur spina, cum ad pœnitētiæ lachrimas quertimur. 115.a
Tunc digne pœnitentia fit, cum cerdotis imperio iubetur 132.a
Tunc etiam misericordissimus est Deus cum pœnam irrogat. 142.a
Tunc agri colluntur cum nuper denota corda seducūtur 146.a.155.a
Turbari terram quid 244.b
Turpitudo motionis nunquam tollitur a carne, robur bene enervatur 271.a
Tyrānorum versutia, & seuitia pia est qnq; fraude deludenda 297.b

VAlde errant, qui prælatis suis æterna tormenta minantur 85.a
Vacuam arcaz remittere qd 114.b
Vaccæ sancti pdicatores sunt 119.a
Vasis in sacro eloquio quid 13.a
Vbi spiritalis pater senescit, auaritiæ notam filii incurrunt. 151.b

Valde stulta est audacia hominum 216.b
Valde multi in sancta ecclesia sunt qui in flagitiis securi iacent 227.b
Vallis caprearū mors pretiosa sanctorum est 232.b
Vafra tergiuersatio libidinosorum 284.a
Valde pertimescenda est inobediētiæ culpa 287.a
Vera nostri conditoris cognitio non habetur, nisi in cælo 5.b
Venire ad deuotionē fideliū subditorū vere qñ p̄dicator dicitur 17.a
Venire ad deuotionem fideliuz subditorum deuotione vere prædicator quando dicatur 17.a
Verbū fidei a qbus bñ p̄dicaē 164.a
Verbum dei sanctæ ecclesiæ quando infunditur 17.b
Vera, ac necessaria ministeria curæ pastoralis q̄ concernant vide. 22.b
Vetera in spiritu sancto intellecta nouа sunt 36.b
Vetera, quæ recedere debent ab ore nostro, quæ sint 37.a
Vetera, & sublimia quādo maligni spiritus loquantur 45.a
Verba sæculi qui libenter loquitur sanctæ vitæ decore spoliatur 45.b
Veritatem religionis non præstituz exquirit Deus 60.a
Vere proficiētes fortitudine operis, & virtute stabiliūtur hūilitatis. 76.a
Vere magnus apud Deum est, qui mali p̄lati bono subdit̄ p̄cepto. ibi.
Vera obediētia præpositoz intētionē nō discutit nec p̄cepta discernit 79.b
Verus obediens quid considerare obediendo debet 80.a
Venire & stare quō dicaē de'. 82.a
Venire Heli ad Samuelem quomodo dicitur (94.b 97.a
Venire sermo qñ dicatur 98.b
Venire de p̄lio Iudæo & currere eo die quid 103.b.&.105.b
Vestem conscindere, veterem hominem exuere est 103.b
Verbum Dei cibus mentis 172.b
Verbū regni nō indicare qd 198.b
Venire, redire, & abire p̄dicatori qd. (202.b
Vere abstinentiæ probatio in castitatis perfectiōe sita ē 211.a
Veniā tūc pmeremur, quū pcāre desinim', & bōis opib' īsudam' 218.a
Venire de galbalis quid 231.a
Vera subditorum, falsaq; obnecessaria in quo dignoscitur 240.b
Venire ad locū certamīs qd 246.a
verbū nō audire nō obserua. ē. 250.a
Vehemēter pcōrib' cædi qd. 247.a
Vestes Amalech sunt fœda inquinamenta luxuriæ 277.b
Verbum dñi p̄ceptū prædicatoribus vestimēta doc. qd. 289.a (qd. 279.a
Vestimentoz doctoris summitatem apprehendere quid. ibidem
Vere hūiles foris se abiicit. 102.a
Verbum cadere in terrā qd. 87.a
Virtus sæculi tanta habetur: quāto eā pūt p̄clara ingenia extollere. 2.b
Vinum ecclesia digereret, si a prædicationis feruore te puisset. 14.a
Vinum sane bibere quid 15.a
Vinum proprie bibit, quem hæreticā prauitas maculare non desistit p amore conditoris 15.a
Vitulus propositum designat imitādæ vitæ perfectorum, 20.a
Vitulus farinam addimus, si de eo quod in Dei laudem dicimus, detuotione faciemur. 31.b
Vitulus farina, & vini quid significent. 32.a
Vir in vinum, ac in Deum peccare quid est. 57.b.&.67.a
Vir Dei quis, & quomodo quandoq; ad Heli venerit 59.b
Victimæ fideliū laudes xp̄i sūt 60.b
Viæ vitæ afflictiōes sunt pniæ 75.a
Via, qua ad vxorem pargitur, est intentio deuotæ obedientiæ 81.a
Via ꝓfectiōis afflictio tpalis. 120.b
Vicenarius annus Euangelii gratiā significat 129.b
Vigilantibus pastoribus ac orātibus tonitrua fiunt 134.a
Viæ Samuelis quæ sunt. 151.a
Vinum bibere, feruoreq; concupiscētie excipere est 156.b
Videns est, quinterna respicit, quæ carnales non vident. 164.b
Viri sancti in secreto silentii sui renerandi nō inquietādi sunt. 168.b
Vita iusti dies est 169.b
Viri sancti foris despicabiles fere sē per sunt 171.b
Virtutes suas sancti viri, absconduntq; proferunt 174.a
Viri contemplatiui nunquam innotiri p̄nt, nisi quū volūt ipsi. 185.a
Vita obediētiū velut rota est 193.b
Vita reproba primari quid sit. 143.a
Virtus sacri sancti spūs gīa ē. 195.a
Viri sancti dignitates semp fugiunt
Vitæ innocentia nobis p/ (200.b
dest prelationis culmen aliis 213.b
Vigilans studium prædicatoris in quo sit situm 217.b
Vitiorum fortitudo, & munerositas nulla, nisi dæmones impugnando præueniant. 213.b
Virginum chorus contra īmundos spiritus volentissimus est. 231.b
Via Effraim bona cogitatio ē. 232.a
Viginti viri mortui in parte iugeri quid. 243.b
Viros Philistinos perdere omnino possumus, paruulos nō ita. 254.b
Vinus in culpa nemo relinqui debet. 256.a
Virga in manu quid. 258.b
Viri fortes, & ad prælium apti qui & tonitrua fiunt & e conuerso. 268.a.b
Viri fortes & non apti a prælio' cbri stii repellendi sunt. 269.a
Viri, mulieres, paruuli, boues, oues, cameli, asini, amalechitæ qd. 271.b
Vita peccatoris nox, vita iusti lux est. 280.a
Vita cōis q̄ cōmendabilis 285.a
Virtutes mentis bonorum operum matres sunt 293.b
Vitia & peccata languores animæ sunt. 297.a
Vitulū tollere in manu qd 298.a
Victīa ī manu, & ī altari qd. 298.a
Viri sancti in cōtinuo mundiciæ sta

tu debent permanere 299.b
Viri perfecti audire laudes suas pos sunt, sed a rigore iustitiæ flecti ne queunt 281.b.z.282.b
Via bona z recta quæ sit 219.a
Victimas mergere ꝑ pfudũ qd 252.b
Virginitas per magnos labores con seruatur 303.a
Virgines fatuæ cur a sponso non co gnoscuntur ibidem.
Vmbra cur ī scriptura ꝑdicaꝫ 237.b
Vnitas in sacro eloquio quãti sit my sterii, z quid vnitas 4.b
Vniuersitas Iudææ ecclesiæ vniuer sitatem designat 98.a
Vnusquisq; de acie fugiens, eo debet venire die de prælio 105.b
Vno itinere gradi nunquam possunt hypocrite 121.b
Vnctionis officium exequitur, qui sola animaꝝ lucra quærit 181.b
Vnum panem tortum, z vnum hæ dum habere quid 187.a (239.a
Vnicuiq; rstio quo medẽdũ remedio
Vnius peccatum omnibus, cõmuni ter viuentibus ob est 255.b
Vnctionis sacramenta in ob seruatione ieiunii celebranda 302.a
Vngere redemptorem quid 306.a
Vngi in medio fratrũ quid 304.b
Vngere Iesũ in sepulchro qd 306.a
Vox animæ cur quum oraret non au diebatur 13.b
Vocatio gentiũ quare dicatur posita in visione consumata 17.a
Vocatio ex nomine affectũ designat magnæ charitatis 82.b
Vocatio Samuelis quid 90.b
Vocare Dei mentes electorum ad gratiam excitare est 92.b
Vocem dñi audire quid 216.a
Vomere ligonẽ securi sarculũ, tridẽ tem exacuere quid 234.a (237.a
Volare quasi colũbæ ad feneſtras qd
Vox gregũ z armẽtoꝝ Amalech fa ma turpitudinũ ẽ. 281.b.z.282.b
Voluntatem propriã sequentes deo semper sunt odibiles 286.a
Voluntatẽ ꝑceptoris pfcẽ ꝑplẽtes ab stinẽtibus z flẽtib' ꝑponũtur. 286.b
volũtarie pcãre magna ꝓua. ẽ 288.a
Vouens pfectæ Deo quis sit 25.b
Vrbes israelitis sublatæ quæ. 136.b
Vrbanos negotiis strenuos ecclesia a regimine animarum reiicit. 300.b
Vsq; mane dormire quid 83.b
Vtaꝛa facilius se recipiat in ꝓtẽpla tionẽ ædificia sibi ꝑstruere dẽt. 30.b
Vua reprobæ mẽtis ꝓcupiscẽtia, ei' feruor peccandi 136.b
Vulgus venire in saltuz, vbi est mel super faciem agri quid 249.b
Vultum z statura abiectum cerne re quid 300.a
Zelus animarum præire debet electionẽ pastoris. 161.a
Zelo charitatis qnandoq; minor ac cenditur 250.b
Zelo rectitudinis qñ armantur pla ti z familiaribus nõ parcũt. 257.a
Zelo rectitudinis ad mistum habẽt sancti affectũ charitatis 295.b
Zelũ, quem nãliter habemus oleo .i. misericordia ꝑplere dẽm'. 307.a

FINIS

Gregorij Papæ in expositione pri mi libri Regum.

POST Moysi, & Iesu Naue libros, & Iudicum, octauus, siue nonus in cano ne sanctarum scripturarũ, primus liber Reguz ostenditur. Qui profecto liber, sicut & pleraq; volumina sacri eloquii, a sanctæ ecclesiæ doctoribus nõdum expositus, nõnulli simpliciores hunc non esse mysti cum arbitrantur, & eo sublimia per spiritum nulla di cere, quo planiora per literam videtur enarrare. Sed si ea quæ in alijs explanationum libris doctores sancti locuti sunt legerẽt, huius quo q; historiæ ꝯ sit imensa profunditas inuenirent. Nam plerũq; in illoꝝ exposi tionibus, qõ hic planum per literam dicitur, valde esse arduum per spiritalem intelligentiã declaratur, & aper te insinuãt, quia longe sublimius de sacra historia in- Infra ꝑ
telligunt, ꝯ in eius superficie foris legunt. Planũ nãq; est, qõ Helchana vir Effrathæus vxores duas habuis- Infra. 4.
se describitur. Quod Heli sacerdos dũ a censura co rreptionis filiorũ affectione dissoluitur, de sella cadit, Infra. 13
& fracta ceruice interit. Quod rex Saul obedire deo in Amalechitarum demolitione noluit, sed non multo post, & vitam, & regnũ amisit. Sed hæc nimiruz plana sicut placet simpliciorib⁹, doctores sancti: vt digna sublimitate perciperent, eoꝝ intellectũ non in simpli citate quæ fierunt literæ, sed in volatu allegoriæ. Hinc est. n. qõ cũ sanctus Aug. duas Helchanæ vxores per historiam legeret, in planitie lectionis spiritalẽ altitudi nem intuens, synagogæ typũ vna, altera vero q; figu ram sanctæ ecclesiæ haberet, exposuit. Sanctus quoq; Hiero. Heli sacerdotis & Saul regis morte, non ad hoc solũ in sacra historia positã, vt inobedientes ꝓpositos eoꝝ terreret pœna, sed ẽt vt dum veteꝝ & transgressoꝝ

rectoꝝ repulsio legiꝫ, antiquæ legis & sacerdotij interitus designatio. Sacra igitur Regũ historia non iccirco spiritalibus sacris vacua credenda est, qꝛ a venerabilibus patribus seriatim non est exposita, sed eo altioꝛ & profundioꝛ, quo velut imensi vastitas fluminis, ex pte quauis exigua hauriri exponẽdo potuit, & repletis eorum vasculis, suæ plenitudinis impetu quotidie implẽdis alijs decurrit. Dũ ergo quædã huius sacræ historiæ ad robur suoꝝ opeꝝ tollerent, plenitudinẽ vero illius in suæ sublimitatis secreto indiscussam pterirent, quid aliud agere visi sunt, qꝫ de imenso amne aliqd capere, qõ sitientibus fideliũ mentibus ꝓpinarent? Quoꝝ profecto moꝛẽ, nos quoqꝫ in pñti opere sequimur, qui ad ingentẽ hanc historiam gratia aperiendæ intelligẽtiæ eius accedimus, cuius tñ vniuersitatẽ exponẽdam suscipere nõ audemus, hoc videlꝫ, a pfatis venerabilibus patribus distantes, qꝛ nõ sparsim & de diuersis locis eligimus, qõ exposituri sumus, cũ illi non ex oꝛdine aliquã sacræ huius historiæ partẽ, sed sparsim testimonia quædã susciperent, quæ ad eruditionẽ fideliuꝫ exponere debuissent. Dei ergo omnipotẽtis adiutoꝛio confisi, a pꝛincipio voluminis vsqꝫ ad Dauid regis vnctionẽ explanare ꝓponimus, vt breui isto qõ cernit, experiri possimus, si vltra pꝛogredi exponendo debeamus. Pleriqꝫ etenim dum imoderata ꝓponunt, executoꝛes ꝓpositi sui fieri nunqꝫ possunt. Maxime cũ tractatoꝛ sacri eloquij moꝛẽ gerat viri in alta specula cõsistentis. Scriptura vero sacra syluæ vastioꝛis similitudinem. Qui pꝛofecto vir in alto situs, & si acuta visione nemoꝛis vastitatem cõsideraꝛat, tñ dum summa montium: dũ extrema collium, dum arboꝝ celsa, in quadam æqualitate sibi conuenientia respicit, qꝫ magnæ valles, qꝫ distentæ planicies in medio lateant, non attendit. Sed si perambulare qõ ei breue vr cœperit, repente cognoscit: qꝛ qui se totũ vidisse putauerat, valde plura remãserant quæ non videbat. Vnde & sæpe

imoderatus viatoꝛ decipiꝫ, vt tanto periculosius iter expleat, quãto & eum in via expleto die noctis erroꝛ intercipit, qui velut in parui itineris spatio, nec diei partem se explere cogitauit. Sic sic nimirũ dum sacræ historiæ intellectũ in quadam sensuum eius summitate consideramus, oĩpotentis dei gratia, velut altos opatioꝛis syluæ vertices de quadã sublimitate attẽdimus. Sed qꝛ dum ijdẽ sensus subtilius cõsiderari & pꝛoferri cœperint, alios se multiplicioꝛes gignũt, velut in supficie vt videꝫ totius inspecti nemoꝛis, & vallium pcaua, & distenti Matini latent spatia, quæ non videnꝫ. Tutius ergo gradimur, si sic metimur ea quæ cernimus, vt etiam ea quæ ꝓcedendo visuri sumus pcurrenda esse cogitemus. Itaqꝫ dũ ingentis historiæ paruam partem explanare ꝓponimus, pꝛo modulo imbecillitatis nr̃æ cursum itineris in vicinio terminamus: tam vꝫ ingenij tenuitate diffisi, qꝫ sacri voluminis ꝓfunditate perterriti. Sed & pꝛimũ non tam instituere qꝫ obsecrare leꝛoꝛẽ censui, vt inanitate expositionis meæ pondus sacræ historiæ nequaqꝫ pensẽt, qꝛ diuina eloquia ex mensura tractatoꝝ nunqꝫ æstimanda sunt. Nam nec iccirco sunt vilipendenda, qꝛ nõ subtiliter cõsideranꝫ, nec celsa & venerabilia ideo, quia facũdæ & subtiliter exponunꝫ. Alia quippe virtus est, quæ apud seculi sapientes tanta habetur, quantũ eam extollere possunt pꝛæclara ingenia. Sacra vero scriptura quia diuinitus inspirata est, tanto sublimius ẽt pꝛæclara hominũ ingenia superat, quãto ipsi pꝛæclari hoies deo inferioꝛes sunt, & nihil in illa spũali sublimitate ꝓspiciũt, nisi qõ eiꝰ ipsius diuinæ dignationis bonitate reuelaꝫ. Nemo igiꝫ in eius scientia ita ꝓfectus est, vt ꝓficere vltra nõ possit: qꝛ inferioꝛ est oĩs pꝛofectus hois, diuinitatis altitudine eam inspirantis. Vnde & per Psalmistã de dño dr̃. Qui tegit aquis superioꝛa eius. Si. n. aquarũ appellatione illæ supernæ designanꝫ pꝛofundæ intelligẽtiæ angeloꝝ, dum sacri eloquij altitudinẽ Deus in aquis Psal. 103

legere dr, constat nimirū qz homo semper illa sit inferior, cui solum eius inferiora reuelantur. Hinc etiā per
Exo. 12. Moysen præcipitur, vt agni residuū igne cōburatur, qz videlicet, scripturæ sacræ quæ ad cognoscendū redemptorē sunt æditæ, pro sublimitatis suæ dignitate venerandæ tunc etiā sunt, cum nō intelliguntur. Itaqꝫ & si nihil pensatur, qđ a me dr, nihilominus pensandū est: qz hæc sacra scriptura (quæ a me indigne exponit) ei cui omnipotens Deus secreta aperire voluerit, bona & sublimia multa dicit. Scriptura etenim sacra tam mirabiliter ab omnipotente Deo cōdita est, vt & si multipliciter videatur exposita: non desunt tamē ei secreta, quibus seruet occulta, qz fere nunqꝫ sic exponitur: vt ei non plura remaneant, quæ quotidie exponātur. Qua profecto eius incōprehensibilitate omnipotens Deus humanæ mutabilitati magna dispensatione cōsuluit, nam vt vilescere nota nō possit, sic mire disposita est, vt cognita nesciatur: & eo legatur gratius, quo quotidie discit, ac dū semper recentia intimat, suauius oblectet. Historia ergo Regū qz eo spiritu cōdita, quo & cætera scripturæ sanctæ volumina cognoscūtur, nō debet credi eis esse minor sacramentis, quibus non est inferior titulo authoritatis. Naꝫ omnes scriptores eius Prophetæ fuisse referūtur, qui cū historica narrant, spiritualia signant, exteriora loquūtur, & intima innuūt, terrena proponūt, vt cœlestia exequātur. Vnde & hic liber primus, & secūdus eiusdē historiæ, ad hoc ꝓphetæ Samuēli ascribitur, vt ex authoris titulo, sentiat historia, quā scribit, non tam historia'qꝫ, ꝓphetia. simplex veraqꝫ litera, sed alta nimis, & multiplicitate occultorū sensuū profunda. Nos aūt de tanto eius pondere pro modo pusillitatis nostræ assumimus ferenda, quæ possumus. Nam cū suauis sit in superficie literæ, altior in typis allegoriæ, moribus instruēdis vtilis, lucida in exēplis exibendis, in locis tñ singulis & historica asserere, & typica proferre, & ꝓferre moralia, & proponere exē

pla refugio, qꝫ qꝫ alia sub vno intellectu, adiuuāte dño, finem expositurus, alia vero sub pluribus. Maxime cum his tēporibus scribendi operā dare censuerim, in quibus dum coꝛdibus quoꝛūdam ecclesiasticoꝝ viroꝝ vetus solicitudo mūdanæ intentionis īmergitur, noua scribēdi studia eo esse superflua iudicant, quo & doctoꝝ venerabilium abundare vetera nō ignoꝛant. Qui nimirum ratione conuincendi essent, nisi signum calūniæ exposita fronte prætenderent. Nam qui noua velut noua cōtemnunt, illa, quæ probant vetera, curarū secularium faturitate fastidiunt. Quos saue plures sub vnius denotatione, scriptura exponit, dicens. Anima saturata calcabit fauū. Fauus quippe mel nouum cō
tinet. Quasi ergo dicat. Dum terrenarū rerum cura im- Prouer. 27.
moderatius pascitur, in ea quæ valde placere solet, recenti scripturarū dulcedine non lætatur. Sed qz huius sacræ historiæ cōmenta veterum nulla reperiunt, rectius agunt, si opus nostri laboris ea charitate, qua ad vtilitatem paruulorū sanctæ ecclesiæ impenditur amplectuntur, & pro reprehensionum molestia, nobis intanta scripturæ profunditate, velut altissimo pelago laboꝛantibus, præsidia oꝛationū ferant. Hinc nimiruꝫ nostri studoꝛis fructū suum faciunt, quia dum ex benignitate diligunt, ad æternæ remuneratiōnis sibi cumulum vertunt, & qđ tantis tēporibus tam clausa & inexposita scriptura ad cōmunem intelligentiā ducitur, & quod paruuli sanctæ ecclesiæ duꝫ in veteris scripturæ tegminibus nouæ religionis splendoꝛem suscipiunt, in profectu suæ deuotionis adiuuātur. Sed qz in diuersis sanctoꝝ patrum operibus, diuersa huius historiæ testimonia inueniūtur exposita, notare lectoꝛ debet, qz ali quando eoꝝ sensus tractando subsequoꝛ, aliqñ autem enodare historiā aliter insudo, vt & opus qđ spe diuinæ inspiratiōnis aggrediꝛ, & antiquoꝝ patrū authoritate sit validū, & lectoꝛi nequaqꝫ fastidiosum, dū inter ea q̄ nouit vetera, ea ét ei quæ nō nouit, noua re-

præsentat. Ad quã profecto sententiarũ pronũtiationem, aliqñ ex necessitate ducor, q; & patres venerabiles si seriatim cuncta exponerent, q̃ ex parte tetigerũt, eam seriem locutionis quã tenere visi sunt, obseruare nequaq; potuissent. Dũ igitur sanctor patrum intellectus ptereo necessitate aliqñ, aliqñ cõmoditate vtor: q; & fastidiũ lectoris amoueo, & dum totũ seriatim discutio, multa ex medijs cõtra me veniunt, quæ illorũ sequi sententias non permittunt. In quo sane opere lectorem flagito, vt non verba ex eloquentiũ oratorũ sanctæ ecclesiæ cõparatione pfideret, sed sentẽtiarum intellectus ex ecclesiasticæ disciplinæ rõnibus pensetur & si iuxta Dei prohibitionem in eius domo nemus
Deu.16. plantare nescio, regulam tñ qua sancta scriptura fideliter exponitur, in nullo derelinquo. Sed & vbi minus placet, qõ peritus lector inuenerit, cõsideret q; dũ spiritalem historiam & altis sensibus profundã, velut magni pelagi pcellas nauta peregrinus aggredior, reprehensibile valde nõ est, si gubernaculũ dicendi pulchre non ducitur, cũ spumantes vndarũ vertices irruũt, qui peritissimũ remigem sæpe soluere clauũ cogunt. Sic sic niniq; nec syluosa colere deuotus arator ingrediẽs, rectas sulcorũ disponit lineas, si ea prius reducto vomere sæpius nõ rescindat: q; artem facilitas nulla sequitur, si eandem arandi peritiam cõsuetudo culturæ præesse nulla videatur. Verum nec planitiem historiæ quis hac æstimatione cõsideret, q; plerũq; tanto difficilius ad spũalium sensuũ secreta pertingimus, quãto in lra planiori secretor aditũ situm longius videmus: & eo eius tãgere summa non possumus, quo gradus est inferior, vnde tãgere summa cogitamus. Quid.n. est intellectus diuinitatis, nisi ineffabilis quædã sũma celsitudinis? Et q; oĩpotens deus per scripturas agnoscitur, quid est eadẽ sacra scriptura nisi gradus quidaz, qui cõscenditur, vt illa sublimitas cõtingatur? Quotiens ergo historia planior est, sed altior intellectus, qd

est aliud, nisi q; talem gradũ illa sublimitas hẽt, a quo facile pti̇ngi non põt? Si ergo aliquid indecens etiã in planioris historiæ explanatione lector inspexerit, tanto benignius dare veniaz poterit, quãto rationabilius agnoscit, q; dum a plano qõ cernitur, ad illa sublimia vltra nos tendimur, facile vacillamus. Prioza igitur voluminis q; tam sanctæ ecclesiæ sacramẽta cõtinent, q̃ mores electi hoĩs demonstrant, positi in studio bonæ conuersationis, sub vtroq; intellectu figillatim edisserendo: vt cum in actibus veterũ, nouæ fidei rõnes agnoscimus, in eis ẽt cõuersationis nostræ ædificationẽ capiamus. Sed & q; in salute fideliũ fides opibus prior est, typicam significationẽ velut solidũ fundamẽtum præmittimus, cui totius susceptæ opis fabrica in morali, vel historica expõne supponatur. vel subsequatur.

Libri primi. Cap. primum.

FVIT vir vnus de Ramatha Sophim de monte Ephraim, & nomẽ eius Helchana, filius Hieroboam filij Heliu, filij Thau, filij Suph Ephrathæus.

QVEM ergo vir iste nobis insinuat, nisi dñm ac redemptorẽ nostrum, qui & in infirmitate nostræ carnis apparuit, & tñ eandem susceptæ naturæ infirmitatem vitæ remissioris blanditijs non subegit. Vir quippe a virtute nominat. Homo Gen.3
aũt in paradiso cõditus, bellum cum apostata angelo habuit, cui tñ per conditionalẽ virtutem resistere non curauit. Fortis ergo pditus, sed hosti eneruiter subiugatus, vir nõ fuit ex cõgressione, qui fuit ex munere. Sic itaq; factus est fortis, vt dãnata humana natura, victori hosti pualere non posset, si hanc ille nõ assumeret, qui supra homines extitisset. Factus est itaq; prælior noster, conditor noster. Sed vtrum vir fuerit noscitur, si ex ostensa virtute consideretur. Assumpsit nostram naturam, quæ dum in ipso vinceret, nobilitatez

conditam repararet, & fieret in redẽptore infirma va-
Mat.4. lida, quæ in Adam facta fuerat fortis infirma. Cui ni-
mirum dum ieiunaret in eremo tentator affuit, anti-
quæ victoriæ suæ tela reparauit, gulæ elationis ac su-
perbiæ iacula immisit, sed eum sibi per omnia resisten-
tem reperit. Vir ergo claruit per victoriam, qui fortem
iam victorem apostatã Angelum superans, non ei po-
tentiam suæ diuinitatis exibuit, sed infirmitatẽ huma-
nitatis. Hunc virum Propheta Hieremias cõsiderans
Hier.31. ait. Fœmina circũdabit virum. Hunc Zacharias mon-
Zach.6. strat, dicens. Ecce vir oriens nomẽ eius. Hunc beatus
Act.2. Petrus apostolus Iudæis prædicans dicit. Iesum Na-
zarenum virum approbatũ a Deo in vobis, virtutibus
& prodigijs & signis, hunc præfinito cõsilio, & pscien-
tia Dei traditum per manum iniquor affigentes, in-
Luc.vl. teremistis. Hinc eidem redemptori in via colloquens
Cleophas ait. De Iesu Nazareno, qui fuit vir propheta
potens in opere, & sermone. Vir etenim fuit, qui & in
hoc mundo ab ecclesia expulit antiquum hostem, &
in inferno, moriẽs, alligauit. Et q; qui moriens inferni
vires cõminuit, resurgens nobis aditum reserauit æter-
nitatis, magnitudinẽ virtutis suæ non solum viuendo
monstrauit nobis, sed etiam moriendo, & resurgendo.
Quia ergo redẽptor noster per humanitatem quam
assumpsit, magnæ virtutis opera egisse cognoscitur, re
cte is, qui eum typo significat, vir fuisse perhibet. Sed
quærendum est, cur dicatur vir vnus. Nam si vnitas
hæc referatur ad numerum, superfluũ videtur: vnus-
quisq; enim vnus, & non duo est. Et sanctus Samuel a
quo ista scribuntur, cõtra morem scriptorũ sanctæ ec-
clesiæ frustra inchoasse nullatenus credendus est. Nam
Iob p̃ scriptor illius voluminis, cũ beati Iob vitã ad exẽplum
fidelium duceret, sic exordius est. Vir erat in terra Hus.
noie Iob. Euangelista etiã Lucas, cuius in principio sui
Lucæ p̃ Euangelij, iusti sacerdotis præconia diceret, ait. Fuit in
diebus Herodis regis sacerdos noie Zacharias. Nam

hæc ille ait vir vnus, nec Euãgelista, fuit sacerdos vnus.
Quid est ergo q̃ electus Propheta contra vsum scri-
ptorum, scribendi tale cœpit exordium? Sed q; nõ so-
lum scriptor erat, sed etiam Propheta, nouerat de quo
historica diceret, & qui per historiam dicebatur, noue
rat quem signaret. Quod ergo de historia, præter vsum
narrat historiæ, hoc ad vsum catholicæ fidei, in intelle-
ctu loquitur allegoriæ. Vnde & iam noua consuetu-
dine, simul tota confitetur ecclesia. Deus & hõ vnus
est Christus. Dicit ergo, fuit vir vnus, q; de Deo hoie
loquebatur, vt deitatẽ, & humanitatẽ eius assereret, &
non aliam suscipiẽtis verbi, & subscepti hominis per-
sonam, sed Dei & hominis vnam, eandẽq; esse aper-
tius demonstraret. Quæ tamen vnitas, ad excellentiã
dignitatis eius referri conuenienter potest. Nam & si
redemptorem alium sancta ecclesia non habuit, ex
virtutis ostensione viros nõnullos habuit. Dum ergo
vnus dicitur, incomparabilis demonstratur. Nã æqua-
lem non habuit, qui dum humano generi excellenti
vita, & verbo consuluit, singulari munere dare po-
tuit dona redemptionis. Vnde & Paulus ait. Abun-
dantiam gratiæ, & donationis & iustitiæ accipientes, Ad ro.5
in vita regnabunt per vnum Iesum Christum. Hanc
excellẽtiæ suæ dignitatem per semetipsum Iudæis
imperans ait. Si opera nõ fecissem in eis, quæ ne- Ioã.15.
mo alius fecit, peccatum non haberent. Excellentiam
quoq; pulchritudinis eius Psalmista cõsiderans dixit. Psa.44
Speciosus forma præ filijs hominũ, diffusa est gratia
in labijs tuis. Singulare bonum redẽptionis Esaias in Esa.53.
eo testificans, ait. Vere languores nostros ipse tulit, &
iniquitates nostras ipse portauit. Singulare quoq; di-
gnitatẽ eius, æternus genitor ostendens, a magnifica
gloria clamauit dicẽs. Hic est filius meus dilectus, in 2. Pet.1
quo mihi bene cõplacuit. Vnus vir erat, quẽ Petrus
cõfitens, ait. Non est aliud nomẽ datum sub cœlo, in Act.3.
quo oporteat nos saluos fieri. Hanc excellentiæ eius

Ad phi-lip.2. magnitudinẽ, Paulus asserit dicẽs. Dñs exaltauit illũ, & dedit illi nomẽ, qõ est super omne nomẽ. Et q; excellentia virtutis eius non solũ electos homines, sz étcũctos beatos Angelos superat, Hebræis hunc pdicãs Paulus dicit. Q ui cũ sit splendo; gloriæ, & figura substantiæ eius, portãs omnia verbo virtutis suæ, purgationẽ peccato;ũ faciẽs, sedet ad dexterã maiestatis in excelsis, tanto melio; Angelis effectus, quãto differẽtius, præ illis nomẽ hæreditauit. Cui.n. dixit aliqñ Angelo;ũ, filius meus es tu, ego hodie genui te. Et rursum ego ero illi in patrẽ, & ipse erit mihi í filiũ. Recte ergo vir vnus dicitur, cui nemo cõparat. Sed quẽ tantum agnouimus, audiamus iá vnde eẽt. De Ramatha Sophim, de monte Effraiz. Ramatha, Sophim, & Effraiz, Hebraica nomina sunt, quo; primũ in lingua nostra sonat visio cõsumata scõm vero specula. Tertiũ quorum frugifer, siue fructificans interptatur. Quæ aute; est visio cõsumata, nisi Dei Oipotentis cognitio perfecta? Hanc profecto cõsumatã visionẽ, docto; gentiũ insinuat, dicẽs. Videmus nũc p speculũ in ænigmate, tunc aũt facie ad faciẽ, nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam. Sicut & cognitus sum. Et quid in specula, nisi illa Angelo;um sublimitas intelligitur? Specula quippe in sublimi, ad clario;em visionẽ eligitur. Ramatha autem Sophim recte dicitur, q; illa conditoris nostri perfecta cognitio, a solis illis beatis ciuibus haberi potest, qui in superna illa sublimitate consistunt. Iubar quippe æterni luminis in sui plenitudine, non in imo præsentis exilij, sed de statu respicitur æternæ sublimitatis. Vnde bene Ramatha Sophim, in mõte Effraim sita, perhibetur. Quis est.n. mõs Effraim, nisi cœlũ? Mons quippe est frugifer, qui æternæ pulchritudinis flores, & fructus indeficientis gaudij, semper profert. Bene autem, & Ramatha, & Sophim in Effraim monte sita perhibeẽt, q; illa Omnipotẽtis Dei æterna visio, & altitudo illa ciuium beato;um, non in terra ha-

Ad he.1

1. Ad corin.13.

betur, sed in cœlo. De Ramatha nãq; se esse insinuãs, ait. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrẽ. Hinc iterũ dicit. Nemo nouit filiũ nisi pr, & pfez nemo nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. De specula hoc é sublimi fuit, q; Iudæos increpãs dicit. Vos deo; estis, ego aũt de supnis sum. Vos de hoc mundo estis, ego aũt nõ sum de hoc mũdo. De monte Effraim fuit, q; dicit. Ego sum panis viuus q de cœlo descẽdi. De mõte Effraim eũ fuisse Ioãnes Baptista affirmans ait. Qui de cœlo venit sup oẽs é. Hinc Psalmista ait. A summo cœlo egressio eius. Hinc gẽtiũ doctor ait. Scõs hõ de cœlo cœlestis. Vir ergo q vnus fuisse asserit, de Ramatha Sophim, õ mõte Effraim extitisse phibetur, q; qui inter oẽs natus supra oẽs enituit, inde tãtus in terra appuit, q; de cœlo venit. De Ramatha quippe Sophim fuit, q; & si incõparabilis hic refulsit, magnitudo excellẽtiæ eius non capitur, nisi vbi eius perfecta cognitio æternis ciuibus exibetur. Nam hic eum in excellentia virtutis aspexerat, qui dicebat. Quod vidimus & audiuimus & manus nostræ contrectauerũt de verbo vitæ. Sed q; magnitudinẽ excellentiæ eius nõ viderat, in Ramatha eã nobis repromittit, dicẽs. Cũ apparuerit similes ei erimus, qm videbimus eũ sicuti é. Pót aũt huius mõtis noie, beatissima semp virgo Maria Dei genitrix designari. Mõs qppe fuit, quæ oẽm electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate trascẽdit. An nõ mons sublimis Maria, quæ vt ad cõceptionẽ æterni verbi ptingeret meritor vertice supra oẽs Angelorũ chores, vsq; ad soliũ deitatis erexit? Huius.n. mõtis tã pcellẽtissimã dignitatẽ, Esaias vaticinãs, ait. Erit in nouissimis dieb9 pparatus mõs domus dñi in vertice mõtiũ. Mõs qppe i vertice mõtiũ fuit, q; altitudo Mariæ supra oẽs sanctos resulsit. Nam sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe, & domus apte dicitur, quæ dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei

Ioã. 10. Mat. 11. Ioã. 8. Ioan. 6. Idem. 3. Psal. 18. 1. Ad corin. 15. 1. Ioã. 3 Esai. 2.

vnigenito in quo recumberet sacrum ꝓparauit vterũ. Nã mons in vertice montiũ Maria non fieret, si supra Angelorũ altitudiné, hanc diuina fœcũditas nõ leuaret. Et domus Domini nõ fieret, si in eius ventre, per assumptã humanitatẽ, verbi diuinitas nõ iaceret. Sed recte mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus. i. nouus homo generatur. Quaꝫ certe in fœcunditatis suæ gloria pulchrã, ornatãq; Prophetа respiciens ait.

Esai. 11. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius

Psa. 66. ascẽdet. De huius nãq; mõtis fructu, Dauid Deo exultans, ait. Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi oẽs, terra dedit fructũ suum. Terra quippe fructũ suum dedit, qꝛ quẽ virgo peperit, non cõcepit materiali opere, sed Sancti Spiritus obũbratione. Hinc

Psal. 131. eidẽ regi, & Prophetæ a Domino dicit. De fructu vẽtris tui, ponã super sedẽ meã.

Esai. 4. Hinc Esaias ait. Erit fructus terræ sublimis. Nam quem virgo genuit, non solum homo sanctus fuit, sed etiam potens Deus. De hoc fructu ad eandem beatam virginem, Helisabet salutante dicitur. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Recte igitur mons Effraim dicitur, quæ dum ineffabili dignitate diuinæ generationis attollitur, in eius fructu, arida humanæ cõditionis germina reuirescunt. Vir igitur de Ramatha Sophin factus est de mõte Effraim, qꝛ qui per diuinitatis suæ potentiã Angelos condidit, de carne ꝑcelsæ virginis formã suscepit humanitatis. Et qꝛ per humanitatẽ, quã assumpsit, nõ exfidelibus, sꝫ ex fidelibus nasci voluit, sequit, FILIVS Hieroboã, filij Heliu, filij Thau, filij Suph.) Quatuoꝛ quippe patruꝫ noia assignant, qꝛ dũ ex fideli populo Dns carnẽ sumpsit, eos per humanitatẽ patres habuit, quos totidẽ principalíũ virtutũ gloria illustrauit. Vnde & nõ ad infidelem aliquẽ, sed ad fidelẽ Abraã diuina promissiõe di

Gen. 22 citur. In semine tuo benedicent omnes gentes terræ.

Mat. 1. Hinc Euãgelista Matthæus generationis eius ordinẽ

texens ait. Liber generationis Iesu Christi filii Dauid, filii Abraã. Hinc per semetipsum Samaritanæ mulieri loquitur, dicens. Salus ex Iudæis est. Hinc Paulus ait. Ioã. 4. Quoꝝ adoptio est filioꝝ, & gloria, & testamẽtũ Ad ro. 9 & obsequium, & legislatio, & promissa, quoꝝ patres ex quibus Christus scõm carnẽ, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Quibus profecto qa & Prudentia affuit in cognitione reruꝫ, Iustitia, qua cognita, disponere recta cuperẽt, Fortitudo, qua exequi quæ vellent bona potuissent, Temperantia, per quaꝫ discrete cũcta pficerẽt, aptæ quaternario numero designant. Sequit. EFFRATHAEVS.) Qui aũt de Effraim mõte asserit, cur Effrathæus esse, phibet? Sꝫ hoc ad literã patet, qꝛ videlicet de Effraim, monte eẽ aliqs potuit, qui de tribu Effraim natus nõ fuit. Dicit ergo Effrathæus, vt qui ex loco ostenditur, de stirpe etiam propaginis agnoscatur. Quia vero Effrathæus fructificans dicitur, recte hoc personæ redẽptoris ascribitur, qui Prophetæ vaticinio ꝑdicatur. Erit tanq; lignũ qõ plantatũ est secus decursus aquarũ, qõ fructum suuꝫ Psal. 1. dabit in tẽpore suo. Nam in pfinita apparens plenitudine tẽporũ, cœlestis doctrinæ flores, in poma vertit electoꝝ, & quotquot sibi coniunxit ex humano genere, quasi tot fructus protulit ad æternitatẽ. Quo in loco dũ redẽptoris vita describitur: latenter ẽt Diaboli perditio demonstratur. Nam de monte Effraim fuit, & tamẽ Effrathæus non fuit, qꝛ de cœlo cecidit, sed arboꝝ pessima bonũ fructum nõ dedit. (Qui habebat duas vxores nomen vni Anna, nomẽ secũdæ Fenẽna, fuerũtq; Fenẽnæ filij Annæ vero non erant liberi.) Quid per Fenẽnam nisi sinagoga exprimit? Et quid per Annã, nisi sancta ecclesia figuratur? Fenẽnæ quippe filij fuisse referuntur, qꝛ cũ redemptoꝝ noster in carne apparuit, per legeꝫ quã dederat, per prophetas, quos miserat, ædoctos in fide sinagogæ filios inuenit. Anne aũt nõ erãt liberi, qꝛ nouitia tunc, & cœ-

lesti sponso nuper conũcta sancta ecclesia, p̃dicãdo adhuc nequaq̃ pariebat. Vnde & ei eiusdẽ sponsi vo
Cant. 8. ce in cantico dicit. Soror nostra paruula est, & vbera nõ habet. Vel certe nõ p:o inæqualitate ætatis filios non habuisse dicit, sed per infœcunditate sterilitatis. Quæ é ergo sterilitas Annæ, nisi obduratio Iudææ? Quæ.n. dura cor:da Iudæor:ũ ad redẽptor:is fidẽ cõuertere nõ potuit, nimirũ sterilis fuit. Sed notandum, q: Fenẽna quæ p:ius parere dicit, vxor secũda noíatur. P:ius quippe synagoga in fide filios ædidit, sz tñ dignitate sancte ecclesiæ minor fuit. Sc̃a igitur vxor extitit, nõ tẽpore coniugalis copulæ, sz inæqualitate p:ærogatiue. Sequitur. ET ASCENDEBAT vir ille statutis diebus de ciuitate sua vt ador:aret, & imolaret Domino Deo exercituũ in Sylo.) Quæ.n. spiritualis ciuitas redẽptor:is nisi scriptura sacra extitit? Hæc nimirũ ciuitas suis ciuibus tot defensionũ munimina contulit, quot p̃cepta, tot arma eis p̃buit, quot consilia salutis. Quid aũt fuit redẽptor:i nostro ascendere, nisi in humanitatis forma, diuinitatis suæ alta reuelare? Et q: in sacra scriptura cognoscitur, de ciuitate sua recte ascẽdere perhibetur. Statuti vero dies sunt p:omissiones, de se in sanctis scripturis positæ. Dies q̃ppe sunt, q: ad cognoscendum eum electis lucent. Statuti quoq; dies sunt, q: ab antiquis patribus in eodẽ sacro eloquio eos eé positos nõ ignor:amus. Diẽ nãq; ascẽsus eius p̃figebat Moyses, cũ dicebat. P:opheta vobis
Deu. 18. suscitabit Dñs de filijs vestris, tanq̃ meipsum audietis.
Gen. 49 Diẽ quoq; statuebat, qui dicebat. Nõ deficiet sceptrũ de Iuda, & dux de femor:e eius, donec veniat qui mittendus é, & ipse erit expectatio gẽtium. Diem huius
Mich. 5 ascẽsus statuẽs, ait Micheas. Et tu Bethlẽ terra Iuda nequaq̃ minima es in p̃cipibus Iuda, ex te.n. exiet
Esai. 7. dux qui regat populũ meum Israel. Hinc Esaias ait. Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomẽ eius Emanuel. Quotquot.n. de illo legis,

& P:ophetarum p:omissiones sunt, tot statutos dies ad eius ascensum intuemur. Nam velut in statutis diebus ascẽdebat, cum Iudæis dicebat. Scrutamini scripturas, in quibus vos putatis æternam habere vitam, Ioan. 5.
q: ipsæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Hinc iterum dicit. Si crederetis Moysi, crederetis for:sitan & mihi, de me enim ille scripsit. Statutis ergo diebus ascẽdit, q: p:omissionum insignia quæ in sanctis scripturis posuit, apparendo monstrauit. Possunt autẽ statutis dies intelligi, p:omissi in aduẽtu eius splẽdor:es miraculor:um. Quos nimirum dies P:opheta Esaias statutos intuẽs, ait. Pusillanimes confor:tamini & nolite Esai. 35.
timere, ecce Deus noster vltionem adducet retributionis, Deus ipse veniet & saluabit nos. Tunc aperientur oculi cæcor:um, & aures surdor:um audient, tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Sed qui dies statutos ad ascensum redemptor:is agnouimus, vtrum in eis ascenderit videamus. Requisitus nãq; a Ioanne si ipsum an alium expectarent, respondit missis discipulis, & ait. Ite & dicite
Ioanni, quæ vidistis, & audistis cæci vident, claudi Luc. 7
ambulant, lepr:osi mundantur, pauperes euangelizantur, & beatus homo qui non fuerit scandalizatus in me. Statutis ergo diebus ascendit, qui vt ab elector:um suor:um cor:dibus vetusti error:is caliginem pelleret, tot p:omissor:um miracular:um splendor:ibus radiauit. Sed ascendit vt ador:aret, & immolaret, quia ad hoc cognosci voluit, vt mor:iendo redimeret, quos viuendo docuisset. Ador:auit quippe, quia in exemplum elector:um se Deo patri totum humilem, & abiectum per obediẽtiã p:æbuit. Immolauit autem, q: qui nobis exempla humilitatis viuendo dedit, se Deo patri in ara crucis oblationem, & hostiam tradidit, & quos viuendo docuit, mor:iendo redemit. Vtrunq; enim nobis valde necessarium nouit, & ideo alterum sine altero non impendit. Nam cum natus esset in Mat. 2.

Bethlé iudæ, eum fraude Herodes ad interficiendum quæsiuit, sed si tunc redemptor moreretur, imolaret vtiq;, & non adoraret, q; victima moriendo fieret, sed quos morte debebat liberare, nequaq; viuendo docuisset. Et si viuendo nos docens, mori conteneret, p
Mat.11. fecto adoraret, & nõ imolaret. Vt ergo adoraret, per
Idē.16. sequẽtẽ se regẽ in Aegyptum fugijt, & vt imolaret, dis
suadenti Petro exprobrauit, dicens. Vade retro satha
Ioã.6. na nõ.n.sapis ea, quæ Dei sunt, sed quæ hominum. Adorare nãq; se insinuans ait. Non veni facere volũ
Idē.8. tatem meam, sed eius qui misit me. Hinc, item dicit.
Ioã.10. Quæ ei sunt placita facio semper. imolare ẽt se insi
nuãs, ait. Propterea me diligit pater, q; ego pono ani
mam meã, & iterũ sumã eam, nemo tollit eam a me, sed ego pono eã a meipso, potestatẽ habeo ponẽdi eam, & iterum sumendi eam, & Paulo post. Ego sum
ad eph. 5. pastor bonus, qui pono animam meam pro ouibus meis. Immolare eũ Paulus intuẽs, ait. Tradidit semet ipsum pro nobis, oblationẽ & hostiam Deo in odorẽ suauitatis. Ascendit ergo vt adoraret, & imolaret, q; ad hoc se tot miraculis ostendit, vt nos verbis & exẽplis instrueret, & morte nostra moriendo superaret. Sed notandum, q; cũ ad imolandũ Effrathæus ascendere dicitur, Deus omnipotens, cui imolat, Deus exercituũ nominat. Cur hoc fieri cognoscitur, nisi q; redẽptoris morte nõ vnus Iudaicus populus, sed omnes gentes redimebantur. Quid enim sunt fideles multi
Psa.46. tudines nationũ, nisi Dei Omnipotẽtis exercitus? Hos
Idē.85. nimirum exercitus ad regis sui triumphum Psalmista exultare cohortans, ait. Omnes gẽtes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. Hos cõuenire item intuens, dixit. Omnes gentes quascunq; feceris, venient, & adorabunt te Domine, & honorificabũt nomen tuum. Dicitur ergo Dominus exercituum, q; profecto per mortem dominicam non solum electa Iudæa colligitur, sed omnes gentes ad Dei Omnipo

tentis

tentis seruitium perducuntur, quæ dum contra occultos hostes fideles acies virtutũ armis robustas ducũt per gloriam triumphi ad superna regna perueniunt. Locus etiam imolationis declaratur, q; dicitur. IN Sylo.) Sylo enim missus, siue missio interpretatur. Quid nãq; per hanc missionem, nisi summi patris iniunctum vnigenito ꝓceptũ obedientiæ designatur? Quid est etiam ꝙ in Sylo imolare dicitur, nisi q; nõ aliter se morti dedit q̃ a patre mandatũ habuit? Nõ quippe imolaret in Sylo, si aliter moreretur, q̃ præceptum a patre habuisset. Vnde & per semetipsum dicit. Sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. Hinc Ioã.14. Paulus ait. Factus obediens patri vsq; ad morte cru- Ad phi. cis. In Sylo igitur & adorauit, & imolauit, q; tam viuendo, q̃ moriendo patris sui voluntatem fecit. Sequitur. ERANT IBI DVO filij Hely Ophni & Finees Sacerdotes domini.) De quibus recte quæritur, cur dicantur sacerdotes Domini, qui non valde inferius Belial filij esse referuntur? Sed si ad literã simpliciter istud de Hely filijs quæritur, facile respondetur, q; eo tempore sacerdotes Domini dicti sunt, quando simulacrorum sacerdotes ex Deorum falsorum nominibus censebantur. Cum ergo dicuntur sacerdotes Domini, per insignia fidei, a simulacrorum cultoribus discernuntur. His enim verbis eorum fides, & non vita prædicatur, q; & prauitatẽ exercebant operis, sed nõ erabant in fide conditoris. Quod tamẽ & tempore diuinæ incarnationis Iudææ prælatis conuenienter ascribitur. Qui nimirum sacerdotes duo esse referuntur, & hoc ipsum non refertur ad virtutis laudem, sed ad calliditatis reprehensionem. Vnde & per semetipsum Dominus eis cõminatur, dicens. Ve vobis Scri- Mat.24 bæ & pharisæi hypocritæ, q̃ similes estis sepulchris dealbatis, q̃ a foris videtur pulchra, intus sunt plena ossibus mortuorum. Sed quid est ꝙ ibi esse referuntur. Si enim Sylo, id est missio, illam summi patris ꝓceptio

nem significat, quo mō plati Iudææ ibi fuerūt, qui eū cui iniuncta fuit, nō recipiēdo venerati sunt, ſ3 expellēdo pemerūt? Ibi tñ fuerūt, q: & ſi crudeliter ſæuierunt in morte Dñi, ex illa tñ crudelitate nō ſunt ꝓſecuti, qō ſæuiēdo ſtatuerūt, ſ3 æterni prīs ꝓſiliū in eius vnigeniti morte cōplebāt. Cōſiliū náq; eorū fuit, vt eū iō morti traderēt, ne in ipſu3 populus credere potuiſſet, ſ3 q ꝓſecutores ſuos iniūctæ ſibi patriæ ꝓceptiōis adiutores habebat, mortuus reſurrexit, & oīs mundus in eū credidit. Ibi.n. erāt filij Hely Ophni, & Phinees, id eſt in miſſiōe, q: redēptor nr̄ adimplēdā patris ſui voluntatē Iudæoru3 ꝓlatos fautores habuit, q̄q; ipſi ſe ei nequaq̄ fauere crederēt, quē occidere nō paūiſſēt. Vñ & ſequit. VENIT ergo dies & imolauit Helchana deditq; Fenénæ, & filijs, & filiab⁹ eius ptes.) Quē diē iſtū eſſe credimus, niſi quē ſcripturæ ſacræ teſtimonio Eſaias ſtatuit, dicēs. Tanq̄ ouis ad occiſionē ducet, & ſicut agnus corā ſe tōdēte ſine voce, nō aperiet os ſuū. Venit qppe dies, cū claritas ꝓmiſſi oraculi tps oſtēdit dominicæ paſſionis. Tunc imolauit Helchana, q: ſe redēptor noſter æterno patri in ſacrificio noſtræ abſolutionis, p morte crucis obtulit. Tūc Fenénæ, & filijs, & filiabus eius dedit ptes, q: nimirū electos Iudææ, quos apud inferos reppit, ad paradiſi gaudia reportauit. Partes qppe eor, ſūt dona gaudiorū perēniū. Vñ & pſalmiſta ſortis ſuæ ſitū eligēs, ait. Portio mea Dne ſit in terra viuēntiū. Bene aūt ſeorſu3 Fenéna, & filij, & filiæ, ſeorſum in accipiēdis ptibus nominat. Fenéna qppe doctores Iudææ ſignificat, filij vero validiores auditores eius, filiæ aūt iſirmiores ipſius ſubditos deſignāt. Seorſu3 ergo mater, & filij, & filiæ memorant, q: pp diſparia electorū veterū merita, æqualia eoru3 ꝓmia nō fuerūt. Sequit. ANNAE aūt dedit ptē vnā triſtis, q: Annā diligebat.) Quid ē q̄ cū ptes Fenénæ, & filijs, & filiabus dedit, triſtis nequaq̄ fuit, cū vero ptē vnā Annæ tribuit, triſtis fuiſſe phibet? Sed qd eſt vna

Ioan. 11

Eſai. 53.

Pſa. 141

pars Anne, niſi tpalis afflictio ſanctæ eccleſiæ? Hanc náq; ei ptē dabat, cū dicebat. Amē amē dico vobis, q: plorabitis, & flebitis vos, mundus aūt gaudebit, vos vero ꝓtriſtabimi. Hāc ptē ei dabat, cū Ananiæ Paulū cōmēdaret, dicēs. Vade q: vas electiōis ē mihi iſte, vt portet nomē meū corā gētib⁹, & regib⁹, & filijs Iſrl, ego enim oſtēdā ei, quāta eū oporteat pro noīe meo pati. Vñ in eius acceptiōe idē doctor gētiū gloriat dicēs. Adimpleo ea, q̄ deſunt paſſiōis Chriſti in corpe meo. Hinc iterū dicit. Ego ſtigmata Ieſu in corpe meo porto. Hinc ait. Mihi aūt abſit gloriari niſi in cruce Dñi mei Ieſu Chriſti, p quē mihi mūdus crucifixus eſt, & ego mūdo. Vnā qppe parte a ſpōſo ſuſcepat, q gloriari in ſola cruce diſponebat. Cū ergo ptes Fenénæ tribuit, Helcana triſtis nō fuit, q: redēptor nr̄ electos ſynagogæ, poſt mortis triūphū, paradiſi gaudijs iā lætus reddidit. Annæ aūt ptē triſtis tribuit, q: nō cōpati ei nō poterat, quā mortis coniugē relinq̄bat, & crucis hrdē. Vñ & patiēte Stephano, aptis cœlis Ieſus ſtare phibet. Stare.n. eius cōpati ē. Q ō aūt ſubdit, q: Annā diligebat, vtriuſq; rei cauſa intelligi ꝓueniēter pōt. Nā ſiue hūc iō triſtē eſſe qs accipiat, q: Annā diligebat, ſiue idcirco ei ptē vnā tribuiſſe, a bono intellectu nō vacat. Si.n. nō diligeret, cōpati eius paſſiōibus nequaq̄ vellet. Nā cur illa de Aegipto educit, niſi q: ad paſſionē inuitat? S3 ei lacte, & melle emanantia loca pmittunt. Bñ igit cū ei ptē vnā dare dr̄, diligere eā phibet, q: nimirū redēptor nr̄ ſanctæ eccleſiæ & ſi crucis ſuæ laborē credidit, excellentiora ei valde in cœlo cōſtituit dona retributiōis. Cuius nimirū paſſiōis incrēmēta ediſſerēs ſubdit, atq; ait. DOMINVS aūt cōcluſerat vuluā eius, Affligebat quoq; eā æmula ei⁹, & vehemēter angebat, intrñ, vt exprobraret ei, q: ꝓcluſerat Dñs vuluā ei⁹.) Vuluā qppe ſcē eccl̄æ Dñs clauſit q: ſūmo ei⁹ iudicio repulſū Iudeoꝝ ppl̄3, i redēptoris nr̄i fide gñare ñ potuit. Quā nimiꝝ ei⁹ æmula afflixit

Ioā. 16.

Act. 9.

Ad col. 1

Ad ga. 6

Act. 7.

quia contra eam synagoga minis, atq; exprobrationi
bus sæuit. Sede ei, quã nec minæ, neq; contumeliæ fre
gerant, etiã tormentorũ pœnas inferebat. Bene itaq;
eam nõ solũ affligere, sed vehementer angere phibe
tur, q; repulsa Iudea contra electã ecclesiã cũ terrore
minarũ, mouit, & plagas cædit? Vnde & de psequẽte,
Act. 9. tũc Saulo, in Apostolor actibus dr. Saulus adhuc spi
rans minarũ & cædis in discipulos domini. Accessit ad
principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolã in Da
mascum vt si quos inueniret huius viæ viros vinctos
perduceret in Hyerusalẽ. Qui. n. minas, & cædes spi
rabat, nimirũ eã, quã nõ bene æmulabat ecclesiam,
nõ solũ affligebat, sz ẽt angebat. Nam eius æmulũ se
Ad gal. primo. fuisse fatet, dicẽs. Audistis. n. aliqñ puersationẽ meã.
Iudaismo, quoniam supra modũ psequebar ecclesiã
Dei, & expugnabã illã, & proficiebã in Iudaismo supra
multos coetaneos meos in genere meo, abundantius
æmulator existens paternarũ mearũ traditionum. Et
q; in tãtæ dãnationis profundũ Iudæa cecidit, vt inde
lætet, q; æterna Dei animaduersione punitur. Subiũ
ctuz ẽ. INTANTVM vt exprobraret ei, q; Dñs cõ
clusisset vuluã eius.) Adhuc qppe pro magno habe
bat, q; cõuerti ad fidẽ, nõ pualebit. Quasi ergo ma
gnitudinẽ cæcitatis eius a ppheta admirãs, ait. Tãta
caligine erroris deprimit, vt inde bonis insultet, q; ipsa
bona fieri vltra nõ põt. Cui profecto peunti, q; sancta
ecclesia cõdoluit, Seqtur. PORRO Anna flebat.)
Ad ro. 9 Nã & doloris sui lamẽta protulit dicẽs. Tristitia ẽ mihi
magna, & cõtinuis dolor cordi meo, optabã qdem &
ipse anathema fieri pro fratribus meis a Christo, qui
sunt cognati mei sm carnẽ. Et q; de eorũ cõuersione
gaudiũ nõ recepit, subdit. ET CIBVM nõ capie
bat.) Cibũ deniq; caperet, si de Iudææ integra puer
sione, lætitiæ refectionẽ habuisset. Quæ ergo fleuit, d
bũ non accepit, q; q depereũti Iudæa doluit, de eius
salute gaudiũ non recepit. Sed cibus lætitiæ, q de Iu

dæorũ cõuersione nõ datur sanctæ ecclesiæ, p spõsi
cohortationẽ porrigit. Nã verba pdicationis eius, &
si auditores nõ recipiũt reprobi, nõ tñ vacãt a merce
de retributionis. Oipotens. n. Deus & hoc remunerat,
qõ sine reproborũ profectu reprobis impedit, & qõ ele
ctis pdicatoribus aduersitatis ingerũt, p libram æqui
examinis in lucro eis pẽsat retributionis. Vnde apte
subinfert. DIXIT ergo ei Helcana vir suus, Anna
cur fles? Et quare non comedis? Et quãobrẽ affligitur
cor tuũ? Nunqd nõ ego melior sũ tibi, quã decẽ filij?)
Quasi ergo p internæ inspiratiõis solatiũ menti do
ctoris redẽptor dicat. Frustra de amisso lucro pdica
tionis qris, quæ eo abũdãtiorẽ fructũ recipis, quo affe
ctũ charitatis ẽt inimicis impẽdis. Inde igit doles, vñ
gaudere debuisses. Et q; ipse ẽ electorũ pmiũ interro
gat, dicẽs. NVNQVID NON ego melior sũ tibi
q; decẽ filij?) Decẽ nãq; filios Anna pareret, si primi
tiua ecclesia Iudæorũ populũ sub decalogo legis po
sitũ in fide genuisset. Et q; nõnulli pdicãdo prosunt
alijs, qui p multa displicẽt cõditori, rõne ostendit, q;
melior vir suus Annæ, q; decẽ filij sunt. Potest aũt &
per hoc qõ cur fleat ingritur ipsius Iudææ pditio de
signari. Quasi dicat. Odiose plãgitur, cui iustorũ pce
nequaq; indulget. Cũ ergo subsequenter interrogat,
quare nõ comedis, profecto ei gaudiũ de conuersione
gentilitatis intimatur. Quasi ergo dicat. Cũ orbẽ vni
uersum parere debeas, frustra nõ gaudes, qõ ea quæ
proiecta est, erroris tenebras non relinquat. Sequitur.
SVRREXIT ERGO Anna postq; comederat, & bi
berat in Sylo, Heli sacerdote sedente super sella ante
postes tẽpli Dñi, & cũ eẽt amaro aio, orauit ad Dñm,
flens largiter, & votũ vouit.) Quid. n. fuit tũc sancte
ecclesiæ manducare, nisi cibũ solatij diuina cohorta
tione suscipere? Et bibere ei quid extitit, nisi de infusa
sibi internæ cõsolationis suauitate gaudere? Nã si ci
bus confortat, potus exilarat. Cibũ ergo sumimus, qñ

visis æternis præmijs, inter aduersa roboramur. Et quasi post cibum bibimus, qa vbi se mens electi in spe æternorum bonorum roborat, eo copiosius gaudet inter magna aduersa, quæ sustinet, quo magnis laboribus ampliores repositas in cœlo retributiones videt. Audax quippe superna refectione tunc reddita, vires renouat, vt tanto fortius terrena despiciat, quanto eam supernorum amor exaltat. Bene itaq; postq; manducauit, & bibit, surgere Anna memorat. Surrexit nāq;, qz ad p̄dicatiōis instātiā animū reformauit. Et qz Iudaicus populus adhuc sacrificiorū ritus, adhuc & honorē legalis magisterij & sublimitatē p̄tificalis dignitatis habebat. Sup sellā Heli sacerdos sedere phibet. Q3 tñ legis magisteriū, qz nō spiritualiter, sz carnaliter exhibere poterat, nō intra tēplū, sz ante postes tēpli sedebat. Quid ē. n. tēplū Dñi, nisi spiritatis intelligētia sanctarū scripturarū? Postes aūt tēpli sunt Lex, & Prophætia. Vñ & in monte Dñs in
Mat. 17 medio Moysi, & Heliæ trāsfiguratus appuit, qz tunc diuinitatis eius splēdor aspicit, cū nō in occidēte īra, sed in spiritali Legis & Prophætiæ significatione, eius sacramēta reqrunt. Heli ergo sedebat ante postes tēpli. i. foris, qz doctores synagogæ a spiritali scriptura intelligētia expulsi erāt, & tñ in subuersione subiecti populi, authoritatē habebāt magisterij, & dignitatem p̄lationis. Anna aūt amaro aīo fleuisse scribit. Et qa potū Annæ ad lætitiā retulimus sanctæ ecclesiæ, quæ lætari ostēdit, amaro aīo fleuisse quomodo narratur? Sed rationabiliter intelligi p̄t, qz ad lætandū hāc cōtēplatio supnæ retributionis extulerat, & cōpassio repulsæ Iudææ in amaritudinē aī afficiēdo concitauit. Inter turbines qppe magnæ p̄secutionis depḥēsa, reuelatis sibi supnis p̄mijs exultauit, sz in amaritudinē incidit, qz electū prius populū perire cōspexit. Vñ & orans largiter, flere describit, vt tantæ affectionis munere, populi sui salutem a Dño impetrare potuisset.

Potest & hoc totum aliter intelligi. Nam in Sylo. i. in ministerio, quo missa est, māducauit, qz & si omnē Iudeorū populū lucrifacere non potuit, plures tñ ex eo ad redēptoris fidē p̄dicando conuertit. Vnde & p̄dicā Act. 4.
te Petro, vna die quinq; milia hominum, altera vero Act. 2.
tria milia crediderūt. Et qz qō bibimus, facilius glutire possumus, qz qd māducamus, manducauit Anna & bibit, qz difficile alios, alios vero facile p̄dicando cō uertit. Nā & ad p̄dictam Petri p̄dicationē plura milia vno momēto crediderunt, sed Paulus nō ante credidit, quā ipsis p̄dicatoribus per minas, & cædes vehementer obstitit. Postq; autem manducauit, & bibit in Sylo Anna surrexit, qz vt eos, qui erant p̄destinati ad æternā vitam, de Iudæa abstulit, sese ad p̄dicationem gentiū p̄parauit. Sed qualē gignere appetebat, ostendit per hoc, qd additū ē. ET VOTVN vouit, dicēs. Domine exercitium si respiciens, videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus, dederisq; seruæ tuæ sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ suæ, & nouacula non ascendet super caput eius.) Quid est q̄ Anna virilem sexum a Domino postulat, nisi qz eos quos sancta ecclesia parere prædicando appetit, Euangelica perfectione fortes esse concupiscit? In comparatione quippe Euangelicæ perfectionis, opera illa legis, quæ videbantur fortia, non fuerūt fortia, sed infirma. Ibi. n. mādatum est. Diliges proximum tuum, & odio habebis Leui. 19
inimicum tuum. In Euangelio autem Dominus p̄cipit, dicens. Diligite inimicos vestros, benefacite his Mat. 5.
qui oderunt vos. Ibi immunditia fornicationis a corpore reciditur, hic vt fortitudo conuersationis, quasi virili sexu p̄cellat, etiam a corde īmunda cogitatio resecatur. Qui viderit (inquit) mulierem ad concupiscē Mat. 5.
dum eam, iam mœchatus est in corde suo. Synagoga igitur quæ infirmitate præceptorum Iudaicum populum genuit, non peperit sexum virilem: sed po-

tius mulierem. Anna itaq; dum virilem sexum sibi dari a domino postulat, quid aliud exoptare cernit: nisi tales per Euangelium gignere, qui fortes appareant & exteriori munditia corporis, & interna charitate? Et quia de conuersione gentilium humanā gloriam prædicatorum ordo non appetiit, subiectus est. DABO eum Domino omnibus diebus vitæ suæ.) Domino nāq; filium dat, qui de eo quem prædicando gignit, aliquid suis laudibus non vsurpat. Omnibus quoq; diebus vitæ suæ hunc Domino tribuit, qui de virtutibus, in quibus subditus meliorando profecit proprijs fauoribus nihil adscribit. Dies namq; vitæ electi subditi sanctæ virtutes sunt, quæ eius animam coruscando illuminant, ne in via cœlestis patriæ vitiorum nocte tenebrescat. Sed perfectus ordo prædicatorum, dum fauores de lucro prædicationis habere despicit, subditorum tempora lia bona ambiendo, nō tollit. Vnde bene quoq; illic subdit. ET NOVACVLA non ascendet super caput eius.) Nouacula cum super caput ascēdit, capillos radit. Quid enim per capillos, qui corpori superfluunt, nisi abūdans terrænæ substantiæ copia designatur? Et quid per nouaculam, nisi malorum pastorum cupiditas exprimitur? Qua nouacula nati filij caput raditur, cū bona subditorum per prædicatorum cupiditatem rapiuntur. Hinc nanq; & delinquenti Iudææ per prophetam dicitur. Pastores tui lupi vespere, non relinquentes in mane. Vespere nanq; pastores lupi fiunt, quia in tenebrescente, atq; decrescente in fine isto seculo, rapere subditorum bona non metuunt. Qui in mane nō relinquunt, q; dū tēporalibus inhiant, inalbescēte aduētu futuri iudicis, dāda sibi pmia nō reseruāt. Quos nimirū Micheas denotat, dicens. Prophetæ qui seducunt populum meum, qui mordent dentibus suis, & prædicāt pacē, & siqs non dederit in ore eor quippiā sanctificāt sup eū pliū. Prophetæ qppe pplm Dñi

Soph. 3.

Mich. 3.

seducunt, cū prædicatores reprobi auditorū suorū iudicia confundunt. Et mordentes dentibus pacem nunciant: quia in appetitu suæ rapacitatis, dū terrena flagitiosorum dona suscipiunt, eis diuinæ indulgētiæ securitatem pollicentur. Super ipsos autē prælium sanctificant, qui in ore eorum aliquid non dant: quia iustos etiam districtis sententijs terrent, qui eis pro voto terrena non exibent. Qui nimirum super caput filij nouacula ponunt, dum prætextu charitatis cœlestia prædicant, vt eis terrena per cupiditatē tollant. Hanc certe nouaculam, quod sancta ecclesia in prædā subditor non habeat, doctor egregius in semetipso ostendit, dicens. Non quæro datum, sed quæro fructum. Hinc item dicit. Qui Euangelium annūciat, de Euangelio viuat. Ego autem non sum vsus hac potestate. Qui enim necessaria non curat a subditis alimenta percipere, ostendit plane, qua mundani contemptus sublimitate, lucra turpia, & illicita dona pfutaret. Anna igitur dum nouaculam nō ascensurā super caput filii vouet, aperte mores sanctæ ecclesiæ insinuat, quæ ad æternam vitam electos loquendo parturit, sed temporalia bona eorum per auaritiam nunquā tollit. Sed quia hoc de Anna adhuc vouente, & non pariente dicitur: apte subinfertur. FACTVM est autē dum illa multiplicaret præces coram domino, vt Heli obseruaret os eius.) Quid fuit sanctæ ecclesiæ pro pariendi desiderio preces coram domino multiplicare, nisi assiduis orationibus pro conuertenda synagoga insistere? Et quid fuit Iudaico sacerdotio os eius obseruare, nisi prædicationi sanctæ ecclesiæ insidiari? Os nāq; eius obseruauit: quia rectam prædicationē fidei reprehendere vehementer studuit. Bene autē tunc os eius obseruasse dicitur, cum illa preces multiplicaret: quia tanto callidius ei nocere studuit, quanto maiora eius desyderia in prædicationis instantia recognouit. Deniq; os eius non obseruaret, sed attenderet, si prædi

Ad Philip. 4.

1. ad co. 9.

cationis instantia recognouit. Denique os eius non obseruaret, sed attenderet, si prædicationem fidei nostræ ad salutis suæ fructum audire voluisset. Sequitur. PORRO ANNA LOQVEBATVR in corde suo, tantumq; labia eius mouebantur, & vox penitus non audiebatur.) Quid est aliud cor sanctæ ecclesiæ, nisi ea, quæ intra se est deuota, & erudita beatitudo fidelium? In corde autem suo Anna locuta est: quia sanctæ ecclesiæ prædicatio eis tantum profuit, qui vero lumine illustrandi erant ex diuina prædestinatione. Quid vero est motus labiorum, nisi signorum promotio in sanctis prædicatoribus? Qui profecto & si velut foris loquétia labia, & in imo stare videbantur, dum cæcis visum auditum surdis, vitam mortuis dabant, magnos vtiq; meritorũ motus exhibebant. Vnde & illud ingẽs labium sanctæ ecclesiæ, dum loquens velut in imo stare videretur, quia non solum verbo, & conuersatione humilis erat, sed & signorum potestate sublimis, vi motus sui, vsq; ad cœlum se extulit, dicens. Nostra conuersatio in cœlis est.

Ad Phi. 3. Heli itaq; tantum Annæ labia mota conspexit, & vocem penitus non audiuit: quia Iudaicum sacerdotũ opera Apostolorum miratus est, sed ex eorum prædicatione nõ est promotus in salutẽ. Vox itaq; Annæ non audiebatur, quia & si signorũ ostensione sancta ecclesia mirabilis erat, dum prædicationis verba protulit, ad amorem redemptoris extraneos non accédit. Sed quid de ea sentiat Heli, quam non intelligit. Sequitur. AESTIMAVIT eam igitur Heli temulentam.) Hoc nimirum etiam iuxta historiam Actuum Apostolorum agnouimus, quia diebus pentecostes sancti Apostoli ebrij crediti sunt, cum accepta Sancti Spiritus plenitudine Christi magnalia omni lingua loquerentur. Spiritualiter auté sancta ecclesia ebria creditur, quã Iudæa non æstimat vera asserere, sed hæretica, & falsa prædicare. Ebria tamen erat, non potatio-

Act. 2.

ne erroris, sed repletione Spiritus Sancti. Etenim mutare cor, mentem alienare consueuit ebrietas. Mutato autem corde pergebat, qui nuper domos intrans, fideles quosq; minis terrens, cædibus lanians, iam eum, quem persecutus Iesum fuerat, verum esse omnipotentis Dei filium prædicabat. Vnde & superioris sensus insaniam sese perdidisse glorians dicit. Qui prius blasphemus, & persecutor, sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci. Alium cor se accepisse testificans, ait. Nos autem sensum Christi habemus. Vnde & tanto attentius prædicabat, quanto in sensu Christi vim maioris dilectionis acceperat. Sed dum ardenter sancta ecclesia diligeret, dum fiducialiter ea, quæ diligebat prædicaret, Iudæorum sacerdotiũ eius verba in onere impatientiæ, non in suauitate deuotionis habuit: quare & sequitur. DIXITQVE ei. Vsquequo ebria eris.) Et quia ei silentium indicere tentauit, adiunxit. DIGERE PAVLISPER vinum, quo mades.) Vinum, quo madebat Anna, digereret, si a feruore prædicationis sancta ecclesia Iudæorum minis victa, tepuisset. Et quia vltro prædicationis sensum ei subtrahere nitebantur, vinum Anna paulisper digerere iubetur. An non digerere Annam Heli tunc iussit, cum Iudæorum principes, cæsis Apostolis denuntiauerunt, dicentes, ne vltra loquerentur in nomine IESV. Sed qui illud, quo madebant, digerere vinum noluerunt, respondentes, dixerunt. Obedire oportet magis Deo, quam hominibus. Et iterum non possumus, quæ vidimus, & audiuimus non loqui. Sed quia sancta ecclesia inter verba libertatis, virtutem mansuetudinis custodiuit. Sequitur. NEQVAQVAM domine mi.) Dominum namq; vocauit, cui ministerium prædicationis exhibuit, sed dominum vocãs, ebriam se esse abnegat, vt superiori ordini ex humilitate se subderet, & falsæ obiectioni ex veritate con-

1. ad Timo. 1.

1. cor. 2.

Act. 5.

Act. 4.

trairet. Dominum namq; eum vocans, honorauit: & ebriam se esse abnegans, quod nõ erat, satis humiliter ostendit. Potest autẽ ebrietatis obiectio erga sanctam ecclesiam aliter accipi. Nam dum ministerio Euangelicæ prædicationis insisteret, dum ex lucro credentiũ in magnam populorũ gloriam veniret, eam sacerdotes Iudæorum non putabant æternorum bonorũ cumen appetere, sed terrenæ sublimitatis gloriam desyderare. Dum ergo ebria vocatur, euerso statu mentis cœlestia postponere, & appetere terrena reprehẽditur. Sed quæ labentia bona seculi despexerat, dicit. NEQVAQVAM domine mi. Nam mulier infœlix nimis ego sum.) Quasi dicat. Tu me labentis mũdi fœlicitatẽ appetere cogitas, sed ego tanto infœliciorẽ me video, quãto fœlicitatis meæ gaudia hinc longius recognosco. Quia vero illic me futuram fœlicem credo, hic eo valde me infœlicẽ arbitror, quo ad gloriam nulla concupisco. Mulier quippe sancta ecclesia dicitur, pro fœcunditate, infœlix nimis pro fortitudine: qa & orbem verbo paritura erat, & orbis gloriam nõ posset eam perfecte despicere, si non eam supernus amor mira fortitudine roboraret: vel nimis infœlix fuit: qa de perditione populi sui nõ parum doluit. Quã profecto sapiens Salomon vehemẽter admirans, ait. Mulierem fortẽ quis inueniet. Quo in loco etiam notandum est, quia non dicit mulier infœlix, sed nimis ego sum. Nimis namq; infœlix fuit, cui nullũ de seculo blandimentum placuit. Vel certe nimis infœlicẽ se asserit, quæ se ab æternæ vitæ gaudijs expulsam, per primæ culpæ meritum meminit, ad quæ redire nõ prævalet, nisi per multas vitæ huius tribulationes. Non enim nimis infelix existeret, si ad perdita paradisi gaudia, sine præsenti tribulatione reuerti potuisset. Hinc namq; Paulus nimiæ huius infœlicitatis erumnam ineuitabilem ostendens, dicit. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Ac si ergo detrahenti sibi Iudaico sacerdotio, sancta ecclesia respondens, dicat. Tu mihi regnũ adscribis infœlicitate tẽporis, sed meum illud est, ad qõ non pertingitur, nisi ex afflictione multæ tribulationis. Sequitur. VINVM, & omne, quod inebriare potest, non bibi.) Vinum namq; non bibit, quia de prædicationis officio temporalia lucra nõ petijt. Aliud, quod inebriare potest, non bibit, quã in ipsum vitiorum, carnis concupiscentia non euertit. Iuxta superiorem vero sentẽtiam vinum non bibit, quæ aliquid prauitatis hereticæ non habuit in refectione. Aliud, quod inebriare potest, biberet: si de verbi facũdia decepta tumuisset. Quia vero recta intentione verba docuit, subdens, ait. Sed effudi animã meam in conspectu domini. In conspectu namq; domini animã effundere est, conceptam in mente verbi Dei scientiam, pro solo conditoris amore prædicare. Anima quippe effunditur, cum innatus verbi Dei intellectus, ad vtilitatem audientium diuulgatur. Quisquis enim pro humanis fauoribus, quisquis pro terreno commodo, verbum Dei prædicat: quia res alia de prædicatione attenditur, in conspectu domini verbũ illud animæ, non profertur. Quare & doctor gentiũ asserit, dicens. Non sumus sicut plurimi adulterantes verbũ Dei, sed sicut ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, & Christo loquimur. Anna ergo in cõspectu domini animam suam effudit: quia sancta ecclesia in virtutũ omnium culmine perfecta, in eruditione fideliũ magna facundiæ verba protulit: sed ex vitæ verbis soli Deo placere desyderauit. Cuius prædicationis etiam ministerium cõmendat, dicens. NE PVTES ancillam tuam quasi vnam de filiabus Belial: quia ex multitudine doloris, & mœroris mei locuta sum vsq; in præsens.) Quasi dicat. Quæ tibi æternæ vitæ bona loquitur, velut idolatra despici non meretur. Ancillam quoq; suam se esse asserit, vt cognoscat ex nomine ministerij, quia ad æterna ei appetit lucra famulari. Se-

Pro. 33.

Act. 14

2. Ad co rin. 2.

quitur. QVIA ex multitudine mœroris, & doloris locuta sum vsq; in præsens.) Quasi apertius loquatur, & dicat hinc agnosce, quod nihil a malo spiritu habeam, quia ex multa pœna persecutionis, ad loquendum venio, & prædicationis instantiam, nullis pœnis victa derelinquo. Potest etiam dolor Annæ ad affectionem sanctæ ecclesiæ, mœror eius referri ad passionem. Ex multitudine quidem locuta est, quæ peruenti Iudaico populo, verbum prædicationis protulit ex affectu compassionis. Quod Paulus insinuat,

Ad Ro. 9. dicens. Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium perhibente mihi conscientia mea in Spiritu Sancto, quoniam tristitia est mihi magna, & cõtinuus dolor cordi meo, optabam egoipse anathema esse pro fratribus meis a Christo, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israelitæ. Sed qui se ex multitudine doloris loqui insinuat, an ex multitudine lo-

2. ad co. 11. quatur, dicat. A Iudæis quinquies quadragenas, vna minus accepi, ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum. Sancta vero ecclesia patienter aduersa tollerans, humiliter innocentiæ, & veritatis suæ virtutem manifestans, quibusdam Iudææ sacerdotibus bonum prædicationis suæ loquendo persuasit. Quare, & subdit. TVNC ait Heli. Vade in pace, det tibi Deus Israel petitionem, quam rogasti eum.) Prius, quippe Heli oranti Annæ prolatis contumelijs contradixit, postea vero in eius sibi deuotione cõplacuit. Quid est hoc, nisi quod Iudaicum sacerdotium & per alios sui offi cij ministros prædicanti ecclesiæ obstitit, & per alios

Act. 5. cognitæ demum fidei nostræ veritati consensit? Nam de obsistentibus dicitur, quia cæsis denuntiauerunt Apostolis, dicentes. ne vltra loquerentur in nomine Iesu. De consentientibus autem, idem Lucas memi-

Act. 6. nit, dicens. Plurima turba sacerdotũ obediebat fidei. Tunc ergo Heli pro voto fœcunditatis Annæ præcatus est, cum sacerdotum plurima illa turba fidei obe-

diens, per prædicationem sanctæ ecclesiæ electorum numerum multiplicari desyderauit. Quã certe pace ire optauit: quia fructum prædicationis eam desyderauit consequi, sine dolore passionis. Et quia in eorum voto sancta ecclesia sibi complacuit, sequitur. VTINAM inueniat ancilla tua gratiam in oculis tuis.) Quasi dicat. Iuxta intuitũ desyderij tui, opus ministerij mei subsequatur, gratia diuinæ dispẽsationis. Sequitur. ET ABIIT mulier in viam suam, & comedit, & bibit, vultusq; eius non sunt amplius in diuersa mutati.) In viam suam mulier abijt: quia sancta ecclesia verbum fidei gentibus prædicauit. Quod & Apostoli Iudæis cõminantes, dicũt. Quia indignos Act. 13. vos fecistis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Quæ bene, mulier tunc dicitur, cum recedit, quia per prædicationem redemptoris, exhibitura erat in gentibus fructum magnæ fœcunditatis. Comedit autem, & bibit, & tamen vultus eius non sunt amplius in diuersa mutati, quia magna lucra de conuersione gentium habuit, sed persecutionem quam in Iudæa passa fuerat, etiam in gentibus inuenit. Sed ordine quo abierit edisserens, ait. ET SVRREXERVNT MANE, ET ADORAVERVNT coram domino, reuersiq; sunt, & venerunt in domum suam, in Ramatha.) Quid est autem q supra de sola Anna singulariter dicitur, abijt mulier in viam suam: nunc vero pluraliter, surrexerunt mane: nisi vt cum viro descendere cognoscatur? Et quia vir sanctæ ecclesiæ redemptor humani generis est, qui iam ad cœlos ascenderat, cum ipsam Iudææ incredulitatis suæ caligine obrutam relinquebat, quomodo de Anna, & de viro suo Helcana intelligi in CHRISTI & ecclesiæ typo nunc potest, quod simul mane surgerent, & in ciuitatem suam pariter redirent. Sed quia ciuitatem Ramatha, cœlestem patriam designare iam diximus, quorum

hoc sanctæ ecclesiæ cõuenit, quæ statim vt a Iudæorum prædicatione cessauit, ad cœlestem patriam non ascenditur. Verũ quia resurgens a mortuis dominus, Mat. vl. missis in pdicatione doctoribus loquitur, dicens, ecce ego vobiscum sum, vsq; ad consummationem seculi, absurdum non est, vt cum eo sancta ecclesia surgere, & reuerti sentiatur. Qui enim electos suos per spiritalem præsentiam nunq; deserit, & constantibus permanet, & cum abeuntibus recedit. Ramatha vero cœlestem patriam designare diximus, sed q̃ nihil aliud significare possit, non diximus. Quid ergo aliud hoc in loco significat, nisi ad impletionem prophetiæ In gentium vocatione? Ramatha quippe visio cõsummata dicitur (vt iam diximus.) Illud vero est gentium iam impleta vocatio, nisi Prophetarũ visio consummata. Nam visionem asserebat, sed non consummatam, qui de futuro adhuc, quod viderat, pronuntiabat, dicens, Psal. 85 Omnes gentes, quascunq; feciſti, venient, & adorabũt Psal. 71 te domine. Hinc item repromittit, dicens. Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gẽtes seruient ei. Visio igitur consummata recte Prophetarum promissio dicitur: quia nimirum authore Deo, iuxta eorũ oracula, in redemptorem humani generis omnes gentes crediderunt. Mane autem cum viro suo Anna surgere dicitur: quia sancta ecclesia in exortu interni luminis ad gentes trãsijt, cum verbo prædicationis. Vel mane surgit, q̃ Iudæam in nocte infidelitatis deseruit. Mane etiam surgit, quia prosperum iter in conuersione gentium inuenit. Et coram domino adorauit, quia in repulsione synagogæ incõprehensibile iudicium venerata est omnipotẽtis Dei. Adorauit quippe, & recessit, quia cum a gentis suæ prædicatione pro sola Dei omnipotentis ordinatione recederet, diuino iudicio per obedientiam obsecuta est, quod penetrare intelligendo, non potuit. Adorans autem reuersa est: quia ministerium prædicationis in vocatione gentiũ adimplere

proposuit,

proposuit, sed tantum eiusdem prædicationis modũ in superna contẽplatione quæsiuit. Reuerti enim prædicatoribus est, ad diuinæ contẽplationis lumen recurrere. Inde quippe lucẽ hauriũt, qua & ad veneratione fidelium luceant, & quã loquendo, auditorum suorũ mentibus infundãt. Hinc nãq; est q̃ prædicator egre- 2. ad Co
gius ante ad tertij cœli secreta sustollit, & sic terrena di- rin. 12.
sponere perhibetur, & paradisi secreta ingrediẽs, verba percipit, quæ nõ licet homini loqui, vt discernere, & loqui vtiliter foris possit. Anna ergo reuersa memorat, quia sancta ecclesia duũ terrena disposuit, qualiter sint eadem terrena disponẽda, in ea, ad quã sæpe reuertit, Dei contẽplatione instruitur. Et tunc demũ in domũ suã venit, quia in auditorũ deuotione collocare se potuit, cum accedendi ad eos modũ, sursum reuertendo, cognouit. Domũ nãq; sanctæ primitiuæ ecclesiæ, gentium deuotio extitit, quã dum sibi in eis cõdidit, custodiæ solicitudine inhabitauit. Quæ videlz domus posita in visione cõsummata describit, q; non ante condi potuit, q̃ vocationis eius prædictuꝫ a Prophetis tẽpus aduenit. Sequitur. COGNOVIT autem Helcana Annã coniugẽ suã, & recordatus est eius Dñs.) Helcana Annã coniugem suã tunc cognouit, cũ redẽptor noster præfinitũ tempus vocandæ gentilitatis aspexit, quo dũ nouæ sponsæ sanctæ. vꝫ. ecclesiæ gremio gratiam superni amoris infunderet, nouam ex ea prolem fidelium generaret. Nam velut nõdum cognoscebat eam, cũ volentes transire in Asiam pdicatores, a Spiritu Sancto phibiti sunt. Hinc est q̃ cũ ad prædicationẽ Act. 16.
Iudææ discipulos suos mitteret, per semetipsam veritas prohibet, dicens. In viam gentiũ non abieritis, & in Mat. 10
ciuitates Samaritanorũ non intraueritis. Quando aũt cognouit Annã coniugem suã Helcana, tunc recordatus est eius Dñs, quia gentilitas tũc venisse in Dei memoriam visa est, cũ sancta ecclesia verbo Dei per amoris gratiam coniuncta, in salute visitatur. Quid est hoc

C

loco circulus dierum, nisi innumeris Sancti Spiritus ostensa radijs manifestatio diuinæ voluntatis. Quæ profecto dum prædicatorꝝ suorꝝ mentibus, in cõtẽplatione suspensis, claritates supernæ dispositionis inumeras exhibet, nimirũ veluti plures dies, temporꝝ circulus clausas tenet. Circulus quippe dierũ Annæ conceptũ præuenit, qꝛ sanctæ ecclesiæ verbũ Dei ad docendum non ante infundit, q̃ ab ea supernæ dispositionis radij plenius agnoscant. Quæ cõcipiens filiũ peperit, qꝛ ij quos in fide redẽptoris parit, noua cõuersatione robusti sunt. ET vocauit nomẽ eius Samuel, eo qꝛ a Dño postulasset eũ.) Samuel interpretat nomẽ eius Deus. Quẽ ergo nobis Samuel conuenientius insinuat, q̃ prædicatorũ ordinem, qui ad fidem vocatus est ex gentilitate? Quia.n. fortis conuersatione est, potestate sublimis, & dum in eo speciale signũ gratiæ diuinæ cõspicitur, ad venerationem prædicationis eius, deuotæ auditorũ turbæ deducuntur, recte nomẽ eius nuncupatione declarat. Hinc est qꝛ ad Moysen a Dño dicit. Exo.7. Posui te in Deũ Pharaonis. Hinc ité in lege prohibẽs, Exo.22. ait. Dijs non detrahes. Et notandũ, quia cuius nomen Deus dicit, filius, nõ filia fuit, qꝛ certe pastoralis dignitas, cum infirma conuersatione deprimitur, splendore tam celsi noĩs non ornatur. Quia igitur ordo doctorũ ad euangelizandi ministeriũ ex gentilitate promotus, excellentiæ dignitatis suæ, meritorũ gratia impar non fuit, recte nunc dr. VOCAVIT nomẽ eius Samuel, eo qꝛ a Dño postulasset eũ.) Et notandũ, qꝛ hoc loco postulare dr, qꝛ postulando ꝓmeruit. Apertis ergo verbis ostendit, cur Annæ primogenitus tanto noĩe censeatur. Qd tale est, ac si dicat. Idcirco ei tantũ nomen impositum est, qꝛ is, qui superno munere nascitur, meritorũ gratia magnus fuit. Sed vt ostendat quo studio eum prouida mater foueat, sequit. ASCENDIT autẽ vir eius Helcana, & ois domus eius, vt ímolaret hostiam solẽnem, & votũ suum, & Anna nõ ascendit. Dixit.n

viro suo. Non vadaꝝ donec ablactet infans.) Quæ est autẽ ímolatio solẽnis hostiæ, nisi illa sanctæ ecclesiæ amoris oblatio, qua ꝑditori ꝑiungit in æterna contemplatione? Ad hanc aũt Helcana tũc ascendit, cum redẽptor noster iam de morte triũphans, iam passibilitatis nostræ tenebras superans, carneꝝ, quã pro nostra salute suscepit, ad cœlestia sublimauit. Cuꝝ quo & ois domus eius ascendit, qꝛ priores electos synagogæ in altitudinẽ ímortalitatis extulit. Tunc ímolauit solẽneꝝ hostiam, cũ se æterno patri per glorificatæ carnis materiam in cœlo exhibuit, & Angelorũ naturam sicut de redẽptione nostra, ita etiã de eoꝝ reparatione lætificauit. Ad hanc solẽnem hostiã Anna inuitat, qꝛ sancta ecclesia superni sponsi spũali cohortatione ad æternã contẽplationẽ diuinæ claritatis, per quotidiana desyderia amoris accendit. Quæ tũ ab ascensu suo abstinet, vt filiũ lactet, qꝛ vt prosit hic Christi paruulis, dilationẽ suæ gloriæ patienter sustinet. An nõ ad ímolationẽ huius solẽnis hostiæ mater illa inuitata fuerat, q̃ dicebat. Cupio dissolui & esse cum Christo? Sed quæ per amoris desyderia ad sponsi speciẽ trahit, an amet lactare filiũ, dicat. In carne mihi manere necessarium est propter vos. Quo etiam cibo se Corinthios aluisse insinuat, dicens. Lac vobis potum dedi nõ escam. Lactare quippe paruulos sanctæ ecclesiæ est pastoribus, infirmorum sine simplicium auditorũ corda, planioris scripturæ pabulo enutrire. Quibus profecto idem doctor egregius dicit. Nihil iudicaui me scire inter vos, nisi Christũ, & hunc crucifixũ. Ablactantur aũt infantes, cũ paruuli sanctæ ecclesiæ tam spũalis eruditionis, q̃ bonæ ꝙuersationis incremẽta suscipiunt, & iam nõ planiora sacri eloquii, sed alta eius sacra requirunt. Et ablactatus ifans ante ꝑspectũ Dñi vt appareat, ducit, cum per adhortationẽ prædicatorũ quisqs subiectus bene ꝓficiens, bonis opibus adornat. Qui.n. ad hoc ducit vt appareat, non tñ vt videat, deferꝛ, sed etiã vt

Ad Phi lip. 1.

Ad Co rin. 3.

1. ad Co rin. 2.

videatur. Quia enim in fine a Domino multi auditurí sunt, nescio vos, apparere in cõspectu dñi Samuel dicitur, quia electus, & humilis subditus, dõ perfecte præsentia despicit, adueniente extremo iudice nequaq; reprobat. Quos aũt seculũ in sui amore defixos retinet, in cõspectu Dñi non apparent. Qui.n. in honore rep transeuntiũ videri elatiores appetunt, hoc pfecto superbiendo, agunt, vt ab eo, quo solo videri debent honorabiles, nunq; videantur. Vnde & rex electus, & in rerum culmine positus, ne in flore seculi deciperetur,

Psal. 50 obsecrat, dicẽs. Ne proijcias me dñe a facie tua. Anna ergo & ablactare filiũ repromittit, & ante pspectũ dñi vt appareat, ducere: quia sancta ecclesia electos subditos, quos erudit psentia perfecte despicere docet, & bona agere, & ad æterna bona per humilitatẽ festinare. Et notandũ, qz ab ablactationis loco ductus asseritur, qui apparere debere in cõspectu dñi perhibetur, quia vz non parũ interest spũalis itineris, cum ab eo, qõ de cœlesti magisterio discimus, in vsum perfectæ tendimus operationis. Quia vero a studio eiusdẽ boni operis nunq; cessandũ est, sequitur. ET appareat ibi iugiter.) Iugiter nãq; ibi apparemus, vnde nunq; discedimus. Iugiter ergo in cõspectu dñi apparere est, decorem bonæ cõuersationis nullis vitæ tenebris obscurare, qz qui ad illicita nulla defluit, a secreto diuini intuitus nunq; exit, & quasi in luce positũ, hunc diuina bonitas respicit, qz eas, quas dãnauit peccatorũ tenebras, electione sui examinis non attẽdit. Donec igitur ablacterur infans, ad imolandam solẽnem hostiam se non ascensurã Anna denũtiat, qz sancta ecclesia tãdiu custodire filios ꝓponit, quãdiu de eorũ perfectione secura fieri valeat, qz ipsi ab accepta bonitate vlterius non recedant. Potest tñ ascensus solẽnis hostiæ ad altitudinem sanctæ prædicationis referri. Nam de ascẽsu viri

Psal. 17 eius per Prophetã scriptum est. Ascendit super Cherubin, & volauit super pennas ventorũ. Super Cherubin

quippe dñs ascendit, quia in sublimibus prædicatorũ suorũ mentibus ascendit, & scientiæ suæ altitudinẽ ponit. Et super pẽnas ventorũ volat, quia corã spũalibus eorũ oculis in altitudinẽ miræ intelligentiæ se Sancti spiritus flatibus eleuat. Et tenebras latibulũ suũ ponit, qz maiestatis suæ sublimitatẽ reprobis abscõdit. Sed in circuitu eius tabernaculũ suum, qz quos per sublimia dona eleuat, eis suæ maiestatis etiã gloriã manifestat. Bene aũt cum Helcanæ ascensus asseritur, oĩs domus eius ascendisse perhibetur, quia illos quorũ mentibus eminet, in altitudine suæ contẽplationis velut domesticos, & familiares tenet. Quæ est autẽ Helcanæ. i. redemptoris nostri hostia solẽnis, nisi sanctorũ suorum cordibus ineffabilis illius internæ amor eruditionis? Nam eorũ quisq; sibi ineffabiliter cõplacet, in eo, qõ se ostensa redẽptoris sublimitas, tam sublimiter docet. Anna ergo se cum viro suo ascendere abnegat, donec filium lactat, qz sancta ecclesia tãdiu vitauit alta prædicando cõtingere, quãdiu cognouit rudes auditores suos, velut paruulos alta capere nequaq; posse. Hinc nãq; in ipsis sanctæ ecclesiæ primordijs factum est, vt velut paruulo adhuc Annæ filio, per trium Euangelistarum scripta, Matthæi, scilicet, Lucæ, & Marci lac propinaretur, qui humanitatis dominicæ historiã scribentes, pauca de eius diuinitate tractauerũt, sed cum paruulus ecclesiæ populus crescret, & in mensuram ætatis plenitudinis Christi proficeret, cui lactis potus non suffecerat, pasci cibo solido perquirebat. Cõpulsa itaq; mater ecclesia ascendere est, vt ipsa quoq; Cherubin fieret, volãtiq; super se redẽptori appropinquaret, pẽnas assumeret, ambulantẽ super eas in sacrameto altitudine teneret, atq; ex eius maiestate caperet, quod poscenti vnico alimentũ daret. Vnde factũ est, vt rogatus a fratribus Euangelista Ioãnes, non solũ humana, sed etiã angelica superans, cõdita cuncta transcenderet, & quem videre meruit, vnigenitus in sinu patris

Ioan.1. prædicaret, dicens. In principio erat verbũ, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbũ. Tunc ergo Anna ascendit, cum sancta ecclesia se in celsitudinẽ diuinæ prædicationis tam sublimiter extulit. Tunc etiã immolauit solẽnem hostiam, q; de cognitione diuinitatis, in auditoꝝ suoꝝ cordibus flãmam miræ deuotionis accẽdit. Solẽnis quippe hostia fuit, de incõparabili eloqo, singularis oblatio deuotionis. Tunc in cõspectu Dñi filium adduxit, cum auditoꝝ suoꝝ cordibus perfectã cognitionẽ summæ diuinitatis intimauit. Quæ profecto Dei cognitio q; non solũ fide tenenda est, sed ꝓfessione, & qõ credimus & confitemur, nec ignorare vltrius, nec silere pmittimur, puer ablactatus, qui ad domum Dñi adducitur, iugiter in cõspectu Dñi manere declarat. Sequitur. ET dixit ei Helcana vir suus, fac quod tibi bonũ videtur, mane donec ablactes eum.) Quid est ꝙ Annæ cõsilium viri sui authoritate roboratur, nisi q; ꝓpositũ sanctæ ecclesiæ non ex humano præsumit iudicio, sed ex diuino? Nam quicqd sancta ecclesia in subiectis sibi nationibus disponere voluit, tunc demũ id ratum habuit, cũ ex internæ veritatis iu-

Ioan.2. dicio, q; disponendũ esset, agnouit. Et q; aduocatũ habemus apud patrẽ, qui interpellat pro nobis, subiungit, atq; ait. PRECOR QVE, vt impleat Dñs verbũ suũ.) Quod est verbũ, qõ implendũ asserit, nisi prædestinata cõuersio gentilitatis? Et q; per eius sanguinẽ reconciliamur Deo, ipse pro implendo verbo precatur, cuius obtentu salus nostra perficit. Precari etiã ei est, se in humanitate assumpta, pro salute nostra æterno patri cõtinue exhibere, qõ dum sic se offerre non desinit, receptioni nostræ aditũ ad vitam facit. Quia vero dispositionis suæ cõsilium exquirendo, perfecit, apte subinfertur. MANSIT ergo mulier, & lactauit filiũ suum, donec amoueret eũ a lacte.) Deinde sequitur. ET ADDVXIT eum, postq; ablactauerat, in vitulis tribus, & tribus modijs farinæ, & amphora vini, & ad-

duxit eum in domuꝫ Domini in Sylo. Quid nãq; per vitulum hoc loco significatur, nisi propositũ imitandæ vitæ perfectorũ. Sed vitulus est, cum in corde exoritur proficientis, bos aũt, cũ per robur virtutis, ad effectum perducitur magnæ cõuersationis. Quo in loco valde quærendũ est, cur non vnus vitulus, sed tres ad tabernaculũ adducti perhibẽtur? Sed in tribus vitulis infans delatus ostenditꝫ, vt eorum formã insinuet, qui ad prædicationis ministeriũ instruuntur. Perfectus etenim doctor, & peccatoribus cõuertendis, & custodiendis iustis inuigilat. Quasi n. colonus summi patrisfamilias vtrũq; bouem aratris inserit, vt non solũ vigilare stantibus, ne corruant, sed etiã lapsos possit erigere, vt subsistant. Sed qui duos boues habet in subiectorũ solicitudine, vt esse perfectus valeat, bouem tertium iungat, in diuina cõtemplatione, vt & corda ꝓximorum integro iugo loquendo, velut arando aperiat, & semetipsum per singularẽ amoris fortitudinẽ, ad conditoris sui speciẽ semper extendat. Samuel ergo in vitulis tribus ad domũ Domini ducitur, cũ bene quisq; proficiens, proponit, vt ex labore ꝓdicationis prodesse valeat proximis, & ex secreto quietis, inhærere intimæ visioni cõditoris. Et q; id bñ exhibere animus imperiti nunq; poterit, in tribus ẽt farinæ modijs offerẽ. Ex farina quippe cũ panes fiunt, ꝓparatio refectionis perficitur. Quod vero nõ in panibus, sed in farinæ modijs offerẽ, bona deuotionem doctrinã proponere ostenditur, non ipsius doctrinæ cõmodum exhibere. Modius ergo farinæ sanctæ prædicationis præparationẽ significat. Sed in tribus modijs farinæ infans adducitur, quia dum prædicare proponimus, verbum scientiæ præparamus peccatoribus ad cõuersionem, iustis ad statum perseuerantiæ, & nobis ad supernã contemplationem, vel certe vnus modius est (vt diximus) pro conuersione peccatoris, alius pro disciplina conjugati, tertius vero pro excellenti puritate continen-

tis. Et modij quidē dicuntur pro mensura discretionis.

Ad Ro ma. 12. Vnde & beatus Paulus perhibet, dicens. Non plus sapere, q̄ oportet sapere, sed sapere ad sobrietatē. Quod profecto, quia prædicatorū ordo electus exigentibus, non ex leuitate vanitatis habuit, sed ex virtute bonæ intentionis, sequitur. ET amphora vini.) Virtus vero bonæ intentionis est charitas Dei, quæ in electorū cordibus diffunditur, per donū Spiritus Sancti. Quod nimirum charitatis donū, recte vini appellatione figuratur, quia mentē occupat, & a terrenis affectibus alienat, vt intentionē ad seculum non habeat, quā ad appetenda sola cœlestia inflāmat. Verū vt huius quoq; virtutis nō perfectio, sed initium designetur, amphora vini, & nō poculum fuisse ostendit. In amphora quippe reponimus, quod quādoq; per poculum propinemus. Hinc est enim q̄ is, qui supernæ charitatis perfectionem gustauerat, Deo omnipotenti cōfitebatur, di

Psal. 22. cens. Impinguasti in oleo caput meum, & poculum meum inebrians, q̄ præclarum est. In amphora ergo vini Samuel oblatus ostenditur, q̄ electus quisq; cum ad Euangelicæ prædicationis ministeriū præparatur, ipsius p̄dicationis bonū proponit, nō pro vana huius seculi ambitione, sed pro sola charitate impendere. In vitulis ergo adducit̄ pro ꝓposito fortitudis, in farinæ modijs pro doctrina verbi, in amphora vini pro intentione charitatis. Quæ ꝓfecto virtutū initia, vbi sint p̄sicieda edocet, cū subiungit. ET adduxit in domū Dñi in Sylo.) Domus dñi sancta ecclesia recte intelligit̄, quæ nimirū in Sylo sita esse perhibet̄. Sylo autē locus est, in quo arca dei māsisse perhibet̄. Quid ergo aliud Sylo isto in loco significat, q̄ veteris legis traditionē? Nam velut arcam Dei continet, dum carnalē literam foris exhibet, quæ in suis secretis spiritalē scientiā clausam tenet. Quid est ergo q̄ domus Domini in Sylo sita esse perhibet̄, nisi quia sancta ecclesia in sacramēto scripturarum, velut in loco fundata cognoscitur? Illuc

Samuel adductus asseritur, illic oblatus, q̄a præter sanctam ecclesiam, locus non est, vbi merita virtutū crescant, & ad culmen perfectionis veniant. Sed cum ipse, qui adductus est, asseritur, eius quoq; dilationis causa memoratur, cum subditur. PVER AVTEM erat adhuc infantulus.) Nam si infantulus tunc nō esset, dum per se posset accedere, duci huc ab alio, nō oporteret. Sequitur. ET IMOLAVERVNT vitulum, & obtulerunt puerum Hely.) Superius de sola Anna dicebatur. ET ADDVXIT eū secum, postq̄ ablactauerat,) Nunc autem de Helcana pariter, & de Anna subiungitur. ET IMOLAVERVNT vitulum, & obtulerunt puerum Heli.) Tunc imolatus est vitulus, cum adductus est Samuel, & oblatus. Si ergo ibi erat tunc Helcana, & cum ducebatur, & cum offerebatur, quare non dictum est adduxerunt eum secum, sicut dictum est, & imolauerunt, & obtulerūt? Sed q̄ hæc ad ecclesiam, & ad Christum retulimus, illi lactare, illi adducere pertinet, offerre, & imolare sibi, & Christo. Ipsa quippe instituit verbo prædicationis sed quibus doctrinam insinuat, virtutem adimplendæ operationis nequaq̄ sumministrat. Literaꝫ quippe scripturæ loquendo, exhibet, sed ipsum bonum se petentibus, nisi cum sponso dare potest. Imolat̄ ergo vitulus. cum diuina gratia cordibus bona petentis infunditur, vt bona, quæ destinando, deliberat, studio boni operis hilariter impendant. Vitulus enim tunc imolatur, quia victima boni operis propositi, ab Omnipotenti Deo deuotæ mentis oblatione suscipitur, si id, quod ei vouendo, mens exhibet, totum Deo mactatur per hilaritatem. De hac imolatione vituli Dominus in Euangelio ait. Si vos, cum sitis mali, nostis Mat. 7
bona data, dare filiis vestris, quāto magis pater meus cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se? Hinc Paulus ait. Qui seminat in benedictionibus, de bene 2. Ad Co
dictionibus & metet, vnusquisq; prout destinauit in rin. 9.

corde suo,non ex tristitia, aut ex necessitate, hilarem enim datorem diligit Deus. Quid nãq; est destinare in corde,nisi proponere ex deliberatione? Dum ergo destinauit,dixit, quasi vitulum adductum, asseruit, Sed dum addidit,non ex tristitia,aut ex necessitate,q; hilarem datorem diligit Deus,adductum vitulũ qualiter imoletur,exposuit. Adducuntur ergo vituli,cum ad agenda fortia bene proponendo præparamur, sed vitulus imolatur,cum deliberatio boni propositi Deo impenditur,in oblatione magnæ deuotionis. Vterq; autem,idest vir, & vxor vitulum imolasse perhibentur,quia eadem hilaritas fidelibus subditis prædicatoris voce ostenditur,atq; in eorum cordibus diuina gratia propagatur.Pariter ergo vitulum imolant,cum in corde bene proficientis subditi, diuina cõuenit cum humana prædicatione.Tres autem vituli adducũtur, quia cum auxilium lapsis, & stantibus ferre, & nobis ipsis opem custodiæ proponimus,dum vna bona intentione hæc attendimus, tria quidem sunt respectu operis,sed vnum in munere oblationis. Tria quidem sunt,q; erga nos,& proximos nostros diuerso respectu,& diuersis temporibus exhibentur, sed vnus sunt vitulus, quia simul proponuntur, & pari deuotione oblationis Deo impenduntur, & vna in eis hilaritas, & alia non habetur. Sequitur. ET OBTVLERVNT PVERVM HELI.) In Heli, non solum personæ doctorum veterum, sed etiam doctrinæ figurantur. Quid est ergo q̃ puer Samuel Heli oblatus asseritur, nisi hoc q̃ aperte cognoscitur, quia quisquis prædicando, alijs prodesse nititur, non solum noua scribere debet, sed etiam vetera. Vnde & Dominus in Euangelio per pa-
Mat.13. rabolam dicit. Ideo omnis scriba doctus in regno cœlorum similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera. Samuel ergo Heli tunc

offertur,cum mens bene proficientis subditi Legis,& Prophetarum scientia eruditur, vt in libris antiquorum occidentem literam legat, sed eam ſm spiritum viuificantem intelligat, & sic quod foris sonat accipiat,vt præter elementorum sonum,quod intus insonet spiritus,recognoscat,& ad fidem noua habeat,sed quoties necesse fuerit, ad noui testamenti confirmationem scripturas veteres adducat. Tunc quippe defendere noua poterit, cum eorum rationem ex veteribus agnoscit. Aperte igitur Samuel Heli oblatus asseritur, quia solum sufficienter noua prædicat, qui eam rationem,qua intelligenda sunt vetera,non ignorat. Et quia easdem scripturas veteres intelligere sine præceptore non possumus,& doctor nihil in nobis docẽdo,proficit, si quod ipse foris loquitur, in cordibus nostris per diuinam gratiam non fundatur mater non sola puerum obtulit,sed cum viro. Ei autem,cui filiũ tradit, se cum verbo præconij Anna insinuauit, dicens. OBSECRO MI DOMINE VIVIT ANIMA TVA, EGO SVM ILLA MVLIER, QVAE STETI CORAM TE HIC.) Coram Heli Anna stetit, quia sancta ecclesia doctorum synagogæ nullis persecutionibus corruit. Quod tale est, acsi dicat ecclesia glorians synagogæ prælatis. Iccirco orbem parere per Euangelium Deo potui, quia aduersa, quæ mihi intulistis inuicta tolleraui. Nam si pœnis victa vetustati me subderem, nouam redemptori tot nationum sobolem nequaquam genuissem. Et quia humiliter loquitur,obsecrando dominum vocat. Quia vero ei vitæ æternæ pignus in fide redemptoris dare appetit, dicit. VIVIT ANIMA TVA.) Sed quæ se stetisse gloriata est, magna de se protulit. Et quia eadem magna humiliter, non superbe dixerat,

ea protinus ad laudem Omnipotentis Dei retulit, dicens. ORAVI, & dedit mihi Dominus petitionem quam rogaui eum. Iccirco & ego cõmendaui eũ Domino.) Diuina gratia ad hoc sanctæ ecclesiæ filios tribuit, vt eos doctrina veritatis instituat, bonis moribus, exornet, pia super eos custodia vigilet, a malo declinare perfecte faciat, & ad æternam patriam sufficientem bonorum operum copiã præparare. Hæc profecto ministerij pastoralis sunt, sed electus prædicator ea suis viribus implere posse diffidit. Quia ergo nec sua virtute aliquos per Euangelium potest gignere, nec quos generat, custodire, recte per Annã in ecclesiæ typo nunc dicitur. ORAVI, & dedit mihi Dominus petitionem, quam rogaui eum. Iccirco & ego cõmendaui eũ Domino, cunctis diebus quibus fuerit cõmendatus Domino.) Nam vt gignere possit, obsecrat, & vt hij, quos orando obtinet, in sancta conuersatione permaneant, eos item Omnipotenti Deo præcibus cõmendat. Et q: ab eisdem precibus nunquã desinit, cunctis diebus se cõmendare filium Deo dicit. Cunctis nãq; diebus Domino filium cõmendare est, ei pro eorum salute, quos generat, omni huius vitæ tempore supplicare. Dies namq; quibus Domino cõmendamur tempora præsentis vitæ significant. In quibus, pfecto diebus, tanto validioribus diuinæ protectionis auxilijs indigemus, quanto grauioribus spirituum malignorum tentamentis impetimur. Quia vero in plerisq; codicibus non cõmẽdatus, sed comodatus legitur, a bono intellectu non vacat. A matre quippe ecclesia in hac vita filij cõmodantur. Quicquid vero cõmodamus, id reddi nobis in fide excipiẽtis expectamus. Dies vero virtutum spiritalium, claritates sunt. Quibus profecto diebus Annæ filius Domino cõmodatur, q: ei sancta ecclesia electos offert in claritate virtutum, vt eos postmodum ad augmentũ sui æterni gaudij sibi Omnipotẽs Deus exhibeat

in splendoribus præmiorum. Et notandum, q: omnibus diebus cõmodatus asseritur, vt ei, de eo, quod habendum est, de spirituali conuersatione, nihil desit, quem prædicator electus in æterna vita recipere tenebrosum ex aliqua parte non poterit. Sequitur. ET ADORAVERVNT ibi dominum.) Et nos mẽbra sanctæ ecclesiæ, cum per scripturas testamenti veteris, veneratione, & præcepto conditoris summitimur, ibi profecto Dominum adoramus, qa patrum veterum fidem tenemus, & eandem fidem per dilectionẽ in bono opere exercemus.

Cap. 2.

HAEC de principio typica expositione protulimus, nunc in eiusdem verbis historiæ, eruditionem nostram per moralem significationẽ requiramus. FVIT vir vnus (inquit) DE RAMATHA Sophim.) In hoc viro vno, qd rectius quam vnusquisq; nouus seculi cõtẽptor designatur? Vir nãq; dicitur, q: proposito fortis est, vnus vero, qa amore singularis, vir nãq; est, quia ex magna virtute cuncta præsentia despicit, sed vnus, q: sola Omnipotentis Dei specie frui concupiscit. Quisquis enim perfecte terrena despicit, vir est ex fortitudine, sed si conditorem suum ardenter videre non cupiat, non est vnus ex intentione. Perfectio igitur viri, in præconio ponitur vnitatis, ut qui seculum potenter despicit, mẽtem non diuidat, solis supernis inhiet, ad ea tantum, quæ de uisione conditoris sunt æterna gaudia suspiret. Talis profecto erat qui Deo confitens, ait. Quid mihi restat in cœlo, & a te quid uolui super terram. Psal. 72. Psal. 26.

Hinc item dicit. Vultum tuum Domine requiram. Qui enim in terra nihil uoluit, profecto uir fuit, sed q neq; in cœlo, neq; in terra aliquid præter ipsum uoluit, qui spretis omnibus solum eius uultum quæsiuit, nõ solum uir, sed etiam unus extitit. De hac unitate Dñs

Luc.10. in Euangelio, Marthæ loquitur, dicens. Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum est necessarium. Hinc Lucas de perfecto credentium numero loquens, ait. Erat eis cor vnum, & anima vna.

Act.4. Vnum quippe eis cor erat, quia per intentionem rationis, solum conditorem aspexerant, vnam animam habebant, quia per affectionem amoris, solum eius

Psal.41. faciem videre desyderabant. Hinc est q̃ diligens Propheta secum reputat, dicens. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei. Pro hac vnitate obtinenda veritas

Luc.14. docens, ait. Qui non renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Quæ etiam nostra sunt, quia hij, qui abrenunciantes sæculo remotioris vitæ secreto petiuimus, monachi vocamur. Monos quidem græce, latine autem vnus dicitur. Hoc quippe titulo appellationis inscribimur, vt vox nominis nostri nobis insinuet altitudinem dignitatis, & animus noster tanto ardentius ad conditoris visionem se erigat, quanto sublimitatem claritatis, in qua semper debet consistere, quasi in fronte prælatam, portat. Sed diuini amoris sublimitas, in sola catholica ecclesia veris electis impenditur. Bene ergo vir, qui vnus dicitur, DE RAMATHA SOPHIM, DE MONTE EFFRAIM FVISSE PERHIBETVR.) Ramatha quippe (vt iam dixi) Hebræum nomen est, sed latina locutione, dicitur, visio consumata. Quæ profecto appellatio sanctæ ecclesiæ conuenit, quæ antiquitus a Prophetis prouisa est, sed in fine seculorum, in redemptoris fide disposita. Consummata, ergo visio sancta ecclesia dicitur, quia per redemptorem humani generis erecta est in religionis culmine, quæ olim tantum prouisa erat spiritu prophetiæ. Hæc autem Sophim, esse describitur

in monte Effraim ædificata, quia contemplatione Dei cœlsissima est, & spiritalibus virtutibus fœcunda Sophim, quippe specula dicitur, Effraim fructificans. Quæ profecto vocabula situm sanctæ ecclesiæ recte insinuant, quæ non solum intentione visionis alta est, sed excellentia conuersationis. Quibus etiam vocabulis, & hæreticorum dementia, & cæterorum improborum sterilitas reprobatur. Illi quidem dum a rectitudine fidei deuiant, speculationem sublimitatis non habent, isti vero, quia recta vident, quæ agant, & ea facere semper dissimulant, speculã quidem habent, sed virtutum montem excellenti vita non obtinent. Sancta vero ecclesia, quia in Sophim id est in speculatione sublimis est, gloriatur, dicens. Nostra conuersatio in cœlis est. Quia etiam in virtutum monte perboni operis fructum constituta est, elisam reproborum fidem reprobans, ait. Fides sine operibus mortua est. Hinc item prædicans, dicit. Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei. Vir ergo, qui vnus dicitur, de monte Effraim esse memoratur, quia & terrena despicere, & superna desyderare, ei solum prodest, qui per fidem catholicam intra sanctam ecclesiam sese continet. Sequitur. ET NOMEN EIVS HELCHANA, FILIVS HYEROBOAM, FILII HELIV, FILII THAV, FILII SVPH.) Hoc etiam nomen superius ostendimus, quia ab Hebræa lingua, in nostram Dei feruor verteretur. Quod profecto nomen viri, bene congruit ordini spiritalis expositionis, Qui enim uir unus dicitur, necesse est, ut ex Dei feruore censeatur. Quis enim aut temporalia despicere, aut amare cœlestia sine diuina gratia possit? Necesse quippe est, ut

Ad philip. 3. Iaco. 2. Ad gala. 6.

hunc gratia diuina præueniat, quatenus Spiritus sancti igne succensus, quanto ardentius summa diligit, tanto fortius ima contemnant. Qui etiam in genealogiæ ordine quatuor patrum nomina perscribuntur, quia in fide redemptoris, eorum prædicatione genitus est, qui in eundem humani generis redemptorem, per quatuor Euangelistarum scripta, de omni mundi parte credidere. Qui etiam Effrathæus dicitur. De monte Effraim, & Effrathæus est, qui in fertili terra, sterilis non est. Nam plerique intra sanctam ecclesiam nomine censentur fidei, cuius nullos proferunt fructus actionis. Qui nimirum dum de ecclesia prodeunt, uelut de monte fructifero esse sentiuntur, sed quia ipsi bonorum operum non habent fructum, non sunt Effrathæi. De monte ergo Effraim, est, & Effrathæus non est, qui fidem catholicam in ecclesia didicit, sed opera digna, fidei non impendit. Talibus profecto ueritas in Euangelio cominatur dicens. Auferetur a uobis regnum Dei, & dabitur genti, facienti fructum eius. Hinc sub ficulneæ specie, colono sanctæ ecclesiæ repulsionem infructuosæ animæ imperans, ait. Succide eam, Luc. 13. ut quid terram occupat? Hinc Ioannes Baptista cominans, ait iam securis ad radicem arboris posita est. Luc. 3. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. De monte quoque Effraim eos esse ostenderat, sed non Effrathæos, de quibus ueritas Mat. 21. in Euangelio per parabolam dicit. Malos male perdet, & uineam suam alijs locabit agricolis, qui reddat ei fructum in temporibus suis. Vir ergo de monte Effraim, dicitur Effrathæus, quia quicunque intra sanctam ecclesiam fidem catholicam tenemus, dum per ardorem affectionis, terrena abiicimus, cœlestia amamus, oportet & ut a terrenis, quæ despicimus, per boni operis laborem separemur, & ad ea, quæ diligimus cœlestia præparemur. Esse ergo in ecclesia, & opera bona non facere, quæ ad acquirendæ æternæ salutis bonum non

non prodest, uir de monte Effrain asseritur, etiam Effrathæus fuisse memoratur. Vnde & duas uxores habere describitur, quia actiuæ uitæ per fœcunditatem boni operis, & contemplatiuæ uitæ coniungitur per amorem internæ delectationis. Quam ob rem Fenennæ filij fuisse dicuntur, Annæ autem filij non fuisse. Quid enim sunt actiuæ uitæ filij, nisi bonorum operum fructus? Et quid est, quod Anna filios non habet, nisi quia rudis contemplatio, ea, quæ iam amare cœpit, internæ contemplationis gaudia cito non obtinet? Filij quidem sunt contemplatiuæ uitæ gaudia internæ uisionis. Sed mens, quæ contemplari æterna inchoat, ad eorum gaudia excipienda, tanto difficilius peruenit, quanto etiam illorum pulchritudinem non attendit. Quis ergo in gloria eius pulchritudinis gaudere prævalet, quam non videt? Mens autem, quæ in æternorum bonorum contemplatione se nouiter eleuat, ad ea tanto tardius assurgit, quanto humanitatis suæ familiares tenebras uelociter non deponit; quia dum a se abiicere mundanas curas non prævalet, uelut in oculis gestat puluerem; quo id, quod cupit, uidere non potest. Prius ergo abijciendus est puluis ex oculo, deinde oculus refouendus. Puluis quippe abijcitur, cum ab intentione mentis, cuncta rerum corporearum phantasmata remouentur; & oculus refouetur; cum usu continuæ meditationis, eadem mentis intentio ad æterna sustollitur. Quæ profecto cum diuturna consuetudine in supernis morari didicerit; eadem diuturnitate consuetudinis, puritatem obtinet; qua dum clarius æterna respicit; in eorum gloria exultare pleniter possit. Anna ergo non habuisse filios dicitur, ut non solum inchoantis imperfectio designetur, sed etiam uitæ contemplatiuæ celsitudo. Magno enim meritorum sita est culmine, quæ infœcunditatis suæ gaudio facile haberi non potest. Hinc est enim, quod Iacob Rachelem coniugem habere desyderat, sed tamen ei prius Lia substernitur; ut pro obtinenda illius specie, septenarius annorum numerus in soceri seruitio geminetur; quia Gen. 29

amator vitæ contẽplatiuæ, hanc in vbertate æterni gaudij cito adipiſci deſyderat, ſed tamen ei omniũ donorum largitor. Spiritus cito non tribuit, ne habitam quaſi vilem deſpiciat, ſi facilitas ei hanc pro voto repreſentati ſed tanto ea fruatur dulcius, ſolicitiusq; cuſtodiat, quanto hanc difficilius promeretur. Quare, & ſequitur. ET aſcendebat vir ille ſtatutis diebus, vt adoraret, & immolaret Domino exercituũ in Sylo.) Statutis quidẽ diebus aſcendit, quia in ſplendoribus æternæ viſionis paulatim proficit. Quid enim ſunt illæ manifeſtationes interni luminis, niſi dies electæ mentis? & ſtatuti nãq; dies ſunt, quia in profectu ſpiritualis vitæ poſitis, diuina ordinatione diſponuntur. Statuti etiam dies ſunt, quia in eorum claritate non poſſumus admitti, cum volumus; ſed cuꝰ diuina dignatione ſubleuamur. Aliquãdo nãq; nos in contemplatione internæ lucis excipit, quandoq; labi vſq; ad perferẽdas humanitatis tenebras relinquit. quaſi enim ſtatutis diebus eleuat, quibus amœnitatem internæ lucis non iugiter aperit, ſed per tempora ſuæ diſpoſitionis oſtendit. Dies ergo noſtri ſunt, quia in magnis ſplendoribus excipimur, cum internæ gloriæ nobis pulchritudo reuelatur. Statuti vero dies iccirco nominantur; quia vt intima luce fruamur, non eſt noſtri conaminis, ſed diuinæ dignationis. Sæpe nanq; diuturno ſilentio, inſtãtibus ſupplicationibus, crebris gemitibus, illam nobis internæ lucis gloriam aperiri flagitamus, & in eius amœnitate recipi nõ meremur. Sæpe nil tale pro eius deſyderio agimus; ſed ſubito nos diuina gratia præuenit, ab imo noſtræ infirmitatis erigit, in ſuperna rapit, inſpirantibusq; nobis, gloriaꝰ ſuæ lucis oſtendit. Diebus ergo ſtatutis aſcendimus; quia in cõtemplationem cœleſtium ſublimari non poſſumus noſtro conamine, ſed diuina diſpoſitione. Aſcenſus quoq; dies ſunt; quia qñ illa ſublimi luce non fruimur, in imo ſumus; & cum in illius alta viſione aſſumimur, qñ in imo iacuiſſemus ante aſſumptionis noſtræ horam cognoſcimus. Diſplicemus

nos tunc nobis, in quo fuimus, placemus autem, in quo ſumus; quia abſorpta iam mens amore cœleſtiũ, dum lætatur luce, qua fruitur; cuncta terrena horrore nimio dedignatur. Vnde & beatus Petrus, dum in monte aſſumitur, dum nube lucida obumbratur, dum ei transfigurati gloria Saluatoris oſtenditur, dicit. Bonũ eſt nos hic eſſe Domine. Nam quia iam Dei omnipotentis munere meretur intereſſe ſublimibus, incõparabile illic bonũ ineffabiliter diligit, ex cuius pulchritudine, cuncta, quæ tranſeunt, velut fœda reprehendit. Sed quid eſt, qꝺ idez vir de ciuitate ſua aſcendere dicitur? Quid vero aliud eſt ciuitas, niſi cohabitantium munimentũ? Quæ autẽ eſt hæc ciuitas, niſi muniti cordis perfecta cuſtodia circunſpectionis? Hæc nimirum velut cohabitantes ciues altis mœnibus protegit; quia dum cuſtodiendis virtutibus ſoleter inuigilat, internã eorum pacem hoſtis callidus non cõturbat. In hac certe ciuitate nos conſiſtere, ſapiens ille præcepit; qui ait. Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ex ipſo vita procedit. Hinc etiam Dominus diſcipulis præcipit, dicens. Vos autẽ ſedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. In ciuitate quippe ſedemus, cum per quotidianã ſolicitudinem in internæ cuſtodiæ defenſione requieſcimus. In qua ſedẽtes, virtute induimur ex alto; quia præparati iam in habitaculum Sancti Spiritus, per eius gratiam, in ſupernæ gloriæ contemplationem ſubleuamur. In hoc igitur qꝺ vir Effrathæus de ciuitate ſua aſcẽdere dicitur, quid aliud, qꝺ negligentiæ noſtræ culpa indicatur? Nam per cõtemplationem rimari cœleſtia volumus, qui nõ ſolum cordis, ſed etiam corporis cuſtodiam nõ habemus. Et quidem ſæpe indecenter aſpicimus, ocioſa audimus, ſuperflua loquimur, ſomnũ, cibum, non ad refectionẽ corporis habemus, ſed ad vſum delectationis; itaq; cum diſcutere ambigua volumus, ſuperna cõſpicere, tenebras noſtras deſerere, internæ dulcedinis ſaporem guſtare, ab illius ſecreto tanto dignius repellimur; quãto munitionis

Mat. 17

Prouer. 4.

Luc. 28.

nostræ fortitudines negligentius dissipamus; iamq; nobis tanto est ascendere difficilius, quãto ad nosmetipsos relapsi, in altitudinem custodiæ erigere non curauimus cordis munitiones. Ascendat ergo vir de ciuitate sua; vt qui per internaz contemplationẽ appetit proficere, exteriores sensus ordinet, mentem regat; & quasi in altis receptus munitionibus, expectet, vbi eũ superna illustratio visitet. Ad statutoruz quippe dierum ascensum iam qui paratus inuigilat, dignus custodia puritatis efficit; vt sæpius diuina dignatione visitetur. Sed dum ascendere dicitur, ascẽsionis etiam causa memoratur; cũ subditur. VT ADORARET, & imolaret Domino exercituum in Sylo.) Quisquis diuinæ contemplationis arce substollitur, in illa cuncta illuminante luce respicit, & quod se mirabiliter terreat, & quod ineffabiliter delectet. Nam illa summa visio, vt electæ menti se aperit; & imperscrutabilem abyssum iudicioruz Dei, & bonitatis eius abundantiam misericorditer ostendit; vt videntem magno pauore deijciat, & ingẽti gaudio sustollat, & terrore quidem deijcitur, vt statum mundanæ affectionis deserat; & mulcetur gaudio, vt quod pergustare de conditoris bonitate inchoat, ardentius concupiscat. Tunc quippe adorat; cum consyderata illa imensitate omnipotentiæ, sic conditori summittitur, vt contra spiritualẽ conuersationem, carnalis cõcupiscentiæ impulsibus nõ leuetur. Adorans autem, immolat; quia quo humilius diuina veneratione prosternitur, summæ claritatis illius blandimento suauius refouetur. Adorare igitur ascendenti, est, diuinæ omnipotentiæ magna casti amoris veneratione summitti; immolare vero, diuinæ lucis suauitate ineffabiliter delectari. Electa. n. mens velut spũali immolationi Deo se consecrat; dum in illa ineffabili eleuationis suæ lætitia, eam ignis diuinæ charitatis ardentius inflammat. Dum ergo electi cuiusq; studium, sub Effrathæo viro ostenditur, & adorare dicitur, & imolare; quia sic mens electa appetit superna conspicere, vt spi-

rituali visione proficiens, & omnem statum cõterat carnalis vitæ, & plenitudinem capiat æternæ lætitiæ. Nam & si ad hanc summæ contemplationis altitudinem carnalis aliquis non assumitur, quãtum tamen ad illã spiritualem conuersationẽ, in quã illo ascensu contemplationis proficit, antequã proficiat, quodãmodo carnalis est. Hoc enim ipsum quasi carnale est, per altitudinem visionis a corporearũ rerum intentione separari nõ posse. Sed vt temeritas humanæ audaciæ comprimatur, prius adorare dicitur, postea immolare. Ordinatus quippe contẽplantis ascensus est, si a timore incipiat. Timor autem ipse quid est aliud, q̃ electæ mentis ad diuinam gloriam speculandã transeuntis præordinata purgatio? Eo enim purius diuinæ lucis radios intueri merebitur, quo validiori timore deiecta, visioni maiestatis intimæ purgatior exhibetur. Sic ergo Effrathæi huius uersatio foris nobis ostenditur, vt ad perfectionem tendentibus, quid intus agendũ sit, rationabiliter demõstretur. Igitur dum summæ gloriæ respergi claritate appetimus, præsumptionis nostræ ausum, in hoc timoris transitu præfigamus; vt quæ venerabilius Omnipotentẽ Dominum metuimus, eo perspicacius benignitatis eius gloriaz videamus. Cuius etiam timoris magnitudo, electæ mẽti aliquando post ostensionẽ lætæ visionis incutitur. Q̃ profecto dum fit, nõ fit, vt mentẽ ad gloriæ visionẽ purificet; sed vt custodiat ab elatione. Vnde & Petrus, & Iacobus, & Ioanes prius transformati Domini gloriam viderũt, deinde incusso eis timore cecidere; ne elati perderent, quod humiliter assumpti videre meruissent. Aliquando ergo adoratio immolationẽ precedit, aliquãdo immolatio adorationẽ. sed nimirum diuina dispositione, nõ nostro conamine. Vir quippe Effratheus, vt prius adoraret, & postea imolaret, ascendisse describitur; quia profecto ordo ita perfectus est, vt a veneratione, quę ex pauore diuinæ districtionis nascitur, ad speculationem lætæ maiestatis efferamus. Diuina tamen clementia, ele- Mat. 17

ctas mentes aliquãdo sic suæ dulcedinis infusione exhilarat, vt eas in timoris magnitudinẽ nõ inducat. Vnde & subditur. VENIT ergo dies, & immolauit Helchana.) Quid est, ꝙ dicit, venit dies, & immolauit, & non dixit, adorauit, & immolauit? nisi quia (vt superius dixi) sic sæpe diuina dignatione ad videndum gloriam diuinæ claritatis extollimur, vt nulla tunc iudiciorũ immista consyderatione turbemur. Et quanq; sine magna
Cant.I. veneratione, Omnipotenti Deo electa anima nunquã assistat, tamen velut immolat, non adorat; dum sic illa summi gaudij felicitate fruit, vt dejectione timoris nulla quatiatur. In hunc quippe affectum venerat, quæ dicebat, Osculetur me osculo oris sui. Quem timoris affectum prætendit, quæ osculari appetit? Hinc etiam de Moyse scriptũ est, quia Deo loquebatur, sicut solet lo-
Exo.33. qui vir cum amico suo; Nam velut veniente die, hunc scriptura sacra sic imolare ostendit, vt eum adoratio timoris nulla prostrauisset. Quo in loco hoc notandum video, ꝙ vt adoraret, & imolaret ascendere dicitur; non tamen adorasse & imolasse veniente die, sed immolasse solum. Alij ergo sunt dies, quibus ascendimus, vt adoremus, & imolemus; alius ille dies, qui dum venerit, immolamus. Dum enim nostro conamine in diuinarum rerum meditatione suspendimur, quasi statuti ascẽsus nostri dies sunt; quia quosdaꝫ spiritualis luminis radios intuemur, quosdã nosipsi nobis ordinamus, ab imo nostræ humanitatis quadam altitudine subleuamur. Sed quia his meditationibus, sine diuina gratia nihil agitur; & quia nec timorem nobis præualemus incutere; nec odiuinæ dulcedinis suauitateꝫ exhibere; ascensus quidem dies sunt, in quibus adorare, & imolare statuimus; sed tamen in eis, nec adoramus, nec imolamus. Dies autem alius venit, & imolamus; quia subita luce gratiæ diuinæ respergimur, & de gloria maiestatis eius, ineffabilẽ percipimus abundantiã dilectionis. Hic ergo dies non est illorum aliquis, sed illos sequitur; quia nimirum si nostra

dispositione, hanc diuinæ gratiæ largitatẽ accipere non valeamus; tamẽ eum nunq; promeremur, nisi omnino curemus, vt & meditando, & quotidie legendo, & orando, & in ijs, quæ possumus, spiritualibus claritatibus immoremur. Venisse autẽ dies dicitur, vt, superna dignatio designetur; quia cum electas animas visitat, non est facultatis nostræ, sed bonitatis suæ; sequitur. DEDIT q; Fenẽnæ, & filijs, & filiabus partes, Annæ autẽ dedit partem vnam tristis; quia Annã diligebat.) Filij nãq; Fenennæ sunt mentis sacræ cõsilia, quæ per studium pietatis actiuæ vitæ subcrescunt. Qui nimirũ filij cum matre partes accipiunt; cum cõsilia pietatis, ad splendorem supernæ gratiæ, in operum bonorũ pinguescunt deuotione. Pia etenim mens quo sublimius tollitur in diuina contẽplatione, eo deuotius se extẽdit in sancta operatione. Partes nãq; matris huius, & filiorũ, præparationes sanctorum operum sunt. Vnam vero partem Annæ tristis exhibet; quia per contemplationem, qua superna desyderat, quandiu in hac erumna temporis impedita, superna, quæ amat, non obtinet; in solis fletibus pastum refectionis habet. Ieiunam quippe se tenet, quoties se proiectam ab æternis gaudijs memoras, flere non potest. Partem igitur vnã a tristi accipit; quia nunquam pro voto reficitur, nisi cum flendo satiatur. Quam ei vir Effrathæus tristis tribuit, qui cum partem Fenennæ tribueret, tristis non fuit; quia videlicet lætatur in præparatione bonorum operum, qui a supernis, quæ amat, quãdiu differtur gaudijs, non lætatur. Hanc certe partem Annæ tribuerat, qui æternis se intuens exclusum bonis, loquebatur, dicens. Fuerunt mihi lachry Psal. 41
mæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie vbi est Deus tuus? Sed inchoantis adhuc imperfectio designatur, dum Effrathæi coniux altera, alteram affligere, & vehemẽter angere perhibetur. Perfecto enim cuiq; eo nequaq; pugna cõmittitur vxorum; quo sumpta iam experientia nouit, discrete disponere indigen

tiam operis,& intentionem contẽplationis.Nam velut in pace vtranq; vxorem possidet,qui nec tẽpora operis, contẽplationi deputat;nec contẽplationis ocia, per intentionẽ operis inquietat. AFFLIGEBAT quoq; eam æmula eius,& vehementer angebat;intantum,vt exprobraret ei,qp conclusisset Dominus vuluam eius.) Ab æmula Anna affligitur;cum immoderata intentio boni operis,turbat quietẽ internæ visionis. Affligitur, cum ei illa præponitur, quæ esse nobilior cõprobatur; & vehementer angitur;quia electæ mentis contẽplatio angustatur,duꝫ is,qui in contẽplatione sublimium esse desyderat;sese in actiuæ vitæ operibus ĩmoderatius dilatat. Angere quippe,stringere est. Mentis quippe visio stringitur,cum impedita occupationibus operuꝫ,in illa internæ lucis ĩmensitate nequaq; dilatatur. Et quia hãc vehementer angere dicitur,notandũ est,quia etiã boni operis ĩmoderata solicitudo contẽplationi non parum nocet. Fenenna quippe Annã vehementer angit;quia mens,dum actiuæ vitæ ĩmoderatæ impenditur, valde difficile est,vt cum ad disponẽda terrena se occupat,in visione cœlestium potenter surgat. Cui etiam velut stili Fenẽna exprobrat;quia dum ex actiua vita bonoꝝ operum fructus cito proferimus,& ad internę contẽplationis gaudia facile pertingere non valemus:sterilis ista cernitur,dum rudes de eius fœcũditate desperamus. Dũ ergo pro fœcunditate Fenẽnam diligimus,Anna affligitur,angitur,& sterilitatis opprobrio notatur;quia duꝫ bonaꝝ actionum solicitudinẽ non ea,qua debemus discretione restringimus, puritatem,cõtemplationis tanto nobis difficiliorem reddimus;quanto nobiliorẽ vitam excellenti studio nequaquã retinemus.Sed quia ad altiora inchoauit ascendere,si fortis est in suo proposito, huiusmodi tentamẽta tolerans,non desperat. Nam ad ea,quæ cœpit alta contẽplationis innititur;& de actionis cibo consolari despicit,qui in sola conditoris specie delectari cõcupiuit. Apte itaq; subditur. PORRO

Anna flebat,& non capiebat cibum.) In fletu quippe ardens desyderium diuinæ cõtemplationis ostenditur; in dedignatione vero cibi,despectum lætitię trãseuntis. Mens enim quæ feruentibus desyderijs interna desyderat,dum terrenæ lætitiæ blandimentũ respuit,dum instantibus gemitibus infundi sibi superne lucis amœnitatem expetit,flet vtiq;,& cibum non capit. Hunc nãq; cibum fastidiebat,qui dicebat. Renuit consolari anima mea. Sed qui cibum solatij capere de oblectamento rerum conditarũ dedignatus est,epulas delitiaꝝ suarum, quia in solo cõditore inuenerit,dicit. Memor fui Dei,& delectatus sum. Ad has profecto epulas flentem coniugem hortabatur,cum diceret. Quare tristis est aĩa mea? & quare cõturbas me? Spera in Deo, quoniã adhuc cõfitebor illi,salutare vultus mei,& Deus meus. Quæ nimirum exhortatio hic quoq; cognoscit,quia a viro suo. CVR fleat,& quare nõ comedat,& afflictum cor habeat,interrogatur.) Quasi dicat;cur de non habita cõtemplationis perfectione cõtristaris, quam si rudis non obtines, proficiens obtinebis? Vnde & quæ afflicta ab æmula comedere noluit, a viro cohortata mãducauit; quia quæ saniori consilio ima despicit, perfectionem contẽplationis habet in spe,quã nõdum habet in virtute experientiæ. Fere enim deficienti,& collapsæ contẽplationi spei renouatæ gaudiuꝫ cibus est. Ad viri ergo sui vocem Anna reficitur,cum cõtemplationis intentio concussa per tentationem,ab eo,qui se amare cœperat, ad spem sui profectus excitatur. Vnde sumpto cibo surrexit omnipotenti Deo preces fudit, atq; ei sexum virilem,si hunc ab eo accipere mereretur,vouit. Natum filium omnipotenti Deo vouet,qui gaudium contẽplationis ad fructum mentis expetit,non ad fauorẽ vanitatis. Sed bene petentibus,in contẽplationis desyderio carnales præpositi obsistere vehementer solent;eo quippe ineptius agere secretiorem vitam apperentes cogitant, quo ipsi vim internæ dulcedinis ignorant. Qui si aliqã

ps.76.

ps.42.

in ſpiritales ſubditos voce aſperæ inuectionis ſæuiunt, ab eis humillima ratione ſedandi ſunt. Nam ſi ſe irrationabiliter contra recte agentes erigunt, reuerentia ſuperioris ordinis exigit; vt tunc honorentur, cum moduꝫ rationis excedunt. Quos ſane vtroſqꝫ, & carnales, ſcilicet prælatos & ſpiritales ſubditos, bene Hely, & Anna inſinuant; nam cum ille ante poſtes templi Domini ſederet, & Anna oraret, os eius Hely obſeruauit; & eam ebriam vocauit. Sed hæc, quæ iniurias patienter ſuſtinuit, humilitatē reſponſi exhibuit, cum veritate rationis. Ancillam ſe eius aſſeruit, ex multo dolore & mœrore loqui, & furentem in ſe animū non ſolum ſedauit; ſed etiam pro cōſequendo fructu ſui deſyderij, ad orationē conuertit. Sed quia hęc vltima ad hiſtoriā diximus, non ab re agimus; ſi in his ſacræ hiſtoriæ verbis eruditionē noſtram paulo ſubtilius requiramus. Si ergo reruꝫ ordo requiritur, prius manducauit, & bibit, deinc amarū animum habuit, orauit Dominū flens largiter, poſtea votū vouit, & preces multiplicauit. Quid multiplicatio precum Annæ, niſi illam electorum perfectionē ſignificat, ad quā nos doctor egregius hortatur, dicens. Sine intermiſſione orate. Sine intermiſſione nāqꝫ orare, niſi perfectus vir poteſt. orare enim ſine intermiſſione eſt, per affectum ſupplicationis, conditori ſemper aſſiſtere. Qui autem imperfectionis adhuc infirmitate deprimitur, eo ſine intermiſſione Dñm non obſecrat; quo in ipſo etiaꝫ orationis tēpore, a cōſpectu eius mentis elabitur vagatione. Bene autē ante precum multiplicationē, votum vouiſſe ſancta mulier dicitur; quia niſi quis ſe totū cōſitem per propoſiti rigorē exhibeat, eo ſpius ab affectu ſupplicationis educitur; quo mobilitate mentis in gyrū mundanæ irritationis vertitur, & in cōſpectu Domini, per ſortem cuſtodiā non tenetur. Sed ſpiritali propoſito ſeſe vouere electi mens cœleſtibus gaudijs poterit, ſi lagiter flere iam nouit; ſi fletuꝫ largitate ſupernæ dulcedinis ſaporem guſtare iam didicit; atqꝫ in illius maternæ

refectionis ſuæ gaudio occupata, reſpicere terrena faſtidit. Aperte igitur ante votū ſuum fleuiſſe largiter Anna deſcribitur, quia totū ſeſe quis exhibere ſic cœlitē terrena obliuiſcendo, non poterit; niſi magnis accenſus fletibus, in mortuæ iam mundo mentis ſolatio delectationis, intimæ recipere ſuauitatēꝫ nouit. & quia in gaudio animæ hoc lachrymarū ſolatiū non recipitur, ſi ſe prius non afficit per amaritudinē cōpunctionis; & quicquid in ſe de labenti viuit lætitia, ſalubris triſtitiæ pugione transfigit; Anna amaro animo ante fleuiſſe relata eſt, & ſic largiter flere potuiſſe. Quod bene Salomō inſinuat, dicens. Cor, qō nouit amaritudinē animæ ſuæ, in gaudio eius non miſcetur extraneus. extraneus quippe eſt, qui adhuc de bonis exterioribus intentionē delectationis habet. Qui certe in gaudio amaricati cordis nō recipitur; quia nō poteſt experiri, quæ ſit interna lætitia, niſi qui perfecte cōtemnere exterioꝛē curat. Sed notandum adhuc, qa ante iſta omnia ſurrexiſſe, relata eſt; & anteqꝫ ſurgeret comediſſe, & bibiſſe. Quis eſt cibus electæ animæ niſi iuxta veritatis vocem, Omne verbū, qō procedit de ore Dei? & quid eſt ei ſurgere, niſi ſe ad ſtatum ſuæ intētionis erigere? Ante ergo ſurrexiſſe qꝫ amaro animo fuiſſe dicitur; & anteqꝫ ſurgeret manducaſſe & biſſe; quia electa anima de erumna vitæ præſentis, dolere non poterit, ſi ſeſe ad illa, quæ in cœleſtibus perdidit, non extendit; & ſe ad illa ſumma nō eleuat, ſi a ſcripturæ ſacræ pabulo ieiunat. Vt ſurgamus ergo, manducamus, & bibimus; quia tū ad altitudinē ſuperni amoris erigimur, cum ſcripturæ ſacræ profundis, & planioribus ſenſibus roboramur. Dehinc ſi ſurgamus, amaritudinem cordis acquirimus; quia dū in ſuperna per amorem ferimur, quæ in imo ſunt, non nobis præbent blandimenta gaudij; ſed aſperitatē afflictionis. Sed iam ab amaro animo, ad fletuū fluenta cōſcendimus; quia cuꝫ iugi, validaqꝫ cōpunctione transfigimur, ea mala, quæ in hac valle lachrymarum incurrimus, & futura, quæ ti-

Prouer. 14.

Mat. 4.

memus, & æterna bona, quæ amisimus, flere copiosius valemus. hinc vero ad vouendorũ votorũ secreta procedimus; quia dum ab omni, quod foris libet, fletuum nos largitas sepelit; velut totos effectus cœlites, supernis obtutibus ostendit. & vota vouemus, quibus sic æterna bona placent, vt mens nostra per nulla terrena, atq; carnalia se inquinet. Dehinc profectus nostros precũ multiplicatio sequitur, quia eo iam libentius sæpius, & instantius æterna orando, quærimus, quo in solo futurorum bonorũ solatio respiramus. Mane autẽ adorant, & in ciuitatẽ suam reuertuntur. Post multiplicationẽ precum, cum Anna cõiuge mane adorare est, inter magna virtutum dona, humilitatis virtutẽ custodire. & quia in illa sublimi visione diutius stare non potest anima, quę adhuc ista corruptionis sarcina prægrauatur, apte in ciuitate sua reuersi referũtur. Electa enim anima, cum infirmitate prægrauante, a Dei cõtemplatione repellitur, vt redire in eandem visionis altitudinẽ valeat, debet habere cõstructa ædificia munitionis, quatenus ad semet ipsam relapsa, in alto se teneat. vnde iterũ ad eandẽ intimæ claritatis altitudinẽ consurgat. Quod & sub typo Hierusalem, electæ animæ per Prophetã dicitur. Sta in excelso, & vide iucunditatẽ, quæ veniet tibi a Deo tuo. Quasi dicat, & si manere iugiter in Dei cõtemplatione non potes, ne vsq; ad ima deponaris; vt ab altis custodiæ tuæ turribus, ad eũ contemplandũ, sine difficultate conscendere, quẽ desyderas, possis. In Ramatha quidẽ ciuitatem suã reuertitur, si cum a diuinæ maiestatis visione repellitur, in sanctorũ Angelorum contẽplatione retinetur. Sed cum de ista subtiliori natura. i. Angelica cogitare nõ prævalet, si ad beatos martyres, vel electos alios, qui iam æternitate recepti sunt, meditando recurrit (quia de perfecta eorũ gloria cogitat) nimirũ tunc in sua ciuitate recipitur, qui morari in sublimibus prohibetur. Bene autẽ eadem Ramatha ciuitas sua dicitur, quia quã familiariter diligit, suã esse indubitan er credit. Suã

Barũc 4.

manq; hanc ciuitatem esse cognouerat, qui dicebat. Scimus quia si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quia ædificationem habemus ex Deo, domum non manufactã æternam in cœlis. Hinc iterũ dicit Hierusalẽ, quæ sursum est, mater nostra est. Sed qui in illa sublimi ciuitate reuerti non potest, redeat nihilominus in ciuitatem suam Ramatha, & qui ab altissima illa deponitur, in istius ecclesię adhuc in imo peregrinãtis, sed sublimis vitæ fulgore radiantis, visione teneatur. Eo quippe hinc iterũ redire ad reuisendũ iubar alti, verię; luminis poterit, quo eũ sensum, quẽ carnis sarcina ab internæ lucis secreto retrahit, vsq; ad terrę infirma nõ deponit. Quid est autẽ, qõ post dieũ circulum Anna concipit, & parit, nisi quia gaudium perfectæ deuotionis, contẽplatio ad conditoris pulchritudinẽ semel eleuata non suscipit? Post dierũ ergo circulum cœpisse, & peperisse dicitur, quia dum ex cõsuetudine contẽplatio ad superna rapit, in visione superni luminis munus accipit desyderatæ fœcunditatis. Circulus nãq; dierum est infusio diuinæ lucis. Quæ profecto in suo ambitu diebus pluribus cingitur, dum vna sua claritate mentẽ irradiat, sed sui splendoris radios, per vices dispensatiuę manifestationis ei insinuat, quousq; perfectius gaudiũ, de ampliori manifestatione comprehendat. Vel certe post dierum circulum Anna cõcipit, quia nimirum quãdiu mentis aciem, cõtemplationis ruditas in gyrum mutabilitatis concutit, ipsa mens ad percipiendũ plenum interne maiestatis gaudium non assurgit. Velut enim in quodam circulo dies trãseunt, cum mens inchoantis in contemplationis se culmen eleuat, sed vix per respecti iubar luminis, eam adhuc rotantẽ, ac discurrentẽ fixam in sua luce seruat. Post dierũ ergo circulum concipit, quia prius a mutationis suæ vertigine instãdi robur animã ducitur, & cum stare fixa ex vsu in contẽplatione dicerit, gaudium perfectæ deuotionis in fructu suæ fœcunditatis apprehendit. Quod etiam cõceptum parit,

Ad Corin. 5.

Ad Gal. 4.

quando proximis ad gloriam ſupernæ maieſtatis innotescit. Natus vero puer in tribus vitulis ad tabernaculum ducitur, quia de largitate ſpiritualis muneris gratias referre debemus ſummæ Trinitati. De quibus vitulis Dominum obſecrans Propheta dicit. Omnẽ auferiniquitatem, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum noſtrorũ. Quaſi dicat. Pro largitate munerũ reddemus ſacrificia laudis, per obſequium labiorũ. In domũ vero Domini puer afferendus adducitur, cum ſacræ mentis profectus, ſanctæ eccleſiæ doctoribus reuelatur, vt duꝫ collatione ſapiẽtum diſcutitur, fraude hoſtis callidi nequaquã maculetur. Poteſt & domus Domini æternam patriam deſignare. De hac quippe Pſalmiſta exultans, dicit. Beati, qui habitãt in domo tua Domine, in ſeculum ſeculorum laudabunt te. In domũ Domini puer adducitur, cum electa mens in alta ſuſtollitur, & de omni, qõ ſpiritualiter proficit, Omnipotẽti Deo gratias referre ſatagit, a quo profectus ſui ſibi impẽſa munera recognoſcit. Bene autẽ vnus vitulus immolatur, cum tres delati referantur, quia & ſi perſonarũ Trinitas, cõfeſſione fidelium in diuinis laudibus canitur, earũdem perſonarum inſeparabilis vnitas prædicatur. Sed qualis aut quanta ſit laus, ſi deuota non ſit? Apte itaqꝫ tribus vitulis, totidem farinæ modij coniunguntur, vt de eo, quod in Dei laudibus ore dicimus, per deuotionem ſatiemur. Nam ſine farina vitulũ offert, qui in Dei laudibus verba quidem edit, ſed mente vaga ad ea, quæ loquitur, non intendit. Sed ſi verba Dei laudando vel orando proferentes hilareſcimus, dum intelligentiæ miſcemus gaudium, illius vini, quod lætificat cor hominis, amphorã farinæ ſociamus. Hoc profecto inſinuat, qui exoptans ait. Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus, & metuant eũ omnes fines terræ. Quaſi tres vitulos ad tabernaculum duxit, qui Deum laudans diuinitatis eius nomen repetẽdo, perſonarũ proprietates expoſuit. Sed cum metuant, non eos, ſed eum dixit, profecto qui tres

Oſe. 14

ps. 84.

Pſal. 66

adduxit vitulos, vnum imolauit. Et quia farinam vitulis, & farinæ vinum miſcuit, gloriatur, dicens. Ad ipſum ore meo clamaui, & exultaui ſub lingua mea. Dum n. clamauit, quaſi ad imolandum ſacrificij vitulum duxit, ſed ſub lingua ſua exultare non poſſet, ſi alta precis ſuę verba non intelligeret. Cũ clamauit ergo, intellexit quę clamauit, & exultauit in oblatione Omnipotentis Dei, non ſolum vitulum habuit, ſed etiam farinæ modios, & amphoram vini. Igitur vitulus, farina, & vinum, laus eſt Dei, intellectus laudis, & lætitia deuotæ mentis. Cur autem modiũ, & amphora, in Dei oblatione nominantur, niſi quia menſuræ ſunt nomina? Hoc etiam quid ſpiritaliter indicet, Paulus exponit, dicens. Vnuſquiſqꝫ donum habet ex Deo, vnus quidẽ ſic, alius vero ſic, Hinc veritas dicit. Menſuram bonam, & cõfertam & coagitatam dabunt in ſinum veſtrũ. Hanc nobis menſura cuſtodire ſacra ſcriptura præcipit, dicens. Supra te onus ne leuaueris. Sed electæ animæ valde cauendũ eſt, vt hæc tria Omnipotenti Deo ardore piæ deuotionis offerat, & ſtudio manifeſtæ veritatis. Vnde & eiuſdem Annæ filius, ſacerdoti oblatus aſſeritur. Quod profecto & nos agimus, ſi cum in ſancta cõuerſatione proficimus, cum fœcundis iam mentibus ſpiritalium gaudiorũ fructum proferimus, ad prælatorũ noſtrorum examen ducimus omne, quod in nobis ex ſuperna contemplatione generatur. Et quia electi viri inter dona ſublimia, humilitatis ſuæ bonum non deſerunt, ſequitur. ET ADORAVERVNT ibi Dominum.) in domo Domini Dominum adorant, qui & alta mẽte in ſupernæ patriæ cõtemplationem ſe eleuant, ſed per humilitatẽ omnipotenti Deo ſubſternuntur ex omni, quod in virtute Spiritus tam ſublimiter eleuantur. Hæc non ex ordine, ſed ſummatim ad hiſtoriam, ſiue moralem intelligentiam exponendo perſtrinximus, vt verba ſpiritalis cantici: qõ ſubſequitur ſecundum moralem, typicamqꝫ explanationem paulo latius indagemus.

Pſal. 65

I. Ad corin. 7.

Luc. 6.

Caput III.

TORAVIT Anna, & ait. Exultauit cor meum in Domino.) In Annæ persona sanctæ ecclesiæ typum latere iam ostendimus. Quæ nimirũ nato iam puero, in Domino exultare se perhibet, quia de eo, quod ad fidem Redemptoris gentilem populũ traxit, vane non tumuit, sed in eo lætitiæ suæ intentionẽ tenuit, a quo fœcunditatis suæ dona suscepit. Quibus nimirum verbis sic lætitiæ suæ situm indicat, vt causam pariter exultationis eiusdem ostendat. Sterilis quidem fleuit, pariens exultauit, vt sanctæ ecclesiæ mores portenderet, quæ se in hanc vallem lachrymarũ a paradisi gaudijs proiectã dolet, sed pro lucrãdis animabus exilij sui erumnas patienter sustinet. In hoc tantum exultare consueuit, si in erumna temporis, qua premitur, per fœcunditatis suæ gloriam, multiplicatis electis, cœlestis patriæ dãna reparentur. Dicit ergo. EXVLTAVIT cor meum in Domino,) quia fructũ sui propositi cõsecuta est. Quo in loco notandũ est, quia hoc, quod glorians, loquitur, orasse perhibetur. Nã prætermissum est. ET ORAVIT Anna, & ait, exultauit cor meũ in Domino.) Quæ autẽ nihil a Deo petere flagitando cognoscitur, cur orasse perhibetur? Sed quia hoc futurũ esse per prophetiæ spiritum sancta mulier nouerat, & id fieri vehementer optabat, & exultando loquitur, & orando. Exultabat quidẽ certitudine futurorũ, vehementer exoptans fieri, quod nouerat, reuelatione sacramenti. Sancta quoq; ecclesia inde diuina beneficia amãdo & venerando recolit, prædicat, & orat, quia nimirũ id foris loquẽdo exequitur, quod intus miro desyderio fieri cupit, & factum magna deuotione veneratur. Dicit ergo. EXVLTAVIT cor meũ in Domino,) quia munera, quæ ad æternæ lætitiæ fructũ accipit, ad tẽporale gaudium non cõuertit. Sequitur. ET exaltatum est cornu meũ, in Deo meo.) Quid est cornu Annæ, nisi potestas

potestas sanctæ ecclesiæ? Quod profecto cornu tũc mirabiliter se extũlit, cum Dei filius per assumptam humanitatem, naturæ nostræ participem se fecit. In eo igitur, cornu sanctæ ecclesiæ exaltatũ est, in quo humana natura iam splendet, supra Angelos eleuata. Sed in hoc, quod hunc Deum suum, & salutarẽ sancta ecclesia singulariter asserit, synagogæ repulsionẽ latenter ostendit. In Deo igitur salutari nostro, exaltatũ est cornu nostrũ, quia sublimitas ecclesiasticæ potestatis, in humanitate nobis erecta est Redemptoris. Vnde & de eodẽ Redẽptore per Zachariã dicitur, erexit cornu salutis nobis, in domo Dauid pueri sui, sicut locutus est per os sanctorũ Prophetarum suorum. & quia exaltatũ cornu suum refert, latenter indicat, quia ante cornu habuerat, qõ exaltatum non erat. Sancta quippe ecclesia ante Redẽptoris aduentum cornu habuit, quia in Patriarchis & Prophetis tam recte viuendi ordinem, q; delinquentes corrigendi, potestatẽ diuinitus accepit. Sed tñ cornu exaltatum non habuit, quia & si viuere iuste poterat, tamẽ ad Paradisi gaudia sine Redemptoris præsentia, redire non poterat. Nunc autẽ sanctæ ecclesiæ cornu exaltatum est, quia iam mundi Redemptorẽ venientem recepimus, per cuius gratiam non solũ recte possumus viuere, sed & ad Paradisi gaudia transire, quia ille iam pro nobis mortuus resurrexit, in cuius morte mors obiit, & Paradisus se eius fidelibus reseruauit. Exaltatũ est ergo cornu nostrũ in Deo nostro, quia effusa iam gratia Sancti Spiritus, in electorum multitudinẽ impressam Redemptoris imaginẽ videmus, dum qui terrena oia despiciunt, carnis voluptates fugiũt, propria derelinquũt, tanto altiori potestate radiant, quãto hæc tanta virtutis insignia, in veterũ multitudine sancta ecclesia non habebat. EXALTATVM est cornu nostrũ in Deo salutari nostro,) quia quotquot eum recepimus, dedit nobis potestatẽ filios Dei fieri. Hoc cornu exaltare volebat salutaris noster, cum dicebat. Ecce dedi vobis po- Luc. I. Ioan. I. Luc. 10.

testatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & oẽm
Mat.16 virtutem inimici. Hinc item asserens, ait. Quodcunq; li
gaueris super terram, erit ligatũ & in cœlis. Hinc iterum
Mat.19 repromittit, dicens. Sedebitis super sedes duodecim tri
bus Israel. Dicat ergo Anna. EXALTATVM est
cornu meũ, in Deo meo,) vt videlicet sanctæ ecclesiæ
gloria designetur, quæ singulare culmen potestatis obti
net de præsentia Redẽptoris. Et quia iam in toto mũdo
distenditur, quæ quondam intra Iudæam persecutioni
bus angebatur, sequitur. DILATATVM est os
meum super inimicos meos.) Qui enim inimici eccle
siæ alij q̃; Iudæi intelligendi sunt? Supra quos nimirũ
dilatatum os habet, quia contra eorũ perfidiam omniũ
gentium iam fidelium linguas mouet. Os ergo sanctæ
ecclesiæ dilatatũ est, quia per vniuersum orbem diffun
ditur, & dum nationes vniuersas prædicatione veritatis
erudit, Iudæorũ stultitiam veluti dilatato ore reprehen
dit. Et quia hoc inde potuit, quia venientẽ in carne mũ
di Redemptorẽ gaudenter excepit, causam dilatati oris
exponit, dicens. QVIA lætata sum in salutari tuo.)
Iam quis sit salutaris Dei cognouimus. De quo etiam
Esa.52. Esaias vaticinans, ait. Videbit omnis caro pariter salu
tare Dei. Iesus autẽ nostro eloquio salutaris dicitur. De
Abac.3 quo etiam Abacuc sibi gaudiũ repromittit, dicens. Gau
debo in Deo Iesu meo. Ecce veterum Iudæorũ vocibus
Dominus Iesus Deus asseritur. Sed nunc Iudæi salua
torem expectant, quẽ Deum esse nequaq̃; credunt. Sed
fortasse hoc Iudęi in ore suo reprobare cõtendunt, & dũ
Iesum saluatorem interpretantur, Deum saluatorẽ non
vnigeniti personã, sed patris intelligunt, verũtamen in
eodem loco subditur, vnde vnigeniti persona apertius
demonstretur. Domine Deus (inquit) virtus mea, cõsti
tue pedes meos in consumatione, & super excelsa sta
tue me, vt vincaꝫ in claritate ipsius. Ecce Deo loquitur,
dicens statue me sup excelsa. Sed qꝛ dicit vincã in clari
tate ipsius, alius vtiq; est, de quo dicit. Quis ergo est, de

quo dicit, nisi vnigenitus Dei filius, quem nõ solum ve
rum hominẽ, sed etiam Deũ credit? Dum ergo Deo lo
quitur, dicens, gaudebo in Deo Iesu meo, & vincam in
claritate ipsius, non Deũ alium, sed Deus personã alia
demonstrat. Hæ sunt sanctæ ecclesiæ rationes, hæ cõ
tra Iudæorũ perfidiam inuincibiles assertiones, per vni
uersum orbem diffusæ. Dilatatum ergo os habet sancta
ecclesia super inimicos suos, qa iam authore Deo vbiq;
cognoscitur, vnde & Iudæorũ perfidia ꝓuincatur. Cau
sam igitur dilatati oris audiant, qui salutare Dei negãt;
& de gaudio salutaris nostri feriantur argumento cõfu
sionis suæ. Sed feriri possunt, a blasphemijs vero suis ces
sare nolunt. Iam Dei salutare mundus excepit, oĩs caro
vidit, Iudæus non credit, quia (vt dixi) saluatorẽ expe
ctat, qui Deus nõ sit. Audiant ergo maledictionẽ Pro
phetæ dicentis. Maledictus homo, qui cõfidit in homi- Hie.17
ne, & a Domino recedit cor eius. In hominẽ Iudæi cõ
fidunt, qui credere in Redemptorẽ refugiunt, dũ Anti
christum in fine mundi præstolantur. In quorũ confu
sionẽ, Psalmista prædicat, dicens. Viderunt omnes fines ps.96.
terræ salutare Dei. Quasi perfidiam Iudæorũ confun
dat, dicens. Quid in posterũ visiones differtis? Quem
expectatis, iam venit, quem promissum habuistis, iam
omnibus finibus terræ apparuit, cum clausistis oculos,
transiit, ĩmo sic cæci facti estis, qꝫ coram vobis tanta lux
stetit, & non vidistis. Ergo iubilate Deo omnis terra, can
tate, & exultate, & psallite, psallite Deo nostro in citha
ra, & voce psalmi, in tubis ductilibus, & voce tubæ cor
neæ, iubilate in cõspectu regis Dño, moueatur mare, &
plenitudo eius, orbis terrarũ, & vniuersi qui habitant in
eo. Flumina plaudent manibus in idipsum, mõtes exul
tauerunt ante faciem Domini, quoniã venit, quoniam
veniet iudicare terram. Quasi dicat. Quia tam ĩmensa
cæcitate premuntur, vt nequaq̃; videre meruerint, vos
gaudete abũdantius qui vidistis. Sed q̃; mirabiliter, atq;
ineffabiliter gaudendũ sit, signa gaudij coaceruans, ait.

Iubilate,cantate,& psallite.Celebritatem quoq; lætitiæ insinuare gestiens, instrumenta eius enumerans, dicit. Psallite Domino in cithara,& cithara,& voce psalmi,in tubis ductilibus,& voce tubæ corneæ,iubilate in cõspectu regis Domino.Quid in conspectu regis,nisi in cognitione Redẽptoris? Sed a quantis hęc gaudiorũ solẽnitas sit agenda,exponit,dicens. Moueatur mare,& plenitudo eius,orbis terrarũ,& vniuersi,qui habitant in ea. O infelix Iudæa, Fines terræ viderunt salutare Dei,ois terra commota iubilat,gaudet vniuersus orbis,flumina plaudunt manibus,montes exultãt,sed impia Iudæorum corda nõ credunt,& in cæcitatis suæ tenebris liuoris pœna feriuntur.Sed quẽ blasphemare nõ metuunt, sancta ecclesia ãttentius cõmendat,dicens. NON est sanctus,vt est Dominus.) In descriptione Redẽptoris omnia incõparabilia designantur.Inde enim verus Redemptor ostenditur,qp in omni,quod ad eius gloriã dicitur,ei nemo cõparatur. Ille enim omnes redemit,qui omnibus excellit. Quod recte contra Iudæam dicitur, quæ eo audacius Redẽptorem despicit, quo multos se habuisse viros recolit,qui magna claruerunt laude sanctitatis.Hinc est enim qp illuminato cæco,exprobrãtes, dicunt.Tu sis discipulus illius,nos autẽ Moysi discipuli sumus. Scimus quia Moysi locutus est Deus,hunc nescimus vnde sit.Hinc item gloriantur,& dicunt.Semen Abraę sumus,& nemini seruiuimus vnquã. Sed homo fuit Moyses,homo Abraã,homo Christus.Verũtamen illi assumpti ad locutionẽ Dei,iste assumptus in diuinitatem.Illi assumpti ad ministeriũ,iste vt vnigenitus assumptus ad regnum. Vnde & loquitur,dicens,Omnia, quæ habet pater,mea sunt. NON est sanctus, vt est Dominus.) Hoc etiam sacra scriptura testatur,dicens. Cui se infudit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Hinc Ioannes ait.De plenitudine eius oẽs accepimus. NON est sanctus, vt est Dñs,) quia in eo qp Dñs asseritur,sanctitatis eius excellentia cõmendatur. Sed

Ioã.9.

Ioan.8.

Ioã.16.

Ad Coloſ.2.

Ioan.1.

Iudæi Christum,quem expectant, purum hominẽ esse runt, & tamen suum Dominũ futurum, & singulariter sanctum credũt. Sed Psalmista illos reprobans,nos ad fidei gaudium cohortatur,dicens. Iubilate Deo omnis terra,seruite Domino in lætitia. Intrate in ꝓspectu eius in exultatione,scitote quoniã Dominus ipse est Deus. Illi Dominũ vocant,qui Deus non sit.Nobis ergo iubilandum,nobis in lætitia seruiendũ,qui talem habemus Dominũ,qui etiam Deus veraciter credatur,qui maiestatem diuinitatis,quã in se asseruit,incõparabilibus miraculis cõprobauit.Qui ergo inuisibilẽ eius diuinitatẽ abnegant,patentibus operibus credant.Sed q̃s mira sanctitas illa est,quę peccatores sanctificat? Vnde & de peccatrice muliere dicit.Remittuntur ei peccata multa,qm̃ dilexit multũ. Hanc excellentiã sanctitatis,illa in fluxu sanguinis posita,cognoscens,ait.Si tetigero vel fimbriã vestimenti eius,salua ero. Sed quis fidẽ eius assereret,si effectus fidei non pateret? nam vt vestimentuꝫ eius tetigit,sanguis stetit. Nõ est ergo sanctus,vt est Dñs,quia quisquis potuit sanctus existere,eius accepit munere,vt sanctus esse potuisset. Hoc nanq; sancta ecclesia subsequenti verbo insinuans,ad eũdem Redemptorẽ ex nimia charitate cõuertitur,dicens. NEQVE enim est alius extra te.) Subauditur sanctus.Extra euꝫ sanctus aliquis esset,si abs q̃ dono vnigeniti, sanctificationis spũ ritum habere potuisset.Sed quis hoc asserere audeat de hominibus,quod de Angelis nequaq̃ cõstat? Scriptuꝫ quippe est verbo Domini,cœli firmati sunt, & spũ oris eius omnis virtus eoꝝ.Verbum Domini est vnigenitus Dei.Queꝫ profecto Euangelista Ioãnes insinuans,ait. In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum,& Deus erat verbũ. Si ergo etiam Angeli sanctificati creduntur in filio,multo magis de hominibus creditur, qa extra eum sanctificationis gratiaꝫ inuenire nõ possunt. Potest etiã hoc sine aliqua subauditione intelligi.Cum ergo dicit. NEC EST alius extra te.) Quid aliud in

ps.99.

Luc.7.

Mat.9.

ps.82.

Ioan.1.

redemptore, qꝫ diuinæ essentiæ incommutabilitas desi-
Ioan.8. gnatur? Vnde & Iudæis blasphemantibus, dicit. Anteqũ
Abraam fieret, ego sum. Idipsum in Genesi Moysi insi-
Exo.3. nuans, ait. Ego sum, qui sum. Deo enim vnigenito esse
est, dissimiliter nunqꝫ esse. Qui certe status, tanto longe
est a cunctis mortalibus, quãto clarius cognoscitur, qa
momẽtis singulis, per multa variantur. Potest hoc, & ad
iustitiæ statum pertinere, quia electorũ esse est, in Deo
per iustitiam manere. Et quia vnigenitus Dei, Deus est,
extra eũ non est aliquis, quia nemo electoꝝ nisi in ipso
est. Quod sic refertur ad diuinitatẽ eius, vt nequaqꝫ in-
tellectũ humanitatis eius euacuet; quia iustus esse non
potest, qui fidem nõ habet diuinæ incarnationis. Iudæi
ergo per hæc singula verba feriuntur; qui dum Redem
ptorem cõtemnunt, Antichristum expectant; qui Deus
Iob.18. non esse liquido cõprobatur. Vnde & per beatũ Iob di
citur. Habitẽt in tabernaculo eius socij eius, qui nõ est.
Tabernaculum Antichristi est, amor perfidiæ; quo fidei
cõtradicit Redẽptoris. In quo nimirũ tabernaculo Iu-
dæi nunc permanent; quia dũ perfidiæ suę situm amã-
ter inhabitant, contra Redemptorem pugnant. Qui
etiam eius, qui non est, socij esse referuntur; quia in pro-
posito suo Diabolus adiuuãt, qui dum a summæ illius
essentiæ amore corruit, verus esse protinus amisit. Cui
nimirum non esse est, ad summæ illius beatæ essentiæ
per amoris participationẽ reuerti non posse. Et quia Iu-
dæorus populus, non solum arduã patrum veterũ con
uersationem, sed etiam miraculorũ ostensionẽ, ad aug-
mentum elationis habuit, Subditur. ET NON est
fortis, sicut Deus noster.) Quasi inaniter glorianté Iu-
dæã, reprimat dicens. Quos magna fecisse astruis, puri
homines fuerunt; quẽ prædico, non solũ homo sanctus
fuit; sed etiã potens Deus. Dum ergo fortitudo respici-
tur, excellentia indicatur; quia nimirũ omnino infirma
est omnis fortitudo hominis, in comparatione Deitatis.
Quo tamẽ in loco, assertio diuinitatis non probat ex-

cellentiam operis; sed incõparabilitas fortitudinis, osten-
dit veritatem Deitatis. Quasi dicat. In hoc cognoscitur,
quia vera protulit; quia deitatem, quã in se asseruit, in-
cõparabilibus operibus comprobauit. Vnde per semet
ipsum dicit. Si opa non fecissem in eis, quæ nemo alius Ioã.15.
fecit; peccatũ non haberent. Iam vero ipsa opera discu- Exo.14
tienda sunt. Moyses mare, Helias flumen diuisit; Domi 4.Re.2.
nus noster Iesus super mare ambulauit. Quid ergo est Luc.5.
elegantius, in sicco profundi alueo, viam transeunti po
pulo exhibere, an ipsam maris faciem viam facere? Illi
quippe qa humanitatis deprimebãtur pondere, in pro-
fundi solido viam, qua pergerent, requirebant; sed qui
infirma humanæ naturæ, in celsitudinẽ diuinitatis as-
sumpsisse cognoscitur; super aquas virtute propria fere-
batur. Moyses de cõsortio sermonis Domini splendorẽ Exo.33.
vultus obtinuit. Iosue orationibus, solem fixit; sed quia Iosu.10
Deus est Iesus, coram discipulis in solis virtute resplen-
duit. In illius faciem filij Israel intendere non poterant;
istius gloriam qui meruerũt cernere, ceciderũt; vt aper-
te cognosceres, quia diuinũ existeret, quo humana tran
siret. Huic, in monte illis assistentibus, ab æterno patre
dicitur. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cõpla- Mat.17
cui, ipsum audite. Et iccirco etiã Helias, qui ne plueret 3.Reg.
cœlũ clausit; & vt plueret, reserauit; in eius cõparatione 17.
quid est, qui apertis cœli, patrẽ exhibuit testem suæ di-
uinæ generationis? NON EST ergo fortis vt Dñs;)
quia quicquid virtutis Moyses ostendere potuit, Dñs,
non ipse fecit. Iesus autẽ omnia, quæ mire gessit, ppria
virtute exhibuit, quia Dominus etiam Moysi fuit. Non Exo.16.
enim Moyses populo per deserta gradienti, sed Domi-
nus manna pluit. non Moyses, sed Dominus in colũ- Exo.13.
na ignis per noctem, & nubis in die populũ præcessit.
non Moyses, sed verbum, quod factum est ad eum,
aquam de rupe produxit. non Moyses, sed Dominus Exo.16.
volatilia cõcupiscentibus exhibuit. Vnde & Dominus Nu.20.
Iudæos in patrũ fortitudine gloriantes, reprimit, dicens.

Ioan.6. Non Moyses,sed pater meus dedit vobis panẽ de cœ
lo. Hinc Psalmista,nõ Moysen inaniter efferẽs,sed Do
ps.77. minum laudabiliter extollens, dicit. Fecit mirabilia in
terra Aegypti,in cãpo Thanẽos,interrupit mare, & per
duxit eos, & statuit aquas quasi in vtre. Eduxit eos in
nube diei,& tota mente,in illuminatione ignis. Eduxit
aquã de petra,& deduxit tanq̃ flumina aquas. Et man
dauit nubibus desuper,& ianuas cœli aperuit, & pluit il
lis mãna ad manducandũ, & pluit super eos sicut pul
uerem carnes,& sicut arenam maris,volatilia pennata.
Dominus autẽ Iesus fortis incõparabiliter nõ in aliena
virtute apparuit,sed in sua. Vnde & ex seipso potẽs,pa
Luc.5. ralitico imperans,ait. Tibi dico surge. Hinc etiã scriptus
Mar.6. est. Quotquot tangebant eum salui fiebant,a quocũq̃
Luc.6. languore tenebãtur. Et iterũ. Virtus de illo exibat,& sa
nabat omnes. Hoc nãq; insigne fortitudinis,nec Moy
ses,nec Helias habere potuit,vt dũ incõparabilia signa
innotescerẽt,aduentũ vnigeniti apertissime designarẽt.
Recte ergo synagoga perpetuo silentio dãnatur,cũ sub
ditur. NOLITE multiplicare loqui sublimia. Re
cedant vetera de ore vestro.) Quasi dicat. Dum incõ
parabiliter noua cernitis,gesta antiquorũ reprehensibi
liter effertis. Quasi enim vmbra illa præcesserant. Sed
nũc palam veri fideles hæc Redẽptoris nostri opera ve
nerabiliter adorant,quia, quod vmbrabatur ibi occul
tatione sacramenti,in aduentu Redẽptoris patuit,expe
ctasse corpus reuelandæ veritatis. Ergo si ad noua refe
rantur, vetera nonsunt,quia in Spiritu Sancto intelle
cta, vetustatem aliquã non recipiunt. De illo quippe re
ps.103. nouante oia Spiritu, Psalmista precatur,dicens. Emitte
spiritum tuum & creabũtur, & renouabis faciem terræ.
Vetera ergo sunt si Redẽptoris operibus pferantur,sed
cum ad cõfirmanda hæc,spiritualiter illa proferimus,eo
spiritu,quo hæc intelligimus,illa renouãtur. Sancta er
go ecclesia dum Iudæos,de veterũ narratione reprehen
dit,quid aliud,q̃ eos acta patrũ spũalia carnaliter intel

ligere designatur? Synagoga etenim contra sanctam ec
clesiam se tanto temerius erigit,quãto legis,& Prophe
tarum scientia superbius extollitur;quã suis patribus di
uinitus inspiratã,sibi autem materialiter exhibitã didi
cit. Vnde sequitur. NOLITE multiplicare loqui
sublimia,gloriantes.) Et,vt tumere definant,subiũgit,
dicens. RECEDANT vetera de ore vestro.) Jã
quippe ei vetera sunt,quæ(vt dixi)per renouantẽ spi
ritum non intelligũtur. Tale est igitur,ac si dicat. Dignũ
est,vt ab eorũ narratione fileas, quorũ nouos, & splen
didos sensus ignoras. Quæ nimirũ & si subtiliter intelli
gis,tumore3 arrogantiæ tibi præstare non debent; quia
Deus scientiarũ Dominus est. Redẽptor quippe huma
ni generis,quia summi patris est verbum, Dñs est vtiq;
omnium scientiarũ. Alta quippe, & magna locutus est
Esaias,magna locutus est Hieremias;sed profecto nihil
dicerent,si hoc verbũ scientiarum Dñs,non eis antequã
loquerentur,scientias indicaret. Vnde & frequenter in li
bris eiusdẽ Esaiæ Prophetæ legitur. Verbũ quod factu3
est ad Esaiam Prophetã. Frequẽter & in libro Hieremię
scribitur. Verbum quod factũ est ad Hieremiã Prophe
tam. Hoc verbũ scientiarum Dñm, Ioãnes in altissimo
summi patris sinu aspiciẽs,ait. In principio erat verbũ, Ioan.1.
& verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ. Hinc
Paulus scientiarũ Dñm Redemptorẽ nostru3 insinuãs, Ad Co
dicit. Quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis loſ.2.
corporaliter. Dum ergo dicit. RECEDANT vete
ta de ore vestro, quia Deus scientiaru3 Dñs est;) quid
est aliud dicere,nisi synagogæ aperta ratione mõstrare,
vt tanto solicite tacere debeat,quãto nõ solum qd sint;
sed etiam a quo sint ea,quæ dicit,ignorat? Quasi dicat;
illam scientiam,quã patrum tuorum fuisse astruis;tanto
tibi dare arrogantiã non debuit,quanto non ipsorũ,sed
vnigeniti filij Dei fuit;& ipsam eandẽ scientiam nõ in
telligis. Dicit ergo. RECEDANT vetera de ore ve
stro,) vt Iudæi nequaq̃ deprauent,qõ intelligere recte

non prævalent. DEVS scientiarũ (dicit) Dñs est, vt quod veraciter Dei esse cõprobant, hominibus fallaciter non adscribant. Sed dum de verbi iactantia Iudæa reprehenditur, quia nullo timore cõpũgitur; ei etiaꝫ de occultis perfidorũ cordium motibus, tormenta nũciantur. Nam sequitur. ET IPSI præparãtur cogitationes.) Quasi dicat. Quẽ blasphemare non metuis, nõ solum linguæ habebis iudicẽ, sed & cordis. Vnde & per
Esa. 56. Esaiam cõminatur, dicens. Ego opera, & cogitationes
eorum venio vt cõgregem. Hinc per Moysen Dñs cõ-
Deu. 32 minans, ait. Nõne hæc cõdita sunt apud me, & signata in thesauris meis? Et quia his verbis silentiuꝫ synagogæ præcipitur, videamus iam sancta ecclesia quibus fœcũditatis suæ laudibus in Annæ voce glorietur. Subdens nãq;, ait. ARCVS fortium superatus est.) Quis nã est arcus fortium, nisi fraudulenta sæuitia Iudæorũ? Ex occulto quippe, quasi ex arcu Redẽptori vulnus infixerant; quæ gentium manibus occidebant. Sed superatus est arcus fortium; quia qui eorũ vulnere obijt, a mortuis resurrexit, in cœlum ascẽdit, promissum Spiritũ Sanctũ discipulis misit. Vnde subditur. ET infirmi accincti sunt robore.) Appellatione quidẽ roboris, virtus ostẽditur Spiritus Sancti. Vnde & eundẽ spiritum Dñs di-
Luc. vl. scipulis repromittens, ait. Vos autẽ sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Robur autẽ gratia Sancti Spiritus recte dicitur, quã vt electi recipiunt, contra omnia aduersa huius seculi fortes fiunt. Qui vero infirmi hoc loco, nisi Apostoli intelligendi sunt? Sed infirmi profecto, cum arcus fortiũ tenditur, non cum virtute ex
Mat. 36 alto vestiuntur. Nam in hora Dñicæ cõprehensionis,
Mar. 14 scriptũ de eis est; quia relicto Dño, omnes fugerunt. An non valde infirmus tunc Petrus erat, cum interrogantis ancillulæ vocem timuit, & Redẽptorem negauit? Iam quippe superatus erat arcus fortium, annihilata sæuitia Iudæorũ, qa Redẽptor morte victa surrexerat; & tamẽ adhuc infirmi Apostoli, superatos fortes clausis ianuis

metuebant. Sed vbi eos robur induit, libet intueri, quã fortes fecit. Repẽtino quippe sonitu super eos Spũs San- Actu. 2.
ctus venit, & eorũ infirmitatẽ in miræ charitatis virtutẽ permutauit. Cœperunt enim Christũ iam robore induti prædicare, qui persecutorũ minas non erubescebãt delitescendo fugere; & qui mulierũ verba timuerãt, authoritatem principum, verborũ libertate frangebant. Dicit robur formidinem, terrores, minas, & cædes superauit; & quos superueniendo induit, in cœlesti militia mirabilis audaciæ insignibus illustrauit; vt inter flagella, cædes, & opprobria nõ metuerent; sed exultarent. Scriptũ quip- Act. 5.
pe de eis, hoc iam robore indutis, est. Ibãt Apostoli gaudentes a ꝓspectu concilii, quoniã digni habiti sunt, pro nomine Iesu cõtumeliam pati. Hinc iam prædicantes, Iaco. 1.
dicunt. Omne gaudiũ existimate fratres, cũ in tentationes varias incideritis. Bene ergo dr. ARCVS fortiũ superatus est, & infirmi accincti sunt robore;) qa prius a mortuis resurrexit, & sic ad cœlũ redẽptor abijt, & Spiritum Sanctũ discipulis misit. Prius nãq; superãdus erat arcus fortium, & post infirmi robore accingẽdi. Vnde & scriptum est. Nõdum erat spiritus datus, quia Iesus nõ- Ioã. 7.
dum fuerat glorificatus. Quo in loco notandũ est, quia hoc cõtra Iudæam dr, quæ miracula Redẽptoris tanto superbius despicit, quãto inter supplicia mortuum recognoscit. Dicit ergo. ARCVS fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.) Quasi mortem Redẽptoris calũnianti synagogæ respõdeat, dicens. Noli despicere, qõ mori potuit; sed mirare potius; quia mortuus resurrexit; & gentis tuæ sæuitiã, reuiuiscendo superauit. Et quia hoc de preterito ostendit, non solũ denũciando ei loquitur, sed insultando. Quasi n. inaniter insultanti, improperet, dicens. Quid vobis profuit occidisse, quez mortis laqueus nõ potuit tenere? Vos occidistis, ne post eum totus mũdus vaderet; sed iccirco post eũ totus mũdus vadit, quia verũ se Dei filiũ probauit, moriendo humanum genus redimere; & dum resurgendo viuentẽ se

monstraret, & ad cœlum conscenderet, & Spiritum Sanctum promissum discipulis destinaret. Et quia pro incredulitatis suæ merito, synagoga a participatione ꝓmissæ gratiæ repulsa est, idipsum sancta ecclesia improperans ei, subdens, ait. REPLETI prius, pro panibus se locauerunt, & famelici saturati sunt.) Qui fuerũt prius repleti, nisi qui cognitionẽ Dei anteq̃ cæteri populi habuerunt? Qui ergo repleti prius, intelligendi sunt alij, q̃ Iudæi, qui in fide cõditoris fere ab ipso fuerũt principio mundi eruditi? Ipsi quidem pro patribus se locauerũt. Quid enim panes hoc loco significant, nisi mysteria diuinæ incarnationis? Locus autẽ inueniendorũ panum sacra est scriptura. Vnde & panis qui de cœlo descendit, ad inueniendũ se, ignorãtibus, dicit. Scrutamini scripturas, quia ipsæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Pro panibus ergo se locauerant, quia omnes scripturas acceperant, vt in eis sacramẽta diuinę incarnationis inuenire debuissent, sed cũ panis venit, synagoga, quæ se pro pane locauerat, locũ reliquit, in quo inuenire panẽ debuit, quẽ quæsiuit. Scripturas quidẽ (vt dixi) ad cognoscendum Redemptorẽ habuit, sed qui ꝟm scripturas venerat, venientem cõfutauit. FAMELICI ergo saturati sunt,) quia, qui crediderunt de gentibus, dum mysteria diuinæ incarnationis veneranter accipiunt, cœlestem cibũ habent, ad internæ delectationis vsum. Famelici quidẽ dicti sunt, quia ante aduẽtum Redẽptoris infidelitatis famæ proiecti, spiritualis refectionis cibum nullum habuerũt. Vel certe famelici dicuntur, quia spiritualis cibi dulcedinẽ, cum magna auiditate suscipiũt. Repleti vero, qui se pro pane locauerãt, audiant, quem expectabant. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descẽdi. Sed quia non merebantur agnoscere, respondebãt. Nõne hic est filius Ioseph? quo dicit, q; de cœlo descendi? Ipse autẽ quia omnia nouerat, ad delectationis suæ recubitũ famelicos venturos ꝓphetabat, dicens. Amẽ dico vobis, quia ab oriente, & occidẽte venient, & recũbent cum Abraam, Isaac, & Iacob in regno cœlorũ, filij autem regni proijcientur in tenebras exteriores. Repleti ergo se locauerunt pro panibus, sed famelici saturanẽ, quia synagogæ filij, in scripturis sanctis pastum fidei, de futura incarnatione Redẽptoris habuerũt; sed nũc proiectis illis, dum gentiles in eũ veraciter credunt, diuinitatis, & humanitatis eius sacramẽta, in delectationis intimæ refectione suscipiunt. Quia vero per egregium doctorem dr̃. Omnes eandẽ escam manducauerũt, & oẽs eundem spiritalẽ potum biberunt, bibebant de spiritali consequenti eos petra, petra autẽ erat Christus, potest rationabiliter colligi, quia illi manducauerãt, & non sunt saturati, isti manducauerunt, & saturati sunt. Quod nimirum ꝓtra synagogam a sancta ecclesia recte dr̃, vt ij, qui sunt sub gratia, mira celsitudine præminere sub lege positis, designantur. Quid.n. illis fuit se pro panibus locare, nisi sacramenta vẽturi Redẽptoris in scriptura sacra perquirere? Quorũ profecto vnusquisq; manducauit, & saturatus non est, quia futurã summi vnigeniti incarnationem credidit, seu præsentẽ non vidit. Manducare quidẽ ei fuit, diuinam incarnationẽ in mentis desyderio dulciter retinere, & nõ saturari ei fuit, desyderatam eius præsentiam nõ videre. Sed infirmi, qui robore accingendi erant, saturitatis suæ præconia ab eo, quo saturabantur pane audiebant. Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Amen dico vobis, quia multi reges, & Prophetæ voluerũt videre, quæ vos videtis, & nõ viderunt, & audire, quæ vos auditis, & non audierunt. Qui enim videre volebant, iam intimæ delectationis panem per desyderium mãducabant; sed quia videre nõ poterant, habebant gaudium desyderij, sed nõ habebant perfruitionem saturitatis. Nam & si scriptura dicat. Quia panẽ omnem suauitatẽ habentẽ, & omnem dulcedinẽ Deus eis dedit, sic dr̃ ab eis accipi, sicut nosci, sicut per fidẽ notus ab eis, per charitatis desyderium poterat concupisci. Synagogæ igitur in primis patribus gloriãti, hij accincti

robore proferuntur, vt dum nouum culmen electorum conſpicitur prꝛcelſum, nequaq; inaniter vltra glorietur. Et quia a diſcubitu ſanctæ eccleſiæ cibus vitæ nunquã tollitur, futura q; prꝛterita inſinuans, ait. DONEC ſterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata eſt.) Quæ eſt ſterilis, niſi ſancta eccleſia, vt ſupra latius in Annæ typo iam diximus? Quid eſt ergo famelicos ſaturari, donec ſterilis pariat, niſi vſq; in mũdi finem panẽ vitæ poſſidere? Quod & ipſe repromittit, dicens. Ecce ego vobiſcum ſum, vſq; in cõſumationem ſeculi. Non.n. ſunt niſi famelici, quos ſancta eccleſia parit. Ergo donec parit, famelici ſaturantur, quia vſq; in mundi finem, Deo filios generat, qui dum veniſſe in carne Redemptorẽ credũt, panem vitæ, quẽ deſyderãt, comedunt, & plenitudine replentur. Sed donec ſterilis plurimos parit, ea, quæ multos habebat filios, infirmatẽ. Infirmari ſynagogæ eſt, inſtitutione legis veteris, parere non poſſe. Quæ enim fidẽ viri prioris perdidit, Diabolo iam, & non Deo parit. Bene autẽ dr, quæ multos habebat filios, quia dum in veritate ſcripturarũ ſubiectus ſibi populũ antiquitus erudiret, vẽturi Redẽptoris aduentum concupiſcere, de cõplexu cœleſtis ſponſi filios pariebat. Nunc aũt, quæ habebat filios, infirmata eſt, & filios non habet. Scripturas quidẽ ſuis ardoribus exhibet, ſed quia Redemptorẽ negat, Deo filios nunq; generat. Infirmari ergo dr, cui ſpiritualis fœcũditas negatur. Et quia tam ſynagogæ repulſio, q; electio gẽtilitatis incõprehenſibili Dei iudicio facta eſt, ſequit. DOMINVS mortificat, & viuificat, ducit ad inferos, & reducit. Dñs pauperẽ facit, & ditat; humiliat, & ſubleuat. Suſcitat de puluere egenũ, & de ſtercore erigit pauperẽ; vt ſedeat cum principibus, & ſoliũ gloriæ teneat.) Quaſi obſtupeſcenti alicui de tam electæ gentis repulſione reſpondeat, dicens. Quid in his rationẽ quæris, quę ſũma ratio incõprehenſibiliter facit? Quod etiã genus quẽrẽdi, doctor egregius reprehendens, ait. Homo, tu quis es,

Mat. vl.

Ad Ro. 9.

qui reſpondeas Deo? Nunq̃d dicit figmẽtum factori ſuo, quid me feciſti ſic; aut nõ habẽt poteſtatẽ figulus, ex eodem luto, aliud quidẽ vas facere in honorẽ, aliud vero in contumeliã? Tale eſt ergo, ac ſi dicat. Quia omnium Dñs rectẽ cognoſcitur, opus illius, & in Iudææ abiectione, & in gentium electione, venerandũ, & non diſcutiendum eſſe ſentiamus. Mortificat quidem Dñs; quia incõprehenſibili iudicio, quẽdam electũ Iudæorũ populum, a cognitione veritatis ſeparat, & in perpetuũ damnat. Viuificat; quia gentilitatẽ ad agnitionẽ ſui vnigeniti tẽporaliter per fidẽ recipit, & ad eius cõtemplandam gloriã æternaliter perducit. Ad inferos ducit; quia diſtricto eius iudicio, vltrix gehenna eos puniendos in perpetuum recipit, qui per culpã perfidiæ a veneratione ſe diuidunt Redẽptoris. Reducit ab inferis; quia gẽtilem populũ ad filij ſui fidem deuote accedentẽ ſuſcipit, cui velut altus abyſſi carcer extitit, imẽſa obſcuritas erroris. Pauperem facit, & ditat; quia & repulſam Iudæã ſpiritalibus virtutibus ſpoliat; & electam gentilitatẽ, tãto pretio fidei, q; bonorũ operũ fulgoribus exornat. Qui etiam humiliare, & ſublimare dr. Etenim ſynagoga a redemptore recedendo, ſublimitatis ſuæ alta depoſuit; & ſancta eccleſia Redemptorẽ venerãdo, ab imo infidelitatis, vbi proiecta iacuerat, in altitudinẽ rectæ fidei, & Chriſtianæ poteſtatis celſitudinem ſurrexit. Quia ergo Dei filium Iudæa cõtempſit, gentilitas ꝓmeruit; recte & illa humiliata, & iſta creditur exaltata. Sequit. SVSCITANS de puluere egenũ, & de ſtercore erigens pauperem; vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat.) Egenus, & pauper gentilis populus intelligit; qui de puluere ſuſcitatus, & de ſtercore erectus dr; quia cuꝫ recipitur in fide Redẽptoris, & ei minima, & grauiora peccata remittũtur. Quia.n. facile puluis excutitur, & quẽ ſtercora inquinant, horribiliter fœdant; puluis leuiora, ſtercus grauiora peccata ſignificat. Bene etiam de puluere ſuſcitatus egenus dr, & de ſtercore pauper ere-

ctus. In illis siquidē dormiebat, a quibus leui tactu grā tiæ suscitari poterat. In illis vero iacebat, quia lapsus in grauioribus, manu magni auxilij indigebat. Sed iā egenus, qui de puluere suscitatur, & is, qui de stercore pauper erigitur, audiamus quo culmine præferatur. VT sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat.) Qui vero principes hoc in loco, nisi sancti Apostoli designātur? De quibus nimirū principibus, Deo per Psalmistā dr̄. Constitues eos principes super omnē terram, memores erunt nominis tui Dñe. Quid est q̄ pauper cū principibus sedet, nisi quia ordo prædicatorū, de gentibus electus, in sancta ecclesia culmen Apostolicæ authoritatis obtinet? Cuius principibus quippe sedet; quia de throno cœlestis magisterij, doctrinā salutis exhibet. Et solium gloriæ tenet; quia bonæ famę odorē spargit, quibus dignitate præminet. Vel certe solium gloriæ tenet, & cum principibus; quia & sublimitatis honore radiat, & miraculis coruscat. Sed qui tam sublimi dignitate sustollē, qualiter vti ea debeat, indicat; cum subiūgit. DOMINI enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.) Cardines terræ sunt extrema terræ. Nomine autē cardinum, ipsos prædicatores, electos de gentibus, voluit designari. Extrema quidē terræ dicuntur; quia de vili quodāmodo, & abiecta gentilitate producūtur. Qui profecto cardines Dñi esse dicuntur, pro mortificatione propriæ volūtatis. Domini quidē sunt, quia non sua quærunt, sed quæ Iesu Christi. Sed dum Dñi esse dicunt, singularis quædā in eis sanctitas designatur. Qui vero dñi sunt, videant; quia super eos orbis ponitur, non sub eis. Quid.n. orbis noīe, nisi sanctæ ecclesię subiecta designatur plenitudo fideliū? Super cardines quidē terræ deus orbem posuit; quia prædicatores ad hoc sanctæ ecclesiæ præponūtur, vt eorū infirmitatē releuent; & debiles quoq; ad cœlestē patriam, velut super impositum onus, portent. Non igitur se semper plātos debent aspicere, sed qūq; subiectos; vt disciplina cohibendis vitijs

ps. 44.

præsint,

præsint, sed æstimatinne, & obedientia ministerij, sæpe subsint eis, quibus præminet cura prælationis. Et quia magna sunt onera, quæ prædicatores sustinent; subdit, atq; ait. PEDES sanctorū suorū seruabit.) Quasi dicat. Inter onera tam imensa corruerent, si eorū pedes Dñs non seruaret. Pedes quidē sanctorū suorum sunt affectus mentiū. Qui profecto a Dño seruantur; quia ab ipsis gratiam miræ deuotionis infunditur, qua onus tantum gratanter feriunt. Seruare quidē pedes sanctorū Dñs dr̄; quia tanti ponderis molem sugerent, si hoc intolerabiliter graue, non eis infusa desuper charitas leuigaret. Possunt etiā & status fortitudinis, pedum appellatione signari. Pedes vero sanctorū suorum Dñs seruat, qñ eos mira fortitudine roborat; vt inter tam immensa onera, nequaq; cadant. Et quia non pedē, sed pedes seruare dr̄, quid in vtroq; pede sanctorū intelligimus, nisi fortitudinem, & humilitatē? Ne enim ruamus in vtroq; pede cōsistimus. Quicūq;.n. fidelibus gregibus p̄sunt, in via, qua ad supernā patriam tendunt, modo p̄spera, modo aduersa inueniunt. Ipsa.n. prospera, quia elationem menti excitant, eam ad casum valde impugnant; verūtamen ne electa mens cadat, hinc subsistere nititur pede fortitudinis, inde cōsistit pede humilitatis. Firmus quippe statum inter vtranq; tentationē retineret, si tam solida humilitate cōsisteret; vt nulla hanc p̄speritas eleuaret, aduersitas nulla deijceret. Quid est ergo q̄ dr̄, pedes sanctorū suorum seruabit, nisi quia debilis est oīs virtus hoīs, sine auxilio conditoris? Infirma quippe humilitas nostra, dum p̄speritatis fauore mulcetur, ab ineptæ lætitiæ impulsu prosternitur. Infirma fortitudo nostra, dum aduersitate impingitur, leuiter superatur. Sed tristibus elidimur, lætis eneruamur; cū nos nobis omnipotens Deus deserit, non cum auxiliū suæ protectionis impendit. Dicit ergo. PEDES sanctorū suorum seruabit;) quia oīpotens Deus infirmitatē nostram in ferendis subditoꝝ nostroruꝝ oneribus adiuuat; vt nos nec

aduersa atterant, nec læta seducant. Tunc quidē a Dñō pedes nostri seruātur, cū diuino auxilio roborati, obuia tia mūdi læta ptemnimus, aduersa nulla formidamus; cum stabili patientia grataēr mala ferimus, & incōcussa humilitate sublimē animum a vana delectatione refrenamus. Possunt autē pedes sanctoꝝ fides, & amor Redemptoris intelligi. Quibus, pfecto pedibus gradiunt, cum eum, quē per fidem fideles credunt, amore consequuntur. Hos profecto pedes seruari sibi a Dño postulabat, qui precabatur, dicēs: Super excelsa statue me, vt vincā in claritate ipsius. Super excelsa statuitur, cui Redemptoris diuinitas reuelatur. Et in claritate eius vincit; quia dum eius charitatis radijs illustratur, cūcta maligna spiritus tentamenta destruūtur. Statutos quidē in monte pedes tenet; qui veritatis cōtemplatione arduus est, & eius, quem credit, summi patris vnigenitū, amore succensus. Super excelsa quidē Petrus statutus erat, qui cum Dño confiteretur, dicens. Tu es Christus filius Dei viui, protinus audiuit. Beatus es Simon Bariona, quia caro, & sanguis nō reuelauit tibi; sed pater meus, qui est in cœlis. Fundatus. n. fide, accensus charitate, eū, quem amabat, etiā prædicabat. Bene ergo de reprobis subiunctum est. ET impij in tenebris cōticescent.) Qui. n. impij hoc in loco, nisi Iudæi intelliguntur; qui a pietate veræ fidei sunt extranei, & Redēptoris morte cruēti? De quibus recte dr, IN tenebris cōticescent,) qz sancti sup excelsa statuti, Redemptorē mundi, quē in diuinæ maiestatis claritate cōspiciunt, æternis laudibus pfitentur. In tenebris ergo tacent impij; quia Iudæi ideo Redemptorem nō prædicant, quod ineffabilis eos illa claritas diuinitatis non illustrat. Scriptū quippe est. Tollatur impius, ne videat gloriam Dñi. His quippe tenebris dānatos eos intuens, Ioānes ait. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cōprehenderunt. Hinc Dauid non optans, sed prophetans dicit. Obscurentur oculi eorum ne videāt, & dorsum eorū semper incurua. In tenebris ergo

Abac. 3

Mat. 16

Esa. 16.

Ioan. 1.

ps. 78.

tacent impij; quia etsi Iudæi diuinæ scripturæ verba in Dei laudibus pferunt, dum filiū negant, Deo patri nulla vocum obsequia cōsecrant. Deo. n. silet qui patrem laudans, vnigeniti laudē tacet. Sed quem crucifixū despiciunt, qñ iudex venerit, expauescent. Vnde etiā subditur. QVIA nō in fortitudine sua roborabitur vir, Dñm formidabunt aduersarij eius.) Nunc autē durus in infidelitate, fortis in errore est; & quez credere Deum contemnit, audacter blasphemare nō metuit. Velut vir fiquidē nunc vinci non pōt; sed tunc sicut vir nequaq; roborabitur, cuz is, qui eorū insidijs crucifixus est, in sua maiestate cōspicietur. Tunc formidabūt eius aduersarij; qñ crucifixi virtute oīa moueri pspexerint, cum eius iudicio vniuersa summitti, cū per excelsos cœlos tonantia iudicia audierint æternæ suæ dānationis. Vnde & subditur. ET super ipsos in cœlis tonabit.) Qui. n. cœlorum noīe hoc loco, nisi sancti Apostoli designantur? Quibus profecto cœlis sublimitatis suæ gloriam Dñs repromittens, ait. Sedebitis super sedes iudicātes duodecim tribus Israel. Horum profecto cœlorū tonitrua, Iudæis Dñs insinuans, ait. Ipsi iudices vestri erunt. Super Iudæos igitur impios, tunc in cœlis tonabit, quia a sanctis Apostolis, tunc terribilia iudicia suæ dānationis audient; vt eorū examine sententiā æternæ mortis accipiant, quos prædicantes humiliter vitæ æternæ bona persecutionibus affligebār. Quia vero de extremo iudicio ista intelligi debeant, sequitur. DOMINVS iudicabit fines terræ.) Qui sunt fines terræ, nisi vltima huius mundi? Fines vero terræ Dñs iudicat, vt æquitatis eius sententia impunita, aut irremunerata nulla derelinquat; quia dū in iudicio extrema cōcludit; aliqua discutienda nō deserit. Tunc SVBLIMABIT cornu Christi sui,) qñ oēs electos in æterna contēplatione sui vnigeniti recipiet; vt eis æterna illa, & ineffabili maiestate pfideat, qui dum in præsentis vitæ peregrinatione viuerent, secū non erant. Tunc SVBLIMABIT

Mat. 19

Luc. 11.

cornu Christi sui; qũ in celsitudine sua respicietur sublimitas Redẽptoris. De hac sublimitate per Ioãnem dr.

1.Ioã.3. Videbimus eũ sicuti est. Nam potestas, siue regnũ Dñi nostri Iesu Christi semper æquale est; sed tũc sublimari dicitur, qũ tales erimus, vt eius sublimitatẽ intueri valeamus; quicquid enim nunc de illa sublimitate, humana mens sibi põt fingere, oĩno nihil est; in illius gloriæ cõ-

Esa.54. paratione. Nam scriptũ est de illa. Quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hois ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Prius ergo Christo datur imperiũ, deinde cornu eius sublimabitur; quia tũc sublimitatis eius celsitudo respicitur, cũ nostra quoq; natura a corruptionis suæ imo subleuatur; cuj renouationis suæ integritatẽ resurgendo suscipit, quia præcelsum lumen contẽplari valeat Redẽptoris. Si vero in cornu aliquis vult regnũ intelligi, per regnũ Christi sancta ecclesia designatur. Quod profecto cornu sublimabitur, quia nostra ad Angelorũ æqualitatẽ perducẽt. Quare

Mat.22 & de electis in Euangelio Dñs dicit. Erunt sicut Angeli Dei in cœlo. De ista cornu sui sublimitate, iterum dicit.

Ma.13 Fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorũ. Sublimabitur ergo cornu Christi, quia sancta ecclesia in æterna contẽplatione sui Redẽptoris extolletur; & quę nunc in hac valle miseriæ depositionis suæ pœna deprimit, absorpta tũc morte renouata, æterni gaudij culmine subleuatur. Sed hæc iam typica explanatione protulimus, restat vt in sequenti volumine moraliter exprimamus.

Caput I. Secundi libri.

SUPERIORI libro, dum sacrę historiæ textũ moraliter discutere-mus, Annæ fœcũditatẽ in summæ cõtemplationis perfectione posui-mus; quia concipere menti est, de summa Dei oĩpotentis cõtemplatione ineffabiliter gaudere; parere autẽ, in mente cõceptæ charitatis insignia occultare nõ

posse. Nunc autẽ parienti canticum dicere quid est, nisi conditorẽ, quem ineffabiliter diligit, veris pconijs prædicare? Dicit ergo. EXVLTAVIT cor meũ in Dño,) sed ea, quæ manducauit, & bibit, quę amarũ animũ habuit, quæ fleuit largiter, & quæ votũ vouit, qr illa mẽs, oĩpotentem Deũ digne laudare põt, q̃ dignis agonibus, ad charitatis eius summa peruenit. Hęc quidẽ diuturno vsu cõtemnere oĩa didicit, & dum cuncta creata ab intentione abijcit, tanto amplius in visione æternæ maiestatis gaudet, quãto alicuius creaturæ spẽs, in sui amore hanc retinere non præualet. Hæc ergo dicit. EXVLTAVIT cor meum in Dño,) quæ eum, contẽptis omnibus, solũ amat. In hunc profecto affectũ venerat, qui dicebat. Quid mihi restat in cœlo, & a te qd volui super terram? Hinc in deo exultans, dicit. Vultum tuum, vultum tuum dñe requirã. Hinc sponsa in canticis petit dicens. Osculetur me osculo oris sui. Dum ergo dicit. EXVLTAVIT cor meum in Dño,) quid aliud, q̃ in eius se oculis inhęsisse, quẽ ardenter diligit, gloriatur? Et iccirco illa sola hæc dicit, quæ experta nouit, quæ vis amoris sit in thalamo sponsi. Cunctis quippe passionũ victorijs illustrata, & prælata virtutũ culmine, ad illam sublimitatẽ peruenit, ex qua gaudiũ miræ deuotionis, exultationisq; cor suum in Deo posuit. Et quia cor suum dicit, quid aliud, q̃ mentis suæ libertatẽ asseruit? Reprobi quidem corda sua nõ habent, quia ea diabolus possidet. Vnde & de ꝓditore dr. Cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas Simonis Scariotis. Si enim Iudas cor suum, & non diabolus possideret, ipse potius in eo bonum, q̃ diabolus malum poneret. Quo cõtra electus vir loquitur, dicens. Animã meam porto in manibus meis. Quid n. aliud manus electi est, q̃ potestas internæ libertatis? Quid ergo eis est animã in manibus portare, nisi internæ libertatis gloriam in potestate retinere? Quotiescunq; ergo grauiter delinquimus, cor nostrum nos non habemus. Quare & Hieremias, Iudaico

ps.72. ps.26. Cant.1. Ioan.13 Iob.13.

populo grauiter delinquẽti, improperans, ait. Audi pũ pule stulte, & qui non habes cor. Hinc item cõuersus alter Propheta Deo cõfitetur dicens. Inuenit seruus tuus cor suum. Dicit ergo exultauit cor meum in dño, vt libertatem mentis assereret; sine qua Deus digne laudare non posset. Sequitur. EXALTATVM est cornu meum in Deo meo.) In cornu electæ mentis intentio designatur, quæ mirabiliter extollitur; cum ad eum gaudendo peruenit, qui super vniuersa pstitit. Vnde & cornu suum, nõ in alio aliquo exaltatũ asserit, sed in Deo. Qui.n. transeuntia bona diligit, huius profecto intẽtio depressa, nõ exaltata est; quia in imo figitur, vbi per desyderium locatur. Hinc est qp in Euangelio Dñs dicit.

Mat.6. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuus. Exaltare ergo cornu nostrũ volebat Dñs, cum dicebat. Thesaurizate vobis thesauros in cœlo. Exaltatus cornu habebant ii,

Ad Phi lip.3. quibus se Paulus cõfirmabat, dicens. Nostra cõuersatio in cœlis est. Sed qui cœlestia tm̃ diligit, si illam intimæ dulcedinis suauitatem gustare non nouit; quãq; valde exaltatus sit, ad huius tm̃ exaltationis sublimitatẽ non peruenit. Ille ergo, hac exultatione sublimis est, qui per incrementa virtutũ proficiens, sublimitatẽ summæ contemplationis obtinuit; non solũ vt perfecte cœlestia diligat, sed etiam vt amoris perfectione, in sola oipotentis Dei cõtemplatione requiescat. In Deo exaltatũ cornu habet, qui interni luminis alta visione fruitur; in qua familiari quadã singularitate gloriatur. Quare non ait in Deo nostro, sed in Deo meo. Meũ nãq; de eo dicit, quẽ familiariter, ac singulariter diligit. Ad quã certe diuinæ

ps.116. familiaritatis dignitatem peruenerat, qui dicebat. Deus meus es tu, & cõfitebor tibi, Deus meus es tu, & exalta-

Esa.7. bo te. Hinc Esaias ait, incredulos increpans, Nunqd parum est vobis molestos esse hoibus, quia molesti estis & Deo meo? Qua ergo exultatiõe cornu in Deo sustollit, Deũ suũ singulariter fateꝫ; q; summa illa infusio diuinę dulcedinis, exaltatã mentem, & sui susceptibilẽ, & valde

familiarẽ facit. sequit. DILATATVM est os meũ, super inimicos meos.) Qui sunt inimici electæ mentis, nisi spiritus maligni? Quid ergo est dilatatũ os super inimicos habere, nisi omnes malignorũ spirituũ suasiones, amplissima sibi infusæ gratiæ largitate reprobare? Angustum quippe os habet, qui cunctis fraudibus malignorum spirituũ, per consyderationẽ rationis, cõtraire non prævalet. Os quippe mẽtis eius, ratio est; & loqui, deliberare. Os nãq; repletur, cum mentis ratio per infusam sibi gratiam in cõtemplationẽ summæ veritatis attollitur. Repleri quidẽ ei est, illustratione summæ veritatis imbui. Ibi quippe discit, & qõ æternaliter appetat, & quod tẽporaliter cõtemnat. Et q; summa veritas amor est, sublimitate veritatis attollit electa anima, eusq; rei charitate, quã didicerit, inflãmatur, & tanto strictius seruat magisteriuz, quanto feruentius id sibi inuiscerat vis amoris. Cui nimirũ etsi maligni spiritus mala suggerũt, dilatati oris apertione cõfunduntur, quia veritate lũmę sapientiæ instructa, & summi amoris facibus accẽsa, habet iam contra suggestionẽ erroris, imensam lucem sapientiæ, habet & cõtra oblatam mundi huius pompam ineffabilem charitatẽ. In imensitate lucis videt, quæ reprobet, sed per vim summę charitatis amat inepta reprobare, quæ nouit. Per sapientiã mala suggesta reprehendit, sed in virtute charitatis deprehensa redarguit. Os ergo super inimicos dilatat, quia ex abundantia rationis, cõtra dæmones multa deliberat, & eo acutius eoꝝ obiecta destruit, quo id, vñ mala suggesta reprobet, in sublimibus agnoscit. Vnde protinus causam insinuans, ait.

QVIA lætata sum in salutari tuo.) Qõ, pfecto tale est, ac si dicat. Quia exaltatum est cornu meuz in Deo meo. Hoc certe est lætari in salutare Dei, qõ exaltatum cornu habere in Deo suo. Qõ nõ de qualibet lætitia salutaris accipitur, sed de illo pfectissimo gaudio, quo electa, perfectaq; anima more sponsæ, gaudet in spõso. De qua nimirũ lætitia Dauid obsecrat, dicens. Redde mibi Psal.50

lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Quæ ergo dilatatum os habere super inimicos suos se gloriatur, in salutare Dei prius lætata fuisse describitur; quia illa beata mens valide reprobare malignorũ spirituum suasiones poterit, quæ in Redẽptoris diuinitate per contemplationẽ sublimiter assumpta, ex eo & sapiẽtiæ accipit magnitudinẽ, & plenitudinẽ charitatis. Quẽ profecto dignis laudibus prædicat, dicens. NON est sanctus, vt est dñs: neq; n. est alius extra te, & nõ est fortis, sicut Deus noster.) His nãq; Annæ vocibus, quæcũq; electa anima hoc Redẽptori clamat in laude, quod ab ipso credit in munere. Sed ex hoc piæ cõfessionis ordine, ordo innuitur, quo eadẽ muneris bona, quæ seriatim protulit, cõsequamur. Sanctus itaq; dñs, & fortis asserit, a quo sanctificamur, ad requiem ducimur, & glorificamur. Sanctificationẽ a Dño accipimus, in virtute regenerationis, esse autẽ. i. quietẽ ab huius mutabilitate corruptionis in terminatione exilii, fortitudinẽ, in triũpho resurrectionis. Primus itaq; horum munerũ, in ista vita consequimur, cum electi cuiusq; anima in carne est, sed vtraq; adhuc in agone operis posita, sequens aũt in sola anima præter carnẽ, post carnis vitam, & iam de huius vitæ laboribus assumpta, vltimus vero, in carne, & aia sed vtraq; iam per gloriam æternitatis innouata. Prius itaq; sanctus dr, quia regeneratis per salutis lauacrũ, charitas Dei cordibus nostris infunditur, per cuius gratiam, ad æternæ patriæ bona præparamur, vt dum hæc vita per decursionis suæ tẽpus elabitur, ea nos vita suscipiat, cuius gaudio, hinc electo⁊ egredientes animæ, sine mortis pauore potiãtur. Deinde esse ei ascribitur, quia securi cõsumationis nostræ diem, vs claritatem vltimæ resurrectionis expectamus, dum in illo munere acceptæ requiei discimus, extremi examinis non discussionẽ metuere, sed promissæ gloriæ lętitiã expectare. Vltimo aũt loco fortis asserit, quia in gaudio futuræ resurrectionis infirma nostra roborantur, cũ caro surgit de puluere, sed

idem carni nostræ puluis translatus in perpetuæ incorruptionis gloriam, ad fragilitatis suæ miseriam vltra nõ reddit. Sed & notandum, quia in his tribus ab altero, ad alterum ducimur, sed cum haberi nõ habitum cœperit, qui hoc accipit, quod non habuit, quod ante habuerat non amittit. Nam cu�things de sanctificatione ad requiẽ perducimur, & de quiete animæ pducimur ad robur æternæ incorruptionis, & sanctificatio charitatis augetur no bis in illa requie; & requies, & amor excrescit valde in resurrectione. Conditorẽ nãq; suum, vnaquæq; anima ei per amorẽ cõiuncta, in tantis muneribus intuẽs, Annæ vocibus dicat; Dicat, quã bene sapit sibi donũ perfectæ regenerationis, & vis amoris; Dicat, NON est sanctus vt est Dñs.) Dicat, quã melius sibi est, ꝓmissio quietis in hora sui transitus. NEQVE est alius extra te.) Dicat, quã optimũ sibi placens præmiũ sit, vltima renouatio sua, in gaudio perfecti spiritus sui, & glorificatæ carnis. Dicat. ET non est fortis, sicut Deus noster.) Et notandum, quia hoc in precis cantico Anna loquitur. Electæ etenim menti, hæc in cantico poscere est, dona tam grandia, cum gaudio desyderare. Petere quippe ei, desyderare est; & gaudere, cantare. Sed quæ tam gaudenter dignitatis suæ munera cõspicit, quã fortiter occultis hostibus exprobret, innotescit. Sequit. n. & dicit. NOLITE multiplicare loqui sublimia gloriantes, recedãt vetera de ore vestro.) Sublimia quippe, & vetera spiritus maligni loquuntur; cuⱬ alta, quæ videntur huius seculi appetenda, fidelibus suggerũt. Qui ergo cornu suuⱬ in Deo exaltare iam didicit, qui teneri in gaudio maiestatis nouit, quicquid offertur sibi de blandimẽto seculi labentis, exprobrando, despicit; dicens. NOLITE multiplicare loqui sublimia gloriantes, recedãt vetera de ore vestro.) Ac si aperte loquatur, & dicat. Eo mihi ea, quę offertur displicent; quo per desyderium alia video, quæ valde placent. Quod ꝓfecto dicere, quia ei cõpetit; qui iam idoneus ad ministeriũ prædicationis agnoscit; apte

quoq; cõtra arrogantes sapientes, & contra negligentes sanctæ vitæ ꝓfessores, ista prolata sentiũtur. Alta quippe glorians, loquitur; qui per scientiã, quã accepit, se intelligere sublimiter gloriatur. Vetera vero loquitur, qui postpositis sanctæ scripturæ eloquijs, secularibus verbis occupatur. Dicitur itaq; arrogantibus. NOLITE loqui sublimia gloriantes.) Quibus ꝓfecto verbis ostenditur, quia non modũ locutionis ꝓhibet; sed affectũ intentionis. Quasi aperte dicat. Sublimia loquimini, sed de eo, quod altum dr̃, gloriari refugite. Vnde & Paulus pie discipulũ admoner, dicens. Noli altum sapere, sed time. Non dixit noli altũ loqui, sed noli altũ sapere, sicut & hic non dr̃, nolite loqui sublimia, sed nolite gloriãtes loqui, quia sacra eloquia altius exquirẽda sunt, sed quo altius exquirens ꝓficit, semetipsum cohibere a vanę gloriæ fastu debet, per custodiã humilitatis. Dr̃ etiaz ociosę loquentibus. RECEDANT vetera de ore vestro.) Vetera quippe sunt verba seculi, quia dũ in eis loquentis animus per intentionẽ figitur, deuotionis suæ decore spoliatur. Quare illi sublimia gloriantes loq non debent, & cur ab eorũ ore vetera debeant recedere, hæc cã demonstrat, quæ subiungit. QVIA Deus scientiarũ Dñs est. Audiat itaq; sciens, & arrogans, quia non ipse scientiarum Dñs est, sed Deus. Nam recte glorians, dicere ret, si eius, qua tumeret scientia, non oĩpotens Deus, sed ipse Dñs extitisset. Audiamus & nos, qñ loquimur verba seculi, quia Deus scientiarũ Dñs est. Iam quippe electorũ mentes non solũ noui, sed etiã veteris testamẽti, scientia innouat, venit nãq;, qui diceret. Ecce noua facio omnia. Cum ergo tot noua habeamus, quæ loqui possumus, vetera loqui sine culpa nullatenus valemus. Recedant igitur de ore vestro vetera, vt cum dãnatæ vetustatis culpa, etiã a sermone cõpescitur, in noui hoĩs pulchritudinẽ transeamus. Quod profecto si ꝓtemnimus, audiamus. ET ipsi præparant cogitationes.) Quasi a minori culpa, subintellecta cõparatione, nos terreat,

Ad Roma. II.

Esa. 43.

dicens. Hinc ociosa loquẽtes cogitent, quã metuere culpam locutionis debeant, si is, cui loquẽdo delinquitur, etiam cogitationũ excessus, ad iudicij sui examẽ seruat. Audiant item arrogantes, qõ sequitur. ARCVS fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.) Iã quippe in allegorica expositione diximus, quia imũdi spiritus horũ fortium appellatione designantur. Qui nimirum quia a cœlesti gloria superbiẽdo ceciderũt, apte elatis doctoribus ad terroré proponuntur, vt de se tanto iam humiliter sentiant, quãto etiam Angelos a superna gloria lapsos, per appetitũ vanæ gloriæ cõtemplantur. Quod etiam Redemptorẽ nostrum in elatis discipulis egisse recolimus, qui cũ se subiecta dæmonia habere iactarent, ab eo ꝓtinus audiere. Videbã sathan, quasi fulgur de cœlo cadentẽ. Arcus itaq; fortiũ superbia est spituum malignorũ. Dicuntur aũt fortes, vel quia de se magna senserunt, vel qꝛ humanũ genus magnarum tentationũ impetu vincant. Quæ ꝓfecto arcus dũ intentio impia tetendit, iacere malitiæ iacula supra se, in ꝓditorẽ fluduit. Ponam (inquit princeps eorũ) sedem meaz ad Aquilonẽ similis ero altissimo. Sed superatus est arcus fortium, quia Deus apostatarũ spirituũ superbię restitit, de cœlo precipitauit, cõditionali gloria virtutis exuit, vt in lapsis Angelis, homo disceret, quid timeret. Nam qd de æreo vase fiet, si Deus nec aureis superbiæ fetore plenis, ignoscit? Vnde & Petrus in epistola sua loquitur, dicens. Deus peccantibus Angelis nõ pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarũ, tradidit in iudicium reseruari. Quasi ergo electus, & humilis prędicator superbientibus dicat. Vt cessetis ab elatione, in conformibus vobis Angelis, vz lapsis, dãnationis debitæ pœnas aspicite. Et, quos imitari debeant, proponens, ait. ET infirmi accincti sunt robore.) Si ob præsumptionẽ æstimationis mali Angeli fortes vocãtur, infirmorũ appellatio recte beatis spiritibus cõuenit, qui de se nulla præsumẽtes, virtuti sui opificis ꝑpetua humilitate subiecti sunt.

Esa. 14.

Luc. 10.

2. Pet. 2.

INFIRMIT Aq; accincti sunt robore,) quia vo-
luntarie subiectionis merito, sancti Angeli interni amo-
ris vinculo, cõditori suo cõiuncti sunt. Quibus apte ac-
cinctionis nomen ꝓgruit, quia accinctus qlibet, eo, quo
cingitur cinctorio, ex oĩ parte retinetur, qa vȝ beatissimi
illi spiritus sic sunt in æternitate solidati, ne ab ea cadere
Dañ.10 vnq; possint. Hinc est ꝙ ad Danielẽ in Babylonia præ-
dicantem Angelus mittitur, qui accinctus obrizo perhi-
Apoc.1 betur. Hinc est ꝙ Angelus, cũ quo in Apocalypsi Ioã-
nes colloquiũ habuit, aurea zona ad mãmillas circũda-
tum cõspexit. quia vero idẽ beati spiritus ab humilitatis
merito, in amoris gloriã surrexerũt, sed quia eandẽ glo-
riam in cõplexu æternitatis habẽt, & in timore amissio-
nis non habẽt, glorioſi quidẽ ineffabiliter sunt, sed ines-
fabilem illã gloriam amittere nunquã possunt. Vt itaq;
desinat gloriari, audiat arrogans. ARCVS fortium
superatus est. Et vt dãnata culpa superbiæ, proficiat in
humilitate, dñ sibi. INFIRMI accincti sunt robo-
re.) Robur nanq; infirmis impenditur, cũ subiectionis
merito mitibus infunditur virtus supernę charitatis. Ac-
cingimur etiã, cum ad verbi ministeriũ præparamur. Bñ
itaq; accincti robore infirmi, in alta locutione glorianti-
bus præponitur, quia ij, qui in ministeriũ mittuntur spi-
ritus, propter eos, qui hæreditatẽ capiunt salutis, priusq;
accingerentur ad ministeriũ, humiles fuerunt. Ante eni
memoratur infirmitas, post vero accinctio roboris. Ho-
Ad He- profecto nobis accinctos Paulus insinuat, dicẽs. Nõne
bræ.1. oẽs sunt administratorii spũs, in ministeriũ missi, ꝓpter
eos qui hæreditatẽ capiunt salutis? De quibus & Pro-
Dañ.7. pheta ẽt loquitur, dicens. Milia milium ministrabãt eĩ.
Quasi ergo dicat. Prius vos agnoscite, & sic vos ad alio-
rum salutẽ præparate, quia bonũ prędicationis tunc bñ
impletur, cũ prædicator, qui sublimis est verbo, humilis
esse satagit ministerio. Sed quia superbos & arrogantes
prædicatores loquendo redarguit, subdit, dicens. RE-
PLETI prius, pro panibus se locauerunt, & famelici

saturati sunt.) Repleti prius illi sunt, qui dum tumoris
cibos in mentis refectione suscipiunt, delitias sanctarum
virtutum, velut cibo iam pleni capere non possunt. Sed
tñ pro panibus se locant, quia in scripturis, quas intelli-
gunt, iuxta magnitudinem sapientiæ, se percipere spiri-
tualia munera virtutũ putant. Sed saturari nequeũt, qa Sapi.1.
repletioni arrogantiæ dona Sancti Spiritus addere ne-
quaq; possunt. Ipse nãq; spiritus disciplinę effugit fictũ,
& non habitat in corpore pleno peccatis. Hinc etiã scri- 1.Pet.5.
ptum est. Deus superbis resistit, humilibus autẽ dat gra
tiam. Frustra ergo, quæ Dei sunt, accipere gestiũt, qui in
eo, ꝙ superbiunt, largitorẽ munerum sibi aduersantem
reddunt. Saturari ergo nequeunt, qa munera spũalium
gratiarum non adipiscũtur. Qui vero sunt famelici, nisi
a cibis vitiorũ vacui, a tumore ieiuni? Famelici ergo sa-
turati sunt, quia sancti viri humilitatis arce prædi ti, dum
de se alta non sentiunt, alta virtutũ dona promerentur.
Nam per humilitatis bonum Sancti Spiritus sedes fiunt,
quem dum in se manentẽ recipiunt, eius donis plenius Esa.56.
replentur. Vnde & per Prophetã Dñs dicit. Super quem
requiescit spiritus meus, nisi super humilem, & quietum,
& trementẽ sermones meos. Valde ergo saturant fame-
lici, quia in donorũ plenitudine, super humiles Sanctus
Spititus requiescit. Quod tñ contra negligentes sacri al
taris ministros, atq; audaces dñici corporis susceptores,
dici non incõuenienter põt. Repleti vero prius sunt, vi-
tiorum, flagitiorũq; cibo saturati, qui pro pane se locãt,
quia corpus ad susceptionẽ eucharistiæ præparãt. Qui
nimirum comedunt, & saturari nõ possunt, quia & si sa-
cramentũ ore percipiunt, virtute sacramenti nequaq; re
plentur. A virtute ergo illa sacramẽti ideo ieiunant, qa
prius repleti fuerant. Salutis quippe fructum nõ perci-
piunt, in comestione salutaris hostiæ, qui ea, qbus se re-
pleuerant, flagitia portant in mente. Non saturant ergo
nisi famelici, quia a vitijs perfecte ieiunantes, diuina sa
cramẽta percipiunt in plenitudine virtutis. Et quia sine

peccato electi etiã viri esse non possunt, quid restat, nisi vt a peccatis, qbus eos humana fragilitas maculare nõ desinit, euacuari quotidie conemr? Nam q quotidie nõ exhaurit, quod delinquit, etsi minima sunt peccata, quę cõgerit, paulatim anima repletur, atq; ei merito auferũt fructũ internæ saturitatis. Hac repletione nos euacuare

1. Ad corin. 11. Paulus insinuans, ait. Probet seipsum hõ, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Quid. n. est hoc loco ꝓbare, nisi euacuata peccaroꝝ nequitia, se probatũ ad dñicam mẽsam, & purũ exhibere? De repletis ét subdit. Qui. n. manducat, & bibit indigne, iudiciũ sibi manducat, & bibit. Qui ergo quotidie delinquimus, quotidie ad pœnitentiæ lamenta curramus, qa ipsa sola virtus est, quæ euacuat, quod in ventre animæ culpa coadunat. Et tũc vere famelici saturantur, qa quo studiosius mũdamur lamento pœnitentiæ, eo vberiorẽ diuinæ gratiæ fructũ recipimus in spiritali refectione. Quæ nimirũ electorũ saturitas, quia vsq; in mundi finẽ extẽditur, subdit, atq; ait. DONEC sterilis peperit plurimos, & quæ multos hẽbat filios, infirmata est.) Quæ itaq; huius appellatione sterilis signatur; nisi ea, de qua Paulus loquitur,

Ad Galat. 4. dicens. Quæ sursum est Hierusalẽ, libera est, quæ mater nostra est. Vnde & paulo post Esaiæ vaticiniũ ei co-

Esa. 54. aptauit, dicens. Scriptũ est. n. Lætare sterilis, quæ nõ paris, erũpe, & clama, quæ nõ parturis; quia multi filij desertæ, magis q̃ ei, quæ habet virum. Sed qũo Hierusalẽ sterilis, beatorũ. s. Angelorũ sancta societas intelligitur, cum iuxta vocis suæ significatũ, de ęterna pacis visione perẽni gaudio sit fœcunda? Sed si mater est electoꝝ hominum, sterilis profecto erat; qñ humanũ genus in Adã perierat. Velut. n. parturire nõ potuit, cum eũ in quo fœcunditatis suæ extendere sinũ debuit; lapsi spiritus suasionibus amisit. Tãdiu accinguntur infirmi, donec sterilis pariat; quia Angelorũ humilium valido ministerio eousq; indigemus, donec quotquot ad vitã prędestinati sunt de humano genere, vsq; in mundi finẽ colligãtur.

Mittet nãq; filius hominis Angelos suos, & colligent electos suos a quatuor ventis. Ad eos nãq; colligẽdos tũc mittendi sunt, in quoꝝ salute quotidie mittuntur; qa ad regnum nõ colligent, nisi quibus per robur accinctionis suæ nunc adiutoriũ præbent. Vsq; etiã in mundi finem famelici saturantur. Sed & bene plurimos hæc sterilis parere dr; quia non oẽs hoies, sed electi solũmodo ad æterna gaudia perducuntur. Apte igitur etiã parere dr; quia Angelorũ ministerio docemur superna petere, vt ad eorũ valeamus bona peruenire. Sed dũ hæc sterilis parit, ea, quæ multos habebat filios, infirmatur; quia quo pleniora lucra electorũ, per Angelorũ ministeria superna regna percipiunt, huius Babylonię filij minuunt. Velut. n. infirma in partu suo est, quæ in ordinato amore rerum transeuntiũ (vt solet) filios gignere, nequaquã potest. Vbiq;. n. iam cœlestia regna ꝓdicant; quæ profecto dum fideliũ mentes audita diligunt, dum ea etiã bonis moribus inquirũt, velut in partu suo Babylonia strin-

Mar. 13 gitur; qa mater nostra Hierusalẽ eos per orbẽ Deo parturit, quos illa lasso perditionis vtero, parere gehẽnæ cõsueuit. Quorum tñ accinctorũ robur, non ipsis, sed ei, a quo accinguntur, ascribitur. Apte itaq; subditur. DOMINVS mortificat, & viuificat.) In quibus, pfecto verbis, etiã ordo notandus est. Prius quippe mortificare dr, deinde viuificare; quia nisi seculũ amare desistimus, Deo per amorẽ viuere non valemus, Ioãne attestante,

1. Ioã. 2. qui ait. Qui diligit mũdum, nõ est charitas patris in eo. Vnde & is, qui se mortificatũ, & viuificatum, qui se prostratum, & erectum meminerat; loquebat, dicens. Mihi mundus crucifixus est, & ego mũdo. Viuebat, sed non mundi vita; quia dicebat. Viuo iam nõ ego, viuit vero in me Christus. Non ergo accinctorũ aliqs, sed Dñs mortificat, & viuificat. Mortificatum quippe, & viuificatum esse, est ꝑsentia nulla cõcupiscere, & æterna desyderare. Cui itaq; de his muneribus referendæ sint gratiæ exponit, dicens. DOMINVS mortificat, & viuificat.)

Ad Galat. 6. Ibidẽ. 2.

1. Ad corinth. 3. Vnde & sæpe iam nominatus gentiũ prædicator dicit: Neq; qui plantat, est aliquid, neq; qui rigat; sed qui incrementũ dat Deus. Sed quo ordine oipotens Deus ista in electis operetur, exponit; dicens. DVCIT ad inferos, & reducit.) Vt mortificet quippe ducit ad inferos, & vt viuificet, reducit ab inferis. Oipotenti etenim Deo ad inferos ducere est; peccatoꝝ corda ęternoꝝ cruciatũ consyderatione terrere. Ei quoq; ab inferis reducere est, territas pœnitentiũ, atq; cõmissa lugentium mentes, spe vitæ indeficientis attollere. Tunc quippe peccare desinimus, cum superna gratia mollitis cordibus, futura tormenta formidamus. Et ab inferis reducimur, cũ interno visitati solatio, ad spem veniæ, de pœnitentiæ lamento respiramus. Apte itaq; Dñs ducere ad inferos, & reducere dr; quia humana duritia in hoĩs solius prędicatione, nec terrore cõcutitur, nec amore subleuatur. Nam si doctorũ esset mortificare, quotquot eorũ prædicatio tangeret, peccare desinerent; & si eorũ esset viuificare, quicunq; ab eis cœlestia audirent, ad ea nos ꝓtinus omni conatu perquirenda, intimi affectus sui amor accenderet. Nunc aũt cum sæpe peccatoribus æterna supplicia minentur, cũ ea, quæ possunt eis cœlestia bona prædicent, & nec supplicia metuant, nec læta cõcupiscant; clamemus Annæ vocibus in laudibus Dei, & ei etiã illud, quod per eos quidã proficiuntur imputantes, dicamus. DOMINVS mortificat, & viuificat.) Dñs itaq; ducit ad inferos, & reducit; quia illi possunt futura tormenta metuere, illi superna gaudia diligere, in quibus per eas voces, quas foris hõ loquitur; intus Dei pietas operatur. Est aũt in quo sese quisq; cognoscat, si iaꝫ ad inferos ductus, & reductus sit; si mundo obijt, cœlis viuit. nã si electus est, proficit. De eodẽ vero profectu subdit. DOMINVS pauperẽ facit, & ditat.) Seculi diuites iccirco de larga facultate gloriantur, quia alto, & incõprehẽsibili iudicio Dei cœlestia eis bona abscõdita sunt. Dñs itaq; facit pauperes, q; dũ æterna electis bona insinuat,

eo se

eo se pauperiores tenent, quo a veris sese diuitijs pulsos vident. Vnde & rex ille, qui seculi possessione latissimus erat, quia ei veras diuitias Dominus ostenderat, clamabat ad eũ, dicens. Respice in me, & miserere mei, quia vnicus & pauper sum ego. Hinc propheta Hieremias, electi cuiusq; illuminationem in se exprimens, ait. Ego vir videns paupertatem meã. Pauperem itaq; Dño facere est, in contemplatione bonorum penniũ, electorum mentes ad contemptum rerum omniũ visibilium excitare. Sed cui summa reuelat, qa eadẽ summa, diutius laboris pretio sint quærenda, insinuat; dicat, qa qui pauperem facit, etiã ditat; quia nimirum dũ ab oipotenti Deo bonorũ cœlestium cognitionem percipimus, ab ipso etiam virtutem consequmur; vt digno pro eis labore certemus. Bene aũt subditur, HVMILIAT, & subleuat; quia in cõtemplatione cœlestium, q̃ abiecti sunt in terra, conspiciunt; sed in eadẽ abiectione tẽporalis inopiæ, per Dei gratiam meritorũ se pennis subleuant, ad gaudia perennis vitæ. Humilitatẽ ergo percipiunt, in æstimatione exilij, sublimitatem vero, in præparatione sanctæ opationis. Sequitur. SVSCITANS de puluere egenũ, & de stercore erigit pauperẽ; vt sedeat cũ principibus. Puluis nãq; est subtilis deliberatio cogitationis illicitę, quę eã mentem, cui insederit, fœdaꝫ reddit. Quid nanq; in stercore, nisi fœda ppetrataq; flagitij audacia designatur? Vñ et propheta vitã carnalium cœno fœdi opis obtutã intuens, ait. Computruerunt iumenta in stercore suo. Apta igit serie, dona Dei in flagitiosorum conuersione numerãtur. Prius nanq; suscitatur de puluere egens, q̃ pauper de stercore; quia a corde ante deliberatio immundę cogitationis abscinditur, & postmodũ ab actione culpa resecatur. Apte quoq; suscitari de puluere egenº dicit, pauper de stercore erigi; quia intus praua deliberans, dormit a contemplatione iustitiæ; foris illicita ppetrãs, in iniquitate per actũ iacet. Et quia iam cum fortibus,

ps. 24.

Hie. 3

de malignis spiritibus trophea cõsequitur, suscitatus egenus, & erectus pauper quid mereatur exponit, dicens. Vt sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Sedere quippe triũphantis est. Vñ et in Apocalypsi Ioannis, victoriæ nostræ dignitatem Dñs ostendit, dicens.

Apo.3. Qui vicerit faciã eũ sedere in throno meo; sicut & ego vici, & sedi cum patre meo, in throno eius. Quod et Paulus intuens, suscitationis, atq; sessionis nostræ do-

Ephe.2. na, in Dei laudibus numerans, ait. Corresuscitauit, & cõsedere nos fecit in cœlestibus in Christo Iesu. Cum eo itaq; principes sedent; quia qui eius auxilio malignorũ spirituum vires reprimunt, in eorum triumpho dignitatẽ sessionis habent; quibus ex præsidentis sibi virtute dñantur. Cũ eo itẽ principes sedent; quia etsi stare per corpus in hac vitæ labentis erumna cernuntur, meritorũ tñ sedem cum Redemptore in sublimibus habent, a cuius conformitate claritatis, nec in ista fœditatis valle separãt. Egeni quoq; rebus, & pauperes sunt; qui propter Euangelium ea, quæ in seculo habere poterant, cuncta reliquerunt. Qui certe vt cum principibus possint sedere, de puluere suscitari debent, & de stercore erigi. Quid.n. fauores linguæ, quid sunt aliud labentium dignitatũ infulæ, nisi puluis? Nam eam, quã blandiendo sordidãt, a veris splendoribus mentẽ cęcant. Et quid diuitiæ pereuntes, & trãsitoriæ facultates, nisi stercora, ęterna diligentibus sunt? Stercora quippe sunt; quę sanctæ animæ in contẽptu vilitatis habent, non in appetitu desyderij. Vñ & Salomon in amissione bonoꝝ temporalium contristatũ seculi diuitẽ intuens, ait. De ster-

Eccl.24 core boum lapidandus est piger. Quasi dicat. De eo verbera doloris sustinet, qꝝ is, qui pro æterna vita laborare appetit; velut stercora contemnit. Hinc Paulus ait. Omnia detrimẽtum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciaꝫ. De puluere itaq; egens suscitatur, & de stercore pauper erigitur, cum mens seculo abrenũtiat, quicqd sibi placere solebat de linguæ humanæ fauoribus, de honore dignitatum, & de abundantia rerũ cat-

cat, dum ad sola æterna respicit, quæ sola ardẽter amat. Ei nanq; suscitari, & erigi est, ea, quę corpore deseruiebat mentis sublimitate despicere. Et cum principibus eis sedere est, supernæ patriæ ciuibus p gaudiũ æternæ quietis interesse. Qui certe tũc glorię solũ tenet, quia qtam sublimiter præsidet, a cõditoris sui laudibus nunq̃ silet. Hanc náq; gloriæ sedem Psalmista admirans, Dño loquif, dicens. Beati qui habitant in domo tua Dñe, in seculum seculorum laudabunt te. Hanc sedẽ gloriæ Esaias prædicat, dicens. Gaudium & lætitia inuenietꝫ in ea, gratiarum actio, & vox laudis. Hanc item sanctus Tobias ostendẽs, ait. Ex omni lapide pretioso, & mundo plateæ eius sternentur; & per omnes vicos eius alleluia cantabitur. Sed ea, quæ sequuntur ereptus pauper aspiciat; quia ad principũ sessionem, ad gloriæ solium nõ statim vt fuerit erectus, abducitur. DOMINI (inqt) sunt cardines terrę, & posuit super eos orbẽ.) Quia terræ nomina peccatores in sacro eloquio designantur; cardines terræ ij accipi conuenienter possunt, in qbus per inepta desyderia seculũ circuit, & de alio, ad alium ducit. Cũ igitur conuersos peccatores aspicimus, in laude creatoris, his Annæ verbis erũpamus. Quasi.n. alijs verbis tunc dicimus. Iam Dñi esse per eius gratiã cœperunt, qui diu in rota rerũ transeuntiũ, per mũdi concupiscentia tenti sunt. Et cũ iam derelictis vitæ secularis blandimẽtis, fortia tentamenta fortiter tolerant, dicamus. POSVIT super eos orbem.) Orbem quippe super eos posuit; qui anteq̃ eis imponeretur, sub eis fuit. Nam eum iam in onere tentationum habent; qui eis blandiendo velut subiectus seruiebat, cum in eo delitias, & voluptates sequẽdo recũberẽt. Et quia magnas ex eo tentationes habent, qui magna in illo oblectamenta habuerunt, adiũgitur. PEDES sanctoꝝ suorum seruabit.) Quibus profecto verbis sic auxilium diuinæ protectionis, propitiationisq; ostẽditur, vt peri-

Psa. 8.

Esa. 51

Tobi. 13

cula tentationum grauia designentur. Quasi etenim dicat. Tam grandia de eo, cui adhæserant, seculo tentamenta sustinét; vt solus ad adiuuandũ ille sufficiat, q deesse fidelibus suis in tribulatione non potest. Pedes nanq; sanctorũ suorũ seruare est, concussos in tentatione affectus electorũ, ne corruant, per gratiam roborare. Vñ & qui ad casum nutauerat, & tñ a Domino conser
Psal. 72 uatus erat, Propheta dixit. Mei autem pene moti sunt
ps. 117. pedes, pene effusi sunt gressus mei. Hinciterum pulsus sum, & euersus sum, vt caderẽ, & Dñs suscepit me; fortitudo mea, & laudatio mea Dñs, & factus est mihi in salutem. Et de hostium infirmitate subiunxit, dicens. ET IMPII in tenebris cõticescent.) Quid est aũt q̃ cum seruare sanctorum pedes Dñs dicitur, silentius memoraẽ impiorũ; nisi quia ad peccati lapsum nequaquam impellimur, nisi cũ peruersa nobis malignorum spirituũ tentamenta suggeruntẽ? Cum ergo pedes nostros Dñs seruat, in tenebris tacent impij, quia dum gra diuina protegimur, vocem, qua nos præcipitent, dare nobis imũdi spiritus nequaq; possunt. In tenebris quippe tacent, quia caliginosa reproborũ corda possident: a quorũ ad nos progredi obscuritate non audẽt. Qua re aũt sanctorũ pedes seruet, exponit, dicens. QVIA nõ in fortitudine sua roborabitur vir.) Quasi dicat. Id circo tenet, quia sine ipso stare non possent. Nam etsi vir virtutis agnoscitur, in fortitudine sua timorẽ lapsus habet, statuq; robur non habet, & toties illicita cõcupiscendo labitur, quoties interna eius vestigia a Dño te
1. Re. 18 nente deseruntur. An vero non vir erat, cui in iuuencularum choro cantabatur. Saul percussit mille, & Dauid decem millia? Qui nimirum cum inter onera, fortitudini suæ relinquitur, in carnis suæ culpam impulsus corruit, atq; in se expertus est, quia vir in se non habeat statum roboris, sed lapsum infirmitatis. Vñ & relabi metuens, eum, a quo teneri ad statum debeat, exposcit, di
ps. 118. cens. Nẽ me derelinquas vsq; quaq;. Nemo ergo se fal

lat, quasi in se robur standi inueniat, quia etsi magna
læpe occultorũ hostiũ bella supamus, si digne eos in
suis suasionibus reprobando, velut in fugã versos inse
quimur; nõ nos tunc refugi spiritus, sed eum, qué in no
bis aspiciunt; expauescũt. Vel certe si nos etiam timẽt,
idcirco profecto timent, quia in diuinę gratiæ robur as
sumptos vidẽt. Apte ergo subiũgit. DOMINVM
formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in cœlis to
nabit.) Cœli nanq; tunc sumus, cum in altitudinem
diuinæ gratiæ, præsidentis nobis, subleuamur. Et toni
trua contra eius aduersarios habemus, cum validis sanctorum desyderiorum vocibus, omne, quod nobis de
eorũ suggestione spirat, elidimus. Quicqd. n. tonitruũ
ferit, interficit. Tonitrua ergo cœlo;, sunt perfecta desyderia electorum. Nam velut a cœlorum altitudine ter
ribiliter sonando prodeũt; cũ ab eo mẽtis culmine ma
lignos spiritus feriunt, cui oĩpotens Deus sic præsidet,
vt amore præsidentis facile superet oẽ, quod ad pugnã
moueri poterat; hostis audacia mala suggerẽtis. Sed pre Mat. 10
monente redẽptore nouimus, quia q perseueraueri vs
que in finẽ, hic saluus erit; eodem quoq; Dño promit
tente, didicimus. Quia quacũq; hora peccator conuer Eze. 18.
titur, saluus erit, in extremo itaq; sui cãtici addat Anna,
& dicat vñ peccantẽ terreat; dicat, quo iustũ cautiorem
reddat, DOMINVS inquit, iudicabit fines terræ.)
Non ait terram, sed fines terræ, fines quippe terræ sunt
qui vitæ suæ vltima cũ culpæ perpetratione clauserũt.
Nam qui peccat, & corrigit quod delinquit; terra est per
peccatum, & fines terræ non est, quia delinquẽdo, redẽ
ptionis suæ alta deposuit, sed ab imo depositionis suæ
ante iudicium resurrexit. Fleuit nãq; quod fecit, & ventura iudicem eo lætius sustinet; quo in damnatione ter
renitatis, per pœnitentiam ipse in se flagella vltionis te
net. Quia ergo fines terræ Dñs iudicat, conuersus pec
cator ad Dñm priora sua, siue media, non expauescat.
Quia ite; fines terræ Dominus iudicat, iustus inchoa

ta iustitia, non præsumat. Nã si hunc ab ea, qua cadẽ
re põt adhuc æquitate, labentẽ subito mors intercipit;
quia in suis extremis culpa clauditur, finitũ terræ lege
iudicatur. Sequitur. ET DABIT imperium regi suo,
& sublimabit cornu Christi sui.) Hoc profecto supe-
rius quia ad Redẽptorẽ retulimus, in huius quoq; ex
Ephe.2. planationis ordine non mutamus. Ipse nanq; est pax
1.Pet.2. nostra, qui fecit vtraq; vnum. Ipse quoq; est lapis an-
gularis, in quo dũ electorũ paries vterq; copulatur, ter
næ ciuitatis structura disponitur. Teneat itaq; morem
suũ locutio nostra, vt prolato iam sacri cantici & mora
li, & allegorico intellectu, in eo vterq; conueniat, quem
fide credimus, moribus promereamur.

Caput II.

SEQVITVR. n. diuinus sermo, & di
cit. ET ABIIT Helchana i Ramatha,
in domũ suã.) Quẽ profecto virũ hu-
mani generis Redẽptorem, Anna vero
cõiugẽ eius ecclesiã, puerũ Samuelẽ ce
dẽtiũ ỏ gẽtib? populũ, Ramatha quoq; ciuitatẽ, cœlestem patriã designare ostẽdimus. Quid
ergo est, q̃ post cõiugis canticũ, abijsse in Ramatham
ciuitatẽ suã Helchana dicitur, cum post natũ puerum,
Deo cãticũ Anna dixerit, atq; ante ad cœlos Redẽptor
ascenderit, quam gentilem populus sancta ecclesia in
fide genuisset? Quod profecto ab eis solũmodo quæri
tur, qui tantũ Dni nostri corporalẽ pœnitentiã scire no-
scuntur. Nunquid. n. tũc nõ eũ secum Paulus habebat
qui ad patrẽ ascenderat; cũ dicebat. An experimentũ,
2.Co.12 quæritis eius, qui in me habitat Christus? Qui item fa-
2.Cor.2 tetur, dicens. Sicut ex Deo, coram Deo, & Christo lo-
quimur. Quid est ergo q̃ abire dicitur, nisi q̃ sanctæ
ecclesiæ aliquãdo affuit per gratiam muneris, aliqñ ei
se subtraxit per dispẽsationẽ ꝓbationis? Affuit nanq;
aliquando, vt in acquisitione gentiũ vitæ verba abun-
danter effunderet; Sed aliqñ ei velut absens se abscon

dit, vt verbi munere sublato, cognosceret sine eius præ
sentia qualis esset. Post sinem itaq; cãtici, dicitur. Abijt
Helchana in domũ suam; quia sancta ecclesia ex eius
præsentia alta prædicat, qui cũ mortalibus per dispen-
sationem se subtrahit, æternis se ciuibus iugiter repræ-
sentat. Domus nanq; sua illa supernorũ ciuium, (quã
amando, replendo, & sociando Dñs inhabitat) æterna
societas est. In eã igitur vadit, cũ Annã deserit, quia qui
se nobis adhuc proficientibus salubriter subtrahit, perfe
ctis atque consumatis, æternæ patriæ ciuibus, eo se in-
cessanter iungit, atq; exhibet; quo probari iam proba-
tos eius absentia, vlterius non oportet. Apte itaq; post
Annæ cãticum, dicitur, abijt Helchana in domũ suam,
quia sancta ecclesia, quę tam sublimia electos edocet,
sicut pia semper Dñi dispensatione deseritur, ita & ea-
dem alta, quæ doceat, nõ semper habet. Sed pleriq; ver
ba vitæ audiunt, præteritam malitiam detestantur, &
correctioris vitæ opa proponunt, sic cũ audire desierint
ac si nunq̃ eadẽ vitę verba audissent adini quitatẽ rede
unt, auditor sanctæ ecclesiæ gentilis populus, deuotus
ad audiendũ fuit, & ad operandu; prõptus. Apte itaq;
subdit. PVER AVTEM Samuel erat minister
in conspectu Dñi, ante faciem Hely sacerdotis.) Ac si
aperte diceretur. Ex eo, quod audiuit, oĩpotenti Deo
placere studuit. Qui apte puer dicitur; quia & si gran-
dia pro defensione fidei nostræ agenda susceperat, tñ
in eadem fidei generatione adhuc nouus erat. Et quia
placidum omnipotenti Deo ministeriũ præbuit, mini
ster in conspectu conditoris fuit. In conspectu etenim
Dñi est, quẽ in oblatiõe obsequiorũ, diuina dignatio
libenter aspicit. A quo nimirum Dñi cõspectu, expelli
valde metuens quis, orat, dicens. Ne proijcias me a fa- Psal.50
cie tua. In quo ite; recipi vehementer cupiens, dilatio-
nis suæ moras secũ reputat, dicens. Quando veniã vt Psal.61.
apparebo añ faciem Dei. Hinc Helias gloriatur, & ait,
Viuit Dñs in cuius conspectu sto. Minister itaq; erat 3.Re.17

Samuel in conſpectu Dñi, quia in nouę religionis obſequijs, oīpotenti Deo gentilis populus valde acceptꝰ fuit. Quo nimirum verbo Iudææ quoq; repulſio latenter innuitur, dum ſolus Samuel, in quo gentiuꝫ fidelis populus exprimit, ante Dñm miniſtrare perhibetur. Solus itaq; in eius cōſpectu erat, quia profecto ei Iudaicus populus placere deſierat. Quod vtrūq; per Malachiam Dominus loquitur. Nam Iudææ repulſionē in
Mala.I. ſinuans, ait. Non eſt mihi voluntas in vobis, & ſacrificium nō ſuſcipiam de manu veſtra. Sed qui a facie ſua Iudaicam perfidiam expulit, quę libenter intueatur, ſubiungens, ait. Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum, magnū eſt nomen meum in gentibus, & in omni loco offertur nomini meo oblatio munda. Sed ſubtiliter eſt videndum quod dicit. Ante facię Hely Samuel Dño miniſtrauit; quia prædicatorū ſanctæ eccleſię miniſterium, gentilis populi conuerſionē, amorem, & reuerentiā circa Redemptoris obſequiū, veterū ordo doctorum longe ante vidēdo, cognouit; & prophetando, prædicauit. Hunc nāq; pronū in Dñi miniſterio nouerat, qui dice-
Pſal. 71 bat. Adorabunt eū oēs reges terræ, omnes gentes ſeruient ei. Hinc Agæus loqtur dicens. Veniet deſyderatus
Agæi.2. cunctis gentibus, & replebitur gloria domus Dñi. Hinc
Eſai. II. Eſaias dicit. Erit radix Ieſſe, qui exurget regere gentes,
Pſal.116 in ipſum gentes ſperabūt. Hinc Pſalmiſta ait. Laudate omnes gentes Dñm, & collaudate eum oēs populi.
Ge. 49. Hinc Patriarcha Iacob ait. Ipſe erit expectatio gentiū. Ante faciez ergo Hely miniſter Domini Samuel puer fuit; quia qō dignū Deo poſtmodū gentilis populus habuit, doctorū ordo veterū per prophetiæ ſpiritum præuidit. Et ſtatim de proiectis ſubditur. PORRO filij Hely neſcientes Dñm, & officium ſacerdotis ad populum.) ſubaudis erant. Quinanq; filij Hely ſunt alij niſi Iſraelitæ ſecundum carnem, qui ſcripturam ſacram nouerant a patribus editam, & tñ quem ſcriptura promiſerat, neſciebant? quos nimirum per ſemetipſum ve-

ritas in Euangelio increpat, dicens. Abraha3 exultauit, Ioan.8.
vt videret diem meū; vidit & gauiſus eſt. Et item. Si crederetis Moyſi, crederetis vtiq; & mihi; de me.n. ille ſcripſit. Neſcierunt ergo Dñm, qui venientem in carne noſtra Redemptorez ſpreuerunt. Vñ & per Eſaiam que- Eſaiæ.I.
ritur, dicens. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinꝰ præſepe Dñi ſui; Iſrael aūt me non cognouit. Quaſi dicat. Et incarnationis meæ vias, ei longe ante prophetas aperui, & tñ id, quod promiſeraz, exhibitum nō accepit. Quare & officiuz ſacerdotum ad populum neſcijt. Officiū ſacerdotale quippe cognoſceret, ſi ad redēptionē humani generis eū, qui a lege, & Prophetis fuerat promiſſus iam veniſſe prædicaret. In quem profecto quia non ſolum non credidit, ſed etiam perſequēdo inſaniuit, & Dñm neſcijt, & ad populū officiū ſacerdotū. Cuius tñ malitia minor eſſet, ſi qui prodeſſe minoribus Redēptoris aduentū prædicando noluit, nocere timuiſſet. ſequit ergo, & dicit. SED QVICVNQVE imolaſſet victimam, veniebat puer ſacerdotis, dum coquerētur carnes, & habebat fuſcinulam tridentem in manu ſua, & mittebat in lebetem, vel caldariuz aut in ollā, ſiue in cacabum, & omne, quod leuabat fuſcinula, tollebat ſacerdotibus.) Quid. n. eſt immolare victimam, niſi veræ fidei oīpotenti Deo offerre confeſſionem? Et quid vaſa, in quibus immolando caro coquitur, niſi fidelium mentes ſunt? Quæ dum mediatorem Dei, & hominū hominē Chriſtū Ieſum eſſe verum ſūmi patris vnigenitū credunt, nimirū in his caro coquitur, quæ Deo per deuotionis intimæ obſequiū immoletur. Quis puer ſacerdotis eſt alius, q̄ perfidis ſynagogæ paſtoribus per obſequium ſubiectus populus? Qui apte puer dicitur, quia dū infirma legis ad literā tenere maluit, in virum perfectum creſcere per Euangelium recuſauit. Quid vero eſt, q̄ ad inferendos ciboruz raptus deſtinatur? Quid eſt iterum, q̄ in illata violentia, tenere tridentē fuſcinulam dicitur? Sed cibus

electæ animæ persona est Redemptoris. Qui profectò cibus in sacris vasis coqtur, dum per calorē Sancti Spiritus ad suauitatē refectionis, in electis mentibus præparatur. Caro etenim coquitur, dū per Spiritus Sancti gratiam, humanitatē dominicam in diuinitatis naturā assumptam, & firmiter credimus & efficaciter confitemur. Vñ & per Mosen agni paschalis carnes comedendas insinuat, dicēs. Non comedetis ex eo crudū quid,
Exo. 12. aut coctū aqua. Crudū quippe ex eo manducare est, præter Spiritus Sācti gratiaz, Redēptorē nostrū purum hoiem credere. Aqua vero coquitur, cū Redēptoris essentia, per humanā sapientiā ventilatur. Crudū ergo Iudæi comedunt, aqua coctū hæretici; quia illi eius diuinitatem negant, isti per humanā sapientiā & diuinitatis & humanitatis eius sacramenta euacuant. Puer itaq; sacerdotis, ad tollendū fideliū cibos mittitur; quia Iudæorū populus a fide Redemptoris expulsus, amorez fidei eius a corde fidelium auferre vehementer studuit. Qui apte fuscinulaz tridentez in manu habuisse perhibetur, quibus carnis partē, quam posset infigere; eductā coqui, phiberet. Fuscinula quippe in manu pueri, illata sanctæ ecclesiæ Iudaici populi persecutio est. Et quia blandimentis, pœnis, atq; terroribus nocere fidelibus tētauit, tres vtiq; fuscinula dentes habuit. Bene aūt dī, q: qō leuabat fuscinula, tollebat puer sacerdotibus; q: magna epulatio iniquoz prelatoz erat, si eum blandientium, siue furentiū satellitū turba subuerteret; quē in fidei nostræ sublimitate stare per confessionē cognouissent. Sequitur. SIC faciebant vniuerso Israeli venienti in Sylo, etiam anteq; adolerent adipē.) Adeps quidem interna pinguedo est, in qua nimirū illa deuotio mentis exprimitur, qua electoz mentes cōditori suo in perfectiori charitate copulātur. Qui recte iam cocta carne imolant; quia assurgere quis ad sublimitatē charitatis nō poterit, nisi prius quæ credit amet mysteria incarnatæ diuinitatis. Humanitatem quippe Dñi Iesu in

diuinitatem assumptā, per Sāctum Spiritū credere, quę imoletur Deo, carnē coquere est. Ante igitur quā adoleretur adeps, puer carnē præripere studuit in vniuerso Israeli; quia apparitores synagogæ nouos Christi cōfessores putauerunt euertere, prius q; eos omnipotēti Deo charitas perfecta sociaret. Quod apertius ipsa sacræ historiæ verba indicant, quibus dī. DVM coquerētur carnes.) Per quæ nimirū verba, non perfectio coctionis, sed apparatus innuitur. Sed ordo nefariæ huius exactionis ostenditur, per ea, quæ sequūtur. VENIEBAT puer sacerdotis, & dicebat imolanti. Da mihi carnem vt coquā sacerdoti, non. n. accipiam a te carnē coctaz, sed crudam.) Carnem crudā puero daret, qui corā persecutoribus humanitatē Christi puram assereret; & eam puer sacerdoti coqueret, qa perignez malitiæ Iudaicus populus hoc putaret, qō eis prælati in mentis suæ refectione libēter exciperent. Venit ergo puer sacerdotis, & crudā carnē petiit, qñ Iudaicus populus literæ legis seruiens, diuinitatē Redēptoris negare fidelibus suggessit. Veniens ergo, dicit. NON accipiam a te carnē coctā, sed crudam.) quia quē purum hominē fidelis cōpulit confiteri, esse Deū nec audire voluit. Cuius pfecto populi, importunitas ostenditur, cū verba sacrilega in nefaria exactione geminātur. Nam sequitur. NON. n. accipiaz a te carnē coctam, sed crudā) qz Iesum Dñm, ac Redemptorē nostrum, non Dñm, & hominē, sed putum tñ hominem audire valde desyderauit. Sed quos quasi impfectos in carne tentauit, perfectos reperit. Nā qui diuinitatem Redēptoris negare cōpulsi sunt, non solum Redemptorē noluerunt negare; sed cōpulsores suos curabant ad vitam trahere. Vnde & sequitur. DICEBAT q; illi imolans. Incendatur primū iuxta morem hodie adeps, & tolle tibi, quātum desyderat anima tua.) A bestiali siquidē appetitu, cruda postulantem, auertere nititur; qui ei ad libitū cocta pollicet. Quasi male esurientibus Iudæis, sancta ecclesia respōsum prę

beat,& pro humanitate simplici,quã notare per desyde
rium cupiunt,diuinitatis cibũ repromittat,dicens. Prius
coqui sinite,quod ad refectionẽ vitæ habeatis in Spiri
tu Sancto intellectũ. An non tunc puer sacerdotis cru
dam carnẽ petijt,cum illuminato a Dño eo, qui cæcus
fuerat natus,diceretur? Da gloriam Deo,nos scimus qa
Ioan. 9. hic homo peccator est. Quid est dicere da gloriã Deo,
nisi cũ huic curationes tuæ laudes tribuas,qz Deus non
est. Et qz peccator asseritur,non solus Deus esse negat;
sed etiã homo iustus. Cui,pfecto crudam,quę petebat,
carnem præbere noluit,coctã obtulit;quia quẽ salutis
suæ authorẽ instanter asseruit,ex ostenso tantæ admi
rationis signo,non solum hominẽ sanctum,sed verum
Deum esse monstrauit. Qui autẽ sequi bestias,amissa
ratione populus cœperat,crudã sibi carnẽ exhiberi im
portune postulabat. Nam sequitur. NVNC dabis,
alioquin tollam tibi vi.) sequitur. ERAT enim pec
catum puerorz grande nimis coram Dño.).Et causam,
qua grande fore hoc peccatũ demonstraretur,adiũgit,
dicens. QVIA detrahebant hoies a sacrificio Dñi.)
Grande nimis peccatũ esse cognoscitur,qõ pœnitentiæ
lachrymis non deletur. Hoc nãqz nimis grande peccatũ
Hie. 17. synagogæ Propheta intuens,ait. Peccatũ Iudæ scriptũ
est stilo ferreo,vngue adamantino. Vel certe grande ni
mis coram Dño peccatũ erat;quia ad peccãdum alios
pertrahebat. Quare & subditur. QVIA detrahebãt
homines a sacrificio Dñi.) Detrahebãt quippe a sacri
ficio hoies;quia ad confessionẽ rectæ fidei ꝓgredi infir
morum corda prohibebant. Et notandũ,quia qui detra
huntur a sacrificio,homines dicuntur;quia nimirũ si in
fidei nostræ vera cõfessione persisterent,hos diuinus ser
mo filiorz Dei appellatione signaret. Quibus profecto
Psal. 81. per Psalmistã Dns dicit. Ego dixi dij estis,& filij excelsi
omnes,vos autẽ sicut hoies moriemini. Sequitur autẽ.
SAMVEL autẽ erat minister in cõspectu Dñi,puer
accinctus ephot lineo. Subtilior qz lanea vestis,linea eẽ

cognoscitur. Apte aũt Samuel lineo ephot indutus as
seritur,per quem sacerdotũ ordo electus ex gẽtibus,de
signatur. Nam in cõparatione legalis vitæ,noua Euan
gelij cõuersatio lini subtilitas est. Ibi.n.aliquid animale
præceptũ est,ibi omnis maledicitur,a quo semina ꝓpa
ginis in Syon nulla relinquuntur. In nouo aũt testamẽ
to,quia subtiliora sunt oia,quisquis eius ꝓceptis vtitur,
velut delicatiori lini veste decoratur;ibi quippe ꝓnubij
abstinẽtia dãnatur;hic miris laudibus colitur;illic sacer
dotes carnaliter generant;hic fructũ spiritalis ꝓpaginis
tanto copiosius afferunt,quãto etiã per coniugale bo
num, pudicitiæ detrimenta sentire non possunt. Bene
autem dũ Samuelis vestis exponitur,linea fuisse perhi
bet;vt noui sacerdotij gloriã aperte ostenderet,ꝙ nouę
pudicitiæ nitoribus splenderet. Sed dũ in cõspectu Dñi
esse minister Samuel dr, ephot lineo accinctus memo
ratur;quia diuina obsequia tunc bene exhibentur,cum
exhibentis persona,carnalis voluptatis sordibus nõ fœ
datur;& acceptũ Deo tunc est munus ministerij,cũ per
sanctæ conuersationis munditiã,Deo placida est persona
ministri. Et quia inter primordia nouitatis sue,ꝓficiebat,
adhuc sequitur. ET tunicã paruam faciebat ei mater
sua,quã afferebat ei,cum ascendebat cũ viro suo,vt im
molaret Dño hostiam solẽnem.) Sanctæ ecclesiæ ho
stiam immolare est, per eloquia prædicationis, auditorũ
suorz corda in amorem cõditoris accendere. Tunc itaqz
Samueli parua vestis delata perhibet; quia adhuc per
nouitatis suæ incremẽta proficeret,ab ecclesia apta suæ
paruitati accepit moniméta iustitiæ,cuius splendore ra
diaret. sequitur. ET bñdixit Hely Helchanæ, & vxori
suæ,dicens. Reddat tibi Dns semen de muliere hac,pro
fœnore qõ cõmendasti Dño.) Quia in persona Hely
sacerdotis,etiã boni doctores populi veteris designãtur,
Helchanæ,& vxori eius benedixisse cognoscitur;qa ni
mirum eorũdem veterũ doctorz ordo,Christi & sanctæ
ecclesiæ spiritalem copulã præuidit,& eorũ electorum

prolem futuram,cœlo dignam,cum deuotione prædicauit. Quod quáuis longe anteactum fuerit,tñ tunc se eis sic benedixisse innotuit,cum reuelata iam nostræ redemptionis gratia,credere vnusquisq; fidelis poterat,q; tot bona patres nostri veteres de hac renouatione præcinebant. Et vt ordo,quo fiebat,agnoscatur,subiunctus est. ET abierunt in locũ suum.) In locũ suum cum viro suo sanctæ ecclesiæ abire est,vitæ actiuæ molestias interdum fugere,& supernæ vitæ gaudijs per contẽplationem vacare. Puerum quippe ad horã reliquerat mater illa,quæ dicebat. Cupio dissolui,& esse cũ Christo. Si cum puero erat,quando eundẽ egregium doctorem vsq; ad tertium cœlũ vis amoris extulerat? Si tunc erat cum puero,quãdo in paradiso exceptus,verba,quę nõ licet homini loqui,audiebat?& in locũ suum rapiebaꝫ, quia ostendit,dicens. Non habemus hic manentẽ ciuitatem,sed futurã inquirimus. Sed quæ cum viro abibat in locũ suum,reuerti hanc materna viscera cogebãt ad filiũ. Nam loquebatur,& dicebat. In carne manere est mihi necessariũ propter vos. Sequitur. VISITAVIT ergo Dñs Annaꝫ,& cõcepit,& peperit tres filios,& duas filias.) In tribus filijs perfectiores quiq; sanctę ecclesię designati sunt,qui pro fide Trinitatis fortia semp egisse cognoscuntur. Sed si solos perfectos sancta ecclesia gigneret,nostra infirmitas ad æternæ vitæ præmia peruenire non posset. Robur ergo filiorũ,duarum filiarũ fragilitas sequitur,quia sancta ecclesia etsi cõtra superbiẽtem hostem humani generis fortes protulit,tñ ad æternæ patriæ gaudia etiã infirma eius mẽbra per duo charitatis præcepta perducuntur. Et quia in inchoationis suæ initijs non semper mansit,quisquis eo tẽpore eruditi ad sacerdotale ministerium cœperat;sequitur. ET magnificatus est puer Samuel in cõspectu Dñi.) Quo in loco valde notandũ est,q̃ puer Samuel dicit̃,& magnificatus. Sed & cum magnificatus asseritur,hoc virtutis suæ præconiũ non in cõspectu hominũ,sed in cõspectu Dñi habere perhibetur. Cur ergo puer,nisi q; humilis? Et cur magnificatus asseritur,nisi q; ad perfectionis erat celsitudinẽ sublimatus? Puer itaq;,& magnificatus in cõspectu Dñi Samuel dr̃,q; nouus ordo p̃dicatorũ, etsi ad magnæ cõuersationis celsitudinẽ peruenit, humilitatis suæ virtutẽ non perdidit. Magnificari quippe ante Deũ non p̃desset,si puer esse desisteret,q; amissa humilitate placere oĩpotenti Deo,de p̃uersationis altitudine non valeret. Deniq; magnificati iam fuerãt,qui in noie Iesu ab obsessis dæmonia eijciebant,sed q; puritiæ suæ bonuꝫ perdiderant,hos veritas arguit,dicens. Videbam Sathã,quasi fulgur de cœlo cadentem. Hinc iterum denũtians,ait. Nisi conuersi eritis,& efficiamini sicut paruuli,non intrabitis in regnũ cœlorꝫ. Quia ergo nouorꝫ prædicatorꝫ vita & sublimis est merito,& plana per humilitatẽ,Samuel apte magnificatus,& puer asseritur. Et quia ex vtroq; valde accepti Deo sunt,magnificatus non simpliciter,sed in cõspectu Dñi fuisse perhibetur. sequitur. HELY autẽ erat senex valde,& audiebat oĩa,quæ faciebant filij sui in vniuerso Israeli,& quõ dormiebant cuꝫ mulieribus,quæ obseruabant ad ostium tabernaculi.) In persona Hely non solũ vetus sacerdotium,sed etiã antiquorꝫ patrum doctrinæ figurantur,quia ex hoc qõ spiritali dignitate præfuit,hoc suscepit officij, vt salutari p̃dicatione instrueret,pro qbus placabiles hostias Dño offerret. Quid est ergo q̃ Hely senex asseritur,nisi quia in reproborꝫ Iudæorũ cordibus vis infirmabatur cœlestium mandatorꝫ? Iuuenis quidẽ fuit Hely, q̃diu sacra scriptura in electis synagogæ vim magnæ authoritatis obtinuit,qa vꝫ p̃missiones venturi Redẽptoris acceperat,& eum cũ magno desyderio expectabat. Tunc ergo Hely senuit,qñ Iudæa deuotionẽ obseruandę p̃missionis amisit,vt desyderatũ a patribus suis Redẽptorẽ,coram se miraculis se probantẽ cerneret, & omnino cæca,in tanta eius luce,de veritatis præsentia dubitaret. Valde etiã fuisse senex dr̃,vt profecto ois

Ad Philip. I. 2. Ad corinth. 12.

Luc. 10. Mat. 18

vis fidei in synagoga emarcuisse doceatur. Vere aũt dicimus, quia si valde senex erat Hely, oĩno debilis viuebat. Quid.n.tunc erat seni scripturæ viuere, nisi debilem valde aspirationẽ fidei synagogæ ministrare? Senex quidẽ valde esse, & viuere poterat; cum Iudæorum corda nutabant, vt Dnm Iesum nec Redẽptorem verũ esse crederent, nec quasi blasphemum aperte dãnarent? Huius nãq; senectutis debilitatem Euangelista Ioãnes
Ioã. 7. ostendit, dicens. Alij dicebant quia bonus est, alij vero non; sed seducit turbas. Hinc Iudæi ipsi calliditatis suæ
Ioã. 10. versutiam pferentes, dicunt. Vsq; quo animas nostras tollis, si tu es Christus, dic nobis palam. Hinc itẽ dicunt.
Mat. 12. Magister volumus a te signum videre. Sed Hely valde senex audiuit omnia, quæ faciebant filij sui in vniuerso Israeli. Audiuit certe hæc, quia nouit. Quod aũt cognouimus, intra aulas memoriæ clausum tenemus. Cõsiderata vero sacra eloquia, intra se omnem iudæorũ perfidiam scriptam, foris pferunt; & velut diu seruatam memoriter, ostendunt. Huius pfecto auditus notitiã, Amos velut
Amos. 3 Hely describens, ait. Non faciet Dñs verbum sup terrã, qõ non reuelauerit seruis suis Prophetis. Hinc Abacuc
Abac 3. Deo vnigenito cõfitetur, dicens. Dñe audiui auditum tuum, & timui; cõsyderaui opera tua, & expaui; in medio duorũ animalium innotescaris. Veteribus quippe synagogæ doctoribus filiorũ scelera audire, præcognoscere est. Sed qd pcognouerit exponit, qr dicit. OMNIA, q̃ faciebãt filij sui vniuerso Israeli, & qũo dormiebant cũ mulieribus, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi.) Cum mulieribus quippe Iudæis dormire est, varijs hæresibus pollui. Bene aũt ipsæ mulieres ad ostium tabernaculi obseruare referuntur. Quid.n.est ostium tabernaculi, nisi litera legis spiritalis? Iudæi aũt dum sacram scripturam iuxta literã solam intelligunt, ibi hæreses statuerũt, vnde ad secretũ veræ fidei intrare potuere. Nam sicut per ostium ad interiora tabernaculi, ita per literã sacræ scripturæ ad spiritalem intratur cognitionẽ Redẽptoris.

ptoris. Quia ergo per obseruantiam literæ Iudæa decipitur, mulieres ad ostium, non intra tabernaculũ obseruare referuntur. Et quia in oibus scripturis Iudæi Redẽptori nostro cõtradicunt; non vna mulier fuisse dicitur, sed plures. Hæc quidẽ sibi filij Hely faciunt, quia iuxta Prophetæ vocẽ; Anima, quæ peccauerit, ipsa morietur; Hie. 33.
sed vniuerso Israeli ea facere dicuntur; quia dũ in erroris sui nocte prælati intereunt, caliginis suæ minores cæcitate inuoluuntur. Cum mulieribus ergo filij Hely dormiunt; quia reprobi Iudæi hæresium suarũ admistione, vsq; in mundi finẽ polluntur. Dormiunt etiam; quia Mat. 17
etsi grauissima sunt erroris sui nocte obruti, per Heliam tamen erunt in fine mundi ad fidem Redẽptoris excitandi. sequitur. ET AIT ad eos: Quare facitis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo?) Ecce senex erat Hely, & acuta loquebatur; qa virtus sacri eloquij etsi in reproborũ corde deficit; tamen coram recte intelligentibus, Iudæorũ culpas subtiliter exquirit. Districte.n.discutiens, dicit. QVARE facitis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas ab oi populo?) Sed qui exquirens interrogat, quare facitis; profecto ostendit eos impingere nocte hæresis, sine discretione rationis. Ipsos aũt fecisse res pessimas, quas audiebat, dicit; & ipsas res pessimas, ab omni populo eẽ asserit. Quid est hoc, nisi qa vniuersitas Iudaici populi in hæresium pfunda corruerat? Sed ipsius ruinæ causa
reprobi sacerdotes erant. Vnde & Osea prophetans, ait. Osee. 5
Causa ruinæ populi, sacerdotes mali. Nam ideo subiectus populus cecidit, quia ruentes prælatos studuit imitati. Cum ergo dicit, quas ego audio, res pessimas ab oi populo; ipsæ res a populo agi, debent intelligi non referri. Quod tale est, ac si dicat. Res pessimas, quas fieri ab omni populo audio, quare facitis? Vnde & statim quid dixerit, apertius insinuans, ait. NOLITE filij, non est bona fama, quã ego audio de vobis; vt trãsgredi faciatis populum Dñi.) In quo aũt populus Dñi

mandata transgrederetur, si ipsi dormirent cum mulieribus? Sed quia hoc etiam in figura contigebat illis, hoc profecto, qđ dñicæ incarnationis tẽpore debebat fieri, præsignabat. Nam qñ sacerdotes cum mulieribus dormiunt, subditi mandata Dñi transgrediuntur; quia dum prælati hæresium admistione maculant, reproba subiecta synagogæ multitudo in eisdẽ fœtoribus mergitur. Ait ergo. QVARE facitis res huiuscemodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo?) Quod tale est, ac si dicat. Tanto grauius delinquitis, quãto fœdius vniuersum populũ vestro crimine maculatis. Simile etiam
Hiere. 8 aliquid per Prophetã dicit. A Dan (inquit) auditus est fremitus curruum, & equorũ eius. In quo nimirũ loco, non est intelligendũ, qp a Dan audituꝫ sonitum referat; sed qp ipse curribus, & equis sęuiens, eundẽ sonituꝫ, qui audiatur, agat. Quo in loco hoc etiam notandũ est; ga qui res pessimas ab omni populo se audisse retulit, man suetæ affectionis verba subiunxit, dicens. NOLITE filij, non est bona fama, quã audio de vobis; vt trãsgredi faciatis populũ Domini.) Et acute quidẽ reprehendit Hely, & mansuete admonuit; quia scriptura patrũ veterum, & errorẽ Iudaici populi denũcians, increpat; & ab eiusdem erroris sui nocte, benigno affectu ad verę fidei diem vocat. Filios quidẽ eos appellat, vt se debere esse hæredes paternæ ꝓmissionis agnoscant; & tanto deuotius mundi Saluatorẽ recipiant, quanto promissionem eius suis fuisse factam patribus, non ignorant. Sed & de peccati audacia eos reuocare gestiens, rationẽ subiũgit, dicens. SI peccauerit vir in virũ, pacari ei põt Deus; si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?) Vir in virũ peccare est, homo in hominẽ peruersa agere. Quid est ergo, qđ dicit, pacari ei potest Deus; nisi qa talia peccata leuia erant, in illorum cõparatione, quæ Iudæi cõmittere in Dei filium cogitabãt? In Deũ quippe peccabant; quia eum, quẽ moliebantur occidere, Deuꝫ se esse apertissima miraculorũ luce monstrauerat. Hoc quippe

per semetipsum Dominus ostendit, dicens. Si opera nõ Ioã. 15.
fecissem in eis, quæ nemo alius fecit; peccatũ non haberent. Et vt ostenderet implacabilitatẽ Dei patris subiungit, dicens. Nunc aũt excusationẽ non habent de peccato suo; quia viderunt, & oderunt me, & patrẽ meum. Tale est ergo, ac si dicat. Cuius prece illud peccatum indulgetur, quod in ipsum indultorem cõmittitur? Quis pro eo omnipotentẽ patrem obsecrat, qui coæternum vnigenitum in mortem dãnat? Nihil enim apertius dicere t, si fateretur, dicens. Hic, quem velut purũ hominem persequimini, etiã Deus est. Rationis ergo lex exigit, vt qui conditorẽ persequitur, venia defraudetur. Sed dicit diuina pietas districtionẽ rationis; legis enim æquitateꝫ ostendit, sed prolatæ assertionis vigorem in promulgati iuris executione non tenuit. Aequitatis. n. rigore decretum est, vt ad indulgentiæ obtentũ, nulla prece pertingeret; sed quibus oratio hois nulla suffecit, pietas Redẽptoris non defuit. Omnis homo, qui pro trãsgressoribus oret, tollitur; sed quibus homo sufficiens erat nullus, ipse Deus homo factus est interceſſor pius. Nam in cruce su
spensus, orauit, dicens. Pater dimitte illis, quia nesciunt Luc. 23.
quid faciunt. Pacatus est ergo Deus ijs, qui in Deũ peccauerant, nõ aliena prece, sed sua. Sed pacatus est Deus non oibus, sed quibusdam. Quidam nãq; persecutores Dñi prædicantibus Apostolis conuersi sunt, cæteri vero
periere. De istis enim Lucas meminit, dicens. Factus est Act. 4.
numerus eorũ quinq; millia. De reprobis vero subiũgit. ET NON audierũt vocẽ patris sui; quia voluit Dñs
occidere eos.) Per Prophetã Dñs denũtians, ait. Nolo Ezec. 28
mortẽ peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat; quomodo ergo ei cõpetit velle occidere peccatorẽ, & mortem peccatoris nolle? Sed in præfato testimonio sequitur, vnde veritas agnoscatur; ait enim, sed vt cõuertatur, & viuat. Qui enim peccatorẽ vult viuere, vt cõuertatur; si hunc incõuertibilem diuina præscientia noscit, occidit. Vult ergo Dñs occidere; sed eos, quos prænoscit querti nolle.

Misericors enim, & iustus asseritur, dum a Propheta fla-
ps.114. gitatur. Dñe (inquit) libera animã meã, misericors, & iustus Deus noster. Per uisericordiã vero conuersionẽ peccatorum expectat, per iustitiam non cõuersos dãnat. Per misericordiam cõuerti vult peccatores, & viuere; sed per iustitiam eos, qui conuerti noluerũt, vult punire, misericorditer nõ saluat, nisi volens; per iustitiam, nolens dãnat. Dum ergo occidere velle dicit, peccatorũ impietas maxima, & inemendabilis ostenditur; quæ volũtarie diuinæ iustitiæ executione puniatur. Sic vtiq; & pijssimos secularium negociorũ iudices agere videmus; qui vellẽt vt nemo delinqueret, vt ipsi punire neminẽ deberent; sed dum ab iniquis audacter scelera cõmittuntur, volũtarie eos puniunt; quos libentius non cõmisisse puniẽda voluerunt. Quo cõtra illud hoc in loco cernitur; quã non dicit, quia corrigentis patris vocẽ audire noluerũt; sed non audiere, quia voluit eos Dñs occidere. Sed qui diuini exãminis æquitatẽ recte cõsyderat, interesse nihil putat, si an occidatur aliquis, an illo in scelere dimittat; in quo æterna reprobatione perimatur. Tale est, ac si dicat. Tanta fuit magnitudo culpæ, vt & cõuersionis monimenta susciperent, & a mortis suæ fouea surgere nequaq̃ possent; & qui iræ Dei pelagus biberant, in dãnationis suæ cumulũ, haberent nõ solum pœnam cõmissi sceleris; sed etiã additam vindictam cõtemptæ prædicationis. Sed cur hoc de præterito miramur, qõ nunc vsq; fieri cernimus; Hely vs monentẽ, filios cõtemnitis; Dominum occidere volentẽ. Quid. n. sacra scriptura quotidie Iudæis aliud, quã caliginẽ sui erroris insinuat? Nõ equidem sic per latentes, & spiritales intellectus Redẽptorem prædicat, vt eius incarnationẽ, natiuitatem, passionem, resurrectionẽ, & ad cœlos ascensionẽ non patenter ostendat. Nec ipsi tam irrationabiles sunt, vt tam excellentia bona Redẽptori cõuenire non videant; sed tamen cæci sunt, vt promissa patribus suis signa in Redemptorem effulsisse audiant, & nõ credant. Cæci ergo

sunt, non non videndo promissa, sed nõ credendo exhibita. Cur vocẽ scripturæ monentis non audiunt, nisi q̃ eos Dñs occidere vult? Nec mirum tamẽ, si eius indicio pereunt, cuius vnigenitũ occidere. Intimæ. n. æquitatis districtione cum Iudæorũ populo agitur; vt monita vitæ quotidie scripturis loquentibus audiant, & ipsi scripturis monentibus nequaquã credant. Sed repulsa Iudæorũ perfidia, quibus successibus sanctorus prædicatorũ ordo potiatur in gentibus, exponit, dicens. PVER autem Samuel ꝓficiebat, atq; crescebat, & placebat tam Deo, q̃ hoibus.) Proficiebat quidẽ lucro prædicationis, crescebat numero ministrorũ. Nam de profectu eius Apostolus Paulus gloriatur, dicens. Ab Hierusalẽ vsq; Illyricum repleui euangeliũ Christi. Crescendi quoq; modum Lucas meminit, dicens. Crescente numero discipulorum, factum est murmur Græcorũ aduersus Hebrẽos, eo q̃ despicerentur in ministerio viduæ eorũ. Et paulo post. Elegerunt (inquit) Stephanũ plenum fide, & Spiritu Sancto, & Procorũ, & reliquos. Hos statuere ante cõspectum Apostolorũ, & orantes imposuerũt eis manus. Item de profectu isto nouorũ prædicatorũ scriptum est. In omnẽ terram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Sed subtiliter est intuendũ, qõ dicitur. PLACEBAT tam Deo, q̃ hoibus.) Hominibus placet doctor, cum se subditis venerabilẽ, & bonis moribus ornatum præbet. Deo aũt placet, cum de bona quæstione inaniter gloriari refugit; & solius Dei laudẽ ꝓmereri concupiscit. Dicit ergo, PLACEBAT tam Deo, q̃ hoibus; quia nõnulli prædicatores prætextũ sanctitatis præferunt, quã non habent. Hi ergo, quia etsi hoibus placent, Deo displicent; in typo noui, & electi ꝓdicatoris de Samuele nunc dicit, PLACEBAT tam Deo, q̃ hominibus.), Venerabiles quidẽ se exhibent subditis, & Deo offerunt puritatẽ intentionis. Hominibus quidẽ placere studuerat, q̃ dicebat. Christi bonus odor sumus in omni loco. Et item. Omnia oĩbus factus sum, vt oẽs

Ad Roma. 15.
Act. 6.
Psal. 18.
2. Ad corinth. 2.

1. Ad corinth. 9. 1. Ad corinht. 10

facerem saluos. Hominibus etiã placere auditores suos docebat, dicens. Sine offensione estote Iudæis, & gentibus, sicut & ego oĩbus per omnia placeo, non quærens, quod mihi vtile est, sed quod multis. Sed qui se hoĩbus placuisse infinuauerat, puritatẽ cordis cõmendat, dicẽs.

2. Ad corinth. 1.

Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. PLACEBAT tam Deo, q̃ hoĩbus,) q̃ nouus ordo prædicatoꝝ venerabilem se suis auditoribus, ad imitationem foris præbuit, & intus acceptũ Deo, per innocẽtiam volũtatis. sequitur. VENIT vir Dei ad Hely.) Quid per hunc virum Dei, nisi sanctoꝝ Apostolorum ille cętus venerandus exprimitur? Qui certe vir Dei dr, pro excellentia sanctitatis, quia culmẽ ordinis, quod in vniuersi orbis prælatione cõscenderat, æquali sublimitate virtutis disponebat. Qui profecto ad Hely tũc venit, quãdo ad annũtiandam repulsionẽ synagogæ, eius pontificibus accessit. sequitur. ET AIT ad eũ, nunquid nõ aperte reuelatus sum domui patris tui, cũ esset in Aegypto in domo Pharaonis, & elegi eum ex oĩbus tribubus Israel mihi in sacerdotẽ, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephot coram me, & dedi domui patris tui cuncta de sacrificijs filiorum Israel?) Quia diuino iudicio Iudæa repellit, ipsius iudicij districtio, q̃ mira æquitatis dispositione illata sit, demonstratur. Prius. n. collata Hely dona numerant, vt dum tam benignus dator omnipotens Deus ostenditur, cõtemptorẽ suum q̃ iuste feriat, agnoscatur. Reuelatum se domui patris eius asseruit, vt ignorantiæ excusationem habere non possit. Eandẽ vero suæ reuelationis cognitionẽ, se ei in Aegypto exhibuisse edocet, vt se ei suis meritis Hely obtinuisse nequaquam putet. Quasi aperte dicat, illic me ei cognoscendũ prębui, vbi mei obliuisci poterat, reminisci nesciebat. Et ne ipsa cognitionis diuinæ dona, reprobo parua fortasse viderentur, de cæteris tribubus Israel ad culmẽ sacerdotij assumptus asseritur. Quasi dicat. Eis eum prætuli, quibus non

superior, sed æqualis fuit. Notandũ vero est, q̃ in officio ipsius sacerdotij tria denotantur. VT ascẽderet (inqt) ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret ephot corã me.) Quid vero in hoc altari, nisi ille lapis ostenditur, quẽ Patriarcha Iacob in tituluꝝ erexit? Et q̃s lapis iste alius, nisi ille exprimitur, quẽ Paulus in laude fidelium prędicat, dicens? Aedificati super fundamentũ Apostoloꝝ, & Prophetaꝝ, ipso summo angulari lapide Christi Iesu. Pater ergo Hely ideo in sacerdotiũ electus a Dño est, vt ad altare ascenderet, quia ordo doctoꝝ verum, ad hoc subiecto sibi populo præfuit, vt humani generis reparationẽ in Redẽptoris aduentu futurã prædicaret. Et incensum adoleuit, quia ei, quẽ futurum Redemptorẽ prædicat, per desyderium, auditorũ corda cõiunxit. Ephot quoq; portauit, quia desyderio tantæ expectationis, dignæ cõuersationis ornatũ prębuit. Adoleret vtiq; incensum, & ephot nõ portaret, si auditorum corda in desyderium venturi Redẽptoris accenderet, a quo ipse fœde conuersationis inæqualitate differret. Et quia oĩpotens Deus veritatẽ religionis, & non prętextũ quærebat, coram se, & non corã populo, ephot se ei portare præcepisse, perhibuit. Coram Dño quidẽ ephot portare est, de vitæ innocentia solius diuinæ bonitatis retributionem quærere. Aperte aũt ista contra Hely perim properium dicuntur. Ad altare quippe nõ ascendit, qa sacerdotium illud, quod manifestatæ veritatis tẽpore sy nagogæ prębuit, eum, qui tanta signorũ magnitudine Redemptor humani generis claruit, subiectis plebibus nequaq̃ prædicauit. Et incẽsum Deo non adoleuit, qa in persecutionẽ eius populum, & non in amorẽ, concitauit. Ephot etiam coram Dño portare cõtempsit, quia nulla religionis veritate resplenduit. Nam & si nõnulla honestatis insignia præferebat, ornatus ille vitæ, ex prætextu fallaciæ erat, non ex intẽtione charitatis. Vnde & hoc ipsum in eis Dns reprehendit, dicens. Væ vobis scribę, & Pharisęi, qa similes estis sepulchris dealbatis, quæ

Geñ. 28

Ad Ephes. 2.

Mat. 23

foris videntur hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorū. Sed cui tam multa, & spiritualia præbuit, minus cōtulisse videretur, nisi etiam tēporalia exhiberet. Vnde & subditur. ET DEDI domui patris tui, cūcta de sacrificijs filioꝝ Israel.) Quasi ei apta obiectione reputet, dicens. In nullo ei defui, cui spūalis honoris, potestatisq; culmina præbui, & ad temporales vsus, terrenæ abundantiæ copiam ministraui. Sed qui tam rationabiliter collata dona enumerat, audiamus iā transgressionis eius audaciaꝫ, qua instantia discussionis exquirat. Nam sequitur. QVARE calce abijciatis victimam meā, & munera mea, quæ præcepi vt offerrentur in tēplo?) Quare.n. non dicit iudex, nisi qui instāter discutit. Et qui calce repulisse victimā Deis, & munera reprehenditur, ei, iniuriam sine cōsilio rationis fecisse, iudicatur. Notandum vero est, quia plurali numero dicit, quare calce abijcitis victimā meam, vt non tantum ad Hely, sed ad filios quod dī, pertinere videatur. Fera quippe animalia solent sibi adhærentia calce repellere. Quæ.n. fidelibus victimæ aliæ fuerunt, q̄ Redēptoris sui laudibus insistere, Christū Iesum pro salute mundi in mortē occubuisse prædicare, resurgendo, humani generis vitam reparasse? Et quæ alia eoꝝ munera erāt, nisi pro tantis sibi collatis beneficijs gratiarū actiones oīpotenti Deo incessanter offerre? Quæ profecto Hely filij calce repulerunt, quia in repulsione nouæ prędicationis non cōsilium rationis, per sacra eloquia secuti sunt, sed impetum feritatis. Ab irrationabili nāq; sꝙuitia, ad rationalis consilij intentionē, eos veritas reuocare cupiebat, dicens. Scrutamini scripturas, qꝝ vos in ipsis putatis vitā æternam habere, & illæ testimonium perhibent de me. Vnde & hic quoq; dī. QVAE præcepi, vt offerrētur in templo.) In lege nāq;, Psalmis, & Prophetis, scriptuꝫ de passione, resurrectione Dñi, & vniuersalis ecclesię status fuerat. Calce ergo synagogæ præpositi victimam, & munera Dñi, in templo Dñi offerri iussa, repulerunt, qa

Ioā. 5.

profecto prædicationem sanctæ ecclesiæ non scripturæ sanctæ authoritate discutere, sed solo feritatis suæ impetu reprobare atq; abijcere conati sunt. Nam si præcepta Dei in sacro eloquio illuminata mente cōsulerent, sanctos pdicatores, quos ferociter abijcere, quasi ad se missos diuinitus, recepissent. Sed qui Hely, filios. i. veteres doctores minoris ordinis, de irrationabili feritate reprehendit, ipsum etiam patrē de negligentia arguit, dicēs. HONORASTI filios tuos magis q̄ me.) Quasi aperte reprehendens, dicat. Illi repulerunt, & tu repulsores honorasti. Magis q̄ Deum filios honorauit, qa dum aperta eorum opera ostensa, cōtemneret, lucra tēporalia ijsdem prouidebat. Vnde & subdit. VT comederetis primitias omnis sacrificij mei.) Quibus nimirū verbis arguere maioꝝ ordinem doctoꝝ videtur, qui iccirco in Redemptoris morte cōsensit, qꝝ oblationum veteruꝫ lucra amittere formidauit. Vnde & inito cōsilio cū Pharisæis, dicebāt. Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? si dimittimus eum sic, oēs credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrū locum, & gentem. Et iterum. Videte quia nihil proficimus, ecce mūdus totus post euꝫ vadit. Ideo igitur filios honorauit, vt comederent, quia a prædicationis intentione conticuit, ne dum veritatem nouæ oblationis assereret, habere vlterius ad voluptatis suæ luxuriaꝫ veterē non valeret. Quia ergo magnitudineꝫ, qualitatemq; reatus exposuit, videamus iam quāta æquitate examinis modū insinuet vltionis. Nam subdens ait. PROPTEREA ait Dñs Deus Israel, loquens locutus sum, vt domus tua & domus patris tui ministraret in conspectu meo, a modo & vsq; in sempiternū. Nunc autē absit hoc a me.) Quasi aperta congruaq; sententia feriens, dicat. Tu filios tuos honorasti, vt omnis sacrificij primitias ederetis, sed ideo vobis primitiarū iura auferuntur, quia indigne honorati sunt. Quid enim est aliud dicere, ABSIT a me, vt domus tua ministret in cōspectu meo,) nisi ab illo vos deijcio

Ioā. 11.

Idē. 12.

culmine, cui primitiarum iura debebantur? Mira igitur æquitate executione cõprehensus est, qui vnde primitiarum esum inhiantur appetijt, inde a primitiarũ perceptione ieiunauit. Nam Redemptorẽ mori pertulit, ne sacerdotalia lucra perderet, sed ille de triũpho mortis accepit, vnde sacrificij veteris emolumenta destruxit. Dicit autẽ. LOQVENS locutus sũm, vt domus tua, & patris tui ministraret in cõspectu meo, nunc autẽ absit hoc a me.) Quasi verbis aptioribus dicat. Vt in tanto culmine dignitatis stares, te frequẽter admonui, sed modo talis non es, qualem esse desyderaui. Quod quia in Iudaici populi reprobatione dr̃, de ordine nouo prædicato⁊ subiunctũ est. SED qui glorificauerit me, glorificabo eum.) Iam quippe glorificantis gloriã cernimus, quia prædicatores sanctæ ecclesiæ magno splẽdore vitæ oípotentis Dei laudes peinunt, atq; in vniuersali orbis prælatione gratulantur. Ecce iam sacerdotũ vestigijs gẽtilitas vniuersa substernitur, & eos, quibus se gaudet obediendo subijcere, patronos gloriatur in cœlestibus possidere. Glorificantẽ se ergo Dñs glorificat, quia a quibus deuotas quotidie laudes accepit, ad vniuersi orbis honorẽ sustollit. An nõ glorificati gloria est, in terra manere, & cœlum claudere? Vitã cõmuniter homines viuere, atq; supernas cœlorũ sedes subditis authoritate potestatis exhibere? Glorificabat quippe Dñm, qui dicebat. Tu es Christus filius Dei viui. Sed glorificantẽ se Dñs glorificauit, quia ei respondit, dicens. Tibi dabo claues regni cœlo⁊, & quodcũq; ligaueris super terram, erit ligatum & in celis, & quodcũq; solueris super terra⁊, erit solutum & in cœlis. Sed de proiectis Iudæorũ reprobis subditur. QVI autẽ cõtemnunt me, erũt ignobiles.) Ipsi qdem cõtemnũt, qui nequaq̃ hũc esse mũdi Redẽptorẽ credunt. De qbus pfecto ipsa veritas in Euãgelio querit̃, dicens. Ciues autẽ eius oderant illũ, & miserunt legationẽ post eum dicentes. Nolumus hũc regnare sup nos. Sed eorũ iam ignobilitatẽ cernimus, quia & gene-

Mat. 16

Luc. 19.

re, & conditione proscribuntur. Genere quidẽ ignobiles sunt, quia ab ipsa veritate audierunt. Vos ex patre Diabolo estis. Conditione etiã ignobiles sunt, quia amissa libertate, & regno, perpetua gentiũ seruitute deprimũtur. Sed pœnarum ordinẽ clarius ostendit, dicens. ECCE dies veniunt, & præcidã brachium tuũ, & brachium domus patris tui, vt nõ sit senex in domo tua.) Iam quidem sine brachio est, quia qui tẽplum, & tabernaculum perdidit, manum ad oblationẽ sacrificij veteris non extendit. Et quia Hely, idest maioribus synagogæ sacerdotibus loquebatur, non solũ brachium eius, sed etiã domus eius se præcidere minatur, vt profecto vniuersale⁊ ritus veteris destructionẽ insinuet, & hoc qõ nouo tẽpore iam factũ cernimus, antiquitus fuisse dispositũ sentimus. Et brachiũ itaq; eius, & domus eius Dñs præcidit, quia & summos Iudææ pontifices, & minores sacerdotes ab imolatione veteri penitus amouit. Vnde & cõuenienter adiungitur. VT non sit senex in domo tua.) Senes quippe intelligendi sunt sacerdotes, quorũ officium, quia grauitate magnæ honestatis impendit̃, a religionis pondere nulla puerili leuitate vacuatur. Brachiũ igitur eius, & domus patris eius ita præcisum est, vt in domo sua senex non sit, quia sic veteris sacerdotij ritus euanuit, vt oíno nemo remanserit, qui veteri more imolare iam possit. Nam postq̃ Redẽptor humani generis pro peccatis nostris, nouo sacrificij more, se obtulit, esse sacerdos psuetudine antiqua cessauit. Sed qui amissi sacerdotij dãna sustinet, habet tormentũ maioris pœnæ de dolore inuidiæ. Quare & subdit̃. ET videbis æmulum tuum in tẽplo, in vniuersis prosperis Israel.) Intra templũ quippe æmulũ suum videt, quia ipse iam foras expulsus est. Nam qui æmulus sacerdotij veteris alius est, q̃ ordo nouo⁊ prædicato⁊? Qui profecto dum veterum, & electo⁊ patru⁊ studia viuendo, atq; docendo adæquare nititur, bona Hely nimirũ in bono æmulat. Hinc Paulus admonet, dicens. Bonum æmulamini in

Ioan. 8.

Ad Galat. 4.

bono omnes. Quæ autē Israel prospera nisi felicitatē huius transeuntis tēporis intelliguntur, in quibus Israel scōm carnem valde lætabatur? In vniuersis ergo Israel prosperis æmulū suum videt, qui in sancta ecclesia prædicatores veritatis felices aspicit, & rerū opulentia & celsitudine dignitatis. Hoc etiā cp in tēplo videndus asseritur, perfectiori intelligentia declaratur. In oībus quippe prosperis in tēplo est æmulus, quia ordo prædicatorū, omne, qō sibi famulatur de felicitate tēporis in cōtemplatione disponit æternitatis. Sequitur. VERVM tñ non auferā penitus ex te virū ab altari meo.) Penitus nāq; ab altari suo virum auferret, si ad fidei nostræ vnitatem nullū admitteret. Penitus ergo non abstulit, quia etsi reprobos synagogæ sacerdotes repulit, plures tñ ex eis ad sui cognitionē misericorditer adduxit. Quorum
Act.6. profecto in Apostolor actibus Lucas meminit, dicens. Plurima turba sacerdotum obediebat fidei. Digni nāq; tanto, & nouo ministerio inuenti sunt, qui remanere cū perditis in vetustate noluere. Sed quia non solū electos prædicatores de gentibus, verū etiam illos, qui de Iudæa credidere ad tormentū inuidiæ Iudaicum sacerdotium habuit, sequitur. SED vt deficiāt oculi tui, & tabescat anima tua.) Vel iccirco virum penitus ex eo ab altari suo non abstulit, vt Hely oculi deficerent, & anima eius tabesceret, quia vz electos de Iudæa voluit ad ministerium nouæ prædicationis assūmere, vt remotis eis, culpa ad pœnā reprobos teneret. Defecerūt nāq; oculi Hely, cum summū sacerdotium veritatē fidei per ora prædicator in auditu habuit, & nō cognouit. Anima quoq; eius tabescit, qa vz per repulsionis suæ pœnā emarcuit, dum Sancti Spiritus gratiā amisit. Sequitur. ET pars magna domus tuæ morietur, cum ad virilē ætatē peruenerit.) Aetas virilis tēpus est dominicæ incarnationis.
Ad Ga-lat.4. Quod profecto Apostolus insinuat, dicens. Qñ venit plenitudo tēporis, misit filium suum, factū ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, &

adoptionem filior perciperemus. Quid igitur præcepta Iudææ fuerunt, nisi quædam eruditiones infantiæ? Huius itē pueritiæ tēpus idem Apostolus insinuat, dicens. Cum essemus paruuli, sub elementis mundi huius eramus seruientes. In virili ergo ætate mortua est, qa in plenitudine tēporis, in mūdi Redemptorē sæuijt, & semetipsam infidelitatis mucrone transfixit. Bene aūt nō tota domus, sed pars magna domus eius moritura pdicitur, quia ex eis quidam in Redemptorē crediderūt. Et cām maioris doloris adijciens, ait. HOC aūt tibi signum, quod venturū est duobus filijs, tuis Ophni, & Phinees. In vna die morientur ambo.) In duobus filijs Hely, geminum sacerdotij veteris ordinem supra ostendimus designari. Qui certe in vna die mortui sunt, quia simul in Redēptoris morte ꝓuenerunt. Bene aūt sacerdotum mors in signuz morituræ domus posita memoratur, qa cum pastores intereunt, necesse est, vt ad eundē interitū grex sequatur. Et quia ex falsa rōne decepti sunt, in die mori perhibentur. De cuius falsitate lucis beatus Iob loquitur, dicens. Sic in tenebris, sicut in luce ambulāt. Sed qui vetus expulit, nouū sacerdotium præparauit. Vnde & subditur. ET suscitabo mihi sacerdotem fidelem.) Mortuis nāq; filijs Hely, fidelem sacerdotē sibi Dñs suscitauit, quia extinctis in pfidia prælatis veteris populi, electos ad exhibendū redēptionis nostræ ministerium asciuit. Qui nimirū fidelis assumptus dicit, quia vetus, cui successit, per infidelitatē fuit reprobatus. Et quia ea fides, eius sacerdotis laudibus ascribit, quæ per dilectionem operatur, ipsa dilectionis opera per sequentia verba designantur. Nam sequitur. QVI iuxta cor meū, & animam meam faciat.) Hoc nāq; ineffabilis diuina substantia signari per partes hois voluit, qō in se iuxta literam intelligi non oportet. Dicit itaq;. QVI iuxta cor meum, & animā meam faciat,) non cp incorporea, & incircūscripta Dei substantia cor, & animā habeat, sed sic loquitur homini vt homo homini loqui solet, vt per
Ibidem
Iob. 24

hoc, quod ex verbo suo audiēs homo cognoscit, aperte sciat, quid etiam velit Deus. Quod profecto dici simplicibus potuisset. Qui faciat voluntatē meam. Et premia operis, exponit, dicens. ET ædificabo ei domū fidelē.) Quæ nāq; ista domus alia, nisi æterna patria intelligit?

Ioā.14. Quā profecto domum Dñs cōmendans, ait. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Sed hæc domus ædificari nunc dr, quia ex piæ vitæ actionibus prēparatur. Verum tñ ad eam promerendā, indignū est opus hoīs, si non hoc agat gratia misericordis Dei. Bene itaq; cum domus ædificium ponitur, Dñs ei eam ædificare pollicetur, quia nimirū vires humanæ a tanta opatione deficiunt, si non diuinitus adiuuent. Hinc Paulus ait. Deus

Ad Philip.2. est, qui operatur in me velle, & perficere. Hinc iterū dicit. Non est volentis, neq; currētis, sed miserentis est Dei.

Ad Roma.10. Hanc domū se ædificare pmittebat, cum diceret. Vado

Ioā.14. parare vobis locū, & iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum, vt vbi ego sum, & vos sitis. Quia vero vocatem se gratiā, ex arbitrij libertate deuote secuturus erat, adiungitur. ET ambulabit corā Christo meo cunctis diebus.) Vnicuiq; n. electoꝝ coram Christo ambulare est, se semper in pspectu Redēptoris aspicere, & ea, q̄ ei accepta cognoscit, opari. Vel certe corā Christo ambulat, qui in oē, quod agit, semper ad ipsum respicit, & vitæ suæ rectitudinē in eo dirigit, quem per assumptā humanitatem ad cōponendum electoꝝ speciem, venisse recognoscit. Sed in cæcitatis suæ tenebris Iudæa nō semper

Esa.10. deserenda est, quia per Prophetaꝫ dr. Si fuerit numerus filioruꝫ Israel sicut arena maris, tñ reliquiæ saluæ fient.

Ad Roma.11. Hinc Paulus ait. Cæcitas ex parte contigit Israel, donec plenitudo gentiū introeat, & sic omnis Israel saluus fiet. Hanc ergo Iudææ, visitationē subsequēter ostendit, qa dicit. FVTVRVM est autē, vt quicūq; remanserit in domo tua, veniat, vt oretur pro eo.) Tūc certe Iudæa pro se orari Dñm postulat, quando collectis iam electis de gentibus, cæcitatis suæ tenebras nō ignorat, cum per

sacerdotes oipotentis Dei, ei offerri per confessionē sanctæ Trinitatis appetit, quia in vetustate pristina supernę promereri gaudia nō præsumit, sed & fidem Redēptoris, quā conuersa recepit, prædicando etiā conuertendis alijs impendit. Bene etiā subditur. VT offerret numū argēteum.) Argento quippe eloquia diuina signātur,

Psal.11. quia per Prophetā dr. Eloquia dñi igne examinata, argentum igne probatū. Quod profecto argentū tunc Iudæa in Dei laudibus impēdit, cum aperte fidē nostram prædicat, cui in infidelitate posita ante cōtradixit. Et qa eundem Redemptorē, quem amando prædicat, etiam cōpatiendo imitat, adiungitur. ET tortā panis.) Panis nanq; nomine ille exprimitur, qui de semetipso ait.

Ioan.6. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Torta itaq; panis, Redēptoris caro est, affecta supplicijs. Hunc nāq; tortum panē Propheta intuens, ait. Vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et qa per

Esa.53. quēdam sapientem dr, si sederis ad mēsam potentis, sapienter attende, quæ apponūtur tibi, quia similia oportet te præparare, tortam panis, & numum argenteū Iudæa tunc offert, cum Redemptorē nostrum aperta cōfessione prædicat, & pro eius amore, quē prædicat, sustinere tormēta a perfidis non recusat. In qua nimirū imitatione passionis, & refectione dulcedinis, qa valde delectatur, sequitur. DICAT ꝙ, dimitte me obsecro, ad

Prou.23 vnam partē sacerdotalem.) Dimitte me ait. Quasi dicat. Noli me quasi infamē, & morte Redēptoris cruentatam repellere. Vnam quoq; partē sacerdotalem sibi concedi obsecrat, quia veris sacerdotibus sociari desyderat, vt eorū valeat admisceri gaudijs, quorū oblationes appetit seipsam offerens imitari. Vnde & refectionis suę exponens desyderium, dicit. VT comedā buccellam panis.) Qua in re notandū est, quia tortam panis in deuotione oblationis habitura prædicitur, & buccellā in appetitu cōmestionis. Cur ergo ad comedendū non torta panis sed buccella concupiscitur? Et cur nō buccella,

torta offerenda perhibetur? Sed quia in rotũditate buc̃ cella conficitur, rotunditas autem ipsa quodãmodo nec principio, nec fine dignoscitur, recte per panis buccellã Redemptoris æternitas designatur. Torta igitur panis a nobis offerri, & non buccella potest, quia qui passionẽ dominicã imitari moriendo, siue carnẽ affligendo possumus, æternitatẽ in nobis, quã præsentemus eius conspectui, non habemus. Et buccella nobis in perfectione desyderij esse, nõ torta panis debet, quia qui humanigeneris Redemptorẽ cõpatiendo tẽporaliter sequimur, in superna patria non mortalẽ iam, nec patientẽ, sed æternum atq; regnantẽ possidere desyderamus. Eam igitur, quã offerre tortam panis desyderat, dicit. Vt comedam buccellam panis, quia cõuersi de Iudæa, Redemptorẽ nostrum in æternitate refectionis possidere desyderant, cuius passionem imitati hic sunt, ad strenuitatem militiæ, non ad præmium retributionis.

Caput III.

HAEC de sacra historia typica explanatione percurrimus, vt in eisdẽ sacræ historiæ verbis, moralis intelligentiæ aliquid perqramus. Itaq; puer Samuel in conspectu Dñi minister asserit, qõ tũ ministeriũ non absolute sed ante faciẽ Hely Dño exhiberi memorat. His igitur verbis, non ostenditur perfectio ministerij, sed humilitatis. Facies nanq; Hely vniuscuiusq; institutoris ratio est arbitrij. Ille nãq; ante præceptoris sui faciem Dño ministrat, qui in exhibitione ministerij sui, ꝓprij arbitrij rationẽ non sequitur, qui eo operis itinere graditur, qõ ei magistri sui cognitione præuidetur. Nam perfecti quiq; viri, & docibiles Dei, ministri quidẽ in conspectu Dñi sunt, sed ante faciem hominis, ministri eius nõ sunt, quia ipsa eos intus diuinitas erudit, qualiter foris etiã vita, & moribus, ac doctrina disponantur. Vnde & præcursori Redẽptoris, paterni ora-
Luc. I. culi laude, promittitur, tu quidẽ puer Propheta altissimi vocaberis,

vocaberis, præibis ante faciẽ Domini, parare vias eius. Ante faciem quidem Dñi præire describitur, qui in ministerio suo non erat secuturus arbitriũ superioris hois, sed inspirationẽ diuinitatis. Ante faciem ergo Hely Samuel Dño ministrare dr, vt subiecti quiq; eius exẽplo doceantur, quatenus de ministerio suo sic placere cõditori studeant, vt præter prælatorũ suorũ arbitrium, agere aliquid non præsumant. Nam qui ante institutoris sui faciem Dñi minister asseritur, si eius faciẽ præire per tumorem despicit, minister in conspectu Dñi non existit, quia omnipotentẽ ignorare conuincitur, cui per eius arbitrium placere despicit, cuius se imperio, vt ei placeret, subiugauit. Vnde & Hely, & Belial esse filij, & nescire Dñm dicuntur, & ad populũ officium sacerdotum. Filij nãq; sunt, qui spiritualibus patribus ad eruditionẽ subiguntur. Qui profecto cum eorũdem patrum sequi cõsilia superbiendo despiciunt, Belial filij recte nominãtur; quia eius, qui per superbiã de cœlo cecidit, apostatæ spiritus imitatores fiunt. Qui certe tanto deterius Dominum nesciunt, quanto eius sibi cognitionẽ arrogantius adscribunt. Eo nãq; agitur, vt quod scire debent, periculosius nesciant, quo id, quod se scire existimant, nesciẽtes, discere non curant. Et quia inuisibilem Conditorem amare nequeunt, quẽ ignorant, in appetitu visibilium, ipsa, quæ sibi vsurpant Dei ministeria, dissipant. Vnde & ij, qui ignorare Dñm sacerdotes relati sunt, vt sacerdotum quoq; officium ad populũ nescire, perhibentur. Et vt reprehensionis eius causas aperiat, ad omnẽ imolantem ignorantis sacerdotis puer, cum tridente fuscinula venire memoratur, & crudam carnẽ violenter exigere. Quibus ꝓfecto verbis in auiditate suæ rapacitatis tres gulæ species notantur, nã is, cuius puer, anteq; coquerentur carnes, ad inferendã pro eis violentiã veniebat, legitimã refectionis horam sustinere non poterat, & cui carnes quærebantur, simplicibus cibis vti nescibat, & quia coctam renuens, crudam carnẽ exigebat, cõmuni

præparatione eandem carnem edere fastidiebat. Verus cum sacerdotū voluptati seruierit peruersitas famulo⁹, quid est quod non ipso⁹ sacerdotum, sed puerorū peccatum grande nimis etiaꝫ coram Dño fuisse memorat? Sed eisdem verbis sacerdotū culpa maior ostēditur; nā qui minorū peccatum grande nimis coram Dño fuisse asserit, maiorum iniquitatē, in quem dānationis cumulum excreuisse cognouit? Quæ tū magnitudo reatus asseritur, non solū pro appetitu illicitæ comestionis, sed etiam pro violentia rapacitatis. Sed ad electi pueri narrationem diuinus sermo regreditur, vt in eo, non quod reprobandum, sed quod imitandū est, attentius consyderemus. Itaq; ephot lineo accinctus, & in ꝓspectu Dñi esse perhibetur. Quid ergo in ephot lineo, nisi cōtinentiæ candor ostenditur? quo nimiruꝫ ephot accingimur, cum ad nitorē pudicitiæ ex omni parte retinemur, cum animæ, & carnis pars nulla a districtionis lege absoluit, per quā ad luxuriæ caliginē defluamus. Talis itaq; minister in conspectu Dñi est, quia de oīpotentis Dei spērata v fione nō fallitur, cui cum tanto accinctionis suæ nitore famulatur. Cui profecto puero, ascendens mater cum viro ad īmolandū solēnem hostiam, attulisse paruam tunicam dr. Mater quidē cum viro ascendit, qñ mens prædicatoris per præscientiam interni sponsi, sese ad contēplanda sublimia illa æternitatis gaudia erigit. Tunc quippe immolat solēnem hostiaꝫ, quia dum per illius amoris ineffabilem suauitatē conditori ꝓiungitur, supernis altaribus deuotio festiua præsentatur. Et tunc quidem paruam tunicā defert, quia etsi per magnaꝫ interne visitationis gratiā, pastoris anima ad superna sustollitur, paruulis tamē non ad modum subtilitatis suę, sed pro eorum viribus imponere præcepta ꝓuersationis
Exo.34 debet. Vnde & Moyses a monte in immenso vultus sui splēdore regrediens, faciem velauit, vt in eum populus intendere visum potuisset. Paruam itaq; tunicā ea, quę spiritalis mater est, filio deferat, vt paruulis adhuc initia

quædam, & plana ꝓcipiat, & non fortitudinis suæ onus imponat. Nam sæpe inter magna opera corruunt, qui per minora vincere hostem possunt. Vnde & Dauid cō 1.Re.17
tra Allophilorum fortissimū in pugnam progrediens, loricam, clyppeuꝫ, & militaria quęq; instrumēta deposuit, & qui se in eorum pondere cōtra hostem exercere non potuit, in vno eū fundæ lapide prostrauit. Ad īmolandam solēnem hostiam mater illa ascenderat, quæ dicebat. Scio huiusmodi hominem, qui raptus est in paradi 2.Ad co
sum. Sed de tanta magnitudine, magnā vestem paruu- rinth.12.
lis non adduxit, quia dicit. Audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Item lac vobis potum dedi, nō 2.Ad co
escam. Paruam itaq; paruo filio tunicā mater deferat, & rinth.3.
pro modo corporis, mensura indumenti tendatur, quatenus dum temperatæ ꝓuersationis virtute dimicat, hūc hostis inæquali armorū sarcina non substernat. Et quia ex discreto curæ pastoralis studio, prædicatori Deus cō uersorum lucra multiplicat, visitata a Dño Anna perhibetur, atq; per gratiam diuini muneris in filijs, & filiabus meruisse gratiam fœcunditatis. Quæ filios quidē parit, cum eos verbo lucratur, per quos prædicationis semina aliis tribuit. Filias vero parit, cum eas mentes ad oīpotentis Dei seruitium reuocat, quæ etsi ad prædicationē idoneæ non sunt, verbi Dei in semen diligenter a prædicatoribus acceptum nutriunt; quod velut parturientes post modum filiæ, per bona opera in exēplum proximorum gignūt. Sed quia prius Samuel lineo ephot accinctus asseritur, dehinc fœcūditas matris in pluralitate liberorum; potest rationabiliter intelligi hoc, quod fieri quotidie cernimus; quia vꝫ ex bona opinione electi discipuli, magistro succrescunt lucra conuersorū. Vnde & post ortū fratrum, & sororū magnificatus Samuel apud Dñm fuisse perhibetur; quia profecto coram Dño iam magni sunt, qui per exēpla piæ cōuersationis ꝓximo⁹ corda, ad oīpotentis Dei seruitium cōuertunt. Magnus vero nobis timor incutitur, qa Hely filio⁹ culpa dānat;

cuius peccata propria nulla referũtur. Nam bonis subditis bene viuere, ad salutẽ sufficit, prælatis vero ꝓpria vita non sufficit. Valde etenim senex est, qui viuere imprehensibiliter semper studet. Vnde etiam scriptum est

Sap. 4. Senectus enim venerabilis est, nõ diuturna neq; annorum numero cõputata, cani enim sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita imaculata. Sed quidam bene viuendo prẽminent, qui authoritatẽ, quã prælatio exigit, nullam habent. Nam & si ad agẽda bona excitare subditos satagunt, tamẽ contraire delinquẽtibus per zelum rectitudinis erubescunt. Qui nimirũ etsi ad redarguendos eos aliquando exeunt, nocent potius loquendo qꝫ prosunt; quia eorum obstinationẽ non digna feueritate confundunt. Nam idem Hely filios scelera, & qũo ad tabernaculi ostium cum mulieribus dormirent audiuit; qui velut ab aspera inuectione authoritatis incipiẽs, res pessimas ab omni populo se audisse perhibuit. Sed qui insequi eas, quas exposuit culpas debuit, per subsequẽtia verba leuigauit, dicẽs. NOLITE filij.) In qua nimirum propinquitatis appellatione, quantum a Dñi voluntate dissentiat liquet; quia illos filios appellauit, quos diuinus sermo supra Belial, idest spiritus nequam filios esse perhibuit, dicens. PORRO filij Hely filij Belial.) Cum mulieribus quippe dormire est, secure, & sine metu futuræ vindictæ peccare. Mulieres qppe meretrices, sunt, cõcupiscentiæ seculares. Quæ bene ad tabernaculi ostium obseruare perhibent; quia ad introitũ regni cœlestis tendentibus, insidiantur. Qui vero sic mũdi cõcupiscentias sequitur, vt sæpe diuini metus ꝓsyderatione terreatur; polluitur quidem cum mulieribus, sed non dormit; quia etsi transgrediendo labitur, in perpetratis tñ facinoribus, per securitatem nequaq; requiescit. Dormiens itaq; cum mulieribus, nomine ꝓpinquitatis honorandus non est; quia qui proiecto iam Dei timore, in suis sceleribus obstinati sunt, leuiori increpatione arguendi nõ sunt; ne leue pondus peccati esse putent id,

in quo corruunt; dum graue eis illud non sonat, qõ ex authoritate prædicatur. Sed remissi pastores inter fomẽta verborũ, quædam proferre solent arguméta rationis. Vnde & Hely voce dr. SI peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus; si aũt in Deum peccauerit, quis orabit pro eo?) Vir in virum peccare est, de rebus labentibus alterutrũ sibi homines nocere. In Deum vero peccare est, ea ei, quæ ad æternitatẽ condidit, auferre. Quicunq; igitur aut suam, aut alterius fidelis hominis aiam ad peccandũ pertrahit, in Deum peccare cõuincitur; qa sua ei auferre propria nititur. Quod nimirum tanto grauius peccatũ esse ostenditur, quãto & qui pro eius absolutione dignus intercessor existat, rarius inuenitur. Naꝫ sub interrogatione quis orabit pro eo, non dr, vt talibus etiam pœnitentiæ remedia denegentur; sed quia altiora peccatoꝝ vulnera difficilius curantur. Quod tñ idcirco dictum potest intelligi, quia sacerdotes arguuntur. Vir enim in virũ peccat, cum ille delinquit, cuius culpa corrigenda ad hominis superioris iudicium respicit. Quia igitur peccata subditi populi, quæ ad sacerdotes respiciunt, ipsorum sacerdotũ precibus delentur; cũ sacerdos in culpam labitur; superior persona nõ est, cuius precibus expietur. Qõ & ipsa veritas per se insinuat, dicens. Si sal euanuerit, in quo salietur? Dicat ergo. QVIS orabit pro eo?) Quasi dicat, quis ei intercessor remanet, cum ille se transgrediendo præcipitat; qui ad intercedendum pro alijs ordinatus est? Quæ profecto culpæ magnitudo monstratur, quia pleriq; eorũ a Domino in impœnitentis cordis caliginẽ proijciuntur; & nulla hominis adhortatione resipiscunt. Quare apte subiunctũ est. NON audierunt vocẽ patris sui, quia voluit eos Dñs occidere.) Puer autẽ Samuel & perficere, & crescere memoratur, & tam Deo qꝫ hoĩbus placere, vt electi auditoris studiũ designetur, qui rectæ vitæ itinere, suos conatus ad supernã patriam dirigit, dum ad maiora cõualescit. Vnde & per Psalmistã dicitur. Ambulabunt de Psal. 83.

virtute in virtutẽ, videbitur Deus Deorũ in Syon. Profectus itaq; ꝓuersationis est, crescere meritis, placere Deo, & hominibus cõsumatæ perfectionis. Et quia ad opera cõuersatio pertinet, meritumq; peruenit ex charitate, illi auditores proficiunt, & non crescunt, qui bona opa prostudio vanitatis exhibent, & charitate non habent. Proficimus ergo, & crescimus, si cum sublimiori ꝓuersatione per opera meliora sustollimur, ex eadẽ sublimitate operis, ad sola intendimus gaudia æternitatis. Placere autẽ tam Deo, q̃ hominibus magnę virtutis est, quia plerũq; de bono opere nostro proximos nostros offendimus, si eadem bona opera non cum magna cautela faciamus. Tam Deo igitur, q̃ hominibus placet, qui in bono opere, quod oipotentis Dei obsequijs impẽdit, cautus est, qui sic Deo placere curat, vt de Dei ministerio aliquem nõ offendat. Et quia de Samuele adhuc puero, & sub alienа institutione posito dr. cõmuniter viuẽtium per hoc vita eruditur. Nam quidam in sacris locis cõmuniter viuentes, feruore nouitio sub colore magnæ operationis sibi vacare appetunt, qui cõtubernalibus fratribus quo minus sunt vtiles, hoc minus placent. Electus itaq; puer Samuel cõmuniter viuẽtibus forma proponitur, cui imprimantur. Deo itaq;, & hominibus quisq; eorũ placet, cum fratribus vtilis est, Deo deuotus. Sic ergo agant curam sui, vt ea, quæ sunt proximi, nõ omittant, quatenus ex benignitate his placeat, qui secuꝫ in imo sunt, supernis vero oculis ex deuotione, fortitudinis suæ robur caute exhibeat, vt infirmoꝝ corda non atterat, dum fortitudinis suæ impetu, ad superna festinat. Vir autẽ Dei ad Hely venisse describitur, qui profecto diuinæ sententiæ seueritatem prolaturus, quãta ei dona cõtulerat, diligenter enumerauit. Et quia tandem vindictæ, quã meretur, pœnam denũtiat, quid dat intelligi, nisi quia pastorum culpæ subtilius iudicantur? & nõ solum peccata eis pœnam vltionis aggrauant, sed etiam munera ꝓcessa. Item quia sigillatim eadẽ dona replicat, aliquid grauius desi-

gnat, quia singula ad tormentum veniunt, quæ mala fuisse seruata cõprobantur. Male nanq; in se oipotentis Dei munera custodit, qui nitorem pastoralis culminis, per maculas polluit prauæ actionis. Vnde & apte Hely domus munera, & victimas Dñi calce abiecisse reprehẽditur. Calx quidẽ ea pars corporis est, qua terram tangimus. In hac igitur inferiori parte corporis animæ affectus ostenditur, quo terrena cõcupiscuntur. Et quia, vt quibusdam visum est, per consecuta, vel ꝓsequenda victoria victimę afferri cõsueuerant, munera amicis dari, quid in victimis, & muneribus, nisi proficientiuꝫ adhuc vota, & perfectorũ deuotiones in oipotentis Dei laudibus designantur? Qui enim per occultoꝝ hostium tentamenta proficimus, cum ad eorum cõflictum virtutes præparamus, profecto victimas in oipotentis Dei laudibus tenemus. Sed deuictis iam ijs, quæ ingeruntur nobis, prælijs, cum de victoria cõsecuta omnipotenti Deo gratias agimus, eidem Dño nimirũ victimas immolamus. Qui autẽ ei familiaris amoris affectum offerunt, quasi amico munera impendũt. Munera igitur sunt affectiones charitatis, quibus corda electoꝝ in desyderiuꝫ sui conditoris inardescunt. Et quia cum rector terrena sequitur, pleriq; in spirituali conflictu positis, pleriq; etiá iam anhelare incipiẽtibus nocet, calce nimirum Dei victimas, & munera abijcit, quia exemplo suæ prauitatis, eorũdem vtrorũq; studia expellit. Abijciuntur itaq; victimæ, quia sæpe a rudibus Christi militibus pugnæ spiritualis labor relinquit, cum principes Christianæ expeditionis, in terrenorũ blandimentoꝝ requie, sequi corpotis ocia videntur. Calce abijciuntur munera, quia affectiones charitatis a plurimorũ iam superna diligẽtium mente frigescunt, dum prælatos suos aspiciunt supernã patriaꝫ, per nulla amoris desyderia quærere, sed corporis frigore cõstrictos, infimis delectationibus iacere. Quoꝝ profecto nõnulli sunt, qui ipsos spirituales honores carnaliter exhibent, & quod meritis debetur, propinquitati

nibuunt. Qui profecto præsumptionis suæ reatum ex-
pauescerét, si hoc, quod de Hely sacerdote Dñs queri-
attente pensarent. HONORASTI, inquit, filios tuos,
magis q̃ me, vt comederetis primitias oís sacrificij po-
puli mei Israel.) Filios quippe, & propinquos magis q̃
Dñm honorat, qui ad sacros ordines personas eligit, nó
ex cõuersationis honestate, sed amore propinquitatis.
Iccirco filij honorati referũtur, vt sacrificij primitias ede-
rent, quia carnales plati spiritualis honoris culmina, car-
nalibus propinquis ideo tribuunt, vt ecclesiasticis facul
tatibus ditentur, & in altitudine ordinis cumulétur abũ-
dantia vbertatis. Nec curant quales sunt, qui ad spũale
ministerium veniunt, sed tantũ vt temporali dignitate
præferant, quos carnali affectione cõplectuntur. Que-
ritur ergo honorasse filios, sed sceleſtos, q & carnali pro-
pinquitate proximi habendi non sunt, si ecclesiasticæ
doctrinæ cõuersatione nequaq̃ fulgescunt. Sed qui re-
probos prouehunt, ipsum promotionis ordinẽ confun-
dere designantur, cum iccirco honoratos filios refert, vt
sacrificij primitias ederẽt. Non enim prædicat sacerdos,
vt comedat, sed ideo vt prædicet, mãducare debet. Q ỗ
2. Ad co rinth. 9. & Paulus insinuat, dicens. Qui Euangelium annũtiat,
de Euangelio viuat. Hinc iterũ dicit. Boni trituranti, nó
Deu. 25 claudatur os, vt vȝ prædicator sanctæ ecclesiæ ideo cõ-
mestionem submini strẽt corpori, vt ferre valeat laboreȝ
prædicationis. Rectum itaq̃ promotionis ordinẽ per-
uertere cõprobatur, qui propinquos prouehunt, non ad
intentionem ministerij, sed ad propositũ dignitatis. Q ỗ
profecto nõ facerent, si se, & eos in spiritali culmine car-
naliter non amarent. Sed si Hely repulsionẽ intelligũt,
sui quoq̃ reatus iudicia pertimescant. Ná diuina voce
dicitur. HONORASTI filios tuos magis q̃ me,
vt comederetis omnes primitias populi mei Israel. Pro-
pterea ait Dñs Deus Israel. Loquẽs locutus sum, vt do-
mus tua, & domus patris tui ministraret in conspectu
meo vsq̃ in sempiternum, nunc autẽ absit hoc a me.)

Ecce Hely celsitudine dignitatis sententia diuina depo
nitur, qui pro primitiarum esu sceleſtos filios honorasse
conuincitur, vt profecto sanctæ ecclesiæ prædicatores
intelligant, quia si carnali amore reprobis spiritalia mi-
nisteria scienter cõmittunt, ab illo, in quo foris stare vi-
dentur culmine, interni arbitri æquitate ceciderũt. Et qa
subsequenter adiunxit. SED quicunq̃ glorificauerit
me, glorificabo eum.) Etiam inhonoratuȝ fuisse eoruȝ
audacia, latenter innuit. Quibus profecto & Paulus id
ipsum improperans, ait. Nomen Dei per vos blasphe- Ad Ro-
matur inter gentes. Quia enim decorẽ acceptæ dignita ma. 2.
tis, per miseræ famæ sordes maculant, profecto Dñm in
honorant. Digne enim ab honoris arce repellitur, qui ei
facit iniuriam, a quo honoratus fuisse cõprobatur. Quo
contra generali ꝓmissione affirmat, dicens. SED qui
me glorificauerit, glorificabo eum.) Deum quippe pa
stor glorificat, qui exemplo bonorũ operum, ad imita-
tionem fidelium coruscat, qui de sublimitate regiminis,
ingenti lumine radiat magnæ cõuersationis, qui ad spe
culum sacrorũ ordinum, reproborũ ministroȝ personas
nõ accipit, sed eos ad formã subiecti gregis eligit, quos
omnis, qui ad imitationẽ respicit, quia verũ in eis lumẽ
sequitur, non offendit. Quibus nimirũ per semetipsam
veritas loqtur, dicens. Sic luceat lux vestra corã hoibus, Mat. 5.
vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem ve-
strum, qui in cœlis est. Glorificantes quidẽ se Dñs glo-
rificat, quia quod electi pastores sanctæ ecclesiæ exte-
rius portant de gloria culminis, hoc intus accipiunt ex
gratia diuinæ bonitatis, & honorẽ, quo sublimes sunt in
oculis hominũ, digno studio in interiori, ab internæ ma
iestatis largitate promerentur. Quo cõtra inhonorátiuȝ
se gloriam, a se non esse eis impensam, queritur, dicens.
Ipsi regnauerunt, & non ex me, principes extiterunt, & Oseæ. 8
ego ignorani. Ex se náq̃, & non electione summæ ordi
nationis regnant, quia ad gloriam ecclesiastici culminis
non vocantur diuinitus, sed per cupiditatẽ perducũtur.

Quos profecto Dominus ignorat, quia eos per internę æquitatis iudicium reprobat. Tale est ergo, ac si dicat. Et si meus esse videtur honor, quem habent, non illum meruerũt obsequio, sed per cupiditatẽ rapuerunt. Vnde & subsequenter adiungit. QVI aũt contemnunt me, erunt ignobiles.) Quasi aperte loquatur, dicens. Et si nobilitatẽ dignitatis præferũt, prætextu religionis, ignobiles tamen sunt, quia excellentiæ eius, quam habent, gloriæ, non cõcordant per sublimitatẽ vitæ. Sed qa hoc totum expressione futuri tẽporis promittitur, potest nõ incõuenienter ad venturæ retributionis meritũ referri.

1. Ioã. 3. Mar. 13 De qua nimirum Ioãnes dicit. Cum apparuerit similes ei erimus. Hinc Euangelista Marcus asserens, ait. Tunc videbũt filium hominis cum potestate multa, & gloria. Cum autem glorificantẽ se glorificaturũ asserit, profecto ei suæ similitudinis gloriã repromittit. Glorificantẽ quippe se Dñs glorificat, quia eos æterna sublimitate remunerat, qui nunc intra sanctam ecclesiam per exẽpla bonorum operum, in electorũ oculis coruscant. Contẽptores autẽ erunt ignobiles, quia in electorũ gloria recipi non merentur. Nam quia modo per cõuersationem reprobam, lapsi Angeli imaginẽ vestiunt, ignobiles cũ eo tunc erunt, quãdo ei in æterna pœna sociantur. Horum nãq; glorificationẽ, atq; illorum ignobilitatẽ Pro-

ps. 149. pheta intuens, ait. Exultabunt sancti in gloria, lætabũtur in cubilibus suis. Exultationes Dei in faucibus eorum, & gladij ancipites in manibus eor. Ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Ad alligandos reges eorum in cõpedibus, & nobiles eor in manicis ferreis. Glorificantes se quippe Dñs glorificat, quia humiles electi cũ eo in æterna gloria exultãt. Qui nimirum, quia glorificationis claritatẽ ex modo ꝓpriæ conuersationis accipiunt, in cubilibus suis lætari, de gloria consecuta perhibentur. Contẽptores autẽ eius perpetua ignobilitate feriuntur, quia nationũ reges, & nobiles ferreis, æternis vz vinculis, ad pœnam vinciũtur. Reges

autem nationum, & principes sunt superbi & glorioſi prælati carnalium. Ignobiles autẽ tunc erunt, quando ferreis vinculis ligantur, quia qui modo se aduersus paruulos tẽporaliter erigunt, a fulgore honoris & ausu suæ tyrãnidis æterna pœna cohibentur. Vnde & hic quoq; subditur. ECCE dies venient, & præcidaz brachium tuum, & brachium domus patris tui.) Brachiũ quippe contẽptoris est fortitudo temporalis. Et quia de summi patris familia, transgrediendo exijt, lapsum Angelum a cœlesti gloria habere iam patrẽ cœpit. Domus itaq; patris eius est ea, quæ sibi fauet in malo societas subditorũ. De quibus ꝓfecto superius dicit. HONORASTI filios tuos, magis q̃ me.) Brachium ergo cõtemptoris, & domus patris eius præciditur, cum interueniente morte carnis, prælatus, & subditi violentiam suæ tyrannidis pariter amittunt. Tunc quippe sine brachio est, cum in oppressione paruulorũ exercere violentiã nequaquam

Mat. 21 potest. Vnde & æterni iudicis æquitate decernitur. Ligatis inquit manibus, & pedibus proijcite in tenebras exteriores. In cuius etiam domo senex non erit. Dãnati quippe hominis domus, infernus est. Senectus autem vera est maturitas sapientiæ. In domo itaq; eius senex non erit, quia in inferno nulla inueniri poterunt cõsilia salutis. Vnde & ad veræ sapientiæ opera sacra scriptura

Eccle. 9 excitat, dicens Quodcunq; potest manus tua instanter opare, quia nec ratio, nec sapientia, nec scientia est apud

2. Ad corinth. 6. inferos, quo tu properas. Hinc Paulus ait. Ecce nunc tẽpus acceptabile, ecce nũc dies salutis. In domo itaq; cõtemptoris senex non erit, quia quisquis recte sapijt, non in inferno, sed in cœlo sibi mansionẽ parauit. Qui etiã contẽptor ad augmentũ pœnæ suæ AEMVLVM suum videt in tẽplo in vniuersis prosperis Israel.) Tẽplum etenim Dei, superna patria est. De qua etiam per

Psal. 10. Prophetam dr. Dñs in templo sancto suo, Dñs in cœlo sedes eius. Israel autẽ, qui videns Deum interpretatur, Angeloruz illa felix multitudo signatur, de qua Dñs in

Euangelio dicit. Angeli eorũ semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est. Israel aũt prospera sunt, beatorũ illorum spirituũ gaudia sempiterna. In templum igitur æmulum suum cõtemptor aspiciet, quia prædicator reprobus iam damnatus, ordinẽ humilium iam gaudere in cœlestibus recognoscit. Cui nimirum æmulo vniuersa Israel prospera tribuuntur. Scriptũ quippe est. Erit Deus
Ad Ephe.4. omnia in omnibus. Cuncta igitur Israel, pspera, omnia quæ Deus est illis beatissimis ciuibus designãtur. Nam cum æterna illa essentia summũ vꝫ & simplex bonũ in semetipso sit, tamẽ quia reuelatione maiestatis suæ oia illorũ beatorum spirituũ desyderia saciat. Hanc esse doctor egregius demõstrat, vnde & caute nõ in semetipso Deus omnia, sed in omnibus omnia esse prædicatur, qa qui in natura sua vnũ, & simplex bonũ ineffabiliter exi stit, tot bona est bonis omnibus, quot ipsi omnes de cõtemplatione gloriæ adimplentur gaudijs. Vniuersa igitur Israel prospera æmulo tribuuntur, quia ordo humiliũ electorum inter Angelorũ choros excipitur, vt diuinæ
Mat.23 contẽplationis gaudijs æterna perceptione satiet. Qui
Ad Galat.4. recte æmulus contẽptoris esse perhibetur, qa electi Dei etiam superborũ, atq; negligentium prædicatorũ bonæ admonitionis hortamẽta suscipiunt. Vnde & Dñs præcipit dicens. Quæcunq; dixerint vobis facite, fm opera illorũ facere nolite. Hinc Paulus ait. Bonũ æmulamini in bono omnes. Sed cũ scriptura dicat, tollatur impius,
Esa.26. ne videat gloriam Dñi, contrarium videtur, vt ij, qui in inferno dãnati sunt, eos qui in cœlo gaudent, videre intelligantur. Sed quia videre etiam ad cognitionẽ pertinet, in templo æmulũ videt, quia etsi inferni pœnis cõstrictus tenetur impius, electos humiles, quos oculis nõ videt, in cœlo non dubitat Angelorũ gaudijs interesse. Et notandum, quia bis dr, non erit senex in domo tua, quia de pœnarũ experientia, quã damnatus habet, nec de scientia alienæ felicitatis, nec de pœnarũ experientia, quã non habet, ad salutẽ eruditur. Aliquãdo autem pa-

tronibus reprobis, electi per doctrinam filij nascuntur. Quos nimirum obligatos pastorum culpa non retinet, quia bonæ prædicationis eius hortamenta sequuntur, quæ audiunt, & non peruersa opera quæ vident. Vnde & subditur. VERVM tñ nõ auferam penitus ex te virum ab altari meo.) Viri nãq; sunt, qui assidua rigidæ cõuersationis arce fulgescunt. Quasi ergo dicat. Iccirco eos ab altari meo non aufero, quia viri sunt. Nam pro merito cõuersationis, seruatur eis fortitudo, & celsitudo potestatis. Vnde & per Prophetã Dñs æquitatis edicta promulgat, dicens. Anima quæ peccauerit, ipsa morie- Ezec.18
tur. Filius non portabit iniquitatẽ patris, nec pater filij. Ab altari itaq; suo ex eo virum Dñs iuste auferret, si filius patris iniquitatẽ portaret. Sed ex eoipso qꝫ electus auditor in gloria cernitur, reprobo doctori pœna cumulatur. Quare & subditur. SED vt deficiant oculi tui, & tabescat anima tua.) Oculi nãq; eius deficiunt, quia ex eius vita, qui sua perfecit exhortatione, cõfundũtur. Anima quoq; eius tabescit, quia abundantius dolere cõpellitur, dum bonũ quod docuit, per gloriam retributionis florere nosci in subditis, & ipse hoc agere non curauit. In quibus etiam verbis notandũ est, quia qui permitus ex eo virũ ab altari suo se non ablaturũ promittit, tatus innuitur esse quẽ recipit, quia profecto doctoris reprobi plures auditores sunt, qui sequãtur praua q̃ agũt, quã recta quæ docent. Vnde & hic quoq;, magna pars domus eius in virili ætate moritura perhibetur. Aetas nãq; virilis, tempus est administrandi sacerdotij. Imitator itaq; doctoris reprobi ad virilem ætatẽ ducitur, cum ad sacri ordinis celsitudinẽ promouetur. Ad quã profecto ætatẽ cum peruenerit, moritur, quia ad tantũ ministerium quisq; indignus accesserit, vel in eo indigne vixerit, cõdemnatur. Vnde & Paulus dominici corporis, & sanguinis mentionẽ faciens ait. Qui manducat, & bi- 1. Ad Corin. 11.
bit indigne, iudiciũ sibi manducat & bibit. In virili ergo ætate moriuntur, quia de præsumptione, & ausu mini-

sterii sublimioris intereũt. Hinc ergo, hinc iam quiq; præcipites colligant, & tanti ministerii subire onera non ambiant, sed expauescant. Nam qui mori prædicitur, quádo ad virilem ætatẽ peruenerit, donec ad eam pueniat, viuit, quia nimirum infirmi quiq; & illi tanto ministerio impares, si pusillitatis suæ modum cõsyderant, habent in sancta ecclesia locum, in quo se custodientes viuant.

Exo. 20 Vnde & per Moysen Dñs denuntiat, dicens. Bestia si
Geñ. 19 montem tetigerit, lapidetur. Hinc est etiã q̃ cum Loth exiret de Sodomis, ab ascensu mõtis abstinuit, & in Segor paruulam ciuitatẽ declinauit, ne dum paruulus ad huc ad altiora nititur, virilem ætatẽ impingens moriat. Sodomam quippe eximus, cum ardentis cupiscentiæ incendia declinamus. Qui statim ad sublimia nõ ascendimus; quia superioris ministerij summa nõ tangimus, dum infirmitatẽ propriam metiendo cõsyderamus; ne si infirmæ ætatis nostræ tenere modum cõtemnimus, qui paruuli viximus, in virili ætate moriamur. In signũ vero morituræ domus, ambo Hely filij vna die mori prædicuntur. Quos nimirũ filios, illos signare diximus; qui ad sacros ordines a propinquis carnalibus, promouerentur, non ad intentionẽ administrandi ordinis; sed ad gloriam mundanæ dignitatis. In vna ergo die ambo moriuntur; quia in appetitu mundanæ felicitatis intereũt. Gloria secularis, honoris reuerentia, potestas culminis, claritas dignitatis, frequentia obsequentiũ, affluentia rerum seculariter amata, dies est; sed q̃ interficit. Audiant ergo filij Hely, quia in vna die ambo moriũtur. Qui. n. de accepto pastorali culmine, labentis filij felicitatẽ diligunt; intentionẽ quidem habent gaudij, fructum vero lamenti; propositũ in exultatione vitæ, & peruẽtionem in mortis mœrorẽ. Ad mortem itaq; properant, quoties vane de tẽporali felicitate gratulantur. Quod & Apostolus probat, cum apostatantis viduæ memorat, dicẽs.

Ad Timo. 5. Quæ autẽ in delitijs est, viuens, mortua est. In die nãq; hac mori perhibuit, qui causam mortis viduæ esse deli-

tias ostendit. Sed mors filiorum minus pessima esset, si ipsa causa mortis alienæ non fieret. Vnde & nõ simpliciter mori, sed in signum morituræ domus mori prædicuntur; quia cum ij, qui de vicino doctorem reprobum imitantur, in eodẽ præcipitio corruunt, & secutores sequentium in ruina cumulantur. Hoc itaq; de officio suscepti culminis, tẽporalem felicitatẽ amantes, audiant, & reatus sui magnitudinẽ pertimescant. Tanto denique grauiori pœna digni sunt, quanto aperte cõspiciunt, qa de vanitate, quã diligunt, nõ soli moriuntur; quia dum in prætextu mũdanæ lætitiæ mortẽ ebibunt, potius sui pestem ad sequentiũ se multitudinẽ transmittunt. Quibus tñ verbis, potest doctoribus reprobis præsentis vitæ breuitas intimari. In vna quippe die moriũtur; quia cũ ad terminũ huius vitæ perueniunt, breue eis oĩno fuisse cernitur, qõ vixerunt. Vnde per quẽdam sapientem dr. Gaudium hypocritæ ad instar puncti. Hinc iterum de huius mundi amatoribus beatus Iob loquitur, dicens. Iob. 20. Ducunt in bonis dies suos, & in pũcto ad inferna descẽdunt. Iob. 21. Sed raptis ad pœnã reprobis, ad gregis dominici curam sapientes, & electi pastores excitantur. Quare & subsequenter adiungit. ET suscitabo mihi sacerdotẽ fidelem.) Fidelem nãq; sacerdotem sibi Dñs excitat, quia vẽ eum summus locus ad sui curã exigit, qui nõ solum recte intelligat, sed qui fideliter ministret. Ministrate autẽ tunc recte poterit, cum ministerij sui modum de sacro eloquio recognoscit. Vnde & cuj fidelis sacerdos promittitur, iuxta cor, & animã oĩpotentis Dei facturus esse perhibetur. Quid enim cor, & animã Dei, nisi sacrã eius scripturã accipimus? Nam corde cogitamus ad deliberationẽ, anima vero afficimur ad amorẽ Quia ergo in sacro eloquio cõsilia omnipotentis Dei agnoscimus, ibiq; amorem quo humanũ genus dilexit inuenimus; ipsum eloquiũ cor, & anima eius rationabiliter designãr. Illum itaq; oĩpotens Deus ad suum ministeriũ sacerdoten, eligit, qui iuxta cor eius, & aĩam facit; quia profecto

non alius tanto ordine dignus est, nisi qui voluntatem eius de sacro eloquio didicit; & hoc quo didicit, proximorum utilitatibus per studium charitatis impendit. Sed vigilanter est adhuc intuendum, quod dr. IVXTA cor, & animam meam.) Nam quædam in scriptura sacra inueniuntur præcepta, quæ dispensatione quidē Dei præcepta sunt; & non amore Dei. Quæ profecto si sacerdos, qui excitandus promittitur, adimpleret; iuxta cor quidē Dei, & non iuxta animā faceret; dum cōsilium diuinę dispensationis, & non amoris præceptū operibus redderet. An nō de dispensatione Dei illa mandata eius fuerant, de quibus loquitur, dicens. Dedi eis mandata non bona. Et cum Pharisæi de dando repudij libello, cū ipsa Mat.19 veritate disputarent, audierūt. Ad duritiam vestrā dedit vobis legem Moyses. Quia itaq; de dispensatione cōsilij eius illa fuere, quisquis eisdē præceptis vsus est; iuxta cor quidem Dñi, & non iuxta animā fecit. Nam cordis, Ioā.15. & animæ præceptū illud est, de quo dr. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicē, sicut dilexi vos. Quia hoc quod per cōsilium præcipit, per amplexū charitatis Luc.6. apprehendit. Hinc item dicit. Diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos. Hinc item pcipit, dicens. Mat.7. Quæ vultis vt faciant vobis homines, hæc facite eis. Hæc itaq;, & huiusmodi cordis, & animæ Dei præcepta sunt; quia hoc reuelatione ostenditur secreti eius cōsilij, quod in eius cōspectu suscipitur probatione charitatis. Sacerdos ergo fidelis per hoc indiciū noscitur, si vt iuxta cor & animā eius operatur; quia profecto tunc vere fidelis est, si non dispensationis eius licētiam; sed præcepta sequatur amoris. Sed quia non frustra, sed ad lucrū subiectæ plebis eligitur; subdit, atq; ait. ET ædificabo ei domum fidelem.) Domus nāq; sacerdotis est amplitudo, in qua cōuersatur, populi subiecti. Quæ profecto domus ei fidelis a Dño ædificatur; quia ad obedientiæ studium diuina inspiratione erigitur. Infidelis nāq; domus est ea subditoꝝ societas, quę boni rectoris quotidie prædicationē

dicationem suscipit; cui tamen obedire, per studiū boni operis non intendit. Infidelis enim domus esse cognoscitur; quia verbi Dei pecunia, quæ ei pdicatoris sui ministerio creditur, per negligentiā prodigæ vitæ dissipat, & quod sibi ad negocij lucrum cōmittitur, nequaquā in tempore reddendæ rationis inuenitur. Bono itaq; prædicatori fidelis a Dño domus constituitur, cum ad obediendum voci eius subiectæ plebis diuinitus corda prę parantur; vt nō solum id, quod in ea recōditur, de verbi talento custodiat; sed lucro multiplici cumulatum, ad mensam æternæ susceptionis ducat. Et notandum, quia fidelis domus a Dño ædificari dicitur, vt de bona cōuersatione subiecti populi prædicator nequaquā inaniter glorietur. Notādum quoq;, quia sacerdotē fidelem sibi Dñs excitat; vt subiectoꝝ corda hoc ipsum, qō optimo rectore reguntur, tribuere suis meritis non pſumant. Notandum etiam, qp sacerdotē, quem excitat Dñs dicit fidelem sibi; domum autem, quā ei ædificat, fidelem ipsi sacerdoti dicit futuram, quia profecto prædicator Deo obedientiaꝫ debet, subiectus prælato. Sed ante subiectā tunc recte prælatus graditur, si ad omnia dirigenda vitę suæ itinera, veritas ipsa videatur. Sequitur ergo. ET ambulabit corā Christo meo omnibus diebus.) Christus autem Dñi redemptor est generis humani. Qui ni mirum quia iam ad cœlos ascēdisse creditur, a fidelibus suis nunc non oculis corporeis, sed mente videtur. Corā ipso itaq; oībus diebus ambulat, qui cogitatione subita nihil operatur. Nam vt rectos gressus foris ponat in opere, intus ad Christum respicit, quē per consyderationem portat in corde. Sed quia adhuc reprobo pastori loquitur, subiungens, ait. FVTVRVM est autē, vt quicunq; remāserit de domo tua veniat, vt oretur pro eo.) Remansurus nāq; de eius domo aliquis dicit, quia magna pars illius moritura perhibetur. De domo nanq; reprobi pastoris remanet, quem conscientia peccati a spe consequendæ veniæ nō extinguit. Remanet ergo, quia

pondus ꝓscientiæ per pœnitentiæ propositũ leuigatur, ſpe conſequendæ vitæ. Qui profecto, vt oretur pro eo, venit, & ad Deũ pœnitendo properat, a quo peccando receſſit. Vt oretur itaq; pro eo venit, quia qui indignũ Deo ſe fecit, dignum interceſſorẽ exigit, vt alienis precibus expietur, qui proprijs mundari non poſſe cognoſcitur. Vnde & pie Iacobus admonet, dicens. Cõfitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicẽ vt ſaluemini. Hinc iterũ. Multum valet oratio iuſti aſſidua. Sed pro eo oratio valet, qui dum ſe a peccati immunditia cohibet, ad Dei ſe ſimilitudinem redigit, qua ſe peccando ſpoliauit. Vnde & hic quoq; ſubditur. VT offerat numum argenteũ. In numo igitur imago Dñi ſculpitur, vt eius eſſe cognoſcatur, a quo formari ꝓcipitur. Numus itaq; Dei, ſimilitudo eius accipitur. Vnde in Geneſi loquitur, dicens. Faciamus hominẽ ad imaginem & ſimilitudinem noſtrã. Et quia de ſacro eloquio Dei imaginem, & ſimilitudinem, ad quã redigamur, agnoſcimus, argenteus numus eſſe perhibetur. Qui ergo a peccati via, vt pro ſe oretur, venit, numum argenteũ offerre debet, quia nihil ei prodeſt, ꝙ pœnitendo cõpungitur, nec ꝙ flendo cõfitetur, ſi inemendata, & incorrepta interius pulchritudine bonæ voluntatis, luce Dei imaginis nequaq; radiare cognoſcitur. Imago etenim & ſimilitudo Dei eſt, inclyto odio malũ odire, & amore perfecto Deũ diligere. Vnde & Prophetæ claritatẽ diuinæ ſimilitudinis ab humano genere periiſſe intuens, ad eũ, qui cum inclyta reparationis noſtræ luce de cœlo venit, reſpicit, dicens. Dilexiſti iuſtitiã, & odiſti iniquitatẽ. Hinc ſe iam de eius contẽplatione in perfectionis formã renouatum conſyderans, ait. Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Qui ergo de domo reprobi per confeſſionẽ venit, qui per humiliratem pro ſe orari Dñm petit, curet oino neceſſe eſt, vt numum argenteũ offerat, quatenus ſumpto ſplendore bonæ volũtatis, perfecte odit malum, qõ fecit, & bonũ integro amore diligat, qõ neglexit. Vnde

Iacob. 5.

Gen. 2.

ps. 44.

ps. 118.

& iuſti iudicis examine, ꝓpriationis edicta ꝓmulgant. In quacunq; die, vel hora (ait) peccator cõuertitur, vita viuet, & non morietur. Conuerſio autẽ peccatoris non eſt in humilitate confeſſionis, ſed in renouatione interioris hominis, cum peccatori iam diuina inſpiratione correcto, & malum diſplicet, quod amauit, & bonũ placet, quod odit. Nam ſunt nõnulli, qui ſe & de nequitia accuſant criminis, & prauitatẽ non corrigunt volũtatis. Qui profecto cõuerti ad Dominũ non creduntur, quia vera cõuerſio in ore non accipitur, ſed in corde. Cõuerti etenim ſimul verti eſt. Conuerſio itaq; peccatoris vera tunc eſt, cum ad creatoris noſtri beneplacitũ vterq; noſter homo reducitur, cum & caro noſtra per iniquitatis odium cohibetur a perpetratione facinoris, & per amorem iuſtitiæ mens ſe extendit ad intentionẽ bonæ operationis. Sed quia nõnulli intra eccleſiam ſunt, qui tantum in vitæ ſuæ terminũ, ad pœnitentiæ ſatisfactionẽ veniunt, & iudicio veritatis dñr, quacunq; hora peccator conuertitur, viuit. A nõnullis valde quẽri ſolet, ſi ſtatim vitam poſt carnis mortẽ inueniant, qui magnæ vitæ tẽpore peccata perpetrant, & tantũ in vitæ exitum, ſe nequiter egiſſe accuſant. Ad quod dicendũ eſt, quia ex vi conuerſionis magnitudo deletur criminis. Vis aũt conuerſionis eſt affectio charitatis, cordi infuſæ viſitatione Sancti Spiritus. Et ſcriptum eſt de eodẽ ſpiritu, quia ipſe remiſſio peccatorũ eſt. Nam cum electorũ corda dignãter viſitat, ab omni peccatorũ immũditia potenter purgat, quia vt ſe mẽti infuderit, eam protinus in peccatorũ, & vitiorũ odia, & in virtutum amorem ineffabiliter excitat. Facit eam ſtatim odiſſe, qõ amabat, & qõ odio habuerat, ardenter diligere, atq; in vtroq; valde ingemiſcere, quia & mala quæ odit, ſe dãnabiliter amaſſe recolit, & bona, quæ diligit, odiſſe. Quis enim audeat dicere, ꝙ omnimoda peccatorũ ſarcina prægrauetur, ꝙ perire poſſit aliquis viſitatus gratia Spiritus Sancti? Quia ergo peccator nulla hora cõuertitur, niſi quia a Sancto Spi-

Ezec. 18

ritu illustratur, quid restat, nisi quia sicut peccati monē execrando deserit, ita vita iustitiæ, ad quā se desyderanter conuertit, viuat? Qui statim post mortē in vita recipitur, si tantū amoris ignem recipit in conuersione, qui consumere in anima possit omnem cōgestam peccati
Luc. 7. rubiginem. Vnde & de peccatrice muliere dicit. Remittuntur ei peccata multa, quoniā dilexit multū. Hinc ab
Luc. 23 eadem veritate in cruce pendenti dr. Amen dico tibi, hodie mecū eris in paradiso. In vitæ igitur exitu ij solū modo salubriter resipiscunt, qui & per internā visitationem perfecte bona diligunt, & mala oderūt, quæ amauerant. Qui tn si sufficienter pro admissis iniquitatibus dolere nō possunt, nihilominus & isti in hora, qua cōuertuntur, viuunt. Nam qui perfectionē bonæ voluntatis habuerunt in cōfessione peccati, post mortē purgatoria pœna peccati ad vitam trāseunt, si ad delenda peccata sufficientem vim amoris nequaq; habuerunt. Vnde &
1. Ad corinth. 3. Paulus dicit. Sic salui fient quasi per ignē. Sed peccator qui ibi saluari per ignē meruit, hic per afflictionē carnis adimpleat hoc, quod sibi de vi amoris deesse cognoscit.
ET tortam panis.) Panis nāq; nomine aliqñ terrenæ delectationis refectio designatur. Quare & Propheta
Tren. 1. Hieremias in appetitu seculari corruptæ Iudææ populum memorans, ait. Omnis populus eius gemens, quærens panē. Panem itaq; peccator cōuersus torquet, cum præteritam delectationē cruciat per afflictionē pœnitentiæ. Panem nāq; torquere est, carnem pro perpetrata delectatione affligere. Qui ergo sine tormento ignis, ad salutem transire desyderat, cum numo argenteo tortam panis offerat, vt qui per bonam voluntatē peccata desere
rit, ea nimirum valida carnis afflictione penitus extinguat. Numum nāq; argenteū offerebat, qui recepta ia3 Dei similitudine, confitendo execrabatur, quod fecerat,
Psal. 32. dicens. Cōputruerunt cicatrices meæ a facie insipientiæ meæ. Et itē. Incuruatus sum, & humiliatus vsq; quaq; Sed qui numū argenteū sibi non sufficere ad oblationē

simuit, panis tortam addere curauit. Nam confitetur, & dicit. Rugiebam a gemitu cordis mei. Rugitus enim fletum magni doloris insinuat, in afflictione pœnitentis. Hunc tortum panem argēteo numo socians, idem ipse loquitur, dicens. Quoniam iniquitatē meam annūciabo, & cogitabo pro peccato meo. Pro peccato eteni cogitare est, delectationi præteritæ dignā carnis afflictionem proponere. Offerendum ergo panē torquebat, qui & flagitia perpetrata pronūtians, qualiter ea delere posset, cogitabat. Et quia de austeritate puersationis pœnitentibus subrepere aliquādo solet cupido laudis, intētio vere puersi peccatoris insinuatur per hoc, qō subditur.
DICAT q; dimitte me obsecro ad vnam partē sacerdotalem.) Pars nanq; sacerdotalis vniuscuiusq; est in
eterna vita retributio electi. Sacerdotes etenim Dei, oēs electi eius sunt; quia cui per oblationē ministerij sui incessanter seruiunt, sacra semper offerre munera non desistunt. Vnde etiam illi in regno tripudiantes, dicunt. Re- Apo. 5.
demisti nos Deo in sanguine tuo; & fecisti nos Deo nostro regnū, & sacerdotes. Dicere ergo peccatori cōuerso,
DIMITTE me obsecro ad vnaz partē sacerdotalē,) est de austeritate vitæ, & pœnitētiæ solam partē æternæ beatitudinis expectare; vt vz securitatē delectationis inueniat, quā & perenni perfruitione possideat; & post se tortiones pœnitentiæ nunq; trahat. Quare & subditur.
VT comedam buccellam panis.) Si enim panis in sacro eloquio pro delectatione accipitur, buccella panis est indeficiens delectamentū æternæ vitæ. De quo nimirum oblectamento per Prophetā dicitur. Gaudiuz & Esa. 51.
lætitia inuenietur in ea, gratiarū actio, & vox laudis. Hinc item iam ad mensam non tortæ panis; sed buccellæ inuitatos conuiuas intuens, ait. Lætitia sempiterna super Esa. 35.
capita eorū, gaudium & exultationē obtinebunt. Hinc Psalmista voce correpti pœnitentis pronuncians, dicit. Psal. 15.
Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua vsq; in finē. Viæ

etenim vitæ sunt afflictiones pœnitentiæ, quibus nimi-
rum a dānationis suæ baratro, peccator ad supernā pa-
triam ducitur, dum pro cōmissis iniquitatibus spōte cru
ciatur. Vnde & cum correptū se essē peccatorē insinuat,
præsumit, dicens. Tu es Dñe, qui restituisti hæreditatem
meam mihi. Et item cōfidens, ait. Quoniā non derelin
ques animā meam in inferno. Viæ nāq; vitæ peccatori
notæ fiunt, quādo afflictiones pœnitentiæ ei diuinitus
insinuantur, quādo vꝫ illuminata mente ꝑsyderat, quā
vitæ amaritudinē, singulis præteritæ culpæ delectatio-
nibus apponat. Qui nimirū cum vultu omnipotentis
Dei, iucunda lætitia adimpleri gloriantur, quia de mani
festa diuinæ contēplationis satietate reficitur, & qui in
læua vitæ præsentis ad tēpus pœnitendo cōpungitur,
in dextera æternæ vitæ vsq; in finem delectationibus sa
tiatur. Qui ergo tortam panis obtulit, ad buccellæ co-
mestionē perducitur, quia qui amore supernæ vitæ no-
xias delectationes cruciat, in discubitu ꝛterni gaudij sibi
perpetuam refectionem parat. Sequitur.

Caput IIII.

PVER autē Samuel ministrabat Do-
mino, coram Heli.) Illud autē hoc in
loco repetisse ostenditur, qō de electo
puero superius memoratur, vbi dicit.
Puer autē Samuel erat minister in con
spectu Domini, ante faciem Heli. Hoc
quidem est ministrare Dño coram Heli, qꝑ essē ministet
Dñi ante faciem Heli. Et quia ibi istud Dño adiuuāte
plenius exposuimus, in iterandā eius expositione peni
tus non moramur. Verū quia diuinus sermo est, qui hoc
in isto loco, & in illo loquitur, sine vtilitate rationis nē
quaq; hoc egisse monstratur. Pro fastidio itaq; lectoris,
explanationē tacemus, repetitionis vero cām dicimus
ad eius vtilitatē. Quidam nāq; prælatoꝝ sanctæ eccle-
siæ magisterio subditi rudes obediunt, sed cū paulo al-
tius per conuersationē proficiunt, in eadem obediētiæ

humilitate nequaq; persistunt. Quos bene Agar Sarræ Gen.16
ancilla spiritaliter designat, quę cum de Abraā viro eius
concepisse se vidit, dñam despexit. Agar quippe conci
pit, qñ reproba mens subditi aut per eruditionē scientiæ
se ꝓficere, aut per vitæ conuersationē credit. Quæ pro-
fecto prægnans dominā suam despexisse dr, quia iam
præsidenti sibi, præpositi sui volūtati per obedientiam
subdi dedignatur. Sed quæ dominā despicit, ancilla esse
perhibetur, quia superbi subiecti, & infirmi sunt per ela-
tionem, & ad filioꝝ Dei numerum non pertingunt. Sa-
muelis autē profectus exponitur, quia superius dictum
est. PVER autē Samuel proficiebat, atq; crescebat,
& placebat tam Deo, q̄ hominibus.) Quæ profecto
tria qua sublimitate cōuersationis percurrerit, supra ex-
positum est. Quia ergo etiā nunc coram magistro mi-
nistrare memoratur, quid est, nisi qa electis auditoribus
formam præbet, vt quo altiori vita proficiūt, seruare bo
num obedientiæ nunq̄ obliuiscantur? Nam tunc vere
proficiunt, si ad altitudinem meritorū, & fortitudine co-
nantur operis, & virtute humilitatis. Quo in loco est &
aliud, quod notari debeat, quia tunc Samuel corā Heli
Dño ministrare ostenditur, quādo ipse de filioꝝ negli-
gentia a Dño obiurgatur. Nonnulli nāq; subiecti, dum
fortitudinis suæ modum cōsyderant, prælatoꝝ suorum
malunt esse seueri iudices, q̄ auditores pij. Qui nimirū
quia exaggerare, & discutere eoꝝ vitas consueuerunt, si
in eorum cōuersatione vel leuioris delicti maculas in-
tuentur, subdi eorū præcepto obediendo renuunt. Sed
vere fortes existerent, si maiorū, quæ infirma existimāt,
humiliter sustinerent. Nam ante Deus ille magnus per
meritū noscitur, qui ei in bono præcepto subijcitur, qui
ex parte aliqua venerabilis nō videtur. Ecce enim Heli
aperta Dei sententia de negligentiæ suæ perpetrata cul
pa reprehenditur, sed puer Dñi Samuel coram eo mini
strare Domino memoratur, vt ꝓfecto apud se colligat,
qualis sit, qui in leuiori culpa sibi prælatus despicit, si ei

se Samuel obediendo subdidit, quē oīpotens Deus sui examinis tanta districtione reprobauit. Sed quia Heli non valde supra peccantes subditos honorasse reprehēditur, ipsę sacroruꝫ ordinum dignitates pensandæ sunt. Nam rector peccantē subditum nisi correptū honorare debet; subiectus autē nec tunc prælatū despicere, cum se iustum, & illū agnouerit peccatorē; quia æternus iudex subditorū iudicium sanctæ ecclesiæ rectoribus tribuit, sed eosdē rectores discutiendos suo examini reseruauit. Hoc tamē ipsum rectoribus valde timenduꝫ est, ꝙ Dei seruātur examini; quia tanto subtiliores rationes vitæ, & doctrinæ suæ parare debent, quanto sapientior est iudex, quem sustinent. Nec tantū eius futurum iudicium in futura vita, quasi in longinquo positū timeāt; ne qui vbiq; præsens est, incautū feriat de vicino. Negligentes nāq; pastores ad euadendā futuræ vindictæ pœnam, longa vitæ p̄sentis spatia ad pœnitentiā cogitant; sed iudex qui vbiq; est, de vicino pœnam irrogat, quia prius eis lumen contēplationis subtrahit, deinde ad tormenta per mortē rapit. Vnde & de eodē Heli, qui paulo inferius fracta ceruice moritur, subiunctum est. IN DIEBUS ILLIS NŌ ERAT VISIO MANIFESTA.) Nam dum rector agenda quæ nouit, despicit; agitur cum eo districto iudicio; vt agenda nō videat, quia implere noluit, quod videbat. Manifesta nāq; visio negligentis pastoris nō est, sed amantis. Vnde & per seipsam veritas dicit. Qui diligit me, diligetur a patre meo; & ego diligā eum, & manifestabo ei meipsum. Claritas nāq; manifestæ visionis est reuelatio amatæ veritatis. Quæ profecto veritas si merito dilectionis ostenditur, ijs, qui torpēt a bono opere, dignissime occultatur, quia signū amoris nō est in affectione animi, sed in studio bonæ operationis. vnde & in Euangelio Dns præmisit, dicens. Qui habet mandata mea, & facit ea; hic est, qui me diligit. Quia ergo de negligentia operis caligo incurritur internæ visionis; apte nimis dum de cōtemptu mandatoꝝ sacerdos arguitur,

Ioā. 14.

Idem in eodem.

visio occultata memoratur. Sequitur. ET SERMO DNI ERAT PRETIOSUS.) Quātum ad sacræ historiæ veritatem pertinet, pretiosum, pro raro posuit. Pretiosus itaq; sermo erat, quia dum rarus esset, qui summa cōtemplando cerneret; frequens esse non poterat, qui bona loquēdo prædicaret. Quod nūc quoq; in sancta ecclesia fieri videmus, quia dum pleriq; de reuerentia culminis, gloriam affectant honoris, dum sacri ordinis ministeria negligunt, summa, quæ videre nequeunt, subiectis pedibus prædicare nō possunt, atq; in eoꝝ familia pretiosus sermo esse cognoscitur, quia raro bonæ p̄dicationis hortamenta audiunt, quoꝝ prælati ex desyderio nō quærūt superna, quæ dicant, sed terrena, quæ agant. Quos ꝑfecto sacra scriptura notat, quæ dicit. Canes muti non valentes latrare. Non dixit non volentes, sed nō valentes, quia certe dum mundi gloriam ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente, & virtute diligunt, vellent populo sublimia dicere, vt etiam de sublimitate verbi possent gloriam habere. Canes ergo muti volentes latrare, non possunt, quia dum prauo corde terrena meditātur, occulta veritatis, quę proferant, reuelatione nulla cōprehendunt. Sed quia quod pretiosum est, magna cum diligentia custodiri solet, potest hoc, qō dr, NON ERAT visio manifesta,) ad carnalium prælatoꝝ negligētiam refert. Quod vero additur, ET SERMO DNI ERAT PRETIOSUS,) ad bonoꝝ ardens studium subditorū, cum fideles subiecti etsi non habent qui eis frequēter de thesauro sacri eloquii superna prædicet, hoc tantū, quod aliquādo scire potuerunt, mira deuotione cōplectuntur, & velut rem ineffabiliter pretiosam custodiunt, dum per bona opera in cœlo collocant, vbi fures, qui id auferre valeāt, nequaq; appropinquant. Vnde & in Euangelio de emptore bonæ margaritæ dr. Inuenta vna pretiosa dedit omnia sua & cōparauit eam. Cum itaq; in occultatæ visionis tēpore pretiosus sermo esse describitur, electorum subditoꝝ laudes nuntiantur, quia tanto sublimiori glo-

Esa. 56.

ria prædicandi sunt, quãto id bonum, quod de eminentiori loco perijt, perfectione magnæ charitatis, in inferioribus remansit. Quod profecto bona cõuersatione plerũq; agitur, vt ea, quę occultata fuerat visio, manifestet, vt qui deuote custodiunt minima, scire debeant, quæ faciant, & maiora. Vnde & subditur. FACTVM est igitur in die quadam, Heli iacebat in loco suo & oculi eius caligauerãt, nec poterat videre lucerna Dei, anteq̃ extingueretur. Samuel autẽ dormiebat in templo Dñi, vbi erat arca Dei. Et vocauit Dñs Samuelẽ.) Samuel quippe puer a Dño vocatur, quoties humilibus subiectis diuini consilij arcana reuelantur, & humilitatis suæ merito lumen contẽplationis acquirunt, quod superbię suæ retributione, elati prædicatores perdunt. Sed notãdum, quia id quadã die factũ ostenditur, in qua vȝ Heli & in loco suo iacere, & videre non posse perhibetur. In die nãq; vocatur, qui pro sua, & aliorũ salute, ad superna 3.Reg.3 sapientiæ scienda secreta sustollitur. Quo cõtra, & Salomon sapientiã in nocte percepit, vt caligo tẽporis indicaret, quia eandẽ sapientiam nõ perseueraturus accepe-ret. Quod intelligi & aliter põt, quia vȝ Heli caligo memoratur. Positione itaq; diei, eius ostẽditur magnitudo cæcitatis, quia profecto magnas tenebras habuit, qui in die non vidit. Nunc quoq; si ad ecclesiæ statum respicimus, generalis gratia luminis est. Venit nãq;, qui veræ Ioan.8. claritatis radios spargẽs, diceret. Ego sum lux mũdi, qui sequitur me nõ ambulat in tenebris. Et quia interni splẽdoris eius gloria ineffabilis est, non dicit̃ de die isto, vel illo, sed die quadã, cuius profecto diei claritas nota est, claritatis vero magnitudo incognita. Magnas ergo tenebras pastor sustinet, si is, qui ecclesiæ oculus esse per officium nosc̃itur, in gratia tantæ lucis visionem nõ habet. Quare & eiusdẽ oculi tenebras per semetipsam veritas Mat.6. magnas ostendit, dicens. Ipsæ tenebræ quantæ erunt? Sed iam vnde sibi tanta caligo oriatur insinuat, quia dicit. IACEBAT in loco suo.) Locus nãq; prædicatoris stãdi, non iacẽdi officium habet. Vnde & de seipso Dñs formam eisdem prædicatoribus præbet, dicẽs. Ego autẽ in medio vestri sum, sicut qui ministrat. Stare Luc.22. etenim in medio fratrũ est, per laboriosam cõuersationem se in exẽplum minoribus præbere. Stare itaq; ad laborem operis pertinet, & ad pugnæ necessitatẽ. Vnde & agonitheta spiritualis certaminis p̃cipit, dicens. State Ad E-ergo succincti lũbos in veritate. Et quia iacere quietis phe.6. est, in loco prælij, & laboris, quietis teporẽ sequi reprehenditur, qui in loco suo iacere memoratur. Stare etiaȝ iusti est. Vnde & Paulus dicit. Fide. n. statis. Iacere ergo Ad Co-etiam ad remissionis vitæ negligentiã pertinet. Tũc itaq; rin.1. Heli iacet in loco suo, cum per lapsum prauitatis, reprobus prædicator requiescit in sede iusti. Iacentis ergo in loco suo oculi caligant, quia summa videre nequeunt, qui in arce pastoralis culminis non exequuntur virtutis opera, sed remissionis vitæ blanditijs imerguntur. Qui profecto lucerna Dei iam nõ veritate laudis, sed per improperium appellatur derisionis. Nam qui lucernę Dei appellatione fungitur, & videre nõ posse perhibetur, deridetur potius tanto nomine, quo cẽsetur. Nam in vera iusti laude dr̃. Ipse erat lucerna ardens, & lucens. Nam Ioan.5. veri luminis iubar qõ amando hauserat, loquendo fundebat. Prædicator etiã carnalis dr̃ lucerna per officium, cæca per intentionẽ, quia dignitate fungitur prædẽdi luminis, sed mentẽ figit in tenebris vanitatis. Cuius profecto cõsumata peruersitas designatur, quia non dr̃ non videbat, sed videre non poterat. Quare & malę arboris mentionẽ faciens Dñs, ait. Non potest arbor mala, fructus bonos facere. Lucerna itaq; Dei videre nõ potest, Mat.7. cum is, qui pastorali dignitate præeminet, tanta spissitate secularis amoris premitur, vt ad internæ claritatis intuitum, nulla gratiæ inspiratione subleuetur, cũ iam vȝ iuxta Dei indignatione proiectus, in caliginis suæ cæcitate relinquitur, vt vlterius per infusionẽ superni luminis nunq̃ visitetur. Bene autẽ dr̃ ANTEq̃ extingue-

retur.) Non videre n. pœna peccatoris est, in hoc tamẽ adhuc seculo viuentis, videre autẽ non posse, est mortui impij, in illo iam seculo æterna pœna dãnati. Vnde & Mat.22 conditoris iudicio in exterioribus tenebris claudi præcipitur, vt vꝫ ad lucis intuitũ nunq̃ reducatur. Cum ergo anteq̃ extingueretur, videre non posse dr, in isto adhuc seculo viuens prædicator reprobus, dãnato iam in perpetuum impio, in cæcitate similatur. Extinguitur autẽ lucerna, cũ pastor moritur. Vel certe lucerna extinguit, quia cum reprobus prædicator per mortẽ carnis interit, quicquid in eo lucere videbatur de gloria culminis amittit, & velut sola lucernæ texta sine lumine remanet, cuꝫ ad æternũ iudicium seruari persona cogitur, quæ omni penitus seculi fulgore spoliatur. Anteq̃ igitur extinguatur lucerna Dei videre nõ potest, quia & meritũ futuræ dãnationis per æternitatẽ suæ cęcitatis possidet, & tamẽ adhuc coram hoĩbus, per splendorẽ acceptæ dignitatis fulget. SAMVEL autẽ dormiebat in templo Dñi, vbi erat arca Dei.) Bene autẽ reprobus prælatus non dormire, sed iacere dr, puer aũt subditus, & electus non iacere, sed dormire, quia dormire aliquãdo in bona parte accipitur, iacere autem fere semper in malo. Vnde & Cant.5. sponsa in Cantico canticorum dicit. Ego dormio, & cor meũ vigilat. In somno itaq̃ pueri perfecti, vniuscuiusq̃ electi subditi, a prauo opere requies designatur. In templo quippe, & vbi est arca dormit, qui in cœlesti desyderio, atq̃ in sacrę scripturę meditatione occupatus, ad ea, quæ ad peruersitatẽ pertinent, non intendit. Quidam nãq̃ in tẽplo dormiunt, sed in loco vbi est arca Dei non dormiunt, quia nõnulli simplices in cœlesti cõtemplatione per amorem requiescunt, sed sacri eloquij occulta meditari nesciunt. Samuel autẽ qui non soluꝫ in tẽplo, sed coram arca Dei dormire dicit, eruditos pariter, & electos subditos designat, quia dum amoris sui flãmas de sacro eloquio frequentius meditando hauriunt, ad supernæ patriæ desyderium altius assumũtur, & velut inti-

ma templi ad somnũ eligunt, dum eo longius saparãtur a publico terreni operis, quo secretius per meditationẽ reconduntur in sacrario internæ visionis. ET vocauit Dñs Samuelem.) Vocare etenim Dei, per vim maioris gratiæ excitare est. Dormientẽ nãq̃ Dñs vocat, quia a terrena intẽtione quiescentes, ad augmentũ supernæ cognitionis excitat. Nam dum ad ea, quę foris sunt, per solicitudinẽ vigilamus, interna, & spũalia nõ sentimus. Repulsio itaq̃ terrenæ curæ, præparatio est nostra ad perceptionẽ supernæ gratiæ; quia in electis eo fit vberior infusio diuini muneris, quo mens fuerit purior per custodiam internæ meditationis. Sequitur. ET vocauit (inquit) Dñs Samuelẽ. Qui respondens, ait. Ecce ego, & cucurrit ad Heli, & dixit. Vocasti.n.me, qui dixit. Non vocaui te fili mi, reuertere, & dormi. Et abijt & dormiuit. Et adiecit Dñs vocare rursum Samuelẽ. Consurgẽs abijt ad Heli, & dixit. Ecce ego, quia vocasti me. Qui respondit non vocaui te fili, reuertere & dormi. Porro Samuel non sciebat Dñm, neq̃ reuelatus ei fuerat sermo Dñi. Et adiecit Dñs, & vocauit Samuelẽ tertio. Qui cõsurgẽs abijt ad Heli, & dixit. Ecce ego, quia vocasti me. Intellexit igitur Heli, quia Dñs vocaret puerũ, & ait ad Samuelem. Vade & dormi, & si deinceps vocauerit te, dices, loquere Dne, quia audit seruus tuus.) Quid est ergo q̃ oĩpotens Deus vocationẽ suam tanta arte insinuat, vt vocati mens teneaꝫ, ne se vocantẽ cognoscat? Deum audiens, magistrũ hunc esse hominẽ putet? Vocationem emittat, & causam taceat? Ire ad magistrum finat, toties ad somni quietẽ redire; & tamen dormientẽ quiescere non permittat? Nunquid n. qui ad secreta sua cognoscenda vocauit, quẽ voluit; voce tñ Heli simili, & nõ potuit voce, qua voluit? Et qui quãdo voluit, vocauit, causam vocationis statim indicare non potuit; & qui excitare voluit, vt audiret, nisi per magistrũ eum docere non potuit, quẽadmodũ audire debuisset? Sed hac in re magna omnipotens Deus dispensatione vtitur, vt

profecto electorũ corda duplici eruditione doceantur; quatenus & in superficie historiæ quod sequantur obedientiæ bonũ quiq; subiecti videant, & prælati intueátur occulta mysteria, quæ ad lucem intelligentiæ discutiendo perducant. Sed quod primo loco dicẽdum arbitror, puer qui loquentẽ Dñm, esse magistrũ putauit; vocem corporeã audiuit. Non itaq; per semetipsũ Deus, sed per Euangelicũ spiritũ puero locutus est; quia qui non stringitur forma corporea, instrumẽto corporis nõ angustatur ad sonum vocis. Quod nimirũ & pueili audientiæ cõuenit. Nam etsi magna sunt merita inchoantis subditi, quia tñ adhuc non in perfectione esse, sed in profectu cõuersationis agnoscitur; ad eam locutionem, qua oĩpotens Deus per semetipsum loquitur, non pertingit. Per se quidẽ oĩpotens Deus, summus vz & incircũscriptus spiritus magnis viris, & spũalibus spũaliter loquitur, cum spiritali locutione eorũ mentibus indicat, & agenda, quæ agant, & loquẽda, quæ sciant. Exteriorem itaq; vocem per Euangelicũ spiritum mouit, sed gratiæ suæ præsentia creator spiritus, quę voluit, indicauit. Vocans itaq; voce, duz Heli putatus est, cognitione latuit, vt ad magistrũ puer curreret, & dum se non fuisse vocatum audiret, deceptus ostenderet, in quãto culmine virtutis staret. Puer ergo humiliter homini subiectus, atque obedientiæ ardua arce sublimatus, dũ vocatus accessit, iussus rediit, quid aliud nobis exẽplo præbet, nisi altissimæ formã obedientiæ? Vera nãq; obedientia nec præpositoz intentionẽ discutit, nec præcepta discernit, quia qui omne vitæ suæ iudiciuz maiori subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi præcipitur, operatur. Nescit n. iudicare, quisquis perfecte didicerit obedire, quia hoc tantũ bonum putat, si preceptis obediat. Sed in tanta perfecte conuersationis eius gloria, vita nostra cõsunditur. Ecce etenim ad supernã patriam sub ducibus Christiani exercitus proficisci decreuimus, sed opera diuersa, etiã si diuersis tẽporibus iubemur agere, murmuramus. Quasi

enim sese a murmuratione cõpesceret, quis ab ira tẽperaret, si vocatũ se bis, & ter audiret, & tñ ex vocãtis rũso perciperet, q; vocatus minime fuisset? Quã ꝓfecto desidiæ nostræ caliginẽ patimur, q; tantæ virtutis bonuz, q; præmij sui claritate resplendeat, nõ videmus. Vnicum etenim bonũ est ad recuperationẽ vitæ, si inobedientiæ culpa malũ sufficiens fuit ad perpetrandã mortẽ. Si ergo in malo inobedientiæ mors ꝑualuit, toties vitæ redimur, quoties obedimus. Puer itaq; Samuel nec vocat⁹, nec repulsus offendit, q; vocãtis, aut repellenti animũ videre noluit, qui in hoc solo gaudere nouerat, qõ obediuit. Et qa surgere ad laborẽ, redire aũt ad dormiendũ, pertinet ad quietẽ, qd insinuat, nisi q; vtrũq; nobis vitã ꝓparat, si obedientis animus in eo, qõ agit, nõ nisi obedientiæ bonũ pensat? Præceptũ nãq; in hoc solo pensari debet, qõ maioris ꝓceptũ est, & qui obedientiæ bonũ exequit, non iniunctũ opus debet ꝑsyderare, sed fructũ, q; ad promerẽda æternæ vitę gaudia nõ exqritur qualitas operis, sed mortificatio ꝓpriæ, & executio alienæ volũtatis. Vñ & Paulus ait. Circũcisio nihil ꝓdest, & ꝓputiũ nihil est, sed obseruatio mãdatoz. Iam ergo apud oĩpotentẽ Deũ nec ea, q̃ ad laborẽ, neq; ea, q̃ ad quietẽ pertinent, parua sunt, si ęternã vitã parare obedientibus pñt. Quisq; ergo alieno imperio subiectus est, hoc solũ cõsyderet, quia quod sibi secũdum Deum iniungitur, valde magnum, & excelsum in lucro est menti, qõ vitam præparet, in mercede retributionis. Quo cõtra inobedientes aspiciant, quia primus humani generis parẽs, a paradisi gaudijs nec furto, nec rapina, nec adulterio, nec homicidio, sed pomi vetiti inobedientia corruit. Vnde & apte colligitur, quia si parua, quæ videntur maiorũ imperia contẽpta, ab internis gaudijs separant, etia minima, quę perficiuntur, vitã parant. Operator itaq; strenuus vitę socialis, & cõmuniter secũ Deo seruientiũ pius æmulator, si æterni meriti ampliorem retributionẽ per obedientiæ bonum adipisci desyderat, in hoc solo se cognoscat excel

1. Ad Corinth. 7.

Gen. 3.

lere, si præ cæteris arbitrio maioris propriã subdiderit voluntatem. Nam nec magna lucra ieiunij, nec asperæ vitæ studia, deuotis Christi militibus in maiorum præcepto valde pensanda sunt. Maioris etenim est meriti, charitatis iniuncta refectio ieiunio propria deliberatione susceptо. Qui enim iussus carnem reficit inuitus, ieiunij præmium deuotione promeruit; & ampliorem mercedem obedientiæ manducando conquisiuit. Vocauit ergo Deus puerum, sed voce magistro simili; vt profecto modũ suæ locutionis indicaret. Causam vocationis tacuit, vt electus puer, qua humilitate obedientiæ esset, sublimis ostenderet. Ire ad præceptorẽ pertulit, vt deuotionis suæ munus offerret. Redire ad somni quietẽ finitur, vt profecto nec ea, quæ sunt minima, ꝓtemnamus. Iterato excitat, vt eum, quẽ in forma electoꝝ ponere volebat, ostẽderet, qa nec imperioꝝ instantia fatigaret. Per eum, qui reprobandus erat, audire quẽadmodum debuisset, didicit; vt profecto sciamus, quia maioꝝ imperia tunc etiam veneranda sunt, cum ipsi laudabilẽ non habent vitam; quia eoꝝ doctrina, quæ praua opatione potest superbis vilescere, humiles auditores facit ad diuinæ familiaritatis celsitudinẽ peruenire. Sed quia sequitur. PORRO Samuel necdũ sciebat Dñm,) & superius ministrare Dño perhibetur, valde cõtrarium videtur esse quod dr; quia nescire nõ poterat, cui ministrabat. Quis.n. ei seruiat, quẽ ignorat? Sed profecto per id, quod subiunctũ est; liquet id, quod sonat ꝓtrarium, qua intelligi debeat. NEQVE reuelatus ei fuerat sermo Dñi.) Per quod nimirũ datur intelligi, quia quẽ amore, & ministerio nouerat, sermonis eius reuelatione nesciebat. Nõdum enim sic vocantem audierat, quem se cognouisse, & deuotione ministerij, & virtute testabatur amoris. Sed in cõuersatione fidelium cõuenienter accipitur; nã pleriq; sub aliena institutione bene proficiunt, qui nouitatis suæ tẽpore omnipotenti Deo ministeria persoluunt; & tamen puritate contẽplationis

tionis ad internæ pulchritudinis eius speciẽ non pertingunt. Qui cum subiectionis suæ merito, etiam donum diuinæ contẽplationis accipiunt; & experientia internæ visionis intelligunt, quia sic nõdum sciebant, cui ministrabant. Quod bene Iacob ad accipiendã coniugem proficiscens, designat; qui post labore itineris, per soporem quietis Dñm vidit; sed a somno euigilans, ait. Vere Dñs est in loco isto, & ego nescieba. Neq; enim illic esse Dominũ anteq; dormiret dubitare poterat, qui esse hũc vbiq; sentiebat; sed quia tunc eũ perfectius didicit, ignorasse se illũ perhibuit, cum familiarius nõ agnouit. Via nãq; qua ad piugẽ pergitur, intentio deuotæ obediẽtiæ est, qua fœcunditas internæ charitatis cõsequi desyderatur. Iacob itaq; dormit in via, cũ fidelis subiectus mali gni spiritus supplantator, per laborem obedientiæ, ad quietem suscipitur internæ visionis. Qui profecto tunc Dñm se agnouisse fatebitur; quia dum eam, ad quã nouiter est assumptus, internæ lucis miratur speciem; quãtum ante nescierit, experientia reuelatæ pulchritudinis agnoscit. Fide etenim velut forma Deus cognoscimus; amore autem cõtemplationis is, qui fama innotuit, nobis velut ex ostensione præsentiæ, reuelatur. Bene autẽ per obedientiam proficiscens subditus, dum ad cõtemplationis altitudinem ducitur, dudum ignorasse Dñm, perhibetur; quia is quasi ex ꝑsentiæ veritate inuenitus, qui fama velut incognitus, & nõ præsentia velut cognitus, ante videbatur. Sed quia sepatim dr NONDVM sciebat Dñm, neq; reuelatus ei fuerat sermo Domini,) põt subtilius intelligi. Nam in vna eadẽq; interna Dei contẽplatione, & mira charitas cõtemplanti infunditur de fructu tantæ gloriæ, & stupor magnus in secreti verbi reuelatione. Quidam ergo Dñm sciunt, & sermonis eius reuelationem percipiunt; quia & mira dulcedine replentur ex ea, quã ex consuetudine hauriunt, infusione tantæ charitatis, & magna erudiuntur sapientia reuelatione verbi. A nonnullis vero scitur Dñs, quibus sermo

Ge. 28.

Domini nequaquã reuelatur; quia simplices quiq; sed magna cõuersatione perfecti viri, de contẽplationis diuinæ gloria ineffabilem quidem amoris dulcedinẽ contemplando percipiunt; sed tamẽ ad reuelati verbi eius altitudinem nõ pertingunt; quia ad amantiũ ordinem assumpti sunt, non ad celsitudinẽ prædicationis. Reuelatur quidẽ ei verbum, vt ametur; & ne prędicetur, absconditur. Bene aũt de eo, qui ad ministerium prædicationis eleuatur, dr, NONDVM sciebat Dñm, neq; reuelatus ei fuerat sermo Dñi;) vt dum ea, quæ nõdum habet rudis insinuat, quibus bonis ditari pdicator debeat, patenter ostendat. Nam qui illam intimi amoris virtutẽ nõdum percepit, profecto omnipotentẽ Dñm, quẽ fide velut fama nouit, præsentia illius magnæ charitatis nescit. Et si ardenter diligit, & arcana mysteriorũ discutere per spiritum nõdum nouit, iam quidẽ Dñm cognoscit, sed ad sermonis eius reuelationẽ non peruenit. De obediente autẽ puero statim subditur. ABIIT ergo Samuel, & dormiuit.) Iam quippe ad diuinæ locutionis notitiam puer instructus mittitur, cum electus subditus maioris cõsilio ad spiritalia cognoscẽda præparatur. Et dormire quidẽ ei est, in desyderio æternæ vitę quiescere, cum vꝫ animæ iam sola superna sitienti, cuncta præsentia in dedignatione sunt, vt quo studio suis ab intẽtione sua corporeum omne repellitur, amore inuisibilium abundantius repleatur. Et notandũ, quia iam quater ad somni quietem redire præcipitur, quia dum negligẽter vtimur isto seculo, circa visibilia opere, locutione, & cogitatione vigilamus. Ter ergo dormire prẽcipimur, vt ad cognitionem supernorũ per quietem operis, oris silentium, & cogitationum superfluarũ abiectionem præparemur. Quarto aũt loco ad somnũ mittimur, cum maiorum nostrorꝫ licentia, ab vtili etiam ministerio cessare præcipimur, vt dũ nulla prẽpedimur cura solicitudinis, totam se mens colligat ad intuitũ supernæ visionis. Et notandum, quia quiescentẽ puerum nesciẽte Heli Dñs

excitat, sed tamen excitato, nisi eodẽ Heli præcipiente, vocationis suæ causam nequaquã manifestat, quia electos subditos occulta inspiratione ad supernę patrię desyderium erigit, sed per quietẽ vacare eos ad eam, quaꝫ diligunt, patriaꝫ sine maiorꝫ licentia non pmittit. Quia ergo quoties vocatur puer, toties ire ad magistrũ finitur, quid est aliud, nisi qa ipsa diuinitus inspirata subiectorum desyderia maiorꝫ iudicio summittũtur? Opus nãq; subiecti diuinitus inspiratũ, tunc derogatũ esse cognoscitur, si maioris imperio, aut permissiõe peragat. Quater ergo vocatur puer a Dño, quater somni quies prẽcipitur a magistro, qtia ad temperamentũ operis, silentiũ oris, ablectionẽ internæ solicitudinis, cessationem ministerij, pro amore secretioris vitæ, per diuinã inspirationẽ succẽdimur, & tamẽ amoris nostri desyderia adimplere sine maiorum nostrorꝫ permissione prohibemur. Vocat itaq; Dñs, & vocationis causam tacet, vt permittẽte magistro semetipsum vocato subiecto insinuet. Nam qui non iusso audire, postq; vocauit siluit, vbi doctor homo præcepit, vocans Deus, vocationis causam indicauit. sequitur enĩ. ABIIT ergo Samuel, & dormiuit in loco suo, & venit Dñs, & stetit, & vocauit, sicut vocauerat secundo Samuel, Samuel. Et ait Samuel. Loquere Dñe, quia audit seruus tuus. Et ait Dñs ad eum.) Quibus profecto verbis, quia de incorporea, & inuisibili diuina substantia illud dr, quod ad corpus pertinere cognoscitur, necesse est, vt rationabiliter intelligat. Nam quo veniat, qui vbiq; est? Quo pacto stare, & loqui dr, qui corporea substantia non formatur? Sed in illa oia dictante substantia, ponuntur verba inopiæ nostræ, per quæ surgere valeamus ad cognoscẽda mysteria opationis suæ. Nam venire Dño est, præsentia gratiæ suæ corda electorum tangere, stare eius est, manenti eiusdẽ gratię suę dono, eas, quas tangit mentes, in concessæ gratiæ suæ dono retinere. Vocare aũt eius est, electam mentem ad augmẽtum maioris gratiæ excitare. Venit nãq; Dñs, &

non ſtat, cum corda negligẽtium tanguntur per gratiã, & tamen in affectu, & amore tangentis gratiæ nequaq̃ perſeuerat. Velut enim præſens, eſt veniens, & nõ ſtans, recedens, cum ex præſenti tactu diuinæ gratiæ, repente bona facere proponunt, & ſtatim derelicti, eiuſdẽ boni propoſiti intentionẽ deſerunt. Quod ſi ad vim cõtemplationis refertur, venit, & ſtat Dñs, cum electorũ corda & repente per gratiam tangit, & tacta repente non deſerit, vt veniendo viſitet, ſtando confirmet, & qui ad gaudium ſibi dilectæ mentis oſtenditur, non recedat ipſe prius q̃ illa videndo, ſatietur. Sed quia ſtare dr, diſceſſurus quãdoq; deſignatur, quia etſi aliquãdo electas animas in ſua reuelatione per aliquã tulam moram ſatiat, præſentiæ ſuæ dulcedinẽ ſubtrahit, vt ſubtractã ardentius cõcupiſcant. Venit ergo Dñs, viſitans, ſtat, ſua aliter ſe demõſtrans, vocat ad amorẽ oſtenſæ ſuæ gloriæ, per ardentiſſimũ deſyderium excitans. Vnde & toties excitatus puer, repetito noſe vocatur, quia vocatio ex noſe, deſignat affectũ magnæ charitatis, & familiaritatis. Vñ & Moyſi loquitur, dicens. Noui te ex nomine. Vocati igitur nomẽ iteratur, cum in magnã iam familiaritatem internæ maieſtatis mens videntis excipitur, & feruentibus deſyderiis ad amorẽ ſe vocantis eleuatur, vt præter id, quod audit, nil libeat, atq; in lætitia auditus ſui, imorari perpetuo cõcupiſcat. Vnde & hic aperte ſubiungit. AIT ergo Samuel. Loquere Dñe, quia audit ſeruus tuus.) Qui ergo loquere poſuit, ex neceſſitate pclusit. Quaſi enim verbis apertioribus dicat. Ego reſpondi loquere, qui aliter reſpondere non potui. Nam quid aliud deſyderare poteſt mens, in illo gaudio loquẽtis maieſtatis aſſumpta? Dicere enim menti Deo, Loquere, illam ineffabiliter dulcem locutionẽ ſemper audire, deſydera re eſt. Dicit ergo loquere, qui vellet, vt nunq̃ taceret. Vñ & ſubditur. QVIA audit ſeruus tuus.) Quaſi dicat. Quia hoc, qõ experientia interni affectus excipio, æterna frui perceptione pcupiſco. Petit ergo vt loquat,

qui hunc nunq̃ in internis ſuis affectibus ſilere deſyderat, ne qui tam ſublimi exultatione Domino loquente ſuſtollitur, ad perferendas dãnatæ humanitatis angustias, eo tacente deponatur. Nam ſi a corruptionis noſtræ tenebris ipſo loquente aſſumimur, cum vobis, per ſubtractionẽ gratiæ tacet, eiuſdẽ tenebris ſubiugamur. Merito igitur tanto ſubuectus culmine, Domino dicit LOQVERE,) quia eo interni auditus gaudio ſibi cõplacet, quo in exterioribus ſuis nihil placet, & manere cum colloquente ſecũ, tanto ardentius cuperet, quanto ad infirma ſua libentius nunq̃ deponi voluiſſet. Etiam quidem Deo cum Dño dicimus loquere; ipſo donante dicimus; ſed tamen quo affectu id ei perfectiores electi dicant, dicere non valemus; quia qõ deſyderij eſt ineffabilis, non exprimitur locutione rationis. Qué profecto affectũ bene Petrus inſinuat, qui cũ transformato Dño in mõte aſſiſteret, refulgentẽq; faciẽ eius, ſicut ſol cerneret, & ad inſtar niuis albẽtia veſtimẽta eius cõſpexiſſet, ait. Bonum eſt nos hic eſſe, ſi vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnũ, & Heliæ vnum. Qui n. dicit, bonũ eſt nos hic eſſe, ſi poſſet, ab illa viſione tantæ gloriæ nunq̃ deponi voluiſſet. Dum enim dicit Petrus Dñe bonũ eſt nos hic eſſe; & Samuel dicit LOQVERE Dñe, quia audit ſeruus tuus,) voces quidẽ diuerſæ ſunt, affectiones æquales. Hoc eni; ſignificat Petrus in monte transfigurato Dño, quod Samuel a veniente, & ſtante Dño ſecundo vocatus. Sed etſi quaſi neſciens Petrus quid diceret ab Euangeliſta reprehẽditur, huic tñ ſenſui cõtrarium non videtur. Euangeliſta quippe non affectum Petri, ſed rationẽ reprehendit; quia cum Dño aſſumptus in gloria ſeorſum, ſic eſſe ſemper cupiebat, & pro redẽptione cõmuni eum ad ignominiaz crucis deſcendere nolebat. Neſciebat ergo quid diceret, ſed ardẽter quod videbat, amabat; quia profecto tantũ bonum videbat, quod ſic non amari nullatenus poterat. Vnde etſi iuſte Petrus reprehenditur, ei tñ rationabiliter indul

Mat. 17

getur; quia amore tantæ maiestatis per fruitionem vi-
cebatur. Verūtamen cum de dicendi ignorantia Petrus
arguitur, eisdē ignorantiæ causa memoratur. Nam sub-
dens Euangelista, ait. Erant enim timore exterriti. Illa. n.
internæ maiestatis ineffabilis pulchritudo electā men-
tem, cui se delectabiliter ostendit, aliquādo mirabili pa-
uore cōcutit; ne de visionis magnitudine ad elationem
prosiliat, si eam, quā blanda cōtemplatio ad tam sūma
euehit, prouector suus spiritus timoris moderamine nō
refrenat. In vna quidē, & eadem reuelatæ gloriæ visio-
ne, & bonitas redēptoris aspicitur, ineffabiliter blādiens;
& æquitas illius ineffabiliter terrens; vt quo videtis ani-
mus de respectu Dei bonitate dulcius pascitur, consy-
deratione æquitatis territus caueat, ne inaniter satietur.
Vnde & Samuel, cuz ad diuinæ locutionis familiaritatē
sustollitur, ei non læta de electoꝝ profectu, sed de ma-
gnoꝝ defectu terribiliter nūtiantur. Nam subditur. ET
ait Dñs ad Samuelez. Ecce ego facio verbū in Israel, qō
quicūq; audierit, tinniēt ambæ aures eius.) Inter dona
quippe sublimia electa mens eo cautius ab elatione cō
pescitur, quo per oīpotentis Dei iustitiam etiam illos re
pulsos aspicit; qui donis sublimioribus fulti esse videbā-
tur. Quare & de verbo, quod facturū se esse Dominus
minatur, tinnire aures audientium prædicuntur. Aures
quippe corporis tinniunt, quādo intolerabili sonitu im-
petuntur. Nam cum vltra auditus capacitatē ei clamor
infunditur, hunc, quem officij angustia sonituz reijcit, in
tinnitum cōuertit; quia dum per aurium antea vox fi-
bilat, quæ infusa simul, ad interiora nō intrat. Ad aures
vero mentium intolerabilis clamor est, alicuius magni
repulsio prædicatoris. Clamoris ergo effusi magnitudo
non capitur; quia dum sublimia dona prędicatori repro
bo concessa recoluntur, quo diuinæ æquitatis examine
proijcitur ignoratur. In tinnitū ergo aurium effusæ vo-
cis magnitudo puertitur; quia etsi quo Dei iudicio fiat,
mentis intentione non capitur, dum diu per consyderā-

tionem pensatur, corda consyderantia timore conster-
nuntur. Velut enim de clauso magnæ vocis sonitu au-
res tinniunt, quādo de diu consyderata magnoꝝ viroꝝ
reprobatione, iustoꝝ corda pertimescunt. Sed ambæ au
res tinnire referuntur, dextera vz & sinistra. Et quia per
dexterā æterna vita, per sinistrā vero præsens designat,
& per aurē ea, quæ dicuntur, audimus; quid per sinistrā
aurem, nisi intentionē piæ operationis? & quid per au-
rem dexterā, nisi intētionē supernę visionis accipimus?
Ambæ itaq; audientis aures tinnient; quia cū summoꝝ
viroꝝ ruina ostenditur, electoꝝ intentio vtraq; turbat;
quia & pauēti corde ad contēplanda æterna se erigūt,
& sine ingenti formidine tēporalia non disponūt. Hunc
náq; aurium tinnitū passus fuerat, qui Dño loquebat,
dicens. Iustitia tua sicut montes Dei, iudicia tua abyssus Psal. 85
multa. Montes quippe Dei, summi & electi viri intelli-
guntur. Quibus profecto montibus Dei iustitia æqua-
tur, cum ardua eius mandata opere perficiunt; sed tamē
diuina iudicia abyssus multa sunt; quia etsi in sanctorū
virorū oculis recta sunt ea, quæ agunt, ante oīpotentis
Dei oculos qualia sunt, scire nō possunt. Vnde & bona,
quæ prævalent, incessanter agunt, & super se tonantem
illam iudicioꝝ abyssum pertimescūt, quia de facto Dñi
verbo, quod audiunt, tinnitu magni terroris eorū corda
quatiuntur. Apte autē non nisi audientis aures tinnire
prędicuntur. Nam & in Euangelio hoc admonet, dicēs.
Qui habet aures audiendi, audiat. Qui enim tota intē Mat. 11.
tione ad ea, quę foris sunt, vigilant, hunc timoris tinnitū
nescīunt, quia super se diuinoꝝ iudicioꝝ altitudinē ne-
quaq; pensant. Sed ecce qui subtilia Dei iudicia sup se
pensare noluit, de eo iudicioꝝ sententiæ q̄ acutæ repli-
cantur. Nam subdens, dicit. PRAEDIXI enim q̄
iudicaturus essem domū eius vsq; in æternū propter ini
quitatem, eo q̄ nouerat filios suos indigne agere, & nō
corripuit eos. Idcirco iuraui domui Heli, q̄ non expiet
iniquitas domus eius victimis, & muneribus in ęternū.)

Quia enim plerunq; iustæ seueritatis sententia, per clementiam tẽperatur, magnæ districtionis hoc iudicium est, vbi animaduersionis sententia replicando asseritur. Prædixit.n superius Heli cuius per virum Dei suppresso nomine dejectionis eius sententiã nunciauit. Quia vero & nũc idem se acturũ iurat, profecto dãnationis iudicium replicat. Qua in re etiam notandum est, quia qui inique agentes filios non corripuit, iniquitatẽ fecisse reprehenditur; quæ in æternũ victimis, & muneribus nequaq; expietur. Quis ergo erit districtio iniquitatis propriæ, si irremediabilis culpa est negligentia curæ alienæ? Nam si subditorũ peccata incorrepta perenni reatu nos obligat, audacia iniquitatis propriæ quibus nos pœnis ligat? Merito ergo audiẽtis aures tinniunt; quia nimirũ electorũ mentes, quæ hoc attente consyderant; de tanta districtione contremiscunt. Merito audientis hoc aures tinniunt; quia profecto imensitatẽ clamoris habet, quã electa corda vix sustinent. Et dextera quidẽ audientis auris tinnit; quia etsi perfectionis suæ merito se quisque ad superna contẽplanda erigit, tñ de vitæ suæ celsitudine non cõfidit. Sinistra etiam auris tinnit, quia etsi dono scientiæ habet, vt tẽporalia quis perfecte ordinet; tamẽ de perfectione ministerij sui fiduciam nullã habet. Inter dona quippe sublimia verbũ audiunt, de cuius clamore auris vtraq; tinnitũ patitur; sub quo donec ista incertitudinis vita ducit, pauere nõ desinit. Vnde & apte subiungitur. DORMIVIT Samuel vsq; mane.) Vsq; mane enim dormit, qui quousq; venturi Redẽptoris splendor appareat, in inceptæ bonæ operationis cõuersatione requiescit. Vsq; mane dormit, qui tota præsentis vitæ nocte per propositũ inchoatæ iustitiæ expectat; vt ad gaudium emeritæ retributionis, claritas sibi promissi Redẽptoris effulgeat. Verbũ enim promissum in Israel audiuit, de quo aures eius tinnire non desinũt; quia de cõspecta districtione diuinæ iustitiæ timoris spiritum hausit, sub cuius pondere ad seculi amorẽ euigilare non poterit. Sed fortasse vsq; mane dormire dr, protinnitu auris dexteræ. Nam dextera auris tinnit; quia dũ perfectus interioris vitæ amator de perfectione cõtemplationis dubitat, magis ac magis ꝓficere in ea, qua coepit vitæ sublimitate appetit. Sed q; diu in hac mortali carne sumus, maligni spiritus ad summa tendẽtibus insidiantur, & vt eos ab internæ gloriæ visione retrahãt, ineptiarum cogitationũ figmenta cõgregant; quæ internis eorũ oculis proponant. Bene itaq; dr DORMIVIT Samuel vsq; mane.) Tentatio ĩmundorũ spirituũ nox est; qui vero vsq; mane dormit, oculos tota nocte non aperit. Dormit ergo in nocte, qui figmenta dæmonum dedignatur aspicere in tentatione. Tota nocte etiã dormit, quia caligine tentationis nõ vincitur; sed viriliter sustinet, donec per aduentũ gratiæ, claritatis supernæ luce visitetur. Et tunc profecto velut mane euigilat, quia obiectamento refusi sibi post tenebras luminis, hilarescit. Quasi euigilans quippe tunc oculos aperit; quia lucẽ, qua respergitur, lætanter aspicit, qui aspicere sibi illatas tenebras non curauit. De tinnitu quidem dexteræ auris obtinet, vt qui supernis innititur, videre reproba dedignetur, & certitudinẽ sui profectus insinuat, dũ q; pace proficit, per aperta, & violenta bella nõ perdit. sequitur. ET timuit indicare visionẽ Heli.) Illud náq; ei indicare timuit, qõ sibi Dñs ostendit, vt temeritatẽ humanæ audaciæ refrenaret, vigore disciplinę. Quidá náq; adeo sunt præcipites, vt ad prælatorũ suorũ reprehensionẽ facile proruant, atq; eorũ erratibus minari futura supplicia non paueſcant. Qui nimirũ quia sanctæ scripturæ morem nesciunt, loquentẽ sibi Dãm, nequaq; audierunt. Nam quibus oĩpotens Deus loquens, prælatorũ suorũ pœnas insinuat, ea, quæ audierunt, eis dicere formidãt. Hinc ergo præpositorũ suorum reprehensores colligant, quãta se in cõsyderatione præcipitent, & lapsus sui profunda pertimescãt. Si enim ij, quibus oĩpotens Deus loquitur, prælatis suis loqui metuunt, ij quibus nequaquã

locutus est Deus, recondere se sub linguæ suæ silentiõ quanto terrore debuerunt? Timor ergo Samuelis nõ pauorem seruilẽ insinuat, sed reuerentiã debitam culmini pastorali. Nam & si negligẽs prędicator reprehensionẽ, & minas ex reatu meretur proprio, timorem reuerentiæ exigit eius ordinis celsitudo. sequitur. APERVITq; ostia domus Dñi.) Quid nam est, quod is, qui loqui timuit, domus Dñi ostia reserauit, nisi quia obedire nõ erubuit, qui indicare tristia expauit? Naꝫ superius dictũ est, SAMVEL dormiebat in templo Dñi, vbi erat arca Dei.) Puer. n. qui in templo Dñi dormisse, & nũc eiusdem aperire ostia dr, iniunctũ ministerium habuisse ostenditur, vt horis cõgruentibus aperiret ostia, & obseraret. Qui ergo visionem indicare expauit, & ostia domus Dñi aperuit, reuerentiã magistro dupliciter impendit, vꝫ cura ministerij, & custodia locutionis. Quã profecto loquendi custodiam q̃ districte tenuisset ostẽditur, si ea, quæ sequũtur, subtiliter attendantur. Nam repẽte subinfertur. VENIT ergo Heli ad Samuelẽ, & dixit. Samuel fili mi. Qui respondit, Præsto sum. Et interrogauit euꝫ. Quis est sermo, quẽ locutus est Dñs ad te? Oro ne celaueris mihi. Hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis a me sermonẽ ex omnibus, quę dicta sunt tibi. Indicauit ergo ei Samuel vniuersos sermones, & non abscondit ab eo.) Qui. n. tanta imprecationis instantia ad loquendũ coactus asseritur, magna districtione silentij obligatus fuisse declaratur. Et quia non tam pro custodia puritatis, q̃ obstinatione, pteruię quidam tacere subiecti solent, Samuel electi subditi formã ostendit, qui reuerẽter tacuit, sed tacere, loqui iussus expauit. Itaq; gemina luce cõuersationis enituit, dum qui filialis timoris virtute siluit, loquendi vtilitatẽ, loquẽdo, conquisiuit. sequitur. ET ille respondit. Dñs est, quod bonũ est in oculis faciat.) Qui simplicius q̃ debet istã Heli responsionẽ consyderat, tam recte hũc respõdisse, q̃ humiliter putat. Nam sicut auditur exterius, quid hu-

millius respondisse potuit? qui reprobationem suam audiuit, & minanti Deo imo reprobationis suæ sentẽtiam promulganti, quicqd de se facere vellet obtulit. Sed ꝑse cto ista respõsionis humilitas si subtiliter inspiciat, vera humilitas non est. Vera nãq; esse cognoscitur, quæ bonum obedientiæ in maioris imperia cõsequenda comitatur. Vere itaq; esset humilis, si sese ad emendationem culpæ, pro qua arguebatur, obtulisset. Sed & fortasse verius esset humilis, si reprehensus nequa quã responderet, sed neglectam correptionẽ scelestibus filijs adhiberet, si vel tunc pastorali zelo insisteret, & flagitiosoꝝ sacerdotum scelera digna vltione vindicaret. Dum ergo dicit DOMINVS est, qõ bonũ est in oculis suis faciat,) electionis suæ verbũ apertius protulisse cognoscitur, q̃ responsionẽ humilitatis, quia nimirum potius elegit minarum Dei causas incurrere, q̃ de perpetratis iniquitatibus filios cõdemnare. O quanti sunt adhuc imitatores Heli, qui cum minantẽ sibi omnipotentẽ Deum quotidie de sacro eloquio sentiant, & tamẽ hominibus displicere trepidant, & diuinæ indignationis minas incurrere non formidant, & dum inimicitias hominũ velut implacabiles metuunt, de Dei misericordia etiam peccando confidunt. Sed inordinata fiducia apud omnipotẽtem Deum vindictæ locũ habere potest, indulgentiam vero obtinere nõ potest. Incorrepto enim peccatori, & in culpæ suæ proposito perduranti, quid est de minanti sibi Deo dicere, DOMINVS est, quod bonũ est in oculis suis faciat,) nisi de ordinatissima Dei misericordia, inordinate confidere? De oipotentis etenim Dei misericordia ordinate cõfidit, qui hoc, quod peccando delinquit, pœnitendo corrigit, flendo tergit. Peccare ergo, & de Dei creatoris clementia ꝑsumere, pelago iustitię eius exponi est. Sic nimirum peccata perpetrata non tergere pœnitẽdo, & de Dei misericordia præsumere, in iudiciũ districtionis eius offendere est. Duꝫ ergo Heli vita in reproboꝝ prædicatoꝝ forma describitur, non soluꝫ culpa

lapſus oſtenditur, ſed etiam culpæ in præcipitatione ſe curitas. Nam qui timore pœnitẽtiæ, diuinæ indignatio nis magnitudiné placare potuit, dum neglexit, quod au diuit, incurrit, qõ meruit. Omnipotens enim Deus etſi æquitate iuſtus eſt, abundantiori tamẽ creditur miſera
ps.144 tione pius. Vnde & per Prophetã dr. Miſerationes eius
Ionæ.3. ſuper omnia opera eius. Hinc eſt qõ per Ionã Prophe tam Niniuitis minas ſubuerſionis protulit, & tñ pœnaꝫ euertendæ ciuitatis pœnitẽtibus indulſit. Hinc eſt enim
Eſa.38. ꝙ Ezechiæ regi per Prophetę oraculũ mortis pœna pro mittitur, ſed quia rex mori metuens, coram Dño ſe pœ nitentiæ lachrymis afflixit, mortẽ, qua moreretur, apud eum, quẽ timuit, non inuenit. Et ſupra quidem ſe Dñm locutum fuiſſe aſſeruit, vt domus Heli, & patris eius in conſpectu ſuo vſq; in ſempiternũ miniſtraret, ſed qui de bona agente, bona locutus fuerat, de domo, reproba ia effecta, ſententiã permutauit, dicens. NVNC autem abſit hoc a me.) Si ergo bona promiſſa reuocat oĩpo tens Deus, quia ij, quibus promiſerat, male ꝑmutantur, quanto magis minarũ effectus retrahit, cum bene ꝙuer ſos eos aſpicit, quibus pro admiſſis iniquitatibus pœnã aĩa duerſionis intimauit. Quid ergo ad hęc dicimus, qui quotidie delinquimus, atq; in reatus noſtri obligatione ſecuri ſumus? Hoc igitur ipſum ꝙ oĩſtrictionem diuinæ iuſtitiæ non timemus, nobis valde timendũ eſt, qa eece qui diuina indignatione proijcitur, pro culpa perpetrata negligentiæ, nullo timore ſolicitus fuiſſe perhibet. Sed quia ad timorez reprobi prædicatoris repulſionẽ nouimus, electi profectũ audiamus. Nam ſequitur. CRE VIT autẽ Samuel, & Dñs erat cum eo.) Hoc profecto ſi ad hiſtoriã legitur, creuiſſe puer Samuel ætate cor poris deſignatur, ſi vero vt cętera ſpiritali inueſtigatione iſta perquirimus, cũ eo Dñs eſſe deſcribitur, qui creuiſſe memoratur. Creſcit autẽ qui in virum perfectũ, mentis ætate proficit. Vnde & per Prophetã de electis ꝓficien
Pſal.83 tibus dr. Ambulabunt de virtute in virtutem, videbitur

Deus Deorum in Syon. Hinc Paulus ait. Donec occur Ad E
ramus ei in virum perfectum, in menſurã ætatis plenitu phe.4.
dinis Chriſti. Verum nõnulli ſunt, qui dum virtutibus creſcunt, elatione corruunt. Hi nimirũ creſcere videnẽ, ſed tamẽ cum eis Dñs non eſt, quia a ſe eũ alta ſentien do de ſe eijciunt, quẽ, in profectu virtutũ poſiti, per hu militatẽ ſecum habere potuerũt. Vel ſi per exteriorẽ di gnitatem creuiſſe intelligitur, Dñs cum eo eſſe memo ratur, quia profecto pleriq; in humiliori ordine religioſi ſunt, ſed cum ſubito ad culmen dignitatis peruenerint, prima opera cũ humilitate derelinquunt. Samuel igitur & proficit, & proficiens Dñm ſecum habuit; vt profecto electoꝝ prædicatoꝝ morem præferret; qui cum dona, & dignitates, qbus proſint alijs, aſſequuntur, de ſemetipſis placere Deo non negligunt; & ex eo illa, quæ pro alijs acceperunt dona multiplicant, vnde in ſemetipſis oſtẽ dunt bonũ, qõ in eis loquendo propagare ꝓcupiſcunt. Quare & ſubditur. ET nõ cecidit ex omnibus verbis eius in terra.) In terra quippe verbũ prędicatoris cadit, cum ex reproba ꝑdicatoris cõuerſatione vileſcit. Vnde & veritatis voce dr. Ad nihiluz valet vltra, niſi vt mittat Mat. 5.
foras, & cõculcetur ab hominibus. Et notandũ, quia ex omnibus verbis eius nõ cecidiſſe in terra dr; vt profecto prædicatori nihil agere liceat, quod licet reprobare. Naz quicquid agi prohibet, is profecto ſi agit, verbũ in terrã cadit; quia dum a loquente cõtemnitur, hoc audientes nequaq; venerãtur. Verbũ nãq; aliquod in terra cadere Prohibebat Dñs, cum negligentibus ꝑdicatoribus, negli gentiæ ſuæ verbũ exponebat, dicens. Quicũq; ſoluerit Mat. 5.
vnũ ex mandatis iſtis minimis, & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cœlorũ. qui autẽ fecerit, & docuerit, magnus vocabitur in regno cœloꝝ. Mandatũ nãq; nec minimũ prædicator ſoluit, cuius verbũ, ex verbis oĩbus in terrã non cadit. Dum autẽ ex oĩbus verbis Samuelis, verbũ in terrã non cecidiſſe dicit, cuius mores inſinuat Samuel, niſi qui merito & ꝑdicationis & operis

magni sunt in regno cœlorũ? Itaq; ex oĩbus verbis eius in terrã non cadit, quia omne, qõ altum sanctæ ecclesiæ perfectus prædicator loquitur, ab eo etiã sublimi prædicatur cõuersatione, cum velut in ardua specula positus, & sapientes verbo erudit, & simplicibus iter, per qõ ad æternã patriam ingredi debeant, operibus ostendit. Vñ & subditur. ET cognouit vniuersus Israel a Dan vsq; Bersabeæ, qp fidelis Samuel Propheta esset Domini.) Quid.n. per Dan, nisi simplices, & quid per Bersabeæ, nisi sapientes designãtur? A Dan vsq; Bersabeæ fidelis Samuel Propheta Dñi recognoscitur, qñ electi prædicatoris vita simplicibus ad salutis exẽplum proponitur, & sapientibus per doctrinã eius sanctæ scripturæ arcana reuelantur. Quia vero Bersabeæ puteus septimus interpretatur, possunt per Bersabeæ non solũ sapiẽtes, sed etiam iusti designari. Puteus enĩ septimus quid est, nisi gratia spiritus septiformis? Per Dan peccatorũ vita ostẽditur, quia per veterẽ prophetiam dr. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordens vngulã equi, vt cadat ascensor eius retro. A Dan itaq; vsq; Bersabeæ Samuel Dñi Propheta cognoscitur, dũ electi prædicatoris vita, atq; doctrina, peccatoribus est venerabilis, & iustis, vt in eo vĩ & lapsi bonũ videant, in quo se pœnitendo corrigant, & boni mirentur vitæ celsitudinẽ, ad quã quotidie proficiendo cõualescant. sequitur. ET addidit Dñs vt appareret in Sylo.) Superius de tẽpore reprobi pastoris dr. In diebus illis nõ erat visio manifesta. Cum itaq; ex sacro eloquio optimus pdicator ostenditur, apparere iterum Dñs prohibetur, quia nimirũ cognitio diuini cõsilij, quæ abscõditur reprobis, puritatis merito, reuelatur electis. Si enim & hominũ consilia nisi familiaribus non creduntur, oĩpotens Deus secreta suæ dispositionis æstimandus est suis patefacere inimicis? Prius ergo iusti doctoris vita pdicitur, deinde addidisse, vt appareret Dñs dr, quia pfecto diuinę lucis ostensio reprobos, & fictos fugit, quæ se electis, & mundis cordibus aperit. Vnde &

Geñ. 39

per semetipsam vera lux loquẽdo, nos illuminat, dicẽs. Beati mundo corde, quoniã ipsi Deum videbũt. Igitur vt appareret Dñs addidit, quia mundũ prædicatoris sui oculum vidit. Sed cũ addidit, VT appareret in Sylo.) in eodẽ loco illum apparuisse vice alia designat. Quia autẽ dixit vbi apparuit, ne Heli apparuisse crederetur, subsequenter & personã eius, cui apparuit, ostendit, dicens. QVONIAM reuelatus fuerat Dñs Samueli in Sylo iuxta verbum Dñi.) Tunc náq; se ei reuelauit, cum ei secretũ sui consilij, de repulsione reprobi prædicatoris aperuit. Quod profecto iuxta verbũ Dñi factũ asseritur, & hoc qõ non valde superius per virũ Dei ad Heli dictum fuerat, etiam secũdum historiam in pletũ esse sentiat. Et suscitabo mihi sacerdotẽ fidelẽ, qui iuxta cor meũ, & animã meam faciat, & ambulabit corã Christo meo oĩbus diebus. Et itẽ videbis æmulũ tuum in tẽplo, in vniuersis pĝeris Israel. Quod si iuxta spiritalẽ intelligentiã pscrutamur, qũo addit Dñs, vt electis appareat, nisi q; qui electos suos de ptẽplatione iustitię suę mirabiliter terret, etiã de ostensione gloriæ ineffabiliter demulcet. Quĩ.n. apparendo iustus, corda sanctorũ terrore cõcutit, vt appareat addit, quãdo cordi' territo dulcedo resunditur suę pietatis. Hinc est.n. quod Moysi nõ semper in igne apparuit, sed in igne aliquãdo, aliquãdo in nube. In igne quippe terrore iudicij est. Vnde & de secundo Redẽptoris nostri aduentu per Psalmistam dr. Ignis ante eũ peribit, & in circuitu eius tẽpestas valida. In nube aũt protectio miserationis exprimitur, qa eiusdem protectionis suæ blandimentũ electis suis promittens Dñs, ait. Tunc videbũt filium hominis venientẽ in nube. In igne itaq;, & nube per deserta gradiẽtibus Dñs apparet, quia mentes contẽplantium se, in hac exilij peregrinatione, etsi aliquãdo terret de iustitia, pauore dejectas, erigit blandimẽto ptectionis. Dñs itaq; Samueli apparuit, & vt appareret addidit, q; qui ab electo; mentibus in igne terroris aspicitur, in nube etiam dulcedinis

Psal. 96

Mat. 5.

Mar. 13

exhibetur. Ignis nāq; visionem intus viderat, qui nūtiā-
Psa.110 bat foris, dicens. Sanctū & terribile nomen eius. In igne
Psal.65 item eu3 visum, ostendere cupiens, ait. Venite, & videte
opera Dñi, terribilis in cōsilijs super filios hominū. Sed
qui ei in igne apparuit, vt appareret addidit, qa suauita-
tem glorię, & dulcedinis suæ, ei etiā de nube propinauit.
Psal.30 Quare & exhilaratus, qui territus fuerat, dixit. Quá ma-
gna multitudo dulcedinis tuæ Dñe, quá abscondisti ti-
mentibus te. Hinc item additam apparitionē admirā-
Psal.72 air. Quá bonus Israel Deus ijs, qui recto sunt corde. Sed
attente consyderandū est, quod subiūgitur. IVXTA
verbum Dñi.) Verbum ergo Dñi cognoscendum est,
anteq; ad apparitionē Dñi pertingere mereamur, ne in-
iusta, & indiscreta visio ignis, & nubis, non solum nobis
profectionē non ostendat cœlestis itineris, sed ad sub-
Orige. mersionem erroris nos impellat. Origenes quippe dum
apparentem Dñm, sine verbo Dñi videre voluit, visio-
nem nubis inordinate cōspexit, quia ignis apparitionē
horruit. Nam dū abnegata, vel minuta iustitia Dei, su-
perfluam eius clementiā prędicaret, asseruit, cp non solū
omnibus dānatis hoibus parceret, sed etiam de æterna
Nouat9 pœna reprobos Angelos quandoq; liberaret. Nouatus
autē ignis aspicere visionē amplius amauit, qui du3 se-
ueram oipotentis Dei iustitiam implacabilē diceret, spē
veniæ cōsequendæ, & pœnitentiæ omne remediū pec-
catoribus abstulit. Nec nouato igit̄, nec illi alij Dñs ap-
paruit, quia vterq; eo2 iuxta quod per veritatē sacri elo-
quij cernitur, omnipotentē dñm non conspexit. Tunc
ergo iuxta verbum Dñs apparet, cum ea ostensione se
menti reuelat, quā sacrę scripturę fides nō reprobat. Vñ
& apte subiungitur. ET venit sermo Samuelis in vni-
uerso Israeli.) Hæretico2 quippe sermo nō venit. No-
uatian. sermo fuit, quia iustus Deus semel lapsis fideli-
bus nequaq; parcit. Origenis sermo fuit, quia misericors
Dominus nullam creaturā rationalem perire per æter-
nam dānationē finit. Quod quia puersi ad Dominum

peccatores,

peccatores, nequaq; pereunt, & semel lapsi Angeli, & in
peccato suo mortui peccatores nunq; saluantur, hæreti-
corum profecto sermo non venit. Sermo igitur Samue
lis venit in vniuerso Israeli, quia catholici viri prędicatio
cōpletur, quę in veritate sacri eloquij recte cognoscitur.
Et notandum, quia eius sermo veniſſe dr, cui visionem
suam Dñs addidisse perhibetur, quia nimirū eius prædi
catio vera est, cui sic diuinæ iustitiæ terror ostenditur, vt
benignitas eius abundans gratia nō cęletur, v3 vt men-
tem videntis sic consspecta veritas terreat, vt etiā ostensa
benignitas mentē territam in desperationē cadere non
permittat, vt sic de benignitate præsumat, quatenus ad
prævaricationis ausum non proruat. Hæc autem in se-
cundo libello pśentis operis disputata sufficiant, vt dum
ea, quę sequunt̄, nouo principio inchoare disponimus,
dicendi etiam studium per deuotionem renouetur.

Incipit liber tertius. Caput I.

VM SACRAE historiæ sen-
sus qualiter electo2 moribus con
ueniret studiose quæreremus; alle
goriæ ordinē repetere exponēdo
distulimus. Vt ergo ea, quæ omi-
sisse cernimur, suppleamus, Quę-
ritur. Quid est q dū Samuel mi-
nistrare Dño coram Heli memo-
ratur, pretiosus sermo Dñi esse describitur? Sed (sicut su
perius est dictum) per Samuelē prædicatores sanctæ ec
clesiæ, per Heli etiā electi patres testamenti veteris desi
gnantur. Puer ergo Samuel ministrabat Domino corā
Heli, cum nouus doctor ordo Redēptoris fidem præ-
dicabat. De quo nimirū ministerio Paulus loquitur, di-
cens. Quādiu sum gentiū Apostolus, ministeriū meum Ad Ro
honorificabo. Hinc iterū dicit, Hebræi sunt, & ego, Israe ma. II.
litæ sunt, & ego, ministri Christi sunt, & ego. Ministrare 2. Ad co
ergo Dño, in laborem prædicationis pergere est. Quod rinth. II.
profecto ministerium Samuel coram Heli Dño impē-

M

disse dicitur, quia quicquid de religione nouæ fidei, nouus prædicatorꝫ ordo asseruit, hoc patrum veterũ authoritate roborauit. Domino quippe ministrabat Samuel,
Ad Ro. quando nouus prædicator asserebat. dicens. Dico enim
ma. 15. Christum Iesum ministrum fuisse circũcisionis propter veritatem Dei, gentes autẽ super misericordia honorare Deum. Qui profecto vt ministeriũ, quod Dño exhibebat, corã Heli quoq; impenderet, adiunxit, dicens. Sicut
Psa. 116 scriptum est. Laudate omnes gẽtes Dñm, & collaudate eum omnes populi. Et vt se arctius coram Heli in mini
Esa. 11. sterio Dñi cohiberet, adiunxit. Esaias enim dicit. Eritradix Iesse, qui exurget regere gentes, in eũ gentes sperabunt. Puer Samuel Dño ministrabat, cum dominicæ re
Actu. 2. surrectionis gloriã Petrus assereret, dicens. Iesum Nazarenum virum approbatũ a Deo, in nobis signis, & prodigijs, traditum per manus impiorꝫ interemistis, hũc Deus suscitauit a mortuis præfinito cõsilio tertia die, sicut impossibile erat, teneri eũ doloribus inferni. Sed hoc ministerium quod Dño exhibuit, etiam corã Heli exhibuit,
Psal. 15 quia subiunxit, dicens. Dauid enim dicit. Quoniã non derelinques animã meam in inferno, nec dabis sanctũ tuum videre corruptionẽ. Coram Heli itaq; Samuel ministrare Dño apte dr, quia electi sanctæ ecclesiæ prædicatores, dum statũ nouæ fidei prædicando erigerent, qõ ratione asserere conati sunt, patrum veterũ authoritate firmauerunt. Et tunc quidẽ sermo Dñi pretiosus fuisse perhibetur. Pretiosa quippe res paruo pretio emi nõ potest. Pretium autẽ, quo sermo Dei emitur, labor est sanctę operationis. Velut enim rem, quã habere volumus, pretio emimus, cum per sermonẽ prædicationis quem accipimus, laborẽ operis exhibemus. Tunc aũt erat sermo pretiosus, cum pro qualicũq; labore operis non dabatur, cum omnis, qui emptorẽ sermonis interficiebat, obsequium Deo se præstare cogitabat. Eo igitur tẽpore sermonis emptor multo pretio eguit, quia sine magno labore verbũ fidei seruare non potuit, qui pro eo quod

credidit, ad tormenta peruenit. Tempus nãq; tunc erat, quo is, qui emebatur sermo, non typo figuratæ moralitatis, sed apertæ locutionis pcepto hortabat, dicẽs. Qui Mat. 16
vult venire post me, tollat crucem suam quotidie & sequatur me. Hinc item dicit. Qui autẽ amat patrẽ, aut Idẽ. 10.
matrem plus q̃ me, non est me dignus. Et qui non renũ Luc. 14
tiauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Itaq; cum ministeriũ Samuelis asseritur, pretiosus sermo Dñi esse perhibetur; quia profecto interitia fidei illi qui prædicantibus æternæ vitæ doctoribus crediderunt, pro accepto verbo fidei magni laboris opa expendisse credendi sunt. Et quia Iudaicus populus iaz lumen diuinæ cognitionis amiserat; sequitur. IN diebus illis non erat visio manifesta.) Manifesta nãq; visio eius esset, si in Redemptorẽ, quem ad visitationem suam venisse audierat, credidisset. De qua nimiruz eius cæcitate subiungitur. FACTVM est autẽ Heli iacebat in loco suo, nec poterat videre lucerna Dei antequã extingueretur.) Visio nãq; Heli manifesta nõ est, quia Iudæorꝫ sacerdotium in perfidiæ suæ cæcitate sepultus est. Heli ergo iacet in loco suo, qz & literã legis hẽt, & in lege & Prophetis non habet statuz luminis, sed lapsum cæcitatis. Locus nãq; Heli vz Iudaici prædicatoris sacra lex est. Quia ergo Iudaicũ sacerdotium adhuc sacram scripturam habet, in loco suo est. Et quia virtutẽ sanctæ scripturæ nescient, ad statũ fidei non erigitur, nimiruz in loco suo non stare, sed iacere perhibetur. Quia itẽ vsq; ad mundi finem proiectus est, lucernã Dei videre non posse memoratur. Vnde & cũ quotidie tot a sancta ecclesia prædicationis hortamenta suscipiant, cũ tot sacræ fidei assertionibus Iudæi victi non credant, quid aliud, nisi hoc, qõ in sancta scriptura de eis legimus, etiam per experimentũ tenemus, quia vz proiecti sunt, nõ solum vt non videant, sed etiã vt videre non possint. Vnde & Apostoli superfluũ laborem reputantes eorꝫ, qui videre non poterant, in actibus suis dicũt. Quia indignos vos Act. 13.

fecistis æternæ vitæ ecce cõuertimur ad gentes. Sed quĩ videre non posse relatus est, Dei lucerna vocatur. Synagogæ náq; ministerium Dei lucerna fuit, quando in electis patribus, & per verę prædicationis lumẽ, & per venturi Redẽptoris promissionẽ luxit. Quæ profecto lucerna ministrante Samuele videre non potuit, quia tẽpore nouæ prædicationis, synagogæ magisteriũ pœnã perpetuę repulsionis incurrit. Et notandũ, quia non dr, lucere non poterat, quia profecto adhuc lumẽ sanctæ scripturæ pro nobis portat. Sed quod portat ignorat. Vnde & anteq̃ extingueretur, videre nõ posse dr. Nõdum enim extinguitur, & videre nõ potest, quia certe (vt iam dixi) lumen gerit, quod non attendit. Ante. n. q̃ extinguatur est donec lucet. Et quia ab eo vsq; ad mundi finẽ sacra scriptura nõ tollitur, si anteq̃ extinguatur non videt, cũ mundi finem extenditur in cæcitate. Quod si accensio eius refertur ad zelum perfidiæ, iccirco nõ potest videre, quia nõ extinguitur. Nam si ignẽ perfidię de mente extingueret, ablato impietatis zelo, ad placitum veræ fidei lumen mentis oculos aperiret. Sed dũ videre non posse dr, indigna lucerna perhibetur, & ad videndũ ea, quæ digna est, quæritur. Nam subdit, dicens. SAMVEL autem dormiebat in tẽplo Dñi vbi erat arca Dñi, & vocauit Dñs Samuelem.) Confirmata cæcitate Heli, Samuelem Dñs vocauit, quia dãnato Iudæor̃ sacerdotio ad maiorẽ gratiam nouum prædicator̃ ordinem assumpsit. Sed qui exposuit quẽ vocauit, vnde etiaz vocaret, ostendit, quia in tẽplo Dñi, vbi erat arca Samuelẽ dormire perhibuit. Templum. n. Dei est, locus vbi habitat
Psal.10. Deus. Vnde & per Psalmistã dr. Dñs in templo sancto suo, Dñs in cœlo sedes eius. Quẽ profecto locũ Paulus
1. Ad co rin.3. insinuat, dicens. Templum Dei sanctũ est, qõ estis vos. Templum itaq; Dei vniuscuiusq; est aĩa electi. Templũ vbi arca Dei reconditur, mens est, in qua diuini eloquij sacramenta per intelligentiã reseruantur. Quid ergo est aliud dormire in tẽplo, nisi per intentionis custodiam in

propria circũspectione persistere? Samuel itaq; dormiebat in templo Dei, quia nouæ gratiæ vnusquisq; prædicator, dum cuncta, quæ mundi sunt perfecte contẽpsit, in electæ suæ mentis intima circũspectione requieuit. Et quia in sacra mentis diuinæ scripturæ eruditus fuit, in templo dormiebat, vbi erat arca. Et notandũ, q; non dr, dormiuit, sed dormiebat, quia nimirũ eandem mentis suę circũspectionẽ non in transitu seruare studuit, sed in diuturnitate pseuerantiæ. Somnus itaq; Samuelis, perfectum mundi contẽptum designat in mente doctoris. Dormit ergo prædicator in tẽplo, cum repulsa a se penitus mũdana solicitudine, sese per consyderationẽ rerum spiritalium recõdit in mente. Huius náq; somni quietẽ Petrus elegerat, cum dicebat. Non est bonum relinquere Act.6. verbum Dei, & ministrare mẽsis. Hinc Ietro Madianita Moysen cognatũ suum iuste arguit, dicens. Stulto labo Exo.18 re cõsumeris tu, sed audi verba mea, & erit Dñs tecum. Esto tu populo in ijs, quæ ad Deum pertinẽt, vt referas, quæ dicuntur ad eum. Hinc Paulus ad tẽpli somnum, 1. Ad co Corinthios reuocat, dicens. Iam quidẽ delictum est in rin.6. vobis, q̃ iudicia hẽtis inter vos. Quare non magis fraudem patimini? Dormire quippe in tẽplo Dei non posse conspexerat, quos iudicior̃ occupatio a spiritali meditatione retrahebat. Dormiens ergo in templo, vocatus a Dño dr, q; ille tũc doctor ad cognoscẽda diuina secreta assumptus est, qui per cordis intentionẽ non in exteriorib⁹, sed in interioribus morabatur. Sequitur. QVI respõdens, ait. Ecce ego, & cucurrit ad Heli, & dixit. Vocasti enim me, qui dixit non vocaui te fili mi. reuertere, & dormi.) Cur is, qui vocantẽ se Dñm audiuit, ad Heli cucurrit, nisi quia se ab Heli vocatũ putauit. Et qa exemplationis typice ordine⁊ tenemus, qũo Heli putatur, cum vocato puero Deus loquitur? Sed quæcũq; in scripturis sanctis patres nostri veteres locuti sunt, ad Heli referuntur locutionẽ. Qui nimirũ quia a semetipsis nõ sunt locuti, dum Deus per eos, quæ voluit locutus est,

ea,quæ in scripturis sanctis auditur,vox Dei esse cognoscitur,q̃ per Heli profertur.Puer aũt q; loquente Deo, ad Heli cucurrit,vocẽ profecto Deus Heli simile protulit.Quid ergo est qꝫ diuinæ locutionis vox ab Heli voce nõ differt,nisi quia & per patres veteres ipse locutionem profert?Vox nãq; Heli Dei esse cognoscitur,quoniam electi patres quicqd per sacra eloquia loquunt, non a semetipsis,sed a Dño acceperũt.Vnde & in Prophetis per omnẽ fere locutionẽ repetitur,hęc dicit Dñs, vt ea,quæ Prophetę oraculo vox resonat,sentiamus nõ esse loquentis hoís,sed præcipientis Dei. Aliquãdo aũt per scripturã loquitur Deus,aliquãdo per occultã inspirationem.Reuelatione aũt occulta loquitur,cum electę menti per spiritũ aut agenda,aut docenda panduntur. Samuel itaq; cum vocantẽ se Dñm audiuit,ad Heli cucurrit;quia electus ordo prædicator̃ sanctę ecclesię hoc, qõ Deo reuelante,cognouerat,quale esset,in sacro eloquio perquirebat.Regula quippe rectæ intelligentiæ in scripturæ sacræ libris expressa est;quia diuina cõsilia ibi per venerabiles patres nostros exposita sunt;qui Spiritũ Sanctum habuerunt. Vocatus ergo tam sæpius a Dño Samuel,ad Heli cucurrit;quia ordo p̃dicator̃ in omni, qõ spiritali reuelatione didicit,patrum veterũ dicta cõsuluit,vt tunc demum a Dño sibi fuisse reuelatũ crederet,cum ab eo,quod in sacra scriptura legebat,nequaq̃ differre cognouisset. Nam facile fallitur,qui hoc,qõ occulta contẽplatione colligit,in præclara sanctę scripturę veritate nescit discutere,quale sit. Vñ & Apostolus denuntiat,dicens. Transfigurat se Sathanas in Angelũ lucis.Quo autẽ falsa,in vere lucis claritate,discernuntur? Ad Heli ergo currit Samuel,quoties a Dño vocatur,qꝫ sancti prædicatores ne falsæ lucis imagine in intima cõtemplatione fallantur,modum occultæ reuelationis,in aperta scripturæ sanctæ veritate discutiunt. Qua in re quærendũ est,quo Heli dicere cõpetat, NON te vocaui fili mi.) Sed patres nostri,qui per sacrũ eloquium

2. Ad corin. II.

nouis prædicatoribus loquuntur, non eos vocant, sed qualis sit interna eor̃ reuelatio indicat. Vocare etenim Dei,elector̃ suor̃ mentes aspiratione suæ gratiæ excitare est. Antiqui vero patres per scripturã quidem sacrã loquuntur,sed tñ aspiratione diuinæ gratiæ, corda audientium excitare non possunt.Consulta ergo sacra eloquia,dum se donũ spiritualis gratiæ dare non posse indicant,authoritate Samuelis sese Heli velut quibusdaꝫ locutionibus excusat. Sed hoc nimirũ,qõ dare non possunt,insinuare,qualiter acquiri debeat,possunt. Vnde & Heli voce,ad Samuelẽ dicit. REVERTERE, & dormi.) Quid est qꝫ vocatum puerum redire Heli ad somnum præcipit,nisi quia prædicatoribus ostendit,vt ad percipiendum donum internæ gratiæ,se per mentis quietem parent?Et notandũ,quia dr̃ REuertere.) Samuel nãq; reuertitur,cum electus prædicator a meditatione sacri eloquij ad secretũ reddit interneꝫ contẽplationis.Reuersus ergo dormiuit,quia in internæ cõtemplationis intentione requieuit.Quo in loco etiã hoc notãdum est, quia Samuel a Dño ter vocatur,ter iterum ad Heli dormire præcipitur. Quid est hoc,nisi qa tres gradus dilectionis esse,ipsa veritate docente didicimus? Diliges Dñm Deum tuũ ex toto corde tuo,& ex tota anima tua,& ex tota virtute tua.Sed quid in corde,accipimus nisi cõsilium?Quid aũt in mente,nisi volũtatem? Quid vero in virtute, nisi amoris affectio designatur? Sed & per cõsilium,quid aliud q̃; veritatis certitudinem inuestigamus? Et per voluntatẽ quid diligentes,nisi bona valde cõcupiscimus? Per affectionem,quid nisi veri gaudij perfruitionem quærimus? Per gradus nãq; dilectionis ad summa sustollimur,cum cordis nostri cõsilio veritas reuelatur,& volũtati mentis bonitas vera conceditur,atq; affectioni virtutis nostrę,per infusionẽ diuinę gratiæ,spiritale & verũ gaudium datur. Ter igitur est Samuel vocatus a Dño,quia dum ordo prædicator̃ rudis adhuc ecclesiæ ad superna se studia extẽdit,& veritatẽ

Mat. 8.

de ratione cõsilij, & bonitatem de electione voluntatis, & verũ gaudium appetijt de intẽtione affectionis. Ter etiam ad Heli vocatus accessit; quia de omni appetitu suo, sacram scripturã meditationis festinatione cõsuluit. Ter item, quia ab eo non vocaretur audiuit; quia meditando didicit, ꝙ patres nostri ad eruditionẽ nostram, sacra nobis eloquia scripta tradiderunt, & tamẽ dona nobis spiritalia dare non possunt. Quid est ergo dicere nõ reuocaui; nisi desyderium donorũ spiritalium ego non dedi? Nam si sacra scriptura, aut aliquis scriptoꝝ dona spiritalia ꝓferret, quotquot sacra eloquia legerent, quotquot sanctæ scripturæ tractatores audirent, donis spiritalibus ornarentur. Nunc vero cum multi sacrã scripturam legant, & tractantes ꝓdicatores audiant, & post studium lectionis, & prædicationis adhortationẽ alij in pristino frigore vitioꝝ suoꝝ remaneant, alij per gratiam in amorem sanctaꝝ virtutum ferueant; aperte liquet, quia ordo patrũ venerabilium dona nobis virtutũ per editas scripturas ostendit, sed amorem virtutũ, quas insinuat, solus nobis conditor tribuit. Quare & Iacobus pie admoneat, dicens. Omne datum optimũ, & omne donum perfectũ desursum est, descẽdens a patre luminũ. Hinc Paulus ait. Neq; qui plantat, est aliqd, sed qui incremẽtum dat Deus. Quid est ergo aliud dicere, non te vocaui, nisi aperta eruditione ostendere; qa hoc ꝙ fidelis anima ad superna desyderia erigitur, ex sola diuinæ gratiæ infusione generatur? Quia ergo ter vocatur a Dño, ter ad dormiendũ a magistro reuerti præcipitur; tres ille gradus dilectionis insinuat, qualiter acquirãtur. Nam quia cordi cõsilium aptauimus, cõsilium vero inuenire veritatem desyderat; magnus vtiq; sopor est necessarius, ne prius amans euigiler, ꝙ quæsita veritas inueniatur. Reuertatur ergo puer, & dormiat, vt qui veritatis lucẽ inuenire desyderat; per quietem caueat, vt ad se erroꝝ tenebras non admittat. Secũdo etiã dormiat, vt amoris obsequium oipotenti Deo ex tota mẽte impendat; vt bona,

Iaco. I.

1. Ad Corin. 3.

quæ amat pura simplicitate, nulloq; malo ꝓ velamine pallientur. Quod profecto quia non nisi magna discretionis subtilitate cognoscitur; vocatus puer a Dño, ab Heli reuerti, vt dormiat iubetur. Nã si dormire, pro ascẽdendo isto amoris gradu negligit; hoc, quod de virtute appetit, non acquirit; quia etsi iam bona, Deo aspirante amare possumus, nisi magna mentis quiete, qualia sint ipsa bona, quę volumus, non diiudicamus. Ter ergo ad dormiendũ Samuel mittitur; quia profecto nouus prædicatoꝝ ordo, vt ex tota virtute diligat, admonetur. Et quia virtutem ad affectionẽ retulimus, affectio autem mẽtis de gaudio spiritali perficitur, magnã somni quietem Samuel habuit; & dũ spiritalia per quietẽ ordo prædicatoꝝ certus didicit, sub specie veri gaudij, gaudium extraneum nõ recepit. Nam sicut de virtutibus cæteris, ita & de profectu contẽplationis, mens contẽplantis plerunq; inaniter hilarescit. Dormiuit ergo iterũ Samuel; qa nimirum ordo doctoꝝ nisi caute se in contemplatione circũspiceret, aliquãdo vane gaudendo, se vero gaudio gaudere, existimaret. Primo itaq; dormiuit, quia dũ cognoscendæ veritati animũ intendit, magna ꝓlixi subtilitate, erronea cuncta reprobauit. Secũdo dormiuit, quia cũ conditorẽ diligere ex tota mẽte didicit, magna apud se quiete disposuit, vt bonis, quæ cuperet, aliqua reproba non misceret. Tertio etiã dormiuit, vt dum supremũ gaudium de diuina contẽplatione perciperet, vanã lætitiam reprobare cõsulta mente potuisset. Et quia hoc de Samuele adhuc proficiente dicit, apte subiungitur.

PORRO Samuel nec dum sciebat Dñm, nec reuelatus ei fuerat sermo Dñi.) Dñm nãq; tunc ordo prædicatoꝝ nescijt ea perfectione, qua postea ꝓfecit. Vel fortasse iccirco nescire Dñm dr, quia alta, & profunda, quę nouerat, infirmis adhuc, & rudibus auditoribus nõ pandebat. Vnde & volentibus diem dñici aduentus agnoscere, ea, quę omnia nouerat, & indicare nolebat, veritas dicit. De die autẽ illa, & hora nemo scit, neq; Angeli in Mar. 13

cœlo, neq; filius, nisi solus pater. Quid est ꝙ sciens oĩa
filius, iudicij diem nescit, nisi quia inter cuncta, quæ no
uerat, diem sciens, nesciebat eum, vt diceret, sed eius tẽ
pus, & qualitatẽ sciebat? Hinc Ioãnes Baptista, qui Do
minum perfecte nouerat, ad eũ quasi nescius discipulos
Mat.10 mittebat, dicens. Tu es, qui venturus es, an alium expe
ctamus? Velut. n. Dñm nesciens Samuel prædicabat, cũ
Euangelista Matthæus diuinitatẽ Redẽptoris ptĕriens,
Mat.1. a sola humanitate eius inchoauit, dicens. Liber genera
tionis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraam. Sed sciebat
profecto Dñm, & reuelatus erat ei sermo Dñi, cum Ioã
Ioan.1. nes diuinitatem eius alta exponendo suscipiens, ait. In
principio erat verbũ, & verbum erat apud Deũ, & Deus
erat verbum. Nesciebat Dñm cum Paulus loqueretur,
1. Ad co dicens. Factus sum omnia oĩbus, vt omnes faceré sal
rin.9. uos. Qui. n. infirmis infirmus, & paruulis fiebat paruu
lus, & oĩbus omnia, nimirũ cum ignorantibus etiã igno
rabat. Nam vt eiusdẽ ignorantiæ verbo vteretur, Corin
1. Ad co thijs loquens, ait. Nihil iudicaui me scire inter vos, nisi
rin.2. Christum Iesum, & hunc crucifixũ. Nam cum sapienti
bus & Dñm nouerat, & sermonẽ eius reuelatum habe
2. Ad co bat. Vnde & dicit. Nos autẽ reuelata facie Dñi gloriam
rin.3. speculantes, in eandem imaginẽ transformamur, tanq;
1. Ad co a Dñi spiritu. Hinc item loquitur, dicens. Sapientiam lo
rin.2. quimur inter perfectos, non sapientiã huius mũdi, neq;
principiũ huius seculi, sed loquimur Dei sapientiã, quæ
in mysterio abscondita est. Hinc itez eum, quẽ nouerat
Ad He Dñm, prædicat, dicens. Qui cum sit splendor gloriæ, &
bræ.1. figura substantiæ eius, portansq; oĩa verbo virtutis suæ,
purgationem peccatoꝝ faciens, sedet ad dexterã maie
statis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quanto
differentius præ illis nomen hæreditauit. cui enim dixit
Angeloꝝ filius meus es tu, ego hodie genui te? Nescire
ergo Dñm dr, non ignorantia cognitionis, sed prętextu
simplicitatis. sequitur. INTELLEXIT ergo Heli
quia Dñs vocaret puerum.) Nam si non intelligeret,

per sacra eloquia ei salutis cõsilia nequaq; ministrasset.
Intellexit nãq;, quia prẽuidit. Quicquid. n. omnipotens
Deus in constructione futuræ ecclesiæ agere disposuit,
hoc veteribus patribus per sanctũ prophetiæ spiritũ re
uelauit. Nam per Amos Prophetã dr. Non faciet Dñs Amos
Deus verbum, qõ non reuelauerit seruis suis Prophetis. tertio.
Quid. n. aliud, q; nouoꝝ prædicatoꝝ vocationẽ intel
lexerat, qui dicebat. Pro patribus tuis, nati sunt tibi filij, Psa.44
constitues eos principes super omnẽ terram. Sed ei, quẽ
vocandum intellexit, etiam cõsilium subministrauit, di
cens. VADE, & dormi, & si deinceps vocauerit te, di
ces. Loquere dñe, quia audit seruus tuus.) Iam quidẽ
de somno Samuelis satis (vt arbitror) quia internæ me
ditationis quietẽ designet, ostensum est. Qui profecto
somnus ab Heli Samueli prẽcipitur, quia ad contẽplan
da interna mysteria, vacare doctor per sacrũ eloquium
docetur. Sed quid est ꝙ Samuel quoties vocatur, toties
ad dormiendũ remittitur, & tũ ei adhuc nequaq; iubet,
vt dicat Deo, LOQVERE Dñe quia audit seruus
tuus?) ibi. n. dormire iubetur, non tamẽ loqui, hic autẽ
etiam cum obedientia somni etiã licentia iniungitur lo
cutionis. Ibi etiam ad dormiendũ missо, non dr vade,
sed reuertere, hic quoq; nequaq; dr reuertere, sed vade.
Quid. n. sibi vult tanta prædicendi varietas? Quã ni
mirum varietatẽ clarius agnoscimus, si illud, qõ hoc in
loco Samuelis somnus significat, attẽdamus. Et quia su
periores somni modos, ad probationẽ nonoꝝ sanctæ di
lectionis retulimus, quid est hoc loco Samueli, id est no
uo prædicatori dormire, nisi probata iam, & cognita eadẽ
dona, cum securitatis quiete possidere? Merito igitur ei
prius non dicebatur vade, sed reuertere, nunc autẽ non
reuertere, sed vade. Qui. n. adhuc examinabat, reuerti
iubebatur, vt mentis tranquillitate aliud donũ discute
ret, qui aliud iam eadem mentis quiete cognouisset. Ei
autẽ quia iam cuncta examinãdo probauerat, vade dr,
quia ad possidenda cognita, secura iam intentione mit

tebatur. Cur ergo prius somnus sine locutione ꝑcipitur, nunc aũt somnus cum locutione, nisi quia non licebat ꝓpicere, loquere, nisi ei qui vera cognitione certus existeret, quia is, qui loqueretur mentis suæ affectibus, Deus esset? Examinanti ergo non dꝫ, quia nisi loquentẽ intus perfecte dijudicet, locutionẽ spiritualem sibi adhuc incertam, nõ debet cupere, & excipere quasi certã. Dicere enim menti Deo, loquere, est internã eius aspirationem secure excipere. Igitur perfecte cognoscenti hoc cõpetit, non probanti, quia ante iudiciũ interni examinis, sicut diuina locutio nõ probatur, ita qõ de Deo nobis est incognitũ pro certo, & cognito non excipitur. Dictũ nãq; est Samueli, VADE, & dormi,) q: cũ ordo sanctorũ prædicatoꝝ dona spiritalia per sacri eloquij probationẽ didicit, eiusdẽ sanctæ scripturæ eruditione cognouit, vt in eisdeꝫ donis, eo securius per amorẽ requlesceret, quo eorum virtutẽ apertiori ratione cognouisset. Præceptuꝫ quoq; est ei, vt vocanti Deo diceret. LOquere Dñe,) quia sacræ locutionis studio doctus est, non solum per internæ visitationis gratiam loquentẽ Dñm, deuote audire, sed silentẽ etiam, vt loqui dignaretur magnis desyderijs implorare. ABIIT ergo Samuel, & dormiuit in loco suo.) Tot habet loca ꝓdicator sanctæ ecclesiæ, quot profectus vitæ. Vnde & profectus sui loca diuinis
Iob.31. laudibus cõsecrans, beatus Iob dicit. Per singulos gradus meos pronũtiabo eum. Non.n. iam in loco examinis, sed certe cognitionis sistitur, cũ ad altiora subleuatur. Locus nanq; prædicatoris, rerum cognoscendarũ certa cognitio est. Nam de reprobis ꝓdicatoribus Dñs dicit
Hiere.2 Tenentes legem meã, nescierunt me. In loco igitur suo Samuel dormiuit, cum ordo doctoꝝ spiritalium, rerum cognitionẽ, cum certitudine veritatis retinuit. Sed in quẽ gradum proficiat, ostenditur, quia repente subinfertur. VENIT ergo Dñs, & stetit.) Quia nõ redire, sed venire Dñs dicitur, Iudææ destitutio, & sanctæ ecclesiæ visitatio designatur. Vnde non solũ venire, sed stare perhi

betur. Ad Iudææ visitationẽ se venisse insinuat, dicens. Non sum missus nisi ad oues, q̃ perierunt domus Israel. Mat.15
Sed veniens, non stetit, quia salutis suæ bonũ conténentem deseruit. Vnde & synagogæ principibus minaꝫ, dicens. Relinquatur vobis domus vestra deserta. Hinc itẽ Mat.23
denũtians, ait. Amẽ dico vobis, quia auferretur a vobis Idẽ.21.
regnũ, & dabitur genti facienti fructus eius. Ad Samuelem itaq; venit, & stetit; quia prædicatores sanctæ ecclesiæ semel assumpsit, a quibus per custodiam suæ gratiæ vlterius nõ recedit. Nam ad Samuelẽ venerat, cum nouos præferens orbi prædicatores, dicebat. Ite in orbem Mar.16
vniuersum, & prædicate Euangeliũ omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit; qui vero non crediderit, cõdemnabitur. Sed si stare debeat, qui venit Dñs, dicat. Ecce ego vobiscũ sum oĩbus diebus, vsq; ad Mat.vl.
consumationẽ seculi. Venerat ergo Dñs, non vt recederet, sed vt staret; q: nouos fidei ministros elegit, quos vsq; in mundi finẽ per sanctarũ virtutum sibi patrimonium succedentes protegit. Sed qui venit per gratiã visitans, qui stat per electionis suæ ĩmutabilitatẽ perseuerans, qd adiungat, audiamus. ET vocauit, sicut vocauerat secũdo Samuel Samuel.) Secõ quippe vocauit, quia ei in ministerio prædicationis officiũ duplex præbuit; vt vꝫ synagogæ superbiã repellendo contereret, & humilitatem gentilitatis ad fideꝫ vocando, subleuaret. Vel certe secundo vocatur; quia in destructionẽ veteris hominis, atq; in noui ædificationem excitatur. Vocatus est ergo semel, cum per spiritũ instruebatur, qualiter peccata, & vitia in peccatoꝝ cordibus delere potuisset, secundo vocatus, cum interni magisterij eum Deus documento instruxit; vt destructa in mente conuersorũ impietatis ædificatione, nouam sanctarũ virtutum fabricã erigere deberet. Quod profecto magisteriuꝫ, quia ordo sanctoꝝ prædicatoꝝ & libenter didicit, atq; ad obediendum deuote se obtulit, subditur. AIT ergo Samuel. loquere Dñe, q: audit seruus tuus.) Audire loquẽtem

Deum,præcepta eius operibus adimplere est. Quo cõtra in Euangelio reprobis per semetipsam veritas dicit.
Ioan. 8. Qui ex Deo est,verba Dei audit;propterea vos nõ auditis,quia ex Deo non estis. Sed audienti qõ insinuare appetit,subdit.nã sequitur. ET ait Dñs ad Samuelẽ. Ecce facio verbũ in Israel,qõ quicũq; audierit, tinnient ambæ aures eius.) Et idẽ verbũ aperiens,ait. PRAEDIXI enim ei, q̃ iudicaturus essem domuꝫ eius vsq; in æternũ propter iniquitatẽ,eo q̃ nouerat indigne agere filios suos,& non corripuit eos. Iccirco iuraui domui Heli q̃ non expietur iniquitas domus eius, victimis & muneribus in æternũ.) Quid.n. his verbis aliud q̃; toties iam explicata Iudæoꝝ repulsio designatur? Domẽ nãq; prædicatoris est,multitudo populi subiecti. Quaꝫ velut possidendo inhabitat,oũ pro suæ solicitudinis curam seruat. Domus ergo Heli,idest sacerdotij veteris,Iudæa fuit;quã dum per conuersationẽ reprobam coluit, prauitatis suæ maculis ímundã fecit. Qui profecto filios suos indigne agere cõspexit, quia summũ sacerdotium minoris ordinis sacerdotes in Redemptorẽ sequentes vidit,& eos non corripuit;nec ab effusione tanti sanguinis vlla eos authoritate reuocauit. Iccirco ei diuina cõminatione promittitur, q̃ domus eius in æternũ iudicetur. Iudicare etenim Dei dãnare est. In æternum ergo iudicatur, quia perire æterna pœna decernitur. Et quia hoc æterna Dei animaduersione fit,iureiurando se affirmasse perhibuit;q̃ iniquitas domus Heli in æternũ precibus & muneribus non expietur. Quod profecto aptaꝫ veritate impleri cõspicimus, quia Iudaicus populus in suæ perfidiæ obstinatione perseuerat. Quid.n. est præsens duritia,& cæcitas quondam tam electi populi, nisi iusiurandum diuinæ aiaduersionis? Nam digno supplicio se sub æterna morte cohibuit, qui ad mortẽ tẽporis, æternã vitam cogere non expauit. Sed hoc quod iureiurando asserit,prædixisse se dicit;quia nimirũ sanctæ ecclesiæ doctoribus subsequẽtibus de Iudææ repulsione

illud innotuit,quod eorum præcessoribus ante manifestauit;quia hoc per Samuelẽ ad Heli nunc dř,qõ ei per virum Dei superius dicebatur. Sequtiur. DORMIVIT Samuel vsq; mane.) Quid est q̃ per sacrũ eloquium Samuelis somnus tam attente describitur? Et qa iam quater repetisse somnus dř; multum desipit, qui a Dei spiritu hoc non spiritualiter dictuꝫ credit. Nam etsi dormisse toties recte intelligitur pro veritate historię,ad hoc scribitur,vt in veritate literæ intellectus proferantur allegoriæ. Quid ergo designat Samuelis hæc quta dormitio? Sed quia primũ somnum retulimus ad exquisitionem veritatis,secũdum ad probationem veri operis, tertium ad explanationẽ veri gaudij,quartũ ad perfruitionẽ inuentæ, & probatæ,cognitæq; perfectionis,quta somni species refertur ad studium disponendæ locutionis. Samuel igitur quinta repetitione dormiuit;qa ordo prædicatoꝝ,etsi per cordis cõsilium veritatẽ didicit, per voluntatẽ mentis bona elegit,per affectionẽ virtutis verum gaudium recepit,per certitudinẽ inuentæ, & cognitæ beatitudinis in virtutũ sublimium securitate requit, hoc tamẽ qõ in semetipso cognouit,sine magni dispensatione consilij subditis prædicare non potuit. Plerunq; etenim doctor & quæ prędicet apud semetipsum habet, sed tamẽ ea, quæ habet,prout debet, prædicare ea non potest, quia si ea,quæ dicat,iam Dño reuelante didicit, moduꝫ quo ad populũ sunt proferenda,nõ nouit. Dormiuit ergo Samuel iterũ,quia ordo prædicatoꝝ apud se magna quietis intentione disposuit,ne pdicando,verbi Dei semen inutiliter spargeret,quod vtili contẽplatione collegisset. Nam dum prædicator cõsyderare cõpellitur quid,& quãtum,siue quando loquitur,quæ dicat simul omnibus,qualiter moneat aliquos seorsum,qa magna sanctæ meditationis quiete vtitur, apte nimis in typo noui prædicatoris,Samuel iterũ dormire perhibet. Dormire quippe ei tunc est,dicendi modũ tranquilla mẽte disponere. Et euigilare ei est,a quiete meditationis ad lo

quendum exire. Et q; rationabiliter non euigilat, antecꝰ dicēda disponat, sequitur. VSQVE mane.) Mane etenim perfecta pronūtiandi verbi cognitio in mēte doctoris est. Vnde & precipites doctores Propheta arguit,
ps.126. dicens. Vanum est vobis ante lucē surgere. Ante lucem quippe surgunt, qui vsq; mane nō dormiunt, sed in vanum euigilant, quia inutiliter verbum proferunt, quod qualiter proferri debeat, meditatione nulla didicere. Vnde & cōsilium eis impendat, dicens. Surgite postquā sederitis, vt videlicet per quietē meditando, verbum colligant, quod per laborē locutionis nō in vanum, sed ad audientium lucrū spargant. sequitur. ET timuit indicare visionē Heli.) Quid nam est, quod timebat, nisi quia hoc dormiendo didicerat? Nam qui meditando verbum ordinat, ratione statuit, quādo etiam verbum dicat. Visionem quippe Samuel vidit, & Heli indicare timuit, quia doctoꝝ ordo sanctæ ecclesiæ, & Iudææ repulsionē debitam cōspexit, atq; ei eam obijcere, ante repulsionis suæ tēpora formidauit. Vnde & ad pœnitētiæ
Act.2. remedium eam potius cohortatur, dicens. Pœnitētiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrū. Quare & subdit. APERVIT ostia domus Dñi.) Quæ nam est alia domus Dñi, qꝫ sancta ecclesia? Et quæ sunt huius domus ostia, nisi spirituales virtutes? Ostia nanq; domus Dñi Samuel aperuit, quādo cōcurrentibus ad vnitatem veræ fidei, prædicatoꝝ ordo virtutum spiritalium dona patefecit. Velut. n. clausa erant domus ostia, cū sanctæ ecclesiæ virtutes ignorabantur. Bene autē cum visionē Heli indicare Samuel timuit, domus Dñi ostia aperuisse memoratur, quia prius qꝫ apertā Iudææ repulsionē, prędicatoꝝ ordo indicaret, dum ad pœnitentiā monuit, electis ad fidem currentibus, virtutū spiritalium occulta reserauit. Nam qui misericordiæ tempore dicere visa timuit, tēpore exquirendæ iustitiæ, visionē iustitiæ indi-
Act.13. cauit, dicens. Quia indignos vos fecistis æternæ vitæ, ecce cōuertimur ad gentes. Ex qua profecto ratione qō

oritur,

ōritur, quia videlicet visionem Samuelis prece magis, & imprecatione Heli indicatā fuisse perhibetur. Nam subditur. VENIT ergo Heli ad Samuelem, & dixit. Samuel fili mi. Qui respondit præsto sum. Et interrogauit eum quis est sermo, quē locutus est Dñs ad te? Oro ne cælaueris mihi. Hæc faciat tibi Deus, & hęc addat, si absconderis a me sermonem, ex omnibus, quæ dicta sunt tibi. Indicauit igitur ei Samuel vniuersos sermones, & non abscondit ab eo.) Quomodo enim ab executore diuinæ sententiæ visionem suæ repulsionis didicit; qui hoc non tam a cōminante, qꝫ ab eo qui magis precibus cogebatur, audiuit? Sed qui istud quærunt primo intelligant, quia non ad literam, sed ad spiritalem, & typicam significationem ista discutimus. Hoc enim loco venire Heli neq; ad motuꝫ corporis Iudaici sacerdotij refertur, neq; ad affectum mentis; sed tamen venire ei fuit, hoc ipsum, q rationalis Dei creatura est, prædicatoribus apparere. Venit itaq; cum in humana natura visus est, doctorūq; corda sibi ad miserendum mouit. Venire ergo Heli non est, in veteri populo accessus mentis, aut corporis; sed ostensio humanæ conditionis. Vel fortasse venire ei fuit, ex eo q ex omnibus populis ad Dei cultum electus fuit. Eum quoq; filium appellauit, quia ab illo respicitur, qui in electis patribus institutor sanctæ ecclesiæ fuisse memoratur. Vocat ergo filium nō affectu appellationis, sed ostensione amissæ dignitatis. Et quia in caligine cæcitatis aspicitur, indicari sibi visionem postulasse perhibetur. Obsecrare etenim ei est, respectu cōmunis naturæ, prędicatoꝝ mentes ad misericordiam prouocare. Qui etiam imprecationem precibus addidit; quia ordo prędicantiū, dum in tanta miseria positum Iudęorum sacerdotium attenderet, irasci sibi oīpotentem dñm timuit; si non ei verbo subueniret. Vnde & apte subiungitur. INDICAVIT ei Samuel vniuersos sermones, & non abscondit ab eo.) Omnia quippe ei visa indicauit; vt audito, qō meruit; magnitudo formidinis

ad solicitudinem eum conuerteret impetrandæ diuinæ miserationis. Vniuersos ei Domini sermones indicauit; vt dū in vetustate sua se proiectū cognosceret, per pœnitētię lachrymas, ad verę fidei renouationē festinaret. Qui profecto nūdit, dicens. DOMINVS est, qō bonū est in oculis suis faciat.) Quib⁹ nimirū verbis qd aliud, q̄ Iudaici populi perfidia clarius agnoscitur? Nam qui omnipotentē Deum Dūm vocat, adhuc ei seruire se existimat. Cū igitur Iudaico populo repulsio sua a sanctæ ecclesiæ doctoribus insinuatur, dicit; DOMINVS est, qō bonū est in oculis suis faciat;) q: dū Deo se placere per veterem institutionē credit, sanctę ecclesiæ nequaq̄ minas expauescit. Quasi enim apertiori voce Iudaica perfidia asserat, & cōminantibus sibi sanctæ ecclesię prædicatoribus dicat. Eo nobis minis vestris terrorē nullum incutitis, quo circa fidē ei nos ministrare credimus; a cuius gratia nos decidisse prædicatis. Cum ergo adiungit, FACIAT quod bonum est in oculis suis,) sanctæ ecclesiæ doctores subsanat potiusq̄ se diuinæ sentētiæ offerat. Quasi alia intētione loquatur, & dicat. Eo nobis tale aliquid non facit, quo noster est Dūs ille, quē nobis ad vindictam proponitis. Sequitur. CREVIT autem Samuel, & Dūs erat cū eo.) Quid est q̄ post̄q̄ Heli visionē exposuit, creuisse Samuel dicit; nisi quia doctor: nostr: ordo post̄q̄ verbo synagogæ filios repulit, maioris reuerentiæ gloriam apud gentilitatē inuenit? Creuit ergo, quia qui per verbi ministeriū se prius in vna gente cohibuit, postmodū sanctitatis, atq; doctrinę famam in vniuerso mundo dilatauit. Vnde & per Psalmistam dr. In omnē terram exiuit sonus eor:, & in fines orbis terræ verba eor:. Hinc iterum sanctæ ecclesiæ loquens, ait. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnem terram. Creuit itaq; cum in vniuerso mundo radiauit. Cum quo etiā Dominus esse perhibetur; quia omne qō de fama sanctitatis redoluit, omne, qō clarum per verbū luxit, de præsentia Redemptoris accepit; quē secum habuit. Nam etsi verbo Paulus non solum infirma, & terrena, sed etiā summa, & cœlestia penetrat, ex eo hanc dicendi virtutē obtinet; quę secum esse affirmat, dicens. An experimentū eius quæritis, qui in me habitat Christus? Qui. n. in se loquebat, secum erat. Redolet omni mundo per vitam; sed ex eo vitæ odorem trahit, quē ostendit, dicens. Christi bonus odor sumus in omni loco. Omnia esse de præsentia Redemptoris Ioannes insinuat, quia dicit. De plenitudine eius oēs accepimus. Samuel ergo cum creuisse dr, cum eo Dūs esse memoratur; quia doctor: ordo cum magnę sanctitatis atq; doctrinę gratia omni mūdo resplenduit, ex eo tam magnus apparere potuit, qui eum in mūdo positum nō reliquit. sequitur. ET cognouit vniuersus Israel a Dan vsq; Bersabeæ, q̄ fidelis Samuel Propheta esset Dūi.) Quibus profecto terræ nominibus, Iudææ vniuersitas designatur. Quid ergo in vniuersa Iudæa, nisi omnis designatur ecclesia? Vniuersitas itaq; Israel, quia Samuel Propheta est Dūi, recognoscit, quia profecto omnis qui fidelis est, credit, q̄ sanctor: prædicatorū ordo vera de futuris dicit. Prophetę nāq; officium est, & futura prædicere, & occulta reuelare. Prædicatores autē sanctæ ecclesiæ dū latentia quæq; vitia in mente deprehendunt, dum spiritalium virtutū secreta aperiunt, dum sanctarum scripturarū latentes intellectus ad cōmunez notitiam proferunt, dum futura cœlestis patriæ gaudia electis fidelibus repromittunt, Prophetæ ministerio vtūtur. Ab vniuerso igitur Israele propheta Dūi fidelis Samuel esse cognoscitur, quia omnipotentē Dūm fide videre non potest, qui sanctæ ecclesiæ doctoribus fidem non adhibet. Et quia eadē diuinæ cognitionis gloria in sancta ecclesia remansit, quæ se doctoribus primis aperuit, subditur. ET addidit Dūs, vt appareret in Sylo.) Sylo quippe missus interpretatur. Et quia vsq; in mūdi finem in prædicationis ministerium mittit, in Sylo Dūs apparet, qa se eis clarius ostendit, per quos lucis suæ glo

Psal. 18

Psa. 44

2. Ad corin. 13.

2. Ad corin. 2.

Ioan. 1.

riam alijs aperit. Bene autem dicitur ADDIDIT, vt appareret,) quia incessanter eliguntur, quibus claritas diuinæ lucis infunditur. Vnde & causam cur additâ visionem asserat, subdit, dicens. QVONIAM reuelatus fuerat Dñs Samueli.) Iccirco.n. vt appareat addit, quoniâ qui reuelatus fuerat Dñs, se iterũ atq; iterum reuelat, & suæ ostensionis donum a sancta ecclesia neq; subtrahit, quã ei exhibere ex eius exordio nõ cessauit. Sed qui Samueli reuelatus asseritur, quoties apparere addiderit, non refertur, quia nimirũ vsq; in mũdi finem sancta ecclesia ducitur, cui prædicatores præsunt, qui ex eo in infimis alta æternitatis gaudia prædicent, quo summa, quæ prędicant, in alta Dei manifestatione vident. Quã profecto apparitionẽ iuxta verbum Dñi factam perhibetur. Quid est aũt verbum Dñi, nisi promissio Redẽptoris? ADDIDIT ergo vt appareret iuxta verbum Dñi,) qnia promissionis suæ veritatem exhibere non desinit. Verbum nãq; Dñi in additatione
Mat.vl. apparitionis est, ecce ego vobiscũ omnibus diebus, vsq; ad consumationẽ seculi. sequitur. ET venit sermo Samuelis in vniuerso Israeli.) Sermo etenim venire cognoscitur, cuj prædicatoꝝ nostroꝝ promissio adimplet. Promissio.n. verbi est gaudiũ sine fine mãsurum. Vniuerso igitur Israeli sermo Samuelis venit, quia oĩs multitudo sanctæ ecclesiæ ad gaudiuj æternæ beatitudinis peruenit, & qõ nunc in fide sermonis a sanctis eius pdicatoribus repromittit, per rei veritatẽ eidẽ in regnis cœlestibus exhibetur. Verbum nanq; doctoꝝ in repromis-
Ioan.3. sione fidelium est, omnis, qui credit in ipsum, non perit, sed habebit vitam æternã. Vel certe sermo doctoꝝ in re-
Esa.64. promissione munerũ est, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quę prępauit Deus diligentibus se. Sermo itaq; Samuelis in vniuerso Israeli venit, quia quisquis sanctis pdicatoribus, & vitæ præsentis religiosam conuersationẽ, suadentibus, & æterna gaudia iustis promittentibus credit, ad ea, quæ pie

viuendo expectauit gaudia æterna, carne moriendo, transiuit. Vnde & is, in cuius fide promiserat, affirmat, dicens. Amen dico vobis, cœlum & terra trãsibunt, ver- Mar.13.
ba autẽ mea non transibunt. Vel certe sermo Samuelis in vniuerso Israeli iam venit, quia per effectum diuinæ animaduersionis, generalis impleta cognoscitur repulsio Iudæoꝝ. Vnde & ordinem, quo idẽ sermo in vniuerso Israeli venerit, latius expones, ait.

Caput II.

EGRESSVS nãq; est Israel obuiam Philistim in prælium, & castrametatus est iuxta lapidẽ Adiutorij, porro Philistim venerunt in Aphet, & instruxerant aciem cõtra Israel. Inito autẽ certamine terga vertit Israel, & cæsa sunt in illo certamine passim per agros quatuor milia virorum, & reuersus est Israel in castra.) Esse spiritalia prælia beatus Apostolus ostendit; dum sanctæ ecclesiæ castra ad victoriam cohortatur, dicens. Non est nobis col- Ad E-
luctatio aduersus carnẽ, & sanguinẽ, sed aduersus prin- phe.6.
cipes, & patres, & ptra spiritales nequitias in cœlestibus. De quibus profecto prælijs etiam cõsequendæ victorię consilium præbens, ait. Est scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, & galeã salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbũ Dei. Hinc Petrus exhortans, dicit. Soliciti estote, & vigilate in ora- Petri.5.
tionibus; quia aduersarius vester Diabolus circuit, quęrens, quem deuoret; cui resistite fortes in fide. Dum ergo Israelis prælia per literaꝝ referuntur, interna, & spiritalia designantur. Philistim nanq; cadentes poculo interpretantur; quo nimirũ nomine reprobi Angeli exprimuntur; quia per abundantiorẽ potum superbiæ, statuꝝ perdiderunt æternæ vitæ. Eis quippe velut poculo cadere fuit, potum superbiæ sine omni mora retractionis assumere. Nam quod potatur, facile sumitur. De quoꝝ profecto cadentium principe, velut de potante Dñs dicit.

Ioan.8. Quia in veritate nõ stetit. Velut enim potu corruit, qui superbiæ suæ velocitate ebrius, in ea, quæ fuerat ꝓditus veritate, nec ad momentũ stetit. Sed valde quærendum est qũo Israel secũdum carnem, egredi in prælium ꝓtra istos cadentes poculo intelligatur. Nemo.n. pugnat cũ eo, qui sibi subijcitur. Iudaicus ergo populus, qui malignis spiritibus per infidelitatem subiectus; contra eos in prælium qũo egredi dr. Pugnare tamẽ asseritur non veritate fortitudinis; sed fallacia æstimationis. Veritate qp̃pe fortitudinis a malignis spiritibus victus est, sed tamẽ dum patrum veterũ traditiones seruat, cũ malignis spiritibus se certamen habere existimat. Vnde & sub captiuitatis suæ vinculis tanto strictius ligatur, quãto ipsa libertatis, quã non habet, fiducia ab eorum sibi caliditate suggeritur. Versuti nãq; aduersarij occultis suggestionibus ei falsæ libertatis fortitudinẽ prædicant, vt eam, qua præmitur, caliginẽ non attendat, & eo, securius iam eũ deceptum possideant, quo ab eis, quibus tenetur, infidelitatis vinculis solui, in Redẽptorem nostrum credendo non curat. Et notandũ, quia de repulso populo dicitur, EGRESSVS est Israel.) Tunc recte exijt, cũ sacræ fidei monimẽta dereliquit. Vnde & de ijs, qui a scripturæ sanctæ mysterijs errando deuiauerant, Ioãnes dicit, 1.Ioã.2. Ex nobis exierũt, sed non erãt ex nobis. Exire igit Israeli secũdum carnem est, recte fidei terminos errando, prætterire. Sed quia alium Christũ expectare non definũt, iuxta Adiutorij lapidẽ castra ponunt. Merito igitur terga vertisse Israel dicit, quia & egressus fuisse perhibetur. Nam si intus maneret, vinci nequaq̃ potuisset, quia si se intra munitiones seruaret fidei, armatos spiritus debellaret erroris. Et qa fraude superatur, Philistim in Aphec aciem instruixsse perhibentur. Malignis nãq; spiritibus aciem instruere est, in cautis Iudæorum cordibus argumenta deceptionis ordinare. Sed inito certamine terga vertit Israel, quia dum mori metuit, malignis spiritibus non resistit. Ideo quippe pugnæ profngi terga hostibus

vertuntur, ne resistentes moriantur. Quia vero si in Redemptorẽ Iudæi credant, mori trepidant, iccirco nõ resistunt, vt viuant, quia in Redemptorem noncredunt, vt in veteri circũcisione saluentur. Resisterent quippe malignis spiritibus, si arma suæ fortitudinis, in Redẽptoris nostri fide tenuissent. Sed ideo ne moriantur fugiunt, & ideo quia fugiunt, moriuntur. Hostis nãq; insequens eo facilius fugientẽ interficit, quo is, qui fugiendo percutit, imminentis victoris sui gladio non resistit. Vnde & in eodem certamine quatuor Iudæoꝝ milia cæsa memorantur. Quæ.n. sunt hæc quatuor milia, nisi qui recipere quatuor Euangelioꝝ veritatem noluerũt. Quare, & in agris mori perhibentur, quia in erroꝝ suoꝝ latitudine immorãtur. Et quia erroris sui latibula adhuc nequaq̃ derelinquunt, Israel in castra reuersus asseritur. Nam (vt iam dixi) cuj malignis spiritibus adhuc habere certamẽ se æstimat, cum eoꝝ voluntati potius obediat, q̃ repugnet. Quia vero etiaj in bona significatione poculum accipitur, cadentes poculo, intelligi sanctæ ecclesiæ prædicatores possunt. De quo nimirũ poculo Propheta gloriatur, dicens. Impinguasti in oleo caput meũ, & poculum meũ inebrians q̃ præclarũ est. Poculum nãq; inebrians abundans est gratia Spiritus Sancti. Quæ apte poculum dr, quia eius plenitudine electoꝝ corda in momento inebriantur. Vnde & de primis sanctæ ecclesiæ pastoribus dr. Factus est repente de cœlo sonus, tanq̃ aduenientis, Spiritus vehementis, & repleuit totam domum, vbi erant sedentes. Quo nimirũ poculo prædicatores cadunt, quia dũ Sancti Spiritus gratiam abũdanter excipiunt, statum vitæ carnalis ex toto derelinquũt. Quotidie nãq; per hoc poculum velut nimie potantes cadũt, quia etsi eos aliquãdo carnales motus ad perpetrandas culpas erigunt, virtute tñ potati spiritus in statu peccati nõ inueniuntur. Cum quibus profecto quia Iudaicus populus certamen habet fidei contra Philistæos istos, carnalis Israel quotidie egreditur ad campuj belli.

Psal.22.

Act.2.

Possunt autem philistinoꝝ appellatione iccirco sanctæ ecclesiæ prædicatores intelligi, quia de errore gentiliuꝫ ad gratiam fidei per Dei misericordiã sunt perducti. Cũ quibus nimirũ Israel prælians terga vertit, quia loquenti per ora prædicatoꝝ spiritui, non resistit. In prælium nãq; Israel cõtra Philistim exierat, cum prædicanti Stephano Iudæi osibsterent, & de fidei nostræ ratione disputarent. Sed prælians terga vertit, quia resistere disputando non potuit. Nam de terga vertẽtibus, in Apostoloꝝ actibus
Act.6. dr. Non poterant resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur. Cædi aũt Israelitis est, ab infidelitatis vita separari. Bene quoq; in agris mori perhibentur, agri enim certaminis sunt sacri eloquij virẽtes intellectus. In agris igitur cæsa pugnatoꝝ Israelitarũ milia assignantur, quia qui sanctoꝝ prædicatoꝝ ministerio de Iudæa conuersi sunt, in Redemptorẽ humani generis per sanctarũ scripturarum documẽta crediderunt. Quatuor vero milia cæsoꝝ fuisse memorãtur, quia eandẽ sacri eloquij auctoritatẽ, de lege, Prophetis, Psalmis, atq; de Euangelio nouerunt. Sed & cæsis alijs, alij in castra reuertuntur, qa de Iudæa nõnulli prædicatoꝝ ministerio ad cognitionem Redẽptoris perducti sunt, sed eiusdẽ gentis plenitudo sanctæ ecclesiæ assertionibus tanto audacius aduersatur, quãto in infidelitatis suæ tenebris profundius eiecta, ad veritatis lumen non ducitur. In castra quippe ei reuerti est, aduersari non desistere. Et quia eos qui crediderant, velut stultos, & nulla sufficienti ratione superatos arguunt, sequitur. DIXERVNTQVE maiores natu Israel. Quare percussit nos hodie Dñs coram Philistim.) Quare enim hoc loco nõ est inquisitionis interrogatio, sed quærela admirationis. Sub admiratione ergo de percussione interrogãt, quia ad eam rationẽ, qua religionis suæ hoies fidem Redẽptoris excepisse cõspexerant, pertingere nõ valebant. Et notandũ, quia qui admiranter interrogãt, maiores natu de Israel fuisse memorantur, quia profecto superbi quiq; in sua sapientia

gloriantes, ad diuinoꝝ mysteriorũ cognitionem pertingere nequaq; potuerunt. Vnde & in Euangelio Dñs ad patrẽ loquitur, dicens. Confiteor tibi pr rex cœli & terræ, Mat.11.
quia abscondisti hæc a prudentibus, & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Qui profecto se percussos fuisse cõqueruntur; quia dum per eos, qui crediderunt, veterẽ legis consuetudinẽ solui cõspicerent, quædã percussionis vulnera incõprehensibili iudicio Dei inflicta sibi arbitrati sunt; quæ cõmuni dolore declamarent. Sed qui cecidisse alios cõqueruntur, quo se cõsilio ad resistendum præparent, subdunt. AFFERAMVS ad nos de Sylo arcam fœderis Dñi, & veniat in medio nostri, & saluet nos de manu inimicoꝝ nostrorum.) Et de effectu eiusdem consilij protinus subinfertur. MISIT ergo populus in Sylo, & tulit inde arcam fœderis Dñi exercituũ, sedentis super Cherubin.) Hoc est certe cõsilium, hoc opus Israelis cõtra certamen cadentiũ poculoꝝ; sed profecto cõsilium, & opus inauditũ; quia non est Israelis sm spiritũ, sed Israelis sm carnẽ, videlicet non Deum videre videntis, sed Deum, quẽ despicit, se videre arbitrantis. Quid est. n. ad Sylo mittere? nisi ad legẽ Moysi recurrere, cui a Dño dr. Veni mittam te ad Pharaonẽ. Exo.3.
Quid est afferre arcã Dñi, nisi veteris legis sacramenta, ad reprobandã nouæ fidei veritatẽ recolẽdo, adducere? Et qa eandẽ legis scientiã suoꝝ neminẽ ignorare patiũtur, in mediuꝫ eoꝝ arca adduci pcipitur. Quid est itẽ qꝫ dicunt, & saluet nos de manu inimicoꝝ nostroꝝ, nisi qa dum pertinaciter defendũt vetera, repellũt noua, & hoc habent in fiducia salutis, si ad veræ fidei rationẽ, bonoꝝ prædicatoꝝ studio trahi non possunt? Quia igitur veritatem diuinæ cognitionis per veterẽ legem habere se iactant, eandẽ arcam, quã ad saluationeꝫ suam deferri præcipiunt, Dñi exercituũ esse confirmant. Et quia incõparabili scientia eiusdẽ legis se pollere arbitrantur, dũ arca deferri dr, Dñi exercituuꝫ sedentis super Cherubin esse perhibetur. CVNQVE arca venisset, ois Israel

grandi clamore vociferatus est,) q: profecto de eo qõ carnaliter scientiam legis accipiunt, in sanctæ ecclesiæ exprobatione garriunt, sine ostensione rationis. Qui.n. clamasse, & nihil dicuntur dixisse, hoc profecto exprimunt, quod agunt, quia dum loqui spiritualia carnaliter satagunt, clamoré quidem in garrulitate habent, sed rationem veritatis non habeat. Voce quidẽ multa dicũt, sed sine ratione loquẽtes, sanctæ ecclesiæ electis in nullo obsunt, & in semetipsa synagoga loquens, inani deuotione cõcutitur, quia eius verbis sancta ecclesia non mouetur. Vnde apte nimis terra tantũ sonuisse relata est. Terra quippe Iudæa nunc dr, non quia Deo fructificet, sed propter carnalitatẽ, quia nimirũ, dum Redemptoris fidem recipere noluit, cœlestem cõuersationé penitus amisit. Sed dũ vociferatione sua cõcutitur, ea existimatione, qua semetipsam cõsyderat, esse se terribilem sanctæ ecclesiæ prædicatoribus exultat. ET audierũt Philistim vocem clamoris, dixeruntq;. Quæ nã est hæc vociferatio in castris Hebræor?) Terræ quippe sonitũ, & castror vociferationẽ Philistim audiunt, quia ij, qui in sancta ecclesia poculo Sancti Spiritus refecti sunt, Iudææ quidem & garrulitatẽ, & vanam perfidiæ deuotionem cognoscunt. Et quia eor existimationẽ in contemptu derisionis habent, subditur. ET cognouerunt qp arca Dñi venisset in castra. Timueruntq; Philistim dicentes, venit Deus in castra, & ingemuerunt.) Arca in castra Hebræor venisse, & cadẽtes poculo timuisse, atq; ingemuisse per ironiam dr, quia ad cõflictum sanctæ ecclesiæ sacramẽta legis veteris a synagogæ carnalibus defensoribus, carnaliter exponuntur. De eo nãq; disputãt, qõ si sm Dei spiritũ saperent, hostibus suis siquos haberent, in veritate terribiles esse potuissent. Dum ergo pertimuisse, & ingemuisse cadentes poculo dicũtur, nõ passiones mentium in sanctis prædicatoribus scriptura ostendit, sed subsannationẽ Iudaicæ disputationis, quæ tanto contẽptibilior, & risu dignior noscitur, quãto ad spiritalẽ

conuersationem Iudaicus populus legem a Dño spiritalem accepit, & hoc, quod spiritu donante acceperat, in spiritu nõ attendit. Quare, & eiusdẽ Iudaicæ derisionis verba addentes dicũt. VAE nobis, nõ fuit tanta exultatio heri, & nudiustertius.) Et quia abundantius deridendi sunt, subdentes, dicũt. QVIS nos liberabit de manu Deor istor sublimium.) Et notandũ, q: Deor appellatione deridentur, qui a fide veterũ patrum recedentes, se in veritate fidei existere, atq; in filior Dei numero cõfidunt. In se quidẽ illa diuinæ laudationis præconia prolata asserunt, quæ per Prophetã Dñs pronũtiat, dicens. Ego dixi Dij estis, & filij excelsi oẽs. Si itaq; mendaci existimatione oẽs Israelitæ sm carnẽ nuncupatiue Dij sunt, sublimes Dij eiusdẽ Iudaicæ existimationis mendacio, sunt sapientes Iudæor. Et quia periti synagogæ ad sanctæ ecclesiæ conflictum veniunt, ipsi sanctor prædicator voce deridentur, qui de ea, quã nõ habent, doctrinæ virtute gloriantur. Et quia de antiqua patrum veterum quersatione superbiunt, verba subsannationum supponuntur. HII sunt Dij, qui percusserunt Aegyptũ omni plaga in deserto.) Ipsi nãq; essent, si nobilitatem, quã trahunt ex carnis origine, recte fidei virtutibus illustrarent. Nunc aũt quia per carnis ꝓpaginem eor sunt filij, quor virtutes non habent, de amissa eorũdem virtutum successione, per cõtraria verba deridentur. HII sunt inquiunt Dii.) Quasi aperta derisione Iudæor sapientes, doctor nostror ordo reprobet, dicens. Carne quidem magnor viror se filios esse gloriantur, sed eor, de quor generatione superbiũt, nobilitatem fidei non cõsequuntur. Ipsi ergo sunt subsecutione generis, sed quia ipsi non sunt imitatione virtutis, cum ipsi esse dicuntur, qui virtute claruerunt, deridẽtur potius qꝫ laudentur. Et quia eor assertiones sanctæ ecclesiæ doctores pro nihilo ducũt, seqtur. CONFORTAMINI, & estote viri Philistim, ne seruiatis Hebræis, sicut ipsi seruierunt nobis.) Contra Iudæorum

Psal. 81.

quippe vanas assertiones, sanctæ ecclesiæ doctores eo nihil fortius nouiter præparant, quo quicquid a Iudæis de Redẽptoris cõtemptu falso asseritur, pro nullo pensant. Contra eos quippe congressionẽ confortarentur, & quasi virili fortitudine decertarent, si velut a sapientioribus, & rationabiliter disputantibus, assertionis suæ munimenta infringi timuissent. Quasi enim dicat, ꝓtra eos obiectiones eo robusta, & acuta aliqua nobis exquirenda non sunt, quo ipsi nequaq̃ subtilia, & timenda, sed debilia, & cõtemnenda obijciunt. Sed (vt dixi) prædicatores sanctæ ecclesiæ etsi contra Iudæos vaniloquia nouiter nulla pręparant, plana tñ, & humili veræ fidei nostræ ratione, quocũq; modo defensos synagogæ impetũ debellant. Vnde & subdit. PVGNAVIT ergo Philistim, & versus est Israel, vnusquisq; in tabernaculum suum, & facta est plaga magna nimis, & arca Dei capta est. Duo quoq; filij Heli mortui sunt, Ophni & Phinees.) Philistim. i. poculo cadentes pugnant, cũ doctores sanctæ ecclesiæ cũ catholicæ fidei vexillo Iudæis impugnantibus obuiant. Israel aũt auertitur, quia in omni disputatione, Iudæos versutia superatur. Auerti enim ei est, ex pari virtute, aduersari non posse. Qui autem præliando auertitur, in prælio quidẽ est, sed fugiens, & si virtute deficiens, nocendi tñ desyderium non amittens. Sic nãq; est ois repulsus Israel. Fugit quippe, quia doctoribus sanctæ ecclesiæ respondere nõ sufficit, sed fugiens vellet resistere, quia victus, & cõfusus cupieret, sibi suppetere, vnde veritati, qua vincit, refragari potuisset. Bene itaq; cũ auersus Israel dr, caute subiunctus est, VNVSQVISQVE in tabernaculũ suum.) Tabernaculum quippe vniuscuiusq; Israelitæ est cor, perfidiæ conclusione circũseptum. Quia igitur victi a sanctæ ecclesiæ prædicatoribus, erroris sui latibula repetunt, singuli fugientes de prælio, in suum tabernaculus reuertuntur. Et quia hoc totũ de adimpletione verbi Samuelis, videlicet de ecclesiæ primitiuę cõminatione dr,

plaga magna nimis facta fuisse perhibetur, quæ profecto plaga, pro lectoris arbitrio, & sm spiritalẽ percussionem, & sm materialem accipi quenienter potest. Nam de spiritali eos plaga, ad discipulos in pdicatione destinatos Dns dicit. Quicũq; non receperint vos, exeuntes foras de domo, vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terræ Sodomorum, & Gomorrhæos in die iudicij, q̃ illi ciuitati. Hinc iterũ dicit. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salnus erit, qui vero nõ crediderit, cõdemnabitur. Secundũ materialẽ quoq; percussionẽ plagam magnã insinuat, cum ad Hierusalẽ loquitur, dicens. Venient dies in te, & circũdabunt te inimici tui vallo, & coanguſtabunt te vndiq;, & filios tuos, & ad terram prosternent te, & nõ relinquetur in te lapis super lapidem. Hinc cõpatientibus sibi atq; lugentibus mulieribus, ad passionis suæ dignationem proficiscens loquitur, dicens. Filiæ Hierusalem nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros, quoniã ecce venient in te dies, in quibus dicent, beatæ steriles, & ventres, quæ non genuerũt, & vbera, quę non lactauerũt, tunc incipient dicere montibus, cadite super nos, & collibus, operite nos, quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Quibus ꝓfecto verbis ea, quæ Iudæos populo a Romanis principibus Vespasiano & Tito illata est, & mors, & captiuitas designatur. Tunc quippe plaga magna facta fuit, quãdo cũ internitione populi Iudæorus ciuitas & capta extitit, & euersa, quãdo pro vltione diuini sanguinis, & hostili gladio populus corruit, & qui euadere ferũ potuit, pœnas sustulit æternæ captiuitatis. Quæ profecto plagæ immensitas, auerso iam Israeli perhibet, quia Iudaicus populus ante fuit a sanctæ ecclesiæ doctoribus & victus, & reprobatus, q̃ a Romano exercitu expugnatus, peremptus, & in captiuitatẽ ductus. Nam inde expugnari, occidi, & in captiuitatẽ duci tẽporaliter potuit, quia æternæ libertatis securitatem oblatam sibi a sanctæ ecclesiæ

Universidad de Deusto Biblioteca

doctoribus non recepit. Sed & eadem plaga in Israelē veterem alta diuinæ bonitatis dispensatione decernitur, vt arca Dei a gentilibus caperetur; & diuinoꝝ sacramentorum intellectus, sanctæ ecclesię fideles tanto securius sub spiritali explanatione perciperent; quâto in Iudæa nihil remanere cernerēt, quod carnaliter exhiberet. Volente nāq; Deo, ciuitatē, templum, arcam fœderis, vetus populus perdidit; vt noua plebs sanctæ ecclesiæ eo plenius veri, & noui sacrificij mysterium recognoscat; quo apud Iudæos nouis apparentibus, vetera penitus desecisse cōsyderat. Arca itaq; Dei a Philistæis capta asserit; quia destructo more veteri, veteris scripturæ sacramenta, a gentilibus ꝑfim veritatē spiritus fideliter accipiuntur. Capit quippe arcam Dei, qui diuinę cognitionis mysteria in sacro eloquio per veritatē intelligentiæ, mētis deuotione cōprehendit. Sed capta arca, duo ꝓtinus Heli filij moriūtur; quia profecto & maioris ordinis sacerdotes, atq; minoris, in officio imolationis veteris nusq; viuunt. Mori nāq; perhibentur, qui offerre sacra oīno desiere. Sequitur. CVRRENS autē vir vnus de Beniamin ex acie, venit in Sylo in die illo, scissa veste, & cōspersus puluere caput. Cunq; ille veniſſet, Heli sedebat super sella, spectans cōtra viam. Vir autē ille postq; ingressus est, nuntiauit vrbi, & vllulauit omnis ciuitas.) Quid per virū istum exprimitur, qui de acie fugit; nisi ea pars Iudaici populi, quæ ad Redēptoris cognitionē veniendo, Iudaicā perfidiam dereliquit. Currere nāq; est fuit, a prauitate erroris sui, deuotionis velocitate desistere. Quia vero fortia agere in Redēptoris professione dispoſuit, vir fuit. Qui nimirum eo die, quo victus est, de prælio currit; quia ea fidei illuminatione, qua perfidiæ tenebras deseruit, ad prædicandū veritatem, quā nouerat, accessit. Vnde & in Sylo venisse perhibetur, quia ad prædicationē mittitur. Qui vestem scidit, quia veterē se hominem exuit, caput puluere cōsperſit, quia de splendore noui hominis, quo se induit, nequaq; superbiuit.

Scissa nāq; vestis ad decorem sanctæ cōuersationis pertinet. Consperſio pulueris, ad æstimationē humilitatis. Quia ergo sanctis prædicatoribus, nec vitæ munditia, sine humilitate, nec humilitas sufficit, sine sancta cōuersatione, vir qui in doctoꝝ typo ad annuntiandū Israelis interitum venit, & vestem scidit, & caput puluere ꝑsperſit. Hoc nanq; puluere caput consperſum portabat, qui Dño loquens, ait. Loquar ad Dominū meum, cum sim puluis & cinis. Consperſio item capite loquebatur Propheta, cum supplicaret, dicens. Meméto Dñe quia pulueris sumus. Vestem quoq; sciderat, qui confitens, dixit. Conscidisti saccum meū, & præcisisti me lætitia. Sed cuꝫ ecclesiastici prædicatoris humilitas cōmendatur, pariter & superbia Iudaici doctoris exprimitur, quia videlicet Heli super sella sedere perhibetur. In isto quippe loco Heli non pontifices, sed legisperitos synagogę insinuat. Quid est autē, ꝙ sedet super sella, nisi quia superbe extollitur de doctrina? Et quid est, ꝙ spectat contra viam, nisi quia dum superbe scripturas accipit, ei, per quę ire ad æternā patriam debuit, cōtradicit? Via quippe salutis illa est, quæ semetipsam asserit, dicens. Ego sum via, veritas, & vita. Non itaq; viam, sed cōtra viam respicit, quia Redemptorē non cognoscit, cui cōtradicit. Et bene mortuis filijs, pater super sella sedere dr, quia qui in veteri more sacrificent, synagoga non habet, & tamen qui veteri more doceant, adhuc habet. Et quia per sapiētes doctores ad ministeriū erudiebantur, dum cessauit, qui sacrificaret, & adhuc qui doceat remaneret, apte filij resurruntur mortui, & pater super sella sedere, sed de ea, quā audiuit annūtiatione Redēptoris, multitudo synagogæ non gaudium, sed mœrorē habuit. Vnde & postq; vir de prælio venit, & captionē arcæ nuntiauit, vllulasse ois ciuitas dr. Quæ nimirū tristitia, quia vsq; ad doctores peruenit, sequitur. ET audiuit Heli sonitum clamoris dixitq;, quis est hic sonitus tumultus huius?) Tumultus est vociferatio populi, sed cōfusa, cum videlicet sine di-

Scissa nāq; vestis ad decorem sanctæ cōuersationis pertinet. Consperſio pulueris, ad æstimationē humilitatis. Quia ergo sanctis prædicatoribus, nec vitæ munditia, sine humilitate, nec humilitas sufficit, sine sancta cōuersatione, vir qui in doctoꝝ typo ad annuntiandū Israelis interitum venit, & vestem scidit, & caput puluere ꝑsperſit. Hoc nanq; puluere caput consperſum portabat, qui Dño loquens, ait. Loquar ad Dominū meum, cum sim Geñ.18 puluis & cinis. Consperſio item capite loquebatur Propheta, cum supplicaret, dicens. Meméto Dñe quia pul- Psa.102 uis sumus. Vestem quoq; sciderat, qui confitens, dixit. Conscidisti saccum meū, & præcisisti me lætitia. Sed cuꝫ Psal.29 ecclesiastici prædicatoris humilitas cōmendatur, pariter & superbia Iudaici doctoris exprimitur, quia videlicet Heli super sella sedere perhibetur. In isto quippe loco Heli non pontifices, sed legisperitos synagogę insinuat. Quid est autē, ꝙ sedet super sella, nisi quia superbe extollitur de doctrina? Et quid est, ꝙ spectat contra viam, nisi quia dum superbe scripturas accipit, ei, per quę ire ad æternā patriam debuit, cōtradicit? Via quippe salutis illa est, quæ semetipsam asserit, dicens. Ego sum via, Ioā.14. veritas, & vita. Non itaq; viam, sed cōtra viam respicit, quia Redemptorē non cognoscit, cui cōtradicit. Et bene mortuis filijs, pater super sella sedere dr, quia qui in veteri more sacrificent, synagoga non habet, & tamen qui veteri more doceant, adhuc habet. Et quia per sapiētes doctores ad ministeriū erudiebantur, dum cessauit, qui sacrificaret, & adhuc qui doceat remaneret, apte filij resurruntur mortui, & pater super sella sedere, sed de ea, quā audiuit annūtiatione Redēptoris, multitudo synagogæ non gaudium, sed mœrorē habuit. Vnde & postq; vir de prælio venit, & captionē arcæ nuntiauit, vllulasse ois ciuitas dr. Quæ nimirū tristitia, quia vsq; ad doctores peruenit, sequitur. ET audiuit Heli sonitum clamoris dixitq;, quis est hic sonitus tumultus huius?) Tumultus est vociferatio populi, sed cōfusa, cum videlicet sine di-

sciplina audiendi, multis simul loquẽtibus, magnitudo fit murmuris, sine ostensione rationis. Heli ergo cum vi lulatum ciuitatis audiuit, dixit, QVIS est sonitus tumultus huius?) Quia videlicet magisteriũ synagogæ, subiectis sibi perfidis, de prædicatione Iesu Christi doIentibus, dum causam doloris audire voluit, non percepit responsionẽ rationabilem, sed confusionẽ quærelę. Vt autem excusationẽ ignorantiæ habere non posset, is, qui de circũcisione ad ministeriũ ecclesiasticæ prædicationis accesserat, ei rei veritatẽ aperuit. Vnde & subditur. AT ille festinauit, & venit, & nuntiauit Heli.) Sed quia idem Heli statim mortuus, annuntiationẽ suscepit veri venientis, qualis sit ipse audiens, subsequenter innotescit. HELI aũt erat nonaginta, & octo annoꝝ, & oculi eius caligauerant, & videre non poterat.) Perfectæ nãq; senectutis esset, si centenariuꝫ numerum annoꝝ viuendo peregisset. Cui profecto numero, quia duo anni deesse cõspiciuntur; quid est aliud, nisi quia perfectæ maturitatis existeret, si sacramentũ geminum in Redẽptoris nostri incarnatione cognouisset; videlicet veram diuinitatẽ, in humanitate eius; & verã humanitatem, in diuinitate. Nunc aũt quia multa de lege veteri, plurima de mãdatis cœlestibus recte intelligit; nonagin ta, & octo annoꝝ est. Et dum Deũ credit; & ex Virgine nasci potuisse per carnem, & humanitatis eius naturã suscipi abnegat in diuinitate, centũ annoꝝ non est. Vnde & audita viri relatione, iuste moritur; quia sine fide Redemptoris ei bona, quæ cognoscit, & alia nequaq; prosunt. Et quia alto, & incõprehensibili iudicio Dei cæcitas ignorantiæ eius menti incutitur, caligasse, & videre non posse memoratur; sequitur. ET dixit ad Heli. Ego sum qui veni de prælio, ego qui de acie fugi hodie.) Quasi in prælio se fuisse memorabat ille, qui dicebat: Audistis conuersationẽ meam aliquãdo in Iudaismo, quoniaꝫ supra modũ persequebar ecclesiam Dei, & expugnabã illam; & proficiebã in Iudaismo supra multos

Ad Galat. 1.

coætaneos

coætaneos meos, in genere meo, abundantius æmulator existens paternarũ mearum traditionũ. Sed de prælio venit, qui dicit. Qui prius fui blasphemus & perse- 1. Ad Ti
cutor, sed misericordiã consecutus sum, qꝛ ignorans feci. mo. 1.
Fugere ergo de acie Iudæo quid est aliud q̃ a perfidorum errore separari? Et de filio venire quid est, nisi recte fidei bonum alijs nuntiare? Fugere nãq; metuentis est, venire volentis. Quo in loco, quia prius dr̃ venire de prælio, q̃ ex acie fugere; cuꝫ prius deferatur perfidia, q̃ veritas prædicetur, mirũ non est. Nam hoc qp de acie se fugisse posterius dicit, non ad ordinẽ quo factum est, dicitur; sed ad certitudinẽ verbi, qõ præmisit. Quod etiaꝫ ꝑm historię ordinẽ demonstratur; quia nisi prius de acie fugisset, venire de prælio nequaq̃ potuisset. Nos autẽ, qui ꝑm spiritum spiritalia, etiam in rebus Iudæorũ carnaliter gestis, inquirimus; illum virũ, quem loquentem paulo superius introduximus, attendamus. Nam auditum est ab ecclesia, quia is, qui quondã persequebatur, Euangelizaret; sicut scriptum de eo iam Euangelizante est. Cum autẽ venisset Hierusalem, tentabat sciungere Act. 9.
discipulis; & omnes timebant eum, non credentes, quia esset discipulus. Hinc item ad Ananiam discipulũ, Dominus Damasci, apparens, ait. Surgens, vade in vicum, qui vocatur Rectus, & quære in domuꝫ Iudæ Saulum nomine Tarsensem, & impone sibi manũ, vt visum recipiat. Qui nimirum confestim Dño respondit, dicens. Domine audiui a multis, quãta mala sanctis tuis fecerit in Hierusalem, & potestatẽ habet a principibus sacerdotum, alligandi omnes, qui inuocant nomẽ tuum. Cum ergo illum Iudæis prædicabat, quem impugnare minis solebat, & cædibus, nimirũ de prælio veniebat. Sed duꝫ ei prædicanti, discipuli oẽs se iungere timerent, de acie eum fugisse dubitabant. De prælio quippe veniebat, cũ a vocante Dño in terrã prostrato, dictum fuerat. Surge, Act. 9.
& ingredere ciuitatẽ, & dicetur tibi, quid te oporteat facere. Sed fugisse eũ de acie Anania non credidit, qui ea

mala quæ sanctis in Hierusalem fecerat, & potestatem quã acceperat, Domino præcipienti intimauit. Vt ergo eum venisse de prælio, & fugisse de acie veraciter demostraret, eidem Ananiæ Dñs præcipit, dicens. Vade, quia vas electionis est mihi iste, vt portet nomẽ meum corã gentibus, & regibus, & filijs Israel. Et notandũ, q; eo die, quo hæc nũtiabat se venisse de prælio, & fugisse de acie asserebat. In die quippe fugiunt, quia attestante veritate, qui in tenebris est, nescit quo vadat. Hinc etiam scriptum est. Qui dormiunt, in nocte dormiũt, & qui ebrij sunt, in nocte ebrij sunt. Et quia in exẽplo beati Apostoli Pauli, virum de acie fugientẽ videre cæpimus, hoc q; in die fugiat, attendamus. Nam nox erat, quãdo aciem contra sanctam ecclesiam cõstruebat, quando acceptis epistolis a principibus sacerdotũ ad Damascum, minarum, & cædis spirans in discipulos, festinabat. Sed qui in nocte bellũ parauit, in die fugijt, q; in itinere lux de cælo eũ subito circũfulsit, in terrã; prostrauit, ineffabili pauore terruit, vt tenebras imensi erroris agnosceret, & proea, quã expugnabat, nocte ecclesia, in diei lumine diuinitaret. In die igitur fugijt, quẽ, vt perfidiæ noctem desereret, de cœlo ostensa Redemptoris claritas circũfulsit. Quid est ergo q; eo die se fatetur venire de prælio, quo de acie fugerit, nisi quia rectæ p̃dicationis intentio designatur. Quidam nãq; eo die de acie fugiunt, sed alio veniunt de prælio, q; errores pristinos, amore æternæ vitæ derelinquũt, sed cum ad prædicationis ministeriũ assumuntur, de sua prædicationis facundia, tẽporales retributiones appetunt. Alio igitur die q̃ eo, quo fugerant, veniunt, quia nimirũ recti sunt, cõuersatione, sed prædicationis intentione peruersi. Sancti ergo prædicatores, qui per Redẽptoris nostri gratiam de circũcisione crediderunt, non alio die, sed eo, quo de acie fugerat, de prælio venerunt, q; profecto vtrũq; donum in superni amoris splendore cõsecuti sunt, veritatẽ. s. conuersationis, cũ prædicatione verbi. Et quia Iudaicũ magisterium, & si

Ioã. 12. 1. Ad Thes. 5.

non intentione cognoscendæ veritatis, curiositatis tamẽ solicitudine sanctor; prædicatorũ assertiones audire voluit, sequitur. CVI ille ait. Quid actum est fili mi.) Sub vnius quippe descriptione, omnibus loquitur, qa gentis suæ homines vidit, quos aliquãdo doctrina legis instruxit. Vel fortasse filium vocauit, non affectu amoris, sed adulatione calliditatis, vt eo hũc facilius per deceptionẽ caperet, quo, se eum paterno affectu diligere, demonstraret. Eum itaq; filium vocat, a quo quid actũ fuerit, scire appetit, vt profecto ille pro impenso honore adulationis, seriem puerteret veritatis. Honor igitur appellationis non ad amorẽ refertur, sed ad calliditatem. Sed qui prælatæ laudis fauorẽ respuit, ꝓstanter vera patefecit. Vnde & subditur. RESPONDENS autẽ qui nuntiabat. Fugit (inquit) Israel coram Philistim, & ruina magna facta est in populo. Insuper & duo filij tui mortui sunt, Ophni, & Phinees.) Hoc nãq; vir fugiens nuntiauit, quod experientia didicit. Quid est igit q; fugisse Israelẽ asserit, nisi quia cõstanter affirmat, qõdum Iudaicus populus legis sensum carnaliter retinet, spiritalibus sanctæ ecclesiæ doctoribus resistere disputando non potest. Et quid est q; magnã ruinam factam fuisse in populo prædicat, nisi quia oẽs qui de Iudaico populo verbum fidei repulerunt, æterna morte perijsse confirmat? Et quid est q; duo Heli filij mortui referũtur, nisi quia vterq; ordo veteris sacerdotij defecisse asseritẽ? Et quid est q; arcam Dei captã fuisse dicit, nisi quia cognitionem diuinor; sacramentor; a Iudæis ablatã, atq; a gentibus fideliter apprehensam asserit, quia a gẽtibus iam Dei gratia vocãte, fidelibus diuina mysteria cognoscuntur? Sequitur. CVNQVE ille noiasset arcam Dei, cecidit Heli de sella retrorsum iuxta ostium, & fractis ceruicibus, mortuus est.) Quid est q; Heli audita Israelis fuga, relata sibi ruina populi, intimata filiorum morte, de sella nequaq; cadit, cognita aũt arcæ captione, & de sella cadit, & vitam perdit? Sed quia in Heli sa-

pientes Iudæorꝫ, & legis peritos designari diximus, audita Israelis fuga, de sella nō cecidit, quia ꝙ simplices synagogæ filij, a sanctæ ecclesiæ doctoribus in prædicatione superentur, pro paruo ducit. Non cadit relata sibi ruina populi, quia dū perire audit eos, qui in Iudaismo moriuntur, nequaq̄ expauescit. Intimata filiorꝫ morte non cadit, quia & obiecta sibi sacerdotij vtriusq̄ cessatione, superbire non definit. Illata autē sibi arcę captione cadit, quia dum sacramēta scripturæ suæ profunde, & spiritaliter sciri a sanctæ ecclesiæ prędicatoribus, & fidelibus videt, de ea, quā carnaliter tantuꝫ intelligit, sacri eloquij eruditione superbire non audet. De sella igitur cadit, quia spiritali cognito, superbire de carnali magisterio nō præsumit. Sed quia vera prædicari sublimiter audit, & nequaq̄ credit, dum cōfunditur, & non saluatur, cadit, & moritur. Cadit quippe de sella, quia extolli desinit de doctrina. Sed cadens, moritur, quia si ratione vincitur, eiusdem tamē rationis iudicio, peruenire ad æterna gaudia non meretur. Qua in re notandū est, qꝛ qui cadens moritur, iuxta ostium cadit. Quid est. n. ꝙ cadit iuxta ostium, nisi qꝛ dum cęcus errat, impingit in Redēptorem? Qui nimirū de semetipso asserit, dicens. Qui
Mat. 21. ceciderit super lapidē istum cōfringetur, super quē vero
Ioā. 10. ceciderit, cōteret eum. Ipse quoq̄ de semetipso ait. Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur, & egredietur, & regredietur, & pascua inueniet. Iuxta ostium ergo mortuus est Heli, quia synagogæ magisteriū iccirco perijt, quia in Redemptorē offendit. Ibi enim cecidit, vbi deliquit. Qui etiā cadens, ceruices fregit. In ceruice tumor tēporalis potentiæ designatur. Fracta ergo ceruice moritur, qui perfidiæ magnitudine amissa, regni potentia condemnatur. Potest quoq̄ per ostium, sacræ scripturæ litera designari. Nam velut per ostiū ad æterni templi atria ducimur, dum per sacri eloquij literā, ad allegoricam, & spiritalem intelligentiā subleuamur. Intus quoq̄ rex cernitur, quia promissus Redēptor humani generis, in spiritali sacræ scripturæ intelligentia inuenitur. Heli ergo iuxta ostium mortuus cecidit; quia ꝙ ipse eto synagogæ magisteriū iccirco interijt, quia per spiritalem scripturā eum, qui in spiritu promissus, Redēptorem humani generis fuerat, non spiritaliter; sed carnaliter quæsiuit. Iuxta ostium nāq̄ mortuus est, qa de eo interijt, quod spiritalem Redēptoris promissionē, non ꝺm intelligentiā spiritalem, sed ꝺm simplicē locutionem historiæ intellexit. Et quia per doctrinæ suæ studiū, multo tēpore Iudææ non amore bona operanti, sed timore a malo declinanti, prefuit, sequitur. SENEX eni erat, & grādęuus, & ipse iudicauit Israel quadraginta annis.) Senex etenim fuit, & grandæuus diuturnitate temporꝭ. Quadraginta vero annis præfuit per timorē legalium mandatorꝭ. Quadragenarius quippe numerus ad peccatores pertinet. Vnde & quadragesimæ tēpus in sancta ecclesia eodē dierum numero consecratū est, vt videlicet ea, quæ cōmittimus peccata, tergere pœnitendo studeamus. Quadragenarius quippe numerus ex denario, & quaternario cōsumatur. Et qꝛ peccando decalogum diuinę legis transgredimur, ipsam vero peccandi facultatem ex ea, qua consistimus, quatuor elementorꝭ compactione cōtrahimus, sub numero quadragenario quādiu in peccato existimus, ꝓtinemur. Heli ergo quadraginta annis Israelem iudicauit, qꝛ synagogæ magisterium, & austeram legis disciplinā, ad timorem subiectæ plebis exhibuit; vt materiam humanæ ꝓditionis per concupiscentiā fragilem, in statu iustitiæ per timorē reti neret. Sed iam mortuus est Heli, iam fractis ceruicibus iuxta ostium iacet; sed tamē prauæ doctrinæ eius virus in semine remanet. Iam quippe qui non credit de Iudæorum sapientibus iudicatus est; sed quę in eius instructione prauitatis semina mentes cōcipiunt, qui eius doctrina filij nascuntur, perfidiæ eius vesaniam non relinquunt. Quare & subditur. NVRVS aūt eius vxor Phinees ꝓgnans erat, vicinaq̄ partui, quæ audito nūtio

quia capta esset arca, & mortuus socer suus, & vir suus, incuruauit se, & peperit. Irruerũt. n. in ea dolores subiti. In ipso aũt momento mortis eius dixerunt ei, quæ stabant iuxta eam, Ne timeas, quia filium peperisti. Quæ non respondit, neq; animaduertit.) Quæ autẽ fuit nurus Heli, nisi plebs Iudæor reprobis sacerdotibus subiecta? Quæ, quia per eor prædicationẽ semina perfidiæ in mente susceperat, prægnans erat. Et quia conceptam malitiam, ipsa quoq; cogitabat, effundere, non solũ prægnans fuisse dr; sed etiam partui vicina. Quid est aũt q audita arcæ captione, & soceri, atq; viri sui morte, peperisse dr; nisi quia Iudaicæ plebis residuũ, dum spiritualia sacramenta scripturarũ ad gentium eruditionẽ transisse cognoscit, dum sapientes synagogæ cum vtroq; sacerdotio interisse iam cõspicit, ea, quæ concepit hæresis suæ semina, loquẽdo effundere non desistit? Parere aũt ei est, cõceptam prauitatẽ loquendo alijs aperire. Et q reproba prædicat, dũ parere asserit, incuruata memoratur. Velut enim nõ se curuantes pariunt, qui cœlestia loquuntur; q: in statu fidei auditor suor corda ad studium erigunt bonæ operationis. Quæ igitur praua asserit, incuruata parit; q: profecto hoc sibi loquẽdo agitur, vt quo attentius loquitur, in damnationis suæ baratro profundius deponatur. Recte igitur dum ad partu incuruatur, mori dr. Pariens nãq; moritur, quia in blasphemiæ suæ merito cõdemnatur. Et q: mortis suæ torméta non præuider, subiti dolores in eam irruere dicũtur. Subiti nãq; dolores sunt, repentinę afflictiones mortis, sine præuisione venientis. Subito enim dolores irruunt, cum Iudaicæ plebi supplicior perennium retributiones obuiant; quæ nunc in contẽptu veritatis posita, nõ formidat. Quia enim pro paternarũ traditionum obseruatione, ad æternã vitam moriendo se transire æstimat, in subitos dolores tunc corruit, cum sustinere tormenta inchoat, quæ non sperauit. Et notandũ quia de moriente dr, irruerunt in eam dolores subiti; quia videlicet dum

per carnis molestias ad exitum vitæ cogitur, tunc flagella dolor irruere in eam temporaliter incipiunt; quibus eius impietas æterna vindicta puniatur. Et quia vicino exitu reprobæ Iudæor mentes se alterutrũ ad perfidiã cohortantur, IN IPSO aũt momento mortis eius, dixerunt ei, quæ stabãt iuxta eam. Ne timeas q: filium peperisti.) Filium quippe peperit; quia durũ in nequitia, & insuperabilẽ populum erudiuit. Quæ autẽ mulieres iuxta stant, nisi mentes æquali ordine impietatis astrictæ. Stant quippe non veritate, & rectitudine fidei; sed præsumptione, & iactantia religionis. Iccirco eam, ne timeat, cohortantur, quia filium peperit; vt videlicet tãto securius in veteri traditione mori nõ timeat, quãto illos ẽt in ea obduratos, & inconuertibiles aspicit, quos suo magisterio eruditos cognoscit. Sed dũ in se abũdantius dolere cõpellitur, pro nihilo ducit, quicquid alij sua eruditione profecerunt; vnde & subditur. QVAE nõ respondit, neq; animaduertit.) Nam dum æterni doloris experiri amaritudinẽ inchoat, hoc, quod tẽporaliter alijs præfuit, non delectat. Vel certe iccirco de nato puero non lætatur, quia is, qui gignitur sua institutione, in captiuitate cõspicitur. Vnde & subditur, ET vocauit puerum Hichaboth, dicens. Translata est gloria Dñi; q: capta est arca Dei.) Arca quidẽ capitur, quia iam authore Deo, a veris fidelibus sanctæ scripturæ sacramẽta, veræ intelligentiæ capacitate retinentur. Et gloria Israel translata est, quia postq; a vera religione cecidit, redolere per bonæ famæ opinionẽ cessauit. Bene autẽ non perire Israel gloria dr, sed transferri, quia religionis fama, quã perdidit, ad gentilitatẽ transiuit. Translata quippe est gloria, quia in sancta ecclesia veræ religionis fragrantia redolet, quæ in fide Redemptoris posita, pro æterni splendoris certitudine, quã expectat, donũ Sancti Spiritus pignus tenet. Iccirco de nato filio lætari refugit, qa profecto dum ad gentes transisse præteritã gloriam cõspicit, ad captiuitatẽ se parere ingemiscit. A translatione

etiam gloriæ filium nominat, quia profecto impietatē, in qua permanet, quasi prælato nomine perpetuo repre sentat. Potest autem per hoc ꝙ a matre ei nomen impo nitur, aperte intelligi quod videmus. Ex ea enim nomē suscepit, a qua ei meritū impietatis venit. Sequitur.

Caput III.

PHILISTIM autem tulerunt arcā, & asportauerunt a lapide Adiutorij in Azotum. Tulerunt Philistim arcā Dei, & intulerunt eam in tēplum Dagon, & surrexerunt Azoti altera die, & inuene runt Dagon iacentē ante arcā, pronuꝫ in terra.) Quid est ꝙ arca a lapide Adiutorij asportat, nisi quia præcones veritatis ab eo quē Iudæi falsa opi nione expectant Christo, mysteria scripturaꝝ auferunt? Dum.n. ad veri Redēptoris cognitionē, sanctæ scriptu ræ testimonia cōuertunt, ab eo nimirū, in quem sui au xilij spem Iudæi posuerant, arcam tollunt. Et quia gen tibus fidei mysteria creduntur, arca Dei in Azotū perdu citur. Quæ profecto arca in tēplum infertur. Quid er go fuit tēplum Dagon, nisi vnaquæq; anima infidelis quondam idolatriæ superstitione polluta? Quid simu lacrum Dagon, nisi totius idolatriæ superstitionē desi gnat. Quid igitur erat aliud, mysteria fidei cordibus gē tilium intimare, q̄ arcam Dei in tēplum Dagon inferri? Velut.n. iuxta Dagon statuebatur arca, dum prædica tores sanctæ ecclesiæ gentiles admonerent, vt ad ꝓban dam fidei veritatem, & prædicationē, quā audiebant, & idolatriæ, quā tenebant, errores discuterent. Bene itaq; die alia Dagon pronū in terra ante arcam iacentē Azoti repererunt. Vnam quippe diem Azotus habuit, in audi ta prædicatione veritatis, alterā in cognitione fidei. Pri mo nāq; die arca Dei iuxta Dagon statuitur, quia in au dita prædicatione Redemptoris, erroris vetusti tenebras deprehendunt. Altera vero die surgentes, pronū in terra ante arcam iacentē Dagon inuenerūt, quia & in cogni

tione veritatis, statum idolatria perdidit. Vnde & bene cum lapsus Dagon asseritur, iacere pronus in terra me moratur. Ante arcam quidem cadit, quia ex mysterio⁊ diuino⁊ scientia innotescit. Sed pronus in terra iacet, q⁊ authore iam Deo, ad aspectū fidelium simulatæ ratio nis imaginē non habet. Qui.n. pronus in terra iacet, fa ciem in terra deprimit. Per faciem vero simulachri simu latio exprimitur rationis. Pronū itaq; in terra iacere est, iam vera cognoscentibus, simulationis suæ fraudibus il ludere nequaq̄ posse. Sed tamē vt certius gentiles vera cognoscerent, eandē fidei nostræ auditam rationē, & su perstitionis suæ vetustam consuetudinē, magis, ac ma gis discutere conati sunt. Apte itaq; sequitur. TVLE RVNT Dagon, & restituerunt eum in locū suum,) idest in tēplo, vbi arca Dei posita fuerat. Quid est ergo Dagon in locū suum restituere, nisi iuxta incognitā spi ritalium sacramento⁊ veritatem, idolatriæ statuꝫ subtili consyderatione perquirere? & quia quo subtilius idola triæ error aspicitur, verius cōdemnatur, subiunctum est. RVRSVSQVE diluculo surgentes, inuenerunt Dagon iacentē super faciem suam corā arca Domini.) Diluculo iterū surgunt, quia ad amorē auditæ bonita tis iam certitudine deliberationis se erigūt. Primus itaq; dies probationis est, sequēs cognitionis, tertius vero deli beratæ iam certitudinis, & oblatæ professionis. Qui ꝓfe cto dies quia illuminatis conuersoꝝ mentibus, in splen dore perfectæ, & cōsumatæ fidei illuxit, sequitur. CA PVT aūt Dagon, & duæ palmæ manuū eius absciss̄, erant super limen. Porro Dagon truncus remanserat in loco suo.) Quid enim Dagon, id est idolatriæ caput est aliud, nisi ipsum initiuꝫ omnis iniquitatis Diabolus? Et q̄ sunt palmę manuū eius, nisi vniuersa opera idola trię? Caput itaq; Dagon amisit; q⁊ per idoloꝝ culturam regnare maligni spiritus in corde gentiliū desunt. Palmę etiam manuū eius abscissæ sunt, q⁊ idolis vanis sacrificia nusq̄ offeruntur. Et q⁊ a cunctis fidelibus eius deformi

tas vbiq; conſpicitur, truncus Dagon in loco ſuo remã-
ſiſſe memoratur. Caput vero & manus abſciſſę, & ſuper
limen poſitæ memorantur; q; profecto quiſquis ad ve-
ram fidem ingreditur, principia Diabolicæ ſuaſionis re-
pellere, atq; vniuerſis eiuſdẽ Sathanæ operibus renun-
tiare præcipitur. Poſita ergo hęc ſunt in limine, vt ab in-
troeuntibus cõculcentur; quia vere fidelis eſſe non pote-
rit, qui & prauis maligni ſpiritus conſilijs aduerſari, atq;
iniquis operibus nõ proponit. Nam qui Dagon caput
atterere, & manus vitat; & ſi fidelium numero contineri
videtur, idolatra quodãmodo eſſe cõuincitur. In oble-
ctatione etenim dæmonũ non ſolũ exteriora ſacrificia,
ſed etiam iniqua deſyderia ab eo; cultoribus offeruntẽ.
Qui ergo in verę fidei cognitione receptus eſt, & ab im-
mundis deſyderijs, & prauis operibus nõ remotus, quia
Dagon collidere caput, & manus deſpicit, maligno ſpi-
ritui, quẽ in oblatione cerimoniarũ deſpicit, per internæ
concupiſcentiæ, & exterioris vitæ imuuditiã oblationẽ
facit. Quare, & ſubditur. PROPTER hoc nõ cal-
cant ſacerdotes Dagon ſuper limen vſq; in hodiernum
diem.) Sacerdotes quippe Dagon ſe eſſe inſinuãt, qui
ſuper limen non calcant. Quibus in verbis caute inſpi-
ciendum eſt, quia nõ dixit limen, ſed ſuper limen, vt ca-
put, & manus Dagon calcanda eſſe doceantur, quę ſup-
limen abſciſſa eſſe referuntur. Iccirco aũt ſacerdotes ſup-
limen non calcant, quia abſciſſas eius manus, & caput
pede cõterere vitant. Sacerdotes nãq; Dagon vſq; in ho-
diernũ diem remanent, quia qui per imunda deſyderia
antiquo hoſti ſacrificet, adhuc eſt. Qui profecto ſuper
tẽpli limẽ calcare refugiunt, q; nec imũdis ſuggeſtioni-
bus, nec malis operibus reſiſtunt. Dagon itaq; ſacerdo-
tes ſunt, quia etſi manufactis ſe idolis non humiliant, cõ
cupiſcentiarũ tamen ſimulachris per nepharia opera ſe
incuruant. Sequitur. AGGRAVATA eſt manus
Dñi ſuper Azotos.) Manus Dñi eſt virtus diuinæ po-
teſtatis. Et q; in Azotos primordia gẽtilitatis deſignata

ſunt. Quid eſt q; manus Dñi ſuper Azotos aggrauata
perhibetur? Sed manũ ſuper Azotum aggrauauit, cum
gentilium corda virtute ſuæ potentiæ ad cõuerſionem
mouit. Nam dum per internã aſpiratione eis vim æter-
næ mortis innotuit, de perpetratis iniquitatibus, gentiũ
mentes mirabili terrore percuſſit. Quia ergo dũ manus
Dñi aggrauata dicit, interfici Azoti perhibent, grauedo
hęc manus accipitur in multiplicatione puerſo;. Nam
mori gẽtilibus fuit, ab infidelitate ſeparari. Manu quoq;
Dñi occidi eſt, eandẽ veræ fidei cognitionẽ non miniſte-
rio hominum, ſed diuina virtute promereri. Leuis itaq;
erat manus Dñi ſuper Azotum, cum adhuc per paucos
miniſtros fidei, pauci erroré deſererent gẽtilitatis. Vnde
& quaſi de aggrauatione manus orare verbi miniſtros
Dñs admonet, dicens. Meſſis quidẽ multa eſt, operarij Mat. 9.
autem pauci, rogate Dñm meſſis, vt mittat operarios in
meſſem ſuam. Quaſi aliter dicat. Qui per paucos mini-
ſtros, velut leui manu paucos ab infidelitate ſeparat, ro-
gate, vt miniſtros multiplicet, vt quaſi in conuerſorum
multitudine manũ grauet. Sed & modus interfectionis
exponitur, quia quiſquis mori hac interfectione dĩ, dum
ad purgandũ ventrem exiret, in ſuperiori parte natium
morderi a muribus perhibetur. Ad literã vna percuſſio
hic oſtenditur, ſed in typica expoſitione geminat. Nam
per literæ ſignificationẽ, & grauationẽ manus Domini,
& murium morſus ad eiuſdẽ mortis effectum pertinet,
quia ad hoc dĩ, manus Dñi ſuper Azotos aggrauari, qõ
per murium morſus interfici. Quia vero per ſpiritalẽ ſi-
gnificationem duas mortes agnouimus, vnam videlicet
qua peccatores, iuſtitiæ peccãdo moriuntur, alterã, qua
iuſti, a peccatis vixerant, pœnitendo ſe erigunt, vnã, quę
ad humana corda Diabolo ſuadente ingreditur, alterã,
quã omnipotentis Dei virtus operatur, neceſſe eſt ergo
vt vtranq; mortẽ in hoc loco ſpiritualiter attendamus.
Mors quidẽ, qua peccatores a peccatis pœnitẽdo reſur-
gunt, deſignatur, quia dicit. Aggrauata eſt ſuper Azotos

manus Domini. Illa autem mors, qua gentiles se imuri
ditiæ, & iniquitati seruos exhibuerunt, designatur, cum
morderi a muribus, & interfici dicũtur. Mus quippe im
mundum est animal, & per legem edi prohibitũ. Quid
ergo per mures, nisi dæmonia designantur? Et quid est
morderi a muribus, nisi peccati pœna lacerari? Sed mor
debantur a muribus, cum ad purgandũ ventrem egre
diebantur. Quid est ergo purgare ventrẽ, nisi expletio
ne peccati miseræ famæ fœtorem proferre. Qui ergo ad
purgandum ventrẽ egreditur, muriũ morsu perimitur,
quia qui peccando ad alios notitiam per exẽplum pra
uitatis extenditur, ad æternã quoq; mortẽ graui dæmo
num obligatione retinetur. In secretiori. n. parte natium
percussi perhibentur, q; peccator quisq; ex ea parte vul
nus accipit animæ, quã incuruat ad peccati delectatio
nem. Cum ergo manus Dñi super Azotũ aggrauatur, a
muribus percussus asseritur, quia prædicantibus æternæ
vitæ doctoribus, dũ ab infidelitate gentiles quersi sunt,
qua peccatos morte suasione dæmonũ obligati essent,
cognouerunt. Morderi igitur Azotis post aggrauatã ma
num Dñi est, post veræ fidei cognitionem, dæmonibus
non subijci, sed quibus se peccati fœtoribus pœnæ mor
tis obtulerant, per fidei illuminationẽ intueri. Quasi. n.
tunc morsi sunt, qñ peccatos suos morsus agnouerũt.
sequitur. VIDENTES autem viri Azoti huiusce
modi plagã, dixerũt. Non maneat arca Dei apud nos,
quoniam dura est manus eius super nos, & sup Dagon
Deum nostrũ.) Nam cum cernerent tẽpla destrui, sacri
cia cessare, vxores a viris, & viri ab vxoribus diuidi, a ge
nitoribus filios, & patres a filijs separari, quid aliud q̃j &
super se, & super superstitionẽ suam manũ Dñi duram
esse putauerunt? Sed quid deinde factũ fuerit, sequitur.
ET mittentes cõgregauerunt oẽs Satrapas Philistino
rum, responderuntq; Gethæi, circũducatur arca Dei.)
Quia Satrapas Philistinos congregauerunt dr, quare
autem ꝓgregauerunt, non dr. Sed q; respõdisse Satrapę

dicuntur, & circũducendæ arcę consilium tribuisse, quia
ad tribuendum pro eadem arca cõsilium vocati essent,
aperte cognoscitur. Qui ergo sunt Satrapę Philistinos,
nisi electi prædicatores gentilium? Satrapæ quidẽ prin
cipes dicuntur. De quibus ꝓfecto principibus per Psal
mistã dr. Principes populos congregati sunt cum Deo Psal. 46
Abraam. Populos nãq; appellatione gentes designan
tur. Qui ergo populos nomen, & principum posuit, ni
mirum eos, de qbus loquimur Philistinos Satrapas de
signauit. Qui certe populos principes cum Abraã Deo
cõuenerunt, quando ad salutẽ conuertendarũ gentiũ,
hoc prædicatores sonuerunt verbo, qõ oipotens Deus
interno eis aspirabat desyderio. Quasi enim in auditos
gentilium cordibus mira erat cõuenientia Dei, & princi
pum, cum simul, & a sanctis prædicatoribus rationẽ re
ctæ prædicationis acciperent, atq; a Dño fructum bonę
voluntatis. Et q; aduersarij esse cognoscuntur, qui dixe
rant, non maneat arca Dei apud nos, qũo principes, mit
tentes, cõgregant? Sed mittere, & principes ꝓgregare est,
sanctos prædicatos mentes ad prædicationis instantiã
prouocare, q; illic erat attentius prædicandũ, vbi genti
lium corda in errore profundius mergebantur. Hinc est
ꝙ egregius doctor nobiliorem de indomitis hostibus se
elegisse victoriam gloriatur, dicens. Ab Hierusalez vsq; Ad Ro
Illyricum per circuitum repleui Euangelium Christi: sic ma. 5.
autem hoc prædicaui euãgelium, non vbi de eo annũ
tiatum fuerat, ne super alienum fundamentũ ædificarẽ.
Prouocati ergo sunt principes non desyderio, sed errore
infidelium, cum inde Deo lucruz maius facere arbitrati
sunt, vnde caligo errorũ per flatum superbiæ sublimius
ferebatur. Quare & sanctæ prædicationis instantia desi
gnatur, cũ subditur. RESPONDERVNTQVE
Gethæi. Circũducatur arca Dei.) Illi dicunt, non ma
neat arca Dei apud nos, & isti dicunt, CIRcũducat.)
Quid est. n. arca Dei circũducere, nisi verę fidei myste
ria publice prædicare. Manet. n. arca apud ęos, qui veræ

fidei ſacramenta, quæ audiunt, per amorẽ amplectuntur. Qui autẽ non, maneat apud nos arca, dicunt, prædicationem fidei a ſe verti concupiſcunt. Satrapæ ergo ecõtrario dicunt. CIRCũducatur arca Dei,) quia illis attentius diuina prędicabant, quos ad odium veritatis grauis error accẽderat. Et quia per ſanctoꝝ prędicatoꝝ miniſteria, etiam talium magna lucra regnis cœleſtibus illata ſunt, ſequitur. ILLIS autem circũducentibus eá, fiebat manus Dñi per ſingulas ciuitates interfectionis magnę nimis, & percutiebat viros vniuſcuiuſq; vrbis a paruo, vſq; ad maiorem, & eõputreſcebant prominẽtes extales eoꝝ.) Arca quippe circũducitur, cum myſteria fidei palam, & ſine timore prædicãtur. Et quia inter initia fidei innumeri cõuertebantur, interfectio magna nimis per ciuitates ſingulas facta perhibetur. Item quia non ſolum ſimplices, ſed ſapientes cõuerſi ſunt, eadem interfectio a paruo, vſq; ad maiorem facta aſſeritur. Sed per eandem percuſſionẽ cõputreſcere extales referũtur. Extales quippe putreſcere eſt, peccati meatus ab effuſione cõſueti fœtoris penitus interire. Bene nãq; percuſſus eſt, cuius prominentes extales cõputreſcunt; qz nimirum nõnulli ſunt, qui poſt munditiam cõuerſionis, priſtina inuoluuntur ſorde flagitij; hoꝝ profecto prominẽtes extales minime cõputreſcunt, quia ad conſuetũ peccatorũ fluxum per iniqua opera recuruantur. Hos nimirum ab imperfecta, percuſſione male ſanos ille redarguit, qui ad fœtores priſtinos deuolutos inſinuat, dicẽs.

2. Pet. 2. Canis reuerſus ad vomitũ, & ſus lota in volutabro luti.

Quaſi. n. ad cõputreſcendum extales percutiebat ille, qui verbi gladium ingerens, ait.

Ad Roma. 6. Non regnet peccatũ in veſtro mortali corpore, vt obediatis cõcupiſcentijs eius.

Poteſt aũt per hoc, quod Azoti dicunt, nõ maneat arca apud nos; eoꝝ, qui de eiſdẽ gentibus & verbũ fidei audierũt, & ad ęternã vitam minime p̃deſtinati credere noluerũt, peruerſitas deſignari. Circũducere ergo arcã Dei Satrapis fuit, ſanctis prædicatoribus eis verbuꝝ veritatis

ſubtrahere; atq; illis, qui digni erant, myſteria fidei reuelare. Circũducta ergo eſt arca; qz fidei noſtræ ſacramẽta ab alioꝝ notitia ſublata ſunt, atq; alijs reuelata. Vnde & cum circũduceretur, interfectio magna nimis per ſingulas ciuitates fieri perhibetur; qz vbicũq; verbuꝝ ducebant fidei, gratia multiplicabatur ꝓuerſionis. Et qz vbicunq; p̃dicabant, inter eos, qui credebant, erant qui prædeſtinati ad æternã vitam non erant, ſequitur. MISERVNT arcã Dei in Accaron. Cũq; veniſſet arca Dei in Accaron, exclamauerunt Accaronitæ, dicentes. Miſerunt ad nos arcam Dei vt interficiat nos, & populũ noſtrum. Miſerunt ergo & ꝓgregauerunt omnes Satrapas Philiſtinoꝝ. Qui dixerunt. Dimittite arcã Dei in locum ſuum.) Satrapæ (vt diximus) ſancti prędicatores intelliguntur Accaronitæ, qui interpretantur ſteriles, gentiles deſignant incõuertibiles. Qui nimirũ prædicatores dimittendæ arcæ cõſilium tribuerunt, vt ſi ſalutẽ ſuam de diuina prædicatione recuſarent, fidelibus ad æternã patriam cum ſacramẽtis fidei tendentibus, non obſiſterẽt. Locus nãq; arcæ diuinorum videlicet ſacramentoꝝ, ibi eſſe cognoſcitur, vbi quicquid de oĩpotente Deo nunc per ſcripturarũ miniſterium dr̃, aperta poſtmodũ nobis cognitione reuelatur. Proprium quippe arcæ locum cognouerat, qui dicebat. Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autẽ facie ad faciem nunc cognoſco ex parte, tunc cognoſcaꝫ, ſicut & cognitus ſum. Conſilium itaq; Satraparũ fuit, vt in locum ſuum reuerti arca Dei permitterent; vt videlicet qui de verbi p̃dicatione nullũ fidei fructum ferebant, eam ſaltẽ illis dimitterent, qui ex ea fructũ ſibi in æternitate præpararent. Bene igitur qui remittendæ arcæ cõſilium accipiunt, Accaronitæ nominantur. Accaronitæ quippe interpretãtur ſteriles. Quia enim de audita fidei veritate, nullũ credulitatis, aut boni operis fructũ dederant; ſteriles erant. Tollendæ ergo arcæ principes cõſilium p̃buerunt, ſed a ſterilibus, vt videlicet verbi Dei ſemen, qõ in peſſima terra germinare

1. Ad corin. 13.

non poterat, terræ optimæ seruaretur, quæ dū hoc labore hiemis, in perēni vita fructum centesimum proferret æstatis. Et causa protinus relaxandæ arcæ ostendunt, cū prædicatores subdunt, NE interficiat nos cuꝫ populo nostro.) Accaronitæ clamauerunt, miserūt arcam Dei ad nos, vt interficiat nos, & populum nostrum Satrapæ consilium tribuunt, dicentes, dimittite arcam Dei Israel, vt non interficiat nos cum populo nostro. Quis est populus de quo Satrapæ, id est principes dicunt, vt nō interficiat nos cum populo nostro? Quis est populus, nisi populus Christianus? Dicūt ergo principes dimittite arcam Dei Israel, vt reuertatur in locū suum. Quasi dicat hoc vnde vos mori pertimescitis, nobis ad æternæ vitæ meritum exercere nō prohibeatis. Sed quid addunt, vt non interficiat nos cuꝫ populo nostro, gentilium quidē reproboꝝ corda, in errore suo per hanc responsionē confunduntur, dum inde se isti affirmarent morte euadere, vnde illi trepidarent mori. Arcam quoq; Dei sancti prædicatores auferunt, qꝛ dum contēptoribus spiritalia panduntur, ad damnationē indiscreti prædicatoris agitur, si eadem diuina mysteria, non imitanda perfidis, sed irridenda, & cōculcanda deserantur. Nam quasi transferēdæ arcæ non tam Satrapæ q̄; Satraparū Dñs præceptuꝫ
Mat.7. ponebat, dicens. Nolite sanctuꝫ dare canibus, neq; margaritas ante porcos, ne conuersi cōculcent eas
Idē.10. pedibus suis. Hinc iterū dicit. Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Arca itaq; ne moriātur auferunt, quia contēptoribus iccirco spiritualia abscondūt, ne de eoꝝ contēptu ii, qui temere ea proferunt, ex indiscretione puniantur. Sed qꝛ Accaronitis arca præcipitur dimitti, hoc profecto insinuat, qō præmisi, quia tēpore persecutionis, sanctoꝝ prædicatoꝝ exhortatio facta est, vt ipsi crederent, aliquando autē, vt si ipsi vitæ verbum non reciperent, illud recipientibus nō obstarent, & si ipsi tormentoꝝ metu, salutis viam non arriperent, eis impedimento non essent, qui ad regna cœlestia festinare nec

minis,

minis, nec pœnis destitissent. sequitur. FIEBAT enī timor mortis in singulis vrbibus, & grauissima valde manus Dñi.) Hoc quidem ad exteriorem persecutionem qualiter accipiatur, supra expositū est. Sequitur. VIRI quoq;, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium; & ascendebat vllulatus vniuscuiusq; ciuitatis in cœlum.) De natium quidē percussione qꝛ superius diximus, dicēdum hic non esset; si hic aliud, q̄; ibi nequaq; diceretur. Quid est ergo, qō dicit. VIRI quoq; qui mortui nō fuerant, percutiebantur?) Nunquid vero ij, qui mortui fuerant, morderi iterū per arcæ pœna debuerunt? Sed & cum percussoꝝ clamor in cœlum ascendisse dr, satis ostendi poterat, quia de viuis, & non de mortuis diceretur. Neq; enim in cœlū ascendere clamor poterat viroꝝ mortuoꝝ. Sed quia percussionez natium superius retulimus ad cognitionem peccatorū, sunt profecto viri, qui nō sunt mortui. Viri quippe sunt, qui pro æterna vita, quā appetunt, agere fortia decreuerūt. Sed viri adhuc nō sunt mortui, qui agere magna deliberant; & tamen ad dolorem cōpunctionis, mala præterita nequaq; pensant. Mordentur ergo a muribus, vt moriantur; quia in quibus nequiter ceciderunt recolūt, & pro præteritis actibus, se promereri æternæ vitæ amissionem credunt. Quia ergo viri sunt, de Dei misericordia non desperant; & quia mordentur, vt moriantur, de eo qꝛ magni esse incipiunt, se non exaltant. Quoꝝ profecto clamor in cœlum ascendit; qꝛ omnipotens Deus conuersoꝝ gemitus clementer accipit. Et qꝛ in tempore conuersionis gentium, magnus erat ad fidem cōcursus; non ab aliqua vna, sed a pluribus ciuitatibus clamor ascendisse perhibetur. Vnde & in persona vniuersalis ecclesiæ Propheta deprecatur, dicens. Intende orationi Psal.60
meæ, a finibus terræ ad te clamaui. Et in cœlum ascendisse clamorem a finibus terræ clamantis ostendens, ait. Exaudiuit de templo sancto suo vocem meā, & clamor Psal.17
meus in ꝓspectu eius introiuit in aures eius. Cum ergo

P

vnaquæq; ciuitas in cœlum clamasse dicitur, vniuersa illis pœnitentia conuersionis cõmendatur. Quod si percussio ad cõuersionem, clamor autẽ refertur ad diuinæ laudis deuotionẽ; hoc profecto in mysterijs scripturarũ legimus, quod videmus. In Dei nãq; omipotentis laudibus vnaquæq; ciuitas clamat; quæ Redẽptoris præconia orbis vniuersus nequaq; tacet; quẽ non absconse prædicat, sed ineffabilis lætitiæ iubilatione collaudat. Quid.n. aliud, q̃ vniuersas ciuitates ad clamorẽ cohortabatur,
Psal. 95 qui dicebat. Omnes gentes plaudite manibus, iubilate Deo in voce exultationis. quoniã Deus summus, & terribilis, & rex magnus super oẽs Deos. Hinc iterũ admo-
Psal. 46 & 98. nens ait. Iubilate Deo omnis terra, seruite dño in lætitia. Hinc rursum, tam plagam mordentium murium, q̃ clamorem ciuitatũ exprimit, dicens. Cõmoueatur a facie eius vniuersa terra, dicite in gentibus, quia Dñs regnauit. Præmiserat.n. cantate Dño canticũ nouum, cantate Dño omnis terra. Cõmotio quippe terræ pertinet ad dolorem pœnitentiæ; cantare Dño, siue annũtiare in gentibus, quia Dñs regnauit; ad studium prædicationis, & ad deuotionẽ diuinæ laudis. Vniuscuiusq; ciuitatis clamor in cœlum ascendit; quia in vniuerso orbe tam p̃dicationis veritas, q̃ deuotionũ laudes a fidelibus sanctæ ecclesiæ declamantur; quæ ad superni auditus celsitudinem, per susceptionem diuinæ dignationis assumuntur.

Caput IIII.

VIT ergo arca Dñi in regione Philistinoꝝ septem mensibus.) Quid septem menses isti, nisi totã vitæ præsentis prolixitatẽ designant? Quã q̃; Azoti, & Accaronitæ clamarent, circũducatur arca Dei Israel; & non maneat arca Dei apud nos; veritate tñ sanctæ historiæ dr, qõ in typo sanctæ ecclesiæ cognoscamus, quia in regione Philistinoꝝ arca Dei septem mensibus fuit. Non ergo maloꝝ, & impioꝝ hominũ voluntas, sed Dei

dispensatio in salute gentilium adimpleta est. Iam quidem de gentilitate sublati sunt impij, iam mortui sunt qui Christi cõfessores persequebantur, & tamẽ arca Dei a Philistinoꝝ regione non tollitur, quia diuina sacramẽta apud gentes Sancti Spiritus poculo debriatas, per studiosam solicitudinẽ reseruantur. Bene aũt dicitur septẽ mensibus, quia sanctarum scripturarũ mysteria vsq; in mundi finẽ cum Christi fidelibus perdurabũt. Sed quisquis eiusdẽ sanctæ scripturæ mysteria per gratiã intimæ charitatis apprehendit, non de loco, in quo tẽporaliter arca dimittitur, sed de eo, in quo æternaliter sistitur, solicitus fuit. Quare & subditur. ET vocauerunt Philistæi sacerdotes, & diuinos, dicentes. Quid faciemus de arca Dei? Indicate nobis. Et qũo remittamus eam in locum suum.) Qui sunt, qui sacerdotes, & diuinos cõsulunt, nisi fideles sanctæ ecclesiæ, qui æternæ salutis viaꝝ sine errore tenere cupiscunt. Et qui sacerdotes, & diuini, nisi sanctæ ecclesiæ prædicatores intelliguntur? Sacerdotes quippe sunt ob oblationẽ sacramenti, Diuini vero, ministerio prædicationis. Nam duo ista in pastoris persona cõueniunt, si ei adsit & sanctitas vitæ, & eruditio sapientiæ, quia ad purganda peccata subditoꝝ constitutus est, & ad erroꝝ caliginem prædicationis luce depellendã. Pastor ergo sanctæ ecclesiæ, qui vitæ sanctitatem habet, & diuinæ prædicationis virtutẽ non habet, sacerdos quidẽ & non diuinus est. Item si verbi facundiam retinet, sine vitæ sanctitate, & si diuinus esse cernitur, sacerdotij honore nequaq̃ decoratur, quia qõ sublimiter p̃dicat, terrena actione cõculcat. Qui aũt de arcæ loco, & de remittẽda arca Dei interrogant, & sacerdotes, & diuinos vocãt, quia nimirum ij, qui de cognitione diuinæ prædicationis, venturæ vitæ gaudia diligunt, ad salutis consilium nec carnales sapientes, nec multũ simplices religiosos pastores quærunt. Sacerdotes itaq;, & diuinos vocant, quia eis se cõmittunt, qui & superni rectitudinem itineris demonstrant sublimitate scientiæ, & pro subditis omipotenti Deo

idonei intercessores sunt, per puritatem vitæ. De remittenda igitur in locũ suum arca interrogant, quia de ista cognitione scripturarum, q̃s in mysterijs verborũ accipiunt, transire ad perfectam Dei cognitionẽ in æternitate cõcupiscunt. Veluti. n. arca remittitur, cum parua ista cognitio per vitæ præsentis transitum adimpletur. Et in loco suo ostensæ arcæ Dei gloriam cernimus, quãdo ab altis figurarũ tegminibus, speciem diuinæ maiestatis reuelata facie cõtuemur. De ista quippe in loco suo arcæ relationẽ per Prophetã dr. Et nõ docebit vir vltra proximum suũ dicens, cognosce Dñm, a minimo vsq; ad maximum cognoscent me. Hinc Ioãnes repromittit, dicẽs. Cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Sed iam remittendæ arcæ q̃ cõsilium sacerdotes, & diuini quærentibus tribuant, attendamus. Nam sequitur. QVI dixerunt. Si dimiseritis arcã Dei Israel, nolite dimittere eam vacuã, sed quod debetis reddite ei pro peccato, & tũc curabimini, & scietis quare nõ recedat manus eius a vobis.) Quid nam est arca vacua, nisi diuina scientia, sine bona operatione? Vacuam nãq; arcam remittere est, de cognitione spiritaliũ sacramentor̃, fructum boni operis nullus ferre. Vacua ergo arca remittitur, cum mens ad fidẽ venientis ad æternam Dei contẽplationem iam transire desyderat, & tũ in hac vita bonis operib⁹ insudare nequaq̃ curat. Prædicator̃ ergo voce præcipitur, vt arca cum dimittitur, vacua non relaxetur, vt si bona opera quisquis fidelis est, non multiplicat, ad æternã Dei oipotentis cognitionẽ, q̃ transiturus sit, cõfidere non præsumat. Vacua autẽ arca non dimittitur, si illud ei pro peccato redditur, quod debet. Quid est, q̃d pro peccato debetur arcę, nisi afflictio deuotæ pœnitentiæ? Quo in loco notandũ est, q: eis loquitur, qui a muribus morsi sunt. Qui enim sunt morsi a muribus, nisi qui in fidei catholicæ illuminatione positi, ante eiusdez fidei cognitionẽ, siue post, praua egisse recolunt? Nam qui ante gratiaz regenerationis nulla

crimina admisit, & regenerationis donum digna cõuersatione retinuit, arcæ quidem debet, sed ei pro peccato non debet. Cognitione quidẽ diuini eloquij, boni operis reddere fructum cogitur, sed ad pœnitentiæ satisfactionẽ ex scelerũ, quæ respuit, debito non vrgetur. Qui ergo mordentur adhuc, debitum arcæ pro peccato reddant, vt pro criminum memoria, humilem pœnitentiæ oblationem oipotenti Deo restituant. Et tunc quidem curantur, q: tum cõscientiæ vulnus obducitur, cũ afflicta mens per pœnitentiã, ad sperandæ veniæ securitatẽ releuatur. Tunc etiam sciunt, Quare manus Dñi non recedat ab eis, q: tunc vtilitatem cõpunctionis, seu afflictæ carnis bonũ intelligunt, cum de fiducia diuinæ indulgentiæ ineffabiliter lætantur. Quid est. n. dolor pœnitentiæ, nisi plagæ molestia ex dæmonũ percussione. Nam quasi in dolore plagæ adhuc acriter pungentis suspirabat conuersus ille, cum diceret. Conuersus sum in Psal. 31. erumna mea, dum ꝓfigitur spina. Quid enim erumna, nisi afflictionẽ insinuat pœnitentiæ? Sed in eadẽ erũna cõuersum se asserit, dum spinæ cõfixuram sentit. Quasi dicat. Dum recordatione flagitij mordeor, arcæ debitus reddere non desisto. Spina quippe configitur, dum per oipotentis Dei dispensationẽ, ad lachrymas conuersor̃ anima criminũ recordatione inflãmatur. Et arcæ debitũ soluitur, qñ iam pro qualitate criminis, mensura extenditur lamẽtationis, cum post diuturnas lachrymas afflictæ diu menti, interni solatij lux infunditur, atq; a percussionis intimæ põdere diuino dono leuigatur, cũ iam purgatæ menti per gratiam suæ inspirationis oipotens Deus appropiat, atq; ex fiducia consecutæ indulgentiæ eam exhilarat, quã ei ex præsentię suę gratia sumministrat. Quasi. n. de percussione tũc sanatur, cum per refusę indulgentię gratiã, magnitudo doloris de pœnitentis afflicta mente remouetur. Vnde & is, qui in erumna cõuertebatur, dum ꝓfigeretur spina, in eodẽ Psalmo oipotentem Deum curationis suę authorẽ lętanter alloquit,

dicens. Tu es mihi refugium a pressura, quæ circũdedit me exultatio mea. Pressuram quippe vocat grauissimã valde manum Dñi. De qua percussione g̃ auissimę manus etiã Paulus loquitur, dicens. Ipse.n. spiritus pro nobis postulat gemitibus inenarrabilibus. Qui ergo a pressura inuenisse Dñi refugium, & exultationẽ insinuat, ab interni doloris percussione, gaudio diuinæ indulgentiæ curatum se esse manifestat. Hinc item dolens adhuc cõfitetur, dicens. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Sed quia de curatione præsumit, insinuans, ait. Auditui meo dabis gaudium, & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata. Debitũ ergo arcæ redditur pro peccato, cũ peccatores ex scripturæ sacræ cognitione affliguntur, & cruciatu tergere culpas satagunt, quas cárnis delectatione traxerunt. Curantur autẽ, quãdo iam expleta mensura afflictionis, ad fiduciam diuinæ indulgentię per auxiliũ releuantur interni solatij. Vnde & Psalmista loquit, dicens. Cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in lachrymis in mẽsura. Lachrymarũ quippe potus ad mensurã datꝰ quia profecto peccator etsi ex interna Dei aspiratione, pro culpa cõpungitur, ex eadẽ cõpunctionis afflictione eodem cõsolante releuatur. Vnde & per Moysen Dñs dicit. Ego occido, & ego viuere faciaꝫ percutio, & ego sanabo. Percutit nãq; & sanat; quos per compunctionẽ sauciat, per indigentiæ securitatẽ curat. Bene itaq; curatis iam dr, ET scietis, quare manus eius non recedat a vobis.) Nam antequã curet, quare manus Dñi ab eis non recedat, scire non possunt; tũc pœnitentiæ bonũ intelligũt, cum in purificato iam corde Sancti Spiritus gratiam recognoscũt; & diuinę indulgentiæ dona ꝓcupiscunt, de quibus ineffabili exultatione gratulantur. Nam curantis iam manus Dñi causaꝫ qua ab afflictiõe nõ recesserat, eos scisse cõspexerat, qui percussoꝝ exultationes exprimit, Deo loquens, & dicés. Repleti sumus mane misericordia tua, exultauimus, & delectati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis, quibus vidimus mala. Velut enim in nocte pœnitẽtiæ luctum exceperant, qui mane videlicet diuinæ dignationis apparente claritate, se repletos misericordia ꝓgaudebant; qui se delectatos pro diebus, in quibus humiliati fuerant, asserunt; per donũ curationis, grauitatẽ manus Dñi quare ab eis non recesserat, scire demõstrantur. Sed qꝛ a principibus adhuc per cõsilium dr, vt qõ debetur pro peccato arcę reddatur; & quid sit illud, qõ debetur, non exponitur, adiunctũ est. QVI respondẽtes dixerũt, quid est qõ pro delicto reddere debeamus. Responderunt illi iuxta numerum prouinciarũ Philistim quinq; anulos aureos facietis, & quinq; mures; qꝛ plaga vna fuit vobis, & Satrapis vestris. Facietisq; similitudines anoꝝ vestroꝝ, & similitudines murium, qui demoliti sunt terram, & dabitis Deo Israel gloriam si forte relevet manũ suam a vobis, & a Dijs vestris, & a terra vestra.) Quid est, ꝙ quinq; anoꝝ similitudines, & totidẽ similitudines murium, iuxta prouinciaꝝ numerum fieri iubentur, & sic arcæ debitum soluitur? Hæc profecto si more Iudaico fm literæ vilitatẽ pensantur, non solum despicienda sunt, sed nec auditu digna. Quæ profecto digne accipit, qui quo viliora per literæ sonum audit; eo ea per spiritalem significationem vtiliora esse intelligit. Nam Sanctus Spiritus quo inspirante tota hæc sacra historia scribitur, nunq; tam vilia promeret, si in huius vilitatis arcano magna quædã, & pretiosa valde mysteria non signaret. Vnde doctor egregius fatetur, dicens. Oĩa in figura contingebant illis, scripta sunt autẽ per nos, in quos fines seculoꝝ deuenerunt. Eo igitur per spiritũ altius requirenda sunt, quo in exposita velut carne literæ vile cernitur, qõ loquuntur. Quæ ergo sunt anoꝝ similitudines, quæ murium imagines? Et qꝛ hæc tam adtentanda dæmonia, cũ ad mẽbra peccatoꝝ fœtoribus exposita, superius retulimus, similitudines anoꝝ, & murium, qua significatione deaurantur? Sed profecto tunc arcæ debitum pro peccato bene soluitur, si anoꝝ, & murium

Ad Roma. 8.

Psal. 50

Psa. 79

Deu. 32.

Psal. 89

1. Ad Corin. 10.

similitudines ex auro fabricentur. In ani quippe similitudine emittendi fœtoris mẽbrum cernitur, & tamen q; similitudo nõ veritas est, fœtore iam nullo maculatur. Et q; de auro efficitur, hoc profecto insinuat, quia ex splendore pulchritudinis, species cõmutatur deformitatis. Peccator ergo conuersus ani similitudiné facit, cum quibus peccati fœtoribus mẽbra sua deposuerat, ad memoriam ducit. Ani ergo similitudiné fabricare est, mẽbrorum suoꝝ nuper peccantium turpitudiné, pœnitẽti corde recolere. Non itaq; anum, sed ani similitudiné fabricat, qui & a peccati fœtoribus mẽbra abluit, & eadẽ mẽbra, quibus peccatis subdiderit, recolere non omittit. Et quidẽ ex auro fieri ani similitudo cernitur, q; ad pretium æternæ salutis, peccatorũ turpitudines atteruntur. Vel fortasse memorando similitudines anoꝝ fiunt, flendo deaurantur, q; & recolendo, quæ fecimus, fingimus, & dum cõmissa attentius lugemus, in iustitiæ splendorem mẽbra deauramus. Anoꝝ ergo similitudo, non veritas cernitur, q; tunc peccator suæ deformitatis ignominiam respicit, cum praua opera, nõ solum cõmittendo, non exercet, sed etiam in præterito se cõmisisse vehemẽter dolet. Quinq; autẽ ani fieri iubentur, q; vniuersalis omnium gentiliũ satisfactio imparatur. Vnde & caute notatum est, IVXTA numerum prouinciarũ Philistim.) Quare.n. quinq; sunt Philistinoꝝ prouinciæ, nisi q; carnalis vita gentilium designatur? Quia.n. quinq; sensus corporis non ad laudẽ creatoris, sed ad carnalem vitam cõtulit, per quinarium numerũ Philistinoꝝ prouinciæ exprimuntur. Quinq; igitur anos aureos præcipiuntur, vt faciant, vt de oĩbus cõpungantur sensibus, & q; omnes peccauerũt, ideo ad supernæ vitæ claritatem membra omnia rediganꝫ, quæ per oblectamẽta carnis, omnimoda polluerunt sorde flagitij. In auro quippe supernæ cõuersationis fulgor ostenditur, quia per Ioannẽ
Apoc. 21 de superna ciuitate dicit. Ipsa vero ciuitas auro mũdo, similis vitro mundo. Membra igitur deaurantur, cum

corpus terrena, & cœnosa concupiscentiarum fœditate deforme, in splendorem cõmutatur æternæ vitæ, cũ videlicet per sanctæ conuersationis pulchritudiné radiat, qõ in appetitu mũdanæ delectationis peccatoꝝ fœtore sordebat. Ad istam nãq; deaurationé, beatus Paulus audiores suos admonebat, dicens. Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati, ad iniquitatẽ, ita exhibeatis mẽbra vestra, seruire iustitiæ in sanctificationem. Et quasi ad anoꝝ similitudines eos respicere cõpellens, intulit, dicens. Quem ergo fructuꝫ habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis, Nam finis illoruꝫ mors. Anoꝝ ergo similitudines ad ruborem fiunt, q; profecto fœditatis nostræ maculas ad memoriaꝫ ducimus, vt de eisdem maculis cõfundamur. Sed deaurantur ad securitatem; q; profecto dum deformitatẽ nostram supernæ vitæ claritate obducimus; diuini examinis discussionẽ quadam securitate præstolamur. Mures etiã, qui terram demoliti sunt, de auro fieri iubentur; q; & imundi spiritus, qui carni nostræ corruptionis oblectamenta suggerunt, ad iustificationẽ nostram memorantur. Quid est enim similitudines murium facere, nisi eas, quas de nobis maligni spiritus habuerunt victorias, memorari. Sed murium quoq; similitudines deaurantur, cum nos eoꝝ elisos viribus suspiramus. Nam dum ipsoꝝ nos fraudibus victos plangimus, similitudines profecto murium aureas tenemus; dum præterita consilia dæmonũ non habemus in blandimento operis, sed in contẽptu reprobationis. Ex auro itaq; similitudines muriũ fiunt, q; præteritæ fraudes dæmonum, ad fulgorẽ nobis bonæ vitæ proficiunt. Tanto.n. humiliores iã sumus, quãto mẽbra nostra per supernæ conuersationis fulgorẽ radiant; & ipsi, qui iam Dei oĩpotentis auxilio fortia agimus, imũdoꝝ spirituum prostratos fuisse fraudibus, nosmetipsos videmus. Quod profecto ꝓfilium q; plurib⁹ tribuũt, eiusdem quoq; rationẽ ostendũt; q; dicũt. QVIA plaga vna fuit & vobis, & Satrapis vestris.) Quasi aperte di-

eãt. Quia omnes peccato subditi fuistis, necesse est, vt ad melioris vitæ studiũ corda pariter præparetis. Vnde
Ad Ro. & Paulus dicit. Oẽs peccauerunt, & egent gloria Dei,
ma.3. iustificati gratis per gratiã ipsius. Et vt attentius meliorandæ vitæ propositũ cõmendẽt, inculcando repetiuit, dicẽtes. FACIETIS similitudines anorũ vestrorũ, & murium, qui demoliti sunt terram; & dabitis Deo Israel gloriam; si forte releuet manum suam a vobis, & a Dijs vestris, & a terra vestra.) Eis, quæ prædictæ sunt, similitudinibus factis, Deo gloriam dare est, de studio bonl operis, & de æstimatione humilitatis in semetipso inaniter nõ gloriari; sed Dei oĩpotentis laudibus omne, qõ agitur, impẽdere. Et q̃ dicũt si forte releuet manũ suam a vobis, quid aliud in hoc verbo dubitationis accipiẽ, nisi q̃ difficilis ostẽditur recõciliatio criminosorũ? Vnde
Ionę.3. & per Ionam dicit. Quis scit si cõuertatur, & ignoscat Deus? Quia ergo si forte releuat manum dñi, cõmoueri ad pœnitentiæ lachrymas, cũ magna fortitudine debemus; q̃ etsi ij, qui pœnitentiã austeram faciunt, vix fiduciã salutis inueniunt; negligentes salui fieri, qñ possunt? Quæ profecto recõciliationis difficultas si in pœnitentium æstimatione tenetur, apud omnipotentẽ Deum nequaq̃ inuenitur; q̃ & dũ Niniuitæ velut pro difficili recõciliatione graui pœnitentia se deijciunt, oĩpotentis Dei misericordiã facile meruerunt. Et cũ Prophetę Ioelis voce acri se Deo populus lamento prostraret, egit profecto, vt qui videbatur ad placandũ difficilis, eius iram le
Ioel.2. uigaret. Nam statim in eo scriptum est. Zelatus est Dñs terram suam, & pepercit populo suo. Manus itaq; releuatur, cum mens in pœnitentia valide cõpuncta ad cõsecutæ misericordiæ donũ, diuina aspiratione sustollit. Et q̃ (vt dixi) in initio nascentis ecclesiæ sicut generalis peccatorũ conuersio, ita & generalis erat recõciliatio cõuersorũ; manus Dei, quę reuelanda asseritur, & ab auditoribus, & a Dijs eorũ, & a terra leuanda perhibetur. Per Deos nãq; sublimes, & sapientes viri designantur. Nam

& ad Moysen Dñs dicit. Posui te in Deum Pharaonis. Et in legis etiã mandato præcipitur. Dijs non detrahes. Exo.7. Exo.22.
Per terrã vero, simplicium vita exprimitur; q̃ dum præ dicationem superiorũ, velut cœli pluuiam in se cadentẽ, recipiunt, de irrigatione verbi, fructum proferunt bonæ operationis. A Dijs ergo, & a terra manus Dñi releuat, cum tam sapientes q̃ simplices ad certitudinẽ diuinæ indulgentiæ aut occulto, & spiritali solatio, aut prædicatorũ iudicio reducuntur. Vnde & is, qui paulo superius de aurari mẽbra monuerat, dicens. Exhibete mẽbra vestra seruire iustitiæ, in sanctificationẽ, quasi reuelatę manus Dñi iudicium proferens, ait. Nunc aũt liberati a peccato serui autẽ facti Deo, habetis fructũ vestrum in sanctificationem, finẽ vero vitam æternã. Hinc iterum cõuersis a nequioris vitæ deformitate, integrũ auri fulgorem mirabatur, dicens. Fuistis aliqñ tenebræ, nunc autẽ lux in Dño. Hinc idem suos collaudans, air. In medio nationis prauæ, & peruersæ, in quibus lucetis, quasi luminaria in mũdo. Factis igitur ex auro similitudinibus anorũ, & murium, & data Deo gloria, manus Dñi releuatur, quia post pœnitentiæ luctum, post meliorationẽ vitæ, & æstimationis humilitatẽ, ad plenam oĩpotentis Dei misericordiã peccatores reducũtur. Et q̃ ista omnia adhuc per cõsilium præcipiuntur, prædicatorũ vero cõsilium alij deuote perficiunt, alij vero cõtemnunt, qui de bonæ vitæ splendore bonos laudibus efferunt, cõtra superbos per inuectionẽ increpationis accẽduntur. Nam sequitur. QVARE aggrauatis corda vestra, sicut Aegyptus, & Pharao.) Cor nãq; vt Aegyptus, & Pharao aggrauat, qui iam cognitione sacri eloquij, vulnera peccatorũ suorũ intelligit, & tñ per meliorationem vitæ, per amaritudinẽ pœnitentiæ, ad vera futuræ vitæ gaudia animũ non intendit. Bene ergo Aegyptijs in grauitate cordis similatur. Aegyptus quippe tenebræ dicitur. Quid ergo Aegypti noie accipitur, nisi a cœlorũ sedibus Angelorũ lapsa multitudo? Et quid in Pharaone
Ad Romã.6.
Ad Ephe.5.
Ad Philip.2.

Aegypti rege, nisi ipse tenebrarũ author Diabolus dessignatur? Bene ergo dissimulatores pœnitentię Aegypto, & Pharaoni in cordis aggrauatione similãtur. Reprobi quippe Angeli semel a cœlestibus lapsi, sicut amoremamissæ beatitudinis non recipiunt, ita & pœnitentiam agere de perpetrata superbia nunq̃ possunt. Dum ergo sancti prædicatores contra impudentes peccatores per acutam increpationẽ se inuehunt, Aegypti, & Pharaonis similitudinẽ ad medium ducunt, vt auditores eorũ tanto facilius ad satisfactionẽ proruant, quãto per id q̃ pœnitentiam nolunt agere, damnatis Angelis se esse similes non ignorant. Vnde & instanter ad studium adimplendi consilij eos cogunt, dum sub inferentes dicunt, ACCIPITE ergo, & facite plaustrũ nouũ vnũ, & duas vaccas fœtas, qbus non est impositũ iugũ, iungite ad plaustrum, & claudite vitulos eorũ domi. Tolletisq̃ arcam Dñi, & ponetis eam in plaustrũ, & vasa aurea, quæ exsoluistis ei pro delicto ponetis in capsella, ad latus eius, & dimittite eam, vt vadat. Et aspicietis, & siquidem per viam finium suoꝝ ascẽderit, ptra Bethsamis, ipse fecit vobis grande malũ hoc. Si aũt minime scietis, qꝛ nequaq̃ manꝰ eius tetigit nos, sꝫ casu accidit.) Quid eni plaustri noie, nisi aut vniuersa simul sancta ecclesia, aut vnaquæq; cuiusq; fidelis anima designatur? Cuius profecto plaustri rotæ sunt vtrũq; testamentũ. Nam dũ sancta ecclesia, vel electa quælibet mens per vetus, & nouum testamentũ instructa, ad æternã vitam innitit, quasi sublimibus prælata rotis, ad propositũ locum per altum fertur. Sed plaustrũ fieri nouum præcipitur, vt vq̃ qui ad æterna gaudia peruenire desyderat, per præceptũ dilectionis noui hois splendore vestiatur. Hoc quippe
Ioã.5. plaustrũ innouari præcipiebat Dñs, dicens. Hoc est præ
Ad Ephe.4. ceptum meum, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos. Hinc
Ad Roma.13. Paulus præcipit, dicens. Renouamini spiritu mentis vestræ, & induimini nouum hominẽ, qui ẽm Deũ creatus est. Hinc Romanos alloq̃s, ait. Non in cõmessationi-

bus, & ebrietatibus, non in contentione, & æmulatione, non in cubilibus, & pudicitijs, sed induimini Dominum Iesum Christũ. Plaustrũ igitur nouum facit, qui & vtrũq; testamentũ recte intelligit, & splendore sanctæ cõuersationis indutus, ad superna sese desyderia extendit. Possunt quoq; rotæ, quibus hoc plaustrũ graditur, electi cuiusq; geminũ desyderium designare, qꝛ quisq; iam opitulante Deo præsentẽ vitam in erumna peregrinationis tenet, ad futuram beatitudinẽ idcirco peruenire desyderat, vt impassibilis, & imortalis fiat, vt videlicet per vnũ, eam, quã horret, miseriam deserat, per aliud, eam, quã promeretur beatitudinẽ, nunq̃ perdat. Vaccæ aũt sunt sancti prædicatores. Qui qꝛ & gemino præcepto charitatis insignes sunt, & in noua cõuersatione cõuersorum animas gignũt, recte tam binario numero, q̃ fœminino genere designantur. Vituli aute sunt desyderia terrena. Cum ergo vaccæ plaustrũ trahunt, domi vitulos claudunt, qꝛ dum electis fidelibus ad superna patriam ducatum pbent, ea desyderia, quæ eis reprobã vitam suggerunt, prodire ad effectũ prohibent. Claudunt quippe vitulos, cum iam superba desyderia in ipso suggestionis initio, intra cõscientiam cõterunt, & proficere ea ad effectum operis, non permittũt. Vnde & vaccæ, quibus nõ est iugum impositum, ad trahendum plaustrũ exquiri perhibentur, qꝛ prædicatores electis fidelibus, quidendi sunt, qui per nulla onera criminis subiecti sint imperio Diabolicæ potestatis. De quo profecto iugo per Prophetam dicitur. Cõputrescet iugum a facie olei. Bene aute processus sensuũ, ordini pcordat verboꝝ, qꝛ etsi aduersa dominatione sunt liberi, necesse est, vt semper sint de futura puersatione suspecti. Vaccæ ergo & sine iugo sunt, & tñ earum vituli domi clauduntur, qꝛ sancti prædicatores aduersarijs spiritibus ex virtute dominãtur, sed ab edomandis prauis desyderijs, eo intentionẽ non auferunt, quo de sanctitate, qua se ornatos aspiciunt, securitatem in hac vita perpetuã habere non possunt. Et quia Esa.10.

talibus diuinæ cognitionis gratia laxius aperitur, aptè arca Dñi tolli, & super plaustrũ poni præcipitur. Quod autem imponi arca auditoribus super plaustrũ iubetur, hoc profecto insinuat, vȝ quod in sancta ecclesia plures ordines præsulum inuenimus, qꝛ dum prærogatiua alij alijs digniores sunt, etiam authoritatè præcipiendi sortiuntur ex culmine ordinis altioris. Cum ergo arca Dñi reduci præcipitur, super plaustrũ nouum poni perhibet, qꝛ profecto ad æternã patriam cum cognitione sacramentoꝝ spiritualiũ rectè graditur, qui hoc, qõ de sancta scriptura didicit, per nouæ cõuersationis pulchritudinem non relinquit. Ad latus aũt eiusdẽ arcæ vasa aurea, quæ ei pro delicto sunt redita, poni ꝓcipiuntur. Vasa quippe aurea vocat, quę superius memorat, dicens. FACIETIS similitudines anoꝝ vestroꝝ, & murium.) In quibus profecto vasis, peccatoꝝ, atq; tentationũ memoria designari dixeramus. Quid est ergo, qꝛ superius anoꝝ, & muriȝ similitudines esse perhibuit, nunc vasa aurea appellauit. Sed ibi de eo quod arcæ pro peccato exolui debebat, tractabatur, hic autẽ de arcę remissione. Quid ergo est, qꝛ res istæ eædem honestiori noie exprimũtur, nisi qꝛ peccata, quæ pœnitentiæ fletibus tersa non sunt, in deformitate sua attentius videnda, atq; lugẽda sunt, ea vero, quæ iam sunt diluta magnis fletibus, non attentius, neq; in deformitate sua respiciẽda, sed æstimatione humilitatis aliqñ cogitanda. Quasi.n. in mente pœnitentis, & acriter dolentis ani similitudo, & muriȝ est; qꝛ vt attentius lugeat eam, q̃ ante mentis suæ oculos cõgerit, peccati massam coadunatã videt. Sed cum iam magnis, & diuturnis fletibus quodã modo de peccatorum suoꝝ remissione securus, ad supernam patriam festinare cursu magnę ꝓuersationis cœperit, quasi aurea iaȝ vasa cõspicit; qꝛ peccata videt, non quibus obligatũ viderat; sed quæ oipotentis Dei laudibus impendat. Bene autẽ in capsella, ad latus arcę eadẽ vasa reponuntur. Nam si arca diuinæ cognitionis secretum insinuat, ad latus vasa

dependantur; qꝛ dum altitudo diuinæ cognitionis mentem eleuat, ad virtutẽ humilitatis infirma nostra ꝓterita ad memoriã reducenda sunt. Non igitur ponenda sunt ante arcam, ne dum immoderatius infirma respicimus, attolli ad superna nequeamus. Cõstat itaq; qꝛ ex latere dependantur; vt & superna videamus libere, & cuȝ expedit ad nostra infirma mẽtis oculos reuocemus. Quid est autẽ, qõ præcipiuntur, ET dimittite eã, vt vadat?) Sed arca dimittitur, qñ eruditæ mentes subditorũ a suis rectoribus libere viuere permittuntur; vt vȝ ad æternam patriam properent, non iam maioris imperio, sed ꝓpriæ arbitrio rationis. Tenẽda est igitur, vt plaustro imponatur, imposita quoq;, dimittitur, qꝛ nimirũ electis subditis disponendæ vitæ suæ licentia a prælatis ante danda non est, q̃ doctrinæ spiritualis eruditionẽ percipiant, & firmam cõsuetudinẽ bonæ operationis. Nam nec simplicibus subiectis, & bene viuentibus, nec eruditis, & infirmis, viuendi libertas recte cõceditur. Illi quippe a callido aduersario decipi tanto facilius poterunt, quanto & deprehendere eius insidias, per spiritalẽ eruditionem ne quaq; didicerunt, isti vero eo difficilius seruant bonum eruditionis, quo tentatoris laqueos eruditi cõspiciunt, & eoꝝ vincula deuitare eruditi nõ possunt. Tunc ergo cõpetenter arca dimittitur, cũ id cui imponi debeat plaustrum ante fabricatur, cum ei vasa aurea, quæ debẽtur pro peccato, ex latere dependantur, qꝛ profecto tunc secura esse poterit vita libere viuentis subditi cum renouatione interioris hois custodire longo vsu didicerit, cuȝ ex vitæ puritate, celsitudinẽ diuinæ eruditionis apprehendit, atq; inter dona sublimia ea, quæ aliqñ praue egisse memorat, recolere ad humilitatem non negligit. Quæ profecto viuendi libertas, quia ad solũ studium superni amoris bonis subiectis impenditur, apte & causam, qua eadem arca dimittatur, adiungit. VT vadat inquit.) Quasi.n. alijs verbis dicat. Ad hoc solũ liberius viuere permittendi sunt, vt ad cęlestẽ patriam celerius proficiꝛ

scantur. Sed quia nonnulli subditi tam conuersatione, qꝫ scientia humano iudicio perfecti sunt, nō diuino, prouidendum bonoꝝ rectoꝝ studio est, vt eorū curam tunc nec oīno prætereant, cum ijdem subditi se de eorū cura dimissos putant, sed pia calliditate explorent, iam liberi qualiter viuant, quoꝝ subdictionis bona plenius nouerant. Quare & subiungitur. ET aspicietis & siquidem per viam finium suoꝝ ascenderit cōtra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande. Sinaūt minime, sciemus qꝛ nequaqꝫ manus eius tetigit nos, sed casus accidit.) Bethsamis (vt iam diximus) interpretatur domus solis. Dimissam aūt arcam prædicatores aspiciunt, vtrū recto itinere ꝓtra Bethsamis gradiatur, qꝛ & cum proprio arbitrio dimittūtur subditi, explorare prælati debent, an bonum libertatis ad ꝓfectum cōuertant cœlestis itineris. Sed & caute notandū est, qꝛ tunc recte cōtra Bethsamis arca ascendit, cum cōfinium viam gradiendo non deserit. Confines etenim nostri, sunt electi priores. Confines quippe sunt, qui iuxta se possessiones dispositas habēt. Confines igitur electoꝝ sunt æterni regni perpetui coheredes. Nam velut iuxta se dispositis possessionibus habitant, qui in eandem æternæ patriæ societatē vocati, de vna, & eadem cōditoris maiestate sortiti sunt iura æternæ hæreditatis. Vel iccirco dicuntur cōfines, qꝛ cum de bona cōuersatione ad perēnis vitæ gaudia electi perueniāt, qui recte viuunt in hoc mundo, cœlestibus ciuibus vicini sunt. Quæ est ergo via cōfinium nisi afflictio temporalis? Hanc viaꝫ Bethsamis per semetipsum Dñs demonstrat, dicens. Arcta est via, quæ ducit ad vitā. Hanc item cōmendat, cum discipulos increpans, ait. O stulti, & tardi corde ad credendū, nōne oportuit pati Christū, & intrare in gloriam suam. Hinc Paulus ait. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū Dei. Contra Bethsamis ergo tunc arca dirigitur, cum per viam cōfinium ascendere videtur, qꝛ in superna cōuersatione ille verius proficit, qui ad æterna gaudia peruenire non per

Mat. 7.
Luc. 24
Act. 14

mundanas

mundanas delectationes, sed per carnis afflictiones, & mundi aduersitates quærit. Sed quia non ire, sed ascendere dimissa arca dicitur, altior via dimissis in libertate subditis indicatur, quia per viam Bethsamis non recte gradiuntur, si non quotidie de bonis, ad meliora proficiunt. Ascendere.n. meritis virtutū, quotidie ad meliora proficere est. Sed cum recte cōtra Bethsamis arca ducitur, malum grande, qō perpessi fuerant, omnipotentis Dei operibus adscribunt. Malum náq; gráde eam percussionē vocant, de qua superius legitur. fiebat manus Dñi super singulas ciuitates, interfectionis magnæ nimis. Et quia eandem interfectionem tam ad conuersionem gentilium, qꝫ ad fidelium delinquētium salubrem compunctionē retulimus, cum arca recte cōtra Bethsamis graditur, malū illud grande, quod acciderat, a Deo esse indicatur, quia profecto electoꝝ singuloꝝ finis indicat, qualiter prædicatoris animus eoꝝ prima opera recognoscat. Nam si in fine deficiunt, apte cognoscitur, qꝛ bona eoꝝ principia a Dño non fuerūt. Vnde & subdit. SI AVTEM minime scietis quia nequaqꝫ manus eius tetigit nos, sed casus accidit.) Manus Domini qd est, nisi vnigenitus patris æterni? Manu nanq; Dñi non tanguntur, qui non inspiratione diuini verbi, sed subita deliberatione cordis sui a pristina ꝓuersatione separantur. Qui certe tanto celerius ab incepta bonitate deficiunt, quāto qō per arctam viam ingredi ad æternā patriam proposuerant, qua fortitudine exequēdum esset, prēcogitare nescierūt. Quare & apte dictū est. CASVS accidit.) Quod.n. casu accidit, subito, & sine cōsilio, & prouisione ꝓtingit. Cum ergo ij, qui a mūdi amore, siue qui ab infidelitate discessisse videbantur ꝓuersi, ad prioris vitæ nequitiā reuiuiscunt, aperte cognoscitur, qꝛ non manu Dñi vt videbantur interfecti, sed accidente casu, a pristina sint ꝓuersatione separati. sequitur. FECERVNT illi hoc modo, & tollentes duas vaccas iunxerunt ad plaustrū, vitulosq; earū clauserunt domi, & po-

fuerunt arcam Dei super plaustrum, & capsellam,quæ habebat mures aureos,& similitudines anorũ.) Quia hęc supra latius exposita sunt,quid iam in se de spirituali eruditione ptineat ipsa profectio arcæ videamus. Nam sequitur. IBANT autẽ indirectum vaccę per viam, quæ ducit Bethsames, & itinere vno gradiebantur,pergentes; & mugientes,& non declinabant neq; ad dexteram,neq; ad sinistrã.) Indirectum per viam,quæ ducit Bethsames,ire est,in studio cœlestis professionis,afflictionem carnis tenere per virtutẽ discretionis. Nam indirectum vaccæ nequaq; gradiuntur,si in afflictione carnis discretio non seruatur. Denique dum vltra modum caro affligitur, cõferre opem spiritui eadem caro omnino defecta,non sufficit. Et si digne non affligitur,dum superbit, velut libera seruire menti indomita dedignatur. Bene igitur dum per viam Bethsamis indirectum vaccæ ire referuntur, subiunctum est,quia non declinabant, neque ad dexteram, neque ad sinistram. Ad dexteram quippe declinare est, virtuti abstinentiæ immoderate insistere,quia per bonum,quod videtur, viam deserimus,dum sic necessariam abstinẽtiæ virtutem sequimur, vt alia nobis auxilia de carne subtrahamus. Ad sinistram quoque declinare est, carni abundantius indulgere. Nam per apertæ remissionis vitium,a Bethsamis via deflectimur, dum carnem per delitias ducimus, qui Paradisi viam in afflictione dispositam noueramus. Et quia nulla est vitæ parcioris sinceritas, si munditiæ boni operis,simplicitas non concordat intentionis, caute expressum est. ET ITINERE vno gradiebantur.) Vno quippe itinere graditur, qui virtutem, quam prætendit in bono opere, in recta seruat intentione. Quo contra de vnoquoq; reprobo dicitur.

Eccleſia sticus.2. Væ peccatori,ingredienti terram duabus vijs. Duabus quippe vijs peccator terram ingreditur, cum Dei videtur esse quod agit, sed ex omni, quod religiosum foris exhibet,intus seculi intentionem tenet. Vno autem itine-

re gradi electos suos, Dominus insinuat, dicens. Si oculus tuus fuerit simplex,totum corpus tuum lucidus erit. Hinc Paulus ait. Gloria nostra hæc est,testimonium conscientiæ nostræ. Hinc Dauid. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Vno igitur itinere contra Bethsames vaccæ gradiuntur,q; electi ad ęternã patriam festinãtes bona foris agunt,sed ex eisdẽ bonis operibus seculi prę mia non requirunt. Quid est autẽ,qõ de eisdem vaccis dr̃,q; INGREDIEBANTVR pergẽtes,& mugientes?) Sed pergere dicuntur, quia sancti viri bona incessanter faciunt; mugiunt vero, quia carnalia desyderia in semetipsis extinguere,sine magna quotidie tribulatione non,possunt. Mugire nanq; ad laborem edomandæ carnis pertinet,pergere autem ad perseuerantiã bonæ voluntatis. Nam dum contra naturam caro carnales motus comprimere cogitur,velut mugit,dum graditur;quia propria desyderia adimplere prohibetur. Bene quippe duo hæc in sanctorũ professione describuntur,videlicet pergere,& mugire. Quia etsi eis ad supernam patriam festinantibus,magna est instantia desyderij;est nihilominus inuincibilis patientia laboris. Nam de his vaccis pergentibus per Ezechielem dicitur. Non reuertebantur,cum incederẽt. Vaccarum quoq; mugitum,& causam exprimit Paulus,dicens. Video aliam legem contradicentem legi mentis meæ,& captiuum me ducentem in lege peccati. Infelix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius? Mugiunt ergo vaccæ, sed pergunt;quia sancti viri etsi magna sunt tẽtaméta, quæ perferunt,viam tñ supernę patrię non relinquũt. Pergunt itez,sed mugiunt,q; etsi magnis desyderijs ad superna properant,profectũ tamen superni itineris non de quiete pacis obtinent,sed ex triũpho tentationis. sequitur. SED & Satrapæ Philistinoꝝ sequebãtur vsq; ad terminos Bethsamis.) Qui nã sunt termini,ad quos sequi proficiscentẽ arcam Dei prælatis necessariu est,& quos in arcę Dei comitatu ꝓgredi ꝓgruũ nõ est? Quos

Ezec.1.

Ad Roma.7.

nimirum terminos si accipiamus in eruditione sacri eloquij, & bona operatione cõtrarium non videtur. Sed hij profecto termini Bethsamis, sequẽtium principum termini sunt; cum pro modo suo quisq; super subditis perfectus est doctrina sacri eloquij, & vsu bonæ operationis. Eo enim iam de isto securus pastor efficitur, quo & caute iam spiritualia cõspicit, & ea, quæ ratione cõperit; fortitudine boni operis apprehendit. Qui profecto termini, Bethsamis esse termini dicuntur; quia nimirũ duos eruditos Dei operarios dignanter excipiunt, ad cõtemplationẽ supernę patriæ introducũt. Termini nãq; sunt, quia & dignos ad contemplationẽ suscipiunt, indignos expellunt. Indocti quippe si ad cõtemplanda subtilius superna se sustollere pſumunt, potius errando deuiant, q̃; lumen veritatis apprehendant. Et nisi quis bona opera præmittat, hoc profecto agit, vt illam, quã appetit claritatem internæ visionis, nunq̃; inueniat. Vnde & Dñs in Euãgelio quasi ad terminos Bethsamis contẽplatiuæ
Ioã.14. vitæ amatores transmittens, ait. Qui habet verba mea, & facit ea; hic est qui me diligit. Qui autẽ diligit me, diligetur a patre meo, & ego diligã eum, & manifestabo ei meipsum. Qui enim se manifestaturũ non nisi diligentibus dicit, se autẽ diligere eos, qui seruant mãdata eius; aperte docet, quia lucẽ suæ occultæ visionis nõ tribuit, nisi pro retributione bonæ operationis. seqtur. PORRO Bethsamitæ metebant triticũ in valle.) Qui. n. Bethsamitæ rectius possunt intelligi, q̃ ij, qui perfecti iã viri sunt in sublimitate cõtemplationis? Nam velut de domo solis sunt, qui cõtemptis terrenis oĩbus, veri luminis splendoribus illustrantur. De domo quidẽ solis sunt, qui iam omni mũdo sepulti, ad videndam cõditoris sui claritatem, flãma miræ dilectionis inardescunt. Qui ad ciuitatẽ suam duobus modis ascendunt, q; ad supernæ patriæ claritatẽ, & nunc per cõtemplationem, & in fine per veritatẽ gloriæ perducuntur, nunc ad domũ solis cõtẽplando euolant, sed qõ nũc mentis puritate aspiciunt,

tunc per præsentẽ lętitiam æternæ retributionis veritatẽ apprehendunt. Bethsames ergo arca Dei perducitur, cũ mens electa aut per cõtemplationis altitudinẽ, aut per assumptionẽ retributionis ad æterna gaudia sublimat. Qui ergo æternũ illum, & ineffabilẽ arcę situm scire nõ possumus; ea, quæ de isto, quẽ nouimus, dicũtur; audiamus. Quid est ergo, q̃ Bethsamitæ metũt triticũ in valle, nisi q; contẽplatiuæ vitæ dediti, delitias internæ refectionis colligũt in virtute humilitatis? Vallis quippe in sacro eloquio æstimationẽ designat humilium. Psalmista testante qui de Dño loquens, ait. Qui emittis fontes ps.104. in cõuallibus. Nam infusionẽ supernæ gratiæ mẽtibus infundit dispositis per humilitatem. Bethsamitæ ergo in valle triticũ metunt, q; contẽplationi vacantes, duo pro humilitatis merito clarius superna ꝓspiciunt; ad suauiorem refectionẽ mentium, ligant manipulos gaudioruo. Nam triticeus panis, sicut aspectu candidior, ita & sapore delectabilior est. Sed fortasse in ista vita adhuc positi non sumimus panẽ, sed spicas metimus; in illa autẽ superna vita beatitudinis, non spicas, sed panẽ manducamus. In ista etenim vita cum ad ꝓtemplanda æterna sustollimur, supernarũ rerum similitudines capere de rebꝰ istis infimis, & visibilibus nitimur; vt iuxta egregij docto tis vocem, inuisibilia a creatura mũdi, per ea, quæ visibilia facta sunt, cognoscamus. Quare & ille verus Bethsamita, & domesticus solis iustitiæ exultans, ait. Delectasti Ad Roma. I.
me Dñe in factura tua, & operibus manuũ tuarũ exultabo, q̃ magnificata sunt opera tua Dñe, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ. Sed dum in rebus visibilibus inuisibiliũ rerum gaudia excipimus; velut intra paleas adhuc triticum tenemus. Tunc autẽ nobis purũ triticum, siue de tritico panis erit. Nam cũ absorpta iam morte, in æterna vita reuelata facie clarius Redẽptorem cernemus; ad eius cognitionẽ thecis similitudinum nõ egemus. Bene ergo de Bethsamitis dr, q̃ metebant triticum in valle; q; perfecti viri etsi pro humilitatis merito

sublimitatem supernæ contẽplationis accipiunt, ad illã omnipotentis Dei puram substantiam contẽplandam eo pertingere nequeunt; quo refectionẽ suę mentis adhuc velut inter paleas metunt. Cuius profecto humilitatis bonum designatur, cũ subditur. ET eleuantes oculos viderunt arcã Dei.) Oculos quippe eleuant; quia nos de se alta non sentiunt; æstimatione sua velut in plano sunt. Oculos eleuant; q; eos, quos diuina gratia dignos aspiciunt, in alto positos merito; culmine contẽplant. Sed eleuantes oculos arcam vident; q; quo se humilius per æstimationẽ deijciunt, proximo; bona cognoscere melius possunt. Ea etenim veritas, quæ superbo; corda per seipsam deserit, illa eis, etiã dona, quæ cõfert humilibus, abscõdit; vt velut obcęcati penitus, nec in terra diffusum iam solem videant, qui eius claritatis radios videre in cœlo desierunt. Sed q; regressionẽ arcæ Dei ad propositũ contẽplatiuæ vitæ retulimus; eleuatio ét oculorum ad studium discernendo; spirituũ non incõuenienter referri potest. Bethsamitę quippe oculos leuant, cum vitę secretioris proposito cõfluentium ad se dona, subtili inspectione consyderant, cũ intenta mente discutiunt, an vitæ altioris propositũ, qõ accedendo expetũta recta, validaq; intẽtione prosequãtur. Leuare igitur oculos eis est, nouitio; spiritũ altius ꝓsyderare. Sed leuãtes oculos arcã Dei respiciunt; q; dũ subtilius eius ꝓuersiones discutiunt, qua virtutũ spũalium gratia fulgeãt, deprehendũt. Et q; per affectũ dilectionis, de cognitis eo; bonis hilarescũt, apte subiungit. ET gauisi sunt, cũ viderent.) sequitur. ET venit plaustrũ in agrum Iosue Bethsamitæ, & stetit ibi.) Si Bethsamis interpretatur domus solis, dom⁹ solis ciuitas est cœlestis. Hic Iosue Bethsamita non tam typo, q̃ ipso noe, & dignitate humani generis redẽptorẽ significat. Iosue quippe saluator, nostro eloquio dr. Et de semetipso Dns dicit. Venit filius hois quærere, & saluũ facere qõ perierat. Hinc est etiã ꝙ Ioseph in somnijs per Angelũ repromittit. Ipse saluum

Luc.19.

Mat.1.

faciet populũ suum a peccatis eo;. Bethsamitã quoq; se esse per semetipsum manifestat, dicens. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Hinc Ioánes Baptista ait. Qui de cœlo venit, super oẽs est. Quis est ergo ager Iosue Bethsamitæ, nisi amœnitas vitæ ꝓtẽplatiuę? Ibi.n. & herbarũ virores, & odores aromatũ, & flo; diuersa pulchritudo cernit; q; nimirũ quo superna illa societas clarius aspicit, ꝙ incorruptibile floret Angelis, ꝙ imarcessibile viret sanctis, ꝙ inuiolabile in virginibus redolet, cõtemplantiũ oculis gratius exhibet. Bene aũt idem ager saluatoris esse perhibetur; q; ꝓtẽplatiuæ vitæ amatores, quo secretius cõuersantur; redẽptori nostro gratiores, & familiariores sunt. In agrũ quoq; Iosue Bethsamitę plaustrum venit, cũ mens electa a seculi intẽtione diuisa, solis cœlestibus intendit; cum cœlestis iam amœnitate visionis fruitur; q; terrena respicere per amorẽ dedignat. Et notandũ, q; hoc plaustrũ nouum fuisse, nõ valde supra relatũ est; q; profecto mens criminũ vetustate resoluta, ad tantã gloriam recipi nõ meretur. Sed habet vita secretior delitias in amœnitate visionis; habet ingentem laborem in strenuitate certaminis; quia nimiru; diuina præmia sicut ex triumpho cõsequimur, ita & strenue dimicando custodimus. Bene ergo de veniente in agrum Jesu plaustro subiungitur. ET stetit ibi.) Stare quippe ad prelij custodiã pertinet, non ad pacis quietẽ. Stetit quippe plaustrũ in agro, quia etsi mens amœna iã illius supernæ, & semper virentis patrię videndo, atq; amãdo inhabitat; tñ ꝙ amorẽ visionis delectabiliter possidet, sine incessantis curæ solicitudine nequaq̃ seruat. Sed nimirũ in tãto agone posita mens humana deficeret, si ille, qui humanam infirmitatẽ in sua diuinitate roborauit, ei prę sentiæ suæ auxilium nõ pręberet. Quare & causam exponens, qua stare in agro plaustrũ potuerit, addidit, dicens. ERAT.n. ibi lapis magnus.) Lapis quippe magnus Redẽptor intelligitur generis humani. De quo lapide per Psalmistã dicitur. Lapidem quẽ reprobauerũt

Ioan.6.

Ioan.3.

Psal.17

ædificantes, factus est in caput anguli. Hinc doctor egrē
Ad Ephe. 2. gius collaudans, ait. Superædificati supra fundamētum Apostolorū, & Prophetarū, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo & vos tanq̄ lapides viui superædificamini. Et magnus quidē lapis dr̄, quia incōparabili fortitudine prædicatur. Cum ergo venisse, & stetisse in agro plaustrū dr̄; additum est. ERAT ibi lapis magnus;) vt latentibus mysterijs designaret, q̄ cōtemplatiuæ vitę dediti, seruare dona tā ingentia ideo possunt, q̄ iuxta eum per gratiā sunt, a quo eadē dona percepe-runt. sequitur. ET conciderunt ligna plaustri, vaccasq̄ imposuerunt super ea in holocaustū Dño.) Quæ sunt ligna plaustri arcæ Dei, nisi sanctæ scripturæ sententiæ, & exępla iustorū. Bethsamitæ quippe ligna concidunt, cum secretioris vitæ prępositi subiectorū suorū mentibus scripturarū sensus subtilius aperiunt; cum excellentiora exępla patrum, ad eorū imitationē proferunt; vt in eorū cordibus superni amoris flāma tanto feruentius ardeat, quanto fomentū incendij, velut ęcisa ligna, citius suministrant. Plaustri quippe ligna sunt, q̄ mens per Dei gratiā renouata, ea per memoriam retinet. De quibus
Leui. 6. profectō lignis sanctus legislator decernit, dicens. Ignis in altari meo semper debet esse; quem nutriat sacerdos, suggerens mane ligna per singulos dies. Quia vero cōcidi ligna memorantur, apertius indicant; q̄ cōtemplatiuæ vitæ puritatē quærentibus, non cōmunia de sacro eloquio, sed altiora & excellentia quæq̄ pādenda sunt; vt eo fortius se in alta videndo subleuent, quo eis nobiliora bona, quæ audiunt, magis placent. Vnde & bene subiūgitur, q̄ vaccas imposuere super ea in holocaustū Domino. Holocaustum nāq̄ cōbustum dr̄. Cum ergo ligna cōciduntur, holocausta desuper impositis vaccis fiunt; quia qui eximia de scripturis deuota mente suscipiunt, quo in superna se desyderia altius extendunt; eo nil in eis deseritur, quod non diuini amoris flāma cōburatur. Et tunc quidem curare doctorē necesse est, vt religiosi subiecti alta consyderent, & tamen per æstimationem de se alta non teneant, ne quo celsius summa videndo proficiunt, per elationē corruentes, periculosius elidantur. Vnde & hic quoq̄ subditur. LEVITAE autem deposuerūt arcam Dei, & capsellā, quæ erat iuxta eam, in qua erant vasa aurea, & posuerūt super lapidem grandem.) Leuitæ interpretantur assumpti. Qui ergo sunt leuitæ, nisi qui sic sunt diuina gratia ꝓfirmati, vt a Sancto Spiritu deseri nunq̄ possint? Arcam quippe leuitæ deponunt, cū perfecti prędicatores suos subiectos admonent, vt eos spiritalis scientia nequaquā inflet. Capsellā quoq̄, cum vasis aureis deponunt, cū eos etiam de vitæ splendore ꝓueniunt, vt eo de se humilius sentiant, quo etiā Redemptorē nostrum ad exaltationis suæ præmium, eorū quisq̄ iam peruenisse didicit, q̄ de se inaniter alta non sensit. Bene itaq̄ deposita arca, & vasa aurea super grandē lapidem posita memorant, q̄ inter dona sublimia de se humiliter sapere illi verius possunt, qui Redemptoris magnitudinē, & humilitatem recolere sæpius didicerunt. Nam deponere arcam Dei, & super lapidem grandem volebat ponere, qui dicebat. Ad Phi
Hoc sentite in vobis, qō in Christo Iesu. Qui cum in for lip. 2.
ma Dei esset, non rapinā arbitratus est, esse se æqualem Deo. Sed semetipsum exinaniuit, formā serui accipiens, in similitudinē hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit se factus obediens vsq̄ ad mortē crucis. Sed qui de subditorū cordibus amoris hostiam ministerio prædicationis Deo imolant, de suis etiā mentibus excellentiora valde oblationū dona repręsentāt. Vnde & subditur. VIRI autē Bethsamitæ obtulerūt holocausta, & imolauerūt victimas in die illa Dño.) In qua die, nisi in illa, in qua holocaustū Domino vaccas super plaustri ligna posuere. Quæ est igitur dies illa, nisi illuminatio diuinæ prædicationis? Ea nāq̄ die Bethsamitæ holocausta Dño offerunt, ea die victimas imolant, qua ligna concidunt, qua super ea holocaustū Dño vaccas

imponunt; quia ſancti prædicatores ea luce verbi, quæ ſubiectis emicant, ſibi quoq; ad rectitudinẽ ſuperni iuneris officium viſionis adminiſtrant; & contẽptis rebus infimis, per vim dilectionis oĩpotenti Deo tanto ſe liberius exhibent; quãto etiaꝫ auditores ſuos ei iam magna familiaritate cõiunctos vident. Quia vero non ſolũ holocauſta obtuliſſe, ſed imolaſſe victimas viri Bethſamitæ relati ſunt, perfectoꝝ viroꝝ ſpiritalis oblatio deſignatur. Nam holocauſta offerunt, cum per cõtemplationis aſcenſum ſe Deo oĩpotenti ineffabili affectione cõiungunt. Sed holocauſtis victimas ſociant; qz nimirũ tantæ iucunditatis bonũ non ſuis meritis, ſed diuinæ referunt bonitati. Sine victimis quidẽ holocauſtũ offert, qui iam ſupernis in magna delectatione cõiungitur; & inſurgẽtibus elationis occultæ motibus, per humilitatis virtutẽ nequaq; dñatur. In oblationibus ergo perfectoꝝ ſimul holocauſta, & victimæ cõueniſſe deſcribuntur; qz & diuina frui dulcedine digni ſunt, & in omni, quod totos ſe iam cẽlites faciũt, elationis ignari. ET quinq; Satrapæ Philiſtinorũ viderunt, & reuerſi ſunt in Accaron in die illa.) Satrapæ Philiſtinoꝝ (vt iam ſuperius dixi) electi ſunt prædicatores gentiliũ. Qui nimirũ quinario numero cõtinentur; qz ad refrenandos quinq; ſenſus corporis, aut rudibus adhuc fidelibus, aut carnalibus preſunt. Hi profecto plauſtrũ cum Dei arca comitantur; qz ad ſtudium ſpiritalis vitæ tráſeuntes iam eruditos diſcipulos, ſolicitudinis ſuæ cura proſequuntur. Sed applicante in agrum Ioſue plauſtro, & vaccis imolatis, in Accaron redeunt; qz cum eoꝝ perfectionẽ iam cõſyderauerint, cõuerſationis eoꝝ itinera vlterius nõ explorant. In Accaron autẽ redeunt, qz ad cõuertendos alios ſe cõuertunt. Accaron quippe noſtro eloquio ſterilis dicitur: Steriles quoq; ſunt, qui aut fide carent, aut bona cõuerſatione. Bene etiã cũ reuerſi principes dicuntur, additũ eſt in die illa; qz niſi in eis claritatẽ tantæ perfectionis agnoſceret, ab eoꝝ ſolicitudine ſecuritatis certitudine non redirent.

ſequitur. HII ſunt ani aurei, quos reddiderunt Philiſtim pro delicto. Azotus vnũ, Gaza vnũ, Aſcalon vnũ, Geth vnum, & Accaron vnũ. Et mures aureos, ſm numerum vrbium Philiſtijm, quinq; prouinciarũ, ab vrbe murata vſq; ad villam, quæ erat abſq; muro; & vſq; ad Abel magnũ, ſuper quem poſuerũt arcam Dñi, qui erat vſq; in die illa in agro Ioſue Bethſamitæ.) Quid hæc omnia deſignent, late ſupra expoſitũ eſt. Quid eſt aũt, qp cum reddi pro peccato debitũ arcæ pręcipitur, quinq; ani aurei, & quinq; mures ſimul nominatur; cum vero iam redditũ quod debebatur aſſeritur, vrbes ſingulæ ſe paratim vnũ reddidiſſe referuntur? Sed ſimul ſupra nominantur, quia ſimul omnium membrorũ demonſtrabatur ornatus, in cõmutatione bonoꝝ operum; hic aũt cum redditum debitũ arcæ deſcribitur, caute oſtẽditur; quia vrbes ſingulæ anos aureos ſingulos, & mures obtulerunt; vt profecto peccatori cõuerſo inſinuetur, vt ſemel peccata deſerat, quæ per ſolitam prauitatẽ vlterius non requirat. Vrbes quippe ſingulæ anos, & mures ſingulos reddunt, cum conuerſi peccatores ſemel terſa Iachrymis pœnitentiæ peccata non repetunt. Vnde & ſacra ſcriptura admonet, dicens. Non iteres verbũ in oratione. Verbum quippe in oratione iterat, qui precibus purgare peccata conatus eſt; ſed tamen cõmittere non omittit alia, pro quibus oret. Qui profecto anũ vnum, & murem Deo pro delicto nõ offert; quia etſi pœnitendo cõpungitur, fœditates multiplicat, quas Deo confitens ei repreſentat. Cum ergo anum vnũ & murem vnũ vrbes Philiſtim; ſiue prouinciæ ſingulæ reddidiſſe deſcribuntur, quid aliud deſignat; niſi perfectionẽ veræ conuerſionis. Perfecte enim conuertitur, qui cum ſemel qõ praue egerat, plangit; quod rurſum plangat, vltra non repetit. Igitur anum vnum, & murem vnum pro peccato offert, qui ſic cõmiſſa lugent præterita, vt perfecte caueat futura. Et quia iſta forma conuerſionis tam ſapientibus, qz indoctis, tam fortibus, qz debilibus in ſancta ec- Eccli. 7

clesia obseruanda est, bene ab vrbe murata, vsq; ad vil-
lam sine muro hæc solutio debiti extensa perhibetur.
Nulli enim intra sanctam ecclesiam cõstituto, liberum
est peccare, nulli innoxium praua committere. Quare
Hie.31. per Prophetam Dominus cõminatur, dicens. Anima
quæ peccauerit, ipsa morietur. Muratæ quippe vrbes
sunt mentes sanctarũ scripturarũ eruditione circũdatæ.
Villæ autẽ absq; muro sunt mentes simplices. Vnum
ergo anum aureũ non solum singulæ vrbes reddũt, sed
etiam villæ, vt quicũq; ad religiosam vitam Deo autho
re quærtitur, ablutis iam fœtoribus, vlterius nõ fœdetur.
Et quia nemo tam sanctus est, qui in se nõ habeat ali-
quid fœditatis, qõ plangat, solutio huius debiti vsq; ad
Abel magnũ, super quem posuerant arcam Dei pertẽ-
ditur. Abel quippe interpretatur luctus. Quo nimirum
nomine, lapis ille in quo arcã Dei posuerant vocabat.
Sed hoc profecto Redẽptori nostro nomen cõgruit, qa
& si propria, quæ fleret, nõ habuit, nostra tam quotidia
nis precibus, & fletibus peccata purgauit. Sunt quoq; in
sancta ecclesia viri perfecti, & illi summo lapidi, charita
tis cõsummatione cõiuncti. Huic nãq; vnitus erat lapi-
Ad Ro. ma.8. di, qui dicebat, nemo me separat a charitate Christi, qui
an arcæ debitus soluat, audiamus. Primum (inquit) fui
1. Ad co. rin.15. blasphemus, & persecutor. Hinc iterum profitens, ait. Nõ
sum dignus vocari Apostolus, qa persecutus sum eccle-
1. Ad Ti. mo.1. siã Dei. Notandũ ẽt quod vsq; ad lapidẽ excurisse arcẽ
debitũ legitur, qui vsq; in die illo in agro Iosue manere,
& in quo posita arca Dei memorat. Qua in re, qd aliud
tenemus, nisi qõ in sancta ecclesia cernimus, qa illi etiã
Deo pro culpa satisfaciunt, qui nõ solum a peccatis per
Dei gratiam erepti, sed etiã per magna sanctarũ virtutũ
culmina, in eius tabernaculum sunt assumptiõ sequitur.
PERCVSSIT aũt Dñs de viris Bethsamitibus eo
q; vidissent arcam Dñi, & percussit de populo septua-
ginta viros, & qnquaginta milia plebis. Qui sunt Beth
samitę percussi, nisi falsa contẽplatione decepti hęreticę

Bethsamitæ. n. non veritate fuerunt, sed præsumptione.
Dum igitur arcã videre in lapide præsumerent, percussi
sunt, qa cum Dñi ac Redẽptoris nostri sacramenta indi-
gni discuterent, æternæ dãnationis laqueis, per fallacia
proprij sunt depressi erroris. Quid est aũt, q; de populo
septuaginta viri, de plebe autẽ quinquaginta milia per-
cussa sunt? sed qa appellatione populi etiã vrbium no-
biles cõtinentur, plebs aũt vulgus est reliquũ sine nobi-
libus, potest hoc colligi, quia hæreticorũ alij, inter alios
quasi nobiles extiterunt, qui in mũditia operũ, solo er-
rore perierunt, cæteri vero quasi plebis rusticitatẽ secuti,
cum errore fidei, obscurati sunt sorde prauę operationis.
Vnde & alij quinquagenario, alij septuagenario nume
ro exprimuntur, qa & illi per quinq; sensus corporis cõ-
cepta flagitia perfecerunt, illi dum falso sibi dona ascri-
berent Spiritus Septiformis, æterna obruti sunt caligine
cæcitatis. Et qa de eo; prædicatione, veri fideles contri-
stati sunt, sequitur. DIXERVNTQVE Bethsa-
mitæ. Quis poterit stare in cõspectu Dñi Dei sancti hu
ius? Quasi. n. veri fideles, sed simplices dicant. Si tam
sapientes, & philosophi in summæ veritatis cognitione
falluntur, indocti, & simplices quãdo venire ad eius no
titiam possunt? Sed & si de sua mensura diffidunt, donũ
tamẽ diuinæ cognitionis adesse ecclesiæ non diffidunt.
Quare & subditur. ET ad quẽ ascendet a nobis.) A
nobis quippe Dñs ascendit, quãdo id, qõ de eius cogni
tione nobis absconditur, per electo; fidelium vocẽ prę
dicatur. Velut ascẽdere nãq; eius a nobis est, quod sim-
plicioribus siue infirmioribus de æterna cõtemplatione
ęlauerit, sublimibus per humilitatẽ cordibus reuelare.
Quid est ergo dicere, ad quem ascendet a nobis, nisi di
gnum doctorẽ quærere, qui sic diuina prędicet, vt a via
veritatis non erret? In quibus etiã verbis si historicũ sen-
sum requirimus, aperte cognoscimus, qa qui ideo mor-
tui sunt, qa arcam Dñi viderunt, intelligimus nempe q;
eadem visione digni nõ fuerunt. Merito igitur qui per-

cussos aspiciunt dicunt, QVIS poterit stare in cõspectu Dñi Dei sancti huius?) Nam si ij, qui indigni sunt, videndo moriuntur; cõtrectantes, quãdo viuunt? Bethsamitę quidẽ in sancta ecclesia sunt mortui sacerdotes, & ministri sacri altaris reprobi; q; de domo quidem solis iustitiæ sunt dignitate ministerij, nõ virtute & gratia sanctitatis. Bethsamitæ quidẽ sunt, q; per sacræ oblationis officium puersantur in domo Dei; sed tanto sunt acriori dãnatione percutiendi, quanto non solũ videre audent sacra mysteria, sed cõtrectare; quãto non iam veteris testamenti arcã respiciunt, sed qõ omnia superat, indigne se corpori, & sanguini ingerunt Redẽptoris. Quos per-
1. Ad co rin. II. cussos insinuat Paulus, dicens. Qui manducat, & bibit indigne, iudiciũ sibi manducat, & bibit. Veri etenim fideles dicũt, QVIS poterit stare in ꝓspectu Dñi Dei sancti huius?) Altitudinẽ quippe tantę administrationis cõsyderant, & tanti sacramenti dignitatẽ formidant. Sed dum tantæ rei subire officium metuũt, qui, id exhibere valeant, digniores quærunt. Vnde & sequitur. ET ad quẽ ascendet a nobis.) Quasi ergo sacra mysteria humiliter fugientes dicant. Quia nos infirma conuersatione percutimur, ministri ex altiori vita quærendi sunt, quos dum in altissimã virtutum sanctificationẽ conuersatio sublimis erigit, adsistere Deo per officiũ tantæ oblationis possint. sequitur. MISERVNT ergo nũtios ad habitatores Cariathiarim, dicẽtes. remiserũt Philistim arcam Dñi, descendite, & reducite eam ad vos.) Cariathiarim dr ciuitas eor. Quæ est sanctor ciuitas, nisi illa Hierusalẽ, quæ sursum est? Qui sunt ergo habitatores eius, nisi perfecti viri ab amore mũdi alta cõuersatione separati? Quor profecto vnus cęteris efficacior
Ad Philip. 3. ait. Nostra cõuersatio in cœlis est. Ad hos quippe nũtij mittendi sunt, vt Dei arcã suscipiant; q; ad electionẽ sacerdotum viri sancti non solũ recipiendi sunt; sed etiam inuitandi. Et notandũ, q; viris sublimioribus per nũtios dr, DEscendite & reducite eam.) Descendunt quippe,

q; obediunt, nequaq; n. descenderent, si id, quod ab eis fraternus amor expetit, impendere superba mente refutarent. Tunc quidẽ vere sublimes sunt, cui se Christo nõ auferunt; cum id, qõ ex fraterno iudicio eis imponitur, non repellunt. Vnde apte subinfertur.

Caput V.

VENERVNT ergo viri Cariathiarim, & reduxerũt arcam Dñi, & intulerunt eam in domũ Aminadab in Gabaa.) Aminadab interpretatur populus meus spõtaneus, Gabaa sublimis, Et nimirũ talibus arca Dei cõmittẽda est. Populus nãq; spontaneus est, quẽ ad exercenda virtutũ opera, sola bona volũtas trahit; quẽ ad adimplẽda mandata Dei necessitas non cõpellit. Quos nimirũ sub vnius descriptione beatus Paulus ꝓdicat, dicens. Hilarẽ datorẽ diligit Deus. Quæ est domus spontanei populi, nisi munimentũ sanctæ dilectionis? Nam in virtutũ ministerio spontaneus esse nõ posset, si mansionẽ sibi dilectionis non cõderet. Quæ profecto domus in Gabaa, idest in sublimi sita cognoscitur; q; charitatis altitudine ad cœlestia subleuamur. Vel certe in sublimi est dom°; q; charitas oĩbus virtutibus antefertur. Nam sublimitatis huius altitudinẽ insinuans Paulus, ait. Adhuc ex-
2. Ad co rin. 9.
1. Ad co rin. 12. cellentiorẽ viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar, & Angelor, charitatem aũt non habeam, factus velut es sonans, aut cibalũ tinniens. Quid est autem q Eleazarum sanctificant ad custodiendã arcam Dei? Sed hoc nimirũ ex vsu sanctæ ecclesiæ nouimus; q; electus minister prius benedictionem consecrationis a summis viris accipit, quã ministeriũ impendat oblationis. Quia vero Eleazarus Dei adiutor dicitur, profecto ostenditur; quia nõ solum sanctificari Dei ministri debeant; sed etiã inspici, quales sint ad eiusdem cõsecrationis ordinẽ promouendi. Quinam enim sunt Dei adiutorium, nisi qui cum diuina gratia ministrando cõueniunt; & quos oĩpoten-

tis Dei dignatio intus visitat, quã ipsi per exterius ministerium bene viuendo, & docendo cõfirmant. Vnde & cum Paulo non inaniter gloriantes, dicunt. Dei etenim sumus adiutores. Qui nimirum quersatione fortissimi, scientia eruditi, amore feruidi, cõstantia robusti, non solum alieno non egent auxilio; sed quocũq; se cõferunt, subuenire alijs possunt. Bene itaq; dñr Eleazarũ sanctificauerunt, vt custodiret arcã; q; ij, quibus adhuc aliena auxilia necessaria sunt; ad subueniendũ alijs, promouẽdi nõ sunt. Bene item idem Eleazarus filius Aminadab esse dr, q; certe qui ad ministeriũ prædicationis eligitur, in imitatione sanctor positus, auxiliũ omne qõ exhibet, esse debet ex dilectione. Quia vero nos superius plaustrum scripturã sacram, arcam vero scientiã eius spiritalẽ esse diximus, vaccas quoq; electas animas, timor Bethsamitarũ, quem inesse electis ostendimus in oblatione sacramenti, potest referri etiã ad onus prælationis. Non.n. minor sanctitas idonea est animabus instruendis, q; offerendis sacris mysteriis. Et iccirco Bethsamitæ perhibentur percussi, q; pleriq; viuunt subditi, qui moriuntur prælati. Habet.n. arca Dei etiã extrinsecus pulchritudinem, q; si minister infirmus nõ ad spiritalem veneratione, sed ad cõcupiscentiam secularẽ inspexerit, nequaq; viuit. Bene itaq; causa percussionis eor declaratur, cum dr. QVIA viderunt arcam Dei.) Quid est.n. viderunt, nisi q; eius gloriã videndo ꝓcupierunt? Nunc autẽ authore Deo, per orbem vniuersum sanctæ ecclesiæ gloria est copiosa. Quæ profecto gloria, q; a reprobis sacerdotibus seculariter appetit, Bethsamitæ viri arcam Dei exterius videndo moriuntur. Non quidẽ spiritalem eius honorẽ pro interna virtutũ gloria appetũt, sed vt arcæ Dei splendorẽ rapiant, & ecclesiasticæ prælationis fulgorem, in flore seculi suis cultibus ferant. Arca quoq; Dei male foris ad percussionẽ respicitur, quando flagitiosi præpositi subditarũ personarũ exteriori specie deuicti, ad carnalem cõcupiscentiam pertrahũtur. Viri timorati

1. Ad Corin. 3.

timorati ingentem multitudinem concupiscentiæ telo prostratus intuentes, dicunt. QVIS poterit stare in conspectu Dñi Dei sancti huius?) Stat quippe in conspectu Dei, qui fortis est in ordine diuini mysterij. Stare etenim fortitudinis est, ministrare obsequij. Stat ergo in conspectu Dei, qui ordinem superni officii, in altitudine disponit dignæ cõuersationis; qui in ministerio, quo fungitur, nullo appetitu ecclesiastici honoris decipitur, nulla carnali cõcupiscentia superatur. Quia vero tam idonei ministri raro inueniuntur, merito dicunt. QVIS poterit stare in conspectu Dñi Dei sancti huius?) Et q; tantum onus paruuli Christi viris fortioribus deserunt, subdunt. ET ad quẽ ascendet a nobis?) Quomodo autem ad habitatores Cariathiarim miserit, quomodo arcam Dei in domu; Aminadab intulerint, quomodo Eleazarũ sanctificauerint, sicut supra expositu; est, non mutamus. Et factum est ex quo arca Dei mansit in Cariathiarim, multiplicati sunt dies. Si ad historiam respicimus dies mansionis arcæ multiplicati sunt, q; illic multo tempore fuit. Vnde & subditur. ERAT enim annus vicesimus.) Et ad quid istam dierũ multiplicationem introduxerit, subdens, ait. ET requieuit ois Israel post Dñm.) Quæ nimirũ requies in illo veteri populo non bonorũ operum; sed bonæ deuotionis intelligẽda est. Nam sequitur. AIT autẽ Samuel ad vniuersam domum Israel, dicẽs. Si in toto corde vestro reuertimini ad Deũ, auferte Deos alienos de medio vestrũ, Baalim & Astaroth, & præparate corda vestra Dño, & seruite ei soli, & liberabit vos de manu Philistim.) Qui Deos alienos de medio sui nõ abstulerant, nisi bona volũtate post Dominũ quomodo requiescebant? Quæ nimirũ omnia si spiritaliter inquirãtur, dies mansionis arcæ multiplicãtur, sed cum manet in Gabaa, cũ manet in custodia Eleazari; q; cum animarũ fidelium cura apud religiosos prædicatores recõditur, perfectio religionis, quæ sublimi doctrina impenditur; bonorum operum studio

adimpletur. Vnde & annus vicesimus tunc instare relatus est. Si enim denarius numerus perfectionē antiquæ legis designat; quid vicenarius, nisi splendidioris nouæ vitæ religionē significat? Vicenarius quippe numerus, denarius est duplicatus. Qui certe numerus in electorū cōuersatione perficitur; cum per amorē vitant legis prohibita, & sublimia Euangelij mandata cōplent. Quia vero nos arcę profectionē ad contēplatiuæ vitę perfectionem retulimus, in Cariathiarim manet arca Dei, cū eruditæ mentes cōtemplantium eiusdē eruditionis suæ donum, in oblectamēto perficiunt reuelatæ sibi supernæ claritatis. Viginti quippe annis manet ibi tūc arca Dei, qz electæ animæ ad exaltationis intimæ culmē euectæ, habent denarium numerū in perfectionē scientiæ, vicenarium vero in superna delectatione Potest etiā dierū multiplicatio ad virtutū spiritualium incrementa referri. Cum igitur causa, qua dies multiplicētur, expressius dī, annus vicesimus esse perhibetur; quia videlicet electæ mentes cōtemplantium, quo vberius superna contēplatione pascuntur, eo plenius virtutū spiritalium fulgoribus illustrant. Quid vero est, qp anno vicesimo requiescere omnis Israel post Dominū dicitur, nisi quia sublimitas perfectionis electorū non consistit in fortitudine boni operis, sed in virtute contemplationis? Quiescere nāq; post Dominū, redēptoris nostri imitationem inuincibili charitate retinere est. Et quisquis illa supernæ ciuitatis ineffabilia gaudia cōtemplando fortiter amare nō didicit, quia sæpius ad mundi amorē potest deijci post Dominus nequaq; requiescit. Cum ergo manet arca in Cariathiarim, & dies multiplicātur; vniuersus Israel post Dominū requiescit; qz profecto dum electæ mentis scientia in experientiā supernę delectationis erigitur, dū lucē refusæ gloriæ, virtutū spiritalium sibi claritates glomerantur, imitationem dominicā tenere eo perseuerantius potest; quo imensis illustrata claritatibus, eas tenebras, quibus a vero diuidatur lumine sentire non pōt. Vnde

& bene qui post Dominū requiescere dicitur, Israel esse perhibetur, videlicet videns Deum; quia quo altius cōtemplator in diuina rapitur, eo ab humanis, quæ potenter cohibet, nequaq; superatur. Verum qz authore Deo, arcam eius proficiscentē, vsq; ad sublimitatis eius situs deduximus; quo studio prædicator erga subditoz correctionem inuigilet, videamus. Nam sequitur. ET ait Samuel ad vniuersam domū Israel. Si in toto corde vestro reuertimini ad Dñm, auferte Deos alienos de medio vestrū.) Quos aūt alienos Deos scriptura sacra appellare cōsueuit, nisi dęmonia, quæ in manufactis simulachris habitāt. In Samuele nouos sanctę ecclesiæ pdicatores designari diximus. Recte itaq; de medio sui Deos alienos in vniuersam Israel domus auferre pcepit; qz in accedentibus ad fidē gentilibus, non solū rectę pfessionis veritatē prædicatoz ordo petijt; sed etiā dānationes antiquæ superstitionis. Nil.n. eis pdesset veritatē profitendo colere, vel obsequēdo, nisi falsa prius detestanda reliquissent. Quisqs etiā nunc intra sanctā ecclesiam positus est per fidē, sed Deo rebellis per iniquā operationem, admonēdus est, vt alienos Deos de medio sui auferat. Naz etsi manufacta simulachra detestat, dęmonū tñ imperijs praua actione submittit. De medio autē sui alienos Deos abijcit, qui sic ad Deum cōuertitur, vt per mala opera imundos spūs nunq; veneretur. Potest etiā cautioris vitæ studiū per hæc exhortationis verba designari. Nam in medio nostri qd est, nisi cor nostrū? Sunt tñ nōnulli operatione mundi, sed infirmitate cordis, vsu fœdātur prauæ cogitationis. Bona quidē incessanter faciunt, sed cogitare reproba nunq; prætermittunt. Quia vero tot in eoz cordibus dæmonia requiescūt, quot desyderia immūda, auferre de medio sui alienos Deos instanter admonētur; quatenus oīpotenti Deo nō solum rectitudinē impendant operis, sed & gloriā internæ puritatis. Vnde & apte subdit. ET pparate corda vestra Dño.) Cor quippe Dño pparat, qui mentē non solum

ab īmunda cogitatione separat, sed ēt cogitationū sanctarū, ac virtutū fulgoribus illustrat; vt velut abiectis, & cōminutis idolis, se Dei tēplum efficiat; ouꝫ illic diuinæ gratiæ sedē etigit, vbi reprobos spūs manere p subiecta eis praua desyderia nō permisit. Bene itaq; prius auferre alienos Deos de medio sui Israelitas admonet, deinde corda Deo prēparare; q; rectus ordo inchoatę religionis est, vt prius vnusquisq; praua reprobet, deinde ad oīpotentem Deum studio bonæ intentionis appropinquet. Ad extremū vero necesse est, vt qui iam Deo bonæ voluntatis propositū, & puri cordis mūditiam obtulit; id, quod intus bene viuendo deliberat, in rectitudine boni operis exponat. Quare & subdit. ET seruite soli Deo.) Soli quippe Dño seruit, qui bonis operibus praua non inserit. Nam qui sic bona agit, vt mala nō deserat, Deo soli neq; aq; seruit; q; malo spiritui obsequiū exhibet, cuius perficere non metuit volūtatem. Vnde agitur, vt etiā bona agens, Deo non seruiat; q; qui totum hominē condidisse creditur, habere eum cōmunem cum aduersario non dignatur. Hinc nāq; est, cp ipsa veritas per semetipsam denūtiat, dicens. Nemo potest duobus Dñis seruire. Hinc Paulus exquirens, ait. Quæ participatio iustitiæ, cū iniquitate, aut quę societas luci ad tenebras? Quę aūt conuentio Christi ad Belial? aut q̄ pars fidelis cū infidele, aut quis cōsensus tēplo Dei cum idolis? Soli ergo Dño seruire pcipimur, vt qui iam aspirāte Deo pro obtinenda peccatoꝝ nostroꝝ remissione agere bona cæpimus; eisdē bonis praua nulla misceamus. A peccatoꝝ nāq; nostroꝝ obligatione tunc soluimur, cū bona, quæ pro eorū impendimus absolutione, malis admissa non sunt. Deuotis nāq; pœnitentibus loquens prędicator, dicit. SI IN toto corde vestro reuertimini ad Dominū, auferte deos alienos de medio vestri, & seruite deo soli.) Quasi dicat. Tunc a peccatis solui poteritis, cuꝫ cordis, & operis bona, quæ pro vestra absolutione impenditis Deo, superuenientibus criminibus alijs non fœdatis.

Mat. 6. 2. Ad corin. 6.

Quare & repromittens, dicit. ET liberabit vos de manu Philistim.) Qui hoc loco alij Philistim, q̄s malignī spiritus designantur? Qui nimirum dum superbiæ suæ calice in momēto debriati sunt, a statu gloriæ tumescēdo ceciderunt. Quæ est igitur manus Philistim, nisi potestas illa dæmonū, qua mortuas in peccato animas ad æterna tormēta perducunt? Ab ista Philistim manu solus liber fuerat, qui dicebat. Venit princeps mundi huius, & in me nō habet quicq̄. Hinc Paulus ait. Omnes peccauerūt, & egent gloria Dei. Hinc iterū dicit. Eramus & nos filij irę, sicut & cæteri. O q̄s magni muneris est ista promissio, qua dicit, LIBERABIT vos de manu Philistim.) Nam ille solus liber huius manus extitit, qui peccatū non fecit. Ab ea vtiq; omnes cōtra meritū liberamur. Vnde & Paulus dicit. Iustificati gratis p gratiam ipsius, per redemptionē iustitiæ suæ, propter redēptionem præcedentiū delictoꝝ, in sustentatione Dei ad ostensionē iustitiæ eius in hoc tēpore, vt sit ipse iustus, & iustificās eum, qui est ex fide Dñi nostri Iesu Christi. Hinc item dicit. Gratia liberati estis. Tale est, ac si dicat. Liberabit vos de potestate spirituū malignoꝝ; vt velut fugatis de itinere crudelibus hostibus, dum mors carnis interuenit, ea, quæ cupitis æterna gaudia, securius adeatis. Magna itaq; promisit, qui magna præcipiendo docuit; vt magnitudo muneris ad fortitudinē incitaret laboris. Magnum quippe est soli Dño seruire, vꝫ instanter bona agere, bonis actibus reproba non miscere, sed o q̄s maximū in vitæ huius transitu, potestatē cruentoruꝫ spirituū non incurrere, nullas inuia horribilitates cemere, cōtrarietates obiectionū nullas inuenire, æternas pœnas euadere, liberatoris nostri præsidia sentire, momentaneam seculi lūcē perdere; sed repente ineffabilē claritatē æternitatis inuenire. Audiant, ergo audiant, qui de manu Philistim liberari desyderant, PRAEPARATE corda vestra Dño, & seruite illi soli;) vt hic sibi quisq; colligere studeant, vnde illic manus tantoꝝ hostium nō

Ioā. 14. Ad Roma. 3. Ad Ephe. 2. Ad Ephe. 2.

incurrant; & securi ad vitã transeant, qui inter salutis suæ thesauros, quos hic bene viuendo ꝓgregant, mortis opa nulla portãt. Electoꝝ vero mores insinuãtur per hoc, qđ subdit. ABSTVLERVNT ergo filij Israel de medio sui Baalim, & Astaroth, & seruierũt Dño soli.) Electoꝝ quippe mos est, vt cũ diuinæ ꝑdicationis hortaméta suscipiunt, ad studiũ auditæ bonæ ꝙationis accẽdantur. Nam reprobi & frequẽter verba Dei audiunt, & eisdẽ tñ verbis nulla bona opera ꝓponunt; pigri in suis actionibus remanẽt, qꝛ a diuina luce proiecti, oĩpotentis Dei gloriã, cuius verba audiunt, interna contẽplatione non vident. Recte ergo qui obediunt, Israel filij dicuntur; qꝛ quo Dei maiestatẽ apertiori manifestatione ꝓspiciunt, eius ꝓceptis obedire deuotius agnoscuntur. Sed qꝛ ꝙuer sis loqtur, quid eis adhuc deesse ꝓspiciat audiamus; naꝫ sequitur. DIXIT aũt Samuel. Cõgregate vniuersuꝫ Israel in Masphat, vt orẽ pro vobis Dñm. Et cõgregauerunt in Masphat.) Masphat dĩ speculatio seu ꝓtemplatio. Quã profecto speculationẽ beatus Paulus exponit, dicens. Videmus nũc per speculũ in ænigmate. Specular etenim nobis est, de altitudine scripturarũ æterna bona ꝓtẽplari. Quasi.n. speculamur, qđ iam fidei veritate cognoscimus; & adhuc reuelata facie nõ videmus. Cõuersis vero peccatoribus in Masphat ꝓuenire est, per mentis intẽtionẽ de Dei oĩpotentis miseratione ꝓfidere. Sed sic de Dei misericordia ꝑsumant, vt tñ id, qđ se nequiter egisse recolũt, per pœnitentiã delere nõ negligãt. Vnde & illic repẽte subiungit. HAVSERUNTqꝫ aquã, & effuderunt in ꝓspectu Dñi.) Quid.n. est aquã haurire, nisi de ꝑfunda animi pœnitentis ꝓfusione lachrymarũ fluenta ꝓducere? Velut.n. aquã haurimus, dũ q̃ꝫ ꝑfunda iniqtate cecidimus ꝓsyderantes plãgimus. Quã ꝑfecto aquã in ꝓspectu Dñi effundimus, si cũ pœnitendo cõpungimur, de eiusdẽ cõpunctionis fletu, non quærimus fauoré seculi; sed solum fructũ diuinæ placationis. Sed & dũ mens flendo cõpungit, necesse est vt ẽt caro,

I. Ad corin. 13.

quę delectationibus subiacuit, affligat. Vnde & subdit. ET ieiunauerũt in die illa.) Dies peccatricis animę est spes ꝓsequendæ indulgẽtię, in diuini verbi repromissione. Vnde & per Prophetã Dñs repromittit, dicẽs. Nolo mortẽ peccatoris, magis aũt, vt cõuertat, & viuat. In die igit illa ieiunãt, qui iccirco carnẽ pœnitẽdo atterũt; qꝛ in luce spei puenire ad indulgentiã se indubitãter credunt. Quæ tñ afflictio pœnitentiæ ad delenda peccata tunc demũ idonea est, cũ sacerdotis fuerit iudicio impata; cũ ab eo ꝓfitentiũ actibus discussis, pro mõ criminis, onus eis decernit afflictionis. Bene itaqꝫ sequit. DIXERũtqꝫ tibi peccauimus Dñe. Iudicauitqꝫ Samuel filios Israel in Masphat.) In Masphat quippe sacerdos iudicat, cuꝫ non humanũ arbitriuꝫ sequit, sed diuinũ, cum in oĩ, qđ disponendũ est, se in alta ꝓtẽplatione subleuat, & hoc in subditoꝝ iudicio disponit, qđ æquũ esse in supna visione cognoscit. Hinc nãqꝫ est qꝛ in oĩ fere negotio Moyses in tabernaculo fœderis Dñm ꝓsulit; qꝛ nimirũ prædicator sanctę ecclesiæ in intima debet veritatis ꝓtẽplatione cõspicere, vt subditoꝝ vitã foris irreprehẽsibiliter valeat ordinare. Tunc enĩ & tenere peccata, & dimittere verius põt, cũ in arcano speculationis Dño loquente audit, qđ loquit. Vnde & resurgens a mortuis Dñs prius in discipulos facie insufflauit, & postea dimittẽdi, retinendiqꝫ peccata authoritatẽ tribuit; vt ꝑfecto mõstraret, qꝛ qui illã mentis speculationẽ non hẽt, iudex animaꝝ esse nõ debet. In electoꝝ quippe ꝑdicatoꝝ facie Dñm insufflare est, intimas, secretasqꝫ vias spiritalis examinis eis p Spiritũ Sanctũ reuelare. Hinc Paulus ait. Spiritalis iudicat oĩa. Hinc itẽ diuinæ gratiæ largitatem cõmendans, ait. Nos spũm huius mũdi non hẽmus, sed spũm q ex Deo est; vt sciamus q̃ a Deo donata sunt nobis. Qui aũt huius mũdi spũm hẽt, in Masphat. i. in speculatione subditos iudicare non põt; qꝛ dũ per spũm interiora nõ penetrat, in causis examinis, quas exquirit, mũdano spũ foris errat. Bñ igit Samuel filios Israel in Masphat iudicasse

Ioã. 20.

I. Ad corin. 2.

dñi, q; nimirum prædicatores sancti, in subditoꝝ iudicijs, aliud extra nequaq̃ diffiniũt, nisi quod intus eis diuina inspiratione reuelatur. Sed dum boni subditi maiorum iudicio semetipsos subijciunt, spiritualium hostium iras contra se validius accẽdunt. Vnde & subditur. ET ascẽderunt Satrapæ Philistinoꝝ ad Israel.) Ablatis nanq; Dijs alienis, peracto ieiunio, exhibita a prædicatore censura examinis, ad Israel Philistinoꝝ principes ascẽdunt, q; cuꝫ altiori vita proficimus, maligni spiritus, qui semp bene agentibus inuident, nobis infestiores sunt. Et quia de innocentis vitæ sublimitate nos deponere appetũt, ascendere dicuntur. Ascendere quippe malignis spiritibus est, se ad expugnanda alta per cœleste desyderium corda subleuare. Quia etiã contra perfectiores Christi milites non quorũlibet maloꝝ spirituum, sed fortiorum dæmonum prælia excitantur; non Philistim ptra Israel ascendere, sed Philistinoꝝ Satrapæ perhibentur. Principes quoq; pluribus præsunt. Per hoc ergo, q; ptra Israel Satrapæ ascendere dicũtur, potest rationabiliter colligi; q; ad probandã electoꝝ patientiam, nec vnus spiritus malus electoꝝ singulis, sed innumeri deputantur, vt de consecuta eoꝝ victoria, tanto sit copiosior fidelium gloria, quãto eis irrogata fuerint prælia grauiora. Tamẽ inter eadẽ prælia nuper cõuersi vehementer pauere solẽt, repente etenim inueniunt se in cãpo laboris, præter experimentum cõsuetudinis. Armata hinc contra se aspiciunt desyderia, quæ sibi dudũ pacata seruiebant, illinc supernus amor inuitat, vt cœpta bona nõ deserãt. Hinc spiritus mentẽ eleuat, illinc caro grauat, ac dum finis suꝰ modus scire nõ possunt, de electionis suæ incertitudine vehementer expauescunt. Vnde & hic apte subditur. QVOD audientes filii Israel, timuerunt a facie Philistinoꝝ.) A facie.n. Philistinoꝝ timent, vt eoꝝ posteriora non timeant. Quæ est.n. maloꝝ spirituum facies, nisi cõcupiscentia secularis? In hac enim specie quicũq; cõponitur, eoꝝ imagini conformatur. Quia vero non

Philistinoꝝ faciem, sed ab eoꝝ facie timuisse Israel dr, sic electoꝝ mentes insinuat, vt etiam reproboꝝ stultitiã latenti ratione reprehendat. Non enim facie, sed a facie timuerunt, q; videlicet sancti viri, aliud est, qõ foris aspiciunt, aliud qõ intus expauescunt. Nam etsi aliqñ florentem mundum humana ratione cõsyderant, repente mentis oculos ad ea mala, quæ mũdi gaudia sequũtur retractantes leuant, & velut a facie trepidant, qui pœnis sequentibus, cõtingere præsentes delectationes vitant. At cõtra reprobi, qui hanc Philistinoꝝ faciem nequaq̃ metuũt, sequentes ferocitatis eoꝝ impetus non euadũt. Dum enim vana mũdi gaudia tota virtute suscipiunt, ad afflictiones perpetuas, dæmonuꝫ virtute capiuntur. Quibus nimirũ veritas cõminatur, dicens. Væ vobis diuites, q; recepistis consolationẽ in vita vestra. Hinc iteꝫ denũtians ait. Væ vobis, qui ridetis, quia flebitis. Quasi aliter dicat. Quia a Philistinoꝝ facie nequaq̃ pertimescitis, cum sequentes eoꝝ vires irruũt, salutis inuenire refugium nõ potestis. Tunc quidem timor adest, sed qui adiuuet, non adest. Vindicta datur flagitij, sine spe liberõnis, & q̃ sint Philistinoꝝ horribilia posteriora sentiũt, qui faciei eoꝝ blandimenta, in mundi amore voluerũt. Bene igitur de Israelitis, in electoꝝ typo dr, TIMVERVNT a facie Philistinoꝝ,) q; nimirũ dum cõuersandi modum sibi solerter ordinant, non disponũt metuere æterna mala, cum veniunt, sed a tẽporali cõcupiscentia trepidant, cuius merito irrogantur. Et q; nõ tam suis meritis, q̃ maiorũ hoc intercessione posse obtinere credũt, sequitur. DIXERVNTQVE ad Samuelẽ. Ne cesses clamare pro nobis ad Dñm Deũ Israel, vt saluet nos de manu Philistim.) Sed & tentatis subditis, pastores boni non solum orationũ præsidia conferunt, sed etiã sacrificiorum. Vnde subditur. TVLIT autẽ Samuel agnũ lactentem vnum, & obtulit illum holocaustũ integrum Dño, & clamauit Samuel.) Quid est clamor Samuelis, nisi in supplicatione pontificis magna virtus desyde

Luc. 6.

rij? Vnde ad tacentem labijs Moysen, licet populi subditi salutē feruenti deuotione cupientē a Dño dr. Quid clamas ad me? Quis vero est agnus lactēs, nisi ille, quē præcursor eius ostendit, dicēs. Ecce agnus Dei, ecce q tollit peccata mūdi. Et lactens dr, q? in eius innocētia vera humanitas p̄dicat. Sed vnus agnus offert, q? p̄ter ipsū, qui mūdi tollat peccata nequaq; reperit. Quē p̄fecto agnū integrū obtulit. Integritas quippe agni ad solidatem p̄tinet catholicæ p̄fessionis. Velut. n. agnus diuidit qui a canone fidei per gladiū separatur erroris. Agnus itaq; dr pro innocētia, lactens pro assumptione naturæ, vnus pro singularitate potētiæ, integer pro fidei nostræ firmissima soliditate. Quod si q̄s hæc non ad ipsum, sed ad eius imitatorē referre voluerit, potest. Agnū quippe offerimus, cū per bonū castitatis, & innocētię Redēptori nostro p̄formamur. Et cū doctrina innocentiū patrū nostro? pascimur, velut vbera sugimus; quibus ad æternā vitā nutriamur. Vnū quoq; agnū offerimus, si post initia religiosæ cōuersationis, nulla polluimur inq̄natione prauitatis. Vnū quippe agnū offert, qui a p̄posito innocentiæ, ad pollutæ vitæ maculas nequaq; defluit; a quibus redeat per iterationē bonę opationis. Integrū quoq; agnū offerre est, ad æternā vitam non solū carnis continentiā, sed mentis integritatē præparare. Integrū quoq; agnum Dño nequaq; offert, qui carnē Deo per p̄tinentiam p̄secrat; sed mentis suæ secreta ab imundarū cogitationū lasciuia non refrenat. Velut. n. agni partē sacrificio subripit, qui puritatē cordis, corporis p̄tinentiæ non cōiungit. Vnde & ipse agnus agnū integrū offerre discipulis p̄cipiens, ait. Audistis q? dictū est antiquis, nō mechaberis, ego aūt dico vobis, qui viderit mulierē ad concupiscendū, mechatus est in corde suo. Hinc etiā fatuæ virgines in Euāgelio notant, quæ lāpades parauerūt, & oleū non parauerūt. Lāpades nāq; paratas hnt, qui bonum pudicitię seruāt in corpore; oleū quoq; hnt, qui ntorē puritatis tenent in mētis suæ circūspectione. Dicat

Exo. 14

Ioan. 1.

Mat. v. & 25.

ergo de Samuele obtulit agnū integrū Dño; q? vt bonū pudicitię diuinæ placationi sufficiat, non solū in cādore corporis seruari debet; sed in splēdore internæ puritatis. Merito itaq; subdit. ET exaudiuit eū Dñs.) Ille nāq; exaudiri a Dño pro alijs orans p̄t, qui ex parte aliqua ei, cui supplicat, Dño odibilis nō est. Nā si adhuc p̄pria infirmitate deprimit, p̄ obtinenda p̄ximo? fortitudine nequaq; exaudit; & eo desyderiū suū ad diuinę celsitudinis arcē non subleuat, quo ipse de imo, quo p̄ lapsum iacet, conatu feruētioris studij ascendere nequaq; curat. Sed & modus exauditionis exponitur, cuj subinfertur.

FACTVM est dū Samuel offerret holocaustū, Philistæos inire p̄lium p̄tra Israel. Intonuit aūt Dñs fragore magno in die illo super Philistim, & exterruit eos; & cęsi sunt a filiis Israel. Egressiq; filij Israel de Masphat, persecuti sunt Philistæos, & percusserūt eos vsq; ad locū, qui erat subter Betchar.) Offerēte holocaustū Samuele, Philistim p̄tra Israel præliū iniunt; q? maligni spiritus tunc aduersus fideles subditos grauiores tentationes cōmouent, cū p̄tra se stare instantius pastores vident. Sed sup Philistęos Dñs intonat; q? orātibus doctoribus, fidelib? subditis diuina gra robur administrat. Tonitrua. n. fieri per nubila solent. Nubes aūt sublimes per cœleste desyderium animæ intelliguntur. Vnde & Propheta mentes electorū in amore cœlestium eleuatas admirans, dixit. Qui sunt isti, q vt nubes volāt? Quæ sunt aūt tonitrua nubiu, nisi illa feruentia & superna electo? desyderia; quibus dū per diuinā gratiam eo? mens succēditur, oē, qō maligni spūs decipiendo suggerūt, ab ea penitus expellūt. Bene ergo dr intonuit Dñs sup Philistęos, & exterruit eos. Nā dū per gram suā electis mentibus supna desyderia infundit, q? ēt terrena oia facit p̄tēnere, eos ēt, qui ea eis appetere suggerūt, nequā spūs in fugā vertit. Velut. n. tonitruo territi fugiunt; dū in electis mētibus, quas tentando pulsauerant, ingentem sonitum diuinæ virtutis expauescunt. Quia vero fragore magno into-

Esa. 60.

nuisse Dñs dicitur, quid est aliud, nisi quia imperfecta Christianoꝝ desyderia dæmonibus terribilia non sunt? Fragor.n.magnus tonitrui, perfectum est vniuscuiusq; desyderium electi. Cum igitur fragore magno super Philistæos Dñs intonat, tunc a filijs Israel cęduntur, q: dum electoꝝ mentem perfecta deuotio ad superna gaudia erigit, omne, qõ aduersę parti militat, a se penitus abscindit. Bene quoq; prius territi Philistęi, deinde a filijs Israel cędi memorantur, nam terrentur electoꝝ deuotione cæ dũtur opere. Et q: opere deuotio prior est, terreri prius, postea vero cędi recte perhibentur. Nam prius donum bonæ volũtatis a Dño accipimus, vt cõfilia maloꝝ spirituum postmodũ confutare valeamus. Bene etiã Dñs super Philistæos intonare, & exterrere eos dr, filij autem Israel illos cędere perhibentur, q: bona desyderia nobis per diuinã gratiam ministrantur, sed nos dona gratię per conatuꝫ liberi arbitrij ad virtutũ victorias ꝓmouemus. Ordo igitur cœlestis militiæ est, vt ante tonans fragore magno audiatur Deus, & post miles ad cędenda hostiũ agmina ꝓgrediatur, vt videlicet in se prius dona gratiæ videat, deinde ad certaminis campũ validius'erũpat, & securus victoriæ prouentũ speret, qui eis, quibus coronetur viribus, ante congressionis tẽpora fultus est. Bene autem qui Philistæos cędunt, de Maspha egressi perhibentur. In Maspha etenim, quæ speculatio dr, morant, qui in diuinarũ rerum contẽplatione persistunt. Sed ad cędendos Philistæos exeunt, cũ ex arcano internæ meditationis ꝓsulti venientes, cõprimunt vires aduersæ dominationis. Intus.n.latenter ordinãt, qualiter foris in apparato opere, hostium cuneos irrũpant. Tanto quidem grauiores pugnas eis procedentes exhibent, quãto dum interna cogitãt, apud se quietiores latent. Et q: maligni spiritus ab electis Dei semper cõprimendi sunt, vsq; ad locum subter Betchar Philistim percussi fuisse memorãtur. Betchar quippe domus agni interpretatur. Hunc
Esa.53. agnuꝫ nobis Esaias insinuans, ait. Tanq; agnus ad occi-

sionem ducetur, & tanquã ouis coram tondente se sine voce. Quæ igitur fuit domus agni, nisi illa sublimis, & singulariter munita conuersatio Redẽptoris? quæ dum culpa caruit, cunctis nequã spiritibus inaccessibilis extitit. Ad Betchar, id est domũ agni peruenire nemo potest, q: quisquis multũ proficit, sanctitate Redemptoris inferior est. Vnde & prædicator egregius eiusdẽ Redemptoris laudibus insistẽs, dicit. Talis decebat vt nobis esset pontifex sanctus innocẽs impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus, qui nõ habet necessitatem sicut sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre. Quis est ergo locus subter Betchar, ad quem vsq; Philistim cędere, & psequi debemus? Sed si Betchar pfectionem signat dñicæ cõuersationis, locum subter Betchar, cõmunem sanctoꝝ summam exprimit sanctitatis. Qui & eidẽ Redẽptori se obediendo humiliant, & eius gloriæ per studium vitæ innocentis appropinquant. Locus enim qui subter Betchar situs ostenditur, eidẽ loco, cui subest, & inferior esse cognoscitur, & vicinus, qa sancti viri quo Deo per vitæ altitudinẽ vicini sunt, eo & humiliori cogitatione subiecti. Dum ergo nouitioꝝ fideliũ triũphus sub Israelitarũ gestis ostenditur, vsq; ad locum sub domo agni cęsi alienigenæ dicuntur, quia profecto per indefinentẽ conatũ certaminis, cõtendere debemus ad arcem perfectionis, vbi iam tanto simus hostibus nostris terribiliores, quãto Redẽptori nro viciniores. Ibi.n. iam quædã securitas est, quæ perturbari hostiuꝫ pauore non potest. Talibus nãq; cõcessæ virtutis dona insinuãs Dñs ait. Ecce dedi vobis potestatẽ calcandi super serpẽtes, & scorpiones, & omnem virtutẽ inimici. Vnde & is, qui ad locũ domui agni vicinũ peruenerat, dicit. Quis nos separabit a charitate Christi tribulatio, an angustia, an fames, an cætera talia. Potest etiã domus agni cœlestem patriaꝫ designare. Vnde & Ioánes dicit. Vidi supra montem Syon agnum stantẽ, & cum eo centũ quadraginta milia, habentia nomen eius, & nomen patris eius

Ad Hebræ.7.

Luc.10.

Ad Romã.8.

Apocalyp.14.

ſcriptum in frontibus ſuis. Quis eſt igitur locus qui eſt ſub domo agni, niſi terminus tẽporalis vitæ? ex quo ad ſupernæ patriæ gaudia aſſumuntur electi. Qui.n. vſq; ad ſtatutũ nobis terminum ducimur, quẽ præterire viuendo nõ poſſumus; velut ad locũ venimus, vnde alio transferamur. Sed terminus vitæ electi viri ſub domo agni ſitus oſtenditur; q; vnde per anguſtias mortalitatis demergitur, inde ad vitę indeficientis gaudia ſubleuat. Nam & agnus ipſe, qui in citharedo; cytharizantiuz, & cantaritium domũ ſuam lætus inhabitat, anteq; ad huius domus lætitiã duceretur, ſub domo fuit. Hinc nanq;
Mar.14 eſt q; ĩmolationis ſuæ tempore dicit. Triſtis eſt aĩa mea vſq; ad mortẽ. Electi ergo vniuſcuiuſq; finis dum loco oſtenditur, ſubter Betchar. i. domo agni eſſe memoraf; q; ſancti viri cũ per mortis pœnam tẽporalia deſerunt, de vicino pminentẽ ſibi ſupernã patriã pſcendũt. Nam
2. Ad co rin. 5. Paulus confidenter aſſerens, dicit. Scimus q; ſi terreſtris domus noſtra diſſoluaf, habemus habitaculũ ex Deo, nõ manufactũ in cœlo. Igitur vſq; ad locũ; qui eſt ſubter domo agni Philiſtęos cędimus; ſi quãdiu in hac vita ſumus de malignis ſpiritibus triũphamus. Sequit. TVLIT aũt Samuel lapidẽ vnum & poſuit eũ inter Maſphat & Sen, & vocauit nomen eius lapis Adiutorij dixitq;. Hucuſq; auxiliatus eſt nobis Dñs.) Lapis in ſacro eloquio Dñm, & Redẽptorem noſtrũ ſignificat. Lapis vero vnus a Samuele tollitur, cuz a ſanctæ eccleſiæ prædicatore Redẽptoris fortitudo ſingulatur pdicatur. Qui profecto inter Maſphat, & Sen pfigitur; q; in vitæ extiu electos protegit, reprobos pfringit. Sen quippe excuſſio dr. Excuſſi aũt ſunt reprobi. i. a fidelium ſocietate ſeparati. Dum ergo vſq; ad locũ ſubter Betchar Philiſtæi cæſi perhibentur, lapis inter Sen, & Maſphat præfixus aſſeritur; q; dum electi Dei victoriæ ſuæ tituluz in fine percipiunt, Redẽptoris iudicio a malorũ ſocietate ſeparantur. Modo vero velut in area frumentũ, & palea ſimul ſumus; ſed dum ad vitæ terminũ ducimur, electi a

reprobis dominica virtute diuidũtur; & velut inter ſe lapidem habent mediũ; dum illi pondus Redemptoris in dãnationis ſuæ iudiciũ ſuſtinẽt, & iſti in eius fortitudine æternæ glorię palmas tenẽt. Poſſunt per Sen ẽt maligni ſpũs deſignari. Excuſſi quippe ſunt, q; a cœleſti ſecreto per ſuperbiã proiecti. Et q; nũc in hac vita nobiſcũ præliantur, bene cũ victoriæ noſtræ tẽpus aſſeritur, lapis inter nos, & eos poſitus perhibetur; q; cũ militiæ noſtrę donatiua pcipimus, vltra nobis eorũ prælia neq; aq; renouantur. Samuel autẽ hunc lapidem in mediũ ponit; q; nobis Redẽptoris noſtri bonitatem ſanctæ eccleſiæ dոctor oſtendit. Et q; omne, qđ a nobis in omni vita noſtra proſperũ geritur, diuinæ gratię adſcribif; apte ab eo lapis ille, qui in medio ſiſtitur, lapis Adiutorij vocatur. Ipſe eſt nãq; lapis Adiutorij, qui ſi nobis ſubuenire noluerit; vinci poſſumus, vincere neqmus. De quo iam in medium poſito dr, V S Q V E huc auxiliatus eſt nobis Dñs;) q; eius præſidia electos ſuos vſq; ad æternæ retributionis tẽpora proſequuntur. Et q; (vt diximus) iam tunc nobis in æterna requie ſuſceptis a dępſſis hoſtibus plia nulla cõmouenf, ſequif. E T humiliati ſunt Philiſtim, nec apposuerũt, vt venirent vltra in terminos Iſrael.) Hæc pfecto ſic electoz ſingulo; facta exprimunt, vt ſanctæ catholicæ eccleſiæ & procintũ innuant belli, & gaudia remunerationis. Hanc nanq; vniuerſalis eccleſiæ victoriã iam poſt reſurrectionis noſtrę gloriã ſuturã, beatus Paulus oñdit; qui quaſi futurę incorruptioni pñs, morti inſultabat, dicens. Abſorpta eſt mors in victoria, vbi eſt mors victoria tua, vbi eſt mors ſtimulus tuus? Humiliatos ẽt Philiſtęos vidit; q; apoſtatarũ angelo; memoras, ad amorẽ futurę dignitatis electos accẽdit dicẽs. An neſcitis q; angelos iudicabimus. Tũc quippe Philiſtęi humiliant, cũ in pparata ſibi ab origine mundi æterni ignis incendia dæmones mittunf. Et in terminos Iſrael venire vlterius nõ apponũt; q; ad tentãda electo; corda nõ exeũt. Qui aũt ſunt Iſraelis termini, niſi cœliã

1. Ad co rin. 15.

1. Ad co rin. 6.

Quomodo autem mali spiritus in Israelis terminos ve-
nient, qui sic in inferni profunda dānati sunt, vt a sum-
mersione pœnarū nunq; resurgant? Quia ergo æterna
oppressione deijciuntur, apte subinfertur. FACTA
est (inquit) manus Dñi super Philistæos cunctis diebus
Samuelis.) Qui.n. sunt dies boni doctoris, nisi vernā-
tes illi radij fulgētis æternitatis? Qui apte Samuelis esse
referuntur, q; etsi cōmunes sunt electo; omnium, spe-
ciali quadam gratia ad gaudia lucent prædicato;. Vel
certe prædicato; sunt, q; specialius eo; mentibus ful-
gent, quo; predicatione nunc sanctæ ecclesiæ demon-
strantur. Manus autē Domini super Philistæos cunctis
diebus Samuelis facta perhibetur, quia diuina potestas
malos spiritus semper opprimit, quæ in æternæ claritā-
tis gloria etiā electos exhilarare nunq; desistit. Tunc ve
ro Angelo; damna reparātur, tunc quicquid de ordine
condito; spirituum, eo; superbia sublatum beatitudi-
ni fuerat, de electis hominibus adimpletur. Quare & se
quitur. ET redditæ sunt vrbes, quas tulerant Philistim
Israeli.) Vrbes sublatæ sunt illæ perditæ multitudines
Angelo;. Sed tunc redduntur; quādo de electa natura
humana assumitur, vnde, quod de Angelis perijt, sup-
pleatur. Quod etiam in cōuersione flagitioso; homi-
num accipi cōuenienter potest. Vrbes nanq; Philistim
tollunt; cuj; munitas fidelium mentes tentādo decipiūt,
& sibi eas peccatis imergendo supponūt. Sed ablatæ vr
bes Israeli redduntur; q; sic in hac vita pœnitentes satis-
faciunt, vt in perēni gloria splendidi ad electo; gaudiū
exhibeantur. Quia vero non solū qui agere bona negli-
gunt, sed etiā qui abundanter iniquitatē faciunt, pœni-
tendo saluantur; subditur. AB Accaron vsq; Geth.)
Accaron dī sterilis, Geth torcular. Steriles quidem sunt,
qui bona opera non agunt. In torculari autē vua præ-
mitur, & vinū promulgatur. Quid est aūt ꝓcupiscentia
secularis, nisi vua reprobę mentis? Quid vero est feruor
peccandi, nisi liquor vini, qui peccatoris mentē ęterno;

bonorum

bonorum immemorem facit? Dum enim ex concupi-
scentia cordis peccatum generatur, quasi in torculari de
vua vinū producitur. Ab Accaron ergo, vsq; Geth sub-
latæ vrbes Israeli redduntur, quia bona agere negligen
tium, & mala audacter perpetrantium mentes, quæ pœ
nitendo ad Dominum modo redeunt, tunc in cōmuni
electorum gloria splendidæ demonstrantur. Earū quip
pe mala in Dei memoria nequaquaj veniunt; quæ ipsi
pœnitentiæ afflictione delere obliti non sunt. sequitur.
ERAT QVE pax inter Israelem, & Amorreum.)
Quæ est ista pax, nisi quā Propheta Micheas asserit, di
cens. Et erit iste pax in terra, cum venerit. Hinc Paulus Mich. 5
ait. Ipse est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum. Quid est Ephe. 2.
autem, ꝙ inter Israelem, & Amorreum pax ostenditur?
Sed quid per Amorreum, nisi pars hominum reproba
designatur? Qui vero per Israelē figurantur, nisi electi?
Et quia electi in dextera Dei, reprobi vero in sinistra fu-
turi sunt, dum pax esse inter vtroſq; asseritur, sanctorum
beatitudo inclyta demonstratur; qui iustitiæ conditoris
tanta æquitate conueniunt, vt de conspecta reproborū
pœna, nulla compassione moueantur. Dum ergo inter
Israelem, & Amorreum pax esse ostenditur, non demō
stratur bonum, quod cōmune cum sanctis habeant re-
probi, sed quo muniantur electi. Vnde & sub Israelis
specie per Prophetā sanctæ ecclesię repromittitur. Qui ps. 147
posuit fines tuos pacem, & adipe frumenti satiat te. Pa-
cem quippe ecclesiæ fines ponit; quia dum Redēptoris
potentia, eam in intimæ æquitatis celsitudinem erigit;
per dolorem cōpassionis, perditorum miseria non affli-
git. Sed ad tantam beatitudinej quo pastorum studio,
boni subditi promoueantur, exponit dicens. IVDI-
CAVIT quoq; Samuel Israelē omnibus diebus vitę
suæ.) Qui sunt dies vitę vniuscuiusq; doctoris, nisi vir
tutum spiritaliū claritates? Omnibus nāq; diebus vitæ
suæ Israelem iudicat, qui lucem iustitiæ, quā loquendo
asserit; ad subditorum fidelium exemplum, perfectione

repreſentant bonæ conuerſationis. Qui autem virtutũ ſpiritalium lucem non habet, quia ad docendum aſſumit bona conuerſationis extraneæ, diebus profecto iudicat vitæ alienæ De quibus profecto per Prophetam
Hie.23. Dominus dicit. Ecce ego ad Prophetas, qui furãtur verba mea vnuſquiſq; a proximo ſuo. Verba quippe furãtur, qui bonũ, quod docendo prædicant, operando non ſequuntur; quia veluti clam de alieno tollunt, qõ dato proprij laboris pretio ſuum nequaq; faciunt. Poſt denũtiatam itaq; futuram beatitudinẽ, qualis interim debeat eſſe fidelium paſtor oſtenditur; quia omnibus vitæ ſuę diebus Samuel Iſraelẽ iudicaſſe perhibetur. Perfectionis etenim viam male inſinuat, ſi lucis iter quis voce volens pandere, actione tenebreſcat. Nã qui cunctis vitæ ſuæ dies ad iudicãdum Iſraelem contulerat, dicit. Non
Ad Roma.15. audeo loqui hoꝙ aliquid, quę per me non efficit Deus, inobedientia gentium verbo & factis. Iudicet igitur doctor, ſed qui dies vitæ ſuæ inclytos habet; vt videlicet in ſe prius virtutum ſpiritualium radios bene viuendo foueat, quos prouidendis ſubditorum itineribus loquens adminiſtret; qꝛ & lucerna tunc ijs, qui in domo ſunt vtiliter oſtenditur; ſi ipſa antea eo, quod ſparſura eſt, bene repleatur lumine. ſequitur. ET circuibat Bethel, & Galgal, & Maſphat; & iudicabat Iſraelem in ſupradictis locis.) Bethel dicit domus Dei; Galgal rota; Maſphat (vt iam ſuperius replicatũ eſt) ſpeculatio interpretat. Quid ergo Bethel, niſi viros officio ſacri altaris deputatos ſignificat; qui dum ſpiritalibus ſtudijs inhærent, velut domeſtici, Dei omnipotentis familiares ſunt? Et quid Galgal, quæ rota dicitur, niſi coniugatorum ordinem deſignat? Velut enim in rota circũ eunt, dum volubilis mũdi curis, penitus carere non poſſunt. Et quid per Maſphat, quæ ſpeculatio interpretatur, niſi illi exprimũtur, qui diuinæ contemplationi, vacantes, ſolis ſupernis gaudijs inardeſcunt? Quid ergo eſt, cꝙ Samuel & Bethel, & Galgal, & Maſphat circuire dicitur, & in eiſdem locis

Iſraelem iudicare; niſi quia electus prædicator omniũ electorum ordinum exempla ſequitur, vt ſubditorũ fidelium eſſe valeat cenſor doctus? Non enim eſſe poterit æqui examinis, ſi de exemplis præcedentium electorum dedignatur aſſumere, quod decernit. Sed & per ſingulos annos iſta circũeat, vt doctor prouidus ordinum ſingulorum perfectionẽ ſigillatim reſpiciat; vt quo ſubtilius præcedentium bona viderit, præſentia diſponere decentius poſſit. Ibi ergo, ibi iudicet Iſraelem, vt ſubiectos fideles, quos ad Dei viſionem erudit; illorum rectitudine corrigat, quos Deo placuiſſe indubitãter credit. Poteſt etiam per Bethel, quæ domus Dei dicitur, vniuerſa electorum eccleſia deſignari; per Galgal, quæ interpretatur rota, ſcriptura ſacra. Quicquid vero in ſubditorum profectu doctor exhibet, aut de exemplo electorũ accipit, aut magiſterio ſacri eloquij, aut reuelatione internæ, ac ſecretæ contemplationis. Samuel itaq; Bethel circuit; cum prædicator eccleſiæ authoritatem diſponẽdorum operum, de exemplis maiorum quærit. Galgal, ideſt rotam circuit; quando doctrinæ ſuę authoritatem, de magiſterio ſanctæ ſcripturę comprehendit. Maſphat quoq; circuit; cum per ſecretæ contemplationis meditationem, reuelationem meretur ſuſcipere veritatis. Ibi. n. iudicat Iſraelẽ; quia quicquid ſubditis proponit ad normam rectitudinis, aut de exemplis electorum accipit, aut doctrina ſacri eloquij, aut ex reuelatione internæ contemplationis. Quibus profecto verbis oſtenditur, non tantum quę doctor perfectus agat; ſed etiam quia perfectus non ſit, ſi agere hæc non poſſit. Nam ſi ſolum bonoꝝ exempla nouerit, aut ſi ſacræ ſcripturæ etiã quis eruditus ſit, & cõtemplationis reuelatione caruerit; in ordine p̃dicationis vir perfectus nõ erit. Contẽplatio. n. vir tus eſt, per quã non ſolum ipſa ſcriptura cõdita recognoſcitur, ſed per quã nõdum condita cõderetur; & per quã cõdita, ad Dei voluntatẽ quotidie diſponat. Bene ergo dr. ET iudicauit Iſraelẽ in ſupradictis locis.) Nam nõ

solum in Bethel, & Galgal, sed etiaz in Masphat; vt qui ad perfectionem prædicationis innititur, dum per humilitatem exempla maiorum sequitur, dum per studium sacri eloquij eruditione fulcitur; curet omnino necesse est, vt puritate mentis ea, quæ disponenda sunt, cõtemplando cognoscat. Dei náq; debet esse docibilis, qui suscepto prædicationis officio, docere homines cupit. Tamen sic præsumat de eo, quod secretæ cõtemplationis eruditione instruitur; vt nec editas per spiritum sanctuz scripturas fastidiat, nec sequi electorum exempla dedignentur. Samuel enim Bethel, & Galgal, & Masphat circuire describitur; vt alterum ab altero per discordiam ne quaq; diuidatur; vt videlicet, & exempla recipiat, quæ sacra scriptura approbat, & illas sacras scripturas, quas electi homines scripserant, recognoscat; atq; eas reuelationes contemplationis a Deo sibi ostensas sentiat, quæ nec ab electorum operibus, nec a sanctæ scripturæ authoritate discordant. Sed & omne quod agit, ad rectitudinem redigat supernæ intentionis. Vnde & subditur. REVERTEBATVR in Ramatha, ibi enim iudicabat Israelẽ & ibi erat domus eius.) Vt longe supra iã diximus, Ramatha interpretatur visio consumata; & supernorum ciuium illam beatam, & perfectam societatẽ significat; ad quã Samuel reuertitur, ne laboris sui onere deprimatur. In Ramatha quippe Samuel reuertitur, cum mens prædicatoris per amorem cœlestium releuatur; nam inter officij sui onera tam immẽsa corrueret, si ad amorem cœlestium, per spei suæ desyderium non rediret. Reuerti etenim prædicatoribus est, intentionẽ mentis suæ ad gaudia patriæ cœlestis reducere. Et ibi Israelẽ iudicant; quia supernæ patriæ pulchritudini, quam in mente retinent; fideles subditos facere conformes, prædicãdo studeant. Ibi iudicant Israelem; quia ex illa iam perfecta ciuitate formam videntes trahunt, quã filiorum mentibus loquentes imprimũt; & quicquid illa pulchritudine indignum conspiciunt, ab eoz mentibus abscin

dere conantur. Et quia in illius beatæ patriæ gloria tota dilectione requiescunt, ibi eius domus esse perhibetur. Eius náq; domus esse cognoscitur, in qua amando conuersatur. Vnde & ille egregius prædicator gloriatur, dicens. Nostra cõuersatio in cœlis est. Bethel náq; circuit, Galgal, & Masphat, & in earum aliqua non habet domum, in Ramatha autẽ domum habet, quia doctores sanctæ ecclesiæ quicquid nunc accipiunt de exẽplis electorum, quicquid de eruditione sacrorum voluminuz, quicquid de altitudine supernę reuelationis, transitorie timantur, ad adiutorium habent itineris, non ad amorẽ remunerationis, illud vero cp in superna ciuitate diligũt, non ad profectum itineris, sed ad sufficientẽ, immo ad abundantem largitatem mercedis. Et quia illuc cuncta bona opera congregantur, sequitur. AEDIFICAVIT ibi etiã altare Dño.) Quid est enim altare Dãi, nisi cor iusti? Veritatis autem iudicio dicitur. Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Qui autẽ pro amore supernæ patriæ bona agit, dum ardenter ad ea, quæ sursum congregat, peruenire desyderat, profecto altare ædificat, super quo quotidiani desyderij hostias incendat. Bene autem dicitur ædificauit ibi altare Domino, quia ex incremento studij cœlestis, sicut flamma crescit in corde boni desyderij, ita & velut additis lapidibus, altare sursum construitur, vbi Deo holocausta offerantur amoris. Quod etiam ad lucrum animarum referri cõuenienter potest. Doctor náq; in Ramatha altare Domino ædificat, cum subditorũ merita in cœlo locat, & dum quotidiano eius studio electæ animæ ad cœlestia regna cõscendunt, velut ad structuram superni altaris lapides mittuntur. Dicatur ergo de Samuele, dicatur, AEDIFICAVIT ibi altare Domino,) quia nimirum valde ociosum est doctoris studium, si per hoc cp ab illo in terris agitur, cœleste ædificium non augetur.

Ad Phi lip. 3.

Mat. 6.

Liber quartus, Caput I.

SANCTORVM viroruꝫ facta præcedentium, sæpe electorum sequentium solatia sunt. Mira eteniꝫ dispensatione diuini consilij, & altissimæ cõuersationis arce sic sublimati sunt, vt fortia agerẽt sibi, recta subditis prouiderent; sic sibi quandoq; derelicti, vt ea, quæ recta intẽtione disponerent, ꝑm Dei prouidentiã recta nõ essent; quatenus illorũ infirmitas, electoꝝ sequentium firmitas fieret; quia etsi vt homines in disponendis sanctæ ecclesiæ negotijs falli possunt, ipsæ tamẽ ecclesiasticæ dispositiones deserendæ non sunt. Ecce etenim dicitur. FACTVS est autem cum senuisset Samuel posuit filios suos iudices Israel, fuitq; nomẽ filij sui primogeniti Iohel, & nomen secũdi Abia, iudicum in Bersabeę. Et non ambulauerunt filij sui in vijs eius.) Ecce qui prophetiæ spiritu plenus fuerat ij quos iudices Israeli ponebat, qa post auaritiam postmodum declinare debebant, & munera accipere, & peruertere iudiciũ nõ cognouit. Quid ergo mirũ si falli in disponendis ordinibus possunt, qui prophetiæ gratiam non accipiunt; si ij, qui prophetiæ spiritum habent, eundem spiritum ad disponenda cuncta non habent? Quis autem de tanto viro dubitet, qa si futuram peruersitatem filiorum prænosceret, eos vtiq; forensibus honoribus non præferret. Qui ergo reprobos scienter prouehunt, hoc prophetæ exẽplo sibi blandiri nequaquã possunt; quia tunc soluꝫ innoxie agitur, cum in eis, tẽpore quo promoti sunt, subsecutæ iniquitatis signa nulla patuerunt. Quare & apte ij, qui iudices Israeli a Samuele positi sunt, cum ponerentur eius filij dicebantur; vt ex eo non solum per carnem credantur geniti, sed etiam conuersationis eius splendoribus adornati. Quare, & eorum nomina caute assignantur;

vt ex titulo nominis, illa, quæ tunc eis inerat, cognoscatur forma virtutis. Nomen (inquit) vni Iohel, alterius Abia iudicum in Bersabeæ. Sed & de illis, qui post acceptam dignitatem declinasse ad auaritiam dicuntur, aperte ostenditur; quia antequã eiusdem dignitatis culmen attingerent, in eis futuræ prauitatis signa nulla videbantur. Sed ecce dum pastorum solatia attendimus, gregis autem dominici non praua pericula intuemur. Nam steterunt subditi, sed in culmine prælationis positi prophetæ filij ceciderunt; vt si nobis sub cura maiorũ positis indesines sanctæ vitæ studium, aut securitas magnæ cõuersationis arrideat, præesse tamen alijs, non habeamus in appetitu desyderij; sed in magnitudine timoris. Sed carnales quiq; dum sola visibilia attendunt, spiritalem sanctorum conuersationẽ cognoscere non merentur. Pastorum quidem sanctæ ecclesiæ culmen aspiciunt, sed cogitare nesciunt, quãm inuiti illi intus decorem tollerent, quem in splendore culminis foris tenent, quod sublimitatem honoris in oppressionem magni sustinent oneris, quod magno desyderio fugiunt, quod exteriori ministerio prosequũtur. Testante etenim egregio doctore didicimus. Quod animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Vnde & tanto clementius carnalia sequens errat, quanto per discretionis virtutem spiritalia nulla iam penetrat. Et nõnulli tales in tantum dementiæ malum proficiunt, vt cõmouere ipsum etiam statum ecclesiastici culminis non vereantur. Vnde & sequitur. CONGREGATI ergo vniuersi maiores natu ex Israel venerunt in Ramatha, dixerũtq; ei. Ecce tu senuisti, & filij tui non ambulant in vijs tuis. Constitue super nos regem vt iudicet nos, sicut vniuersæ habent nationes.) His autem, qui viuebant sub spiritali regimine, regem petere, quid aliud est; quãm eandem spiritalem prælationem, in secularem dominationem transferre gestire? Sed sancti viri cum se a subditis contemni conspiciunt, non tam eis displicet,

1. Ad co rin. 2.

ꝙ contemnuntur, q̃ ꝙ contemptores sui Deo non placent. Eorum quippe contẽptu, suæ internæ gloriæ dari incrementa conspiciunt, sed augeri merita sua subditorũ defectibus ingemiscũt, qui sic meritis vellent proficere, vt in æterna meritorũ retributione, secũ eos, quibus præsunt, habere potuissent. Quare & subditur. DISPLICVIT sermo in oculis Samuelis, eo ꝙ dixissent da nobis regẽ, vt iudicet nos.) Hoc nãq; ei displicuit, per qõ displicere Deo, qui loquebãtur, existimauit. Quia vero non simpliciter dr̃, displicuit sermo Samueli, sed in oculis Samuelis, & statim subditur, ET orauit Samuel pro populo Dñm, paulo subtilius ea nos cõsyderare oportet.) Sancti viri qui omnipotenti Deo valde displicere metuunt, in suis iudicijs faciles nõ sunt, sed cuncta prius rationabiliter intus ordinant, vt ea foris in opere irreprehensibiliter disponant. Nam electionẽ accipiunt nullã iudicij, si nõ probatur contẽplatione rationis. Hos profecto oculos Prophetę Dñs aperire volebat, cũ dicebat.
Eze. 40 Vide oculis tuis, & auribus tuis audi. Hinc in Euãgelio
Luc. 10 discipulis dixit. Beati oculi qui vident, quæ vos videtis. Oculi quippe sanctorũ sunt intellectus rationis, reserati per gratiam Spiritus Sancti. Et iccirco Samuelis esse dicuntur, quia carnales quiq;, etsi per humanã sapiẽtiam rationales esse videntur, ab huius lumine rationis eo cęciores sunt, quo illis solis oculis vident, quos serpẽs aperuit. Nam si spiritualiũ virtutum fulgorẽ aspicerent, eũ profecto in ornatu suæ mẽtis habere desyderarent. Tantus siquidem decor earũ est, vt visus nunq; non possit videntis desyderio cõcupisci. Sapientes ergo seculi cum se oculos rationis habere arbitrantur, ex hoc cognoscere possunt, q̃ dementer insaniant, quia virtutũ sanctarum pulchritudine non illici, earũ profecto gloriã non solũ non cernere, sed nec somniari est. Sancti ergo viri, qui iam illuminatione Sancti Spiritus in internorũ amore obligati sunt, mentis suæ oculos ad videndam intimæ claritatis gloriam tanto clariores habent, quãto de mũdi

caligine in desyderio nihil habent, & discernere carnalia tanto rectius possunt, quãto longe a carnalibus assumpti in Spiritus Sancti gratia altius profecerunt. Vnde & Apostolus Paulus de experientia tantæ visionis sentẽtiam protulit, dicẽs. Spiritalis iudicat omnia. Bene ergo dicit, DISPLICVIT sermo in oculis Samuelis,) quia a viris spiritalibus nil ante despicitur, q̃ despiciendum esse, per spiritalẽ mentis intuitum iudicetur. Et qa quo abundantiori gratia Spiritus Sancti pleni sunt, de virtutis suæ celsitudine non præsumunt, sequitur. ET orauit Samuel Dñm.) Quid enim Dñm orauit, nisi vt sibi dignaretur ostendere si tumultuãtis populi petitioni assensum dare debuisset? DIXIT autẽ Dominus ad Samuelẽ. Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi. Non enim abiecerunt te, sed me, ne regnẽ super eos, iuxta omnia opera sua quæ fecerũt a die, qua eduxi eos de Aegypto vsq; ad diẽ hanc.) Quia oranti Prophetę dr̃, constitue super eos regẽ, plane ostenditur, quia an hoc faciendũ esset, sibi reuelari postulauit. Et qr̃ subdens ait, NON te abiecerunt sed me ne regnem super eos,) apte ostenditur, quãtum sibi sermo displiceat, quẽ in oculis Samuelis displicuisse perhibeẽ. Quæ conuenientia iudicij in sanctis oritur ex virtute charitatis, quia dum ex tota mente conditorẽ diligunt, & eius voluntati obedire deuote conãtur, ex præmio supernæ retributionis accipiunt, vt ab eadẽ Dei oipotentis volũtate aliter sentiendo nõ discrepent, q̃ in bonis operibus semper tenent. Scriptus quippe est. Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Domino quippe adhæret, qui præcepta voluntatis eius facere semper studet. Sed vnus spiritus cum eo fit, qr̃ ex diuturna deuotione pij operis, in tantam gratiam diuinę cognitionis assumitur, vt ab interni eius æquitate iudicij per erroré mundani spiritus dissentire vltra non possit. Sed valde difficile rñdetur, si quæritur cur oipotens Deus & abiectus se in regis petitione conqueratur, & tamen id quod petebatur fieri decernat.

I. Ad co rin. 2.

I. Ad co rin. 6.

Rursumq; si dignitas regia ordinanda fuerat, cur velut indignata Dei maiestate fuerit permissa. Et cum prouisus rex eligi decernatur, cur reprobādus eligitur? Quid ad hæc aliud respondere possumus, nisi id, quod Apostolus Paulus, ineffabilem abyssum iudiciorū Dei perscrutari audentibus, respōdebat. Homo (inquit) tu quis es, qui respōdeas Deo. Sed si hoc efficaciter diffinire nō possumus, tangere inquirendo possumus. An fortasse abiectum se in regis petitione conqueritur, pro reproba voluntate male petentis populi; petitus rex cōceditur, pro vindicta? Quod si rationabiliter dicitur, dū vtrunq; posuit, & culpam, & vltionem pariter ostendit. Ex reproba quippe voluntate iniusta postulasse cōuincitur, qui abiecisse conditorem petendo mōstratur. Culpam ergo malæ petitionis, insecuta est pœna districtæ æquitatis. Magna etenim vindicta est, quæ ex districtione procedit interni examinis; quādo reproba mens sic proiicitur, vt quod male deliberat, agere permittatur. Qui ergo in petendo rege Dominum abiecisse cōuicti sunt, dum id eis permitteretur agere, per quod a se Dominum abiicerent; grauior pœna non erat, qua hic plecti debuissent. Quo in loco notandum est, quia abiectionem prophetæ Dominus suā facit. Non enim simpliciter dicit abierunt me, ne regnem super eos; sed non te abiecerunt, sed me ne regnem super eos, vt profecto ostendat, quia in persona electi præsulis ipse suis subiectis præeminet, & cum ad spiritale culmen electorū carnalis rector assumitur, ipse abijci videtur, cuius pcepta dissipantur. Ergo q̄j reuerendi sint optimi pastores sanctæ ecclesiæ liquet. Ecce enim dum fideliter Deo seruiunt, tanto ei amoris vinculo cōiunguntur; vt quicquid eis ingeritur, diuinæ iniuriæ adscribatur. Vnde & in Euangelio primis ecclesiæ pastoribus dicit. Qui vos spernit, me spernit. Vbi et aliquid grauius cernitur; quia cum abiectum pastorem conqueritur, abijcientium peccata omnia, & parentum etiam mala memorantur. IVXTA omnia (inquit)

Ad Roma. 9.

Luc. 10.

opera sua, quæ fecerūt a die qua eduxi eos de terra Aegypti.) Summum náq; crimen agnoscitur, ad cuius discussionem in Dei memoria præterita cuncta peccata reducuntur. Et abiectum ergo se Dominus cōqueritur, & tamen ordinare in quo abijcitur concedit; quia cum districtæ æquitatis suæ virtutem exequitur, ab eo carnalium desyderia impleri per eius misericordiam nequaq̄ prohibentur. Sed & quæ concedi dignitas pro vindicta potuit, non tranquilla maiestate diuinitatis concedi debuit, sed velut indignata. Indignatam vero maiestatem Dei non in seipsam asserimus, quæ passioni non subiaceret; sed quia dum culpas discutit, indignationis verba per scripturas dicit. Item quia in typum carnalium prælatorum assumitur, reprobandus rex eligitur, non electus. Vel fortasse iccirco reprobus rex eligitur, vt electus successor eius rex Dauid in eo cognosceret, quid caueret debuisset. Sic nimirum & de illa Angelorum curia legimus, quia de Apostata primo Angelo scribitur, ipse est principium viarum Dei; sed qui ante omnia conditus est, per superbiā cecidit; & in eius ruina sancti Angeli didicerunt, qua virtute stare potuissent. Quod nimirum, qui apertis rectæ fidei oculis, intueri poterit, pariter attendit; quia omnipotens Deus etiam tunc magnæ misericordiæ dona tribuit, cum vindictam irrogat; quia dum reprobos punit, sanctos erudit; vt vnde illi deficiunt, isti in suis profectibus adiuuentur. Districto siquidem iudicio permittit mala fieri, sed misericorditer prouidet de his malis, quæ per iudicium irrogat, quæ bona facere disponat. Nam quæ maior culpa q̄j illa, qua oēs morimur? Et quę maior bonitas q̄j illa per quā a morte liberamur? Et quidē nisi Adam peccaret, Redemptorem nostrum carnē suscipere nostrā non oporteret. Non.n. venit vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiā. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata deessent, eū venire nō oporteret. Si peccata, ad quæ delenda venisse credit, per iustitiā Dei pmissa esse feriūtur; dū pro pec-

Iob. 40

catoribus Deus homo nasciturus erat, ex illo malo, quo morituri erant, bonum, qō malum illum vinceret, omnipotens Deus sese facturū prouiderat. Cuius profecto boni magnitudo, quis fidelis non videat, qui mirabiliter excellat. Magna quippe sunt mala, quæ p primæ culpæ meritum patimur, sed quis electus nollet peiora perpeti, qui tantum Redemptorē non habere? Eligatur ergo rex, sed reprobandus, eligatur velut in indignatione, nō voluntate Dei, subsequatur ergo rex iuxta cor Dei, vt ex iudicij eius districtione vindictæ malum procedat in reprobos, & bonū, quod ex malo facturus erat, per largitatem diuinæ gratiæ redundet in pios, dum illi in malo, qō cupiunt, cadere permittuntur, sed vnde se illi præcipitant agitur, vt alij nequaq; cadant. Sed q; his verbis iudicium diuinæ districtionis asseritur, videamus iam quanta dispensatione vtitur, ne id male deliberantes agant, vnde puniantur. Nam sequitur. NVNC ergo audi vocem eorum. Verūtamen cōtestare eos, & prædic eis ius regis, qui regnaturus est super eos.) Quasi aperta ostensione clementiæ dicat. Sic audi voces eor, vt tamen ipsi prius de iure regis, quē petunt audiant, qō expauescant, & velut tunc male cœpta deserant, cum q; sit res onerosa cognoscitur, quā petebant. Sequitur. DIXIT itaq; oia verba Dñi ad populū, qui petierat a se regē, & ait. Hoc erit ius regis, qui imperaturus est vobis, filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietq; sibi equites, & persecutores quadrigarū suarum, & cōstituet sibi tribunos, & centuriones, & aratores agror suor, & messores segetū, & fabros armor, & curruum suorū, filias quoq; vestras faciet sibi vnguentarias, & focarias, & panificas. agros quoq; vestros, & vineas, & oliueta optima tollet, & dabit seruis suis. Sed & segeres vestras, & vinearū redditus decimabit, vt det eunuchis & famulis suis. Seruos etiam vestros, & ancillas, iuuenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo, greges quoq; vestros addecimabit, vosq; eritis ei serui.) Cum a carnalibus subiectio quæ

fitur, profecto quicquid præcipitur eis graue est, & si nō sit difficile, q; cum ex superbię tumore habeant, vt proprie volūtatis arbitrium sequātur, quicquid eor deliberationi obuiat grauissimū pensant. Iam vero cū dura, & cōtraria iubentur, quę eis est moles oneris? qui tumor cordis? cum ferre etiā blanda, & leuia vix nolentes possent, quæ si vellent, facillime ptulissent. Videamus ergo stultæ audaciæ hominis, qui digne respondeat pia dispensatio cōditoris. Iura hominū proponuntur cōtemnentibus iura Dei, & his, qui mitia & salubria diuinitatis cōsilia spreuerant, dura, & importabilia humanæ seruitutis onera prædicuntur, vt ex his secum rationē facerent, qui intollerabilia essent imperia hominis eis, qui nō tam imperantis q; monentis Dei, ne id peterent cōsilijs obedire noluissent. Sed habent corda carnaliū temeritatē ex incremento audacię, habent duritiā ex simulationis rōne. Ex temeritate quidē facile agenda deliberant, sed q; qō male proponunt, non intelligunt, melior cōsilijs adiuuari non possunt. Quare & hic quoq; subditur. NOLVIT populus audire vocem Samuelis. Et dixerunt nequaq;. Rex enim erit super nos, & erimus nos quoq; sicut oēs gentes, & iudicabit nos rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.) Magnæ quidem temeritatis extitit, contra Dei voluntatem regem petere, magnę duritiæ cōsilijs Prophetæ vinci non posse. Magnæ temeritatis fuit ei rationes ꝓponere, quē sciebant cuncta, quæ acturus erat, reuelante Dño prius scire, magnæ duritiæ illi non acquiescere, quē nouerant ea tantū, quæ Dño reuelante didicerat imperare. Nam quid est q; respondentes dicunt, NEquaq;, sed rex erit super nos?) Sed qui nequaq; dicunt, profecto id negāt, quod audiunt. Aperte ergo in hoc verbo ostenditur, q; ad hoc Propheta graue ius regis exposuit, vt nequaq; peteretur. Ius vero regis audiunt, & id, propter qō exponitur detestantur, vt reproborū cordium profectus exprimatur, in quibus mali propositi cōsumatio est, & incō-

uertibilitas voluntatis, sed nos antiqua tẽpora reprehẽ-
dimus, qui nostra videre non curamus. Quæ nimirum
tempora, quo senescente mũdo, vetustiora sunt, eo & in
pluribus per teporis, ac negligentiæ vitium remissiora.
Tanto etenim audacius nunc mala proponimus, quã-
to iam cum robusta iuuentute seculi, robur exaruit hu-
manæ cõditionis; tanto difficilius qõ male est propositum reuocamus, quanto ex laxato vigore spiritus, mens
nostra carnalis efficitur. Ita enim sunt humani lapsus,
vt qõ in spirituali virtute deficit, in carnali vita robore-
tur. Omnia quidẽ hæc iuxta egregij doctoris vocem, in
figura cõtigebant illis, scripta sunt autem propter nos.
1. Ad co rin. 10. Iam quidẽ aperte cognoscimus hoꝛ Israelitarũ audaciam, quæ diuinæ indignationis iudicia secuta sunt; & tamen contra voluntatẽ Dei, contra prælatorũ sanctæ ecclesiæ cõsilium agenda proponere non timemus. In malo quoq; propoſito reprehensi resistimus, & salubria maiorum cõsilia insuperabili malo peruicatiæ vincere conamur. Videmus quanti mali incrementũ sit, pereũtes aspicere, & sequi ad perditionẽ eorum vestigia non timere; pœnales laqueos mortis incurrentes cernere, & eisdem laqueis irretiri, nequaq; metuere. Et illi quidem contra Domini volũtatem regem petierunt, sed a regia dignitate postea actum est; vt populus, qui Deũ abiecerat, idola coleret, simulachra adoraret. Quã reuerenda ergo sint maiorũ consilia cernimus, si hoc solicite cõsyderamus; quia qui, ea despicere ausi sunt, hoc se non prouiderunt agere, vnde tam profundo erroris pelago demergi potuissent. Merito igitur se abiectum Dominus in regis petitione conqueritur, merito regiam dignitatem concedit indignatus. Tanta quidẽ erat iniquitas postulantium, vt cum illud peterẽt, per quod a Deo recederent, ex Dei iudicio permitti posset, prohiberi non posset. Quia vero hæc iuxta literam diximus, quid etiã spiritualiter designent ea, quæ continentur in iure regio videamus.

Caput II.

Biecto etenim Samuele, rex petit; qñ reproba multitudo populi spũalẽ pastorẽ despicit, & præesse sibi carnalem quærit. Cũ quibus sæpe diuinæ equitatis districtione agit, vt eoipso qꝺ electum pdicatorẽ despiciunt, subesse reprobo permittantur; ex cuius imitatione tanto deterius pereant, quanto minori superbia id, ex quo viuere in æternũ poterant, audacius cõtemnebant. Cum ergo ius regis pdicit, nimirũ in vnius carnalis ppositi querſatione ostendit, qõ carnales cæteri ex tyrãnide acturi sunt, non qõ electi debeãt imitari. Nã in eadẽ Regũ historia legit, qꝺ cũ rex Acaph, Naboth vineã abstulit, iram Dei omnipotentis incurrit. Hic vero cũ ius regis pdicitur, agri, vineæ, & optima oliueta tollenda esse memorantur. Cum ergo hic pdicitur, qõ cõmissum illic punitũ est; ostendit, qꝺ diuino iudicio nõ iubetur. Quare & electus rex Dauid cũ ad ædificandũ altare Dño, Ornã Iebusæi aream peteret, regio illo tyrãnoꝛ iure non vti voluit; cum eam accipere nullatenus acqesceret, nisi ante pro ea dignum pretiũ dedisset. Quia igit ea, quæ in iure regio ptinent, vitanda potius qꝺ imitanda pdicuntur, eo subtilius cõsyderanda sunt, quo vitari nequeũt si nesciãtur. Ait ergo. FILIOS tollet, & ponet in curribus suis.) Filij electoꝛ ij sunt, qui eoꝛ virtutes imitãtur. Currus et carnalium platoꝛ sunt, fastus mũdanæ elationis. Nam dũ cæteris se sublimiores esse gloriantur, quasi curribus vecti, per alta gradiunt. In curribus ergo fideliũ filij ponunt, quando pastores reprobos, per appetitũ mundanæ gloriæ sequuntur; cum relictis spiritualibus studijs, carnalis vitæ cõmoda expetunt; & deposita illa sublimi intentione cœlestium, alta seculi assequi conantur. Bene itaq; non in curru, sed in curribus ponendi Israelitarum filij dicuntur; quia ex omni, qõ præcellit in carnalium prælatorum culmine, proficiunt in elatione, & quasi tot subli-

3. Re. 21

mibus curribus in alta se eleuant, quot alta conspiciunt, quibus alijs se superiores putant. Bonoꝝ ergo filios rex in curribus ponit, quãdo carnalis rector electoꝝ imitatores exẽplo suæ prauitatis ad elationis vitia pertrahit, vt cœlestia postponãt, terrena appetant, & in hoc solo gaudeant, si ex eo, quod tẽporaliter altum voluitur, cæteris præferantur. Et qꝛ cõtra minores non solum erecti, sed etiã fortes sunt, sequitur. ET faciet sibi equites.) Velut enim in equis sæuiunt, qui & sublimes sunt dignitate, & potentia truces. Equites quoq; sunt, qꝛ duꝝ feroces cordis sui motus cõtra impotentes dirigunt, ad omne, qõ per tyrãnidem exercere appetũt, veloces sunt. Anhelant quippe impetu, spumant rabie, & quos cursu tyrãnidis impetunt, elidunt. Sed dum in pastoribus reprobis alij mũdanæ elationis fastus æmulantur, alij eorum exemplo quos valent opprimunt, nõnulli etiã sunt qui ad exercẽda mala, quæ per seipsos bonis inferre nequeunt; nequiores se alios introducunt. Vnde & sequitur. ET præcursores quadrigarũ suarũ.) Quæ sunt enim quadrigæ regis, nisi peruersæ mentes maloꝝ subditorũ, in quoꝝ consilijs prælatus reprobus requiescit? Quadrigæ etenim sunt, quæ reges portant; dum per iniqua cõsilia prauoꝝ, acta rectoꝝ adiuuant. In eis quippe quasi per sublime rex ducitur; dum per eos, qui ad tẽporales honores eis fauent, quicquid carnales præpositi de altitudine seculi in desyderio volunt, exequũtur. Qui recte quadrigarũ nomine designantur. Quadriga enim inde stat vnde voluitur; qꝛ reproba mens finẽ suæ intẽtionis habet seculi volubilitatẽ. Inde quidem requiescit, quo per innumeras curas mentis rotantis mũdi negotia ventilare non desinit. Regum ergo quadrigæ sunt, dum per omne, qõ altum voluendo cogitant, in se carnaliũ præpositoꝝ iussa portant. Sed qui locum familiaritatis iuxta carnales prælatos habent, habent minores quibus imperent. Ipsi ergo velut quadrigæ regis sunt, illi præcursores quadrigarũ; qꝛ eo modo, quo carnalem præpositum ad

opprimendos

opprimendos humiles inuehunt, ipsi quoq; ad nocendum quibus possunt, per alioꝝ ministerium deducuntur. Quasi enim quadrigarũ præcursor est, qui iniqua mentis suæ versutia artem cogitat, per quã illum ad inferenda mala mitibus introducat. Si vero vt pleriq; codices habent, non præcursores, sed persecutores quadrigarum legimus, profecto ij sunt, qui reprobos ad maluꝝ currentes imitantur. Quadriga etiã honoris causa portari regibus solet. Quasi ergo in quadriga rex sistitur, qñ carnalis rector de magnoꝝ, qui videntur iuxta se, adulationibus gloriatur. Qui vero istos in eoꝝ laudibus præcedit, aut sequitur, præcursor, seu persecutor est quadrigarum, qꝛ adulationes isti vel post, vel antea proferũt, quas illi in auribus populi præ eundo, aut subsequẽdo sparsere. sequitur. ET constituet sibi tribunos, & centuriones.) Tribuni, & centuriones fiunt, cũ in tantũ mali profectum veniunt, vt ad exequẽda tyranni imperia, impijs satellitibus principantur, cum mundanarũ virium acies ordinant, quas ad innocentiũ bella producant. Tribuni quidẽ sunt, qui per plures sibi fautores recte viuẽtibus insidiãtur. Centuriones vero sunt, qui nulla nocẽdi genera prætermittũt. Ex eo. n. perfectionẽ iniquitatis obtinent, quo multa, & ingentia mala, quæ possunt, inferre semper studeant. A centenario quippe numero centurio dr. Et qꝛ centenarius numerus perfectionẽ significat, in mala parte perficitur, quãdo ad summã nequitiæ ab impijs peruenit. Qui nimirũ calliditate suaues sunt, terrore violenti. Suauiter quidẽ blandiũtur alijs, vt eoꝝ auxilio terrere alios ferociter possint. Bene itaq; subdit. ET aratores agroꝝ suoꝝ, & messores segetum.) Carnalis præpositi agri mentes sunt subditoꝝ, aratores vero horuꝫ agroꝝ sunt, qui arte secularis ingenij, eis suadent acta prauitatis. Velut. n. agrorum soliditatẽ loquendo aperiunt, qui per reproba cõsilia simplicium corda corrumpunt. Et segetes metunt, quãdo semine praui ꝓfilij decepta corda minoꝝ, fructũ reddunt malæ opationis.

Quæ profecto opera segetus appellatione designatur? q; peruersitas reprobi subditi, dus a carnalibus rectoribus gaudenter excipitur, eor quasi electus est cibus mentis. In qua certe peruersitate, q; paulatim proficiunt, sequitur. ET fabros armor, & curruum suorũ.) Quæ sunt arma & currus tyrãnor, nisi illa oĩa nocendi instrumenta, quæ ad euertẽda corda minor præparant? Sed q; curru peruenit, quo armis feriat, armor, & curruum regis fabri fiunt, qñ nequissima cordiu suor machinatione inueniunt, & mala quæ agant, & eadẽ mala inuẽta qualiter inferant. Arma quippe fabricare est, nocendi genera reproba mente colligere. Et currus fabricare est, ad eadẽ mala inferenda artẽ, qua accedere possint, inuenire. sequitur. FILIAS quoq; vestras faciet vnguẽtarias, & focarias, & panificas.) Filiarum noie infirmor mentes intra sanctã ecclesiam positæ, designant. Quæ regis vnguẽtariæ fiunt; q; dũ carnales præpositos in celsitudine gloriæ transeuntis aspiciunt, eos delinire adulationibus conãtur. Hor profecto vnguentor vsum Psalmista reprobans, ait. Oleũ peccatoris non impinguet caput meũ. Filiæ ergo vnguẽtariæ fiunt; q; dum carnalibus præpositis infirmi displicere metuunt, eor feritatẽ, cui timendo subiacent; blandimento demulcent. Et no tandũ, q; filij prius dicuntur a rege tolli; & sic equites, & centuriones, siue armor fabri fieri; filię vero nõ tolli, sed simpliciter vnguentariæ, & panificæ fieri. Tolli etenim violentiæ est. Filij ergo tolluntur, q; robusti difficile euertuntur. Dum igitur filiæ non tolli, sed vnguentariæ fieri perhibẽtur, quid est aliud, nisi quia qui infirmi in bono sunt, per exempla prauorũ facile dissipantur? Quę etiã focariæ, & panificæ regis fiunt; quia qui tyrãnis adulando seruiunt, dum fauẽdo placent, velut cibos exhibent. Focariæ etenim sunt, quæ focis coquunt, quæ reges comedunt. Focariæ ergo sunt, quæ per obsequia fauoris carnali, præposito accendunt tumorẽ cordis; vt eo audacius fauores excipiant, quo velut delicatiores sibi cibos

ps. 140.

ignis excitatæ deuotionis parat. Quæ etiam panificæ fiunt; q; dum reprobã vitam laudant, carnalẽ mentem tyranni ad exercendam prauitatem roborant. sequitur. AGROS quoq; vestros tollet, & vineas, & oliueta, & dabit seruis suis.) Qui sunt agri bonorum, nisi deuotæ mentes subditor; quæ dũ eor verba libenter audiunt, bonor operum vberẽ fructum reddunt? Quæ autem vineæ eor, nisi mentes eor ita imitatione pficientium, vt etiã alijs verbũ vitæ præbeant; & quos loquendo in amorem cõditoris accendunt, velut potando ebrios faciunt. Quæ vero olieta sunt, nisi corda auditorũ; qui bonor exemplo, & exhortatione proficiunt in opus misericordiæ? Sed dũ rex cõstituitur agri, tolluntur; q; dus carnales perueniunt ad culmẽ regiminis, nõnulli bonor auditores exẽpla suscipiunt prauitatis. Tolluntur ergo agri, cum nuper deuota corda seducuntur; quãdo ex nequitiæ semine fructum reddunt in maligna cõuersatione. Olieta, & vineæ tolluntur, cum exẽplo mali præpositi misericordię opera, & sanctæ prædicationis verba exhibenda, & loquenda deseruntur. Bene autẽ seruis regis dari ablati agri, & vineę, & olieta memorant. Serui quippe sunt, qui dominor iuri semper subditi, euadere nequeunt iuga dñationis. Serui itaq; sunt regis, qui per abundantẽ iniquitatẽ, sic se tyrãnor voluntatibus obligant, vt ab eis vlterius nõ recedant. Ablatos ergo agros, & vineas, & olieta serui suscipiunt; quia reprobi fautores prælatorũ carnalium, dum decepta corda in propositum transferunt praui operis, velut electorum agris, vineis, & olietis titulum imponunt tyrãnicæ potestatis. sequitur. SED & segetes vestras, & vinearum redditus addecimabit; vt det eunuchis, & famulis suis.) Cum mali præsunt, difficile valde est, vt qui eis subijcitur, nulla religionis damna patiatur. Aliorum nanq; mentes omnino pereunt; sed hij, quos peruertere penitus nequeunt; dum incessanter & verba, & opera eorum praua conspiciunt, qualicunq; sorde maculantur.

Bene ergo dī segetes vestras, & vinearū redditus addecimabit. Quasi dicat, sub pastore reprobo, electoꝝ etiā bona integra nō sunt. Sed qō bonis demitur, eunuchis, & famulis regis datur. Eunuchi, & famuli carnaliū prælatoꝝ, sunt eius auditores hypocritæ. Eunuchi quidem sunt, qꝛ secularem voluptatē se abiecisse ostendunt, sed regis sunt famuli, qꝛ per omne, qō de virtutibus se habere simulant, in se reproboꝝ præpositorū impositum iugum portant. Bene autē segetum, & vinearū decimæ eunuchoꝝ esse referūtur, qꝛ hypocritarū virus leuiter nō agnoscitur. In quo, dum sancti etiā viri possunt decipi, quod perdunt, illis adscribitur, quorū fraude capiuntur. sequitur. SERVOS etiā vestros & ancillas, & iuuenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo.) Serui, & ancillæ sanctoꝝ sunt, qui eis tēporalia necessaria sumministrant. Serui, & ancillæ sunt, qꝛ dum eis corporū necessaria tribuūt, in eodē opere misericordiæ, alij alijs robustiores sunt. Et optimi iuuenes, qꝛ & qui multum, & qui parū possunt, dum omne, qō prævalent, in opere misericordiæ expendunt, velut electi iuuenes diuina seruitia valenter operantur. Asini quoq; electorū sunt, quibus ferenda onera obedientiæ imponuntur, vt eorum fragilitatē adiuuent, dum ea, cū eis portant, quę sine eis portare nequaquā possent. Quid est autē, ꝙ in opere regis ponendi prædicūtur? Sed qui in opere regis ponuntur, diebus cōstitutis, debitū persoluunt angarię, iuri publicæ potestatis. Quid est ergo ꝙ in opere regis serui, & ancillæ, & iuuenes optimi ponendi prædicūtur, nisi qꝛ præeminentibus carnalibus, & electoꝝ ministri, & deuote obedientium corda plerūq; maculantur. Nam dum reprobā eoꝝ vitam indesinenter aspiciunt, paulatim sic decidunt, vt aliquid de eoꝝ factis imitent. Ex longo quidē vsu electis seruiunt, sed dum sæpe vident eoꝝ excellentiaꝫ culminis, seruiri sibi ab alijs q̄q̄ appetunt per impulsum elationis. Sua quoq; misericorditer tribuunt, sed tyrānoꝝ sæpe exēplo aliena tollunt.

Sed quia serui sanctoꝝ sunt, de iure eoꝝ exire non possunt. Ad horam quidem possunt deseri, sed ab errore in quem decidunt, per diuinam misericordiā facile subleuantur. Quia ergo per exempla prauoꝝ corruunt, qui cito resipiscunt, velut per angariā ponuntur in regis opere, in quo diu non permanent per continuā seruitutem. sequitur. GREGES quoq; vestros addecimabit, vosq; eritis ei serui.) Quasi dicat, dum pastor vobis carnalis præponitur, non solū vestris, sed etiā vobismetipsis virtutum prædæ inferuntur. Greges etenim electorū, sunt turbæ virtutū spiritalium. Quia vero & ipsæ spirituales virtutes exēplo prauorū dissipantur, rex decimas tollit gregis, quando is, qui carnaliter præeminet, in sanctorū cordibus aliquas virtutes perimit. Decimas tollit, qꝛ dū mentis integritatē dissipat, virtutum numerū imperfectum derelinquit. Denario quippe numero perfectio designatur. Vnde & cū lapsæ humanitatis nostræ dāna Luc. 15.
Dñs aperta cōparatione ostenderet, mulierem, quæ de decem dragmis vnam perdiderat, in medium ducit, vt per hoc ꝙ denarius numerus perijsse ostēditur, superna illa societas, quę nouenario numero remānsit in Angelis, sine reparatione cōditionis nostræ, imperfecta esse doceatur. Et qꝛ decimæ per annos singulos exigunt, apte qui decimas offerre nō desinūt, serui eē regis perhibent. Eis quippe per annos singulos seruiunt, quoꝝ exemplo sæpe peiores fiunt. Possunt & per hoc ꝙ post datas decimas seruitus ista asseritur, mali profectus ostendi. Nam qui paulatim deficiunt, quotidie agunt, vnde ad iniqtatis profunda deducantur. Dicit ergo GREGES vestros addecimabit, vosq; eritis ei serui.) Quasi dicat. Maloꝝ exēplo paulatim decidetis, sed cadendo agitis, vt ab eoꝝ imitatione nunq̄ recedatis. Scriptum quippe est. A quo quis vincitur, eius seruus efficitur. Quia.n. 2. Pet. 2.
per imitationē pastoris reprobi, in peccati seruitutē incidunt, etiā ab eius iugo quādo volunt solui nō possunt. Vnde & subditur. ET clamabitis in die illa a facie regis

vestri quem elegistis vobis,& non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem.) Quasi dicat,in notitiam prauæ imitationis eius paulatim defluitis;sed prauitatis eius exempla,quibus vos sponte submittitis;relinquere sponte minime potestis. Omnis enim qui facit peccatum,seruus est peccati. Quibus ergo peccata dominantur,per se ab eorũ iugo liberari nequeũt. Nam sæpe ad Dominũ cum precibus veniunt, liberari petunt,sed exaudiri non possunt. Diuino siquidẽ iudicio cum eis agitur,vt qui noluerunt mala vitare,cũ possent;non possint vitare, cum volunt;& qui spontanee incurrunt mala p̃cognita,fugere non possint experta. Quare & causam insinuans,qua exaudiri prohibeantur,ait. QVIA petistis vobis regem.) Quasi aperte dicat. Quia illud vobis dari postulastis,in quo hęc oĩa futura, me prædicẽte,cognouistis. Hæc(vt supius dixi)in typo prælatorũ carnalium,de futura regis quætsatione prædicuntur;vt ab eius petitione quiescerẽt, in quo tanta mala cognouissent. Sed hñt corda reproborũ, vt maluũ cito proponant;& a malo proposito non celerius resipiscãt. Quare & subditur. NOLVIT aũt populus audire vocem Samuelis, sed dixerũt,nequaq̃. rex.n.erit sup nos, & erimus nos quoq; sicut oẽs gentes,& iudicabit nos rex noster,& egredietᷣ ante nos,& pugnabit bella nostra pro nobis.) Quibus ꝓfecto verbis mores subditorũ carnalium aperte describuntur;qꝝ dũ exteriora appetunt,interiora dãna etiam exposita non attendunt. Sed qui carnaliter præsunt,ipsa ostensione tẽporalis potentiæ subditis sibi minoribus magnam spem dant tutelæ. Dum ergo dicunt rex erit super nos, & pugnabit bella nostra pro nobis; quid aliud,q̃ reproborũ subditorũ mores insinuant,qui humiles,& spiritales prædicatores despiciũt; vt tẽporaliter a carnalibus adiuuentur. Quod certe nullatenus agerent,nisi prius lumẽ cordis amisissent. Nam si spiritalium virorũ humilitatẽ foris despiciunt, sed qua potestatis sublimitate intus emineant, cernere non mẽ-

Ioan.8.

rentur. In illis quoq; externam potestatis tyrãnidem vident,sed qua infirmitate intus deprimantur nõ vident. Isti quia Deo adhærent,cum volunt, etiam in exterioribus potentes sunt;illi quia a Domino recedunt,spem quã promittunt de potentia seculari,exhibere non possunt fortitudine operationis. Nam vt de vicino exẽpla capiamus,Saul ad pugnanda bella regẽ postulantium, fortis,& potens eligitur;ita vt sacra hac historia teste, ab humero,& sursuũ populo vniuerso emineret;a Deo igitur ad regni gubernacula electus,cum bonus existeret, & de filijs Israel aliquis melior illo non esset,tamẽ cum tantus, ac talis vir carnali fortitudini relinquitur, bella perdidit,quæ pugnaturus acceperat,& vitã pariter amisit. Samuel autẽ, qui seculi potentia sublimis non extitit,qui humiliter nõ solum Deo,sed etiam hominibus ministrauit;de exterioribus quoq; bellis trophea potenter exhibuit. Nam non valde supra de eo dictũ est. Tulit Samuel agnum lactentẽ vnum, & obtulit illũ holocaustum integrum Dño,& clamauit Samuel ad Dñm pro Israel, & exaudiuit eum Dñs. Factum est aũt cum Samuel offerret holocaustũ Dño Philistim inire prœliũ cõtra Israel. Intonuit aũt Dñs fragore magno in die illa super Philistim, & exterruit eos, & cæsi sunt Philistim a filijs Israel. Dicat ergo noluit populus audire voceũ Samuelis,vt in eorum inobedientia superborũ corda designent,sic diuinæ æquitatis iudicio proiecta,vt magna mala ímineant,quę incursuri sunt;sed nõ ea videre non possint. sequitur. ET audiuit Samuel oĩa verba populi.) Hoc ꝓfecto Samuel audiuit, qõ populus locutus est,sed ipsum populus non audiuit. Populo.n.reprobo loqui,& non audire fuit,verba ptra Dei voluntatẽ promere;sed pœnã prauæ locutionis minime puidere. Samuel aũt populi verba audiuit;qꝝ spirituales viri dum superbæ locutionis voces audiunt, futurum in eis diuinæ vltionis meritum recognoscunt. Dicat ergo audiuit Samuel omnia verba populi, quia sancti, ac spiritua-

Infra.10

infra vl.

Supᷣ.7.

les viri quicquid carnales ſuperbæ foris inſonant, quale ſit in diuino iudicio intus penſant. Sed quia dum carnalium ſubditorũ dãnabilem vitam reperiunt, pro delẽdis eorũ criminibus intercedũt, ſequitur. ET locutus eſt ea in auribus Dñi.) In eorũ auribus loqmur, apud quos magnæ familiaritatis gratiã habemus. Sancti autẽ viri, quia oĩpotenti Deo in magni amoris vinculo cõiuncti ſunt, ei in auribus loquuntur, q; diuinæ propitiationis eius auditum tanto fiducialius expoſcunt, quãto apud eius miſericordiã impetrandi locũ ſublimius acceperũt. Peccata vero populi loquuntur pro humilitate cõfeſſionis, ſed in auribus loquuntur Dñi, q; cũ magno affectu precis, ianuam pulſant dñicæ propitiationis. Sed fortaſſe in auribus Dñi loqui dicit, q; dum ſancti viri pro peccatoribus obſecrãt, preces, quas pro eis Deo offerũt, hoĩbus non reuelant. Vnde & in Euangelio Dñs prohibet diſcipulos, dicens. Cum oratis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes, qui amãt in ſynagogis, & in angulis platearum ſtantes orare, vt videantur ab hoĩbus. Verba ergo ſine opera populi loquuntur, cum delicta locutionis, & operis orationibus delenda Dño exponunt. Ea vero in auribus Dñi loquuntur, vt dũ hominũ teſtimonia orantes fugiunt, ab eo, qui occulta reſpicit, celerius audiant. Dum ergo in auribus Dñi Samuel, loqui perhibet, modum profecto inſinuat, quo quis aditũ mereatur diuinæ dignationis. Nã peruenire ad Deũ oratio nequaq; pot, quæ ex intentione promitur, vt ab hoĩbus agnoſcatur. Vnde & qui in auribus Dñi locutus aſſeritur, reſponſa eius etiã percepiſſe perhibetur. Nam ſequit. DIXIT autem Dñs ad Samuelẽ. Audi vocem populi, & cõſtitue ſuper eum regẽ.) Qua in re notãdum, q; Samuel verba populi, quibus regẽ petierat in auribus Dñi locutus eſt, & Dñs ſe abiectũ aſſerit in eo, qõ populus regẽ petit. Dum igitur oranti reſpõdet, & regẽ facere orãtem iubet, quid aliud inſinuat, niſi q; deuota electi viri oratio nunq; eſt infructuoſa? Nam ſi populi correptionem

Mat. 6.

non obtinuit, eruditionis ſuæ bonũ obtinuit, cum abiectum populum pro mala petitione cognoſceret, ſed & nihilominus ſciret, quid facere proiectis ipſe debuiſſet. Audiri ergo Propheta potuit, & non audiri, q; orando qualis eſſe deberet nouit, ſed a populo reproba poſtulanti, duritiam cordis non abſtulit. Sed hoc obtinere ille potuit, qui in auribus Dñi locutus eſt, q; ſancti viri eo ipſo, quo deuote pro peccatoribus Dñm obſecrant, diuinæ propitiationis auxilio muniuntur, vt eorũ criminibus nequaq; polluantur, quo; ſordes delere precibus nequeunt. Quid vero eſt, q; Dñs ait. AVDI voces eorũ,) cum ſuperius dictũ ſit, audiuit Samuel oĩa verba populi. Sed verba populi audierat, vt ſciret, quæ dicebantur, non vt quæ petebantur, cõcederet. Duc ergo ei a Dño dicit AVDI vocẽ populi, & cõſtitue ſuper eum regem, fauere voluntati populi Prophetã iuſſit. Et ecce vt palam cernitur, Propheta orans, nõ auditur, populus Deum abijciens, regẽq; petens, auditus eſt. Quid hoc eſſe dixerimus, niſi q; miro & tremendo diuinæ incõprehenſibilitatis iudicio ſancti viri pro reprobis orantes exaudiri nequeunt, in adimplendis vero ſuis prauitatibus, audiri ipſi reprobi delinquentes poſſunt, vt illis libera iniquitas æternæ vindictæ meritum augeat, & iſtis ex affectu compaſſionis merces perpetuæ retributionis accreſcat. Et ſtatim eum ordinẽ quo ad eiuſdẽ regis conſtitutionem ventum ſit, oſtendere incipiens, ait. ET ait Samuel ad vniuerſos filios Iſrael vadat vnuſquiſq; in ciuitatem ſuam.) Cum ſpiritualia diſcutere volumus, neceſſe eſt, vt ab intentione noſtra carnalia remouea-mus, quia mens interna non penetrat, quã exteriorum actuum puluis cæcat. Dum igitur Propheta Dñi omnẽ populũ abire ad propria loca præcipit, a ſe vtiq; tumultum carnalium repellit, vt eo ſpiritualia, quæ diſponenda ſunt, clarius videat, quo mentis eius aciem terreno; actuum intentio non obſcurat. Sed & qualis ſit, qui diuino iudicio præuidetur, inſinuans, ait.

Caput III.

ERAT vir de Beniamin noīe Cis filius Abiel, filij Seor, filij Boreth, filij Abia, filij Gemim fortis robore. Et erat ei filius noīe Saul electus, & bonus, & non erat vir de filijs Israel melior illo, ab humero, & sursum eminebat super oēm populū.) Cum ordinādi regis persona exponitur, cur patrum eius noīa describuntur; nisi vt regnū eis durabile non sentiatur. Nam de regno, qō futurus prāuiderat Moyses, ait. Non deficiet sceptrū de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat qui mittēdus est; & ipse erit expectatio gētium. Quia ergo tribus Iuda ad regni diuturnitatē prēuisa extiterat, Cis generatio memoratur, vt regia dignitas, quę cōdebatur in filio, aperte sciretur esse dispensatoria, non mansura. Sed qui carnalē regem generat, Cis. i. durus nostro eloquio dicit; & is fortis robore prædicatur. Nunc quoq; pleriq; carnales intra sanctam ecclesiā sunt, qui magna agere videntur; carnales vero sunt, q; Sancti Spiritus gratiā non habent. Fortes ergo sunt robore; q; omne, qō magnū videntur agere, corporale est. Nam & Cis pater Saul ideo fortis robore dī, vt vires corporis magnas habuisse sentiatur. Fortis ergo robore, durus est; quia qui magna carnaliter exhibet, cor molle per cōpassionem, in fraterna charitate nō habet. Valenter agit, quæ nō imitari homines foris possint, sed intus cōiungi fraternis mentibus nescit per affectū dilectionis. Fortia agit, quæ Deus reprobat; & affectū charitatis, quē approbat, exhibere nō curat. Durus ergo est, q; dū superbo corde corporalia agit, eius mentē gratia Sancti Spiritus nō emollit. Quo cōtra sanctus vir gloriat, dicens. Deus molliuit cor meū, & oīpotens turbauit me. Et sæpe qui taliū mores imitant, Dei iudicio rectores fiunt. Vnde & apte Saul filius Cis fuisse memorat. Sed quærendū est, cur idē Saul electus, & bonus esse dī, qui duri filius esse perhibet? Sed electus dī non sm gra

Ge. 49.

Iob. 23.

tiam, sed sm iudicium. Bonus ēt dī, vt diuinæ æquitatis dispositio cōmendet. Nam & mala, q̄ pro peccatis nostris sæpe patimur, q; per diuinā iustitiā nobis irrogant, bona sunt. Bonū ꝓfecto est, quicqd est iustū. Per iustitiam quippe Dei pastores reprobi ad regimē sanctæ ecclesiæ ascendere pmittunt, sed q mali sunt per iniqtatē, boni sunt diuina dispositione; & occulta nūc ordinatione Dei electi sunt, q vltimo erūt vniuersali iudicio reprobandi. Pastor ergo reprobus q; vt sit, Dei indignatione decernit, dicat electus; & q; iuste pmittit, dicat bonus. Item, q; ad exequēda diuina iudicia cæteris vtilior ꝓui det, melior illo esse de filijs Israel nemo dī. Qui etiā ab humero, & sursum eminere sup oēm populū memorat; q; qui carnaliū mores viuēdo sequit, valde nitit, vt ea agat, q̄ agere alter nō valeat. Carnalis etenī rector ab humero, & sursum vniuerso populo eminet; cū in exterioribus fortis est sine cōparatione. Possunt & hæc oīa verba laudis intelligi, qbus dū ordinādi regis psona p̄dicat, regē petentiū intentio ꝓfundat. Nam dicit. REX erit sup nos, & iudicabit nos, & pugnabit bella nr̄a pro nobis.) Dī ergo electus, & bonus, & q; non fit de filijs Israel melior illo, vt bona oīa in petitī regis psona excellant; sed dū ad ea nō sufficit, q̄ populus ꝓposuerat, præsumptio humana ꝓfundat, & victa tabescat. Et qdē (vt supra dixi) rex qui populū præiturus eligitur, eo; bella pugnaturus; cū a diuino auxilio deserit, bello depressus obijt; & populo, quē ad eadē bella præiuit, tūc non salutis causa, sed mortis fuit. Quod deniq; Deo populus adscriberet, si is, q Dei iudicio electus rex fuerat, ad agēda, quæ volebat populus, nō tam idoneus extitisset. Potest etiā electus, & bonus intelligi, dū asseritur, nō qualis in futuro ꝓuidebatur. Dicitur ergo electus, & bonus, vt talis a Dño sentiatur electus, qui per inobedientiā postea fuit reprobatus. Quare & ipsa ratio exigit, vt quæ de electo, & bono vsq; ad reprobationis tēpora dicūtur, & in bona parte sentiamus.

Caput IIII.

Vmmatim ergo cuncta repetentes, quid ædificationis in se contineant, ſm alias ſignificationē videamus. Quia in Samuele nouum ſacerdotiū diximus deſignari, quid eſt, ꝙ ſenuit, niſi q; dum per decurrentium ſpacia tempo; ſancta eccleſia ducitur, in nonnullis ſacerdotibus ꝓuerſationis pulchritudo veteratur. Senuit aute; Samuel, quia vigor authoritatis emarcuit. Quaſi.n. iuuenis erat Samuel, quando ſacerdotū ordo ſolis cœleſtibus deſyderijs inhiās, dū nulla terrena quæreret, quo efficacius ſuperna prędicare poterat, eo ad ea nihilominus verbis, & exēplis ſubdito; animos accendebat. Valebat eni; robore, & iuuenili pulchritudine radiabat, dum vim cœleſtis verbi in ſplendore oſtenderet ſanctæ cōuerſationis; q; quicquid validū loquendo poterat prædicare, nitebatur etiā ſublimiter viuendo oſtendere. Nam & mortuas alias viuificabat verbo, ſed miro flore iuuētutis emicans, mortua corpora reſuſcitabat imperio. Cum & cęcis viſum, claudis greſſum, & omnibus ægritudinibus medelā tribueret, & adeo ſanctiſſimæ cōuerſationis pulchritudine radiabat, vt maioris virtutis eſſet, hoc modo poſſe viuere; q̄ illo alijs ſubuenire. Vel ut ergo in iuuentute vigebat Samuel, quādo in odium ſacerdotū pariter refulgebat & mira virtus operis, & tam immenſa pulchritudo ſanctæ cōuerſationis. Sed iā diu eſt, ꝙ Samuel ſenuit. Multa.n. tempora elapſa ſunt, ex quibus multi eo; amorē ſeculi ſequuntur; quo; virtute depelli gaudia mundi ab alio; cordibus debuerūt. Q̄ tamē nō iccirco dicimus, vt ſancta eccleſia nullos viros religioſos habeat; ſed ꝙ pauci ſunt, qui in prędicationis culmine perfecte nouerint mūdum cōtemnere, & ſummis deſyderijs inhærere. Quare apte Samuel & ſenex dī, & ꝓphetare. Senex quidē eſt, q; rigorē aſperæ ꝓuerſationis in pluribus perdidit, prophetare tñ non definit, q; dum aliquātos viros ſpiritales habet, virtutē prouidē

ſpiritus valenter exhibet. Quod in vno eodēq; prædicatore intelligi cōuenienter poteſt. Senes quidem ſunt, & prophetant, qui ſic per negligentiā reſoluuntur, vt bene doceant, ſed male viuāt. Qui filios ſuos iudices ponūt, quādo illos in ſacerdotij dignitate cōſtituunt, qui remiſſioris vitæ eo; tēpora contēplantur. A ſenibus tñ iuuenes ordinātur; q; qui promouēdi veniunt, fortia promittunt. Sacerdotalis quippe vitæ fortiſſimā profeſſionem ſpondent, cuius virtutē in futura cōuerſatione non habent. Iuuenes igitur promouentur; q; qui eos ordinant, prius q̄ ab eis profeſſionē virtutis accipiāt, eos ad tanti ordinis celſitudinem non aſſumunt. Prius nāq; eis inſinuant, & q̄ ſublimiter viuant, & q̄ ſubtiliter doceant, ꝙ iccirco debent ſublimiter viuere, vt vtiliter valeāt prædicare; vt vitę propoſitū ſemper ad ſuperna dirigant, vt de labore prædicationis tēporalia præmia nō requirant; vt perſonas in iudicio nō accipiant, ſed iuſta æqtatis lance cūcta diſponāt; quatenus viarū Dei difficultates audiāt, & an velint ſubire earū labores dicāt. Has profecto difficiles vias plerique dum ſacros ordines ambiunt, ſe ambulare profitentur; ſed dū ad id, q̄ ambiunt, perueniunt, ſponſionis ſuæ tenere fortitudinē prætermittunt. Vnde & Samuelis filij nō ambulaſſe in vijs eius, ſed accepiſſe munera, & peruertiſſe iudiciū apte relati ſunt. Samuelis enim viæ ſunt, q; prædicatoris officio exponuntur. Filij ergo in vijs patris ſui non ambulant, quando ij, qui ad ſacros ordines ambitioſe perueniunt, ardua religionis itinera a maioribus ſibi oſtenſa deſerunt, & peruerſa intentione in appetitu terrenarū rerū altius imerguńt. Vnde & poſt auaritiā declinare, munera accipere, & iudicium peruertere aperte perhibētur. Qui.n. laborare pro cœleſtibus negligunt, neceſſe eſt, vt in appetitu terrenorū arctius inſerantur. Declinare quidē poſt auaritiā, eſt ambitione rerū terrenarū tota intentione defluere. Nam nōnulli ſunt, qui terrena lucra per auaritiā expetunt, ſed tñ poſt auaritiam nō declinant; q; & tēporalia appetunt,

sed in appetitu eoꝝ incurrere crimen vitant. Declinant ergo post auaritiam, qui pro terrenis, quæ ardenter ambiunt, incurrere crimen nequaq̃ pertimescunt. Animaꝫ quippe suã æstimant inferiorẽ omni re, quã possint cõcupiscere. Hinc nãq̃ est rapina violenta, hinc fiunt furta latentia, qꝛ eos, quibus auari ꝓualent, violenter opprimunt, & quorũ rebus inferre violentiã nequeunt, furta inferre moliuntur. Sæpe & quibus non prævalent furto manuũ insidiant falsitate verboꝝ. Vnde & filij Samuelis ordinato processu, in inordinata auaritiæ cõfusione denotantur, cum dr, DECLInauerunt post auaritiam, accepere munera, & peruerterũt iudicium.) Qui.n. vt munera acciperent, iudiciũ peruerterũt, ad inferendum furtum cõcupitæ rei, non quęsierunt obscuritatẽ noctis, sed tenebras rationis. Et notandũ, qꝛ ardor auaritiæ causa est, accipiendoꝝ muneruꝫ, & acceptio munerũ causa est, peruertendi iudicij, vt Prophetæ narratione huius vitij prauitas ostendatur, nõ solum qualiter in reproborũ cordibus ꝓficit, sed a sanctoꝝ mentibus qualiter extirpari funditus possit. Nam si puersitas ista iudicij ex acceptione munerũ nascitur, qui munera nõ accipit, iudicium nõ peruertit, & oblata munera leuiter respuit, qui auaritiæ radicẽ a corde suo penitus extirpauit. Sed istaꝫ culpam filioꝝ Samuelis plenius videndo, q̃ loquendo colligimus. Nam si ad destituta ecclesiarũ loca respicimus, vbi pater senescit, notam auaritiæ suscepti muneris, & peruersi iudicij filij incurrũt, qꝛ vbi per lucra turpia rectoris persona dissoluitur, subiecti gregis corda facile dissipant, vt in se neqter viuãt, & alijs exẽpla prauitatis præbeant. Sed libet in hijs valde admirari iudicia oipotentis Dei. Nam filij Samuelis dum post auaritiam declinant, dum causa peruertẽdi iudicij munera suscipiũt, populo cui præsunt exẽpla prauitatis impendunt. Ipse autem populus dum regẽ petit, de culmine potestatis Prophetæ filios abijcit. Deus vero omnipotẽs & regem petentiuꝫ preces suscipit, & irascitur ꝙ petatur. Quibus

profecto rebus turbari possumus, si eorum rationẽ non subtiliter videamus. Quid enim iustius est, q̃ vt populi iudicio corruat, qui reprobo mentis suæ iudicio fic studuit, vt se sequens populus periret. Sed tamen cum sacerdotes male viuũt, a laicis iudicandi non sunt. Digne ergo indigniorem recipiunt, qui indignum indigne eijcere præsumpserunt. Nam de filijs Samuelis dicitur, acceperunt munera, & peruerterunt iudicia. De eo autem rege, quem filij Israel petunt, terribiles valde minæ proferuntur, quia dicitur. Agros vestros tollet, & oliueta, & dabit seruis suis. Et quis sapiens non attẽdat, quia nequius sit, publica violentia agros, & vineas tollere, q̃ vt acciperent munera, prætextu veritatis iudicium permutare. Hæc culpa quadam verecundia tegitur, pudore obumbratur. Culpa vero illa tanto nequior cernitur, quãto manifestius, atq̃ atrocius perpetratur. Sed nos nõdum ad illa regni tempora discutienda peruenimus, in quibus ista fieri mala etiam ad literã describuntur, dũ ergo iuxta propositũ nostrum de electo, & bono loquimur, vtile videtur, vt etiã ius regis, quod prędicitur, qualiter in bona parte possit accipi, subtiliter videamus. Nã si aliquid boni spiritualiter non ostenderet, nequaq̃ in hac sacra historia diceret. LOCVTVS est Samuel ad populũ legem regni, & scripsit in libro, & reposuit coram Domino.) Quid est, ꝙ Israelitarũ filij ponendi in regis curribus dicuntur? Sed prælatorũ sanctæ ecclesiæ currus eorũ deuota sunt desyderia. Nam dum superna gaudia feruenter appetũt, velut in curribus per alta feruntur. Hinc est, ꝙ Helias in curru igneo in cœlũ subleuatus asserit, qꝛ ꝓfecto ad superna gaudia sustolli non poterit, qui ea per alta, & feruentia desyderia non ingrit. Cum ergo boni auditores per exẽpla prædicatoꝝ terrena ꝓtemnere, & amare æterna incipiunt Israelitaꝝ profecto filij in regũ curribus ponuntur. Et notandũ, quia & tolli dicuntur, & in curribus poni, quia prius debent a carnalibus desyderijs abstrahi, vt bene valeant superni 4.Re.2

amoris ignibus inflámari. Quæ nimirum terrena deſyderia, q; non facile deſeruntur, tolli filij perhibentur. Nã per magnã violentiam fieri oportet, vt terrena deſyderia electus auditor penitus deſerat, & in cœleſtibus ſublimiter ſe ſuſtollat. De hac quippe violentia Dñs ait. Regnum cœlo; vim patitur, & violenti diripiunt illud. De hac Paulus ait. Nemo coronabitur, niſi qui legitime certauerit. Quod etiã his verbis latenter oſtenditur, q; filij, qui tolluntur, non in ſedibus, ſed in curribus poni perhibentur. Curru quidẽ antiqui pugnare cõſueuerunt. Sed & qui curru ducitur, ſublimis, ac terribilis cõtra hoſtem fertur. Electi etenim viri tanto ſublimiores atq; terribiliores ſunt occultis hoſtibus, quãto interni amoris celſitudine altius profecerunt. Sublimes quippe ſunt, q; vſq; ad eorum intentionẽ malignor; ſpirituũ ſuggeſtio nõ pertingit. Terribiles etiã ſunt, q; reprobare eor; cõſilia tanto facilius poſſunt, quãto per intimi affectus vigorem in ſuperni gaudij contẽplatione ꝓſiſtunt. Hoc quidẽ quoties his dr, qui adhuc carnales ſunt, piarum minarũ illis bonitas exhibetur. Quod tale eſt, ac ſi dicat. Quia virtutis perſonã petitis, ſub eius diſciplina vacare vitæ otio non poteſtis. QVARE & eqtes regis, & perſecutores regalium quadrigar;, tribuni & cẽturiones fieri perhibẽtur.) Omnia quidẽ hæc militiæ terrenæ ſunt. Dũ ergo equites, & perſecutores quadrigarũ, tribuni, & centuriones fieri prædicũtur, ad omne belli exercitũ ſummouẽtur. Equites quippe ſunt; qñ in virtute ſpiritus carnis ſuę voluptatis fluxa reſtringũtur, & cunctis illecebroſis motibus magna poteſtate dominãtur. Velut. n. equo ſublimis inuehitur, qui per bonũ caſtitatis carni ſuæ præpoſitus, liber, & velox, & effugere hoſtem cum dedignatur poterit, & inuadere, cũ dignatur. Per hoc quidẽ ꝙ bene præſidere didicit, tanta virtutis incremẽta accepit, vt velut irruentis equitis impetũ ſuſtinere hoſtis nõ poſſit. Et q; in virtutis ſuæ robore exẽpla elector; patrum ſequũtur, perſecutores ſunt regalium quadrigarũ. Quadrigæ etenim

Mat. 11.

2. Ad Timo. 2.

etenim regis ſunt, bona exempla electi prædicatoris. In eis quippe & pugnans, & triũphans oſtenditur; q; dum ſancta opera prædicatoris aſpicimus, hunc ꝓfecto ſublimen videmus & in agone certaminis, & in virtute triũphi. Sed carnalibus deſyderijs oppreſſi videre hunc in quadrigis ſuis poſſunt, perſequi eius quadrigas nõ poſſunt. Velut pedites quippe in plano ſunt, pigri ad curſum, debiles ad conflictum. Vt ergo regales quadrigas perſequi valeant, prius equites fiant, terrena deſyderia conterant, carni ſuæ præſideãt, pudicitiæ armatura candeſcant. Tunc quidẽ poſt electos patres in ſpirituali cõflictu currere tanto decentius poſſumus, quanto per id, quod nobis laudabiliter præſumus, occultorũ hoſtium agmina potenter ferimus. Quod ſi velut plures habẽt codices, nõ perſecutores, ſed ꝓcurſores legimus; a bono intellectu non vacat. Regalium quidẽ quadrigarũ præcurſor eſt, qui laudat verbo exẽpla iuſtor;. Qui nimirũ eques eſſe debet, q; reprobus laudator eſt, qui altã vitam atq; doctrinam ſanctor; prędicat, quã ſublimi propoſito imitari nequaq; curat. Sed qui alior; vitam, atq; doctrinã proponere alijs ad imitationẽ nouit, iam quidem ſpiritalis militiæ eſſe magiſter incipit. Bñ ergo ſubiunctũ eſt. ET ꝓſtituet ſibi tribunos, & centuriones.) Tribuni ſunt, cum incipiunt; centuriones, cuj in ſpirituali magiſterio perficiuntur. Etenim (vt ſuperius diximus) a centenario numero dr centurio. Tribuni etiam intelligi poſſunt ſpirituales viri, ſciẽtia ſimplices, ſed amore Dei & proximi & inflámati. Qui licet alta, & ſpiritualia loq; neſciant, tñ per exẽpla elector;, quę norunt; ad amorem conditoris quos prævalent, accendere conantur. Tribus quidẽ cognatio, ſiue curia dr. Si ergo tribuni dicuntur a tribu, qui ad profectũ proximor; ſanctor; exẽpla profe runt, tribuni nominãtur. Ad ruſticitatẽ quidem noſtraj deſtruendam, velut curia veniunt, qñ nobis illa proponunt, per quæ ſancti viri omnipotenti Deo placuere. Et cum plurimor; ſanctorujm proprias virtutes exponunt,

quasi spiritualium cognationū nobilitatem nobis aperiunt. Centuriones ergo intelligi viri pfectiores possunt, qui prædicatoꝝ magisterio dum bene ꝓficiunt, eorum adiutores, atq; cooperatores fiunt. De quibus profecto
Mat. 13 in Euāgelio Dñs ait. Omnis scriba doctus in regno cœloꝝ similis est homini patri familias, qui profert de thesauro suo noua & vetera. Tales quippe nō solum operatione præcipui sunt, sed etiā verbi Dei scientia eruditi. Vnde & ad spiritalis militię conflictū cohortari ꝓximos tanto vtilius possunt, quāto & alta, quæ pdicare sciunt, in opere virtutis ostendūt. Habent in eruditione verba, habent ad exēpla simpliciū opera; vt alta quo loquunt sapientes intelligant, & qui verboꝝ secreta nō vident in intimis, imitentur opera, quæ vident foris. Centuriones ergo cōstituuntur, qñ perfectione virtutis, culmen obtinent dignitatis; vt sublimiter viuant, & quo altius viuūt, vtilius doceant. Sed qui centuriones sunt, cū belli tēpora ordinant, proficere debent; vt pacis etiaꝫ fructus ferre cognoscantur. Post tribunos ergo, & centuriones, agroꝝ fiunt aratores, & messores segetum; vt victoꝝ iam corda vomere adhortationis aperiant, ex quibus vberē bonorum operū triticum metant. Velut in pace iam quidem arant, qui ea corda, quæ spiritalia impugnamenta deuicérant; ad exercenda opera pietatis excitant. Et segetes metunt, quādo de diuini verbi semine, qō in auditoruꝫ cordibus sparserant, electa opera prorupisse gratulātur. Velut n. de agro triticuꝫ falcibus metunt, qñ amplexu charitatis, id de superna cōuersatione accipiunt, quo interna deuotione satientur. Sed q̄ diu in hac vita viuimus, in pace nulla possidemus. Antiquus etenim hostis quia semper bene agentibus aduersatur, necesse est, sem per nos ea, quę bene agimus, defendamus. Quare & bñ post aratores agroꝝ, & segetum messores, armorū fabri, & curruū regis fieri prohibentur. Arma, & currus fabricant; vt ipsos agros, quos excolunt; easq; segetes, quas metunt, defendant. Currū quippe fabricant, vt ad occur

sum aduersarioꝝ veloces sint; arma vero, vt sint potentes. Currum quidē conscendunt, vt magno impetu castra dæmonū atterant; & vt extinguant, quos impetunt arma portant. In hac quippe currus sublimitate stabat, qui dicebat. Nostra cōuersatio in cœlis est. Vnde & secu Ad Phi
rus iam q superior cunctis suis hostibus apparebat, af- lip. 3.
firmans, ait. Nulla creatura poterit nos separare a chari- Ad Ro
tate Christi. Sed qui currum cōscenderat, arma tenebat; ma. 8.
vnde exponit, dicens. Ego autē sic curro, nō quasi in in- 1. Ad co
certum; sic pugno, non quasi aerē verberans, sed castigo rin. 9.
corpus meum, & in seruitutē redigo. Quid ergo in hoc curru rectius exprimitur, q̄ rectę intentionis sublimitas? Currum ergo fabricare est, in mentibus auditoꝝ altitudinem rectæ intentionis erigere. Qui enim per exempla melioꝝ, prædicationis ministeriū sortiuntur, currus post aratri, & messionis studiū fabricant; quādo bene agētes subditos docent, vt ex oībus operibus bonis, quæ agūt, sola æterna retributionis pmia pstolent. Terrena quidē despicere, nulla trāsitoria desyderare; ęterna diligere, atq; ad illa magnis desyderijs festinare; iam quidem sublimi currui psidere est. De qbus nimirū curribus p Psalmistā dr. Currus Dei decē milium, multiplex milia, lætantiū, Psa. 67
Dñs in illis ascendit. Arma vero eoꝝ, sunt acuta cōsilia, quibus tanto validius hostes feriunt, quāto celerius eoꝝ astutias deprehendūt. Vnde & quasi armatus ille potēs loquebat. Non ignoramus eius astutias. Arma ét fabri- 2. Ad co
cabat, cuꝫ dicebat. Est scutū fidei in quo possitis oīa tela rin. 2.
nequissimi ignea extinguere, & galeā salutis assumite, & Ad E
gladiū spūs, qō est verbū Dei. In illis qdē curribus, & ar- phe. 6.
mis positi electi, veloces, atq; potētes sunt. Veloces qdē, q; dū spūalia cupiūt, neqtias spūales in mometo deprehendūt. Potētes vero sunt; q; dū ardentius summa desyderant; quicqd eis de imo seculi amore suggerit, pro nullo pensant; & quasi currus vehecti pōdere, in hostes magnum impetū habent; qui sanctis virtutibus, & acutis cōsilijs pleni, tentamenta oīa, quæ ingerūtur, in momento

destruunt. Nec vacat ab isto sensu, q̃ currus dñi per terrã voluitur, & inferiorẽ partem leuat sursum, & superiorem deprimit deorsum. Sic nimirum & sanctor̃ viror̃ recta intentio, dñi de terrenis, quæ agit cœlestia expectat, velut partem, quã per terram trahit, ad summa dirigit. Et quia se tam de bono opere, q̃ de expectatione æternæ retributionis in ꝓspectu ꝓditoris humiliat, velut ad terram mergit partem, quã sursum leuat. In rotis quippe suis currus noster incessanter voluitur, si de bono opere semper æterna intendimus, & de omni profectus nostri altitudine humiles esse curamus. Quæ profecto arma, & currus tunc sunt regis, cum a prædicator̃ sanctæ ecclesiæ forma, & doctrina discrepare minime videtur. Currus ergo, & arma electi prædicatores fabricant, q̃ auditores suos ad supernã patriam festinare docent, & intentionis rectitudine & munitione virtutis. Sed hæc oĩa, quę in profectu vnius ostendimus, nihil obstat, si per se in pluribus distributa sentiamus. Electos quidẽ per virtutum gradus ꝓficiscentes, ostendimus prius in currib⁹ poni, deinde equites, & regalium quadrigarũ præcursores ordinari, tribunos, centuriones, aratores, & messores constitui, ad extremũ vero fabros armor̃ fieri. Sed quia sancta ecclesia diuersis elector̃ ministerijs vtitur, q vult, potest gratiarũ dona singula, ordinibus attribuere singulis, vt eor̃ quęq; sint propria illis, qui eor̃ affectibus strictius insertũtur. Quid ergo est, q̃ subdit Filias Israelitarum vnguẽtarias, & focarias, & panificas, esse futuras? Sed filiarũ appellatione aliq̃ infirmitas, aliq̃ fœcunditas designatur. Quæ ergo Israelitarũ filiæ nisi mentes electæ sunt, ad diuini verbi conceptũ prꝑaratæ? Quæ regis vnguẽtariæ fiunt, q̃ dum prædicatoris sui institutione ꝓficiunt, in se abundantẽ gratiam Spiritus Sancti percipiunt, per quã mederi contritis cordibus salubriter possunt. Focariæ etiã fiunt, q̃ dum feruore Sancti Spiritus plenæ sunt, exẽplo suo, proximor̃ corda in amore conditoris accẽdunt. Panificæ fiunt, q̃ electas mentes

verbi Dei alimento reficiũt. Vnguentariæ ergo fiunt filiæ, q̃ vulnera peccator̃ curant. Focariæ q̃ purgata a sordibus peccator̃ corda, ad studium boni operis exẽplo suæ virtutis inflãmant. Panificæ vero sunt, q̃ proficientibus per exẽpla, non iam exempla proponunt, sed altæ scientiæ verba proferunt, vt velut solido cibo pasti, tanto fortius agant, quãto iam spiritaliter instructi, feruẽtius æterna desyderant. Sequitur. AGROS quoq; vestros, vineas & oliueta optima tollet, & dabit seruis suis.) Qui nam sunt agri, quæ vineæ, quæ oliueta, quæ iure prælator̃ nobis auferuntur? Sed prædicatores sancti q̃ ad correptionẽ peccator̃ loquuntur, delectationes carnis, cõcupiscentias mentis, simulationes bonor̃ operũ reprehendunt. Nam si carnis delectationes iniquæ possessionis agri non essent, Apostolus nequaquã diceret. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. In carne quippe seminare est, propositũ mentis obruere in delectationes corporis. Qui ꝓfecto corruptionẽ de carne metunt, quia in elector̃ resurrectione renouationẽ æternæ incorruptionis nequaq̃ recipiũt. Vineæ quoq; appellatione, mentis cõcupiscentiæ recte figurantur, qa reproboꝝ corda inebriant, & a cognitione veritatis alienant. Huius vineæ fructus vituperans Moyses ait. Ex vinea Sodomor̃ vinea eor̃, & de suburbanis Gomorrhæ, vua eor̃ vua fellis, & botrus amarissimus. Ex Sodomor̃ quippe vinea vitẽ, ex Gomorrha ducit propaginẽ, qui nefandissimis cõcupiscentijs mentẽ replet. Quasi enim vineam facit, qui inde æterna obliuiscitur, vnde per cõcupiscentias debriatur, & qui se quasi sub vmbra vineæ, & amœnitate prauæ delectationis refrigerat, æterni sibi incendij retributionẽ parat. Vnde apte nimis eiusdẽ vineæ fructus exponens, vuã fellis, & botrũ amaritudinis dixit. Vua quippe in visu est, fel in sapore; visum oblectans, gustũ amaricans, q̃ nimirũ reprobæ menti valde placet, q̃ cõcupiscit, sed in æterna pœna, q̃ sibi modo est dulce, amarescit. Rex ergo nobis agros tollit, cum ele

Ad Gala. 6.

Deu. 32

ctus prædicator lętos in delectatione motus carnis nostræ loquendo subtrahit. Vineas tollit, cum debriantes cõcupiscentias a corde nostro penitus abscindit. Oliueta etiã tollit, cum falsæ misericordiæ opera reprehendit; cum recte exhortando suggerit, nullũ esse meritum operis, nisi prodeat de ꝓposito bonæ intẽtionis. Sed valde quærendũ est, cur dari seruis regis asserũtur. Nam si hæc nobis iure auferuntur, qui nam erunt, quibus non indignæ tribuãtur? Quod tamẽ si subtiliter quærimus, magnos in imperijs suis sanctos prædicatores nostros inuenimus. Qui sunt ergo hi serui, nisi illi, de quorũ capite
Iob.40 ad beatum Iob Dñs dicit. Nunquid accipies eũ seruum sempiternum. Maligni nãq; spiritus serui sunt sanctorũ hominũ, sed in hac vita serui perpetui, in illa vero serui sempiterni. Quotidie nãq; hoc ingerũt, vnde sancti viri coronentur. Nam cũ ex præ io huius vitæ, æternæ gloriæ victoria nobis præbeatur; qui cõtra nos ea ꝓbella innouant, quibus ad æternaꝫ requiem ducimur; profecto nobis magna seruitia impendunt. Serui quoq; victorũ
2.Pet.2. sunt, testante veritate. A quo quis vincitur, eius seruus efficitur. Nam dum prælia ꝓtra eos, qui victuri sunt excitant; seruiunt eis, qui inde coronantur, vnde ad tẽpus eorũ prælia potenter excipiunt. Sed quia qõ ad sanctorũ gloriam proficit, malignis spiritibus crescit in dãnationis augmentũ, ablati agri, & vineæ, & oliueta seruis tribuũtur. De omni quidem malitia sua dæmones in æterna pœna punientur. In cõgressione quidem occulti certaminis, quãdo electi vincunt, mala, quæ repellũt, suis hostibus tribuunt; quia isti tanq; aurũ in fornace probãtur, illi pro reproba suggestione puniuntur. Agros ergo, vineas, & oliueta serui suscipiunt; quia cum peccatores ad vitam, prædicantibus doctoribus redeunt, hoc etiam ad dãnationis cumulum dæmonibus proficit, ꝙ pœnitentes in culpa præterita tãdiu eorum fraude retenti sunt. Dantur etiam hæc seruis, quãdo officio prædicatoris cõuersi prædicatores ad Dominũ agnoscunt, ꝙ in amore

præteritorum criminum fraude dæmonum tenebãtur. Quid vero est ꝙ segetes, & vinearum redditus addecimari, & eunuchis famulis regis dari ea perhibentur? Sed segetes electorum addecimantur, quãdo excellentiora eorum opera colligimus, vt ea ad exemplum fidelium producamus. Vnus deniq; solus fuit, qui in se omnium virtutum plenitudinem habuit; cui se omnis plenitudo diuinitatis corporaliter infudit. Nos autẽ quia de plenitudine eius omnes accepimus, dona gratiarũ per partes diuisas possidemus. Hinc Paulus ait. Alij quidẽ per spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij genera linguarũ, alij interpretatio sermonũ, alteri fides in eodem spiritu, alij operatio virtutũ, alij prophetia, alij discretio spirituũ. Denario vero numero ꝙ perfectus est, virtutes addecimamus, cum singulorũ dona electorum colligimus, quæ minores imitentur. Nam de Moyse scriptum est. Quia erat mitissimus super omnes homines terræ. De Abraam quoq; dicitur. Credidit Abraã Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Cum ergo mansuetudinem, cum fide imitari volumus, necesse est, vt de exemplo Moysi & Abrae ad refectionem mentis nostræ, velut electarum segetum cibi decimẽtur. Sic sic nimirum castitatem Ioseph, sic Iob patientiã, sic zelum Phinees ad exemplũ nostrum prędicatores proferunt, quia dum perfectorũ virtutes ostendunt, velut electarum messium decimas congregant, quas bene proficientibus apponant. Vnde & bene eunuchis, & famulis ædẽ frugum decimæ dari prædicãtur. Eunuchi quippe sunt, qui animi virtute omnia in se libidinis fomenta ꝓtriuerunt. De quibus nimirum in euangelio Dominus dicit. Sunt eunuchi, qui castrauerunt se propter regnum cœlorum. Famuli sunt, qui adhuc studijs vitæ actiuæ sub aliena cura inseruiunt; & ad altitudinem charitatis liberi adhuc exire non possunt. Qui & apud Moysen sex annis seruire dominis suis debere inueniuntur, vt septimo liberi egrediantur; quia nimirum prius debent perfecti

Ad Cor. Ios.2.
1. Ad Corin.12.
Nu.12.
Geñ.15
Geñ.39
Nu.25.
Mat.19
Exo.21.

esse in opere, vt ordinate in summa contẽplatione exire valeãt. Eunuchis ergo famulis doctor messium decimas tribuit, qñ ij, qui in candore castitatis obediunt sibi, opera maior electa sequuntur. Vinearũ etiam decimas tribuit, cũ eis q̃s mira charitate patres nostri Deũ, & proximum dilexerũt ostẽdit, vt & ipsi etiã eiusdem charitatis abundantia repleri studeãt, ac velut ebrij, præteritorũq; obliti, sola futura diligant, atq; ad illa feruenter currere non omittant. Post ista vero oia serui Israelitarũ, & ancillæ, iuuenes optimi, tollendi prædicuntur, atq; in regis opere ponendi. Qui sunt serui carnaliũ, nisi qui malorũ exemplo, diuturna consuetudine sic deprauati sunt, vt colla mentis sub iugo nequissimę imitationis perpetuo subdidisse videantur? Serui ergo illorũ tolluntur, quãdo electorum prædicatorũ studio illi etiã peccata deserunt, qui reprobæ imitationi carnalium vehemẽter subdi videbantur. Qui etiã iuuenes optimi dicuntur. Iuuenes quidem sunt, q; in malo fortes, optimi etiã dicuntur, qa cæteris peccatoribus nequiores sunt. Quibus nimirum Esa.5. per Prophetã dr. Væ qui potentes estis ad bibendũ vinum, & viri fortes ad miscendã ebrietatem. Vinũ deniq; bibunt, qui deliberatione mentis, seruorem cõcupiscentiæ præcipitanter excipiuut, & ebrietatẽ miscent, q; dum concupiscentiarũ ardoribus inflãmantur, ad vias rectitudinis perdita ratione redire nesciunt. Potentes vero, & fortes tam ad bibendũ, q̃s ad miscendam ebrietatẽ sunt, vt pro feruenti ꝓposito mali, velut optimi serui esse dõceantur. Hos optimos iuuenes itẽ diuinus sermo demõ Abac.1. strat, cum Diaboli auiditatem exponit, dicens. Esca eius electa. Nam antiquus hostis in eorũ nequitia valde refocitur, qui nequissimis nequiores sunt. Ancillarũ vero nomine illa nequissima peccatorũ conditio designat, qui per iniquitatẽ valde sunt pessimi, & alijs prębent exẽpla prauitatis. Velut. n. ancillæ seruos pariunt, dum magnæ iniquitatis nõ sunt solũ operariæ, sed etiã matres. Quia vero sanctorũ prædicatione tales etiam ꝓuertuntur, qui

magna post modum oipotenti Deo seruitia impendũt, apte serui, & ancillæ dicũtur auferri, & in opere regis poni. An nõ tunc ancillã rex regum tulit, qñ de illa magna peccatrice dixit. Remittuntur ei peccata multa quoniã Luc.7. dilexit multũ. Et hanc in opere suo posuit, qñ in castellũ intrauit, & eũ illa in domo sua recepit. Hanc ét in opere Idẽ.10. suo posuit, q; resurgens a mortuis, ei prædicationẽ suæ Ioã.20. resurrectionis iniunxit. Seruũ quoq; tulit, qñ a thelonei Mat.9. lucro, Matthęum ad se sequendũ vocauit. In opere suo hunc ét posuit, q; ei in domo suo cõuiuium præbuit, & Aethiopiæ prædicatorẽ, & conuersi orbis Euangelistã fecit. Quia ergo prędicato; ministerio hj etiã ad Dñm redeũt, de quorum salute humana cogitatio desperare poterat, bene serui, & ancillæ, & optimi iuuenes in regis opere ponendi describuntur. Possunt seruo;, & ancillarum nose, motus cordis, & affectiones intelligi. Nam qñ nobis reproba suggerunt, serui sunt; quãdo affectiones mentis prauo; motuum suggestionibus susterni appetunt, ancillæ. Tunc quidẽ necesse est, per rigorẽ propositi vtriq; dominemur. Seruos nostros, & ancillas prædicatores tollunt, cũ motus cordium nostro;, & affectiones instruunt, qualiter ad Dei seruitiũ dirigantur. In opere regis ponunt, qñ iam idem Dei oipotentis seruitium, quod eorũ magisterio didicimus exercemus. Quare & in ãsinis, quid aptius, q̃s lasciui motus animæ figurant? In opere autẽ regis ponuntur, qñ illa mens, quæ prauis cogitationibus moueri ad lasciuiam solebat, ꝑdicatione doctoris ꝓficit, & affectus suos in appetitu imitandæ castitatis ponit. Possunt seruo;, & ancillarum, & asinoru; nose designari, qui secularibus hoibus corporalia obsequia fortiter impendunt. Sed in opere regis ponũtur, q; conuersi ad Dei oipotentis seruitiũ, spiritualia tanto deuotius pro æterna retributione tollerant, quanto clarius agnoscunt, q; magna sine fructu tollerabant. Greges ét rex addecimare dr; q; quisq; oipotenti Deo placere appetit, oportet vt mũdus sit per innocentiã, & studio boni

operis intentus. Per illud quidē arbor est bona, per istud etiam fructus facit. Quia vero multis vtimur, vt seruare innocētiam, & bona opera exhibere valeamus; ipse cogitationū innocētiū turbę greges nostri sunt. Quid ergo est q̄ addecimant, nisi q; cogitationū subtilitas facile nō videtur. Nā sępe bona nos cogitare putamus, quæ subtiliter discussa, bona non sunt. Addecimari ergo greges debent, vt illud solum regij iuris sit, qō denario numero cōtinetur. Quod in nobis tunc bene agitur, cum prædicatoꝝ nostroꝝ magisterio discimus, perfecti esse non solum exhibitione operis, sed etiā in exquisitione cogitationis. Ad extremū vero dicit. VOSQVE eritis ei serui,) vt videlicet sic eius iuri se subditos sciant, vt eius mandata præterire nō audeant. Hanc profecto regiam Mat. 16 dominationē volebat Dñs statuere, cū dicebat. Quodcunq; ligaueris super terrā, erit ligatū in cœlis, & quodcunq; solueris super terrā, erit solutum in cœlis. Hanc ēt Ad Gala. 1. potestatē exigebat a subditis, qui dicebat. Siquis euangelizauerit vobis aliud, q̄ ego euangelizaui vobis anathema sit. Hinc item Dñs discipulos mittens in prædica Luc. 10. tione, dicit. Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit. Hinc de Iudææ prædicatoribus, eisdē discipulis Dñs dicit. Quæcunq; dixerint vobis facite. Serui Mat. 23 ergo regum nostroꝝ sumus, quādo sic prelatoꝝ nostroꝝ imperio subdimur, vt præter eoꝝ authoritatē agere nulla præsumamus. Quia ergo eis præsunt, qui in virtute obedientiæ suas virtutes roborant, in fine regij iuris dr, VOSQVE eritis ei serui;) vt fideles subditi, tūc etiā se subditos prædicatoꝝ prȩcepto debere esse cognoscāt; quādo per virtutū profectum, ad perfectionis culmina perducuntur. Quod etiā eisdē verbis ipsa veritas discipulos edocens, ait. Cum feceritis hæc omnia, dicite serui Luc. 17 inutiles sumus. Verūtamen quia carnalibus ista loquebatur, adiunxit, dicens. ET clamabitis in die illa a facie regis vestri & non exaudiet vos Dñs in die illa, quia petiistis vobis regem.) Qui regem petierant, a facie regis

clamant, quando ij, qui agere spiritualem vitam sub bono rectore vouerat, eiusdē vitæ relinquere labores tentant. Facie quidē omnes agnoscuntur. Facies ergo regis est cognita cōuersatio, & eruditio boni p̄dicatoris. Qui nimirū, q; dura, & aspera pro æterna vita agunt, & dura præcipiunt, eoꝝ vitam, atq; doctrinam carnales subditi non imitari, sed fugere conantur. Faciem quippe regis tunc vident, qui regē petierant, cuius aspectum ignorabant; q; in prælato suo cœlestis itineris districtio, q̄ sit laboriosa p̄sperant, quā velut rem facilem anteq; cognoscerent appetebant. Tunc a facie regis clamant, qui regē petierunt; q; dū carnalis vitæ deserere morē volunt, eius quē sibi præesse voluerunt, optimi pastoris sui laudabilem imitationē effugere nituntur. Et q; cęco corde lucē videre non possunt, ad Dñm clamant, ideſt vt euadere spiritualem iugum Dei possint, Dñm obsecrant. Sed nō exaudit eos Dñs in die illa. Quę est dies illa, qua reprobi subiecti Dñm obsecrant; nisi intentio vanæ p̄speritatis? Non exaudiuntur; quia profecto per diuinā gratiaꝫ nunq; fit, vt bonis rectoribus semel promissa subiectio, libera egredi ad mundi delectationes possit. Quare & causam subiūxit, dicens. QVIA petistis vobis regē.) Quasi dicat. Pastoribus spiritalibus promissa subiectio indissolubilis est. Facile quideꝫ vobis regem petitis, sed quia dignitas regia grauis est, eorum potestatē effugere facile non potestis. Hoc quia ad historiam dicimus, notandum esse censemus; quia omnipotēs Deus dum ius regis prædicit, religiosis præpositis formam institutionis impendit. Quare? vt qui arctissimam cōuersationis viā imperant, no uiter accedentibus facile aditū non impendant. Quare & eiusdem arctissimæ vitæ magister optimus, summæ veritatis discipulus eruditus p̄cipit, dicens. Probate spiritus si ex Deo sint. Et item nuntientur ei du- 1. Io. 4.
ra, & aspera, per quę itur ad Deum; vt sciat ad quod intrat. Prædicat ergo Dominus ius regis, dicat, sciant oia, quales carnales futuri sunt in eius obseruatione; & vt ad

vitam virtutis debiles facile non accedant, fortes præpositi facile debiles nequaq; accipiant. Celeritas quidem cõuersionis plerũq; oritur ex præcipitatione cõsilij, non ex incremẽto deuotionis. Nam cum infirmi fortia promittunt, non est expertũ robur animi; sed cõfusio discretionis. Quos oẽs sub vnius denotatione sapiens admonet, qui dicit. Super te onus ne leueueris. Qui ergo in regularis vitæ forti proposito alijs prẽsunt, tanto discretius debẽt ad eandẽ vitam quersos recipere; quãto & vtilius prænoscendũ est, accedentium petitio ex virtute sit animi, an ex precipitatione volũtatis. Nam qui in suis actibus faciles sunt solent tam instanter vitæ spiritalis aspe-
ritatem appetere, vt videantur magna animi virtute qõ expetunt desyderare. NOLVIT autẽ populus audire vocẽ Samuelis, & dixerunt nequaq;, sed rex erit super nos, & erimus nos quoq; sicut oẽs gentes, & iudicabit nos rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.) Hoc q; superius late expositũ est; in eo; exquisitione otiose retinemur. sequitur. ET audiuit Samuel oĩa verba populi & locutus est ea in auribus Dñi.) Audire vocẽ populi est, quæ sanctæ cõuersationis habitũ petentes exterius dicãt agnoscere. Nam velut solam accedentiũ vocem audimus, cũ scimus, quę exterius asserunt; sed quales inter sponsionis assertiones futuri sint, non videmus. Loqui ergo ea in auribus Dñi debemus; vt ipse sponsionis verba suscipiant; qui dum verba audit, corda discutit; & ex textu ꝓfessionis, vsuras exquirit robusti operis. Hoc nãq; nouitio; nostro; mentes audiant, & expauescant; q; v3 qõ nobis dicunt, in auribus Dñi loquimur. Nam qõ coram nobis promittunt, Deo offerimus; vt ipse iam de manibus nostris teneat, qõ exquirat. Quæ ꝓfecto libertas rectoris, est obligatio subditi; quia tanto districtiori sententiæ subditur, quãto apertius scire potest, q; de eo, qõ respondet, omnipotẽti Deo reddere rationẽ debet. Cum ergo ea, quæ nouitij promittũt, Deo offerimus; quasi chirographũ qõ nobis

faciunt, illi damus. Et q; latenter hoc agitur, in auribus Domini Samuel ea, quę populus dixerat, locutus fuisse perhibet. In auribus quippe amicorũ loquimur; qñ ea, quæ dicimus, extraneis cẽlamus. Sequitur. DIXIT autem Dñs ad Samuelẽ. Audi voces eorũ & constitue super eos regẽ.) Superius Propheta futura prospiciens ait. Clamabitis ad Dñm, & non exaudiet, q; petistis vobis regẽ. Nunc vero Dñs dicit. AVDI voces eorũ & constitue super eos regẽ.) Quid per hoc nobis ostenditur, nisi q; sæpe bonis rectoribus sanctæ ecclesiæ diuinitus inspiratur; vt cœlestis vitæ studijs eos subdant, qui sub disciplina eiusdem professionis postea deuoti non sunt. Qui profecto postea a facie regis clamaturi sunt, & tñ diuino præcepto regẽ recipiunt; q; diuinitus inspirantur ad seruitutẽ Dei deuote accedere, quos in augmento mercedis æternæ, pastorũ solicitudo magna nilabo-
ris snb eiusdẽ seruitutis vinculo debeat cohibere. Ad Dñm nẽpe clamare dicuntur a facie regis sui; sed quid a Dño missus Prophera respondeat, ꝑsi reges audiant; vt quid agere debeant, inter ipsos clamores sciant. NON (inquit) exaudiet vos.) Ergo nec ipsi exaudire debẽt. Qui.n. in sanctis monasterijs sunt tepidi, medendi sunt quasi ægri; non sunt eijciendi, vt mortui. Nam si a Dño missi sunt, inter spũalium vnguentorũ fomenta resipiscent. Dicat ergo Dñs. CONstitue super eos regẽ.) qa profecto nõnulli ad seruitutẽ Dei veniunt deuoti, qui & refrigescere permittũtur; sed pastorũ studio, quorũ se præcepto subdiderãt diuina inspiratione, ad amorẽ cœlestis patriæ recalescunt. Sed iam qualis pastor ad hæc sit ideneus exponit, dicens. ERAT vir de Beniamin noĩe Cis filius Abiel, filij Seor, filij Bechorath, filij Aphia, filij viri Gemim, fortis robore. Et erat illi filiꝰ vocabulo Saul, electus & bonus, & non erat vir de Israel melior illo ab humero & sursum eminebat super omnẽ populum.) Quid est, ꝙ cum rex cõstituendus ostenditur, patrũ nomina prædicantur; nisi q; indigne assumitur ad princi-

patum sanctæ ecclesiæ, qui sanctorum patrum in mõribus nobilitatem non tenet. Sex autem patrum nomina assignantur, vt sanctæ conuersationis eorũ in bona actione perfectio designetur. Sex enim diebus mũdus conditus est, sex ætatibus consummatur. Sex ergo sunt patres, qui in genealogiæ ordine electoꝝ pastorum sanctæ ecclesiæ nominantur, quia nimirum illorũ sunt per imitationem filij, qui in forma sequẽtium culmen obtinen perfectionis. Pater vero regis Cis, ideſt durus dicitur; quia profecto ij, quorũ sancti prædicatores imitatores sunt, vita & zelo remissi non sunt. Duri nãq; sunt, quia peccatoribus mollia non loquuntur; duri etiam sunt, quia vt alios bene corrigant, dura, quæ illis præci-
Mat.3. piunt, in sua cõuersatione demõstrant. Durus nãq; videbatur, qui Iudæos arguebat, dicens. Genimina viperarum quis ostendit vobis effugere a ventura ira, facite dignos fructus pœnitentiæ. Sed qui alijs durus erat, sibi remissus non erat. Nam vt pœnitentiæ duritiã, quã præ-
Ezec.3. dicabat, Euangelista eũ tenere ostenderet, ait. Habebat vestimentum de pilis camelorũ & zona pellicea cinctus lumbis; esca autẽ eius locustæ & mel siluestre. Ad Ezechiel quoq; dicitur. Ecce dedi frontẽ tuam duriorẽ frontibus eorũ, vt ad amantem, & silicem dedi faciẽ tuam. Sed qui tam durus cõtra duros in malo veniebat, vt dura, quæ ventura erant, locuturus ostenderet, diebus septem in medio eorum anteq; loqueretur flebat. Sic enim dicit & sedi vbi illi sedebant, & mansi septem dies mœrens in medio eorum. Quia ergo sancti prædicatores, obstinatis peccatoribus, leues, & mãsueti non sunt, & qõ asperũ prædicant, operantur; duri filius Saul recte perhibetur. Illos enim imitari electus prædicator debet, qui & acuta prædicant, & quæ loquuntur, obseruant; vnde & de eodem regis patre subiungitur, FORTIS robore.) Sunt nõnulli intra sanctam ecclesiam, qui elatione sunt, & arrogantia fortes. Nam magna agunt, sed cũ laudare homines ea, quæ agunt, desinunt; eadẽ magna

ipsi agere prætermittunt. Fortis ergo robore est, qui virtutem, quam monstrat in opere bono, habet a Spiritu Sancto. De quo nimirũ robore, superius Anna in can- Supra.2
tico vaticinata est, dicens. Infirmi accincti sunt robore. Luc.24
De hoc Dominus discipulis repromittit, dicens. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. In hoc robore fortiter gradiebatur ille, de quo scriptũ est. Regressus est Iesus in virtute spiritus in Galilea3. Qui ergo durus dicitur, fortis robore perhibetur; quia electi viri dum summa prædicant, ingentia demõstrant; & omne, quod altum præcipiunt, omneq; quod magnũ agunt, in virtute Sancti Spiritus operantur. De quo digne subiungitur. ET erat ei filius Saul nomine, electus, & bonus.) Nam qui talium imitator est, vtilis nõ solum est ad laborem ministerij; sed aptus ad fructum hæreditatis. Electus quippe etiam Iudas ad ministeriũ fuit, sed quia bonus nõ fuit, ius amisit successionis. Qui ergo in Saul ad huc electo, & bono significantur, nisi sanctorũ patrum electi imitatores? qui per doctrinã aliis vtiles sunt, & per conuersationem sibi; qui sic alios possũt regere, vt sibimetipsis nequaq; desinant prouidere. Electi nãq;, & boni sunt, quia sic lucra aliorũ expetunt, vt sui nulla dãna patiantur. Pleni quippe in seipsis sunt, effluentes alijs; & de abundantia sui sic aliis tribuunt, vt suæ plenitudinis aliquid non amittant. Habent quæ aliis præbeant, sed habentes quæ sibi possint sufficere, nulli præbent. Sic aliis præbere oleum nituntur, vt a se fomenta luminis non tollantur; vt dum illuminant alios, se non extinguant. Bene ergo electus, & bonus dicitur; quia certe qui sanctæ ecclesiæ regimen suscipit, diues esse debet, & ornatus, donorum spiritalium, & plenitudine meritorum. Et quia de cõmuni ordine, qui præcellant, eligendi sunt; sequitur. ET nõ erat de filiis Israel melior illo.) Cuius profecto excellentia cõmendatur, cũ subditur. AB humero, & sursum eminebat super omnẽ populũ.) Hac quippe specie corporis in persona ordinãdi antistitis præ-

signantur acta virtutis. Quid.n.in humero nisi fortitudo designatur? Sed qui ab humero, & sursum super oém populu3 eminebat; tam sublimis staturæ erat, vt qui altior esset in populo, capite vsq; ad humerũ regis pertingeret. Futurus vero rex collo, & capite altitudine oium superaret. Capita vero q̃ sunt, nisi subiectæ plebis mentes? Quæ cum valde tenduntur, vsq; ad humerũ ordinandi regis pertingũt; q: is, qui ad regendũ culmen sanctæ ecclesiæ quæritur, tantæ debet esse perfectionis; vt quicqd populus de bono opere sibi vult proponere, in sua cõuersatione debeat demõstrare. Quasi.n.regis humerum capita plebis tangunt, qñ eorum corda, quicqd virtutis in suo pastore quærunt, inueniunt. Sed rex præcellit collo, præcellit & capite. Quid enim in collo, nisi locutio; quid in capite, nisi mentis contemplatio designatur? Capite ergo, & collo subditorũ omnium capita excellit; si contẽplationis altitudine mirabilis est, & sublimitate doctrinæ. Quasi.n.capite sublimis est, cũ illa de secretis cœlestibus contẽplatur, quæ alii contẽplari non possunt. Collum quoq; super alios habet, qui altitudine locutionis suæ mirabilis est, æquandus ab aliis non est.

2. Ad corin. 12. Quasi.n.caput in sublime extulerat, qui dicebat. Veniam ad diuisiones gratiarũ, & reuelationes Dñi. Scio huiusmodi hominẽ siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit. Sed velut electus, & bonus rex, vt collu3 etiam super capita oía se tenere ostenderet, ait. Audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Quid vero quasi eminens collum eius miramur in iis, quæ tacuit? adęquemus eum, si possumus, in iis, quæ dixit. De collo Apostoli Pauli processerũt epistolæ eius, & cum ab illo tempore cœperint eas viri sapiẽtes exponere, adhuc conantur ea, quæ dixit, melius scire. Cũq; quotidie in eius eruditione ꝓficiunt, quasi ad summitatẽ colli innitẽtes, pertingere nequaquã possunt. Emineat ergo rex collo, emineat capite; sit humero sublimis, vt cuersatione perfectus sit, eloquio mirabilis, prę cæteris arduus in arce cõtemplationis.

templationis. Sed qui cõuersatione magnus est, eloquio præcipuus, præ oibus contẽplatione suspensus; prius q̃s peruenias ad culmen regiminis, signa exterius habere debet fraternæ charitatis; vt videlicet sic proximo7 solicitudinem habeat, vt ad æternã vitam lucra animarum quærat. Bene ergo in eo7 typo subiungitur. PERIERANT autem asinæ Cis patris Saul; & dixit Cis ad Saul filium suum. Tolle tecũ vnum de pueris, & surgẽs vade & quære asinas. Qui cum transissent per montes Effraim, & per terrã Salisa, & non inuenissent, trãsierunt etiam per terrã Salim, & non erãt, & per terras Gemim, & minime reperere.) Cis, qui durus'dr, non solũ electos eius, sed ipsum etiam Redemptorẽ significat. Nemo.n. sibi eo durior extitit. Huius náq; duritiæ asperitatẽ Prospheta insinuans, ait. Vere languores nostros ipse tulit, & Esa. 53. dolores nostros ipse portauit. Mori.n.mortalibus non est, pati, passibiles damnatæ naturæ. Ille ergo sibi durus vehementer extitit, qui in se vnde pateretur, nõ habuit; sed vt nos patiendo liberaret, in quo sibi durus esset, & pati posset dignanter assumpsit. Asinæ Cis sunt animæ peccatrices. Quia.n.in fide Redẽptoris regeneratę sunt, duri esse dicuntur; perditæ autẽ asinæ, quia per imundiciam ab eius sunt seruitio separatæ. Hinc est.n.ꝙ ad pas- Mat. 21 sionem tendens, absolutæ asinæ, & pullo insedit; vt patenter ostenderet, quia ad hoc pati venerat, vt peccatoribus subueniret. Pereuntes náq; asinas se quærere fatebatur, cũ dicebat. Venit filius hominis quærere, & saluũ Luc. 19 facere, quod perierat. Has asinas & per semetipsum quę siuit, & adhuc prædicatores ad quęrendum mittit. Dicit ergo Cis filio suo, vt asinas quærat; quãdo electo7 cordibus spirituali inspiratione Redẽptor imperat, vt in prędicationis ministeriũ pergant. In prædicationis aũt officio pergentes, quia solum spiritalẽ sensum secum debẽt ducere, vnũ de pueris tollere iubetur. Vnum náq; puerum tollit, qui dum ad præbendã alijs formam viuendi pergit, in omne, qõ agit, spiritualis est. Vnum nanq; de

Luc.1. pueris tulit, de quo prædictū est. Ipse præcedet ante illum, in spiritu, & virtute Heliæ. Vnum puerū secum tulerat, qui ait. Non habemus spiritū huiusmodi, sed spiritum qui ex Deo est. Hinc iterū dicit. Nos sensum Christi habemus. Hinc per Ezechielē de sanctis animalibus

1. Ad Corin. 2.

Ezech. 1. dr. Vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur. Quærens ergo asinas, vnum de pueris tollit; qñ is, qui nouiter animarū lucra quærere incipit, quæ agere putat, oīa spiritaliter agere disponit. Inuenire aūt asinas est, peccatores in luce sanctitatis puersos aspicere. Nam velut pditæ asinæ nō inueniuntur, qñ in peccatoꝝ tenebris, reproba corda se obruunt. Et quia per quinq; sensus corporis ad easdē peccatoꝝ tenebras decidit, quinq; regionibus nō inueniendæ perquiruntur, videlicet monte effraim, terra Salisa, & Salim, & viri Gemini; & Sub. Vnusquisq; eteni vbi per peccatū proijcitur, ibi occultatur; & quasi perditus vbi sit nescitur; qñ iustitię lucē, in qua eum Deus posuit, derelinquit. Hinc est, qꝺ in paradiso post peccatum,

Geñ. 3. primum hominē quærit, dicens. Adam vbi es. Quasi dicat. Quia te in luce, qua posui non inuenio, demōstra, te vbi posuisti. Hinc de mortuo Lazaro exquirit, dicēs.

Ioā. 11. Vbi posuistis eū. Sed quem quasi perditū quærebat, vt inueniret progredi imperabat, dicens. Lazare veni foras. Perditur ergo homo cū peccat, inuenitur, cū peccatum aduersum se, iam pœnitendo, pronūtiat. Quia enīz per sacra eloquia peccatori ꝑcipitur, dic tu prior iniquitates tuas vt iustificeris; dū ille, qui peccauit, cōfitendo iustificari incipit; in luce iam cernitur, vbi iam positus inuenitur. Saul autē, qui asinas quærens, non inuenit; eruditi quidem prædicatoris personā designat, sed nouiter incipientis. Quē profecto oīpotens Deus ꝓdicationis fructum afferre nō patitur, ne vilem peccatoꝝ cōuersionē æstimet; dum leuiter cōuertere eos ad Dūm potest. Differtur ergo cōuersio, vt puersi diligantur; & eos ꝑdicator tanto amplius amet, quanto clarius videt, qꝝ eos lucrari cito non prævalet. Sed dum sancti viri de prædicatione

lia alios cōuertere nō possunt, de se vehementer timere incipiunt; ne inde oīpotenti Deo displiceant, vnde se ei vehementer placere cogitabāt; & plerūq; agitur, vt sic nouoꝝ prædicatoꝝ corda terreantur, vt iam proponant eiusdem ꝑdicationis officium deserere, & Deo per silentium vacare. Quare & subditur. CVM. aūt venisset in terra Sub, & nō inuenisset, dixit Saul ad puerū suum. Veni reuertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas, & solicitus sit pro nobis.) Ad patrez reuerti deliberat, qui postposita intentione ꝑdicationis, Deo vacare appetit in secreto silentij. Reuerti quidē dicitur, qui missus ante perhibetur. Quasi enim corā patre sunt filij, quādo electi viri immorātur in secreta cōtemplatione Redemptoris. Reuertuntur itaq; quādo a publico sanctæ prædicationis veniunt ad rimāda gaudia æternæ claritatis. Sed quia sancti viri nihil agunt incōsulti, Saul de reuersione ad patrē puerum cōsuluit. Tunc nāq; puerum cōsulimus, quādo intenta mente ꝓuidemus; vt qō tentamus disponere, a spirituali sensu nō debeat differre. Ad patrem quippe reuerti disposuerat, qui dicebat. Dixi cu stodiam vias meas, vt non delinquā in lingua mea; Posui ori meo custatiam cum cōsisteret peccator ꝓtra me. Aduersus prædicatores peccator cōsistit, quādo ad prędicationem eorū, statum suæ iniquitatis non deserit. Et quia tunc prædicator ei silere, & Deo vacare ꝓponit; vt ad patrem redeat, obmutescit. Sed quia per silentiū voluntatem Dei melius didicit, cor eius cōcaluit, & exardescente igne internæ meditationis locutus est. Quod in hoc etiā loco ostenditur, qꝝ ꝓsultus puer, cōsulenti se, cōsilium impēdit, dicēs. ECCE est vir Dei in ciuitate hac vir nobilis, oē qō loquitur absq; ambiguitate venit; nūc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra propter quā venimus.) Virū Dei Samuelē dicit, in quo prędicatores sanctę ecclesiæ designari iaz diximus. Qui vir qdē dr, pro reuerentiā sanctę ꝓuersationis; & oē, qō loquit absq; ambiguitate venire phibet; qꝝ qcqd minat

Psal. 39

de æternis supplicijs, quicqd de æterna lætitia promittit iustis, ita vt denuntiat, & impij abibunt ad pœnã, & electi ad gloriaz. Qui etiã in ciuitate esse perhibetur, quia electus pastor in cõmuni subiectæ plebis custodia, semper vigilare cognoscitur. In ciuitate est pastor, quia cuz custodit alios, in se munitus est. Vnde & per Prophetã in omnium virorz Dei laudibus, sub vnius descriptione
Esa.33. dicitur. In excelsis habitat, munimẽta saxorz sublimitas eius. Nam quo altius in æternorz ciuium visione suspẽditur, eo & sibi fortior, & proximis vtilior inuenitur. Nobilis etiam dr; quia superna cõuersatione conspicuus est, & de mũdanæ vitæ rusticitate nihil habet. Inde.n. nobilis cernitur, vnde ciuis. Secularium quippe hominũ qz nulla est morum cõpositio, quasi in exterioribus locis nutriti, rustici sunt. Ex consueta nãq; animi inhonestate, turpes proferunt motus corporis; & velut valde degeneres, vrbanæ consuetudinis gestum nesciunt; oũ per omne, quod agunt, vitæ suæ speciem vilitate terrenæ obscuritatis operiunt. Quo cõtra viri Dei nobiles sunt, qui oũ fortiter ea, quæ diuina sunt, agunt, in omni suo opere sit perna luce resplendent; & nihil degenerositatis habent, qui in magna luce omnis suæ cõuersationis radios proferũt cœlestis originis. Ad hoc ergo a puero Saul ducit, vt instruatur; qz qui in arce plationis ponendi sunt, spirituali sensui pfectorz prædicatorz magisterio subijci monentur. Ab hoc puero nos duci admonet, qui dicit. Si spi
Ad Ga- ritu ducimini, nõ estis sub lege. Quærendũ vero est, cur
la.5. dubitatiue dicat, SI forte indicet nobis de via nostra, per quã venimus.) Sed quia spiritualia discere appetit, qz ingentia dona gestit accipere, vtrum eisdẽ donis sit dignus, scire non potest. Dubitare ergo incipit, qui tam magna promereri se suis meritis nõ præsumit. Quæ nimirũ dubitatio electis orit ex virtute humilitatis. Quare & comitantis pueri voce Sauli dicit, SI forte indicet nobis de via nostra.) Quia nimirum spiritualis sensus non alta nobis sapere suggerit, nõ audacter de omnipotenti Deo præsumere; sed eius dona cum summa sancti timoris reuerentia postulare. Merito ergo puer dicitur, qui humilia semper docere prædicatur. Dum ergo dicit. EAMVS illuc,) & repente subiungit, SI forte indicet de via nostra) aperte indicat; quia in sensu electorũ Dei Spiritus operetur; oũ ad spiritualia dona expetẽda, & deuote eos facit accedere, & de largitoris oipotentia, magna cum reuerentia formidare. Vnde & qui a spiritu ducitur, inopiam meritorz suorz respicere perhibetur, cũ subditur. DIXITQVE Saul ad puerũ suum. Ecce ibimus quid feremus ad virum, panis defecit in sistartijs nostris, & sportulã non habemus, vt demus homini dei, nec quicq̃ aliud.) Habent propriũ mentes humilium, vt spiritualia dona habeant; sed in ijs, quæ habent, se nõ attendant. Quia.n. a Spiritu Sancto virtutũ dona percipiunt, ideo Sanctus Spiritus qui dona tribuit, ea eis ab æstimatione tollit; vt in virtute conuersationis hæc habeant, in tumorem elationis non habeant. Bene ergo de Saule dr, ab humero, & sursum eminebat super omnem populum; ET dixit ad puerum suum, panis defecit in sistartijs nostris, & sportulã non habemus;) quia electi viri, & ad disponendã sanctæ ecclesiæ culmen idonei, in ijs etiam se per humilitatẽ paruos aspiciunt; in quo per virtutem magni sunt. Et panem quidẽ ad refectionem fidelium animarũ habent in sapientia verbi, sportulam vero in memoria internæ meditationis. Cum.n. ea, quę in secreta meditatione colligunt, seruant in memoria ad eruditionẽ fidelium; velut panez in sportula reponunt. De his.n. sportis in Euangelio dr. Impleuerunt septem Mat.15
sportas de fragmentis. Cum in mensa Dñi panes abundant, sportæ impleri præcipiuntur; quia cũ electi anima in superna Redẽptoris contẽplatione reficitur; in eadem contẽplatione veritatis eruditur; vt verbi alimonia, quæ in se excrescere cernitur, in memoria ad eruditionẽ fidelium reponatur. Aliud etiam præter panẽ, & sportulam abundanter habent, qui cũ virtute contẽplationis, & do

ctrina verbi, abundant copia sanctæ operationis. Vt ergo humilitas sanctorum in ordinandi regis locutione resonet, dicit. PANIS defecit in istantijs nris, & sportulâ nõ habemus, vt demus hoi Dei, nec quicq̃ aliud: q̃ Sanctus Spũs eos, qui ad ecclesiasticj culminis regimen præparant, magnos facit in virtute interni muneris, sed olno paruos in respectu propriæ æstimationis. Dicat ergo puer. EAMVS illuc, si forte idicet nobis de via nra, Saul aũt vacuũ se inspiciat, q̃ Spũs Sãctus dũ sensus honestę viuentiũ instruit, audaces modo, modo timidos reddit. Audaces quidem, vt præsumant; timidos, ne superbiant. Impellit, vt necessaria postulent; retrahit, ne nimis præsumendo, vitiũm incurrant temeritatis. Et q̃ quos pauidos facit, per robur fidutiæ ad præsumendum erigit, repente subinfertur. RVRSVS itaq; puer Sauli respondit, & ait. Ecce inuenta est in manu mea quarta pars stateris argenti; demus hoi Dei, & indicet nobis de via nostra. Quasi puer bona loquitur sensus electi hois, qñ ad loquendũ impellit, nutu Spũs Sãcti. Quid est ergo q̃ dicit, inuẽta est in manu mea q̃rta pars stateris argenti? Quæ est ista pars stateris argenti? Sed quia argenti noĩe diuina eloquia designant, argentuz in manu pueri est, sermo diuinus in virtute scĩẽdi. Sermonem q̃dem aliud est posse dicere, aliud est posse sentire. Nã diuina eloquia ẽt reprobi eloquunt sentire autem nisi electi possunt. Sentitur & enim ea res, cuius virtus agnoscitur. Nam & ęgri pisces comedunt, sed vis ægritudinis tollit eis experimẽtum saporis; vt quod videntur comedere, prohibeantur & sentire. Sic sic nimirum carnales quiq; dum cœlestia loquuntur, quæ non diligunt, velut ægri rebus vtuntur, quas sentire prohibẽtur. In manu ergo pueri argentum inuenitur, quando per humilitatis meritum sancti viri cœlestia, quæ loquũtur, in magno affectu charitatis excipiunt; vt valde dulce sit eis superna dicere, eo quod dulciter, ac valde dulcius peramorem saturantur. Vnde etiam scriptum est,

Edent pauperes, & saturabuntur. Quia. n. cibus animæ Psal. 21.
est sermo Dei; pauperes edent, & saturantur, diuites saturari non possunt; quia nimirum electi viri, qui superna diligunt, quoties hæc audiunt, ad hæc feruentius incalescunt; reprobi superna loquuntur, & audiunt; quæ in nulla dulcedine, ad mentis suæ refectionem suscipiũt. Quarta vero pars stateris argenti dicitur, pro qualitate temporis. Nam vt alias partes huius stateris videamus, Prophetæ, Apli, Martyres intuẽdi sũt. Quia. n. pro qualitate tpis, singulis ordinibus distributa est sonoritas pdicationis; velut singuli quartam partẽ stateris habuere. Quartã ergo partẽ stateris illi exibuerunt, cũ synagogæ aduentũ redemptoris promitterent. Apli partẽ suã dederunt, cũ Iudæis eũ, qui promissus fuerat, iam remisse pdicarent. Martyres ẽt partem suã tribuerunt, cũ infideles ad fidẽ redẽptoris adducerẽt. Quarta ergo ps stateris remansisse cognoscit; q̃ per eos & doctores sanctę ecclesiæ, verbũ fidei vsq; ad mundi finẽ electis fidelib⁹ exibetur. Sed abhis verbũ fidei bene prędicatur, quibus per manus pueri sumministratur; q̃ nimirũ illi, debent superna prædicare, qui in mentis suę dulcedine meruerunt eo⁹ suauitatẽ cognoscere. Hæc nãq; pars stateris datur, vt viam quis rectæ prædicationis plenius mereatur agnoscere; q̃ summi doctores sanctæ ecclesię autoritatem prædicationis alijs non cõmittunt, nisi eis, quos sciunt cœlestia diligere, quæ loquuntur. Quibus verbis simpliciores ad literam admonendi sunt, vt in viro Dei prauitatem auaritiæ suspicari non audeant, per hoc, quod dicitur. VT DEMVS homini Dei, & indicet nobis de via nostra. Nam si prophera venalem sermonem haberet, homo Dei non esset; & ipsius prophetiæ spiritum habere nequaq̃ posset. Hoc ergo cum dicitur, nõ exponent mores hois Dei, sed deuotio accedentis, quia in magna eum Saul habebat veneratione, in cuius conspectu apparere vacuus erubescebat. Et q̃ ad eiusdem viri Dei venerationem eos fama

celebris inuitabat, adiungit. VOCABATVR prius videns.) Vocari etenim est, publica relatione dici. Videns autē est, qui interna etiā respicit, quæ mens carnalium non attēdit. Vnde & de sanctis animalibus dicit.

Ezec.1. In circuitu, & intus plena erant oculis. Quia in exterioribus circūspecti, & intrinsecus prouidi sunt. Quo cōtra carnalium doctorum præsumptionē in Euangelio Dñs

Mat.15 arguēs, ait. Si cęcus cęco ducatū præstat, ambo in foueā cadunt. Videns etiā dicitur, cui remota, & absentia, præsentia sunt. Quod sanctis prędicatoribus bene cōuenit, qui per cognitionē tanto sunt pśentes spiritalibus, quanto in exterioribus intentionē figere dedignantur. Velut enim occulta, patentia, & remota, prędentia habent; qui ea, quæ carnales scire nequeunt, semper intelligūt. Talis nāq; esse pastor sanctæ ecclesiæ debet, qr in via cœlestis patriæ ad præbendū lumen subditis pstitutus est. Semp ergo spargat radios lucis, vt fideles subiecti ex illuminationis suæ experientia, alios ad illuminationē trahant. Sequitur, & dicit. OLIM sic loquebatur vnusquisq; vadens consulere Deum venite eamus ad videntem.) Dominū imus psulere, qñ ad eruditos prædicatores pergimus, vt salutis nostræ cōsilium inueniamus. Sed quia modo tam perfectoꝝ viroꝝ raritas est, dum antiquoruꝫ tempoꝝ florem religionis attendimus, defectum eius in præsenti tēpore defleamus. De miseria præsentis tēporis, & calamitate cōpuncti, florem elapsi tēporis, cū pulchritudine sanctitatis emarcuisse suspiremus. Dum ergo pastores ecclesiarū cernimus terrenis inhærere, labentia quærere, nulla spiritalis vitæ insignia proferre, dū nulla nobis prælatoꝝ nostroꝝ lux infunditur, ad laborem cō punctionis illa, quæ præierunt memorantes, dicamus. OLIM sic loquebatur in Israel vnusquisq; vadens cōsulere Dñm. Venite eamus ad videntē.) Israel dicitur videns Deum, siue in quo est Deus. Quod certe nomē sanctæ ecclesiæ cōuenienter aptatur, cuius populus dr.

Mat.vl. Nam & in Euangelio dr. Ecce ego vobiscū sum, vsq; ad

cōsummationem seculi. Quæ nimirū qr in priori tempore pastores habuit spiritali, cōuersatione floridos, magna scientia eruditos; qui magno despectu terrena vilipenderent, cœlestia cogitarent; ad lumen, quod in eis videbat populus, se inuicem exhortari poterant, dicentes. EAMVS ad videntē.) Si ergo eundū est ad videntes, pariter est diuertendū a cęcis; qr reproboꝝ prælatoꝝ exempla non debemus imitari, sed fugere; ab eis autē, qui cōuersationis merito spiritualia cognoscunt, semper ædificationis nostræ eruditionē postulare. Et qr hoc nō nisi viri spiritales faciūt, sequitur. ET dixit Saul ad puerum suū. Optimus sermo tuus veni eamus.) Optimus sermo est, quo melior audiri nequaq; potest. Quotiens nobis ergo salutis nostræ cōsilia spiritaliter suggerūtur, intus nobis sermo fit; quo melior inueniri non possit. Pueri ergo sermonē laudamus, quotiens nobis in spiritualis sensus nostri proposito cōplacemus. Et cuꝫ eo ire promittimus, qñ spūalibus cogitationibus cōsentimus. Sed qr tūc fructuosa est bona cogitatio, qū in operatione pficitur, sequit. ET venerunt in ciuitatē in qua erat vir Dei. Cūq; ascenderent cliuū ciuitatis, inuenerūt puellas egredientes ad hauriendaꝫ aquā. & dixerunt ad eas. Nunquid hic est videns.) Qui virū Dei quærunt, in ciuitatem veniunt; qr plerūq; fit, vt vita, atq; doctrina prę lati in subditoꝝ conuersatione requiratur. Sic nimiruꝫ & arbores sæpe requiruntur, qui eoꝝ speciem nō in foliis, sed in fructu inueniunt. Plerunq; autē subotta fructeta magnis arboribus admiscentur, & fructus suos earū arborū, quibus sunt mistæ, esse mentiuntur. Qui ergo fructum discernere vult, prius discernat & ramos; vt ex qua arbore fructum procedat agnoscat. Sic sic nimirū est in cōuersatione fidelium, qr in electa plebe boni prædicatoris, dum plures mali admisti sunt; velut inter bonas arbores spinæ oriuntur. Conuersatio itaq; electi prædicatoris non est explorāda in omnibus subditis, sed in solis electis. Tunc quidē velut ramos bonæ arboris cū discre-

tione secernimus; quando in plebe rectoris illos velut electa poma imitamur; qui magistri sui exemplo proficiunt; & illos velut vepres fugimus; qui antiqui hostis fraude reprobant. Bene ergo de Saul, & eius puero dicit; qui venerunt in ciuitate, & cliuū eiusdē ciuitatis ascendebant; qui nimirum perfectio sanctorum virorum cum in subditis quæritur, non imperfecta membra, sed electa, atq; perfecta requirenda sunt. Nā & artifices opera sua prius inchoant, deinde comunt. Pictor etiam cum pulchros colores aut aurum super ducere appetit, prius viliores colores sternit. Qui ergo iudicare de peritia artificū vult; non inchoata eorum opera, sed perfecta respiciat. Cliuum ergo ciuitatis ascendat, vt qui inuenire appetit videntem, repperiat. Cliuū.n. infimus, & defossus locus est. In qua nimirū parte ciuitatis illi signant, qui adhuc in altiorem conuersationem minime profecere. Cliuum ergo ascendimus, cum planitiem infirmorum auditorum ad exemplum nobis proponere vitamus. Et tunc quidē puellas egredientes adhauriendā aquā inuenimus; qui pulchritudinem sanctarum mentium in perfectiori cōuersatione respicimus. Puellæ quidem sunt mentes electorum, integræ per innocentiam, decore per virtutum claritatē. Et quia in secretiori vita pulchritudinem suam pseruāt, videri nequeunt; nisi cum ad hauriendam aquaz egrediuntur. Puellæ aquam hauriunt, qñ electæ animæ ex profundo dolore presentis exilij, fluenta lachrymarum fundunt. Haurire quidem aquam dicunt; quia dum se proiectas in hac valle lachrymarum lugentes memorant, quasi ad profundum finem cogitationis mittunt, a quo cum labore aquas lachrymarum trahunt. Tunc etiā egressæ videntur, qui quæ quales sunt intus latēt, apparent tū in oculis; & quantū diligant conditorem indicāt, quæ in tanto dolore presentis sæculi vitaz sustinent. Abistis ergo quærendū est, vbi est videns; qui locus perfectorum tūc bene cognoscit, cum ab eis nobis ostēdit; qui per profectū vitæ eorum cōuersationi vicini sunt. Sed habent prædicatores loca diuersa. Alium quippe locum habent per se, alium pro subditis; qui nimirum in seipsis in altissima cōtemplatione morant, pro subditis ad doctrinæ montē descendunt. Per contemplationē velut in cœlo sunt, & qui alta sunt, quæ docent; & descendunt cum docent, & sublimia loquētes in alto se retinēt. Perfectiores igit auditores vicini suo rectori sunt, nō cū in summa contemplatione est, sed in inferiori monte doctrinæ. Quare & puellę respondētes dicūt. HIC est, ecce ante te; hodie.n. venit in ciuitate. Quasi dicant. Ideo locū eius indicare possumus, qui illuc venit, vbi eum videre solebamus. Nā si in suæ sublimitatis arce resideret, eū tibi nemo ostēderet. In ciuitate &.n. doctor est, qñ per ministeriū prædicationis moratur in eruditione populi subiecti. In ciuitate est doctor, qñ relinquit propria, vt cōia disponat. Quia.n. boni prædicatoris plebes per eorum exhortationē munitæ, ac fortes sunt, qñ in eorum ministerio moratur, in ciuitate esse cognoscitur. Item quia in subiectę plebis multitudine alij simplices, alij sapiētes sunt, puellæ subiungunt. FESTINA nunc, hodie venit in ciuitate, qui sacrificium est populi in excelso. Ingredientes autē statim inuenientis eum, anteq; ascendat in excelsum ad vescendū. Neq.n. commesturus est populus donec ille veniat, qui ipse benedicet hostiæ & deinde comedent qui vocati sunt. Cū in ciuitate venit Samuel, in excelsum ascendit; qui electus prædicator in eruditione subditorum, modo plana verba, modo alta pronuntiat. Qñ igit plana, & intelligibilia pcipit, in ciuitate est, qñ sublimia, & quæ vix intelliguntur, in excelsum. In ciuitate est qñ simplicibus proponit exempla, in excelso aut qñ perfectis verborum spūaliū alta pnūtiat. Quasi.n. in ciuitate erat, qui dicebat. Nihil iudicaui me scire inter vos, nisi Christum & hunc crucifixum. Item in ciuitate erat, quando infirmis remedia demonstrabat, dicens. Propter fornicationem vir suam vxorē habeat. & vxor suum virum habeat. Sed in excelsum ascendit,

1. Ad Corin. 2.

quia non multo post subdit. De virginibus autem præceptum non habeo, cõsilium aũt do. Vellem oẽs homines esse sicut meipsum. In excelsum etiam verborũ se sæpe
1. Ad corin. 2. ascendere fatetur, q; dicit. Sapientiã loquimur inter perfectos. Quid est ergo qõ dicunt puellæ, FESTINA nunc, hodie venit in ciuitate,) Nisi q; raro videbat in ciuitate, videlicet tarde veniens, cito recedens? Quo nimirum magisterio sanctæ ecclesiæ doctor instruitur, vt v; raro sit in publico, frequens in secreto; vt quo tardius aspicitur, deuotius veneretur. Tunc quidẽ quasi cœlestis excipitur, q; quo amplius in secreto contẽplationis latuit, verbi Dei thesauros ad eos, q se expectant ditiores trahit. Ille etenim potest multa bona in infimis dicere, cui per secretũ mentis intuitum cõceditur summa videre. Et q; dulcius videntur illa, quæ dicuntur; puellę dicunt, FEstina.) Quasi dicant. Si id, pro quo, in ciuitate venit expleuerit; videre in secreto suo repositũ non potestis. Quod profecto verbũ ad literam nõ ad verbuz, sed exẽplum religiosoz est. Nam sanctus vir tantæ erat districtionis, vt statutas dies, & horas haberet, in qbus euz qui cuperet, videre potuisset. Dicant ergo FEstina.) Ac si dicant. Si statutum tẽpus transierit, in horis suæ quietis, verbis, aut actionibus non intẽdit. Qui ergo remotæ vitæ ordinem sumpsimus. hoc obseruare attentius debemus. Statuendæ sunt nobis horæ ministerij, vt breuiter persistamus in opere, festinanter redire valeamus ad cõtemplationis arcem. Ipse aũt secreti silentij nostri mores, tanta lege districtionis custodiendę sunt; vt ipsi etiã, qui accedere solent, sciant; q; contra propositũ nostrum ad nos accessum non habeant. Quia vero hæc spiritaliter explanare cœpimus, cõtra simplices, hoc dici, cõuenienter intelligi potest. In ciuitate quippe is, qui videtur extraneus Samuelẽ alloqui posse putatur, in excelso autẽ non putatur; q; quos simplices esse credimus, plana, nõ alta eruditione eos indigere existimamus. Tũc ergo prædicatores sanctos audire debent, qũ plana simplicibus

loquuntur, quę intelligunt; non quãdo dicunt alta, quę intelligere nequaq; possunt. Dicũt ergo, FESTINA nunc, hodie venit in ciuitatẽ; q; sacrificium est populi in excelso.) Quod tale est, ac si dicat. Quia multi sunt, qui summa audire desyderant, nunc tu debes festinare, qñ ille similes tui simplices videtur instruere. Sacrificiuz quidem populi est deuotio electæ plebis. Quæ nimirũ deuotio, q; verbo pdicationis in electoz cordibus excitatur; quasi a Samuele perficitur. In excelso est autẽ sacrificium populi, qñ corda fidelium subditorũ alta verba sanctæ pdicationis deuote audire ꝯcupiscunt. Vnde & apte dr, QVIA populus nõ comedit, nisi prius Samuel hostiæ benedixerit;) q; perfectiores auditores, dũ ad summã virtutum perfectionẽ peruenire desyderant, verbum scientiæ, per quod ad desyderata perueniant, in magno desyderio expectant. Quo in loco notandum est, q; oblatũ sacrificium nõdum erat; & tũ dicit, sacrificium est populi in excelso. Si enim sacrificium antequã offerri incipiat non est, quomodo erat sacrificiũ, qũ non erat? Sed q; nos spiritalia sequimur, nõdum erat sacrificium, & erat; q; cum electi fideles altius eruditi appetũt, iam quidẽ magnam deuotionẽ audiendi habẽt, q; post auditam prædicationẽ, valde maioreꝫ habent. Non est ergo adhuc oblatũ sacrificium; q; illa magnitudo deuotionis, quę nascitur in corde electi de verbo pdicationis, ante prędicatoris verbũ in corde non est. Et est quidẽ in excelso sacrificio; q; de expectatione verbi, magna iam est in corde audire volẽtis vis deuotionis. Quare & bñ dr, QVIA populus non comedit, donec illæ hostiæ bndicat.) Qui enim summa inhianter diligunt, donec eadem summa percipiunt, nõ quiescunt. Si enim hostia mentis, eius deuotio est; hostiæ benedicitur, qñ ad vocẽ prædicationis sanctificatur; vt quo purior efficitur, diuina susceptione acceptior habeatur. Quod. n. in Dei sacrificio benedicitur, mundum quidẽ est, cum offertur, & materiale; oblatum vero, tanto est mundius, quãto non

ſolum materiale,ſed ſpirituale;quãto non ſolum mundum,ſed etiam mũdans eſt. Hoſtiarũ quippe oblationibus mundari peccata quis dubitet? Sic nãq; ſic eſt mentis deuotio,nam cum bona audire geſtit, mũda eſt;ſed cum ſanctæ prædicationis accepta, & benedicta manibus fuerit;tanto ardentior, & ſacratior redditur, quanto clarius didicit,quẽ amare dulcius notus poſſit. Munda quidẽ ante,velut præparatio ſacrificij fuerat,quæ bonũ noſſe cupiebat;& tamẽ materialis erat apparatus,q; nõdum nouit,quæ diſcere appetit;ſed mũda valde, & ſpiritalis,cum iam doctrinæ ſanctificata vocibus,non iam appetit audire,quod ſciat;ſed audita delectat experiri, quæ amat. Tunc etiam non ſolũ munda eſt hoſtia,ſed mundans;quia quo feruentiori cœleſtiũ amore ſuccenditur,ab ea negligentiæ carnalis tenebræ potentius effu-
Iac. vlt. gantur. Scriptũ quippe eſt,quia charitas operit multitudinem peccatorũ;quia nimirum carnalia noſtra deſtruimus,cuius ardenti deuotione ad cœleſtia ſubleuamur. Et quia ſubditur. ET tunc comedent, qui vocati ſunt.) Quid aliud deſignat,niſi quia deuotionis affectus mẽtis eſt cibus. Tunc nãq; comedemus cũ hoſtiæ benedicitur;q; cum ad p̃dicatorũ vocẽ,deuotio noſtra in amorem cõditoris extollitur;anima,quę ad dulcedinẽ conditoris peruenit,habet iam cibũ ſuum. Tunc ergo comedunt,qui ante benedictionẽ hoſtię comedere noluerũt. Nam qui ſumma intentionis expectatione ad diuinæ dulcedinis perceptionẽ ſe præparant,dũ mala deſyderia per appetitũ nulla recipiunt;velut ieiuni,refectione deuotionis auidius replentur. Velut.n. benedictionẽ hoſtiæ ad refectionẽ expectant,qui cuncta illicita deſyderia fugiunt;vt de viſione internæ gloriæ per deuotionẽ
Mat.5. ſatientur. Scriptũ quippe eſt. Beati mũdo corde,quoniã ipſi Deum videbũt. Qui enim in corde inepta nõ recipit,dum ſuperna deſyderat,mũdus corde eſt;& dum per bonum prędicationis ad diuinæ cõtemplationis dulcedinem ducitur,quaſi benedictionẽ hoſtiæ habet in ani-

mæ ſaturitate. Dicit ergo, DEIN DE comedent,qui vocati ſunt.) Ieiuni quippe vocantur ad comeſtionẽ, dum p̃dicator foris loquitur,qui a prauis deſyderijs mẽtem cuſtodiunt,& per gratiã Spiritus Sancti ad internæ dulcedinis experientiã trahuntur. Vocati enim tũc erant inuitati,qui venerant. Vocati ergo ieiuni tũc comedũt, quãdo hij ſpiritalis gratię deuotione paſcuntur,qui ad eam percipiendã ſe magna mentis ſuæ cuſtodia parauerunt. Quid vero eſt qõ dicunt, ASCendite q; hodie reperietis eũ?) Sed dũ electi,bona prædicatorũ laudant, auditorũ corda magna luce irradiant. Cœleſtis nãq; illa cõuerſatio boni doctoris quã prædicant,dies eſt. Dicant ergo, HODIE reperietis eũ.) Eo nãq; die prædicator inuenitur,qñ non eſt minor vita,q; fama;qñ electorum voce laudatur,ſed qui laudes audiũt,omne qõ audiũt, in eius laudabili uerſatione inueniũt, atq; cognoſcũt.
Quo cõtra Phariſæos increpans Dñs,ait. Væ vobis ſcri Mat. 23
bæ,& Phariſæi,qui ſimiles eſtis ſepulcris dealbatis,quæ foris videntur hoĩbus pulchra,intus aũt plena ſunt oſſibus mortuorũ. Hinc iterũ vane glorioſos infidelibus cõ
parat,dicẽs. Quo poteſtis credere,gloriã ab hoĩbus acci Ioan. 5
pientes. In die quidẽ laudant,qui eiuſmodi ſunt;ſed eo die nõ reperiunt,q; qui eorũ laudes audiũt,quaſi cãdorem ſepulchri a foris aſpiciunt;ſed cuius laudatas virtutes quęrũt,intus peccatorũ noctẽ,quaſi triſtia atq; putentia mortuorũ oſſa inueniũt. Dicãt ergo,pro ſignificãda vera gloria iuſti, HODIE reperietis eũ;) q; cũ iuſti laudant, in veritate uerſationis hñt,quicqd lucidũ emicat de eis voce laudis. Et q; tãti viri feſtina deuotiõe quęrẽdi ſunt, ſequit. ET aſcẽderũt in ciuitatẽ. Cũq; illi ambularent in medio vrbis,apparuit Samuel,egrediens obuiã eis,vt aſcẽderet in excelſum.) Cũ ſanctorũ viroꝝ p̃conia audimus,in ciuitate aſcẽdimus;q; illic eos q̃rimus,vbi deſcẽdũt,nõ vbi ſunt. Sed(vt ſupius dixi)p̃dicatorũ locus,quẽ pro ſe hñt,ſecreta diuinitatis cõtẽplatio eſt;locus aũt pro ſubditis,p̃dicatio. Aliqñ vo plana,aliqñ alta loquunt.

Habent ergo cõmunem locum pro oĩbus, habent subl
mem, specialéq; pro quibusdã, habent secretum pro se.
Hæc nimirũ tria spiritualia loca signantur, quia *Samuel*
egredi dr, & apparere in medio vrbis, & ascẽdere in ex
celsum. Nã qui vt appareret, egressus est, erat vbi antequ
appareret, latuisset. Egrediuntur ergo sacerdotes, quãdo
a secreto meditationis ad prædicandũ veniunt. In ciui
tate apparent, qñ planiora. i. ad agendum, vel ad intelli
gendum dicunt. In excelsum ascendunt, qñ sapientibus
aut fortia præcipiunt operis, aut reuelant alta mysterij.
Ordinatus ergo ascensus noster ostenditur, per hoc qõ
Saul in ciuitate ascẽdere perhibetur. Nam nobis pasto
nostro loca, in quibus orare, aut secreti esse consueue
runt, veneranda, non adeunda sunt. Quod non solum
exemplo, sed etiã diuina cohortatione cognoscere pos
sumus. In cantico quidem canticoꝝ sponsus denũtiat,
Cant. 2. dicens. Obsecro vos filiæ Hierusalẽ ne eugilare faciatis
dilectam quousq; ipsa velit. Mentes. n. perfectoꝝ spon
sæ sunt, q; dũ secreto diuini amoris se velut in thalamo
collocant; ibi per visionẽ inueniunt, cui ineffabili amo
re iunguntur. Cum ergo sponsa dormit in thalamo, co
iungitur sponso; q; dum electa pdicatoris anima in se
creta contẽplatione recõditur, quasi in sponsi thalamo
collocatur. Qui ergo hanc suscitãt sponso tollit; q; nimi
rum requies electæ animæ nõ solum sua, sed etiã dele
Esa. 62. ctatio sponsi est. Vnde & p Prophetã dr. Gaudebit spo
sus super sponsa. Merito ergo Hierusalẽ filias sponsus
adiurat, vt ab eis sponsa quãdiu dormire voluerit, non
excitetur; neduꝫ illa surgit a quieto thalami, ipse perfrui
tionẽ perdat amoris. Egressus ergo *Samuelis* expectet,
quia viri sancti in secreto sui silentij venerandi sunt, in
quietandi non sunt. In ciuitate igitur ascendendũ est, q;
electus doctor in cõmuni loco doctrinæ tãto lucro suis
videtur, quãto vt prosit exire cognoscitur. Quo in loco
notandũ, quia de *Samuele* non dicit, hodie ascendit in
ciuitate, sed hodie venit in ciuitate; de Saule autem, &
puero

puero non venerunt, sed ascenderunt dicitur. Ille enim
velut per planũ venit; iste velut in alta pscendit. Quid
aliud per hoc nobis ostenditur, nisi quia plana, quæ lo
quuntur prędicatores, nobis plana non sunt. In ciuitate
ergo non venimus, sed ascendimus; qñ aut plana prędi
cationis difficulter aspicimus, aut parua, quæ pcipimur,
cum labore portamus. Sed q; stare in ciuitate, munitu;
esse est; idcirco ascendimus, q; cũ nos summi viri parua
bona agere docent, malignoꝝ spirituum cõsiliis acquie
scere vehemẽter prohibent. Et q; valde laboriosum est,
omnia tentamenta vincere; ad verba doctoꝝ, quæ hoc
nobis pcipiunt, quasi per ascensus laborẽ conamur per
uenire. Sed quia scriptũ est, qp vnusquisq; mercedẽ acci- 1. Ad co
piet ſm suum laborẽ (quod nimirũ non solũ de æterna rin. 3.
retributione accipitur, sed etiã de præsenti) omnipotens
Deus pro merito operis, electis suis tribuit augmẽta vir
tutis. Nam & Abrae filio nõ parcenti, dicit. Per memet Geñ. 22
ipsum iuraui, quia feciſti rem hanc, & nõ peperciſti filio
propter me; benedicã tibi, & multiplicabo semen tuum.
Plerũq; enim qui fideliter laborant, in faciendis ijs, quæ
sciunt, per diuinã gratiam maiora, quę agãt, cognoscere
merẽtur. In quoꝝ typo bene *Saul* in ciuitate prius ascẽ
dere dr, in excelsum postea a *Samuele* ductus phibet.
Verũ obuiam venire est, per eandẽ viam venienti oc
currere. Cum ergo a sanctis pdicatoribus salutis viam di
scere volumus, nobis quidẽ obuiam veniunt, qñ cum
verbo salutis, qõ quærimus, occurrunt. Quasi. n. cadẽ
via veniunt, cũ id nos docere festinant, qõ nos propo
suimus discere. Hoc profecto morale est omniũ; si enim
ea, quę spũaliter quibusdam cõpetunt, indagamus; ob
uiam venit, q; ordinandũ regem ad se venire pręcogno
scit. Vnde aũt cognoscat adiungitur. DOMINVS
autẽ reuelauerat auriculã Samuelis ante vnã diem quã
veniret *Saul*. Dicens. Hac ipsa, quæ nunc est hora, cras
mittam ad te virũ de terra Beniamin, & vnges eum du
cem super populũ meum Israel, & saluabit populum

meũ de manu Philistim.) Exijt ergo ei obuiã, vt in excelsũ ducat; q: is, q ad sanctę ecclesię regimẽ quærit, & diuino munere demõstrandus est, & ad sublimẽ cõuersationẽ vocãdus. Auricula Samuelis q: diminutiue dr, quid designat, nisi humilem intelligentiã doctoris spiritalis? Auricula ergo reuelatur a Dño; qñ humilis intelligentia pdicatoris a spiritu sancto instruitur; vt quæ facturus est, audiat; & audita, disponat. Sed subtiliter est intuendũ qõ dr, ante vnam diem. Dies.n. est vita iusti, Paulo attestante, qui ait. Fuistis aliqñ tenebrę, nunc aũt lux in Dño. Quando aũt vita electi ostenditur, dies latens reuelatur. Nam homo videt prætextũ boni operis, Deus etiã lucem cordis. Quia ergo electi, & reprobi intentione cordis abscõditi sunt, ante vnã diem Dñs venientem regẽ insinuat; qñ per eius gratiã sancti prædicatores agnoscũt in eis, qui pmouendi sunt, testimoniũ boni operis, præcedere puritatẽ intentionis. Nulla.n. est lux operis, quã non pcedit rectitudo intentionis. Recte ergo ante vnã diem rex ordinãdus agnoscitur. Sed subsequentem quidẽ diem non aspiciunt, nisi ex præcedẽte nascatur; vt diem ante diem, intentionẽ ante operationem cõsyderent; & a Deo missum in luce sanctæ operationis aspiciant, quẽ lucere per propositũ cordis diuina gratia demõstrat. Et q: eadẽ hora, qua promittitur, exhibetur; quid dat intelligi, nisi q: perfectus debet esse, qui eligitur, non solũ corpore, sed mente? Nam quando Deus loqtur sanctis viris, plena lux diei est. Habet nãq; originem dies, habet & finẽ. Iuxta finem peccatorẽ arguit, dicens. Adam vbi es. Et q: nec qui bona incipiũt, nec qui a bono opere torpescunt pmouendi sunt; hora perfectæ locutionis prædicator mittitur, quãdo talis exhibetur, qui plena fulgeat luce boni operis, & pleno resplendeat fulgore veritatis. Qui etiã vir de terra Beniamin venire describitur. Vir quidẽ dicitur, pro operis fortitudine; de terra Beniamin, pro recta fidei confessione. Beniamin quidẽ dr filius dexteræ. Quis ergo hic filius

Ad Ephe. 5.

Geñ. 3.

dexteræ dr, quã ille, de quo scriptũ est. Ascendit in coelum, sedet ad dexterã patris. Terra ergo Beniamin sancta ecclesia est. Quia ergo hæretici ab hac terra expulsi sunt, de terra Beniamin venit rex, qñ non aliqua hæresi pollutus; sed fide catholicus sanctæ ecclesiæ primatũ suscipit. Qui viri prędicatio fruitur; si fide firmus est, operatione fortis. Hic nimirũ super populum Dñi dux vngi pręcipitur; q: exteriora sacramẽta sacerdotibus illis prosunt, qui eorũdem sacramento: donis, indigni nõ sunt. Vel sacerdotes vnguntur, qñ per ordinantiũ se ministerium gratiarũ spũalium incrementa percipiũt. Vnde & sequitur. SALVABIT populũ meum de manu Philistim.) Velut vncti saluare alios possunt, q: spirituales gratias abũdantius perceperũt. Nam qui populũ saluant, sup populũ vncti sunt; q: q a Dño ad regẽdos alios ordinãtur, spiritualia charismatũ dona, quibus eis prodesse possunt, accipiunt; & eis, quos ordine pcedunt, meritis etiã superiores sunt. Et q: plerunq; bonus pastor merito bonæ plebis eligit, bene subiunctũ est. QVIA respexi populũ meum.) Itẽ q: magnis precibus a Dño bonus pastor quęrẽdus est, subdit. VENIT clamor eo: ad me.) Sed fortasse nõnulli mouent, q: cõtrariũ videt, qõ hic dr, & qõ superius dicebat. Ibi.n. ait. Nõ te abiecerũt sed me, ne regnẽ sup eos, iuxta oĩa opa sua, q fecerũt a die qua eduxi eos de terra Aegypti, vsq; in diem hanc. Nunc vero dicit VNGES eũ ducẽ sup populũ meũ Israel, & saluabit ppl'm meũ de manu Philistiim, q: respexi populũ meũ, venit.n. clamor eo: ad me. Superius quasi abirato rex ordinari pmittit, nũc quasi a pio, & benigno ordinat. Huius ẽt benignitatis verba qs nõ videat, quãtũ a snia illa dissentiãt; quę eidẽ a Samuele illata fuit? Quia (inqt), piecisti sermonẽ Dñi, proiecit te Dñs, ne sis rex. Quod pfecto celeriter soluimus, si ipsa: verbo: vim subtiliter intueamur. Nã oĩa hæc diuinę benignitatis verba ppl' meritis adscribunt. SAluabit ppl'm meũ. & respexi ppl'm meũ, & clamor eo: venit ad me.)

Sup. 8.

Infra. 15

Pro illis ergo rex ordinari decernitur, quor clamor exau-
diur. Nam etsi pro futura nequitia repellendus a regno
erat Saul, tñ habebat in se donec regnaret, vnde populo
sibi subdito prodesse potuisset. Futurus certe erat bello
strenuus, mẽte elatus. Habiturus erat vnde sibi caderet,
& vnde alijs staret. Illud ergo vnde ꝓdesse subditis pote
rat, Dñs prouidens dicit. SALVABIT populum
meum de manu Philistim. Et venit clamor eor ad me.)
Adhuc tñ valde cõtrarium videtur, vt eius populi cla-
morem exaudire credatur, qui eũ abiecisse reprehendit.
Ad quod respondendũ est, qr erant in illo populo & re
probi, & electi; ibi ergo abiecisse dñm reprobi arguunt,
hic elector desyderia ad omnipotẽtis Dei aures perue-
niunt. Qua ex re quid colligendũ est, nisi qr sæpe ele-
ctis bonũ est, ꝙ mali rectores ordinantur. Non ergo mi
rum est, si Deus quasi de abiectione sua irascitur, & regẽ
ordinat; qr ipsa dignitas futuri regis & mala erat, & bo
na. Mala deniq;, qr superba; bona vero, qr in defensio-
ne subiector strenua. Quod totus & in sancta ecclesia
nunc fieri cernimus; qr plerunq; ille eius primatũ susci-
pit, qui verbo vtilis est alijs, mente tumidus sibi. Prædi-
cando virtutes, velut stando vitia destruit; sed alta de se
sentiendo, cadit. Hic itaq; prædicando populũ Dei sal-
uat, sed semetipsum tumẽdo præcipitat. Quasi rex po-
tens verbo populi Dei occultos aduersarios atterit, sed
elatione a regni sublimitate cadit. Non ergo pro se, sed
solum pro populo rex cõstituitur; qñ ille in sancta eccle
sia ꝑesse permittitur, qui bona, quę ꝑdicat, superbiendo,
aut nequiter viuendo cõculcat. Quo in loco notãdum
est, qr cum in sancta ecclesia pastor eligitur, aliqñ ordi-
natur pro se, & populo; aliqñ nec pro populo, nec pro
se; aliqñ pro se, non pro populo; aliqñ vero pro populo,
non pro se. Pro se, & populo, qñ electus prædicator ele-
ctis subditis datur; quia vnde subiector multitudo ad
æternã patriam ducitur, bono pastori meritor dona cu
mulantur. Nec pro se, nec pro populo pastor datur, qñ

reproba plebs reprobum pastorem habere permittitur;
cum sic ille ꝑest, sic illi obediunt, vt ad æterna bona nec
ille, qui docet; nec illi, qui docentur, peruenire mereant.
De quibus per Esaiam Dñs dicit. Dabo eis reges in fu- Oseę.13
rore meo. In furore etenim Dei rex datur, quãdo malis
peior ꝑesse decernitur. Talis quippe pastor tunc datur,
talis populus regendus suscipitur, qui pariter æterna pœ
na dãnentur. Pro se, non pro populo pastor datur, qñ
bonus malis præponitur; sicut ad Ezechielẽ Dñs dicit.
Mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatricẽ, quæ Ezec.2.
recessit a me. Pro se quidẽ, non pro populo tunc pastor
datur; qñ etsi auditores suos electus ꝑdicator cõuertere
ad Deum nõ poterit, ipse tñ láboris sui æterna lucra nõ
perdit. Pro populo autẽ, non pro se; qñ bonis subditis,
pastor tribuitur, qui dona habeat, per quæ illis prosit, &
sibi non ꝓsit. Tales quidẽ erant de quibus Dñs discipu
lis præcipit, dicens. Quæ dicunt facite, quæ aũt faciunt, Mat.23
facere nolite. Quasi dicat. Quod vtile pro vobis acce-
perunt, ab eis quasi vestrũ tollite; & in eis quasi suum di
mittite, qũ non habent ad lucrum vestrũ, sed ad interitũ
suum. Saule ergo abiecto Dño eligitur, & tñ populum
Dñi de manu Philistinor liberaturum perhibetur; quia
oipotens Deus sæpe suis bonis fidelibus per illos præla
tos ꝓdest, qui de officio eiusdẽ prælationis sibi non pla
cent. Sequit. CVNQVE aspexisset Samuel Saul,
Dñs ait ei. Ecce vir, quem dixerã tibi. iste dominabit po
pulo meo.) Hoc nãq; in sequenti die actum est, quod
præcedenti Dñs repromisit, dicens. Cras hac eadẽ hora
mittam ad te virũ de terra Beniamin, & vnges eum super
populum meũ Israel. Aspicitur ergo in secũdo die, qui
primo ꝓmittitur, qr ꝑdicatores sanctæ ecclesiæ virtutes
elector in secreta eor vita perquirunt. Hij.n. qui ꝓmo
uendi sunt, dum bona ꝓferunt, aliquid magnũ ex se re-
promittunt. Primo igitur die rex ꝓmittitur, quia magna
elector opera prædicatores aspiciunt, & quasi Dño lo-
quente intus agnoscunt, quos ordinare sanctæ ecclesiæ

rectores volunt. Aspicit ergo Samuel in sequẽti die, qñ prædicator eũ qui ꝓmouendus est, in magna luce conuersationis videt. Et tunc quidẽ quasi indicante Dño, ordinandũ regem cognoscit; quia eum, qui in alta arce sanctitatis præeminet, præferre aliis dignũ videt. Et quia qui magni sunt meritis, parui sunt per humilitatẽ, sequitur. ACCESSIT Saul ad Samuelẽ in medio portæ, indica oro mihi (inqens) vbi est domus videntis.) Si in ciuitate tunc est prædicator, cũ plana, & cõia loquitur, quæ intelliguntur; porta ciuitatis huius quæ est, nisi humilitas? Nam diuini verbi cognitio superbis abscõditur, humilibus reuelatur. Vnde & in Euangelio patri loqui-
Mat.11. tur, dicens. Confiteor tibi pater rex cœli & terræ, qꝛ abscõdisti hæc a sapientibus, & prudẽtibus, & reuelasti ea paruulis. Sapientes quidẽ superbos, & alta de se sentientes, paruulos vero dixit humiles. Quorũ certe alia scriptu-
1.Pet.5. ra meminit, dicens. Deus superbis resistit, humilibus dat gratiaꝫ. Resistit nãq; superbis, ne æterna bona intelligãt, sed paruulis gratiã dat, vt eadẽ bona æterna, ipso reuelante, cognoscãt. Electi ergo qꝛ ad spũalem scientiã per humilitatẽ veniunt, ad audiendos p̃dicatores, quasi per portã vadunt. Electus etiã prædicator qꝛ spũalia humiliter dicit, Samuel Sauli in eadẽ porta occurrit. Quasi enim ambo in porta sunt, qñ ea, quæ electus prædicator loquitur, ab electo alio humiliter audiũtur. Sed qui nouiter venerat, quem quærebat, inuenerat, & ignorabat. Quare & idẽ Saul ad Samuelẽ dicit. INDICA mihi oro vbi est domus videntis.) Hoc nãq; proprium magnoꝝ viroꝝ est, vt a minimis difficile cognoscant. Carne quidẽ despecti sunt, sed mente sublimes. Foris contẽptibiles apparere appetũt, sed agere venerabilia nõ desistunt. Quia ergo valde ꝓficere per eoꝝ exẽpla appetunt, eos non solũ in exterioribus, sed in intimis admirantur. Vident ergo in eis exterius, quod possit a carnalibus despici, sed & pariter attẽdunt, qꝫ intus spũales viri magna admiratione debeant venerari. Quos dũ fama

sublimes audiunt, in altitudine suæ conuersationis agnoscere cõcupiscunt. Secũdum historiã ergo Saul Samuelem videbat, & non cognoscebat; vt quod in figura cõtigebat illis, nobis spiritalia designaret. Nam cuꝫ paruuli sumus, quasi videmus perfectos viros, dum eorũ virtutes a referẽtibus audimus; sed quos videmus nõ cognoscimus, qꝛ per experientiã scire nõ possumus, quia hoc, quod auditu ꝓcepimus, in cordis oculis tenemus. Qñ igitur ab eis conuersationis eius secreta ad imitandũ requirimus, eos nimirũ quasi de ꝓpria domo interrogamus. Domus nãq; eoꝝ cõuersatio est. Hanc domũ scire vole-
Ioan.2. bat discipulus Ioãnis, qñ Dñm interrogauit, dicens. Magister vbi habitas? Qui nimirũ qꝛ ad familiaritatẽ illius quasi domesticus perducẽdus erat, audiuit. Veni, & vide. Hanc domũ visam Philippus non cognoscebat, cui
Idẽ.14. dicit. Tanto tẽpore vobiscũ sum & nõ cognouistis me, Philippe qui videt me, videt & patrẽ meum. De Dño ẽt scriptũ est, qꝛ loquebat Moysi sicut cum amico suo; sed idem Moyses videns, & nõ cognoscens, interrogabat, di-
Exo.33. cens. Si inueni gratiã in ꝓspectu tuo, ostendẽ mihi faciẽ tuam. Spiritualis aũt cõuersatio sanctoꝝ, qꝛ nõ nisi deuotis, ac supplicibus panditur, domũ Samuelis Saul indicari sibi humiliter deprecatur. Sancti etiã prædicatores cum de se magna audiunt, per humilitatẽ se deijciunt, non instant. Sciunt se petẽtibus magna, quæ imitẽtur, ostendere; sciunt inter magna, quæ ostendũt magni per iactantiã non apparere. Quare & subdit. ET respondit Samuel Saul dicens. Ego sum videns. Sed ascende ante me in excelsum hodie, vt comedas mecũ, & dimittam te mane.) Quid est dicere, ego sum videns; nisi sicut in oculis videbatur, humilẽ demõstrare? Quasi dicat. Tu in ẽstimatione tua magnũ habes, quẽ quæris, sed paruus est ille, quem vides. Hoc nãq; in verbo videns non prædicatur; sed ego. Quasi dicat, videns ille, est ego; nõ quod ẽstimas, sed quod cernis. Sed qui humiliare se nouit, nouit dare dona non humilis, sed sublimis.

Quare & in excelsum ante se ascendere eum, vt secum comedat, præcipit. In excelsum ascendit, qui ad scienda altiora mentē erigit. In excelsum quidē ascendere est, cor ad altiora intelligenda prēparare. Vnde & Petrus in mat. 17 monte assumitur, vt gloriam transformati Redemptoris videre mereatur. In illo.n. ascensu montis, sublimis præparatio mentis exprimitur, q; alta videre nō poterit, qui per intentionē animum in sublimibus nō ponit. Quia ergo sublimia p̄parati melius intelligimus, ante Samuelem Saul in excelsum ascendere iubetur. Quasi.n. ante prædicatores in excelsum ascendimus, qñ nos prius ad alta scienda animū intendimus, & ipsi nobis ea, ad quæ intendimus, postmodū loquunt. Quid vero est, qō ait, VT comedas mecū hodie.) Sed quādo prædicatores sancti cœlestia loquuntur, electo; suo; audito; corda reficiunt, testante etenim veritate (quia cibus animę est Ideż.4. verbū Dei.) Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, qō procedit de ore Dei. Panis nāq; alimentū corporis est, verbū mentis. Qui vero corpus sine mente reficiunt, mente mortui sunt, carne viui. Quare & de deli 1. Ad Ti cata vidua Paulus ait. Viuens mortua est. Nam per ci mo. 5. borum delicias nō moreretur vidua, si animā verbi Dei 1. Ad Ti cibo satiaret, cū ipse Paulus dicat, Nihil esse immundū, mo. 4. qō cū gratiarū actione percipitur. Sed viuens vidua moritur, quādo cibo corpus nutrit, animā fame interficit. In solo ergo pane homo nō viuit, q; cum ex anima, & corpore cōstet homo, sicut aliter per animā, aliter per corpus viuit, ita & necesse est, vt alimentis diuersis singula nutriantur. Vt comedamus itaq; cū Propheta ascendimus, qñ ad alta diuini verbi mentē erigimus, vt eius cœlesti sapore per deuotionē satiemur. Et q; ipsi p̄dicatores valde amant cœlestia, quæ loquūtur, quasi simul comedimus, cuż deuote illi loquendo p̄ferunt, qō nos deuote audiendo, in ventre animæ locamus. Simul.n. comedimus, q; verbū Dei pariter audimus. Prędicatoribus Mat. 10 nāq; veritas dicit. Non vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Quod & Paulus probat, cum suos auditores interrogat dicens. An experimentū quæritis eius, qui in me habitat Christus. Quia ergo in sanctis p̄dicatoribus Christus, & eius spiritus loquitur, ipsi p̄dicatores tanto clarius loquentē audiunt, quāto eis viciniores sunt, cuius sedes esse meruerūt. Tanto ergo plenius de verbi alimento poterunt refici, quāto iam intra se hūt cellam refectionis. Amici etenim sponsi sunt, & stant, & gaudio gaudent propter vocē sponsi. Cum ergo diuina loquūtur, sancti p̄dicatores, audiunt, sed q; certa experientia norunt, qñ in eis loquitur spūs, audiunt se, sed nō se, q; & ipsi loquūtur, sed in se locuta, loquentē alium venerantur. In eo igitur, q̄ audiunt, & loquūtur, & reficiunt, & reficiuntur. Reficiunt quidē auditores, dum verbū proferunt voce, sua, reficiuntur ipsi dum verbū, qō proferunt, profertur eis reuelatione diuina. Ipsi tñ deuotius saturantur, qui in locutionē spiritus, mentis delitias experti sunt. An nō experientia loquētis spiritus est, incōsultos, & impremeditatos se cernere, subitoq; p̄sultos, & paratos esse? Scire, quę nescierāt; habere, quæ non habebant. Torporē mentis amittere, repente mira deuotione feruere? Plenitudine scientiæ statim, & in momento mirabiliter repleri, mira verbi facūdia intellecta p̄ferre? Habent ergo electi p̄dicatores experientiā spiritus, in se loquētis, in repentina reuelatione veritatis; habent subito ardorem charitatis; habēt in plenitudine scientię, habēt in facūdissima verbi p̄dicatione. Nam & subito instruuntur, & repente feruescunt, & in momēto replentur, & mirabili eloquij potestate ditantur. De illa nāq; repentina experientia Dñs dicit. Dabitur vobis in Idē vbi illa hora quid loquamini. De illo aūt subitaneo feruore supra. charitatis Cleophas dicit. Nonne cor nostrū ardens erat Luc. 24 in via dō loqueretur & aperiret nobis scripturas. De repletionis quoq;, & facūdię experientia Lucas meminit, dicens. Factus est repente de cœlo sonus tanq; aduenię Act. 2. tis spiritus vehemētis, & repleuit totam domū vbi erant

2. Ad corin. 13.

sedẽtes. In eodẽ quippe spũ repleti, & locuti sunt, vt hoc
qđ asserim⁹, designaret; q: vz loquẽdo alios pascũt, q de
eo, qđ dñt, audiẽdo pascunt. Et q: sonũ vehemẽtis spũs
ardorẽ, siue locutionẽ, aut repletionẽ cognoscũt; tanto
dulcius in donis spũalib⁹ epulant, q̃to ad eius recubitũ
dignius assumpti sunt. Dicit ergo, A Scẽde vt comedas
mecũ hodie; q: bon⁹ doctor, dũ dulciter q̃ dicit, in deuo
tionẽ mẽtis accipit; se & eos, q audiũt, simꝫ pascit. Quo
ꝯ doctores reprobi, q: q̃ dñt, nõ amãt; cũ alios verbo pa
scũt, ieiunãt. Nã cũ aĩę refectionẽ verbũ Dei esse Dñs di
xerit, vbũ vo Dei in mẽte plena sit eruditio, plena deuo
tio, verbo Dei nõ pascunt, qui deuote qđ loquunt, non
audiũt. Aplꝰ quidẽ, quasi iã illa verbi dulcedine reple-
Ioan. 1. tus, ait. De plenitudine eius oẽs accepimus. Alia qđẽ est
plenitudo verbi, alia libri. De plenitudine qđẽ verbi ac-
cipere non nisi electi pñt, de plenitudine vero scripturæ
pñt & reprobi. Liber nãq; btĩ Ioãnis aplĩ, & liber btĩ Pau
li aplĩ plenitudines qđẽ sunt, q̃ de eis habent. Eo: nimi
rũ verba Paulus siue Ioãnes scripsit, sed, qđ qsq; scripsit,
loquẽs in eis verbũ, inspirauit. Qui ergo verbũ scripturę
accipit, nõ in amore, sed in scia, de plenitudine accipit,
nõ verbi, sed libri. Et q: rem mortuã accipit, in eius ipse
acceptione nõ viuit. Sed qđ dico scripturã mortuã. Nõ
est mortua tm̃, sed interficiẽs. Nã scriptũ est. Lĩa occidit,
1. Ad co rin. 3. spũs aũt viuificat. Hoc qđẽ facit oĩs diuina lĩa. Na: lĩa
corpus est, hui⁹ vero corporis vita spũs. Viuificatũ qppe,
& viuificãs corpus accipit; q lĩram legit, & in amorẽ intel
ligẽtię mentẽ reficit. Reprobi ergo, q scripturas rimãtur,
quas nõ amant, q audacter foris loquunt, cuius saporẽ
int⁹ nõ itelligũt; dũ refectionẽ scriptura:, quas exponũt;
alij deuota mẽte pcipiunt, quasi de eo, qõ ipsi dant, alij
saturant nõ ipsi. Dicat ergo Samuel. A Scende, vt come
das mecũ hodie,) q: ex eo, qõ subditis de vbo electi do
ctores tribuũt, & pariter audiũt, & pariter saturant. Ecce
enĩ in eodẽ ipso verbo, qõ dicimus, demõstrat. Nã quis
dubitat, q hanc scripturã, quã exponimus, Samuel scri-

pserit? & tũ ipse, q scripsit, hęc dicit. R Espõdit Samuel;)
vt pfecto oñderet; q: qđ ipse scribebat, alijs ipartiebat.
Quia ergo spũs sanctus, q per eũ loquit, per eũ de eo di
cit. R Espõdit Samuel Sauli. Ascẽde añ me in excelsu3,
vt comedas mecũ hodie.) hoc dicit, qõ audit; & simul
audit, & dicit. Dũ ergo magna veneratiõe amoris audit,
& loqtur pdicator electus; magna deuotione auditores
boni, q̃ dicunt, excipiũt; Saul & Samuel pariter in excel
sum comedere dicunt. Itẽ q: pdicatores auditoribus in
eiusdẽ verbi refectione digniores, atq; feruẽtiores sunt;
nõ Samuel, cũ Saule; sed Saul cũ Samuele cõmessurus
asserit. Sed & q: tã splẽdida mẽtis eruditio, in magna lu
ce spũalis vitę est, nõ dicit, vt comedas mecũ hac nocte,
sed hodie. Quẽ ẽt mane dimittit. Mane dicit initiũ diei
sequẽtis. Sequẽs vero dies est, serena lux sanctæ quiesta
tionis. Dicit ergo dimittã te mane. Mane qđẽ ab excelso
dimittit, q cũ ad altioris scientiæ lumẽ pficit, in magna
luce boni opis se ꝓponit imorari. Vel mane dimittit, q
verbũ magnę sciæ, qõ pdicatoris ore didicit, pdicare alijs
intẽdit. Q ñ. n. bona, pponim⁹, quasi mane in initio diei
sumus; q: boni claritatẽ iã aspicere cępim⁹, quã seq̃mur.
Sed hoc mane in plenũ diẽ crescit, qñ is, q magna bona
agere, aut alta ęternitatis gaudia pdicare ꝓposuit; id, qđ
ꝓposuit, in magna exhibet luce vtutis. Mane ergo Saul
ab excelso dimittit, q: auditores prędicato:, bono:, qõ
ab eis sublime audiũt, exercere sublimiter nõ morãtur.
Sed electi viri bona, q̃ hñt, & abscondere, & manifestare
sciũt. Absc̃odũt qppe ne p elationẽ pereãt, sed ne infru-
ctuosa remanẽt, manifestãt. Dũ absc̃odũt túc custodiũt;
sed dũ manifestant, ꝓferũt fructũ. Nã sequit. ET oĩa, q̃
sunt i aĩo tuo idicabo tibi, & de asinis, q̃ pdidisti nudius
tertiꝰ, ne solicitꝰ sis, q: iuẽtę sunt.) Cęlare se qđẽ pdicato
res qualr studeant, supius in verbo Samuelis ostendit;
vbi dr, ego sum vidẽs. Nunc aũt q: dicit, OMNIA,
quæ sunt in aĩo tuo, indicabo tibi;) qd aliud tenemus,
nisi q: sępe viri sancti virtutes, quas hñt, & absc̃ondũt, &

proferunt. Sed (vt dixi) abscondunt, ne in magnis virtutibus magni videantur; proferunt eas, vt electi imitentur. Verbo itaq; sapientiæ, aut prophetię spiritu se pollere asserunt; non vt venerétur, sed vt audiantur. Quare & Psalmista verbi gratiâ se habere insinuans, ait. Super oēs docentes me intellexi. Certus ergo de peritia spiritus, cōfidenter nos inuitat, dicens. Venite filij, audite me; timorem Dñi docebo vos. Propheta nāq; se affirmabat Micheas, cum diceret. Vtinā non essem vir, habens spiritū & mendaciū potius loquerer. Hinc Heliseus de Naamā Syro dicit. Veniat ad me, & sciat Prophetā esse in Israel. Hinc Paulus ait. Hebræi sunt, & ego; semē Abrae sunt, & ego; ministri Christi sunt, & ego; vt minus sapiēs dico, plus ego. Econtra aūt Amos dicit. Non sum Propheta, sed armentarius vellicans sicomoros. Hinc etiā Paulus cum se vult abscondere ad custodiā, dicit. Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus ecclesiam Dei. Hinc interrogatus Ioānes Baptista ait, non sum Prophe ta. Non erat qppe ad elationē, sed erat Propheta & plus q̄ Propheta ad ministeriū. Samuel ergo, vt se custodiat, ait, EGO sum videns;) & vt se ad lucrū exhibeat, dicit, OMNIA indicabo tibi.) Q̄ō si aliquis vult eodē modo intelligere pōt, q; cū dicit, EGO sum videns,) si videntē se asserit, ad hoc dicit; vt bonū, qō habet cum electis cōmunicet. Vt ergo qō asserit, probet; subsequen ter adiūgit. OMNIA indicabo tibi.) Quod sancte ecclesię doctores agunt, q; dum virtutes mentiū intuentur, & vitia; & mederi vitijs, & pmouere virtutes euidenter sciunt. Omnia ergo quę sunt in corde indicant, quādo virtutis viam, quam bonus auditor cupit tenere, ipse documento manifestæ eruditionis dignatur exponere. Quod si magnus est, & bona non solū agere, sed etiam prædicare disposuit. Omnia, quæ sunt in eius corde, prędicatores indicant; q̄n eorū mentibus aperiunt, quicqd cupiunt de doctrina. Quia vero ei, cui loquitur, eu; significat, qui ad lucra prædicationis innititur, subdit, atq;

ps.118.

Idē.33.

Mich.2.

4.Re.5

2.Ad co rin.11.

Amos quinto

1.Ad Timo.1.

Ioan.1.

ait. ET de asinis, quas perdidisti nudiustertius ne solicitus sis, q; inuētæ sunt.) Hoc superius in persona Saul qualiter rudibus p̄dicatoribus cōueniat, expositum est. Asinas quippe perdidit, qui peccatores, quibus verbu; vitæ præbuit ad pœnitentiā, nequaq̄ traxit. Inueniret quidem si ij, qui se in nocte prauitatis absconderant, ad lucē iustitię redirent; in qua visi inueniri potuissent. Cur ergo dicit, inuentæ sunt? nisi q; sæpe in eis summi viri salutis bonū facile inueniri posse p̄syderant; de quo; vita ineruditi desperant. Nam & periti medici corporū illos sæpe curare p̄sumunt, de quo; salute imperiti p̄sumere nō possunt. Sic nimirū & ab eruditis doctoribus sępe ad pœnitentię satisfactionē peccatores trahuntur, qui trahi ab ineruditis rudibus nequiuerūt. Quia igitur tam prædicatione, q̄ exēplo perfecto; illi ad Dñm pœnitendo redeunt, qui cōuerti per alio; ministeriu; nequiuerunt; bene Samuel inuentas asinas dicit, quas Saul inuenire non potuit. Potest etiā hoc dictū pro profectu ordinādi rectoris intelligi. Quasi dicat. Dum eruditione, & vita proficis, illos etiā lucrari Dño poteris, quos nōdum potuisti. Tam certa quidē virtus perfectionis est, vt fructus eius, qui nōdum p̄stant in re, cōstent in spei certitudine. Et q; his verbis ad perferendos labores sanctæ prædicationis inuitatur, quæ mercedis lucra expectare debeat, exponit, dicens. ET cui erunt quæq; optima Israel, nō ne tibi, & omni domui patris tui.) Israel, qui dr videns Deum, quē rectius hoc loco significat, q̄ æterno; ciuiū illam beatā societatē, qui ex labore vitæ huius, ad æternam oīpotentis Dei visionem peruenerunt? Quæ ergo sunt Israel optima, nisi æternæ retributionis dona. Paulus quidē dicit. Vnusquisq; mercedē accipiet sm laborē suum. Hinc item dicit. Alia est gloria solis, alia lunæ, & stellarū. Stella. n. differt a stella in claritate. Omniū ergo fidelium retributiones, & p̄mia, bona sunt Israel. Quia vero electo; prædicato; merces summa est, eorū sunt optima Israel. De his quippe Israelis optimis Dominus

2.Ad corin.8.

1.Ad corin.15.

Mat.24 fideli ſeruo ſuo repromittit, dicens. Amẽ dico vobis, ſuper
oĩa bona ſua ꝓſtituet eũ. Qui.n. non in oĩbus, ſed ſuper
oĩa ꝓſtituitur; non tm̃ bona Iſrael, ſed ét optima habere
declarat. Dicat ergo Samuel, CVI erũt quæq; optima
Iſrael, nõne tibi & oĩ domui patris tui.) Quaſi dicat. Et
ſi magnus eſt labor ꝑdicationis, tanto deuotius fieri dẽ,
quãto maiora lucra mercedis hẽt. Solicita ergo mẽte do
ctor ſanctæ eccleſię pẽſare debet, q; Iſrael nõ bona tm̃,
ſed ét optima eius ſunt; vt maiora, & excellẽtiora agat
ſemp, qui tã ſumma, & optima expectat. Eadẽ quippe
ſumma, non ſummo ordini debẽt, ſed ſummo labori.
Nã & doctor egregius nõ dixit, vnuſq̃ſq; mercedẽ acci
piet, iuxta ſuam dignitatẽ, ſed iuxta laborẽ. Cum ergo
prædicatoꝛ æternæ vitæ optima referũtur, magnus eis
in hac vita labor inũgitur; q; nimirũ meliora cæteris ha
bere non præualet, qui melior eſſe non ſtudet. Et q; hoc
omnium prædicatoꝛ ſanctæ eccleſiæ cõmune eſt, non
ſolũ Saul; ſed omni domui patris ſui Iſrael optima eſſe
referuntur. Quaſi.n. ex patre filij naſcuntur, qñ in ordi
nem ꝑdicatoꝛ nouiter alij alijs, eadẽ nobilitate ſancti
tatis ſplendidi ſubrogantur. Domus quoq; ꝑdicatoris
eſt ſpũalis eius eſt cõuerſatio. O mni ergo domui patris
eius, Iſrael optima ſunt; q; vbicũq; ſacerdotalis conuer
ſatio eſt, illa nimirũ eſt, & tam ſumma eſt, vt ex celſitu
dine meriti, in æterna vita ſua ſint optima retributionis.
In hoc ergo ſe ſubtiliter ꝑdicatores aſpiciant, q; non ſo
lum ſibi, ſed omni domui eius optima erunt Iſrael; q; ſi
de domo exeunt, optima nõ habebunt. Nam ſi ſolã pr
dicationis ſublimitatẽ tenent, optima nõ habebunt; q;
altitudinẽ vitæ non tenent. Sed electus quiſq; duꝛ de ſe
magna audit, infirma ſua ad memoriã ducit, vt ſe ab ela
tione cuſtodiat; ne bona, quę habet, amittat. Vñ & ſub
ditur. RESPONDENS Saul ait. Nunqd nõ filius
Gemini ego ſuꝛ de minima tribu Iſrael, & cognatio mea
nouiſſima inter oẽs familias de tribu Beniamin. Quare
ergo locutus es mihi ſermonem iſtum?) Quaſi dicat.

Quare mihi tam magna adſcribis, cũ ſim nihil? Gemini
quippe filius eſt, q negligẽtes imitat in cura ſui, & in exẽ
plo ꝓximi. Geminus quippe eſt, q; dũ curã ſui negligit,
exẽpla boni operis alijs non impendit. Q ui ergo tales
imitatur, filius Gemini dr̃. Q ui de minima tribu Iſrael
eſſe dr̃, q; vltimus ordo ſanctæ eccleſiæ ꝓuerſoꝝ pecca
toꝝ eſt. Merito igit̃ qui peccatorẽ ſe eſſe fatet̃, de mini
ma tribu Iſrael eſſe dr̃. Cuius ét cognatio nouiſſima in
ter alias eſſe phibet̃; q; iuxta veritatis vocẽ. Q ui mini Mat. 5.
mum mandatũ ſoluit, minimus eſt in regno cœloꝝ. Be
niamin qppe dr̃ filius dexterę. Q ua, ꝓfecto appellatio
ne ſanctæ eccleſiæ populus deſignat̃; qui dũ in fide re
dẽptoris naſcit̃, per bona opa ad cœleſtis patriæ bona
præparat̃. Dextera qdẽ Dei illa ęternę vitę fortitudo eſt.
Cognatiões tribus Beniamin ſunt diuerſæ ꝓuerſationes
electoꝝ. Nã velut ab vno generationis principio diuerſę
cognationes veniũt; qñ ab vna origine orthodoxę fidei,
cõuerſationes fideliũ plures oriunt̃. Sancti ergo viri cũ
ſe p humilitatẽ deijciũt, q; peccatores ſe eſſe fatent̃, & tũ
recte in Deũ credere; quaſi ſe & Gemini filios aſſerũt, &
de nouiſſima Iſrael cognatione. Sed q; q̃to plus ſe hu Luc. 14
miliãt, iuxta veritatis vocẽ amplius exaltant̃; ſequitur.
ASſumens itaq; Samuel Saul & puerũ eius, introduxit
eos in trieliniũ, & dedit eis locũ in capite eoꝝ, q fuerant
inuitati.) Samuel Saul aſſumit, qñ ꝑdicator ſcẽ eccleſiæ
electo auditori ſuæ alta ꝑdicationis apit. Aſſumit̃ qppe
ſubditus, qñ per verbũ doctoris in cognitionẽ cœleſtiuꝫ
eleuat̃. Et q; nõ carnali intentione ſpũalia ſcire appetit,
nõ ſolũ ipſum Saul, ſed ét eius aſſumpſit puerꝝ. Q uaſi
enĩ ſine puero in imis remãſerat, qui dicebat. Cor meuꝫ Pſa. 37
dereliqt me. Cor qppe nr̃m nos derelinqt, qñ ſic a ꝓcupi
ſcẽtijs carnalibꝰ vincimur; vt intẽtionẽ cordis in terrenis,
& carnalibꝰ, atq; corporeis, & nõ in cœleſtibꝰ, & ſpũalibꝰ
ponimus. Hũc puerũ ꝑditũ inuenerat, q dicebat. Inue
nit ſeruꝰ tuus cor ſuũ. Cor qppe nr̃m iuenimꝰ, qñ p intẽ
tionẽ cordis ſpiritalia q̃rimꝰ; qñ hãc a terrenis auellimus,

vt ad cœlestia dirigamus. Electus ergo prædicator iis qui adhuc carnales sunt, nec fortia imperat, nec spiritalia manifestat. Nam & Paulus Corinthijs dicit. Non potui vobis loqui tanq; spũalius, sed quasi carnalibus tanq; paruulis in Christo lac vobis potũ dedi non escam. Quasi his verbis dicat. Idcirco vos ad excelsum nõ duxi, quia spũalem sensum vobiscuꝫ velut Saul puerũ non habebatis. Quare & cãm insinuans, ait. Adhuc.n. estis carnales. Bene ergo Samuel Saul, & puerum assumpsisse dr; q; doctores sanctæ ecclesię illis fortia imparant, illis alta manifestant, quos spũales esse pſyderant. Qui etiam in tricliniuꝫ introducunt; quia eis charitatis latitudo monstratur. Velut.n. in triclinio ponitur, qui per id, qõ altuꝫ didicit; moratur in latitudine charitatis. Vel certe introitus noster ad tricliniũ, amor est; triclinium, pulchritudo est spiritualis vitæ. Vnde Ioãnes dicit. Qui non diligit, manet in morte. Si enim qui non diligit manet in morte, ille qui diligit in vita manet. In triclinium ergo introducimur, quãdo in affectum supernæ cõuersationis surgimus per affectuꝫ charitatis. In hac nimirum mansionis latitudine superiorẽ locum sancti prædicatores obtinent, quia beatus Ioãnes Euangelista dicit. Et in circuitu sedis sedilia vigintiquatuor, & super sedes viginti quatuor seniores. Seniores quippe sancti sunt prædicatores maturi sensu, moribus graues. Qui thronum Dei iuxta positis sedibus ambiunt; q; qui præ cæteris cõditorem diligunt, per altissimaꝫ conuersationẽ ei vicinius requiescunt. Bene itaq; Saul cum puero suo locũ in capite eoꝝ, qui inuitati fuerant, sortiuntur; q; in eis eligendorum pastoꝝ typus ostenditur. In capite quidẽ rector statuitur, qñ per vim magni amoris supernæ vitæ singulare propositũ accipit; cum fidem catholicã cum cæteris cõmunẽ tenet, sed præ cæteris virtutẽ sublimẽ. Vnde & sequitur. ERANT. n. quasi triginta viri.) Terdecẽ triginta fiunt. Ternarius vero numerus fidẽ sanctæ, & indiuidue trinitatis insinuat. Denarius vero per decẽ præcepta legis

1. Ad corin. 3.

1. Ioã. 3.

Apo. 4

boni operis perfectionẽ designat. Tricenarius ergo numerus eos designat, qui eam fidem tenent, quæ per dilectionem operatur. In hoꝝ capite Saul ponitur, quãdo per diuinam gratiam is, qui futurus est pastor ecclesiæ, sublimior fit merito, quibus debet esse superior dignitate. Hunc sublimẽ locum Samuel tribuit; quia qui tantã vitæ meretur celsitudinẽ, ad eam maiorũ proficit institutione. Cui nimirũ quia iam magna, quæ agat, & non minima demonstrantur, subditur. DIXIT Samuel coco. Da partem, quã dedi tibi, & præcepi vt reponeres seorsum apud te. Tulit ergo cocus armuꝫ, & posuit ante Saul. Dixitq; Samuel. Ecce quod remãsit pone ante te, & comede; quia ne industria seruatũ est tibi, quãdo populuꝫ vocaui, & comedit' Saul cũ Samuele in die illa.) Quid in armo pectoris, nisi fortitudo signatur actionis? Quæ a Samuele coco tribuitur, quãdo a summis prædicatoribus minoribus demõstratur. Coci etenim sacerdotes sunt; quia dum electis fidelibus in feruore spiritus loquuntur, cibos mentis velut per ignem coquunt. Sed pars, quæ datur, posita seorsum dr; quia fortitudo boni operis in prædicatore debet esse singularis. Quã ante Saul ponit, quãdo ordinandũ pastorem sanctę ecclesię, quantæ fortitudinis esse debet, cõsyderare præcipit. Sed & de eo, quod cocus apposuit, Samuel Saul dicit. Ecce quod remansit, pone ante te. Remansit quidẽ, quia non omnia nostra Christus expleuit. Per crucem quidẽ suaꝫ oẽs redemit, sed remansit; vt qui redimi, & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profecto residuũ viderat, qui dicebat. Si compatimur, & cõgregabimus. Quasi dicat, quod expleuit Christus non valet, nisi ei, qui id, quod remansit, adimplet. Hinc beatus Petrus Apostolus dicit. Christus passus est pro nobis vobis relinquens exẽpluꝫ vt sequamini vestigia eius. Hinc Paulus ait. Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi in corpore meo. Sed non tandnm, quia armus ante Saul cocus posuit, & tamẽ Samuel Saul ꝑcipit, vt ante se eum ponere debeat. Quid

2. Ad Timo. 2.

2. Ad corin. 2.

1. Pet. 2.

est hoc? Sed ponere ante discumbentes dapifer in mensa ferculũ solet; quod dum is, qui discumbit, trahit ad se illud ponit ante se vicinius, qõ paulo longius erat ante se. Cocus ergo ponit armũ ante Saul, Samuel Saul præcipit, vt ponat ante se; q; hoc, qõ nouo prædicatori iungitur de fortitudine boni operis, velut ad se propius debet trahere per studium cõsyderationis. Quod etiam postq̃ ad se traxerit, comedit; q; diu consyderatũ agere disponit. Armum quippe mãducare est, quod exterius de forti actione præcipitur, per propositũ in mente recõdere. Quasi enim armum ante se ponere, & manducare electo cuiq; suadebat, qui dicebat. Si sederis ad mẽsam potentis sapienter attende, quæ apponuntur tibi; quia similia oportet te præparare. In mensa quippe potentis virtutẽ armi designauit. Et dum dixit sapienter attende, quæ apponuntur tibi, armuꝫ ante se eum, cui dixit, ponere docuit. Sed manducare eum debere insinuauit, q; dixit similia oportet te præparare. Similia enim præparando manducamus, q; dum fortia quæ audimus, proponimus agere, velut comedentes, in cordis ventre reponimus cibos vitæ. Sed ipsis summis doctoribus vas electionis sub vnius discipuli eruditione imperat, dicẽs. Manum cito nemini imponas. Quia enim magna retractatione consilij eligendi sunt, qui in culmine sublimentur, apte subiunctũ est; quia de industria seruatum est tibi, quãdo populuꝫ vocaui. Quasi dicat. Pone ante te, quod anteq̃ apponeretur, ego posui ante me; consydera quod, ego consyderaui. De industria quippe pars armi seruatur; quia fortissima prædicatoris actio illi bene cõmittitur, qui a summis viris magna cõsyderatione dignus tanto ministerio iudicatur. Ista vero pars tunc seruata est de industria, quando populus vocatur; q; cum ad suscipiendũ prædicationis ministerium subditi fideles veniunt, bonis prædicatoribus non infirmis, infirmas sed fortibus, fortia iniunguntur. Sed qui bene proficiũt, in sublimi sua cõuersatione, ante omnia tenere studeant

Prouer. 23.

1. Ad Timo. 5.

bonum obedientiæ. Bene itaq; subiunctum est. ET comedit Saul cum Samuel in die illa.) Vt (iam dixi) promouẽdo doctori comedere est, hoc quod sibi de virtute præcipitur, se ad faciendum præparare. Bene autẽ cum Samuele comedisse dicitur; quia cum ij, qui nouiter veniunt, magna agere proponũt, in virtute boni operis summi viri feruentiores fiunt. Potest etiam in ista comestione illa signari, de qua superius repromisit, dicens. Ascende ante me, vt comedas mecum hodie. Saul ergo cum Samuele comedit; quia cum intus prædicator cœlestem verbi Dei suauitatem audit, quod loquente ipso subditi foris audiunt, de diuina refectione vtriq; satiantur. sequitur. ET descenderunt de excelso in oppidũ. Et locutus est Samuel cum Saul in solario.) Quicũq; ad celsitudinem curæ pastoralis assumitur; in eadẽ ordinis sui sublimitate habere debet, & vitæ propriæ altitudinem, & alienæ infirmitatis compassionem. Ascendat ergo Saul cum Samuele, descendat in oppidum. Sciat rector, quæ agat alta; sciat, quæ disponat, cõmunia. Dicat cum Paulo, nostra conuersatio in cœlis est; dicat nobiscum, infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? video aliam legem contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. In excelso est rector, cum sapientiam loquitur inter perfectos. Carnalia quando disponit, descendit in oppidũ, dicens. Propter fornicationem vnusquisq; vxorem habeat, & vnaquæq; virum; vxori vir debitum reddat, vxor viro similiter. In excelso est quando dicit. Nulla creatura poterit nos separare a charitate Christi. In oppidum vero descendit, quia loquens ait. Factus sum cum infirmis, vt infirmos lucrifaciam; omnia omnibus factus sum, vt omnes facerem saluos. Samuel ergo Saul ad excelsum tulit, & in oppidum deposuit, quia summi viri cum sanctæ ecclesiæ culmen ordinant, illos, quos in eodem culmine ponunt, docent sublimiter viuere, plana prædicare; sibi esse rigidos,

Ad Philip. 3.
Ad Roma. 7.
1. Ad corin. 2.
1. Ad corin. 7.
Ad Roma. 8.
1. Ad corin. 9.

sed subditis tēperatos; sic attendere proprie saluti, vt cuꝫ infirmis possint infirmari. Infirmari dixerim per affectū mentis, non per languorē internæ ægritudinis. Nam si per mentis languorē doctor iacet, curare ægros, & iacentes erigere non potest. Bene ergo cum Samuel Saulin oppidum descendisse, & in solario locuti esse referūtur. Oppidum quippe in plano est, solariū vero in alto. Ad excelsum quoq; solarium planū est, ad oppidum non planuꝫ, sed altum. Sic nimirū electi prædicatores quādo minoribus membris cōpatiuntur, quasi excelsum descendunt; sed in oppidū descendētes, in solario sunt; quia ab alto quidē veniunt, sed infirmitatem subditoꝝ miserendo, & cōsulendo, non agendo & infirmando assumunt. Infirmis nāq; cōpatientes, vxorem ducere præcipiunt; nec tamen ipsi infirmando, vxorē ducunt. In oppidum ergo descendentes, in solario sunt; quia etsi plana iubēt, in se ipsi infirma non retinent. Quia vero nō esse in solario, sed loqui cū Saul Samuel dr, hoc profecto significat; quia futurus doctor doceri debet, sic infirmis subditis cōpati, vt ipse tamē teneat alta puersationis. Et quia ad hæc agenda multa cōsyderatione nouus prædicator indiget, strauisse sibi Saul, & dormisse phibetur. Dormire in solario nouo prædicatori est, in sublimi sua cōsyderatione disponere, qualiter subditoꝝ onera debeat portare. Nam si ad seculi intentionē vigilat, hoc ꝓfecto agit; vt tantæ discretionis bonū in intimis non requirat. Dormire igitur debet, vt secularia nulla cogitet; quia spūalia disponere oppressus secularibus nunq̄ pōt. Sed & dormire non poterit, qui sibi non sternit; quia nimirū si bonorum exēpla, siue dicta non cogitat, impossibile est, vt ab exterioribus requiescat. Velut mollia quidem nobis subijcimus, quādo electoꝝ doctrinā, aut vitam cogitamus. In eisdē quoq; stramentis dormimus, qꝛ quiescere tunc bene cōsyderatione possumus, quādo in rebus spiritalibus occupamur. Dicat ergo, QVIA strauit sibi Saul, & dormiuit;) vt electæ menti insinuet, qꝛ si negligenter ad exteriora se occupat, intimæ quietis gratiam non acquirat. Sed qui spiritualia bene vult ꝓsyderando disponere, donec ea intus perfecte ordinet, ad ea, quæ foris sunt, euigilare non debet. Apte ergo subiungitur.

CVNQVE mane surrexissent, & iam diluceſceret, vocauit Samuel Saul in solario, dicens. Surge & dimittam te.) Mane quidē lucescit, quādo quietę menti veritatis splendor se aperit. Humana etenim mens per ignorantiam tenebrosa, & per illustrationem veritatis lutida fit. Ignorans ergo in nocte est, cum illustratur, in die. Mane autē surgit, qui dormit nocte; quādo ad agenda se erigit ea, quæ per consyderationē ordinauit. Et quia ordinandi regis negotiū tractabatur, ambo surrexisse perhibentur. Surgit quidē summus prædicator, vt auditorem suum ad ministeriū eiusdem prædicationis ordinet. Surgit, qui ordinādus est, vt tam sublimē ordinem imo cordis affectu recipiendū esse non speret. Pariter quidē surgunt; qꝛ sublime officium datur, sublime recipitur. Quo in loco est aliud notandū, quia ambo prius surrexerūt, deinde Samuel Saul vocauit, dicens. SVRGE, & dimittaꝫ te.) Sed ad historiā si ambo surrexerūt, a somno Saul quia ꝓsurgere ꝓcipitur, ad opus præparari admonetur. Quia vero tam summi sacerdotes, q̄ ille, qui ad ordinem p̄dicationis assumitur, tanti ministerij onus attente cōsyderant, quasi pariter dormiunt, pariter surgūt. Sed qui nouiter ordinatus est, surgēs a somno, ad opus item surgere iubetur; quia ad altitudinē ordinis quāq; pensare meditando studuit, pertingere debet tñ per meritum puersationis. Surgēs ergo, surgere iubetur, vt sublimem ordinē, quem subire deliberat, ꝙquare meritis proponat. Vnde & in solario vocatur, qꝛ ad alta conari præcipitur. Qui etiā dicit. ET dimittā te.) Surgit quippe, vt dimittatur; quia ille liber esse in ministerio p̄dicationis poterit, qui in altitudine magnæ cōuersationis exercuit. Surrexit quidē, qui surrexerat; quia qui ꝓsyderando didicit altitudinē dignitatis, in eadē dignitatis altitudine

erigere se curauit per sublimitatē vitæ. Vnde & subdit; ET surrexit Saul;) deinde subdit. EGRESIQVE sunt ambo, ipse vz & Samuel.) Pastor egreditur, quādo a secreto meditationis venit ad publicū operis. Quādo enim disponit, quæ vult agere, intus est. Qñ aūt ea agit foris, quæ cogitauit, quasi exit. Exijt etiā Saul, qz in exteriori dignitate, is, qui pmouetur, illud suscipit, quod an esset suscipiendū diutius cogitauit. Ambo igitur dicunt egressi, qz ambo fuerūt intus; dū ille solicita mente præuiderit, quid, aut cui daret; ille itē attētius cogitaret, qualis esset, qui tam summa pciperet. Quia ergo ministeriū sanctæ pdicationis cum summa discretione tribuendū, atq; recipiendū est, duz rex Israelis vngit, & rex, & Propheta vncturus eū, egressi perhibentur. Plericq; aūt codices habent. CVNQVE mane surrexissent, anteq; diluesceret; qō nimirū intelligi conuenienter potest. Mane est quidē, anteq; diluescat; qñ quodāmodo aspirare dies incipit, & tñ plena lux diei nō est. Prędicatores aūt sanctæ ecclesiæ dū eoz bonā conuersationē considerant, quos ordinare disponūt, quasi mane est. Sed qz eoz futura scire nō possunt, mane est, sed anteq; diluescat. Quod bene in eius ordinatione dicit, qui oīpotēti Deo postea displicuisse memorat. Quasi. n. mane, anteq; diluesceret Propheta vidit hūc, qui ei in luce bonę conuersationis apparuit. Sed plena diei claritas nōdum erat, qz in eo futuras tenebras per prēsentē cognitionis lucem videre nō poterat. Quod nimirū toties sanctæ ecclesiæ agit, quoties boni sunt qui eligunt in pśenti, sed in eodē bono perseueraturi nō sunt. Quasi. n. mane, & ante lucē egredit, qui lucē boni opis prēsentē monstrat, caliginē vitæ futurā cęlat. Sed quid inde actū sit, sequitur. CVNQVE descēderent in extrema parte ciuitatis, Samuel dixit ad Saul. Dic puero vt antecedat nos & trāseat; tu aūt subsiste paulisper vt indicē tibi verbū Dñi. Tulit aūt Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius, & osculatus est eū.) Quid est. n. qp in extrema pte

ciuitatis rex ducitur, & vngatur? Sed extrema pars ciuitatis, est vltima pars populi subiecti. Qui ergo vltimū locū tenent in sancta ecclesia, velut in extrema parte ciuitatis sunt. Ipsius aūt ecclesiæ in vltima parte, cōuersi peccatores esse videnē. Nam iusti quiq; in superiori, vel prima sunt parte. Aut fortasse primū locum virginitas tenet, secūdum cōtinentia, tertium cōiugalis vita, vltimum puersio peccatoz. In extrema igitur ciuitatis parte rex vngitur, qz sanctę ecclesiæ rector ordinat, pro peccatoribus, nō pro iustis. Hinc. n. per semetipsam veritas dicit. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitē Mat. 9.
tiam. Hinc iterū dicit. Non opus habēt sani medico, sed male habentes. Sed puerū Saulis spūalem sensum designare diximus. Quid est ergo, qp præcedere, & transire a Samuele imperatur. Sed præcedit puer, quādo hoc agitur, quod a spirituali sensu nobis suggeritur, nō quod a motu carnali imperatur. Sed quosdā præcedit, & transit, quosdam præcedit, & nō transit. Non transit quidē præcedens puer arrogantes, transit humiles; nam dum arrogantes magna, & spiritualia agunt, in oculis suis magni sunt. Quasi enim secum habent puerū, quem sequuntur; qui in spiritualibus, quæ agūt, spirituales se esse gloriantur. Quibus profecto Propheta exprobrat, dicens. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobis- Esa. 5.
metipsis prudentes. Electi ergo in omnibus, quę agunt, esse quidē spirituales curant, & tenere se spirituales vitāt. Magni quidem sunt merito, humiles æstimatione; quia semper magna agunt, sed in eisdem magnis se magnos nunq; aspiciunt. Quasi ergo puerū, quem præmittunt, transire faciunt; cum spiritualē sensum præsentem habēt in opere, sed longe ab æstimatione. Quid vero est, qp paulisper subsistere præcipitur, vt ei verbū Domini indicetur. Sed paulisper subsistit, præmisso puero, qui ad horam se proprio arbitrio subtrahit, & alienā voluntatem facit. Transire ergo facit puerū, & paulisper subsistit; qui ad præceptum maioris illa etiam, quæ putat

ſpiritualia, deſerit; vt ea, quæ ſibi inunguntur efficere cõ uenienter poſſit. Quod certe ordinando prædicatori cõuenit; nam dum pondus paſtoralis curæ conſyderat, & infirmitatẽ ſuam, hoc ſibi ſe præcedens ſpiritus dicit, qz tantũ onus tam infirmus indigne ſuſcipit. Prætermittat ergo non ſolũ, ſed tranſire faciat puerũ; vt non arbitrius ſuum ſequatur, ſed illud ſuſcipiat, qõ ei melioris prouiſione decernitur. Et de ſubſiſtente protinus additur.

Caput IIII.

VLIT aũt Samuel lenticulam olei, & effudit ſuper caput eius.) Hoc profecto hac vnctione exprimitur, qõ in ſancta eccleſia nunc etiã materialiter exhibetur; quia qui in culmine ponit, ſacramenta ſuſcipit vnctionis. Quia vero ipſa vnctio ſacramentũ eſt, is, qui promouetur, bene foris vngitur; ſi intus virtute ſacramẽti roboretur. Ipſas ergo olei virtutes prius videamus attentius. Oleum quippe licoribus alijs ſuperfertur, oleuz ignem fouet, oleum vulnera curare cõſueuit. Per illud ergo miſericordiæ bonũ ſignificat, quia ſcriptũ de Dño
ps.154. eſt. Miſerationes eius ſuper oĩa opera eius. Quia ignez fouet, prædicationis gratiã deſignat; quæ electoz mentes illuminat. Quia vero vulnera per oleũ curãtur, hoc profecto inſinuat, qp detergẽda ſunt vulnera peccatoz. Vngatur ergo caput regis, quia ſpũali gratia mens eſt replenda doctoris. Habeat in vnctione ſua oleuz, habeat miſericordiam abundantẽ, quæ ſibi virtutibus alijs præferatur. Habeat oleuz, vt dum ardorẽ Sancti Spiritus in ſe nutrit, lucere vehemẽter alijs per verbum poſſit. Habeat nihilominus oleũ medicinæ, vt ſapienter diſponat qualiter peccatoz fœtores tergat, & ægras mentes ſaluti reſtituat. Sed lenticula Saul vngitur, non pro ſignanda doctrina, ſed ad exprimenda futura. Lenticula quidem paruũ eſt vas. Quid ergo eſt qp lenticula olei Saul vngitur, niſi quia in fine reprobatur? Nam qz obedire Deo

poſtea noluit, a Samuele audiuit. Quia proieciſti ſermonem Dñi, proiecit te Dñs ne ſis rex. Velut enim lenticula olei parũ habuit, qui ſpũalem gratiam proijciendus accepit. Quod in rectoribus quoq; ſanctæ eccleſiæ cõuenienter accipitur. Plerũq; n. culmen plationis accipiunt, qui in charitate Dei, & proximi perfecti nõ ſunt. Quẽdam nãq; affectum charitatis habent, ſed plenitudinẽ eius non habent. Illa ergo rudis, & imperfecta mẽtis affectio, quid eſt niſi lenticula olei? Nam dum vngit caput, & nõ replet; tota quidẽ effunditur, ſed parũ exhibet. Econtra aũtẽ cum electus rex vngi præcipitur, eidẽ Prophetæ Dñs ait. Imple cornu tuũ oleo, & veni mittã Infra.16
te ad Iſai Bethelemitẽ; prouidi. n. in filijs eius mihi regẽ. Hinc eſt, qp idem electus rex plenitudinẽ vnctionis ſuæ Dei laudibus imputans, ait. Impinguaſti in oleo caput Pſal.22.
meum, & poculũ meum inebrians qj præclarũ eſt. Qui ergo gratiam vnctionis non perſeueraturus accepit, diſpenſante Deo per illius vaſis licorẽ vngitur, quo vncti defectio ſignaretur. ſequitur. ET oſculatus eſt eum, & ait. Ecce vnxit te Deus ſuper hæreditatẽ ſuam in principem, & liberabis populũ eius de manu inimicoz eius, qui in circuitu eius ſunt.) Ad culmen ſanctæ eccleſiæ rector ducitur, vt hoc officium habeat, quo inter Deuz, & homines pacez ponat. Peccando etenim inimicitias creatoris incurrimus. Dum ergo ad peccatoz correptionem rector ponitur, illud de medio tollit, quod Dei nos inimicos fecit. Bene ergo Samuel Saul caput oſculaſſe perhibetur. Prophetæ nãq; oſculuz defixũ ille portat in capite, qui reconciliationis noſtræ ſuffragium portat in mente; cũ vz in ſe nulla gerit fomenta diuinæ diſcordiæ, qui in mente paci reddere diſcordes ſtudet. Oſculato ergo principe dr, VNXIT te Deus in principem ſuper hæreditatẽ ſuam.) Quaſi rebus eũ admoneat, dicens. Quite ad hoc poſitum noſti, vt peccati inimicitias debeas ſoluere; quod in alijs deſtruis, in te non debes retinere. Nõnulli etenim & vnguntur, & oſculum nõ acci-

piunt; liberare populum Dñi satagunt, sed se inimicorũ iugo subijcere nõ pauescunt. Nã qui alijs bona p̃dicat quæ nõ agit; quasi oscũlũ dat, qõ non accipit. Amicos etenim Dei alios facere quærit, & ipse inimicus esse non desinit. Inimicitias peccati in se ędificat, quas in alijs destruere per verbũ tentat. Quia ergo ille solũ præeminet vtiliter, qui per affectũ magnę charitatis Dei amicus efficit; Samuel caput regis oscũlasse dr. Hinc ipsa veritas prius oscũlat, quos ordinat; deinde ad liberãdos alios mittit.

Joã. 15. Vos (ait) amici mei estis, deinde addidit, dicens. Posui vos, vt eatis, & fructũ afferatis, & fructus vester maneat.

Idẽ. 20. Hinc item resurgens a mortuis dicit. Pax vobis, deinde subdit, quoꝝ remiseritis peccata remittent eis, & quorũ retinueritis, retenta sunt. Vt velut oscũlũ pacis in eorum mente figeret, quos peccati odia soluere ꝓcepisset. Oscultatus ergo rex sup hæreditate Dñi ꝓstituit; qz electus doctor eligit, vt fidelibus subditis dignitate ꝓmineat; sed de ꝓlatione sua non suus, sed Dñi lucrũ quærat. Quare ad hoc ꝓstitutus asserit, vt qui sub eo sunt, de inimicorũ manibus liberent. Hęreditas Dñi multitudo fideliũ est. Omnis ergo secularis intentio remouet, cũ rex sup hęreditate Dñi vnctus asseritur. Vnctionis ergo fructus est, cultus diuinę hęreditatis. Ille ergo officiũ vnctionis exequit, qui sola quęrit lucra animaꝝ. Sup hęreditate quippe Dñi in principẽ se vnctũ meminit, q hoc solũ de terrena dignitate quęrit, quod per suus ministeriũ Christus quęsiuit. Hoc igitur verbo negligẽtium rectoꝝ intentio reprobatur. Audiunt nanq; quia super hæreditate Dñi vncti sunt; sciunt, qz de terra Dñs non nisi electos quærit, norunt, qꝓ nõ terræ latitudinẽ, non auri copiã, non diuitiarũ affluentiam, sed fideles suos hæreditatẽ suam dicit; & tũ terrenum quærere, & quod perit cõgregare non desinunt. Ad id, quod Dñs non quęrit, tota solicitudine intẽdunt; & qõ solũ quærit, quærere negligunt. Dicitur ergo in quo se negligentes aspiciant, dicit in quo boni meliores fiant. VNXIT te (inquit) Deus in hæreditatẽ suã in principem.) Quasi dicat. Hæreditatem suam tuã fecit, vide, vt tu in ea aliter non regnes. Liberabis ergo populum de manu inimicorum, qui in circuitu eius sunt. Grandis labor ꝓdicatori præcipitur, per hoc, qꝓ inimici in circuitu esse referunt. Satis n. graue prælium esset, si in vna parte malignoꝝ spirituũ sęuitia tolerarẽt. Hinc per prophetã denũtians dicit. In circuitu impij ambulant. Hinc beatus Petrus exhortans, ait. Aduersarius vester diabolus tanq; leo rugiẽs circuit, quærẽs quẽ deuoret; cui resistite fortes in fide. Inimici igit nostri in circuitu nr̃o sunt; qz imundi spũs cogitationi nostræ vbo, & opationi semp insidiant. Nam dũ praua nobis suggerere appetũt, ab vna parte sunt; cũ ad mala ptrahũt, eoꝝ ptẽlio ab alia parte pulsamur; cũ ad mala opa inuitant, ex parte reliqua bellũ excitãt. In circuitu ergo hostes habemus, qui in oi, qõ cogitamus, loqmur, opamur, malignoꝝ spirituum bella patimur. Sed qz nõ a bello sed de manibus inimicoꝝ liberare populũ dr̃, magna virtutis insignia ꝓdicatoribus adscribunt; qz nõ solus liberos, ne capiant debent ꝓtegere, sed ẽt captos de eoꝝ seruitute liberare. Hoc aũt tũc a regibus nostris agit, qñ illi p eoꝝ ꝓdicationẽ rescipiscunt, qui p audaciã transgressionis, subiecti sunt iugo diabolicę potestatis. Qõ ꝓfecto agere illi solũmodo ꝓdicatores possunt, q ad culmẽ regiminis diuina ordinatione pueniũt. Nã quos oĩpotẽs Deus ordinat, ad tolerãda ꝓlia antiq hostis mittit; sed eos inter ipsa bella non deserit, qz milites suos ꝓtegit, & victores facit. Sed cũ sancti viri ad primatũ sanctæ ecclesię sustolluntur, vehemẽter, expauescunt, ne onus tanti ordinis sibi iudicio hominũ sit impositũ, non ordinatione ꝓditoris. Ad robur ergo humiliũ dant signa, qbus se a Deo non ab hoĩbus electos sciant. Quare & Samuel subiungẽs, ait. ET hoc tibi signuꝫ qz vnxit te Deus in principem. Cum abieris a me hodie inuenies duos viros iuxta sepulchrũ Rachel, in finibus Beniamin, in meridie salientes magnas foueas, dicentq; tibi inuentæ sunt asinæ, ad

Psal. 10.

quas ieras perquirendas, & intermissis pater tuus asinis, solicitus est pro vobis, & dicit, quid faciã de filio meo.) Quasi enim humili pastori, & de tanto ministerio trepidanti dicat. Tu idcirco trepidas, quia an sit ex Deo hoc, quod de te actum est, nescis; sed quia hoc scire potes, trepidare non debes. Hoc igitur tibi signũ, q̃ te nõ homo, sed Deus in principem vnxerit; duo videlicet viri illi tibi dicent, inuentæ sunt asinæ, ad quas ieras perquirendas. Quasi dicat. Si illos duos viros inueneris, & hoc tibi dixerint, scito q̃ te Deus principẽ, non ego ꝓstitui. Quid ergo duo viri isti nobis, nisi perfectos quosq; sanctæ ecclesiæ prædicatores designant? Duo quidẽ sunt, q̃ perfecti in vtroq; præcepto charitatis; viri quia in sancta cõuersatione robusti. Qui iuxta sepulchrum Rachel inueniri perhibentur; quia per cõtemplatiuæ vitæ studium diuisi sunt ab intentione seculi, & dum animarum lucra quærunt, non sunt sepulti. Per Rachel quippe contẽplatiuæ vitæ spenositatẽ venerabilium patrum indubitata sententia est. Iuxta sepulchrũ ergo Rachel stant viri, q̃ sic supernæ cõtemplationi perfecti doctores vacant, vt sanctæ ecclesiæ solicitudinẽ gerant. Iuxta sepulchrum Rachel stant, quia statũ boni operis dirigunt per virtutem cõtemplationis; & quia nihil gerũt in opere, nisi qõ contẽplando disponunt. Et q̃ in ipsa altitudine supnæ contẽplationis non præsumptionẽ suam, sed rationem sanctæ ecclesiæ tenere studeant, sepulchrũ Rachel in finibus Beniamin esse describitur. Vt (iam dixi) in Beniamin, qui filius dexteræ dicit, Redẽptor humani generis designatur. Fines ergo Beniamin regulæ sanctarũ scripturarum sunt. De quibus profecto finibus scriptũ est.

Prouer. 22. Ne transgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui.

Quia ergo sancti prædicatores cum summa contẽplando vident, a fidei regula non discordant; sepulchrũ, iuxta quod stant esse in finibus Beniamin recte dr̃. Qui profecto viri in meridie magnas foueas saliunt, quia per feruorem perfectæ charitatis, in qua assumpti sunt; cuncta, quæ videntur seculi alta, despiciunt. Quicquid.n. in hoc seculo altũ cernitur, nõ est vera altitudo, sed fouea; quæ oẽs, quos in sua mabitione recipit, ad inferna depo nit. Alta ergo seculi viris spũalibus vitanda, non appetenda sunt; quia ex occulto se aperiunt, & quos absorbẽdo recipiunt, ad inferna perducunt. Viri ergo spirituales foueas saliunt, q̃ dum se per cœleste desyderiũ erigunt, terrena ꝓtemnunt. Velut.n. visis foueis saltum dant, q̃ vt terrena cõtemnant, ad æterna bona cõcupiscenda se eleuant. In meridie ergo foueas saliunt, q̃ seculum non possunt cõtemnere, nisi qui plenã lucem, & ardorem supernæ charitatis habent. Tunc ergo Saul vnctũ a Dño in principem se intelligat, quãdo isti sibi dicent, inuentæ sunt asinæ, quas quærebas. Inuentas quippe asinas Saul dicunt, quãdo ad colligenda animarũ lucra idoneũ cernunt. Quasi aliter dicat. Electus te a Deo in ministeriũ prædicationis non ab hoĩbus credas, si illi hoc de te indicant, qui dum Dei spiritu pleni sunt, quæ dicunt nõ humana, sed diuina esse sentiũtur. Quia ergo de nobis nõ nobis, sed nobis melioribus credendum est, apte Saul a viris in meridie magnas foueas saliẽtibus, se a Domino vnctum in principẽ recognoscit. Sed alius est a quo vngitur, alij qui ipsam vnctionẽ a Dño esse, attestantur; q̃ omne negotiũ sanctæ ecclesiæ sicut collatione sanctorũ patrum magis probatur, ita & magis robustũ est. Quasi enim signũ suæ vnctionis beatus Paulus tũc quæsiuit, quãdo videre Petrum Hierosolymã venit; & cum eo, & cæteris Apostolis Euangelium cõtulit. Non n.ab hoĩe neq; per hominẽ, sed a cœlo vocante Dño Iesu apostolatum susceperat; & tamen ministeriũ vnctionis suæ per coapostolorũ suorũ collationẽ probabat. Nam de seipso ait. Contuli cum illis Euangeliũ ne in vacuum currerẽ, aut cucurrissem. Præcursor etiam redẽptoris discipulos vnxerat, sed vt signa suæ vnctionis agnoscerẽt, quasi ad salientem magnas foueas mittebat dicens. Tu es qui vẽturus es, an alium expectamus? Sciebat.n. Ioãnes quæ

Ad Gala. I. & 2

Mat. 10

prędicauerat,quę baptizauerat;sed discipulos mittebat, vt visis signis,quo firmius crederēt,electionis suæ inditia securius tenuissent. Qui ergo ad p̄dicationis ordinē idonei ꝓuidentur,in signū suę electionis inuētas esse pecca tor̄,quas q̄runt alias recognoscūt. Et q; oīpotens Deus non solū prędicatione,sed ēt ꝓuersatione electi doctoris gaudet;subdit,atq; ait. ET intermissis p̄ tuus asinis,so licitus est pro vobis,& dicit. Quid faciaz de filio meo?) Patrē Saul Cis,qui durus nr̄o eloquio d̄;eos designare diximus,qui verbo,& exēplo docent terrena despicere, & ad cœlestē patriā per durā,& asperā conuersationē se stinare. Hanc quoq; cœlestis vitæ duritiā tam in verbo, q̄ in vita nostri redēptoris agnouimus. Si ergo ad sūma nostræ eruditionis aspicimus,filij redēptoris sumus. p̄ ergo noster dimissis asinis,solicitus est pro nobis;q; redē ptor noster sic vult nos quærere salutē alienā,vt non ne gligamus nostrā. Vult vt vocent̄ peccatores ad pœnitē tiam,sed nō vult,vt pereāt ij,qui ipsos peccatores vocāt. Vult,vt ꝓuersus peccator iustitiam, quā non habuit,ha beat;sed non vult,vt iustus eam,quā habet iustitiæ pal mam perdat. Intermissis ergo asinis pro filio solicit⁹ est, quia prædicatores suos vult ad horam ab alio⁹ solicita intentione quiescere,vt sibijpsis per quietē valeant me lius ꝓuidere. Et quia ipsa solicitudo sanctæ ecclesiæ a bono rectore resumenda est, intermittitur quies nostra, quia præuenit hanc solicitudo prior,comitat̄ posterior. Electus ergo prædicator vacet vtilitati subditorū,vacet suæ;sed sic suæ curā habeat,vt statim ad eam,quā dese rit,alienā recurrat;q; tunc cōditor noster nos quasi filios diligit,cum & subditos nostros tanq̄ fratres diligimus,& ipsum quasi patrē amamus;dū per affectū solicitudinis istis iungimur,& ad illū per quietē nostram quā diligit, quasi ad patrē festinamus. Hæc náq; dilectio qetis no stre exprimit̄ in hoc,qd̄ d̄,QVID faciā de filio meo?) Hoc ꝓfecto pater dicit,qui tenere filiuz diligit. Hoc igit̄ non d̄ de p̄sente filio,sed absente. Sed q; perditas asi

nas patris quærit,ei valde delectus est;q; qui peccatorū animas ꝙuertere p̄dicando nititr̄,redēptori nostro iam in magna charitate copulat̄. Qui certe per alio⁹ solicitu dinē ab eo quasi longe est,per quietē contēplationis,& affectū orationis ꝓpe. Quia ergo nos sibi vicinos esse & per contēplationē,& orationē appetit;quasi diligens p̄ dicit. QVID faciā de filio meo?) Quasi dicat. Qūo absentē illum,mihi p̄sentē exhibeo? Quia vero p̄dica tionis nostrę solicitudinis nimietatē vituperāt,illi,qui inuen tas patris asinas dicūt,solicitum patrē pro filio asserunt. Signū ergo suæ vnctionis cognoscere electi posſunt,q; nimirū tunc a Deo ad sanctę ecclesię culmē perducunt; cuz per verba,& exēpla idonei sunt ad salutē alienā,& per quietē studiosi ad suam;& cū peccatores ad cœlum quærunt,semetipsos ad seculū non relinquūt.sequitur. CVM inde abieris & vltra trāsieris & veneris ad querc̄ū Thabor,inuenient te ibi tres viri,ascēdentes ad Dūm in Bethel,vnus portās tres hœdos,& alius tres tortas panis, & alius lagenam vini. Cūq; te salutauerint,dabunt tibi duos panes,& accipies de manu eo⁹.) Cū bene ꝓficere in sancta ꝙuersatione volumus, necessariū nobis est,vt electo⁹ plurimo⁹ nobis exēpla colligamus;nā & apes cōponere mella nequeūt,si ea in floribus varijs nequaq; legūt. Bñ ergo Saul a viris alijs,ad alios puenit;q; exē pla sanctor̄,quo copiosius cernim⁹,melius edocemur. Flores quippe æterno⁹ fructuū sunt opa sanctor̄,quæ dū supni amoris rore pfundunt̄,ex eis carpimus,vñ ad nostram doctrinā,& ad alio⁹ vtilitatē repleamur. Inde etenim abit,& vltra trāsit Saul;qñ rudis p̄dicator per ele ctor̄ exēpla ꝓficit,& a ꝓspecta virtute vnius,ad explo randā alterius ꝙuersationē vadit. Quē sæpe delectat in alijs mirari laborē prędicationis sæpe in alijs fortitudinē boni opis;illos loquētes venerat̄,istos operātes imitari nitit̄. Illos aspicit,qua pulchritudine foris fulgeāt,istorū splendorē nō in exteriori ꝙuersatione,sed in intima per-

scrutatur. Vnde & bene cũ transit, ad quercũ Thabor venire perhibetur. Quercus n. vmbrosa est arbor, & fortis. In qua profecto arbore secretior cõuersatio sanctorum exprimitur. Huius nãq; conuersationis viri, dum ad exteriora opera actiuæ vitæ non exeunt, quasi in vmbra sunt; q; incendia tentationũ sentire non possunt. Quia enim in cœlesti desyderio requiescũt, quo longius amoti sunt ab amore mundi, eo & quietiores manẽt in vmbra refrigerij. Sed vmbra hæc fortis est arboris, q; cõuersatio sancto; tanto validius terrena despicit, quãto purius in amorẽ cœlestium surgit. Fortis est etiã, quia seculi aduersa potenter tolerant; qui sola cœlestia, quæ vidẽt, amant. Et q; in magno lumine interni splendoris sunt, qui terrena respicere per amorem dedignantur, quercus ipsa Thabor esse dr. Thabor quippe veniens lumen interpretatur. Lumen etenim venit, quãdo electæ menti se interna cõditoris claritas aperit. Quercus ergo Thabor dr, q; secreta conuersatio, terrena despiciendo, agit; quo intimam cõditoris lucem clarius aspiciat. Secreti nanq; sumus, quãdo sensus nostros in Dei timore custodim⁹. Et tunc quidẽ veniens lumen cernimus, quia cuz bene reguntur mẽbra corporis, menti nostræ refunditur gratia conditoris. Et notandũ, q; ad quercũ Thabor venire dr, qui, a salientibus foueas, sollicitũ pro se patrem esse sciebat. Nam prædicatores sanctæ ecclesiæ plerũq; virtutes laudant, quibus ipsi vacare non possunt. Contẽplatiuæ quidem vitæ secretũ prædicant, sed dum soliciti sunt pro subditorũ custodia, illius vitæ adhærere secretis vitant. Quasi ergo Samuel dicat. Viri illi tibi contemplationis studium laudant, sed q; qõ laudant, tenere nõ possunt, in alijs quærendũ est. Inde ergo ad quercũ Thabor transimus, quãdo a sanctis pdicatoribus contẽplatiuæ vitæ studiuz laudabile noscimus; sed perfectionẽ eius in illis quærimus, qui ad eam spiritaliter intendunt. Tres ergo viri, qui vnctum regem ad quercuz Thabor inueniunt, illos designãt; qui in cõtemplatiuæ vitæ studio perfecti sunt,

sunt. Qui bene nõ inueniri a rege, sed regẽ illic inuenire perhibentur. Non enim inueniuntur, q; abscõditi sunt. Ipsi vero nos inueniunt, quia lucem suæ secretæ cõuersationis nobis aperiunt, cũ dignantur. Non inueniũtur, quia vitam suam ab omni hominũ testimonio auferũt. Sed nos inueniunt; quia per affectũ charitatis nobis ad imitandum, aliquid suæ lucis ostendunt. Qui item imitandas virtutes suas non proferunt, nisi ijs, qui magno desyderio eas obtinere, & exercere concupiscunt. Prius ergo nos oportet ad quercum Thabor venire, vt a viris illis tribus valeamus inueniri. Nam velut iam in vmbra venientis luminis sumus, quãdo magnis summæ contemplationis desyderijs inflãmamur. Tunc ergo nobis tres viri apparent, quia, qui se nobis desyderantibus dignãtur ostendere, in custodia locutionis, cogitationis, & operis fortes sunt. Nam secretioris vitæ esse nõ possunt, si oculorum, cordis, & oris ostia aperta tenuissent. Quia ergo cor ab inepta cogitatione, os ab otioso sermone, totum corpus a praua operatione custodiũt, tres sunt; viri autem, quia eandẽ custodiaz fortissimæ obseruant. Tres ergo viri nobis apparent, quia cum tales cernimus, in eis robur virtutis intuemur. Qui certe in vmbra venientis sunt luminis, quia videre internã lucem cõditoris tanto clarius possunt, quãto studiosius mũdum cor a mundi inquinatione custodiunt. Talibus quidẽ a mortuis resurgens apparuit Dñs, tales repleuit Spiritus Sanctus. De illo etenim secreto dr. Cum sero esset vna sabbatorũ, & fores essent clausę, vbi erant discipuli propter metum Iudæoz. Et rursum, post dies octo itez erant discipuli eius intus, & Thomas cũ eis, venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio, & dixit eis. Pax vobis. De alio item secreto scriptũ est. Dum cõplerentur dies pentecostes, erant oẽs discipuli pariter in eodẽ loco, & factus est repente de cœlo sonus aduenientis spiritus vehementis, & repleuit totam domũ vbi erant sedentes. Et apparuere illis dispartitæ linguæ tanq; ignis, seditq; super singulos eoz, & re-

Ioã. 20.

Act. 2.

pleti sunt omnes Spiritu Sancto. Clausas quidē ianuas habent, qui contra humani lapsus negligentiam, officia corporis sub forti custodia stricta retinent. Intus etiam sunt, qꝝ in interna dilectione supernæ vitæ requiescunt. Quibus profecto resurgens Dñs apparet, qꝝ eius gloriā tanto clarius aspiciunt, quanto per mundi cōtemptum passionis eius mysterium strictius sequuntur. Hij etiam repleri Spiritu Sancto quasi in domo possunt, quia illū percipiunt abundanter gratiarum eius dona, qui ad ea percipienda, sese, visibilia cōtemnendo, parauerūt. Qui bene ad Dominū in Bethel ascendere dicuntur. Bethel quippe dicit̄ domus Dei. Domus vero Dei quę est, nisi domus illa, quā inhabitat, inaccessibilis? Lux etiā inaccessibilis est, reuelatio diuinitatis eius. Lux quippe est, quia a mundis cordibus qualitercūqꝫ videri potest. Planissima quidē in semetipsa replet omnia, sed abundanter replens vniuersa, non capitur. Capitur quidē vt repleat, sed replens non capitur; quæ repletis omnibus, nō expletur. Reuelatio itaqꝫ cōditoris quia tanta imensitas lucis est, vt illuminet omnia; & angustetur in nullo; dum videtur, & non cōprehenditur, lux est inaccessibilis. Viri ergo hij tres ad Dñm ascendūt; quia qui se in secretiori vita custodiunt, in diuinę lucis contēplatione sublimā tur. Sed quia ad ipsam Dei oīpotentis speciem adhuc pertingere non possunt, in Bethel ascendere dicuntur. Quicquid. n. de oīpotente Deo humana mens potest cogitare, Deus non est. Sed dum cogitando cuncta transcendit, dum quicquid potest intimæ lucis, quicquid internæ suauitatis & dulcedinis, quicquid spiritualis delectationis sibi fingere, minus illa esse creditur; ad quandā lucem tñ peruenit, quæ non est Deus, sed quā inhabitat Deus. Et quia tunc electi anima mirabiliter inflāmatur, mirabiliter reficitur, ineffabiliter delectatione fruitur; cogitare cōpellitur, qꝫ ineffabilis lux, dulcedo, & delectatio sit, quę ipse est; si tam imensa lux est illa, quā inhabitat, & non est ipse. Ad Dominū quippe in Bethel Moyses

ascenderat, quando cum eo in monte loquebatur. Sed qui ad lucē peruenerat, quā inhabitat Deus; lucem, quā ipse Deus erat, quærebat, dicens. Ostende mihi faciem tuam. De quo etiam scriptū est, quia loquebatur Moysi Dñs facie ad faciem. Quid est, qꝫ facie ad faciē Moyses cum Dño loquitur, & tñ Dñm obsecrat, vt faciem suam Dñs ostendat? Sed facies Dei, cognitio eius est. Cognoscitur aūt Deus per speculum, cognoscitur per seipsum. Per speculū hic, per semetipsum in cœlo. Speculū vero est illa lux, quā habitat Deus; ipse aūt lux illa, quæ ipse est. Moyses aūt qui facie ad faciem Deum videre dr̄, & eius faciē ad videndū postulare, quid rectius designat, qꝫ perfectionē electoꝝ; qui iam speculum illius summę lucis intuentur, sed tñ ad ipsam lucis veritatē pertingere vehemēter cupiunt? Ista quidē cognitio lucis, electorum desyderia satiare non nouit, sed excitare; illa vero & satiare, & excitare. Nam tam iocunda res est, vt ineffabiliter ꝓcupiscatur; & tam plena, vt qui iam semp hanc in magno desyderio viderunt, semper ineffabili plenitudine satientur. Viri ergo qui ad Dñm ascendunt, in Bethel ascendere dicuntur; quia cum multū in ista vita ꝓficimus, videre ipsam lucem cōditoris per speculū possumus; in seipsam aūtē minime valemus. Et quia ad hanc sublimem visionē non nisi humiles exaltantur, bene de eisdem viris dicit̄, quia vnus tres hœdos, alius tres tortas panis ferebat. Tres deniqꝫ hœdos portat, qui ore, corde, & opere se deliquisse pœnitendo cōsyderat. Quia enim per hœdos peccatores significanf, ii, qui in extremo examine ad sinistrā æterni iudicis statuendi sunt, hœdorum nomine exprimūtur. Tres ergo hœdos ad Dñm portat; qui peccata operis, verbi, & cogitationis pœnitendo cōsyderare non desinit. Et vir quidē est, & tñ hœdos portat; qꝫ peccare fortiter cauet, sed quasi peccator non desinit satisfacere. Nam vir erat, & hœdos portabat, qui dicebat. In multis offendimus oēs. Et qꝫ peccata, quæ cōfitentur, delere pœnitendo satagunt; vnus tres hœdos,

Exo. 33.

Iaco. 3.

alius vero tres tortas panis portat. Tortas quippe panis superius ad afflictionē pœnitentiæ retulimus; q̃ si panis aliquādo delectationē præsentis vitæ significat, panis torquetur, cum pro p̃terita carnis delectatione cruciamur. Vnde & rex Ezechias cum pœnitendo cōpungitur, delectationes regias se torturum promittit dicens.

Esa. 38. Recogitabo oēs dies meos in amaritudine animæ meæ. Quando etenim carnalis mens in culpæ delectationes resoluitur, quasi diem habet; q̃ hoc qđ agit, lętenter videt. Dies ergo mentis reprobæ sunt delectationes malę. Omnes ergo dies suos peccator recogitat; quia cum per diuinā gratiam resipiscit, satisfacere pro vniuersis malis non desinit. Prius.n. dī vnus portare tres hœdos, deinde alius tres tortas panis; vt electi cuiusq; virtus appareat, qui fortis est in bono opere, humilis per æstimationem, afflictus per contritionē pœnitentiæ. Et q̃ tantæ perfectionis esse nequeunt, nisi qui amore æterno; bonorū temporaliū obliti sunt; tertius lagenā vini portare dicit. Lagena; quippe vini portat, qui mentē repleuit calore Spiritus Sancti; quo & anteriora fortiter currendo appetat, & ea, quæ retro sunt, velut imagine ebrietatis obliuione derelinquat. Nam hœdos portabat, qui dicebat.

1. Ad Timo. 1. Venit Christus vocare peccatores, quorum primus ego sum. Et q̃ etiam tortā panis portabat, dicit. Castigo corpus meū, & in seruitutē redigo. Sed quasi amphorę vino

1. Ad corin. 9. ebrius, dicit. Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea vero, quę

Ad Philip. 3. sunt priora, extēdens meipsum, ad destinatū persequor brauium supernæ vocationis Dei, in Christo Iesu. Viri ergo tres ad Dām ascendunt, & tres hœdos, & tres panis tortas, & vini lagenā deferunt; q̃ remotioris vitæ studijs dediti, ad contēplationē veri luminis surgunt ex merito humilitatis. Sed quales sunt in se, quales vero sint alijs exponit, dicens. CVNQVE te salutauerint, dabunt tibi tres tortas panis, & accipies de manu eo̱. Salutāt nos viri sancti, q̃n nobis bona æternæ salutis annūtiant. Qui vero nos per corpus salutāt, caput inclinant, vt reverentiam salutatis exhibeant. Viris aūt spiritualibus caput inclinare est, mentē a summa contēplatione deponere. Nam si caput nō inclinant, salutare nō possunt; q̃ nos salutari eruditione nō instruunt, si mentē a summa contēplatione cœlestium nō deponunt. Tunc.n. nobis magnam reuerentiā exhibent, q̃ eos pro quibus ab alto suo culmine descēdere dignanť, paruos esse nō tenent. Sed dum futurus rex salutatur, duo ei panes tribuūtur. Duo.n. panes ordinando p̃dicatori dantur, q̃n fiere docetur peccata non solū sua, sed aliena. Habet ergo panē vnum tortum, quādo pro peccatis suis affligitur. Habet alium, q̃n subdito; peccata plangere conať. Sed & hūc panem Psalmista clarius insinuās, ait. Surgite post q̃ sederitis qui māducatis panē doloris. Hinc Dño p̃fitetur, dicens. Cibabis nos pane lachrymarū, & potū dabis nobis in lachrymis cum mēsura. Panis ergo torta, panis est doloris, & panis lachrymarum. Et fortasse idcirco ille vir vnus tres panis tortas portabat, q̃ tres erant, qui simul pergebant; vt cū inter se eos diuiderent, singuli singulos panes haberent. Quod ét de hœdis intelligi q̃uenienter pōt. Qua in re quid notandū est, nisi q̃ remotioris vitæ viri dum singularē conuersationē tenent, solicitudinem alio̱ non habent? Vnū ergo hœdū, & vnū panem hūt; qui pro solis suis peccatis cōpunguńt, & alienis per pastorale officiū non grauantur. Et q̃ qui eiusdē perfectę cōuersationis sunt, in seipsis afflictionē carnis ęmulanť; bene tres panes vnus, & alius tres hœdos, & tertius vini lagenā portat. Velut.n. vnus portat, qđ oblaturi, aut cō messuri sunt oēs; & oēs māducant, vel offerunt, qđ portat vnus; q̃n pia æmulatione eo̱ quisq; succensus, in se habet bona exēpla pro alijs; & bona, quæ habent alij, non negligit imitari. Et quia fœminino genere dicuntur tortæ panis, hoc p̃fecto insinuat; q̃ qui ex cōsuetudine compungitur, ei nimirum ex lachrymis alijs, aliæ plures oriuntur. Quasi enim in fœmineo sexu fœcūda est pœnitentis afflictio, q̃ quo sæpius quisq; cōpungitur, eo &

Psa. 126

Psa. 79

largiora ei lachrymarũ fluenta ministrantur. Saul ergo non vnus panis, sed duo dantur, quia flere prædicatori pro se solo, nõ sufficit. Accipiat ergo de virorũ manibus duos panes; vt videlicet flere exemplo perfectorũ discat; sed fletum necessariũ sibi, & pro se, & subditis recognoscat. Et q; in manu aliqñ potestas accipitur, viri tres panes habent in manu; q; qui perfecti sunt in arce cõtemplationis, fletum habent in virtute potestatis. Quia.n. nolunt vana lætitia dissolui cũ possunt, possunt merito flere cum volunt. Nos quippe infirmi, & custodiã mentis nostræ negligentes, etiã cum cõpungi, & flere pro peccatis nostris volumus, nõ valemus. Quia.n. ex magno feruore spiritus, spũales lachrymæ ꝓducuntur; qui negligentiæ nostræ frigore constringimur, incalescere cito ad lachrymas ꝓhibemur. Bene ergo panes in manibus habere dicunt. q ad quercũ Thabor futuro regi apparere perhibentur; q; qui in contẽplatione vitæ priuatæ perfecti sunt, lucrũ habent subditorũ pro obseruatione virtutum. Et notandũ q; vncto regi Samuel ꝓcipit, dicens, ET accipies de manu eorũ.) Cuius verbi quæ melior ratio colligi potest, q̃ ea, quæ palã cernitur; q; videlicet in sanctis viris afflictionẽ non libenter æmulamur. Nã qui honorẽ ꝓlationis, & dignitatẽ ambiant, innumeri sunt; qui vero laborẽ ministerij, & afflictionẽ carnis de eadem prælatione appetant pauci. Libenter quidẽ volumus super alios sublimari, sed eorũ plangere peccata vitamus. Tunc.n. panes nobis oblatos videmus, sed de manibus offerentiũ recipere nolumus; q; in electis viris afflictionẽ cernimus, quã non imitamur. Ꝓcipiat ergo Propheta, dicẽs. Accipies de manu eorũ, vt qui idoneus esse appetit rector ecclesiæ, quod dictũ est, assumere nequaq̃ vitet. Bene quoq; Saul prius ad viros salientes magnas foueas ducitur, deinde ad eos, qui panes, hœdos & vinũ portant; vt rudis ꝓdicator in alijs discat seculi alta despicere, & in aliis carnis afflictionẽ; & lachrymarũ hostias pro se, & subditis omnipotenti Deo offerre. Sed &

adhuc profectus eius summã insinuans, Propheta subiungit, dicens. POST hæc venies ad collem Dñi, vbi est statio Philistinorũ, & cum ingressus fueris vrbẽ, obuium habebis gregem Prophetarũ, descendentẽ de excelso; & ante eos psalterium, & timpanũ, & tibiam, & citharam, ipsosq; ꝓphetantes. Et insiliet in te spiritus Dñi, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alium.) Collis altitudo est mõtis. Quid vero in colle hoc rectius accipitur, q̃ sancta intentio scripturarũ? Altitudo quidẽ montis est, q; non iacet in plano literæ, sed nimis erecta est in spũalium sensuũ sublimitate. Recto igitur virtutũ itinere rudis innititur ꝓdicator, si postq̃ publicos prædicatores, & remotos anachoretas viderit, scripturæ altitudinem videat, & agnoscat. Quain re notandũ est, quia Saul in eo, qõ ab humero, & sursum supra omnẽ populum eminet; eruditũ, & magnæ cõuersationis virum signare diximus. Cur ergo ad collem Dñi ascendit, vt ad scripturarum altitudinẽ veniat, quã cognoscit? Sed simili modo de eo quẽri potuit, ꝙ ad videndos viros salientes magnas foueas ierit, q magnę ꝙuersationis esse dicebat. Ad qõ dicendũ, q; magnos viros designare ostensus est in cõuersatione, sed ministerio ꝓdicationis rudes. Qui ergo per exẽpla meliorũ proficere, & in cõtemplationis puritate, & officio ꝓdicationis potest, redire ad altitudinem scripturarũ debet; quia quo altiori vita ꝓficit, sublimitatem sacri eloquii valde subtilius attẽdit. Dicat ergo Propheta. POST hæc venies ad collẽ Dñi.) Quasi dicat. Cum perfectionẽ sanctorũ virorũ perfecta imitatione cõprehendis, in tantã scripturæ sacræ intelligentiã proficiscis; vt planũ iam esse videas, qõ in ea te sublimiter videre cogitabas. Ibi est statio Philistinorũ, quia qui superbiæ potu de cœlo ceciderũt, Iudæis, atq; hæreticis per scripturas illudũt. Stant ergo in colle; q; eorũ corda, quæ possident, in scripturis decipiunt intelligentię falsitate. Quoties ergo Iudæi ad collem Dñi ascendere præsumunt, a Philistæis ibi stantibus captiuantur. Dum.n.

scripturæ sensum se sublimiter intelligere æstimãt, eis in ascensu suo dæmones obuiant, & decipientes necant. Merito ergo Saul non statim, sed prius visis salientibus foueas, & panes, & vinũ portantibus, ad collem Dñi ire præcipitur; quia viri fideles magna & doctrinæ meliorũ & exemplo⁊ tutela muniuntur. Vnde & eidez Saul dr, OBVIVM habebis gregem Prophetarũ venientiũ de excelso.) Quasi dicat. Philistino⁊ statione timere tanto minus poteris, quãto ad securitatẽ obuios Prophetas habebis. Et q⁊ grex Prophetarũ dicit, magna defensoru⁊ nostro⁊ multitudo signatur. Timeat ergo Iudæus, quia dum solus ascendit interit. Quid.n. iidẽ Prophetæ
Eccle.4 nobis obuiam venientes dicunt? Væ soli, q⁊ si ceciderit, non est qui erigat eum. Solus nãq; est, qui a Deo relinquitur. Hunc certe cadentẽ nullus erigit, quia relictum a Deo, sancto⁊ aliquis non assumit. Electus ergo quisq; securus ascendit, quia solus nõ est. Qui enim per nos loquitur, nobiscũ est. Nam & repromittit, dicens. Ecce ego
Mat.vl. vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad ꝯsummationẽ
Ioan.8. seculi. Solus quippe nõ erat, qui dicebat. Solus nõ sum, sed qui misit me mecũ est. Solus itẽ non erat, qui exqui
2. Ad co rinth.13. rebat, dicens. An experimẽtum eius quæritis, qui in me loquitur, Christi? Quod nõ solum de Dñi spiritali præsentia, sed & de materiali electo⁊ doctrina intelligi conuenienter potest. Sancti quidẽ prædicatores in collem Dñi vbi est statio Philistino⁊ ascendunt, sed q⁊ Prophetarum gregẽ habent obuium, ipsos Philistæos nequaq; metuunt. Qui vero sunt hij Prophetæ, nisi magni prædicatores sanctæ ecclesiæ? Prophetæ nãq; ministerium est occulta reuelare, & futura ꝓdicere. Doctores aũt sanctæ ecclesiæ dum occultos scripturarũ sensus ad cõmunem scientiã trahunt, secreta, quæ nesciunt, aperiunt; & dum æterna gaudia ꝓdicant, futura reuelant. Prophetæ ergo nobis obuiam veniũt, q⁊ doctores sanctæ ecclesiæ scripturæ sanctæ veritatẽ nobis ostendunt. Dum.n.ea, q̃ de sacro eloquio scire volumus, nobis dicũt; per viam, qua

ad collem Dñi pergitur, euntibus occurrũt. Ibi ergo per occursum Prophetarũ securi sumus, vbi Philistæi sunt; q⁊ per authoritatẽ sancto⁊ prædicato⁊ scripturæ intellectum agnoscimus, in qua Iudæi, & hæretici erro⁊ suo⁊ gladio a dæmonibus perimũtur. Ecce.n. si ad legẽ Moysi recurrimus, collem profecto Dñi inuenimus. Ibi certe de tabernaculo, ibi de magno pontifice, ibi de hircorũ, & vitulo⁊ simul, & agni paschalis sanguine legimus. Iudei hoc suo spiritu iuxta literã intelligũt, in quo q⁊ nullũ Prophetarũ secum hãt, moriunt. Ego si ad hunc montẽ ascẽdere volo, ante descẽdentes Prophetas video, & securus ascendo. Et vt nouos interim deserã; Esaias ascẽdenti prius occurrit, dicens. Quasi ouis ad occisionẽ du Esa.53. cetur, & quasi agnus corã tondente se nõ aperiet os suũ. Hinc Paulus ait. Christus assistens pontifex futuro⁊ bo Ad Hebræ.9. no⁊ per amplius, & perfectius tabernaculũ non manu factum. i. nõ huius creationis, neq; per sanguinẽ hirco⁊ aut vitulo⁊, sed per proprium sanguinẽ introiuit semel in sancta æterna redẽptione inuenta. Sed si plures habere volumus, in isto colle, oẽs Prophetas requirẽtes inuenimus; q⁊ qõ veteres doctores ꝓmiserant, hoc in Redẽptore nostro noui ꝓdicatores impletũ esse demõstrant. Quare, & collis noie Redẽptor humani generis conuenienter designari põt. Vnde Esaias vaticinans, dicit. Erit Esa.2. in nouissimis diebus ꝓparatus mons domus Dñi in vertice montiũ. Collis quidẽ dr pro sublimitate sanctitatis, Dñi vero, q⁊ summi est filius genitoris. In quo nimirum colle statio Philistino⁊ esse dr; q⁊ & in signu⁊ natus est, cui cõtradicatur. Statio quidẽ Philistino⁊ est cõtrarietas Luc.2. hæretico⁊. Velut.n. in colle stantes, ad collẽ ascẽdentibus insidiant; & dum scripturas sacras male exponẽdo peruertũt, ad cognoscendũ redẽptorem negligẽter ascẽdentes perimũt. Electus ergo ne trepidet gregẽ Prophetaru⁊ ascendens obuiũ habet; q⁊ ei ipsum Redẽptorem annũtiant oẽs prædicatores testamenti veteris & noui. Qui nimirũ de excelso veniũt; q⁊ quæ in terra ꝓdicant,

in cœlo vident. Vnde & Ioāni quasi vno ex electo grē
Apo.4. ge Prophetarū a cœlo dr. Ascende huc, & ostendā tibi,
quid oporteat fieri post hæc. Qui cū ascendisset, agnus
quem Moyses occidendum figurauerat, & ipse in cruce
oblatum viderat; iam regnante conspexit, & agnouit; &
quantas grates agerent ei, ij, pro quibus occisus fuerat,
didicit. De excelso igitur p̄dicatores veniunt, quia quod
minoribus prædicant, in cœlesti cōtemplatione didice-
runt. Bene etiā grex Prophetarū Saul occursurus in in-
gressu vrbis asseritur; quia summos prædicatores sanctæ
ecclesiæ illic videre possumus, vbi descendunt, non vbi
sub'imantur. Ea.n. quæ nobis paruulis dicūt, audimus;
sed ea, quæ vident in cœlestibus, quomodo videāt, aut
dulciter ament, non videmus. Paulus nāq; Apostolus
raptus est in paradisum, & assumptus est ad tertium cœ-
2. Ad co lum, audiuit etiā arcana verba, quæ nō licet homini lo-
rin. 12. qui. Quis ergo inuenire tantū prædicatorē possit in pa-
radisum raptum, aut ad tertium cœlū assumptum? Sed
ista de se coactus beatus Paulus dixit. Vnde & in fine
expositæ sublimitatis se humilians, ait. Factus sum insi-
piens, vos me coegistis. Quāta ergo fuerunt illa, quæ di-
cere noluit, si ad hęc manifestanda coactus venit? Nā &
qui audiuit, & quæ homini nō licet loqui; vidit, quæ ho-
mini nō licet scire. Dixisset fortasse, si vellet (humana tā
quō dici possent locutione) illius tertij cœli pulchritudi-
nem, intimæ illius claritatis lucē? Referret Angelo; ful-
gorem inenarrabilē, & inaccessibilem claritatē. Quam
dulciter de plenitudine illius electi, & beati illi æterni ci-
ues oēs accipiant; q̄ desyderanter sumant, q̄ pleniter re-
pleantur, q̄ suauiter diuinę bonitatis dulcedinē gustent,
q̄ delectabili plenitudine satientur; qui splendores sunt
singulis de vna ineffabili illa luce cōditoris; quæ simul
omnium de vna illa gloria pulchritudo; qua excellētia
dignitatis alii p̄emineant alijs; qua sint boni melioribus
ineffabilis lætitiæ iucūditate subiecti. Ad hoc ergo excel
sum Paulū sequi non possumus; sed vrbē ingredimur,

in qua velut ab alto descendens, nobis obuiam venit.
Nam qui cernere non possumus alta, quæ prædicatores
vident; venerabiliter audire debemus plana, quę docēt.
Sed cum descendunt ante se psalteriū, timpanū, tibiam,
& citharam deferunt. Psalteriū quippe habent, q; regnū
cœlo; annūtiant; timpanū habent; q; p̄dicant mortifi-
cationem carnis; tibiam habent, q; flere subditos iubent
pro acquisitione æternæ lætitiæ; citharā quoq; habēt, q;
gaudere pios pro certitudine æterno; bono; edocent.
Psalterium quidē q; a superiori parte resonat, ēt æterno-
rum gaudio; prædicationē designat; quia dum superna
amare suggerit, quasi a superiori parte suę dulcedinis
sonum mittit. Timpanū vero q; de mortui animalis co
rio tenditur, in eo non incōuenienter carnis nostræ mor
tificatio figuratur. Tibiam aūt q; in mortuo; hominū
exequijs haberi soleat, de Euangelio didicimus; q; dum Mat. 9.
Dns archisynagogi filiā resuscitare vellet, de domo illius
tibicines eiecit, & turbam tumultuantē; expulit. Quid
ergo in tibia, nisi sancto; luctus exprimitur? Nam dū se
ab illa vita æterna, quā appetunt, proiectos aspiciūt, se-
metipsos quasi mortuos plangunt. Cithara autē valde
lætum musicū est instrumentū. Quo nimirū instrumē-
to verbū solatij electo; apte figuratur; q; velut ad sonū
citharę hilarescimus, quādo nos electi prędicatores inter
ærumnas præsentis exilij cōsolantur. Psalteriū ergo pri-
mum in p̄missione prædicato; ponitur, q; ante omnia
cœlestis regni gloria p̄dicanda est; vt dum bonū agno-
scimus, q̄ amemus, laborare pro eodē bono adipiscen
do cupiamus. Hinc est, q̄ cum in Euangelio Matthęus Ide3. 4.
principia dominicæ incarnationis assereret, dixit. Cœpit
Iesus p̄dicare, & dicere; pœnitentiā agite, appropinqua-
bit regnum cœlo;. Sed quia cum cœlestia noscimus, si
ad ea peruenire volumus, necesse est, vt passiones carnis
mortificemus; prædicatores sanctæ ecclesiæ velut post
psalterium, sonū timpani faciunt. Ipsa aūt mortificatio
corporis quid est aliud, q̄ præparatio æternæ beatitudi-

nis? Cœlestia ergo præparati diligimus, & ardentissimis fletibus ea postulare iubemur. Quasi.n. tibia mortuos plangimus, qñ vehementer dolemus; qz adhuc in illa æterna vita nõ viuimus. Post timpanũ ergo, ꝓdicatores nostri tibiam habent; qñ & membra nostra nos docent mortificare, & pro amore æternæ vitæ ingemiscere. Cithara quoq; post tibiã ducunt; qz ꝑcipiunt sic deflere ærumnas præsentis exilij, vt gaudeamus de ꝓmissione æternæ hæreditatis. Nam psalteriũ insonabat Propheta magnus, cũ dicebat. Oues meas vocẽ meam audiunt, & vitam æternã do eis. Psalteriũ item ꝑcutiens, ait. Exaltari oportet filium hois, vt omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternã. Timpanũ sonabat, qui dicebat. Mortificate mẽbra vestra, quę sunt super terrã fornicationẽ, immũditiam, libidinẽ, concupiscentiã. Tibiam sonabat, qui dicebat. Miseri estote lugete risus vester vertatur in luctũ, & gaudium in mœrorẽ. Timpanũ sonabat, qui dicebat. Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Tibiã vero ante se habet, qui itẽ Deo loquitur, dicens. Cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in lachrymis in mẽsura. Tibiã ante se habebat Dñs, cũ dicebat. Amẽ dico vobis quia plorabitis & flebitis vos mũdus aũt gaudebit, vos vero ꝓtristabimini. Sed velut citharæ sonũ subiungens, ait. Tristitia vertẽ in gaudiũ. Quasi citharã nobis sonabat, qui dicebat. Gaudete in Dño semp, iterũ dico gaudete modestia vra nota sit oibus hoibus, Dñs ꝓpe est. Citharã nobis sonat, qui ciuitatis nræ bona annũtians, ait. Gaudiũ, & lætitia inuenietur in ea, gratiarũ actio, & vox laudis. Quia ergo ꝓdicatores sanctæ ecclesiæ cœleste regnũ annũtiant, & pro eodẽ regno adipiscẽdo, mortificare carnẽ, flere captiuitatẽ, in spe futurę beatitudinis nos exultare ꝑcipiunt; Prophetæ ab excelso descẽdentes, ante se psalteriũ, timpanũ, tibiam, & citharã habere perhibent. Et grex quidẽ Prophetarũ dr, qz multi sunt pastores sanctæ ecclesię, & pastorẽ vnum habent Dñm

Ioã. 10. &. 3.

Ad Colo 2.

Iaco. 4.

Psal. 43

Psa. 79

Ioã. 16.

Ad Philip. 4.

Esa. 51.

Iesum Christũ. Et notandũ, qz psalteriũ, timpanũ, tibiã, & citharã ante se habere Prophetæ perhibent, vt electorum prædicatorũ forma videatur. Reprobi nãq; post se, quæ ꝓdicant, habent; qz dicunt, & nõ faciunt; negligunt bona agere, quæ cognoscũt. Vnde & adhuc regi Saul iã Dñi mandata cõtemnenti, dr. Quia proiecisti sermonẽ Dñi, proiecit te Dñs, ne sis rex. Hinc per Prophetam de Iudæis Dñs quærit, dicens. Proiecerunt me post corpus suũ. Sancti ergo doctores qz iter supnę ꝓuersationis, qõ prædicant, cõtinuo incessu boni operis seruãt; in eorũ typo dr, qz Prophetæ psalterium, timpanũ, tibiam, & citharã ante se descẽdentes habuerũt. Possunt.n. hęc instrumẽta ad ꝓdicationẽ redẽptoris referri. Et qz nõ valde superius collẽ Dñi ipsum esse Redẽptorẽ diximus, organorũ cõuenientiã intueamur. Qui regni æterni eũ regẽ nouit, nobis ꝓfecto psalteriũ sonat. Et qui disciplinã mortificationis nostræ in eo asserit, velut timpanũ ferit. Tibiã sonat, qui mortuũ Redẽptorẽ pro salute mundi denũtiat. Citharã percutit, qui eũ a mortuis surrexisse, & ad cœlos ascendisse dicit. Sed ad tantorũ organorũ iucunditatẽ hilarescimus, si ipsum Prophetarũ gregem insonantẽ audiamus. Dauid nãq; dicit. A summo cœlo egressio eius, & occursus vsq; ad summũ. Hinc item dicit. Adorabũt eum omnes reges terræ, omnes gẽtes seruient ei. Velut enim psalterium in laudem Redẽptoris tenuit, qui superiorem partẽ laudis obtinuit, & Redẽptoris aduẽtum a summo cœlo prędicauit. Timpanũ mortificationis eius Esaias tetigit, dicẽs. Et vidimus eũ, & non erat aspectus; & desyderauimus eum despectũ, & nouissimũ virorũ, virum dolorũ, & scientem infirmitatẽ; & quasi absconditus vultus eius, & despectus, vñ nec reputauimus eũ. Tibiã mortis eius item sonans, ait. Tanquã ouis ad occisionẽ ducẽt, & quasi agnus obmutuit. Citharã resurrectionis Dauid increpitans, ait. Commoueatur a facie eius vniuersa terra dicite in gẽtibus, quia Dominus regnauit a ligno; etenim firmauit orbem terræ, qui non cõmouebit.

infra. 15.

3. Re. 15

Psal. 18.

Psal. 71

Esa. 53.

Psal. 95

Psa.67 Citharam ascensionis etiam tangens, dixit. Regna terræ cantate Deo, qui ascendit super cœlos cœlo⁹ ad orientem. Prophetæ ergo de excelso descédunt, quãdo sancti prædicatores illa sacramẽta nobis annũtiant, quæ alta contẽplatione didicere. Et psalterium, timpanũ, tibiam, & citharam dicunt; q⁹ Redẽptorem nostrũ æterni regni Dñm asserunt, & per humanã conditionẽ humiliatum, & morte sua mundum redimere, & resurgendo cœlestia reparare. Quę nimirũ laudis instrumenta ante se habẽt,
Ioã.11. q⁹ ea, quæ dicunt intelligunt. Ecõtra vero Caiphas prophetare dr, & ea, quæ dixit, ignorare; cum tibiam dñicæ mortis, quã tetigit, & non vt electus Propheta haberet ante se, sed post se. Bene ergo de electis Prophetis subiũgitur. IPSOSQVE prophetantes;) q⁹ dũ vidẽt, quæ dicant; velut ante se habent instrumẽta, quæ tangant; & dum p̃dicant, illud p̃ferunt, qõ præuidendo cognouerunt. Saul ergo ad collem Dñi venit, qñ electus, & rudis prædicator spũali scientia p̃ficit, & Redẽptorem humani generis nõ in plano humanitatis, sed in alta diuinitatis eius maiestate cognoscit. Tunc quidẽ Prophetarum choros cõcinentes audit, q⁹ oẽs scripturas, quę de ipso sunt, perfecte intelligit. Qui igitur viros magnas fo ueas saliẽtes vidit, qui hœdos, & tortas panis, & amphoram vini portantes aspexit, ad collem Dñi peruenit; qñ is, qui per electo⁹ exẽpla profecisse cognoscit, ad culmen scientię sublimat; & Redemptorẽ sublimiter sciẽs, ineffabiliter diligit; a quo quod item scire de eo appetit, quasi familiaris amicus possit. Bene itaq; subditur. ET insiliet in te spiritus Dñi, & p̃phetabis cum eis.) Insilire spiritus Dñi dr, q⁹ electo⁹ corda bonis eius subito replẽtur. Qui statim p̃phetare incipiũt; q⁹ qui diuino spiritu pleni sunt, Dei magnalia tacere nõ possunt. Vel p̃phetaturus asseritur, cui Samuel diuini verbi gratiã pollicetur. Quod tale est, ac si dicat. Qui modo in illa abundantia in te supuenientis spiritus loqui nõ potes, qñ illa se tibi plenitudo infuderit, loquendi copia abundabis.

Hunc quippe insilientem spiritum discipulis promittens Dñs, ait. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos Ioã.16. omnem veritatẽ, & quæ ventura sunt annũtiabit vobis. In eos quidẽ superueniens spiritus insiliuit, quo⁹ corda repente veniens illustrauit. Et illustrati prophetauere, q⁹ Act.2. redemptorẽ humani generis omni lingua p̃dicauerunt. Quod certe in sancta ecclesia etiã nunc fieri cernimus; q⁹ sæpe qui diuina loqui appetunt, ab eodẽ spiritu subito docentur; & loqui optime ea etiã possunt, quę præmeditatione nulla didicere. Pro custodia quippe mandato⁹ Dei, percipiũt gratiã verbi in sublimi reuelatione Redẽptoris. Quid.n. mirum si lucẽ scientiæ percipere subito possunt, qui per vitæ puritatẽ sedes Sancti Spiritus semper sunt? Sed quale esset Sancti Spiritus donũ, si scientiam daret, & affectũ magnæ charitatis nõ daret. Qui.n. illo spiritu replentur cœlestia prædicãt, sed quæ loquũtur, amant. Apte ergo subiungit. ET mutaberis in virum alium.) Amor electę mentis quid est aliud, qã immutatio vetustatis? Natura.n. nostra per lapsum primi hominis sic dãnata est, vt quotidie labendo deficiat, & deficiendo veterascat. Sed qui in nobismetipsis deficimus, cũ in nos ille spiritus insilit renouamur; q⁹ statim qõ non eramus efficimur. Tepidus erat quis sed repẽte visitatus a spiritu, feruens efficitur. Incipit ardere per deuotionẽ, fortiter exerceri in bono opere. In virum ergo alium mutatus est; q⁹ esse cœpit, qõ ante insilientẽ spiritum in se, esse non potuit. Iam bonæ cõuersationis est aliquis, cœlestia amat, terrena despicit; sed pro ijs, quæ sursum diligit, & pro ijs, quæ odit in infimis, flere nõ prę ualet. Sæpe vero flere appetit, & non potest, qui plura, quæ flere debeat cõmisisse recolit, sed cũ subito ille spiritus insilit, in lachrymarũ fontes erumpit. In virum ergo alium mutatur, qui cõpunctionis gratiã per aduenientẽ spiritum suscipit, quã ante aduentum eiusdẽ spiritus nõ habebat. Puritatẽ cordis quis obtinere appetit, cœlestia cogitare, nullis curarũ secularium occursionibus impediri,

sed ad id, qō per deuotionem appetit, assurgere nequit per affectum puritatis. Repente aūt raptus in virtutē superuenientis spiritus, esse carnalis desinit, potenter seculi curas abijcit, & in æternoꝝ contēplationē mira puritate consurgit. Miratur se tunc esse, quod nō erat; miratur se tunc non fuisse, quod est. Nam cū in spūalibus talem se vidit, miratur qui talis est, quod talis fuisse nō potuit. In virū ergo aliū mutaē, qui illud, qō nō fuit, se videt esse & illud, qō fuerat, non esse. Bene ergo de Saul, MVTaberis in virū alium; qꝛ prędicatores sanctæ ecclesiæ cū gratiam diuinæ p̄dicationis accipiunt, nō accipiunt sola scientiam verbi, sed virtutē amoris; vt per verbum alijs prodesse valeant, & per verbi amorē ipsi meliores fiant. Quādo etenim loquūtur, mutantur in virū alium; quia cum per eos spiritus loquitur, ipsi mira charitate eidem spiritui p̄iunguntur; & ab eius volūtate iam nec verbo, nec operatione dissentiunt. Talem nāq; virū sacra scriptura collaudans, dicit. Qui adhęret Deo, vnus spūs est. Deo nāq; adhæremus, qñ Spiritus Sancti gratiam abūdanter excipimus; & vnus spiritus cum eo efficimur, qñ diuinæ volūtati mente, ore, & opere cōcordamus. Bene ergo Propheta Samuel subiunxit, dicens. QVANDO enim venerint tibi oīa signa hæc, fac quodcūq; inuenit manus tua; qꝛ Dñs tecū est.) Hæc quidē signa sunt, in quibus se p̄dicator agnoscat, & tunc omne, qō disponit agere, audeat; cuius certa experiētia nouerit, qꝛ in magna charitatis abūdantia virtutē suscipit Spiritus Sancti. Sed docere ea debet p̄dicator, quæ agit; sicut de Dño Lucas dicit. Quia cœpit Iesus facere, & docere vsq; in diē, qua præcipiens Apostolis, per Spiritū Sanctum quos elegit assumptus est. Hinc Paulus ait. Non audeo loq ea, quę per me non efficit Deus, in obedientia gentiū verbo & factis. Samuel itaq; vncto regi præcipit, dicens. FAC quodcūq; inuenit manus tua.) Quasi dicat. Cum te diuina gratia plenus videris, doce alios quicqd facis; qꝛ ex p̄sidente ubi eadem diuina gratia habes, & optime

1. Ad corin. 6.

Act. 1.

Ad Roma. 15.

viuere,

viuere, & vtiliter prędicare. Sed tñ quid ante hęc omnia obseruare debeat, subiungit, dicens. ET descendes ante me in Galgala. Ego quippe descendam ad te; vt offeras oblationē, & īmoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis me, donec veniam, & ostendam tibi, quæ facias.) Quid est, qꝛ prius dicit fac quodcūq; inuenit manus tua, deinde subdit. SEPTEM diebus expectabis me donec veniam; & ostendā tibi quæ facias?) Sed qui signa perceperat, quibus se vnctū regem a Domino sciret; probandus erat an ipsa signa cognosceret. Quod quidem magis spūali, q; historicæ explanationi p̄uenit. Nam venire in collem Dñi, an ad perfectā cognitionē, & amorē redēptoris pertinere diximus; prophetię dono repleri, ad virtutē Spiritus Sancti. Dicit ergo QVANDO tibi oīa hæc signa venerint, fac quodcūq; manus tua inuenit;) qꝛ quisq; certus est de intima inspiratione Sancti Spiritus, præsumere potest tam de ꝓposito boni operis, q; de dispositione p̄dicationis. Dicit item. SEPTEM diebus expectabis me donec veniā, & ostendam tibi, quæ facias;) qꝛ summi pastores sanctæ ecclesiæ dum de minorū perfectione dubitant, soliciti valde sunt, vt hanc in eis certis indicijs recognoscant. Quę aūt sunt indicia spūs, nisi excellentia dona humilitatis. Sanctus n. spiritus quo maiori luce virtutum electoꝝ corda irradiat, eo & abūdantiori dono humilitatis ditat. Quo enim celsiores sunt meritis, planiores sunt per virtutē humilitatis. Qui ergo ante Prophetā in Galgala descēdere, & expectare iubetur, ei nimirū pro cognoscenda humilitate, obedientiæ onus iniungit. Rectus quoq; ordo electę quęrationis est, vt obedientia non iniungat alijs, quā ipse alijs impēdere nō curauit. Expectare ergo præcipitur, vt an sit vere humilis agnoscatur. Si ergo signuꝫ perfecti p̄dicatoris est repletio Sancti Spiritus, & virtus humilitatis signū illius plenitudinis, quid in laude humilitatis dī, nisi qꝛ eius dona sunt signa signoꝝ? Sed qꝛ immolaturus rex Prophetā præire iubetur, ea, quę dicunt,

melius cernimus, si ex ordine videantur. Galgala quidē interpretat rota. Quid vero rota in isto loco significat, nisi vitam obedientiū? Rota quidē voluendo graditur, & modo alta petit, modo inferiora. Sic nimirū vita obedientium, q; inferius agit, qō sursum pertrahit; & sursum videt, qō inferius exhibet; quasi ad alta subleuatur, & ad ima deponitur. Nam ꝙ obedientes inferius agunt, sursum tollunt; quia qñ prælato; iussis obediunt, terrena sunt, quæ operātur; sed de terrenis, q̄ faciūt, superna præmia præstolantur. Item qō sursum habent, ad terrā flectunt; q; vt bene terrena agant, cœlestia conteplantur; & illud solūmodo operantur, qō summæ illi felicitati conuenire cōspiciunt. Hanc profecto rotam flectere Moysi
Exo. 25 Dñs ꝓcipiens, ait. Omnia fac sicut ostensum est tibi in monte. Qui.n. in summis vidit, qō fecit in infimis; nimirum superioré rotæ partē ad terrā flexit. Inferioré quoq;
3. Reg. 17. partez ad superiora extulerat, qui dicebat. Viuit Dñs, in cuius ꝓspectu sto. In imo quidē stabat per humilitatez obedientiæ, dum regi perfido exprobraret; sed planitiē operis in sublimitate extulit diuinæ cōtemplationis, vt velut currentē rotam optime volueret, dum in terreno opere quid cœleste mereretur aspiceret. Hæc ꝓfecto forma est electæ obedientiæ, vt in omni qō foris agimus, ad potentiam cōditoris vbiq; præsentem respiciamus. Sic nimirū in subditione obedientiæ nostræ habere possumus, & rectitudinē operis, & incrementa deuotionis. Recti quidē tunc sumus opere, q; pro eo, quē cernimus, nos in labore obedientiæ exercemus. Deuoti ēt sumus, q; ei nos placere credimus, quē inspectorē nostro; laborum attendimus, & largitorē æternæ retributionis. Et q; maiorū imperia perfecta humilitate obseruāda sunt, bene Saul dī. SEPTEM diebus expectabis.) Septenarius quippe numerus ꝓpter dona septiformis spiritus perfectus est. Septē diebus doctores ecclesiæ expectamus, qñ per virtutē septiformis spiritus, tantā intimæ deuotionis claritatē suscipimus, vt eo; præcepta nulla;

tenus negligamus. Quo in loco notandū est, quia non dixit septē diebus eris in Galgala; sed SEPTEM diebus expectabis me, postq̄ descenderis ante me.) Ante prædicatorē descendimus, qñ hoc agimus, qō eius nobis iudicio imperatur. Tunc quidē descendere dicimur, q; mētes nostras eo; imperio subiugamus. Septē vero diebus expectare est, bonū obediētiæ omni luce cordis implere. Quod tunc certe agimus, qñ maio; mandata nec dura, nec leuia ꝑterimus. Nullam quippe dierū ab hac luce vacantē Dñs esse volebat, qñ dicebat. Qui solMat. 5. uerit vnū de mādatis istis minimis, & docuerit sic hoies, minimus vocabitur in regno cœlo;. Et q; perfecta obedientia, quā hoibus exhibemus, munus est creatoris; qui septem diebus expectat, oblationē offerre dī, & pacificas victimas ímolare. Oblatio quidem Dñi est, q; hominibus pro Deo offertur; sed oblata hoibus, a Deo suscipitur. Victimæ sunt obsequia obedientiū, q; cum hominibus pro Deo subijcimur, superbos spūs superamus. Cæteris quidē virtutibus dæmones impugnamus, per obedientiā vincimus. Victores ergo sunt, qui obediūt; q; dum voluntatē suam alijs perfecte subijciunt, ipsi la ꝑsis per obedientiā Angelis dñantur. Sed notandū est, q; Samuel ante se Saul in Galgala descēdere præcepit, sine se aūt eū offerre oblationē, & victimas noluit. Na; dixit. EGO quidē descendā ad te, vt offeras oblationē & ímoles victimas pacificas, septem diebus expectabis me donec veniam ad te, & ostendam tibi, quæ facias.) Quid est hoc, nisi q; ipsa bona nostra & ignorare sapiēter, & scire aliqñ vtiliter debemus? Ignoranda quidem sunt, ne infirmis nobis elationē præbeant; sed a ꝑfectioribus scienda sunt, vt per deuotionem crescant. Vnde & bene in Euangelio de Elisabet prægnante dī. Et occul-Luc. 1. tabat se mensibus quinq;. Qui.n. spūales, ac fortes esse nequeunt adhuc, per quinarium numerū designantur. Quæ aūt nouiter ꝓcipit, quinq; se mensibus cēlat, quia per sensus corporis bona agit, sed q; spūalis, ac fortis in

hoc bono opere nõdum est; ea, quæ agit, sapienter abscondit. Ille ergo victimas Deo, ille oblationẽ offert; qui septẽ diebus expectans, venientẽ Prophetã recipit; quia tunc Deo dignũ est, qõ impendit; cuius impendens iustus est virtute obediẽtiæ, & diuinę imensitatis ꝓsyderatione timoratus; cũ se aliud esse non credit, nisi quod maiorũ probatione cognoscit. Quasi. n. ꝓsente Propheta offerimus, qñ illa solũmodo opa nostra digna esse diuina susceptione credimus, quę sanctorũ ꝓdicatorũ iudicio cõprobant. Et q; corã Propheta ĩmolare dr, hoc profecto signat, q; de opibus nostris sapientibus, atq; spũalibus viris credere debemus. Quia itẽ septẽ diebus expectat Saul, ꝓdicator sanctę ecclesię virtutẽ subiecti disponere sapienter debet; vt corã eo bona eius nõ laudet, nisi qñ laudis suæ cõtemnere fauorẽ potest. Vnde & eadẽ oblatio, & victimæ Deo offerre Saul prædicitur, & nõ sibi. Deo quippe victimas offert, qui de virtute, quã habet, inaniter nõ extollitur; sed omne quod perficit, gratiæ tribuit cõditoris. Hoc etiam quia doctorũ magisterio discimus, bene Samuel sermonem concludens, ait. ET ostendam tibi quæ facias.) Expectanti quidẽ, quæ faciat indicat; quãdo is, qui perfecte obedire cognoscitur, qualiter imperare alijs debeat edocetur. Sed istud Saul adhuc non exhibetur, sed ꝓmittitur. Non enim mittitur ad immolandũ, sed ad expectandũ. Et quia sanctorum collocutione proficimus, apte illatũ est. ITAQVE cum auertisset humerũ suum, vt abiret a Samuele, immutauit ei Deus cor aliud.) Cor enim aliud ĩmutatur, quãdo ad appetenda meliora dirigitur; cor etiã immutatur, quãdo ad malum deseritur. In Saul aũt, qui prius bonus postea malus fuit; quomodo potius intelligi ad literam debeat, non valde clarũ est. Sed si pro profectu eius dicitur, cor immutatũ habebat; q; qui asinas quærebat, iam de regni dispositione cogitabat. Si vero malum cor tunc recepisse cognoscitur, corã Propheta humilis fuit, sed vt cœpit discedere, pariter cœpit & superbire.

In mente sua iam nõ esse paruulum, sed regem cogitabat. Adhuc non erat sublimis ordine, sed erat sublimis æstimatione. Sed q; per hanc sacrã historiam adhuc de eius superbia aperte nihil dr, rectius nos quoq; agimus, si interim quod de eo siniſtrum videri potest reticemus. Quod vero adhuc manenti eius innocentiæ suffragari potest, in sequẽtibus dr, q; filius vnius anni erat Saul cũ regnare cœpisset, & duobus annis regnauit super Israel. Si enim duobus annis humilis rex fuit, ĩmutatum ei cor asseritur, pro vigore ꝓpositi, non pro nouitate tumoris. In eo ergo q; ĩmutatũ cor Saul habere dr, nouis prædicatoribus sanctæ ecclesiæ similat; qui cum ordinẽ prędicationis accipiũt, per diuinã gratiam meliores fiunt. Samuel quippe Saul in principem vnxit, Deus autẽ ei cor aliud ĩmutauit; q; sacro; ordinũ sacramenta ab ecclesię doctoribus foris accipimus, sed sacramento; virtute ab omnipotente Deo interius roboramur. Virtus vero sacramenti gratia est spũs septiformis. Quã certe gratiam qui accipiunt, quasi alio accepto corde ĩmutantur; q; quos gratia sua sanctus spiritus roborat, esse eos facit ꝓpinquos, quod nõ erant. Sic nimirũ & Redẽptoris discipuli ante metuebant, sed vbi per aduentũ sancti spiritus cor aliud eis ĩmutatũ est, verbum Dei cum fiducia prædicabant. Aliud quippe Deus cor eis ĩmutauit, quibus linguarum omnium peritiã tribuit. Aliud quippe cor eis ĩmutauit; quos mira charitate induit, & virtutũ omniũ splendoribus illustrauit. Et notandũ, q; tũc ei Deus cor aliud ĩmutauit, qñ vt abiret a ꝓpheta, humerũ auertit. Quasi n. vt abeat, humerũ auertit; qñ is, qui ꝓdicationis ordinem suscipit, id, quod sibi de pastorali officio ꝓcipitur, agere disponit. Disponit quidẽ, sed non ꝓualet, si Deus ei cor aliud non ĩmuter; q; summus locus bene non regit, nisi rectoris mẽs diuini muneris summa gratia repleat. Hęc aũt q; ei in futuro ꝓmittitur, subiunctũ est. ET venerunt ei omnia signa hæc in die illa.) Doctrina etenim electi ꝓdicatoris, quid est aliud, qñ dies eruditi discipuli;

Nam qui in die ambulat, videt & plana, quæ ambuleti & præcipitia, quæ declinet. Sic nimirũ dum sancto⁹ prę dicato⁹ doctrinis illuminamur, quod agendũ, & quod vitandu⁹ est patenter aspicimus. In illa ergo die in qua Propheta prædicat, bonus auditor suæ electionis signa percipit; qui in se ea virtutum dona ꝓspicit, quæ ante el affutura suus ꝑdicator ostendit. Signa quidẽ sunt, quia per hæc se a Deo electos intelligunt, qui ad ꝑdicationis ordinem ꝓmouentur. Vnctũ ergo se aliquis ad ecclesię principatũ non teneat, qui diei illius signa adesse nõ viderit in virtute perfectionis. Primum ergo signum prius attente ꝓspiciat, v⁹ si exemplo viro⁹ salire iam magnas foueas sciat. Sequens ẽt signũ cognoscat, si ad quercum Thabor tres viros obuios habuit, quos hœdos, & panis tortas portare in Bethel ad domum Dñi vidit; si panes duos de eo⁹ manibus accepit. Tertium nihilominus videat, si ad collem Dñi venit, si ꝓphetantes cuneos aspexit, si in eum spiritus Dñi insiliuit, & in eo⁹ medio prophetare iam possit. Et viros quidẽ salientes foueas vidit, si perfecto⁹ exemplo oia seculi ꝓfutare iam didicit. Ad quercum Thabor venit, si cõtemplatiuæ vitæ fortitudinem, atq; amœnitatẽ experiri iam nouit. In qua & hœdos & panis tortas, & vinu⁹ ad Dñm portantes aspexit; q⁹ ab amatoribus vitæ ꝓtemplatiuæ iam didicit, & peccatorem se indesinenter agnoscere; & pro eisdẽ peccatis carnem affligere, & afflictionis suæ dolorem omnipotenti Deo gratanter offerre. Ad collem Domini venit, si ad reuelatã intimam Redẽptoris gloriam, aut scripturarũ sublimẽ intellectum proficiendo ꝓscendit. Obuium gregem Prophetarũ habuit, si prædicato⁹ sanctæ ecclesiæ cõcordem scientiam intellexit. In quo⁹ medio insilientem in se spũm Dñi sensit, si illa ineffabili suauitate internæ experientiæ in se donũ supuenientis diuinitatis agnouit, & notæ gratiæ abundantiã loquendo effudit. Hæc quotiens sancti ꝑdicatores imperfectis nobis ostẽdunt, per doctrinã, qua nos illuminant, quasi clarissimũ

diem ꝓdunt. Et ista quidẽ oia iam ꝓmoti prędicatores, exponẽtibus ordinatoribus, sciunt. Quia ergo diem signo⁹ habent, salubriter attendant, si ꝓmissa signa iam videant. Nam qui mũdi gloriam cõtemnere nõdum didicit, primũ signum audire ꝓmissum potuit; sed nõ vidit ostensum. Si cõtemplatiuæ vitæ robur, & dulcedinẽ nescit, sequentis signi bonũ videre non meruit. Si altitudinem scripturarũ per intimæ eruditionis notitiam non cõscendit, ad collem Dñi nõdum venit. Si supuenientis in se Spiritus Sancti virtutẽ nõdum habet, prophetare non põt. Sine illo etenim spiritu pastor carnalis est, & qõ loquitur, non ad dignitatẽ prædicationis referri põt, sed ad ausum temeritatis. Qua ergo formidine nos miseri terreri possumus? Ecce. n. alio⁹ ducatũ suscepimus, qui virtutem suscepti regiminis nõ habemus. Signa spũalis prælationis audiuimus, quæ in nobis per lucẽ experientiæ nõ videmus. Terrena cõcupiscimus, curis exterioribus occupamur, & tanto longius a cœlesti ꝓtemplatione repellimur, quãto terreno⁹ actuum solicitudine prægrauamur. Hac quoq; terrenæ vitæ mole depressi, qñ illum splendorẽ intimę gloriæ redẽptoris attingere, qñ ad altissimos sanctarũ scripturarũ sensus possumus peruenire? Sed & cœlestia, quę nescimus, loqui quasi nota nõ possumus. Et qui per quietẽ amori internæ vitæ vacare nolumus, insilientẽ in nos spiritum Dñi non sentimus. Nota ergo, & nõ habita signa nos terreant; vt cum pro negligentiæ nostræ imensitate cõpungimur, virtutẽ suscepti ordinis per fletus, & lamẽta reqramus. Hinc Psalmista voce infirmo⁹ deplorat, dicens. Signa nostra nõ vidimus, iam nõ est Propheta. Nam Propheta est, cum iam dicta hæc ꝓphetiæ signa ei adesse præuidentur. Si ergo ad culmẽ prælationis aslumitur, nõ se teneat quod est altitudine ordinis, sed qõ est virtute perfectionis. Dicat ergo. Signa nostra nõ vidimus, iam non est Prophe ta. Quasi dicat. Esse nũc Prophetã dicerem, si dona spiritus cernerẽ, quibus Prophetæ persona fulgere debet. ps. 77.

Qui ergo suscepti ordinis pastoralis perfectionē audi-
uit, quā in se obtinere viuendo nō meruit, idoneus san-
ctæ ecclesiæ doctor nō est. In primo igitur rege, pastor
omnium sanctæ ecclesiæ ꝓfectus ostenditur, dum dr.
VENERVNT ei omnia signa hæc in die illa.) Et
q; idem profectus electo; prædicato; mirabilis est, se-
quitur. VIDENTES aūt eum, qui nouerant eum
heri & nudiustertius, ꝙ esset cū Prophetis, & ꝓphetaret,
dixerunt adinuicē. Quænā res est, quę accidit filio Cis.
Num Saul inter Prophetas.) Quid est, quod dicunt?
Quæ res est quæ accidit; nisi valde admirari, quod ab
eis non poterat cōprehendi? Hominē hominis filiū no-
uerant, Prophetis sociatū videbant; carnalem nouerant,
spūalem videbant; simplicē nouerant, Prophetaz vide-
bant. Dicunt ergo, QVAE nam res accidit filio Cis?)
qui nosse qō fuerat, poterāt; qō erat, qualiter esse posset,
ignorabant. Hic deniq; ꝓfectus spūalis prędicatoris est,
vt qui in cōmuni vita aliq̄n notus est, in supiori ordine
habeat, quod ignoretur. Tres quidē gradus perfectionis
ostensi sunt, q; dicit HERI & nudiustertius.) In duo-
bus quidē diebus ꝓdicator agnoscit, in tertio habet, qō
etiā ii, qui nouerant, non cognoscant. Primus nāq; dies
auditoribus pertinet, scōs sodalibus, tertius est ꝓdicatio-
nis. Primū nāq; diem pastor habuit, q̄n prælatis suis disci
pulus obediuit. Quasi.n. in magna luce cernit, qui in
virtute obedientiæ deuotus est. Scōm diem habuit, q̄n
melio; coadiutor esse iā cœpit. Ista quippe claritas ma
gnæ ꝙuersationis, in electo; exēplo maximū dē facit.
Mat.5. Hanc diem Dns insinuās, ait. Sic luceat lux vestra corā
hoīibus, vt videant vestra bona opa, & glorificent patrē
vestrū, qui in cœlis est. Tertius vero dies insilientis spūs
est, & ꝓphetiæ. In tertio quippe die pastor aspicitur, q̄n
sublimitatē dignitatis suæ adæquat splēdore ꝙuersatio-
nis; quādo ecclesti virtute indutus, ea vita, eaq; doctrina
subditis lucet, vt videri ab eis possit, discuti, & iudicari nō
Exo.34 possit. Talis quidē erat Moyses, q̄n lucidissimo vultu a

monte descendit; cuius subditi fulgorē videbant, sed in-
fulgentem claritatē intendere visum nō poterant. Talis
erat, qui gloriabat, dicens. Nos aūt reuelata facie gloriaz 2. Ad co
Dei speculātes in eandē imaginē transformamur, tanq̄; rin. 6.
a Dni spiritu. Tales vtiq; erāt, quos Spiritus Sanctus re-
pleuerat. Vnde & qui in Hierusalē cōuenerant, admirā-
tes, dicūt. Nōne isti qui loquunt Galilęi sunt. Interroga Act. 2.
bant quippe vt scirēt, qō audiebāt, & scire non poterāt.
Qui aūt nouerāt Saul, de re, quā ei accidit, admirantes
interrogāt; q; eos aliq̄n in humiliori ordine sanctę eccle
siæ humiles, & despectos cernimus, quos dum Sanctus
Spiritus ad ordinē prædicationis assumit, gratiarū suarū
splendoribus induit, & in eisdez splendoribus mirabiles
ostendit. Sed bene sancto; virtutes admiramur, cuz eas
bonitati cōditoris adscribimus. Quare & Moyses Dño
ꝓfitens, ait. Quis similis tibi in dijs Dne, quis similis tibi Exo.15.
glorioſus in sanctis, mirabilis in maiestate faciens prodi-
gia? Hinc Psalmista dicit. Mirabilis Deus in sanctis suis, Psa. 67
ipse dabit virtutē & fortitudinē plebi suæ. Bene subiun
gitur. RESPONDIT alter ad alterū, dicens. Et, qs
pater eo;?) Quid est, ꝙ hucusq; de solo Saul dicebat,
quę nā res accidit filio Cis? & nūc quasi de multis respō
detur, & quis pr eo;? Sed si ad historiā intelligatur, stare
nullo mō pōt. Restat ergo vt sensus, qui literæ demif, in
spūali significatione requirat. Cum ergo dr quis pater
eo;, non solū Saul, ꝓphetās attendit, sed oīs ille cuneus
prophetarū. Qui nimirū prophetę oēs, q; valde spūales
erant, nō ex carnali ꝓgenie, sed ex cœlesti origine censē
bant. Pater quidē prophetarū ille est, qui per Malachiā
exqrit, dicens. Si Dns sum, vbi est timor meus, & si pater Mala. 1.
sum, vbi est amor meus? Quia.n. oīpotenti Deo in ma-
gna charitate ꝓiuncti sunt, eius, quē quasi patrē diligūt,
filij noīantur. Quod nouæ ecclesiæ ꝓdicatoribus tanto
decentius cōuenit, quāto ille eos in cœlestē nobilitatem
altius extulit, qui eis claritatē tanti generis in forma de-
texit orationis. Sic (inqt) orabitis. Pr noster, q es in cęlis. Mat. 6.

Quod tale est ac si dicat. Mirandi essent sancti prædicatores, si mira, quæ agunt, sua virtute perficerent; nunc mirum nō est, qō cernitur; quia per eos ille hoc agit, cui aliquid difficile non videtur. Dicat ergo alter ad alterū, ET quis pater eorū?) Quasi dicat. Quid mirum est si mirabiliter doceant, cum nō ipsi sint, qui loquuntur; sed Idē.10. spiritus patris eorū, qui loquitur in eis? Non ergo dī quis pater eius? ne qō pluribus cōuenit filijs, vnico ꝓferatur. Ioan.5. Solus etenim ille, qui natura filius est, dicere audet. Pa- Psal.2. ter meus vsq; modo operatur. Et iterū, Dñs dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Nam vt vtriusq; dignitatis differētiam ꝓmereret, Mariæ Magdalenæ lo- Idē.20. quitur, dicens. Ascendo ad patrē meum, & patrē vestrū, Deum meū, & Deum vestrū. Quotiens ergo vnus prædicator mirabili vita, aut ꝓdicatione clarus aspicit, in superna generatione nō solus, sed cum alijs innumeris videatur, q; oīpotens Deus, qui mirabilis in vno ostendit, mirabiliorem valde hominū admirationē facit, cum innumerabiles attēduntur, qui id, qō in vno mirantur, habuerunt. Quod tū ad detractionē carnalium referri conuenienter pōt. Nam cum spūalium virorū famā minare tentant, eorū carnalia explorant, quæ ad derogationē proferant. Et plerūq; in sancta ecclesia miraz sanctitatis famam habent, qui secularē altitudinem nullā habent. Cum ergo carnales quiq;, aut carnis originē, aut paupertatem in eis reprehendunt, qui diuina generatione iam magni, & diuites sunt, quasi subsannādo de Prophetarū patre scisciтāt. Et q; pro re valde noua habent, quod parui hoīes seculi tam magni videri possunt; subiungit. PROPTEREA versum est in prouerbium. Num Saul inter Prophetas?) Quod nimiruz si oculis cordis recte inspicerent, pro noua re nō haberent. More etenim suo agit Spiritus Sanctus, cum ad virtutū culmen pauperes, humiles, atq; simplices erigit. Nam de eo scriptum Iob.5. est. Qui ponit humiles in sublime, & mœrentes erigit salutē. spitate. Hinc oīpotens pater, de eodē omnipotente fi-

spiritu per Prophetam dicit. Super quem requiescit spi- Esa.56.
ritus meus, nisi super humilē, & quietum, & trementem
sermones meos. Hinc Paulus ait. Non multi sapientes I. Ad co
sm carnē, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi rin.1.
elegit Deus, vt cōfundat fortia; & ignobilia mūdi elegit
Deus, vt ea, quæ sunt destrueret, vt nō glorietur omnis
caro in ꝓspectu eius. Quod certe ꝓuerbium etiā electis
adscribi pōt. Nō. n. minor admiratio habita est de beato
Paulo Apostolo, qñ auditū est ab ecclesia, q; ille euan
gelizaret, qui ecclesiā minando, & cædendo expugnare
solebat; nunc prædicando, defendere. Tunc quidē ij, qui
audiebant, dicere poterant. Num Saulus inter Apostolos? Nunquid ille Iesum pdicat, qui Iesum persequi solebat? Sed hoc iam in electoz prouerbium versum est.
Prouerbium quidē est, qñ in eo qō dī, aliud occultat.
Conuersio aūt beati Pauli Apostoli, facta est ꝓuerbiuz
peccatoris. Audiat ergo vnusquisq; peccator beati Pau
li conuersionē, & non desperet de criminū multitudine.
Saulus. n. spirans minarū, & cędis in discipulos Domini, Act.9.
vbiq; electos affligebat, lapidantiū Prothomartyrē Ste
phanum vestimēta seruabat, & velut omuiuz manibus
lapidabat, qui expeditos ad lapidanduz oēs reddebat.
Sed qui talis extitit Christū persequens, ad Christū con
uersus, caput effectus est nationū; q; obtinuit totius ec
clesię principatū. Dum ergo tam magnū peccatorē con
uersum, tam sublimi dignitate a Dño honoratum cōspi
cimus; peccatoz nostroz inuenire nos posse remissionē
præsumamus. Prouerbiū ergo nostrū, id est, ꝓ ad euan
gelizandū persecutor assumitur, qō hoc mysterium cōti
net; q; quersus peccator non solū sperare a Dño veniā,
sed ꝓ viriliter certādo pertingere valeat ad coronā. Sed
hoc distare inter carnales, & spūales pdicatores solet, q;
carnales post alta verba pdicationis ad ima descendunt
praui operis; spūales vero post sublimia, quæ loquunt;
in altiora valde cœlestis patriæ desyderia se sustollunt.
Vnde & subditur. CESSAVIT aūt prophetare, &

venit ad excelsum. Ad excelsum post prophetiæ mini-
sterium venit, qui ad cœlestia gaudia, quæ p̃dicat, men-
tem erigit; & ad ea amando se subleuat, quæ loquendo
monstrat. Doctores quidē cum minoribus plana prædi-
cant, cū eis, quos docent, quasi in plano sunt. Et q̃ post
verba p̃dicationis ad p̃merenda ea, quæ p̃dicant, se bo-
nis operibus p̃parant, ad excelsum venire perhibentur.
Qui certe sublimes verbo, & opere sunt, cogitatione ela-
tionis non sunt. Magna quidē semper agunt, sed magni
videri nunq̃ appetunt. Bene ergo subiungit. DIXIT
autē patruus Saul ad eū, & ad puerū eius. Quo abistis?
Qui respōdere; quærere asinas, quas cum nō reperisse-
mus, venimus ad Samuelē. Et dixit ei patruus suus. In-
dica mihi quid dixerit Samuel. Et ait Saul ad patruum
suum. Indicauit nobis, q̃ inuentæ sunt asinæ. Sermonē
autē regni non indicauit ei, quē locutus ei Samuel fue-
rat.) Sermo regni est honorabilis dignitas pastoralis.
Ipsa.n. representatione sua loqtur, q̃ patruus non est, q̃
tanto ordine sublimatur. Verbū ergo regni rex non indi-
cat, q̃ pastor ecclesiæ magno diuinitatis splendore loq-
tur, sed elatione non loqtur. Qui vero verbū non indi-
cat, illud cęlat, qō loquitur. Verbū.n. semper loqtur, cui
verbū est; alioquin verbū non est. Verbum ergo regni
habet, qui ea p̃uersatione fulget, quæ exempla cœlestis
itineris alijs quasi loquēdo prębet. Verbū ergo non indi-
cat, qui magnitudinē sanctitatis per vanā gloriam non
reuelat. Habet quidē, quod indicet; sed qō per seipsum
ostenditur, indicare nō vult. Nam qui magna dignitate
magnaq̃ sanctitate radiat, multa viuēdo ostendit, quę
loquendo non dicit. Hoc profecto regni verbū habere
Exo.28. Dñs prædicatorē voluit, qñ in veste pontificis tintina-
bula poni mandauit. Vestis quidem pontificis est osten-
sio bonæ cōuersationis. Quæ quasi tintinabulis multis
inseritur, quādo opera bona multiplicat, quæ ad mino-
rum exēplum clamant. Sed indicare rex regni verbum
non audet; q̃ præceptū est sacerdotibus, vt coram Dño

vestis decorē portent. Coram Dño quidē vestis decorē
portat; & qui bona ostendit, & de ostensione bonorum
operū non hoibus per vanitatē foris, sed Deo intus per
amorem placere appetit. Tunc certe sacerdos tacet, sed
dum incedit, quod portat, clamat; q̃ electus p̃dicator se
iactando nō indicat, sed bene viuendo loqui nequaq̃
cessat. Dicatur ergo de Saul, q̃ patruo suo sermonē re-
gni non indicauit; q̃ electi viri cum splendore dignita-
tis, aut bonæ vitæ incrementa percipiunt, per exēpla se
proferunt, sed silentio occultant. Et q̃ alijs electis se esse
meritis minores credūt, ille, cui sermonem non indicat,
eius patruus esse dr̃. Patruus quippe dicit frater patris.
Redemptor aūt generis humani quotquot fidei suæ, &
doctrinæ sacramentis instituit, ad imarcessibilē æternæ
hæreditatis gloriam tot filios facit. Qui.n. instituūtur in
ecclesia, quasi paruuli adhuc filij sunt. Sed qui magnis
meritis ei iam in virū perfectū occurrit, frater est redēpto
ris. Tales nimirū beatus Paulus Apostolus collaudans,
ait. Hæredes Dei cohęredes Christi. Quia ergo perfecti Ad Ro-
p̃dicatores electos alios pfectos tenēt, & se impfectos; ma. 8.
patruus Saul dr̃, qui de regni sermone eum interrogasse
perhibet. Eundē vero regni sermonē Saul Samuel dixe
rat; q̃ electi viri spūalem p̃uersationē, quā habent, maio
rum locutione didicerunt. Sed rex, qui initiatus per vn-
ctionē fuerat, a populo adhuc electus nō erat. Vnde &
sequit. VOCAVIT Samuel populū ad Dñm in
Maspha.) Maspha (vt dixi) speculatio interpretat. In
ordinatione aūt regis populus in Maspha vocat; q̃ qui
ad ordinandū sanctæ ecclesiæ pastorem p̃ueniunt, eius
spiritualia, non carnalia attendere docentur. Speculari
quidem est, per formā sacræ scripturæ ordinandū prædi
catorem cognoscere. Nam electoꝝ speculum sacra scri-
ptura est. Quasi enim per speculū noscitur pastor; quā-
do moribus talis ostenditur, qualis in sacro eloquio præ
dicatur. Bene igitur Samuel populum in Maspha cōuo
cat, vt electio boni antistitis non sit humano iudicio, sed

diuino; cum non talis eligitur, qualis hominum arbitrio decerni potest, sed qualis in sacro eloquio declaratur. Quod q̃ diuini muneris est, oportet vt populus qui a Deo tam magna expectare cognoscitur, a reatu suo per pœnitentiæ satisfactionẽ purgetur. Ipsa autẽ cognitio peccati est præparatio diuini muneris; q̃ sæpe cum nos diuino munere indignos credimus, id per humilitatem promeremur. Vnde & Samuel eos, qui ad excipiẽdum regem ꝓuenerat, prius ad peccator̃ suor̃ consyderationem cõuertere satagit; q̃ subiunctũ est. ET AIT Samuel ad filios Israel. Hæc dicit Dñs Deus Israel. Ego eduxi Israel de Aegypto, & erui vos de manu omnium regum, qui affligebant vos. Vos autẽ hodie proiecistis Dñm Deum vestrũ, qui solus saluauit vos de vniuersis malis & tribulationibus vestris, & dixistis. Nequaq̃, sed rex erit sup nos.) Attente quidẽ ostendit eis, & bona, q̃ eis impendit Dñs; & mala, quæ Dño fecerũt ipsi; vt tanto grauius se deliquisse cognoscerent, quãto illum peccando offendere ausi sunt, a quo tanta bona ꝓceperant. Quid vero sit abijcere Dñm, & qualiter ſm literam, & ſm spũalem sensum intelligi debeat, superius late expositum est, vbi ad Samuelẽ Dñs ait. Non te abiecerunt, sed me; iuxta oĩa opa sua quæ fecerunt a die qua eduxi eos de terra Aegypti. Sed q̃ sancti p̃dicatores eos, quos arguendo cõpungunt, docendo instruunt; subintulit, dicens. NVNC ergo state coram Dño per tribus, & familias vestras.) Coram Dño quidẽ stare præcipimur, q̃ maior̃ præcepto corda nostra ad scienda eius mandata ꝓparamus. Vel coram Dño stant electi, quãdo a summis viris in spũalibus virtutibus ꝓsyderantur; vt qui melior in eis aspicitur, per pastoralẽ curam cæteris præferatur. Et q̃ plures sunt fideliũ ordines, per tribus, & familias stare coram Dño iubentur. Quod ꝓfecto latius exequens, subdit, dicens. ET applicuit Samuel oẽs tribus Israel, & cecidit sors super tribum Beniamin; & applicuit tribum Beniamin, & cognationes eius, & cecidit co

Sup. 8.

gnatio Metri, & peruenit vsq̃ ad filium Cis.) Stare oẽs per tribus, & familias fecit, vt omnes ꝓsyderaret; & consyderatis oĩbus, vtiliorẽ eligeret. Sed q̃ ipse iam Dño reuelante regẽ cognouerat, eũq̃ ipso præcipiente in principem vnxerat, quid est, ꝙ adhuc eligendũ per tribus, & familias quæritur. Sed inuentus rex a solo Propheta erat. Inuentus ergo quæritur, vt nõ inuentus a populo, inueniatur. Sorte etiã quæritur, vt eum, quẽ Propheta eligeret, dispensatione diuina ꝓuisus populus nõ posset dubitare. Quid ergo in hoc facto signatur, nisi q̃ sanctæ ecclesiæ principes multa ꝓsyderatione eligendi sunt? Sũmi etenim p̃dicatores, ex interna gratia Sancti Spiritus, quã habent, magno ꝓuidentiæ lumine pleni sunt. Et q̃ valde sunt humiles, de internæ illuminationis suæ magnitudine non ꝓsumunt. Quare & ea, quę apud se bene ordinant, corã alijs ꝓbant. Solus. n. Propheta regẽ futurum nosci t, qñ summus sanctæ ecclesiæ rector persona; ordinandi rectoris, & merita ꝓspicit. Quẽ etiam in principem vngit, qñ eum donis spiritalibus plenum asserit. Tamẽ adhuc populus cõuocat, per tribus, & cognationes diuidit, sortes ponit, & eum quẽ nouit, quasi per artẽ inuenit. Tribus quidẽ, & familiæ quasi diuisæ stant, qñ in statu virtutũ diuersi sanctæ ecclesiæ ordines attendũtur. Nam cuius perfectiones elector̃ plures intuemur, cũ candorem virginũ, cum robur cõtinentiũ, cum honesta ministeria clericor̃, cum monachorũ solitudinem videmus, veluti stantes tribus attendimus. Et q̃ in Dei seruitio hor̃ multa varietas est, dum ea, quæ sunt in singulis ordinibus itẽ varietates aspicimus; quasi stantes non solum tribus, sed etiã cognationes videmus. Et sors super tribum cadit, q̃ meliores viri sæpe in vno ordine, qñ in alio inueniuntur. Nam velut sorte tribus accipit; qñ ij, qui perfectiores sunt alijs, cõuenire videntur ministerio prædicationis. Sed nõ super personã adhuc, sed super tribum sors cadit; qñ plures sunt, in quibus persona digna tecõditur. Adhuc itaq̃ summis viris remanet, qõ inqui-

rant. Bene ergo sors super tribus Beniamin cecidisse dr, Samuel autē ipsam tribum, & eius cognationes applicuisse, & ad Cis filium peruenisse; q: electi, & summi viri sanctæ ecclesiæ cōsyderare virtutes singulo: non desinunt, donec ad eū veniant, qui ministerij pastoralis sorte dignus inueniatur. Sed qui digni sunt, onus tanti ordinis suscipere vehementer expauescunt. Vnde & sequitur.

QVAESIERVNT ergo eum & nō inuenerunt, & cōsuluerunt pro eo Dominū, vtrū nam venturus esset illuc. Respōditq; Dominus. Ecce abscōditus est domi.) Abscondunt quippe se, ne inueniantur; q: subire dignitatem refugiunt, cuius oneri se esse impares arbitrantur. Habet quippe spūalis prælatio exteriorē gloriam dignitatis, habet & interioris magnitudinē oneris. Naz rector & honoratur a subditis, & portat eos, a quibus honorat. Cum honoris ergo principio, causa nascitur oneris; quia vnde honor a rectore excipitur, inde illud suscipit, quo grauetur. Quāq; ipse honor dignitatis per seipsum magnum sit onus mentis; q: cōtemni debet, & placet. Contemni quidem debet, ne mentē per superbiam eleuet; & suscipi debet, vt cœlestia, quæ doctor loquitur, subiecti venerentur. Grauius ergo onus de honore nascitur; q: a electus pastor magna animi virtute ferre pōt, vt despiciat illud in se, quod pro Deo recipit in se; vt vz talis pro Deo sit, sed sibi talis non sit; & semetipsum abneget, & non abneget; vt sit, quod est pro Deo, & quod est pro semetipso, nō sit. Honor itaq; oblatus a subiecto suscipit, vt prædicatio cōmendetur. Honorē quoq; oblatū prædicator despicit, q: nō extollitur, q; honoratur; sed gaudet, q; verbi Dei ministerium cōmendetur. Hoc aūt q; difficile agatur, cogitando melius, q; loquēdo cōprehendit. Nam infirmis mentibus impossibile est, onus alio: fortiter ferre; & oblati honoris reuerentiā mentis virtute disponere, vt inter eiusdem honoris obsequia, de profectu subdito: gaudere sciat, & pro reuerentia sua tumere nesciat. Quia ergo electi viri displicere Deo nolunt, prælationis

lationis officium suscipere vocati refugiūt. Sed & eandē fugā ministerij ad virtutē humilitatis hñt, non ad iactantiā dignitatis. Nā quātum possunt, fugiunt; sed si a Dño prouisi sunt, delitescere nequaq; possunt. Quare & idē Saul domi absconditur, sed Dño pandente monstratur; q: electi viri exterioribus se sanctæ ecclesiæ ministerijs subtrahūt, sed tñ ad exteriora ministeria disponēda, dño dispensante, producūtur. Quia vero nunc in sancta ecclesia qui se subtrahāt tantis honoribus pauci sunt; qui se ingerāt multi, notare qui se ingerūt debent; q: is, qui a propheta domi abscōditus dr, non ad spūalem ecclesiæ dignitatē, sed ad secularē regni gloriā quærebat. Non.n. in pontificē hunc quærebant, sed regē facere volebant. Videat ergo sacerdos qua mente fugiendū sit culmen sanctæ ecclesiæ, si culmen seculi cōscendere tam caute reges fugere. Sed q: sancti viri quo instantius suscipere ordinē plationis refugiunt, a deuotis plebibus deuotius requirūtur; sequitur. CVCVRRERVNT, & tulerunt eum inde.) Post hęc etiā subditur. STETITq; in medio populi.) In medio populi stat platus, qñ ab vniuersis subditis eius fortitudo cōspicitur. Stare nanq; virtutis est. Qui ergo bona operat, instanter stat. Et q: eadem bona opera exēplum minoribus pstant, in medio populi stare, non in solitudine cernitur. Quod etiā pro rectitudine intentionis dictum esse q̄uenienter accipitur. Qui.n. stat rectitudine corporis, caput in sublime tollit. Qui vero bona publice agit, non stat fortitudine operis, si rectitudinem non habet intentionis. In medio ergo populi stare rex dr, vt prælato: sanctæ ecclesię forma monstretur; q: ad exēplum subditorū bona opera debēt ostendere, sed de eodē bono opere suscipere mūdi gloriaz deuitare. Sed & quātus apparere debeat subdit, atq; ait. ET altior erat omni populo ab humero & sursum.) Late supra ostēdimus qō excellens magnitudo corporis in sanctis pdicatoribus designet augmentū perfectionis. In medio ergo populi sublimis aspicitur,

qui in virtutū culmine positus, a subditis non nescitur. Rectus quidē ordo electi prædicatoris est, vt ante sublimitatem ecclesiastici culminis, culmen cōscendat virtutis; pro honore Dei culmen obtineat gloriæ, sed maiori sublimitate fulgeat in reuelata virtutū perfectione. Talis quidē pastor a perfectis viris valde prædicandus est, a minoribus cupiendus, atq; diligendus. Bene ergo subiūctum est. ET ait ad omnē populum certe videtis, quē elegit Dñs, q̄ non sit ei similis in oī populo. Et clamauit cūctus populus viuat rex. sequitur. locutus est Samuel ad populum legē regni, & scripsit in libro, & posuit corā Dño.) De iure regio, q̄ late superius diximus, hoc tm̄ de illo memoramus; q̄ ad historiam nō præcipitur, sed ostenditur, quid acturi sint reges reprobi, quid vitaturi sint boni. A regibus quidē defendendi sunt subditi, nō bonis proprijs spoliandi. Auxilium pstare subiectis debent, agros, vineas, & oliueta auferre nō debent. Quod si non vitāda, sed agenda scripta hæc ꝓtendere quis voluerit, tyrānoꝝ ius pro eo rege scribit, qui abiecto Dño, postulatur. Crudelis ergo lex regni, vltio est Dñi abijcientis populi. Non. n. iniustū erat, vt agros, & vineas perderet, qui regnantē super se Dñm spōte perdebat. Cuncta ergo, quæ cōtra æquitatē in hoc iure regio cōtinentur, æqua esse cernimus; si in petendo rege, quicqd populus deliquerat, cōsyderamus. Nam quod magnū in diuinæ equitatis examine onus legis est, si filios, & filias in regis opere inuiti ponerētur, quos a Dei libertate sponte tulissent. Et quid incōueniens esse cernitur, si quod ad vltimum ponitur, ipsi fierent serui hominū, qui abijciebant super se regnantē Deum? Dum ergo regni lex scribitur, perpetuæ memoriæ pœna traditur, qua audaces puniātur; quæ q̄ per Dñi iustitiā lata fuerat, corā Dño reponi perhibeē. Sed fortasse ius illud aliud fuit, q̄; lex ista, quæ scribitur. Quod si verū est, hanc Samuel coram rege ad populū loquitur, vt rex sciat a populo quid exqrat; sciat populus quid exhibere suis regibus debeat. Q uę lex in

libro scribitur, vt pro futuroꝝ memoria reseruetur. Corā Dño ponitur, vt venerabilis habeatur. Nos aūt reges ecclesiatū esse sanctos pdicatores diximus, quibus aperte oia cōuenire ostendimus, quæ in iure regio cōtinentur. Hanc ergo legē Samuel ad populū loquitur, q̄ electus doctor fideles sanctæ ecclesiæ instruit, qua humilitate suis præpositis debeant subiugari. In libro etiā scribitur, q̄ in eoꝝ mente hęc firmiter inserit. Nam qui sic loquitur, vt audita auditores eius obliuiscātur; ad populum legem dicit, sed hanc in libro nō scribit. Verba ergo, quę doctor loquitur, in libro scribere est, auditoꝝ suoꝝ mentibus attente cōmendare. Quasi scribere volebat Dñs, quæ dixerat, q̄ dicebat. Mementote sermonis mei, quē ego dixi vobis. Nō est seruus maior dño suo. Hinc Paulus locutā regni legem in libro describens, ait. Mementote præpositoꝝ vestroꝝ, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quoꝝ intuentes exitum ꝙuersationis, imitamini fidem. Si vero & hic aliam legē quis esse præsignatā accipere voluerit, illā aspiciat, quā beatus Paulus ostendit, dicens. Q ui Euangeliū annūtiat de Euangelio viuat; & qui altario seruit de altario viuat. Hanc quippe legem regni Dñs loquebatur ad populū, q̄ dicebat. Q ui recipit Prophetā in noie Prophetæ, mercedē Prophetę accipiet; & qui recipit iustum in noie iusti mercedē iusti accipiet. Et vt arctius hanc in libro describeret, a minori verbum roborans, ait. Q ui dederit vni ex minimis meis calicem aquæ frigidæ tm̄ in noie discipuli, non perdet mercedē suam. sequitur. DIMISIT Samuel omnē populū, singulos in domū suam, sed Saul abijt in domū suam in Gabaa, & abijt cū eo pars exercitus, quoꝝ tetigit Deus corda. Filij vero Belial dixerunt. Nunqd saluare nos poterit iste? Et despexerūt eum.) Si simplex historia quæritur, quid vnq̄ planius dici potuit? Sed si vim verboꝝ singuloꝝ attendimus, magna sunt, quæ in hac simplicitate verborū clauduntur. Nam populus in domum suam dimissus asseritur, rex aūt in domum nō

Ioā. 15.

Ad Hebræ. 13.

1. Ad corin. 9.

Mat. 10

esse dimissum, sed abijsse perhibetur. Sepatim quoq; de domibus populi, & de domo regis dr; q; populus referē dimissus in domū suā, & rex abijsse in suā. Prius tñ populus dimissus est, q̄ abiret rex. De abeunte ēt populo caute signatur, & non simul, sed singuli abijsse in domū suam referuntur. De ijs vero qui regē secuti sunt, non dr abijt pars exercitus, singuli post regem; sed abijt cum eo pars exercitus. Ad extremū vero qui regem sequuntur, eo; corda a Deo tacta referuntur; qui regem spernunt, Belial filij noiantur. Hic ꝓfecto modus dicendi nō simplex, sed valde ei subtilis est, qui cōsyderare nouit, non qō simpliciter foris sonat, sed ꝙ sapienter intus insinuet. Quid est ergo ꝙ rex in domū suā abire, populus vero dimitti dr? Sed regē ecclesiæ pastorē, populos subiectos designare ostendimus. Ire aūt liberi est, dimitti eius qui retineri pōt. Rex ergo abire dr, vt in persona ꝓdicatoris libertas animi prædicetur. Abire quippe doctores possunt, cū volunt, & redire; q; fortes sunt in bono opere, sapientes in interna dispositione. Veniunt quippe, q̄ ad subditos exeunt, aut exēplo boni operis, aut verbo ꝓdicationis. Abeunt autē, q̄ ad mentis secretū redeunt; & qō foris acturi sunt, intus disponūt. In qua nimirū consyderatione q; quotidie pmanent, quasi intra domū latent. Abire ergo in domū suā rex dr, q; ꝓdicator æternæ vitæ operatione ꝓbatus, sapiētię doctrina securus, libet ad opera pōt egredi, & ad cōsilia mentis intrare. Populus aūt in domū suam dimittitur, q; fideles subiecti nō sunt liberi ad disponēda, quæ volunt; sed ad ea, quæ iubentur. Quasi tenti quidē dimittuntur, dū iussa præcipiuntur agere; præsumere nō iussa, deuitare. Et quia ad opera diuersa mittuntur, in suam domū eo; vnusquisq; dimittitur. Vt.n.ea, quę nobis ꝓcipiunt, bene pficiamus; prius q̄ appareamus in opere, intus recōdimur in interna cōsyderatione. Reges ergo nostri nos singulos in domum nostrā dimittunt, q; ad ea, quæ nobis iniungunt, nos per secretā mentis dispositionē ire ꝓcipiunt. Bene

quidem ipsi ꝓcipiunt, sed si opationis nostræ modū negligimus ꝓuidere, quæ bene ꝓcepta sunt, incōsulta mente dissipamus. Singuli ergo in domū suam redeunt, q̄ vnusquisq; fidelis subditus opus obedientię, qō ꝓponit, cōsilio mentis disponendo præuenit. Quia vero electo rege, in domū suaz ante populus dimissus, q̄; rex abijsse asseritur, pōt in hoc aliud designari. Qui.n. regem excipiunt, in domū suam vadunt; qū se vnusq; subiectus cōsyderando pręparat, vt ei, quē pręesse sibi petijt, fidelē obedientiā impendat. In hoc ergo loco nō est imperata cōsyderare, sed imperādis intima se dispositione subster nere. Regi quoq; in domū suam abire est, vt discrete paratis imperet cōsyderare. Alia ergo est domus regis, alia populi subiecti; q; alta illi mente subdito; itinera dispo nenda cōsyderant, isti prælato; imperia exequi per inti mi ꝓpositi robur parāt. Vnde & domus regis in Gabaa sita perhibet. Gabaa quippe sublimis dr. Domus ergo regis in Gabaa esse ostēditur, q; electus doctor nō ima, & terrena cogitando incolere, sed alta, & cœlestia meditari studet. Vnde & bene pars exercitus cū eo ire in Gabaa dr, q; ij, qui contra Diabolū fortes sunt, electum pastorē suum ad virtutū alta ꝓsequuntur. Pars ergo exercitus ire cum rege dr, q; in sancta ecclesia pleriq; fideles sunt, qui ꝓlatis suis humiliter obedire sciunt, alta cogitare nesciunt. Sciunt quidē imperata pficere, nesciunt alijs imperanda ꝓuidere. Quasi.n. huius partis milites memorabat Paulus, cū Colossensibus scriberet, dicens. Salutat vos Aristarcus cōcaptiuus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, & Ioānes, qui dr iustus, qui sunt ex circuncisione, ij soli sunt adiutores mei in regno Dei. Item Romanos alloquens, ait. Salutate Priscā & Aquilā adiutores meos. Et post pauca salutat vos Timotheus adiutor meus, & Lucas & Iason. Adiutores quippe suos discipulos vocauit, quia ordine minores erant, sed laboris participes; obediētiæ humilitate Apostolo subiecti erāt; sed dū cū eo æterni regni gloriā ꝓdicarent, cū eo pares

Ad Colos. 4.

Ad Roma. 16.

veritatē defenderent, infidelibus obsisterent, illatas pse-
cutiones fortiter sustinerēt, quasi in bello Dei milites re
gis erant. Cū rege in Gabaa ps exercitus ire dr; qz pfecti
discipuli in alta dispōne sanctę ecclesię magistroz suoz
coadiutores sunt; auxilia, q̄ pnt, per altitudinē virtutis se
runt; sed eis, quos adiuuāt, per humilitatē seruiūt. Et qz
hoc nō nisi illi pnt, q spū sancti gra puenti sunt, cū pars
exercitus ire cū rege dr, bñ subiūgitur. QVORVM
Deus tetigit corda.) Quia.n. digito tangere solemus,
Deus corda sanctoz tangit; qñ eis spūs sancti gratiā tri-
buit. Et eius tactū sentiūt; qz recepto interne virtutis mu
nere, a carnalitatis suę debilitate cōmouentur. Qui pri
nus cœlestis exercitus milites fiunt, qz per virtutē sancti
spūs infirma deserūt, & ad agēda fortia in Christi bello
pręparant. Quia vero intra sancta ecclesiam qdā prela
tos suos despicere nō verent, audiant; qz qui regē despi
ciunt, Belial filij dicunt. Per superbiæ quidē vitiū in illius
Iob. 41. imitatione generant, de quo scriptū est. Oē sublime vi-
det, & ipse est caput sup oēs filios superbiæ. Qui apte su-
perboz mores insinuāt, quia dicūt. Nunqd iste saluare
nos poterit? Sancti etenī viri qz psentia despiciūt, eterna
inqrunt, cōtemptū mūdi, quē in mente retinēt, pferunt
etiā in exteriori uersatione, intus venerabiles sunt, foris
despicabiles vident. Supbi ergo qz illud solū, qō in san-
ctis foris despici pōt, aspiciūt; illud vero, qō valde vene-
randū est, cernere nō merent, dicūt. NVNQVID iste
saluare nos poterit? Quasi despiciēdo interrogēt, a tā
paruo, tā grādia sperāda sunt? Iste tā paruus, nos tá ma-
gnos; tā debilis, tā fortes saluare posse credēdus est? Nā
quid est aliud, qō dicūt, iste, & nos; nisi qō supbi, & arro-
gantes inspiciētes alios semp paruos & debiles esse cre-
dunt; se aūt magnos, fortes, atq; sapiētes. Merito igit Be
lial filij dicunt, qz dū supbiendo se extollunt, illi se pfor
mant, qui eodē modo cecidisse de cœlo dr. De qbus ēt
regē despicientibus dr. ET non attulere ei munera.)
Si ad literā ista discutimus, hoc pfecto insinuāt; quia &

terrarum Dñi, & spūales sanctæ ecclesiæ plati exteriori-
bus officijs honorādi sunt. Vnde & beatus Paulus apls
elatos Romanos alloqtur, dicēs. Reddite oībus debita, Ad Ro-
cui tributū tributū, cui vectigal vectigal. Hinc apl̄orum ma. 13.
princeps, exhortās, ait. Subiecti estote oī humanæ crea- 1. Pet. 2.
turæ, siue regi tanq̄ pręcellenti, siue ducibus tanq̄ ab eo
missis. Spūalia vero munera rectorib⁹ nostris tribuimus,
qñ debitā ei honoris reuerentiā offerimus; & ea, quę pci
piūt cū magna deuotione seruamus. Magna.n. munera
sunt reuerētia honoris, & humilitas subiectionis; qz duz
rectoribus nostris & intus per humilitatē subdimur, & p
exteriora obsequa foris honoris reuerētiā exhibemus, mu
nus ei vnū præbemus a corpore, aliud a corde. Vt ergo
superboz typū insinuet, Propheta nō dicit. Nō attulere
ei munus, sed non attulere ei munera; qz dū electos pdi
catores despiciunt, eis vtiq; honorē a corpore offerre de-
dignant, & humilitatē a corde. Sed cū electi pdicatores
subditorū culpā agnoscunt, aliqñ eam statim corrigere
increpando gestiunt, aliqñ hanc se nosse dissimulant, vt
ad eam delendā congruū tēpus quęrant. Vñ & de eodē
despecto rege, ptinus subdit. ILLE vero dissimula-
bat se audire.) Subditorū quidem prauitatē audit, qui
noscit, sed audit, & non respōdit, imo se audire dissimu-
lat, qz plerunq; causa exigente, nota subditorū superbia
incorrepta deseritur, vt opportuniori tēpore quasi cognita
feriatur. Quā pfecto ecclesiasticæ censuræ discretionē,
bene in hoc ipso Israelis rege agnoscimus, si regni tēpo-
ra, & acta diuersa videamus. Nā rudis adhuc & nouiter
ordinatus, dissimulare, se audire despicientiū verba, dr,
sed cōfirmato regno sup Israel ad dexterā, & sinistrā pu
gnare, & quocūq; se vertebat, superare perhibet. Culpa
ergo, quæ feriri digna seueritate non pōt, dissimulanda,
non exponēda est, quia audacius a subiectis delinquit,
si prælatorū infirmitas agnoscatur. Hęc in quarto huius
operis libro disputata sufficiant, vt per loquendi princi-
pium ad exponenda, quæ restant, studiuz renouemus.

Incipit liber quintus. Caput I.

VM sacræ huius historiæ ꝓfunditatẽ asserere in istius operis præfatione voluissem, in eo potissimũ videri posse asserui, ꝙ scripta fuerũt a Prophetis. Ipsi quidẽ mystica discere nõ solum verbis, sed ẽt rebus consueuerant; plana proferre, sed alta signare. Quia.n. per eos Spiritus Sanctus loquebatur, & planũ erat, qõ ipsi velut homines dicebant; sed profundum, & mysticũ, qz locutionem hoĩbus summus, & incircũscriptus spiritus suggerebat. Qui ergo Prophetã Samuelẽ loquentẽ exponimus, tanto maiori studio indigemus, quãto ipse in Spiritu Sancti gratia sublimiter assumptus, exteriora dixit, sed interiora vidit. Carnalia plerũq; asseruit; sed intima, & spũalia signauit. Sed quia humano studio ad diuina peruenire impossibile est, non est nobis cõfidendum de viribus proprijs, sed de dignatione Spiritus Sancti, qui a Supra. 1 Redẽptore missus repleuit orbem terrarũ, & hoc qõ cõtinet oĩa, in oĩbus iam scientiã habet vocis. Quid ergo iam idẽ Propheta de inceptis Israelitarũ gestis exequatẽ audiamus. ET factũ est (inquit) quasi post mensem. Ascendit Naas Amonites, & pugnare cœpit aduersus Iabes Calaad. Dixerunt oẽs viri Iabes ad Naas. Habeto nos fœderatos, & seruiemus tibi. Et respondit ad eos Naas Amonites, in hoc feriam vobiscũ fœdus, vt eruaz omnium vestrũ oculos dextros, ponáq; vos opprobriũ in vniuerso Israel.) Si historia quæritur, nihil planius dici, nihil facilius põt intelligi. Si vero spiritũ sequi volumus, Paulũ prius loquentẽ audiamus, qui vetera in- 1. Ad Corin. 10. tuens, ait. Omnia in figura cõtingebant illis, scripta sunt aũt propter nos, in quos fines seculoz deuenerunt. Esse etiam spũalia bella insinuat, dicens. Non est nobis collu- Ad Ephe. 6. ctatio aduersus carnem, & sanguinẽ, sed aduersus principes, & potestates; aduersus spiritalia nequitiæ in cœle-

stibus. Cum ergo Naas ascendere, & pugnare cõtra Iabes Galaad dr, interiora vitioz prælia designãtur. Quibus nimirũ verbis sacræ historiæ ꝓcessus ostenditur, vt nouo regi noua bella mouerẽtur; quæ dũ bene cõficeret, strenuitatis suæ gloriam demõstraret. Quis est ergo iste Naas Amonites, quæ est Iabes Galaad? Sed Naas interpretatr serpens, Iabes exsiccata. De serpente aũt in Genesi dr, qz callidior erat cunctis animantibus. Cuius Gen. 3. profecto serpentis similitudinẽ si in vitijs quæritur, quid simílius q̃ violentũ castrimargiæ. i. gulæ motũ inuenimus. Luxuriæ quidẽ motus, furti crimen, turpis lucri appetitus, iræ impetus, amaritudo secularis tristitię, desidia accidiæ, appetitus vanæ gloriæ, tumor superbiæ aperte detestabilis est, gulæ vero vitium tanto est fraudulẽtius, quãto & occultius; qz & quasi necessariũ, suggerit cibum corporis; sed dũ abundanter carnẽ reficit, luxurię gladiũ in mentem mergit. Suadet ꝙ peccatũ non est, sed vnde comestio quasi non peccatũ recipitur, inde peccato luxuriæ aia subiugatur. Vnde & in paradiso ad mulierez Gen. 3. gulæ vitio decipiendam, serpens venisse ostenditur, qui aliud suggereret, aliud obtineret; vt dũ comedenda ostẽderet, improuisam mortẽ propinaret. Serpens ergo iste gulæ designat auiditatẽ; quia & respectu iustæ necessitatis repit, & virus impiæ delectationis spargit. Bene ẽt Amonites dr, qui populus mœroris interpretatr; qz lætũ videtur esse, qõ suadet; sed valde luctuosum erit in æterna dãnatione. Populus aũt dr, qz gulosi quiq; pro solicitudine ventris, innumerabiliuz curarum frequẽtia deprimuntur. Qui ad Iabes Galaad ascendit, quia in alta abstinentiæ virtute posita iustoz corpora, ad ciboz cõcupiscentiam præcipitare appetit. Exsiccata quidẽ recte caro dr, quæ humore pinguedinis nõ grauatur. Ad eos quidẽ Naas ascendit, quos exsiccatos vidẽt; qz illis grauiora bella gulæ spũs ingerit, quos attenuatos ieiunijs agnoscit. Bene autẽ pugnare cœpisse Naas dr; qz sancti viri gulæ suggestionem nõ habent in fœdere amicitiæ,

sed in pugnæ contrarietatem. Abstinentes enim quasi cum serpente pugnant, quando gulæ appetitū magna virtute deprimunt, vt veneno luxuriæ non inficiantur. Pugnare quidem gulæ est, esurientia abstinentium corpora ad inordinatam ventris repletionem prouocare. Sed perfectos viros gulæ appetitus tentare potest, superare non potest. Bene ergo pugnare cœpisse contra exsiccatā dicitur, non vicisse; quia electi viri desyderiorum carnalium impetū sentiunt, sed eisdem desyderijs sciunt virtute mentis obsistere, sciunt necessaria per discretionem prouidere. Sciunt quidē gulæ impetum ferociter insurgentem deprimere, sciunt necessitati corporis alimenta iusta præstare. Hinc nāq; doctor egregius dicit. scio manducare & esurire. Manducare quidē, & esurire nouit, qui & corpus moderate reficit, & ad immoderatam cibo⁊ perceptionē suggerenti gulæ vitio non cōsentit. Quare & ad Naas respōdentes dicunt. Habeto nos fœderatos, & seruiemus tibi. Fœdus quippe a gula petūt, qui vellent carnē pro voto reficere, si in carne nulla possent incitamēta sentire luxuriæ. Quasi dicant. Nos dabimus qō tibi iustū est, vt tu nobis nō inferas, qō iustus non est. Iustū quidē est, vt reficiatur corpus; sed iniquū valde est, vt refecta caro per ardorē libidinis ad cōtumeliam spiritus excitetur. Fœdus ergo expetimus, cum sic fauere carni ad cibo⁊ perceptionē volumus, vt a carne nulla luxuriæ mala sentiamus. Sed hoc profecto velle possumus, obtinere nō possūmus; q⁊ nimirū nos iustam refectionē quasi tributū carni offerimus, sed a carne nobis nulla pacis bona promittūtur. Nam cum auditū mētis ad vitio⁊ responsa bene dirigimus, hoc ꝓfecto in gulæ voce cognoscimus; q⁊ si carnē impugnamus, per exsiccrescentem cōcupiscentiam cordis cæcitate percutimur. Quare & idem Naas dicit. IN hoc feriam vobiscū fœdus, vt eruam omniū vestrum oculos dextros.) Dexter oculus noster est intuitus æternæ claritatis, siniſter vero oculus, est concupiscentia carnalis. Dexter ergo oculus

Ad Philip. 4.

eruitur, quando mens ea cæcitate percutitur, vt vltra ad videnda cœlestia non aperiatur. Eruitur quidē oculus, quādo a mente reproba sic lumen euellitur, vt radix ei nulla remaneat, de qua rediuiuū lumen erumpat. Naas ergo dextros oculos fœderato⁊ suo⁊ eruit, quādo gula sic deuictis abstinentibus prævalet; vt carnalia sola cupiant, & vltra quæ solebant amare non attendant. Et q⁊ quisquis in hac vita proijcitur, in futura cōrā Angelis, & electis hoibus cōdemnantur, subiungitur. PONAM QVE vos opprobriū in vniuerso Israel.) Tunc quippe reprobi in vniuerso Israel opprobriū ponuntur, quādo in extremo examine, corā electis omnibus de perpetratis iniquitatibus erubescunt. Vel in opprobriū in hac vita ponuntur; quia dū ipsi obcæcato corde mala audacter perpetrant, sancti viri pro eorū culpis erubescūt. Sed qui turpes videri auulsis dextris oculis dedignantur, attendant, quod sequitur. ET dixerunt ad eū habitatores Iabes. Concede nobis septē dies, vt mittamus nuntios ad terminos Israel; & si non fuerit, qui defendat nos, egrediemur ad te.) Qui sunt habitatores Iabes, id est exsiccatæ, nisi qui castigationem extenuatæ carnis in longo habent vsu virtutis? Nam pleriq; resistere gulæ incipiunt, sed dum fatigari abstinentiæ labore inchoant, ad vsum se consuetæ gulositatis inclinant. Velut enim vrbem Iabes ingredi, & effici eius ciues appetunt; sed dum exsiccatę, & esurientis carnis cruciatū non perferunt, fieri eius habitatores nequaquam possūnt. Iabes ergo inhabitant, qui attenuationem corporis per vigorem mentis in ius habent possessionis; & velut exsiccatæ muris ambiuntur; dum per id, quod corpus extenuant, ab ignitis luxuriæ iaculis proteguntur. Qui cu⁊ validissimis insurgentibus gulæ stimulis fatigantur, septem diebus inducias expetūt; in quibus si auxilia desunt, ad Naas egrediantur. Sed hoc Ammonitaru⁊ bellum melius exponimus, si in eo deprehensæ carnis infirmitatem intueamur, & sagacitatem eruditæ mentis.

Hanc quoq; clarius videmus, si qõ cõtrarium est, in statu
tis infirmis subtilius attendamus. Nam quidã intra san-
ctam ecclesiam deuoti per desyderiũ sunt, sed consueta
vitioꝝ debilitate remissi. Possunt quidẽ bona ꝓponere,
sed q; ex equi, qõ ꝓponunt, nequeunt; & a præsenti cõ-
cupiscentia superatur, & bonũ, qõ in præsenti deserũt, in
vicino tẽpore se recuperare posse cõfidunt. Sæpe quidẽ
ieiunare disponũt, sed cum ꝓsueta gula vincunt; eo die
manducandũ iudicant; in futuro ieiunandũ. Cũq; gulæ
feritas semper eis ꝓsens sit, ꝓsens & desyderium futuræ
bonitatis, hoc serpentis fraude agitur, vt bonũ, qõ propo-
nitur, nõ inueniatur. Cras. n. qõ semper, ꝓmittitur, nunq;
reperitur. Sed q; hoc ab illis agitur, quorũ mens debilis
est, caro fortis; videamus qualiter serpenti illudant illi,
quoꝝ mens fortis est, caro aũt infirma. Nam de eodem
Psa.103 serpente Psalmista ad Dñm dicit. Draco iste, quem for-
masti, ad illudendũ ei. Nunq;. n. cõuenientius vincitur,
q; cum eius versutia pia fraude superat. Vnde & sapiẽ-
tiæ suæ astutiam beato Iob redẽptor improperans, ait,
Iob.40 In oculis quasi amo capies eũ. In oculis quippe quasi
amo serpentẽ cœpit, qui ei carnẽ exhibuit, diuinitatem
eẽlauit; & dum; cœpit ille, qõ appetijt; eo tẽptus, & pẽ-
ptus est, q õnon vidit. Sancti ergo viri, vt hosti illudant,
rigorem cõuersationis in ꝓsenti virtute habent; pro illu-
sione infirmitatis, carni cõmodum quoddam in futuro
promittunt. Nam sæpe ingentia sunt, quæ agũt; sed, pro
infirmitate carnis semper agere dura, & aspera ꝓmittere
non ꝓsumunt. Tanto quidẽ facilius eadẽ dura sustinẽt,
quãto eoꝝ onera sibi in esse in perpetua ꝓmissione, nõ
vident. Sed dũ optime viuunt, & quotidie ꝓficere, & nõ
deficere conãtur; illud carnis licitũ blandimentũ, de quo
desperare nõ possunt, semp carni in futura æstimatione
promittunt; sed ei cœptæ afflictionis dolorem infligere
nequaq; desinunt. Per id ergo, qõ in appetitu suo spes
carni relinquitur, quasi ad futurũ bonum eiusdẽ carnis
sui aduẽtus præsentiã spiritus pollicetur. Sed q; solitum

cõtinẽtiæ rigorem deficiendo non deserit, promissum
voluptatis caro habet in futuro, & electa mens virtutis
robur in ꝓsenti. Quo in loco notãdum est, q; ad Naas
egredi sub cõditione ꝓmittunt, sed vrbis mœnibus sine
cõditione muniuntur; q; abstinentes in eo ẽt quod ſm
carnem infirmi sunt, roborari per diuinã misericordiam
cõfidunt. Et q; gulæ vitium decipiendo supplantare ge
stiunt, dicũt. CONCEDE nobis septẽ dies.) Quasi
enim a gula tẽpus ꝓceditur; qñ eo respectu cõprimitur,
vt eius desyderijs qñq; seruiatur. Quo nimirũ dierum
spacio Naas egressum ad se obsessoꝝ ciuium, ciues vero
habes auxilia prestolantur; q; nimirũ gulæ appetitus de
infirma carne refici appetit; sed electa mens in abstinẽ-
tiæ virtute roborari. In septẽ vero diebus auxilia quæ-
runtur, qñ contra tentamentoꝝ tenebras, omni luce cor-
dis erigimur, qñ aduersus praua ꝓsilia quicqd possumus
inuenimus ratione nostra, & lucis radios, quos in nobis
non cernimus, de eruditione munimur aliena. Dũ. n. ad
robur nostrę virtutis, perfectoꝝ ꝓuersationes aspicimus;
quasi per septẽ dies auxilia defensionis inuenimus. In-
ducias quidẽ petimus, q; cum Naas. i. serpente pugna-
mus; cuius, quo latentia sunt venena, eo nobis subtilio-
ra sunt quærenda cõsilia. Vnde & in vniuersos terminos
Israel mittere nũtios se ꝓmittunt; q; electi viri ad edifi-
cationis suæ cõmodum, omniũ videntium Deũ exẽplis
adiuuãtur. Sed quod dicit, si non est, qui defendat, egre
diemur ad vos; in electoꝝ voce, nõ auxilioꝝ dubitatio,
sed certitudo monstratur. Quasi astutis verbis suadenti
aduersario illudentes, verba ꝓferunt, quibus illi spem tri
buant, & sibi fiduciã nequaq; tollant. Qui. n. dicunt si
non fuerit, qui defendat, egrediemur ad vos; quandam
exeundi spem tribuũt. Sed q; illi hoc dicunt, qui de au-
xilio certi sunt; hostes suos ꝓmittendo decipiũt. Sed vbi
iam eadẽ auxilia inueniantur, exponit, dicẽs. VENE-
RVNT ergo nũtij in Gabaa Saul, & locuti sunt verba
hæc audiente populo, & leuauit oĩs populus vocẽ suã,

& fleuit. Et ecce Saul veniebat mane sequens boues de agro, & vidit plorantē populum, & ait. Quid habet populus, quod plorat?) Gabaa (vt supra iam diximus) sublimis interpretatur. Et q̄ omnium electorū non est æqualis altitudo meritor̄, in Gabaa Saul nūtij veniſſe perhibētur; vt spūali significatione doceamur, vt cū validis tentamentis impellimur, ad prædicator̄ nostrorum consilia recurramus. Sed & flentis populi afflictione instruimur, vt fraternis necessitatibus intima mentis cōpassione iungamur. Saul aūt flentes populū vidit, ob quā causam fleret interrogauit; q̄ electus doctor subditorū necessitatem cōpatiendo suā facit, & hanc releuare appetit. De agro quidē venit, q̄ a secreto sui fertilis cordis exit. Mane vero de agro venit, quia in oriente sibi splendore veri luminis subditor̄ causas inquirit. Et boues sequitur, q̄ eū validi affectus charitatis antecedūt. Quasi enim duos boues ante se habet, qui & p̄ximis per amorem iungitur, & diuina charitate inflāmatur; & inde p̄ximum ordinate diligit, q̄ hūc amor Dei fortiter accēdit.

Deu. 22. Quare & per Moysen Dñs ait. Nō arabis in boue & asino. Asinus q̄ppe est amor carnalis, q̄ qui portat, quos amat, quasi forte est aīal; & q̄ inordinate idem non pro Deo diligit, lasciuū. In boue ergo, & asino arari nō p̄hibet q̄ ad fructū æternæ mercedis aīa non excolit; si puritas amoris, quo Deo cōiungitur, inordinato p̄ximi amore polluitur. Saul ergo de agro veniens, boues sequitur; q̄ electus doctor vtrūq; affectū charitatis infrugifero cordē integrū retinet, ex quibus p̄parari sibi æternæ retributionis vberes fructus p̄ōt. Et mane venit; q̄ cū ad subditos exit, diem suæ virtutis aperit. Sed iam cognitis necessitatibus populi, quid egerit, audiamus. Nam sequitur.

ET narrauerunt ei verba viror̄ Iabes. Et insiluit spūs Dñi in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor eius nimis. Et assumens vtrunq; bouē cecidit in frusta, misitq; in oēs terminos Israel per manus nūtior̄ dicēs. Quicūq; nō exierit, secutusq; fuerit Saul & Samuelē, sic fiet bobus eius.) Quid in his verbis discimus, nisi q̄ sanctor̄ infirma, & quæ videntur carnalia, nō sunt infirma, & carnalia, sed spūalia, & robusta? Iræ q̄ppe nimietatē in religiosis viris reprehēdere solemus, sed ecce Saul vt irasci nimis potuerit, prius in eum spiritus Dñi insilijt. Quā metuenda sit ergo sanctor̄ ira cernimus, si insiliē tem in eos Dñi spūm cogitamus; si dū illos foris irascētes aspicimus, cōmouentē spūm intus pariter attendamus. Quoties ergo maior̄ zelo corrigimur, sub eor̄ indignatione vehementer possumus pauere; si eor̄ impetum motū Sancti Spiritus credimus. Et q̄ Saul vtrunq; bouem in frusta p̄cidit, in oēs terminos Israel misit, minas p̄tulit sic omniū bobus fieret, qui se, & Samuelē se qui noluissent, quid aliud insinuat; nisi quia pigriores quiq; ad auxilia p̄benda proximis, non solū inuitandi, sed cogēdi sunt? Vnde & statim subiunctū est. INVASIT ergo timor Dñi populum, & egressi sunt, quasi vir vnus.) Quia.n. p̄ximos sicut nosipsos diligere iubemur, recto ordine eis auxilia p̄bemus; qñ ad hæc exhibenda nō timore cogimur, sed amore, puocamur. Cum vero nos effectū huius debiti amoris p̄dimus, ad p̄dictor̄ nostror̄ zelū pertinet; vt in fratrū auxilia ex timore cōsurgamus. Bene ergo dr̄, INVASIT timor Dñi populū, & egressi sunt, quasi vir vnus;) q̄ plerunq; sumus in amore p̄ximor̄ tepidi, sed prælator̄ nostror̄ minis erigimur ad statū deuotionis; & ex timore bonum opus aggredimur, sed ex initio timoris, ad vinculū p̄ducimur magnæ charitatis. Vnde & bene timor inuasisse populum dr̄, sed quasi vir vnus oēs egressi perhibentur. Quasi vir q̄ppe vnus plures nō possunt egredi, nisi qui ad parem p̄scendūt vnitatē dilectionis. Hinc náq; & de perfectis discipulis Redēptoris dr̄. Erat illis cor vnum, & aīa vna. sequitur. ET recensuit eos in Bezehe, fuerūtq; filior̄ Israel trecenta milia, viror̄ aūt Iuda triginta milia.) Prius dicuntur filij Israel egressi, deinde a Saul recensiti; quia electus prædicator cum cōtra occultos hos

Act. 1.

ſtes mouere ſubiectorũ ſuorum militiam tentat, prius eorum forte propoſitum aſpicit, deinde eos in numero bellatoꝝ ponit. Quaſi.n.intus ſumus, & recenſeri non poſſumus, q̃ diu virtus noſtrę mentis noſtris paſtoribus occultatur. Et cũ egredimur recenſemur, q̃ cum mentiũ noſtrarum eis fortitudinẽ pandimus, nos iam habere ſocios in ſpũali pugna ꝓfidunt. Sed cũ infirmas mentes ad propoſitũ boni operis erigere appetunt, non ſolũ maiorum doctrinis nos erudire conantur; ſed etiã minoꝝ electorum exẽplis accẽdere. Bene ergo filioꝝ Iſrael trecenta milia, virorum aũt Iuda triginta milia recenſita fuiſſe perhibent. Tricenarius quippe numerus ad rectitudinẽ fidei, & ſtudiuꝫ pertinet bonæ operationis; q̃ nulla ſunt præcepta legis, ſi ad contẽplationẽ non tendũt ſummæ Trinitatis. Apte ergo viri Iuda dicuntur, qui triginta milibus cõtinentur; q̃ confeſſionẽ habent recte fidei, & robur bonę operationis. Patres aũt noſtri eiuſdẽ fidei, atq; operationis fuere, ſed in cõtemplatione diuinitatis, quo longe altius q̃ nos ꝓfecerant, eo & opera fidei fortiora exhibebãt. Quare ẽt filioꝝ Iſrael trecẽta milia recenſentur. Triginta quidẽ a tribus, & decẽ in triginta veniũt; ſed in tricenario numero tam denarius q̃ ternarius ſimplex eſt, ſed vt vſq; ad trecentos numeremus; & denariuꝫ trecies, tricenariũ decies multiplicamus; q̃ etſi magna eſt cõtemplatio, magna ſunt opera ſubiectæ plebis, illa tãquę ꝓceſſerunt in patribus noſtris incõparabilia fuerũt. Velut.n.denarius noſter numerus decies in illoꝝ perfectione glomeratur, dũ eoꝝ perfectioni valde noſtra ſubmittuntur. Triginta ergo milia viroꝝ Iuda, & trecenta filioꝝ Iſrael nobiſcũ recenſita, ad pugnandũ cõtra Naas prædicatores ducunt; ſi cũ adiuuare tentatos abſtinẽtes ſubditos volunt, & fortiſſimoꝝ patrum eis eximia facta proponunt, & minoꝝ. Iſrael quidẽ dr̃ videns Deuꝫ, ſiue in quo eſt Deus. Quod ꝓfecto nomen infirmo adhuc, aut imperito non cõuenit. Quotquot perfectos viros in afflictione carnis, & contẽplatione mentis ꝓferimus, ſet

pentem

pentem Naas tot armatis elidimus. Sed iam obſeſſos, quibus verbis regis exercitus confortet, audiamus. ET dixerunt ijs, qui venerant, ſic dicetis viris, qui ſunt Iabes Galaad. Cras erit vobis ſalus cum incaluerit ſol.) Tale fortaſſe eſt illud, quod nobis ſapientis illius ꝓfilio dr̃. Si ſpiritus poteſtatẽ habentis aſcenderit ſuper te, locũ tuuꝫ Eccl. 10. cito nõ deſeras. Locus vniuſcuiuſq; electi eſt ſitus bonę cõuerſationis. Q̃n aũt permittitur, impugnans ſpiritus, poteſtatẽ habere põt; q̃ impugnare electoꝝ corda nullatenus poſſet, niſi hoc diſpenſatio diuina permitteret. Præcipit ergo, vt locum noſtrũ non deſeramus; q̃ ſi intertentationũ breues tenebras fortes ſumus, cito diuina lux aderit, in cuius aduentu tenebrarũ virtus euaneſcit. Bene ergo dr̃. CRAS enim cũ incaluerit ſol, erit vobis ſalus.) Sanctoꝝ prædicatoꝝ exhortatio dies eſt; q̃ duꝫ tentata minoꝝ corda tangit, ad ſpeꝫ victoriæ erigit. Sed hanc nox ſequitur; q̃ etſi diuina auxilia ſperant, adhuc tũ imuentes deſyderioꝝ carnalium tenebrę nõ diſcedũt. Quis eſt ergo dies craſtinus, niſi diuinæ viſitationis aduentus? Craſtinus.n.dies dr̃, quia tentatis electis, diuini auxilij ſplendor valde vicinus eſt. Vnde & per Prophetam Dns dicit. Ego Deus de vicino, & nõ Deus de longe. Hinc Pſalmiſta dicit. Prope eſt Dns oĩbus inuocantibus eũ in veritate. Hinc itẽ ipſe Dns repromittit, dicẽs. Anteq̃ me inuocetis dicam ecce adſum. Dies ergo primus lux ꝓdicationis, craſtinus diuinæ gratiæ eſt. Sed nondum, q̃ dixit cũ incaluerit ſol; vt diei claritas obſcuritatem ſenſus illuminet, & calor ſolis accẽdat amorem cordis; vt mens bonum, qõ cupiat, per lucẽ videat; & qõ videt, per calorem mentis ꝓcupiſcat. Geminum quippe hoc mentis remediũ, contra duplũ Diaboli bellum exhibetur. Nam malignus ſpiritus vt mentes electoꝝ tentãdo ſuperet, prius tenebras cogitationũ malarum obijcit, deinde cõcupiſcentiarum flãmas accendit; q̃ niſi prius mentem cæcauerit, ad prauitatẽ concupiſcentiæ nõ impellit. Electa vero mens dũ tentari ꝓmittitur, eius ſtatus Pſ. 144

In vtroq; turbatur; q: in tantum concupiscentiarũ mo-
lestias sentire potest, in quãtum permittente Deo cogita
tionũ tenebras abijcere a se non põt. Sed q: a Deo ten-
tari permittitur, in aduentu eius gratiæ, ab vtroq; malo
releuatur; dum cõtra tenebras lucẽ accipit; & per calorẽ
aduenientis spũs, abijcit frigus mentis. Incipit. n. videre
cœlestia, qui leuare mentem a carnalibus nõ valebat; &
quæ amãter aspicit, ardẽter cupit. Bene ergo dr CRAS
erit vobis salus cum incaluerit sol;) q: si validas antiqui
hostis impugnationes viriliter ferimus, diuinæ gratiæ ce
leritate subleuamur ad lucẽ cordis, & virtutem magnæ
charitatis. Et q: hoc sancto⁹ prædicato⁹ consiliũ electa
subditorũ corda gratanter excipiunt, seqtur. VENE-
RVNT ergo nũtj & annũtiauerunt viris Iabes. Qui
lætati sunt.) Sed ẽt promisso sibi auxilio, quid Ammo
nitis respondeant audiamus. Nam sequitur. ET dixe-
runt. Mane exibimus ad vos, & facietis nobis omne,
qõ placuerit vobis.) Hoc ꝓfecto q: illi dicunt, qui iam
de vicino auxilio securi sunt, quãdam spem hostibus tri
buunt, quos ꝓmittendo illudunt. Voce quidẽ debilita-
tem simulant, sed fortitudinẽ promissi auxilij intus ser-
uant. Aliud ergo ꝓmittunt, aliud credunt. Qui. n. dice-
bant, CRAS exibimus ad vos, & facietis nobis oẽ,
quod placuerit vobis;) hoc dabant hostibus credere, q⁹
fic se in eo⁹ manibus traderent, vt facere de eis possent
quæcũq; voluissent. Sed qui in diem sequentẽ venturũ
regem in suũ auxilium nouerant, exire cum eo non ad
hostium manus, sed ad interfectionẽ cogitabant. Secũ-
dum spũalem vero sensum serpenti Naas. i. gulæ cõcu-
piscentiæ in die suo nostrũ exitum ꝓmittimus, sed nos
in die nostro eius acies debellamus. Dies quidẽ eius est
delectatio corporeæ saturitatis. Qui. n. proponit ventrẽ
pro voto replere, quasi diem primũ concupiscentiæ de-
dicat; & tñ adhuc intus est, q: quãdam lucẽ delectatio-
nis proposuit, quã operando non vidit. Cras ergo exit,
qui hoc lætũ qõ carni ꝓmisit, & operãdo, & delectando

exhibuit. Sed sancti viri (vt superius dixi) gulę illudunt;
q: cuj ab eius appetitu desperare in perpetuũ nequeũt,
illud qõ & non sumũt, quasi in futura luce delectatio-
nis appetitu repromittunt. Coacti quidẽ sunt foris ni-
mia fragilitate carnis, & intus induti robore magnæ cha-
ritatis. Per illud quidẽ quia appetitibus renuntiare ne-
queunt, quasi exteriori voce ꝓmittunt, qõ in intẽtione
non habẽt. Per illud vero q: de diuino securi sunt, aliud
proponunt agere, qj loquuntur infirmitatis voce. In die
igitur suo ad Naas exeunt; q: ad oppuguandũ gulæ cõ
cupiscentiam, per lucẽ superni auxilij progrediuntur; &
visitari superna gratia, iam cõtra omnẽ carnis impetum
fortes sunt, qui derelicti ad modicũ, eius impugnamẽta
timuere. Qui ꝓfecto diuinæ gratiæ splendor, q: ꝓfecto
per ora prędicato⁹ aliqñ minoribus sanctæ ecclesiæ mẽ
bris infunditur, sequitur. ET factũ est cũ venisset dies
crastinus, constituit Saul populũ in tres partes; & ingres-
sus est media castra in vigilia matutina, & percussit Am
mon vsq; dum incalesceret sol.) In partes quidẽ diui-
ditur populus, vt serpentẽ Naas nõ vna acie feriamus.
Et quidẽ in tres partes diuiditur, vt sacræ abstinentię fru
ctus, & dignitas ostendatur; q: ad eam, quã manducãdo
perdidimus, sanctæ trinitatis contẽplationẽ ieiunando
reuocamur. Hinc est. n. q⁹ legis, & prophetiæ, & Euãgelij
ieiunia cõmendantur. Nam Moyses vt lege⁹ percipere Exo. 34
mereretur, bis quadraginta dierum numero ieiunauit.
Helias vt Iezabel manus euaderet, quadraginta diebus 3. Re. 19
in vnius cibi fortitudine ad Oreb Dei montẽ peruenit.
Dñs ac redẽptor noster Iesus Christus per quadraginta Mat. 4.
dies in eremo ieiunans, nullũ oĩmodo cibum sumpsit.
In tres ergo partes Saul populũ diuidit, q: in exẽplum
abstinentium Legis, & Prophetarũ, atq; Euangelij ieiu-
nia producuntur. Et veniente die crastino, media castra
doctor ingreditur; q: cũ diuina gratia, quæ ad docendũ
corda prędicato⁹ illuminat, audito⁹ ẽt mentes irradiat,
& ad spem victoriæ potẽter leuat. In die igitur crastino

doctor triũphaturus castra inimicoꝝ ingreditur, & aperit; in eisq; cõcupiscentiaruꝫ acies potenter ferit. Et quia ipsum subditorũ mentes audiendo proficiunt, in vigilia matutina rex dr castra Ammonitarũ ingredi, & vsq; dũ dies incalesceret, in eoꝝ cædibus ĩmorari. Vigilia quidẽ matutina in Dei aspiratione est, feruor vero solis in eius plenitudine. Velut. n. matutina nobis lux oritur, quãdo tenebris tentationũ depressi, lucẽ virtutis ab ore prædicatoꝝ videre incipimus, quã sequamur. Et sol nobis incalescit, cum per eorũ verba mens nostra succenditur; & quasi feruentis solis calore decocta, desyderijs inflãmat. Tunc quippe Ammon vehementer cæditur, qꝛ vitiorũ populus de nostris sensibus effugatur. Rector igitur qui in vigilia matutina Ammonitarũ castra ingreditur, vsq; dum incalescat dies ab interfectione gladium non recõdat; qꝛ tandiu debet subditoꝝ suoꝝ eruditioni insistere, quãdiu illos aspiciat magnis interni luminis caloribus inflãmari. Quo in loco notandũ est, qꝛ Naas. i. serpens Ammonitarũ rex esse dicit; ipse aũt Ammon populus mœroris interpretatur. Et qꝛ in hoc serpente gulæ vitiũ designari diximus, cũ Naas percutitur, mœroris populus debellatur; qꝛ ex vno gulæ vitio, innumera vitioruꝫ agmina ad cõflictum animæ producũtur. Et cum ideꝫ gulæ vitiũ reciditur, alia multa nobis vitia subiugamus. Vnum quidẽ gulæ vitium est, sed aculei libidinis innumeri sunt; qui præcedentẽ illum, quasi regẽ sequuntur. Qui læta quidẽ suggerunt, sed ad æterni fletus lamẽta perducunt. Cum Naas ergo pugnatur, sed mœroris populus cæditur; qꝛ cum gulã domamus, libidinũ incitamenta perimũtur. Vnde bene nõ ipse Naas, sed Ammõ subiectus sibi, id est populus interfectus asseritur; qꝛ appetitus comestionis restringẽdus, non extinguẽdus est. Sed bene nunq; restringitur, si subsequens mœroris populus, id est turpes motus libidinũ non necantur. Cõtra Naas ergo nobis principale certamen est; qꝛ cũ iste superatur, Ammon interficitur; qꝛ libido tunc bene cęditur, si

eius principale initium subiugetur. Sed profectus pudicitiæ quousq; pcedat, lateter ostenditur, per ea quę subsequuntur. Nã dicit, RELIQVI vero dispersi sunt, ita vt nec relinquerentur duo pariter.) Probatio veræ abstinentiæ nõ est in attenuatione corporis, sed in perfectione castitatis. Nam bene serpens atteritur, si sic gula restringitur, vt libidinosi motus corporis omnis violẽtia minuatur. Naꝫ motus illicitus carni, cũ diu ipsa caro est, tolli non põt, violentia mouendi tolli põt. Non quidẽ tolli põt carni, cp lex carnis mẽbra non moueat; sed tñ tolli põt carni violentia motionis; vt relinquatur ei motus, sed eidẽ motui oĩs delectationis obscęnitas auferat; & simplex motus ille sit, in quo aliqua libidinis turpitudo non fit. Bene ergo alĳ in fugã versi perhibentur; qꝛ cũ abstinentes quosq; diuina gratia perfecte remunerat, a corporalibus eoꝝ motibus omniuꝫ obscęnitatũ aculeos tollit; sed eis ipsos motus naturales deserit, vt tentari semper possint, vinci nunq; possint; dum id deserit, quod eis valde displicet, sed sic debilitat, qõ deserit, vt prævalere victoribus non pmittat. Ammonitas quippe pcusserat, qui dicebat. Castigo corpus meũ & seruituti subĳcio, ne aliĳs prædicans reprobus efficiar. Interfectis ẽt alĳs, fugitiuos interficere non poterat, qꝛ deplorat, dicens. Video aliam legẽ in mẽbris meis repugnantẽ legi mentis meę. Item quia debilitatos videbat, quos remanserant, dicit. Nulla creatura poterit nos separare a charitate Christi. Quid est ergo, cp deplorat legẽ in esse mẽbris, legi mentis repugnantẽ, si extinctis alĳs, alĳ in fugã versi sunt; nisi qꝛ perfecti viri hoc ipsum, cp simplices motus carnis cõtra voluntatem sustinent, vehementer dolent? Vellent quippe sic manere in carne, vt cõtra mentis voluntatẽ, de carne nulla sustinerent. Quod quidẽ, qꝛ impossibile est, præmisit, dicens. Velle adiacet mihi, posse autẽ non inuenio. Non. n. qõ volo bonũ, hoc ago; sed quod odi, malũ illud facio. Quasi dicat. Vellem esse in carne, nõ ea perfectione, qua perfectus in carne perfectus est, sed

I. Ad corin. 9.

Ad Roma. 7.

Ad Roma. 8.

ſicut Angeli Dei in cœlo. Sed hoc poſſe non inueniõs, q; quãdiu mors peccati abſorpta in futura reſurrectione non fuerit; illud, qõ in me peccatũ inhabitat, mouet me contra me. Sed ꝙ extingui peccatũ non poteſt, effugari poteſt. Motus quippe carnis quaſi in fugã vertitur, dũ ipſa bene ieiunando caſtigatur. Tanto.n.rarius, ac difficilius ſe contra ſpiritũ erigit; quãto ſibi eam ꝓſidens ſpiritus per extenuationẽ ſubdit; cum ſic eã domat, vt tarde ſuperbiat, cito ꝙuieſcat. Sed ſubtiliter eſt intuendũ, qõ dr; VT non relinquerentur duo pariter.) Duo quidẽ remanent, ſed pariter non remanent. Duo quidẽ ſunt, cogitatio immunda, & naturalis motus carnis. Ad ſanctorũ quidem cõflictum aliqñ immunda cogitatio prꝫuenit, aliqñ inſurgentẽ ſibi ſentiunt legem carnis cõtra legẽ mentis; ſed qui victores iam ſunt, hoſtes in fugã verſos non timent, ſi iterũ ad pugnã redeunt; quia cum eis pariter pugnare nõ poſſunt. Nam cum praua cogitatio obuiat, prius eam abijciunt, q̃ de eius ſuggeſtione caro moueatur. Et cum carnis lex mẽbra cõmonet, lex mentis turpẽ motum turpia cogitando nequaq̃ fouent, & dum alter abijcit, alterius pugnã nequaq̃ ſentit. Bene ergo de electo; perfecta victoria dr, q: DISPERSI ſunt alij, vt duo pariter ex eis non ſint relicti; q: per maceration em corporis in tantũ proficiunt culmen perfectionis, vt ab eis quicqd a carne, quicqd a mente ingeritur, leuiter ſuperetur, dum cõuenire in pugnã non finitur. Et hæc quidem victoria de oĩbus ſenſibus corporis electi percipiunt, qui obſidentẽ Naas ſibi ſubijcere per abſtinentiæ virtutẽ poſſunt. Nam refecta caro, & impinguata ad lapſum linguæ, oculo;, auditus, olfatus, & tactus facilis eſt. Dum ergo illiciti corporaliu; ſenſuũ motus a gulæ vitio, ad mentis pugnam deducuntur, quaſi Ammon populus, Naas regẽ ad Iſraelitarũ obſidionẽ comitatur. Sed dum Naas perfecte vincitur, Ammon & extinguit ex parte, & ex parte ſic in fugã vertitur, vt ex eo duo pariter nõ inueniantur, quia dũ per abſtinentiã

corpus atterimus, innumeros noſtro; ſenſuum illicitos motus eneruamus, & quos oino eradicare non poſſumus, quaſi debiles effugamus. Ex qbus duo pariter nobis in pugnã non remanent, q: in oblectatione alicuius ſenſus corporei, non piungimus ſenſum mẽtis. Nã ſæpe oculis aſpicimus, ſæpe audimus auribus, ſæpe tactu, ſæpe olfatu percipimus, quæ carnalẽ animum trahere ad illicitu; amorẽ poſſunt, ſed noſtrã perfecte carnẽ macerando victores ſumus, q: duos pariter de victis aduerſarijs nõ videmus. Concupiſcenda quidẽ tunc cernimus, ſed oculorũ motibus appetitũ animæ cõiungere deuitamus. Sæpe etiã cordi cogitatio illicita obuiat, ſed victor ſerpentis, fugitiuũ motum ſuum, quẽ attendit, ſoluz inuenit. Ad ea.n.quæ corde accidenter cogitat, aliquez de ſenſibus corporis per motum illicitũ nequaq̃ leuat. Tales quippe ſunt, quos Propheta miratur, dicẽs. Qui ſunt iſti, qui vt nubes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras ſuas? Quaſi.n.colũbæ ad feneſtras ſuas ſunt, qui cõcupiſcenda reſpiciunt, ſed ſimplicitatẽ mundi cordis cõcupiſcendo non perdunt, q: vident quæ appetant, ſed illicite appetere, qõ cernunt, vitant. Ad hanc ꝓfecto victoriam q: prædicato; noſtrorũ exhortatione proficimus, bene per Saul Ammonitarũ populus deuictus, & cæſus eſſe memoratur. Quorũ profecto bella non vniformia, ſed diuerſa ſunt. Nam aliqñ occultos aduerſarios potẽter opprimunt, aliqñ falſos fratres ſapienter ferunt. Illos intus magna virtute domant, iſtos foris mira patientia tolerant. Intus per imenſa certamina magnorũ triumphorũ gloria inſignes ſunt, ſed foris in cõparabilibus tantæ manſuetudinis ſuæ titulis adornantur. Qui ergo interne victoriæ narrationẽ cognouimus, qualiter et foris vincant, audiamus. Nam ſequitur. ET ait populus ad Samuelem. Quis eſt, qui dixit Saul non regnabit ſuper nos, date viros, & interficiemus eos. Et ait Saul. Non occidetur quiſq̃ in die hac, q: fecit Dñs ſalutem in Iſrael.) Ad Samuelẽ quippe Dominus ſuperius dixerat, non te

Sup.8. abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. De Saul autē
Sup.10. paulo ante dictum est, q; despexerūt eum, & nō attulerunt ei munera. Sed ille abiectus, iste despectus, cæsis iā hostibus p̄secuta victoria, vociferantē populū audiuit. Date nobis viros, & interficiemus eos. Posset qdē vterq; non interficiendo, sed p̄sentiendo de inimicis vendicatis sed ēt qui abiectus fuerat Propheta loquitur, rex despectus fauet dicenti, NON occidetur quisq;; q; sancti prædicatores nostri maiori victoria coronātur, cum aduersa proximoꝝ tolerant, q̄; cum foris hostes expugnāt.
Prouer. 16. Vnde & vera sapientia in Salomone loquitur, dicens. Melior est sapiens viro forti. Sed notandū, q̄ dī in die hac. In die quidē victoriæ suę occidere appetit; qui eos, quos claritate virtutū ad amorē Dei pertrahit, ad nocēdum alijs accēdit. Vel in die victoriæ occidit; q; ea luce charitatis, qua in venerationē prædicatoris adducitur;
1. Ioā. 3. ad odia eidē doctori detrahentiū excitatur. Qui enim odit fratrē suum homicida est. Quia enim de doctrina boni pastoris sic adiuuandi sunt boni, vt tolerentē malis causa, qua nemo occidēdus sit, bene subiungit. QVIA (inquit) hodie fecit Dūs salutē in Israel.) sequitur. DIXIT autē Samuel ad populū. Venite eamus in Galgala, & innouemus ibi regnū. Et perrexit omnis populus in Galgala, & fecere ibi regem Saul corā Domino.) Si ergo omnia eo modo, quo superius in ordinādo rege fiunt, ad sanctæ ecclesiæ morē deducimus; magna subtilitate eius rectores ordinantur. Prius quippe Propheta rex eligendus ostensus est, deinde quæsitus, quasi incognitus; postea etiā sorte inuentus, domi absconditus, reuelatus a Domino, inde a populo sublatus, & in regiæ dignitatē ab omnibus receptus est. Quid est ergo q̄ ad huc in Galgala tenditur, vt illic regnum innouetur? Sed magna discretione rex quæritur, & inuenitur; quia altissima sunt ecclesiarum negotia, quæ si infirmi, & imperiti suscipiunt, ipsa rērū magnitudine deprimuntur. Attente ergo, & subtilissima inuestigatione perquiritur, qui tanto culmini præferatur. Qui profecto valde prædicādus est, non cum quærentiū iudicio cōstituitur; sed quādo in ipsa dispositione summi ministerij strenuus inuenitur. Bene ergo iam triūphante cōstituto rege dī, PERREXERVNT in Galgala, & fecerunt ibi regē Saul coram Dño;) q; cum p̄dicatoris fortitudo cognoscitur, in auditoꝝ suoꝝ mentibus honorat. In Galgala quidē. i. rotam imus, quādo per sacrū eloquium doctoris nostri operationē discutimus, & eum illic corā Dño regem facimus; q; quē probabilē cernimus, dignū esse tanto culmine iudicamus. Prius ergo dī Saul a populo electus, ad extremū rex in Galgala cōstitutus corā Dño, q; licet multa p̄filij grauitate in sancta ecclesia pastor eligatur, vtrū sit merito, qō est ordine, nō cognoscit, nisi cū operum fortitudine declarat. Dicatur ergo nō de alio, sed de eo alio, qui magna victoria claruit, PERrexit oīs populus in Galgala, & fecerūt ibi regē Saul coram Dño,) vt dignitas summi pōtificis non p̄stet in ambitione culminis, sed in summa virtutis. Et in Galgala quidē itur, vt iudicare de summo loco non audeat, cui scripturæ sacræ absconditæ sunt p̄cepta. Et corā Dño rex cōstituitur, q; tūc doctor subiectoꝝ suoꝝ deuotione colit, cū ipsi accepta eius vitā oīpotenti Dño recognoscūt. De ipsa aūt cognitione vitę, & doctrinæ pastoris sui, q; sæpe nō sibi, sed melioribus credit, bene dī populus in Galgala regē corā Dño p̄stituisse, sed idē populus in Galgala monente Samuele prexisse. EAMVS (inquit) in Galgala, & innouemus ibi regnū.) Regnū quippe innouat, q; dū electus p̄dicator in magna virtute cōspicitur, ei noua, & recenti deuotione auditorū corda submittuntur. Vnde quasi ostēsa regis victoria regnū innouatur, qñ cognita magna puersatione doctoris, ipsa subditoꝝ corda splendorē nouæ deuotionis accipiūt, & per eius exēplum ad proposituū magnæ virtutis excitātur. Sed iam qui in vno interno⁊ prælio triūphos aspeximus, in altero iaꝝ pacis tempora mirabili æquitate decursa videamus.

Caput II.

DIXIT autem Samuel ad vniuersum Israel. Ecce audiui vocem vestrā iuxta oīa. quæ locuti estis ad me, & constitui super vos regē, & nunc rex graditur ante vos, ego autem senui, & incanui. Porro filij mei vobiscū sunt, itaq; conuersatus coram vobis ab adolescentia mea vsq; ad diem hanc, ecce præsto sum. Loquimini de me coram Dño, & coram Christo eius, vtrū bouem cuiusq; tulerim, aut asinū. Si quēpiam calumniatus sum, si oppressi aliquem, si de manu cuiusq; munus accepi, contemnā illud hodie restituāq; vobis.) Cum reprobi pastores p̄sunt, principale eis propositū est in rapina subditorum. Quia. n. æternorū bonorū abundantiā aspicere nesciunt, quo præsentia ardentius cōcupiscunt, eo auidius oblata recipiunt, non oblata, violenter tollunt. Innocentibus insidiantur, debiles opprimūt, munera accipiunt, iuraq; peruertunt. De his pastoribus per Prophetam Dñs Iudææ improperat, dicēs. Pastores tui lupi vespere, non relinquētes in mane. Calūniatores innocentium pariter & oppressores debiliū, item percutit, dicens. Si quis nō dederit in ore eoū quippiam, sanctificant super illum bellū. Quapropter nox eis pro visione erit, & tenebræ pro diuinatione. Nam dum iniquitatē cognoscunt, quā faciunt, per audaciam nequissimi operis, cadunt in cæcitatē cordis, vt per amorē lucem veritatis vltra non videāt, per quā a prauitate resipiscant. Itē munerū acceptionē reprehendit Esaias, dicēs. Oēs diligūt munera sequunt retributiones. Sanctus ergo vir dū innocētiæ suæ simplicitatē ostēdit, qua meritorū altitudine fuerit subli mis apparuit. Q̄ quidē virtutis p̄coniū in eo vno ostēdit, vt oībus electis doctoribus eadē bonitatis p̄formitas ostendatur. Vitæ quidē innocentiā pro nobis habemus, sed p̄lationis culmen pro alijs, non pro nobis ascendimus. Per innocentiæ bonū ad æternā patriam tendi-

Soph. 3.

Mich. 3

Esa. 1.

mus, per altitudinē prælationis in aliorū custodia vigilamus. In illa virtute securi sumus, istā vero celsitudinem cum magno metu possidemus, q; qui nostrorū operum rationē reddere vehemēter expauescimus, de eo, q̄ alijs præsumus, Deo reddere rationē debemus. Si ergo electi viri volente Deo ēt prelationis culmen inuiti p̄scendūt, volente Deo idem culmen deuotius deserunt. Sanctus ergo vir dicit. ECCE audiui vocem vestrā, & cōstitui super vos regē, & nunc rex graditur ante vos, ego autē senui, & incanui, porro filij mei vobiscum sunt.) Quasi alijs vocibus dicat. Quia nō pro me, sed pro vobis præfui, dignitatē, quā tenui, libenter alij dedi. In eadem dignitate iam senui, & tū longus vsus p̄eminendi, quē tenui, obligatū me in sui ambitione nō tenuit. Quid ergo est, q̄ ait FILII mei vobiscū sunt,) nisi q; in sanctis viris magna vis spūalis amoris est, qua filijs ad culmen nascentibus, ius auferunt successionis? Sed qui summa ordinis tam quietus deserit, qualis in eodē culmine mā serit ostendit. Quia. n. rapinæ violentiā non exercuit, dicit. LOQVIMINI de me coram Dño, & coram Christo eius, vtrū bouem cuiusq; tulerim, aut asinum.) Item q; nulli nocendi occasionē quæsiuit, subiunxit, dicens. SI quēpiam calūniatus sum.) Itē q; debilibus grauis non fuit, dicit. SI oppressi aliquē.) Item q; de prælatione sua non terrena, sed cœlestia quæsiuit, dicit. SI de manu cuiusq; munus accepi, & cōtemnam illud hodie, restituāq; vobis.) Quia vero in tanto cōtemptu rerum ab oībus notus extiterat, sequitur. ET dixerunt non es calūniatus, neq; oppressisti, neq; tulisti de manu alicuius quippiā. Dixitq; ad eos, testis mihi Dñs aduersus vos, & testis Christus eius in die hac, q; non inuenistis in manu mea quippiā. Et dixerunt. Testis. Ipse vero adhuc subdit, dicens. Dñs, qui fecit Moysen, & Aaron, & eduxit patres nostros de terra Aegypti ipse testis est.) Quo in loco notandū est, q; bona, quę fecit vir sanctus, non dixit, mala vero, quæ non fecit, exposuit, vt silendo

ad æterna lucra bona seruaret, & loquendo odorẽ bonæ opinionis non perderet. Paulus vero loquitur, dicens. 2. Ad corin. 3. Christi bonus odor sumus in omni loco. Ipse ét quosdã redarguens, ait. Nomẽ Dei per vos blasphematur inter Ad ro. 2 gentes. Hinc item discipulũ admonet, dicens. Oportet 1. Ad Timo. 3. etiam episcopũ bonum testimoniũ habere ab ijs, qui foris sunt. Dum ergo mala se tam caute vitasse asseruit, & ingentia bona, quæ fecit, siluit; aperte vir beatus ostendit, in quãto culmine virtutũ stetit, dum mala reprobando, ad electoꝝ exẽplum odorẽ seruauit bonæ opinionis, & occultando virtutũ opera, præmia custodiuit æternæ retributionis. Sed notandũ, qꝛ cum Dñm testem suæ innocentiæ assereret, ipsum Dominũ fecisse Moysen & Aaron dixit. Quid est hoc aliud, nisi qꝛ & virtutis suæ culmẽ ostendit, sed in tanto culmine solus apparere noluit. Quasi latentibus sensibus dicat. In tanta animi virtute mirandus non sum, qꝛ in ea solus nõ sum. Cõtemptum rerũ in munere virtutis habeo, sed hunc in intentione vanæ laudis nõ habeo; in quo me valde meliores, atq; sublimiores cerno. Et qꝛ ipsuꝫ Moysen, & Aarõ Dñm fecisse asseruit, tale est itẽ, ac si dicat. Quod mala tam fortiter cauere potui, illius debet gratiæ adscribi, qui Moysen, & Aaron tales fecit. Sed ad qd sanctus vir ista præmiserit, ostendit; qꝛ subintulit, dicẽs. NVNC ergo state, & iudicio ꝓtendã aduersus vos corã Dño de oĩbus misericordijs, quas fecit vobiscũ, & cũ patribus vestris.) Ordo summæ rationis est, vt qui bona agere nõ curat, mala in alijs nequaquã reprehendat. Sanctus ergo vir prius mala se vitasse caute asseruit, deinde ad reprehensionẽ alioꝝ prosilijt; vt electi ꝑdicatoris mores insinuet, qui ꝑdicationis fructũ bene ferre non ꝑualet, nisi cum id, qõ de æternitate lucidũ prædicat, splendida ét cõuersatione demõstrat. Dicit ergo NVNC state & iudicio contendam aduersus vos de oĩbus misericordijs Dñi.) Stare quidẽ auditoribus est, intentionẽ mentis ad verbũ prædicatoris erigere. Merito ergo stare præcipiuntur, qꝛ

doctor nihil exhortando proficit, si auditor mentem ad ea, quæ loquitur nõ intendit. Easdẽ misericordias enumerans, ait. QVOMODO ingressus est Iacob in Aegyptũ, & exclamauerũt patres nostri ad Dñm, & misit Dñs Moysen, & Aaron; & eduxit patres nostros ex Aegypto, & collocauit eos in loco hoc. Et qꝛ obliti sunt Dñi Dei sui, tradidit eos in manu Sisare magistri militiæ Assur, & in manus Philistinoꝝ; & regis Moab; & pugnauerũt aduersus vos. Postea clamauere ad Dñm & dixere. Peccauimus, qꝛ dereliqmus Dñm, & seruiuimus Baalim, & Astaroth; nũc ergo erue nos de manu Philistinorũ, & seruiemus tibi; & misit Dñs Ieroboal, & Barach, & Iepte, & Samuel, & eruit vos de manu inimicoꝝ vrꝛ p circuitũ, & habitastis ꝓfidẽter.) Has quidẽ misericordias factas ꝑm historiã idcirco cõmemorat, vt in eo, qꝛ regẽ petijt, reũ se corã Dño populus agnoscat. Nã qui ad oia pericula submouẽda Dñm ꝑsentẽ habuit, hoiem super se regẽ necessariũ non habuit. Ipsam aũt præsentiã Dñi ꝑ impẽsas misericordias oñdit, dũ de manu Aegyptioꝝ per Moysen, & Aaron, & de manu Sisare, & Philistinoꝝ, & de manu regis Moab per Ieroboal, Barach, & Iepte, & a Samuele eos liberatos asseruit. Quo in loco valde quærendũ est, cur petitio, qua rex petitur, taꝫ districte & reprehendit, & ipsa diuinę misericordiæ auxilia populo Dei per ꝓlatos hoies impensa esse doceãtur. Qua in re quid respondendũ est, nisi qꝛ valde diuersa est ꝓlatio regum a ꝓlatione iudicũ? Isti quidẽ vt pares ꝑsunt, illi vero in potestate ꝑeminendi arrogantiã exhibent dñationis. Isti innocẽtiæ suæ testimoniũ corã Dño, & omni populo cõmendant; qꝛ nec aliquẽ opprimunt, nec alienũ aliquid in suis vsibus tollunt; illi vero nõ solum ꝓpria subditis auferũt, sed ét ipsas subditoꝝ personas onere seruitutis premũt. Subdẽs ergo ait. VIDENTES aũt qꝛ Naas ascẽderet, & pugnaret aduersus vos. Nequaq; dixistis. Sed rex erit super nos; cum Dñs regnaret in vobis.) Quasi dicat. Ad hoc vobis hoiem elegistis, ad qõ

Deum habere solebatis. Quem nimirũ locum si spiri-
tualiter discutere volumus, hoc ex eo colligitur; q̃ a quib⁹
carnalem sibi præesse expetunt, diuinã gratiam a se re-
pellunt. Nam dum humilium doctor⁹ exemplo viuũt,
velut ab Aegypto liberantur; quia caliginem mundani
amoris toto desyderio fugiunt. Quia etiam omniũ vi-
tior⁹ tyrãnidem eorũ doctrina euadunt, velut de manu
Sisare Philistinor⁹, & regis Moab missis ducibus libera-
tur. In quibus Deus iam solus opotens regnat; q̃ dum
humiles pastores foris imitantur, regnantis inter se diui-
nitatis amorẽ gratanter excipiũt. Dicat ergo Propheta,
DIXISTIS mihi. Nequaq̃, sed rex erit sup nos, cuꝫ
Dñs regnaret in vobis;) vt ostendat, q̃ qui carnalibus
se imitando subijciunt, diuinæ gratiæ dignitatẽ perdũt.
Notandum etiã, q̃ Propheta Samuel per virtutẽ humi-
litatis vbiq; se electis ostendit in norma rectitudinis. Nã
cum Israeliticæ plebis liberationẽ assereret, nõ ait. MI-
SIT Dñs Iepte & me, sed Iepte & Samuel; & eruit vos
de manu inimicor⁹ vestror⁹.) Se quidem quasi alium
nominauit, vt virtus liberationis nõ adscriberetur pso-
missi; sed gratiæ mittentis Dei. MISIT (inquit) Dñs
Samuel, & eruit vos.) Quasi dicat. Quẽ voluit missũ,
& per quẽ voluit fecit. Et fortasse de se quasi de alio lo-
quitur, q̃ nõ ipse est, qui per seipsum loquitur; sed Spi-
ritus Sanctus. Et q̃ permissione Dei iam rege ꝓstituto,
vir Dñi ista loquebatur, ad hoc ꝓfecto loquebatur, vt
regem, & populũ ad Dei cultum dirigeret, nõ vt ipsam
dignitatem regiam euacuaret. Vnde & subiungens, ait.
NVNC præsto est rex vester, quẽ elegistis, & petistis.
Ecce dedit Deus vester vobis regẽ, si timueritis Deum, &
seruieritis ei, & audieritis vocẽ eius, & nõ exasperaueritis
os Dñi, eritis & vos, & rex vester, qui imperat vobis, se-
quentes Dñm Deum vestrũ. Si aũt non exaudieritis vo-
cem Dñi; sed exasperaueritis sermones eius, erit manus
Dñi super vos, & super patres vestros.) Hæc profecto
non mystica, sed historica sunt in oĩbus. Nam vbi ꝓlatis

& subditi reprobã vitam ducunt, diuinæ vltionis pœnã
pariter subeunt. Sed q̃ sepatim dicuntur bona, sepatim
mala illa, pro quibus manus Dñi super eos futura prædi-
citur, subtilius cõsyderanda sunt. Quid est ergo, qõ ait.
SI timueritis Dñm, & seruieritis ei;) nisi q̃ pleriq; diui-
næ districtionis iudicia metuunt, & tñ praua agere non
desistunt. Pauenti quidẽ corde futura iudicia cogitant,
sed præsenti voluptate deuicti, mala cõmittere nequaq̃
vitant. Bene ergo post timorẽ Dñi, eius seruitia memo-
rantur; q̃ ille solus timor ꝓbabilis est, qui dum mentem
concutit, ad boni operis studiuꝫ trahit. Item q̃ nõnulli
sunt, qui per timorẽ Dñi quædã mala respuunt, aliqua
bona agunt; & tñ nec mala pleniter deserunt, nec bona
sufficienter operantur; adiungitur. ET audieritis vocẽ
eius.) Qui vocem Dñi audit, & bona pleniter agit, &
mala penitus deserit. Eadẽ vero bona opera in delecta-
tione suauitatis habenda sunt, non in æstimatione aspe-
ritatis. Nam quibus semp dura, & aspera videntur, quæ
a Dño ꝓcipiuntur, paulatim decidũt & deficiunt. Hinc
enim per semetipsũ veritas dicit. Iugum.n. meũ suaue Mat. 11.
est, & onus meum leue. Hinc Ioãnes ait. Mandata eius 1. Ioã. 5.
grauia nõ sunt. Grauia quippe nõ sunt electis, q̃ dum
æternæ vitæ gloriã magno desyderio appetunt, ꝓcepta
Euangelica gratanter ferunt. Potest & os Dñi prædicatio
perfectæ charitatis intelligi. Quasi.n. oris sui blandimẽ-
ta volebat ostendere, cũ dicebat. Hoc est præceptũ meũ Idẽ. 15.
vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos. Hoc quippe ꝓceptuꝫ
Dñi, hoc iugum est diuinæ suauitatis. Quid.n. leuius,
aut vnq̃ gratius, q̃ amor fertur? Quid præterea graue,
non leuiter tolerat, qui amat. Quicqd.n. diligitur, cum
magna deuotione portatur. Quia ergo vinculũ perfe-
ctionis est charitas Dei, & proximi, bene in vltimo loco
Propheta denuntiat, dicens. SI non exasperaueritis os
Dñi, eritis & vos, & rex qui imperat vobis sequẽtes Do-
minum Deum vestrũ.) Quasi dicat, tunc bene diuinã
voluntatẽ perficitis si & cõtemptum prauitatis, & boni

operis studiũ in diuina charitate solidatis. Tũc ad summam æternæ vitæ beatitudinẽ bene post Redẽptorem curritis, si ea, quæ carnalibus aspera sunt p̃cepta charitatis, vsq; ad vitæ finem cum iucũditate deducitis. Sed q; infirmis, & carnalibus loquebatur, subsequenter denuntians, ait. SI non audieritis vocem Dñi, sed exasperaueritis sermonẽ eius; erit manus Dñi super vos, & super patres vestros.) Manus diuinæ est seueritas vltionis. Quæ profecto manus super filios, & patres extenditur; cum diuini contẽptus merito, & reprobi plati, & subditi puniuntur. Eadẽ quoq; manus ad vltionẽ extenditur, cum vox Dñi non auditur, cum eius sermones exasperantur; q; ij, qui diuina mandata quasi dura, & importabilia respuunt, intolerabili pœnæ onere in futuro deprimuntur. Stulta quippe audacia hoĩs vnde ad modicus subire ea, quæ sibi videntur aspera, refugit; inde se asperioribus in æternũ subdit. Nam si sapienter seperet, hoc sibi, quod displicet, suaderet; vt per dura, & aspera huius breuissimi tẽporis, dura, & aspera euaderet futuræ damnationis. Hæc profecto dura corda carnaliũ velociter audiunt, sed per salubre p̃silium facile molliri nõ possunt. Bene ergo subiungitur. SED & nũc state, & videte rem istam grandẽ, quã facturus est Dñs in cõspectu vestro. Nunqd non messis tritici est hodie? Inuocabo Dñm, & dabit voces, & pluuias; & scietis & videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu Dñi petentes super vos regẽ.) Quia tã attente, & totiens ista petitio regis reprehendit, hoc electis insinuat; q; qui ad culmen sanctæ ecclesiæ carnales p̃uehunt, grauissima peccati obligatione retinẽtur. Nã peccata reliqua singularis pœnæ meritũ obtinent, qui vero carnales p̃positũ constituũt, tot incurrit pœnarum merita, quot ille fidelibus subditis præbet prauitatis exempla. Sed graue pondus criminis deponi non põt, nisi austeritate magnæ cõpunctionis. Cõpunctionis aũt gratia menti nõ infunditur, nisi prius ipsa ei peccati magnitudo monstretur. Prophera ergo

Dñi

Dñi vt ad cõgrue pœnitentiæ fructũ peccantẽ populũ prouocaret, per mirabilẽ motũ aeris, ei insinuat magnũ peccatũ transgressionis. In mense aũt tritici, pluuiæ, & tonitrua in illa regione non fiunt. Bene aũt subsequenter adiunctũ est. CLAMAVIT Samuel ad Dñm, & dedit Dñs voces, & pluuias in die illa; & timuit oĩs populus nimis Dñm, & Samuelẽ. Dixitq; vniuersus populus ad Samuelẽ. Ora pro seruis tuis ad Dñm Deum tuũ; vt non moriantur. Addidimus. n. vniuersis malis nostris, vt peteremus nobis regẽ.) Quod sane si ad vestra tẽpora deducimus, vt populus ad cognitionẽ peccatoꝝ veniat, p̃dicatores pro eis ad Deũ clamant; q; fidelium salutẽ magnis desyderijs flagitant. Clamare quidẽ prædicatoribus est, electoꝝ salutem magna deuotione postulare. Ad quoꝝ clamorẽ Dñs vocem dat; q; peccatoꝝ corda excitat, vt prauitatis suæ nequitiam recognoscant. Dat pluuias; q; excitata corda per infusionẽ supernæ gratiæ adiuuat, vt non soluꝫ deserat mala quisq;, quæ fecit; sed etiã bona fortiter agat, quæ appetit. Sed hoc in die messis tritici fieri dicitur, vt virtus miraculi designeẽ. Non est quidẽ minus miraculuꝫ imutatio cordis, q̃ perturbatio aeris. Nõ minus miraculũ est arentia corda reuiuiscere, q̃ æstiuis ardoribus inusitato more pluuias inundare. Maius quippe miraculũ est, intimo sonitu insensibilem mentem cõcutere, q̃ collisis per ventum nubibus, tonitruus insonare. Sed rectus ordo p̃uersionis ostenditur, in ordinata positione verboꝝ. Nã dicit. DEDIT Dñs voces, & pluuias, & timuit oĩs populus nimis Dñm, & Samuelẽ.) Ordinatissima quippe p̃uersione cũ maluꝫ deseritur, bonũ in mente propagatur, cum cõuersi mens quasi per pluuiam bonũ semen nutrit, & se Deo, & hominibus per obedientiæ virtutẽ subdit. Bene ergo dicit. TIMVIT oĩs populus Dñm & Samuelẽ,) q; qui summi spiritus aduentũ suscipit, & mala deserit, & bona apprehendit, & sic Deo subditur, vt pro Deo ẽt hoĩbus substernatur. Et q; præsumptionẽ in ipsa obediẽtiæ vir-

EE

tute non habent, dicunt, ORA pro seruis tuis ad Dominũ, vt non moriamur.) Cum spũs vitæ sementi infundit, protinus eã ad mortis pauorẽ erigit, q̃ magisterium eiusdẽ spiritus est, vt timendo mens agat, ne qđ ibi mer inueniat; sed sancti viri pro eis orãtes exaudiri possunt, qui & occulta peccata cordis per humilitatẽ reuelant p̃fessionis. Vnde & subditur. ADDIDIMVS enim vniuersis malis nostris, vt peteremus nobis regẽ.) Quia vero hæc satis iam exponendo ventilata sunt, sequentia videamus. DIXIT aũt Samuel. Nolite timere. Vos fecistis vniuersum malũ hoc. Verũtñ nolite recedere a tergo Dñi.) Pœnitentis mens tũc bene dirigitur, si diuina iudicia metuat, & Dei oipotentis misera-tione p̃fidat. Timor quidẽ sine spe in desperationẽ præcipitat, sed cum spei cõiungitur, salutẽ mentis operatur. Quare & summo studio inuigilare optimus doctor debet, vt peccantẽ terreat, & territũ ad veniæ spẽ reducat, quatenus per metũ peccare definat, & per spẽ impetrãdæ indulgentiæ diuinæ misericordiæ portum quærat. Territos ergo subditos ad spei virtutẽ Samuel erigens, dicit. VOS fecistis vniuersum malũ hoc, verũtamen nolite recedere a tergo Dñi.) Quasi dicat. Si peccare definitis, ad obtinẽdam cõmissoꝝ veniam, peruenire citius potestis. NOLITE ergo recedere a tergo Dñi.)

Luc.1. 3.Regũ 17. Psal.67

De iusti laude p̃mittitur, Præibis. n. ante faciẽ Domini, parare vias eius. Hinc Helias ait. Viuit Dñs in cuius cõspectu sto. Hinc Psalmista dicit. Exultent iusti in cõspectu Dei. In cõspectu quidem Dñi, vel ante Dñm stare est, testimonio bonæ p̃scientiæ de amore p̃ditoris præsumere. Stant quidem in cõspectu eius, qui ex merito magnæ actionis, de superna cõditoris sui gratia securi sunt. Peccatores aũt cum mala cõmittunt, a facie Dñi fugiũt, sed cum redire pœnitẽdo deliberant, quasi post tergum Dñi sunt, q̃ & discedere longius nolunt, & tñ præsumere

Luc.7.

de Deo quasi amici non possunt. Hinc est, q̃ peccatrix mulier retro stetisse dr, vt pedes Dñi deosculari mereret.

Retro etiaꝫ illa stetit, quæ fimbrias eius tetigit, & a fluxu sanguinis sui curari meruit. Retro quidẽ stat pro verecũdia peccati, sed tangit per virtutem spei. Quia ergo pro cõmissis iniqtatibus semper erubescere debemus, & in quibus cõfundimur deuitare, Samuel peccatoribus imperat, vt a tergo Dñi nõ recedant. Sed q̃ non sufficit cõuerso peccatori, vt peccata non agat, subsequẽter adiunxit. ET seruite Dño in omni corde vestro.) Tũc nãq; promereri veniaꝫ possumus, si peccare desinimus, & bonis operibus inhæremus. In omni etenim corde Domino seruire est, peccandi nullam in corde intentionẽ retinere. Omne quidẽ cor ad seruitium p̃ditoris inflectitur, quãdo sic bona agimus, vt mala per propositũ nulla teneamus. Quod & Propheta Dñi Samuel aperte insinuat, cũ subiungit. ET nolite declinare post vana, quę non proderũt vobis, neq; eruent vos, quia vana sunt.) Ad literam vana simulachra dæmonũ appellat. Nobis aũt vana illa hic accipienda sunt, quę cõcionator noster ostendit, dicens. Vanitas vanitatũ & oĩa vanitas. In cõparatione etenim æternoꝝ bonoꝝ, vana sunt oĩa, etiam bona tẽporalia. Quicqd. n. in hoc seculo lætũ, delectabile, sublime, aut prosperũ cernitur, vanũ profecto est; q̃ difficile habetur, & cito amittitur. Repente quidẽ alta seculi corruunt, pulchra trãseunt, læta, & prospera euanescunt. Nam cũ stare in his floribus suis mũdus blãdiens cernitur, repẽtina fortuna turbatur; aut festina, & oĩa de turbante morte p̃cluditur. Vana ergo sunt gaudia seculi, quæ quasi manentia blandiuntur; sed amatores suos, cito trãseundo, decipiũt. Dicat ergo Propheta Samuel. NOLITE declinare post vana, quę non proderunt vobis.) Quasi dicat. Stulte appetũtur bona seculi, quę ab appetitoribus suis nõ poterunt diutius teneri. Et notandum, q̃ de futuro dr, non p̃derunt vobis; q̃ nimirũ nunc p̃desse cernũtur, sed cũ in futuro pro eis puniri cœperint, nequaq̃ p̃sunt. Vnde & apte subdit. NEQVE eruent vos, quia vana sunt.) Quasi dicat. Idcirco vos

tunc non adiuuant, q; cũ mundo deficiunt; & post secu
lum non habentur. Multũ quidẽ seculi bona durant, si
cum amatore vsq; ad extremũ vitæ peruenĩut. Post se-
culum ergo non ꝓsunt, quæ finẽ vitæ transire non pos
sunt. In hac quidẽ vita suos amatores peccatis obligãt,
sed tunc nõ eruent, vbi quidẽ per meritum sunt; sed per
auxilium nõ sunt. Q ua in re caute notandũ est, quia eis
temporalia bona non proderũt, qui post hæc declinare
perhibentur. Post bona etenim tẽporis declinare est, in
eo; appetitũ defluere; amorem illo; diuino amori præ
ferre. Merito ergo his vana non ꝓderunt, q; ea, eo ordi-
ne, quo cõdita sunt, habere noluere. Sed quo fructu va
na despiciantur, insinuat; dum subditur. E T nõ dere-
linquet Dñs populũ suum ꝓpter nomen suũ magnũ; si
q; iurauit Dñs, facere sibi populũ.) Magnũ malũ hæc
vana, post se declinãtibus, ingerunt; q; dum inordinate
terrena appetũt, a summo, & oĩpotenti Deo ad sustinẽ-
da futura tormenta deseruntur. His ergo, qui declinare
post vana prohibentur, merito Propheta repromittit, di
cens. N O N derelinquet Dñs populũ suum propter
nomẽ suum magnũ.) Q uia qui pro eius amore vana
despiciunt, a veris malis eruuntur; & ex fide ꝓmissionis,
mercedẽ accipiunt æternæ hæreditatis. Populũ quippe
suum Dñs facit, quẽ ad æternæ beatitudinis gaudia su-
stollit. Ibi quippe reuelata maiestatis suæ gloria, illi ꝑfi
det; quẽ in mundo ab amore vanitatis per occultã gra-
tiam assumptũ tenet. Iurare quidem Dño, repromittere
est. Eũq; populũ suum facere, Dñs iurat, qui non decli-
nat post vana; q; terrena despiciẽda sunt, vt æternæ hæ-
reditatis adipisci bona mereamur. Nec tamẽ ad ea posse
his meritis se ꝓduci aliq; credat, q; hic districte expssum
est. P R O P T E R nomen suum magnũ.) N on. n.
bonitate nostra, sed Dei fit; vt homo terrenus bonis cœ-
lestibus perfruatur. Donũ quippe Dei est, nõ ex nobis,
sequitur. A B S I T autẽ a me hoc peccatũ in Dño vt
cessem orare pro vobis.) Ille ista loquitur, cui superius

de ijs, quibus loquitur, Dñs ait. Non te abiecerũt, sed Supra. 8
me; ne regnẽ super eos. Ecce abijciẽ Propheta, & abiciẽ
tibus se loqtur, dicens. A B S I T a me hoc peccatũ in
Dño, vt cessem orare pro vobis.) Equidem si ſm legis
præceptum hoc discutitur, peccatũ non esset; si pro abij
cientibus se nõ oraret. Nam lex Moysi præcipit, dicens. Leuĩ. 19
Diliges proximũ tuum, & odio habebis inimicũ tuum.
Sed & qui Prophetã abijciebant, non amici, sed inimici
extiterant. Q uid est ergo, qõ dicit. A B S I T a me hoc
peccatũ,) nisi q; vir sanctus ad charitatis verticẽ subli-
matus, non solũ diligebat amicos; sed ipsos etiã ample-
ctebatur inimicos? Legis quidẽ veteris mandato instru
ctus, sed nouæ gratiæ fulgoribus illustratus, licentiã ve-
tustatis Euangelica perfectione reprehẽdit. Q uo nimi-
rum in facto, nos nobiscũ facere rõnes cogimur. Hinc. n.
per Euangeliũ iubetur. Diligite inimicos vestros, benefa Luc. 6.
cite ijs, qui oderunt vos. Q uãtum ergo nũc inimici dili
gendi sunt, cũ ꝑcipimur; si tunc amati potuere, cũ odio
haberi, iubebantur? Et q; non solũ orare pro eis, sed eos
erudire conabatur; subiungẽs, ait. E T docebo vos viã
bonã, & rectam.) Cur. n. viam diuini obsequij bonã di
cit, & rectã; cũ bona nõ sit, si nõ sit recta, nec recta si nõ
sit bona? Sed bona fuit via, qua populus ab Aegypto
ad terram ꝓmissionis ascendit, & tñ dum per eremũ cir-
cuiuit, recta nõ fuit. Bona ergo via est, qua ad supernã
patriam tenditur, recta, qua facile peruenitur. Via ergo
bona, & recta est, cũ ad religiosam vitam cõuertimur, di
uina obsequia cum instanti feruore magnæ deuotionis
exercemus. Vnde & bene eandẽ viã Samuel exponit,
dicens. I G I T V R seruite Dño, & timete eũ in veri-
tate, & ex toto corde vestro.) Hæc quidẽ via bona, &
recta est, q; ad ꝑternã vitam rendit, & velociter peruenit.
Per timorẽ quippe Dñi deuitantur mala; seruiendo ei,
eius mandata cõplentur. Cui nimirum in veritate seruĩ-
mus, qñ eius ꝑcepta pro sola superna retributione perfi
cimus. Nam qui de bono opere tẽporalem mercedem

expetit, Deo in veritate non seruit, quem falso ꝓposito in sua operatione non diligit. Qui aũt in veritate Deo seruire cupiunt, totũ cor in diuinis obsequijs ponere iubentur, vt sic, quæ Dei sunt, agant, vt in mente aliqd, qõ cõtra Deum sit, nõ retineant. Hæc ꝓfecto via nõ solum bona, sed recta est, qꝛ ad salutez tendit, & viatorẽ suum ad perfectionẽ velociter ducit. Velut. n. altera via terræ repromissionis ostẽditur, bona, quæ perducat, recta, quę diuerticulũ caueat. Per hanc quippe vnusquisq; tanto melius ad culmen virtutũ peruenit, quãto per negligentiarum circuitus non diuertit. Hæc quidem via recta in illa exprimitur, per quã Dominus filios Israel ducere ad terrã promissionis voluisse perhibetur. Voluit quippe illis labores deserti cõmittere, vt nobis post vnigeniti sui vestigia gradientibus, cursum tanti itineris leuiga-
Mat.19 ret. Non enim adhuc audire poterant. Si vis perfectus esse, vende, quæ habes, & da paupibus, & sequere me, & habebis thesaurũ in cœlo. Dũ. n. licentia rerũ temporalium vetus populus per diuersa discurreret, quasi per circuitũ laboris ad terrã promissionis cito duci non potuit. Vt ergo nobis nouæ vitæ viam Propheta insinuet, viã bonam, & rectam esse dicit, & Deũ metuere, & ei in veritate, & ex toto corde seruire, quia ad sublimitatẽ diuinæ gratiæ cito perueniunt, qui omnipotentẽ Deum & bono opere, & feruentibus desyderijs inquirere non desistunt. Et quia eundẽ populum ad audienda prædicationis verba per miraculũ attentum fecerat, subdit. VIDISTIS. enim magnifica, quę in nobis gesserit Dñs.) Quasi dicat. Ex ijs, q̃ vidistis, colligite, oĩpotentẽ Deum q̃; terribiliter metuere, q̃; deuote ei semper seruire debeatis. Quę ꝓfecto verba si ad nos trahere volumus, tanto nobis est, & venerabilius metuendum, & deuotius Deo seruiendũ, quãto in Redẽptore nostro mirabiliora perspeximus. Sed qꝛ qõ boni audiunt, audacter mali contemnunt, subiunxit, dicens. QVOD si perseueraueritis in malitia, & vos, & rex vester pariter peribitis.)

Caput III.

HILIVS vnius erat Saul cũ regnare cœpisset, duobus autẽ annis regnauit super Israel.) Superius cũ ordinandi regis negotiũ tractaretur, de eo, qui diuino iudicio ꝓferendus erat cæteris, dictum est, qꝛ erat electus, & bonus. Itez de eo iam electo in regnũ, & in medio populi statuto, Samuel ait. Certe videtis quẽ elegit Dominus, qm̃ non est ei similis in omni populo. De eodẽ item rege nunc dr̃, FILIVS vnius anni erat Saul,) vt dũ attente laudatur, a Dño bonus electus fuisse sentiatur. Cur ergo vnius anni esse dr̃, cum regnare cœpisset, nisi vt eius innocẽtia ꝓdicetur. Nam ad literã vnius anni qũo esse filius potuit, qui vniuerso populo ab humero, & sursum eminebat. Quod ergo ſm literã intelligi nón põt, intelligi per internæ intelligẽtiæ rationẽ debet. Vnius itaq; anni rex esse describitur, vt donũ pueritiæ in persona regis innocentiæ bonum signet. Vnde & Supra. 9

Supr. 10.

1. Ad co rin. 14.

eterni regni filijs iubetur. Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Quod certe & ecclesiarũ pastoribus ipsa veritas cõminatur, dicens. Nisi cõuersi fueritis Mat. 18 & efficiamini sicut paruuli, nõ intrabitis in regnũ cœlorum. De rege ergo, qui prius bonus, postea malus extitit dr̃, quia vnius anni fuit, cũ cœpit regnare, & duobus annis regnauit. Licet. n. multis annis regnauerit, illis solis regnare dr̃, in quibus innocens, & humilis fuisse phibetur. Nam postea superbus, & inobediens audiuit, qa proiecisti sermonem Dñi, proiecit te Dñs ne sis rex. Se Infra. 15 quidem a regno proiectũ cognouit, & tamen proiectus regnare non timuit. Quanta postea fortiter egerit? Sed ecce oĩa illa tẽpora ad regnũ ei deputata non sunt. Illo ergo solum tẽpore nos vixisse gaudeamus, quo innocẽter, & humiliter viximus. Nam illa tẽpora, quæ in seculi vanitate, & fluxa carnis vita cõsumpsimus, quasi pdita minime memorãtur. Sunt adhuc quoq;, qui adrapien-

dum culmen sanctæ ecclesiæ ingeruntur; de quibus per
Osee.8. Prophetã Dñs queritur, dicens. Regnauerunt & non ex me, principes extiterunt, & ego ignoraui. Qui nimirũ dum quædã fortiter agũt, rapinã inuasi culminis a Deo obliuioni traditã arbitrantur. Secũ sua opera numerant, & qõ præter Deũ agunt, a Deo remunerãdum putant. Qui certe, vt rectius ea, quę agũt, enumerent; Saul abiecti tot fortia facta numerent, quæ diuinus numerus nequaq; tenet. Dicat ergo Saul, DVO BVS annis regnauit super Israel;) vt de oĩbus sentiatur, q: qõ nobis viuimus mercede vacuatur, & nequiter pẽsẽ, nõ est veritas pẽminendi, sed temeritas puniendæ pſumptionis. Sed iam quid vnius anni rex fecerit audiamus. ET elegit Saul tria milia de Israel, & erant cum Saul duo milia in Magmas, & in monte Bethel, mille aũt cum Ionatha in Gabaa Beniamin.) Millenarius numerus q: centenario decies collecto pficitur, summã perfectionis insinuat. Qui ꝓfecto cũ ter repetitur, in eo electo: perfectiones variæ designãtur. Saul ergo tria milia virorũ de Israel elegit, q: ꝓdicator veritatis ad defensionẽ sanctæ ecclesiæ non infirmos & debiles, sed robustos & validos bellatores ducit. Tria quippe milia esse perhibẽtur, q: in summa pfectionis facie, virgines ꝓferunt; iuxta quos & cõtinentes, & veritatis defensores ponũt. Dum. n. exẽplo virginũ ad summã incorruptionis alios accendunt, dum cõtinentium vita alios a seculi corruptionibus auferunt, dum humilium debilitatẽ per auxilia potẽtium defendunt, contra hostes sanctæ ecclesiæ boni doctores quasi cum tribus electo: viroru3 milibus veniunt. Viri aũt dicuntur pro fortitudine, de Israel esse referũtur pro diuina contẽplatione. In summo. n. perfectionis numero contineri non põt, qui aut virtute caret magni operis, aut notitia internæ visionis. Quid est q; alij cum Saul, alij cum Ionatha ex electis viris esse perhibentur? Sed & ipsa loco: nomina in quibus esse dicũtur; mysterijs vacua credenda nõ sunt. Ionathas, qui filius regis esse de-

scribitur, & partem bellato: habet, eos ꝓfecto insinuat; qui in prædicationis ministerio doctorũ adiutores sunt. Filij quippe eo: sunt; q: veheméter eos diligunt, quo: ministerio Deo generantur. Sed parti bellato: pręsunt; q: sanctæ ecclesiæ curam gerunt, & exemplo alios, alios vero exhortationibus ad amorẽ virtutum prouehunt. Quasi enim magnus rex filium in exercitũ mittat, qui Corinthijs loquebatur, dicens. Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus charissimus, & fidelis in Dño; qui vos cõmonefaciat vias meas, quæ sunt in Christo Iesu, sicut in oĩbus ecclesijs sanctorũ doceo. Hinc item dicit. Cum venerit Timotheus, videte vt sine timore sit apud vos; opus enim Dñi operatur, sicut ego. Ionathas vero cum mille viris in Gabaa Beniamin esse dr, Saul autẽ cum duobus millibus in Magmas, & in monte Bethel. Gabaa (vt sæpe iam diximus) sublimis interpretat; Magmas humilitas, Bethel domus Dei, Saul petitio, Ionathas columbæ donum dr. Tria vero milia viro: electorũ de Israel, ad virgines, & cõtinentes, & veritatis defensores retulimus. Dum ergo colũbæ donu3 Ionathas dr, & in Gabaa. i. sublimi mille cum eo esse viri perhibẽtur; quid aliud, q; illos insinuat; qui lucidissimo virginitatis exẽplo, alijs præbent eiusdẽ normã pudoris. Bene autẽ columbæ donu3 institutor virginũ dicitur, quia in cõparabili gratia Spiritus Sancti efficitur; vt a manentibus in carne carnis corruptio nesciatur. Bene & in sublimi esse virgines dicuntur, q: qõ naturã humanã supergreditur, in altissimo virtutũ culmine situm est. Vnde & virgo ille dilectus Iesu locũ virginũ insinuans, ait. Vidi supra montẽ Syon agnum stantẽ, & cum eo centũ quadraginta milia, hãtia nomẽ eius, & nomẽ patris eius scriptũ in frontibus suis. Quos etiã ex luce propriæ cõuersationis insinuat, dicens. Hij sunt, qui cũ mulieribus nõ sunt coinquinati, virgines. n. sunt, & sequuntur agnum quocũq; ierit. In montẽ quidem esse cum agno dicuntur; quia per meritum incorruptionis, quo a terrenis, &

1. Ad co rin. 4.

1. Ad co rin. 16.

Apoca. 14.

carnalibus delectationibus se diuidunt; in superna rede-
ptoris gloria sublimatur. Cum Saul vero duo milia esse
dicuntur in Magmas, & in monte Bethel. Magmas quę
humilitas interpretatur, quid aliud q̄; cōtinentiū rubo-
rem significat. Nam dum præterita carnis oblectamēta
recolunt, erubescunt. Sed q̄ viri fortes sunt, cū Saul esse
referuntur; & dū experta seculi blandimenta despiciunt,
exemplo suæ virtutis innumeros alios ad eiusdē seculi
contēptum trahunt. Sed tū Magmas inhabitant; q̄ dū
recolunt, quales fuerūt in seculo; superbire nō possunt,
de eo, q̄ magnos se vident esse in Deo. Qui bene cum
Saul esse referūtur, qui petitio dr. Prædicator etenim ve-
ritatis tantę charitatis esse debet, vt instanti desyderio no
petitor, sed petitio esse sentiatur. Salutē quippe fidelium
tam instantius debet appetere, vt ex vsu interni gustus,
omnem motum cordis in affectū ducat supplicationis.
Cum quo mille viri sunt; q̄ perfectiores auditores cum
electis doctoribus in charitate cōueniunt, & pro salute
fidelium oīpotentem Dām cōmuniter deprecantur. In
Magmas ergo cum rege sunt; q̄ humilitatē pro se inco-
lunt; vt exaudiri pro alijs mereantur. Sed dū electus do-
ctor oībus subditis vtiliter præest, omniū virtutes ad vi-
ctoriæ coronas ꝓmouet. Nā cū humilibus supplicat, cū
fortibus pugnat, cū remotis viris oīonibus insistit, cū ex-
positis ecclesiæ defensoribus, debiles, & infirmos, ꝓtegit.
Bene ergo non solum in Magmas, sed in monte Bethel
esse cum Saul in bellatoꝝ millibus dicuntur; q̄ ꝑdicator
ecclesiæ sicut diuersis ordinibus electorū præeminet, ita
eoꝝ esse cooperator debet. Bethel quippe. i. Dei domus
custodiunt, qui verbi authoritate sanctā defendunt ec-
clesiam. Cum quibus q̄. n. tyrānis voce liberæ authorita-
tis obuiant, cum cōtra huius seculi potentes se erigunt,
cum pro defensione humiliuꝫ, seculi huius potestatibus
cōtradicunt; Bethel domū Dei quasi regis bellatores cu-
stodiunt. Qui certe cū Saul esse referuntur; q̄ in defen-
sione ecclesiæ magnoꝝ doctoꝝ coadiutores sunt. Bene

aūtē de reliquis dr. PORRO cæterū populū remi
sit vnūquēq; in tabernacula sua.) Cæterū populū di-
cit, quē millenarius numerus non cōcludit. In taberna-
cula quidē sua remittitur; q̄ ad summa, & fortia opera
infirmi, & imperfecti ꝓducendi nō sunt. Nam nec cōti-
nentes, nec virgines, nec martyres fieri debiles possunt.
Illis quidē, vt ad eos præterita carnis oblectamenta nō
redeant, istis, vt inexperta carnis blandimenta ꝓtēnant,
illis, vt aduersa mundi non metuant, maxima fortitudo
necessaria est. In tabernacula ergo sua cætera plebs re-
mittitur, ne de altioris vitæ temeritate dānetur, & velut
debilis, & infirma in bello pereat, dum altæ ꝓuersationis
fidem spondet, quę altæ virtutis robur nō habet. Quasi
enim vnūquenq; in tabernacula sua dimittebat beatus
Paulus Apostolus, cum dicebat. Propter fornicationeꝫ 1. Ad cō
vnusquisq; vxorē suam habeat, & vnaquæq; suū viruꝫ. rin. 7.
Velut. n. peritus magister internæ militiæ, & coronas vi-
ctoriæ, & pugnæ cōsyderans grauitatē, militum vires in
belli pondere librabat, optimum iudicans infirmis, vt in
vrbibus viuerent, ne acerbo marte perirēt. Quare & itē
eos a castris fortiū segregans, ait. Reuertimini in idipsuꝫ, 1. Ad cō
ne tentet vos Sathanas ꝓpter incōtinentiam vestrā. Sed rin. 7.
remotis debilibus, quid in fortissima virginū acie agat,
exponitur, cū subiungit. ET percussit Ionathas statio-
nem Philistinoꝝ, quæ erat in Gabaa.) Sicut excellit or-
dine sponsi acies, ita & victoriæ titulos prima suscepit.
Ionathas quippe stationē Philistinorū percutit, q̄ ele-
cta virginitas de carne, ꝓtinentię arce sublimata, motus
turpes extinguit. Bene aūt statio Philistinoꝝ dr, quia in
corpore virginali, carnales motus nō habent requiē de-
lectationis, sed statū certaminis. Stant quippe, q̄ impu-
gnant, sed requiescere nō possunt, q̄ mentē sanctam mi-
nime oblectant. Statio ergo Philistinoꝝ in Gabaa per-
cutitur, qñ ab electis virginibus carnis desyderia penitus
eneruantur, & pacem triūphi obtinent, dum solita bella
non habent. Ad quā profecto victoriam quia maioruꝫ

exhortatione ſæpe proficiunt, mille viri in Gabaa cum Ionatha ſunt; ſed Ionathas percutere Philiſtinoꝝ caſtra perhibetur. Et quia exẽplo aliorũ, ſæpe alij ad æmulationem virtutis excitantur, ſequitur. ET percuſſit Ionathas ſtationem Philiſtinoꝝ, quæ erat in Gabaa. qõ cum audiſſent Philiſtæi, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens. Audiant Hebræi, & vniuerſus Iſrael huiuſcemodi famam. Percuſſit Saul ſtationem Philiſtinorum, & erexit ſe Iſrael aduerſus Philiſtæos. Clamauit ergo populus poſt Saul in Galgala.) Percuſſa quippe Philiſtinoruꝝ ſtatione, Saul buccina canit, & poſt Saul populus clamat; qꝛ auditas electorũ virtutes ſancti prædicatores prædicant, & ſubditoꝝ corda ad exemplum boni operis inflãmant. Buccina quidẽ canere eſt, & victoriam nuntiare, & exemplo victoꝝ alioꝝ mentes ad ſpiritualis belli propoſitũ excitare. Populo etiam poſt Saul clamare eſt, de audita prædicatione magnæ deuotionis auſum ſuſcipere. Quo in loco notandũ eſt, quia Ionathas ſtationem Philiſtinoruꝝ percuſſit; ſed Saul tuba canens, ſe percuſſiſſe eandem ſtationẽ perhibuit. Quia nimirum electoꝝ prædicatoꝝ triumphis adſcribitur, qꝛ a ſubditis occulti aduerſarij ſuperentur. Sed quoties alios hoſtes vincimus, neceſſe eſt, vt ad alioꝝ deuincenda certamina præparemur. Omnipotens enim Deus qꝛ electos ſuos copioſius remunerat, eos ſemper vult in pugna cõſiſtere, vt ipſi ſemper poſſint ſibi æterni muneris bona præparare. Quare & cum populus clamaſſe poſt Saul dicitur ſubiunctum eſt. ET Philiſtæi cõgregati ſunt, ad præliandum cõtra Iſrael; in triginta milia curruũ, & ſex milia equitum, & reliquũ vulgus ſicut arena, quæ eſt in littore maris plurima.) Superius rex Saul tria milia virorum ſibi elegiſſe deſcribitur. Si ergo partes vtriuſqꝫ exercitus cõferre volumus, contra vnũquenqꝫ virum Saul, decem currus Philiſtinorũ, & duo equites deputantur. Decies.n. tria milia triginta milia ſunt. In ſenario quoqꝫ numero ternarius geminatur. Quo nimirũ bello occul-

torum hoſtium tam multitudo, qꝫ feritas deſignatur. In curribus quidem, & equis contra nos veniunt; qꝛ modo malas cogitationes electoꝝ cordibus, modo eoꝝ corporeis ſenſibus rerum viſibiliũ blandimenta noxia offerre moliuntur. Equi nãqꝫ ad curſum celeres ſunt, ad impetum fortes. Quibus nimirũ cogitationes malæ apte cõparantur, quæ ad cor velociter veniunt, & fortiter pungunt. Equites cõtra nos in prælium veniunt, quãdo maligni ſpiritus nobis malas cogitationes, & celeriter excitant, & nos per eas fortiter impugnant. Sed contra vnũquẽqꝫ fidelium duo equites veniunt; quia ſi occultas reproborum ſpirituũ inſidias in cõſyderationis ſummam colligimus, illud eorũ ſpeciale propoſitũ eſt; vt videlicet in nobis principalem virtutẽ feriant, & charitatẽ Dei & proximi penitus extinguant. Equus vero vnus ſæuire cernitur, quãdo reproba cogitatione nobis malignus ſpiritus ſuggerit, vt proximus odio habeatur. Sed equus, qui ſolus cernitur, ſolus non eſt; quia Deum nemo diligit, qui fratrem odit. Quia item diuina charitas cum nullo principali vitio in mente quenit, quoties ſpiritualе vitium nobis dæmonũ fraude ſuggeritur; equitũ ſæuientium cauere debemus velocitatẽ minimam, & ferocitatem violentã. In cõparatione quidẽ equitis, ſagittarij, aut peditis ictus oĩ modo debilis eſt. Impetus vero equitis equi viribus violentus eſt, qꝛ nimirũ virtus maligni ſpiritus nulla eſt in electoꝝ certamine, ſi ipſe reſidere nõ permittitur in mala cogitatione. Quia ergo valde fortes in bello hoſtes noſtri ſunt, quando inſidere internis cogitationibus permittuntur; in Philiſtinoꝝ exercitu equituꝫ turba numeratur. Currus vero decem vnicuiqꝫ electo in prælium deputãtur. Quinqꝫ enim nobis ſunt ſenſus corporis, quibus experimentum accipimus delectationis. Sed ſpiritus maligni qñ per blandimenta carnis mentẽ decipere geſtiunt, corporeis ſenſibus reruꝫ ſpecies oſtendunt, quas caro appetat, & per earũdem rerum ſpecies ſuggerit, vt mens oblata cõcupiſcat. Quaſi

I. Io. 4.

enim in rotis suis curruũ aduersarius erigit,dũ hinc rerũ blandimẽta offert,inde cogitatione retinet,ista pomgit, illas imittit. & quasi voluendo se sublimẽ ad animam inuenit,dum cõtra electos se malignus spiritus erigit,& per blandimenta rerũ & per artem suggestionũ. Decem ergo currus sunt,qꝛ ꝓtra singulos sensus corporis nostri habent species blandimentoꝝ visibilium,habent cõtra totidem sensus animæ,& deceptorias artes suasionum. Quid est aũt ꝙ reliquũ vulgus sicut arena,quę est in litore maris esse plurima memoratur? nisi qꝛ ad ducatum malorꝝ spirituũ,innumerabilis sæuit cõtra nos turba vitiorum. Velut.n.subiectũ vulgus,currus,& equites sequitur,qñ dæmonũ insidię mentẽ impugnando ꝓueniunt, vt a subsequentibus vitijs quasi ab irrationabilis vulgi multitudine deuastetur. Bene aũt prius currus,& equites,deinde vulgi numerositas in spũali sanctorũ pugna describitur,qꝛ nimirũ nulla est numerositas, nulla fortitudo vitiorꝝ,si excitando,& imittendo non ꝓcedat hanc maligno⁊ turba spirituũ. Quibus ẽt verbis innuitur,qꝛ cauta,& circũspecta semper esse debeat vita sanctorũ: Nam si vulgus reliquũ arenæ maris plurimę cõparatur, innumerabilis,& fere ineuitabilis est multitudo iaculorum. Quãuis.n.peritis fidelibus omnia nota sint vitia, quãtis tũ cor motibus pulsent,quibus modis,aut qbus causis semper ad cor veniant,omnino scire nõ possunt. Apertas quidem tentationũ tenebras potenter abijciũt, sed sæpe caliginez ignorantiæ in rebus leuioribus quasi arenæ minutias nõ euadunt. Semper fortitudinẽ ostendunt boni operis,sed qui magnos exercitus equitũ magna virtute superant,linguã penitus ab omni superflua locutione non refrenant. Continuo vsũ corpus in Dei oipotentis seruitio dirigunt,sed eoꝝ mens,quæ foris mẽbra perfecte ordinat,cogitationes superfluas aliquando nequaq; vitat. Quid.n.aliud tunc,q; vulgi importunã multitudinem sentiunt,qui currus & equites magna virtute ꝓstrauerunt? Sed doctor egregius dicit. Diligẽtibus

Ad Roma. 8.

Deum oĩa cooperantur in bonũ. Permittit quidẽ Deus electos suos magnis tentationibus impeti,vt magnifice ntissime in cœlesti regno debeãt coronari,sed magna prælia permittit,quæ vincant,leuia excitat, in qbus cadant,vt victoria fortium magna sit,casus innoxius,vt cadentes se facile erigant, & eos fortia, in quibus victores steterant,non extollant. Nam si currus,& equites vincimus,extolli de victoria nõ debemus,qꝛ innumerabilia sunt,quæ cogitando,loquẽdo,videndo,gustando,& audiendo,& operando cõmittimus. Huius nãq; vulgi innumerabilis tela,etiã ille vitare nõ poterat,qui dicebat: In multis offendimus oẽs. Hinc item dilectus Iesus loquitur,dicens. Si dixerimus quia peccatũ non habemus, ipsi nos seducimus,& veritas in nobis nõ est. Quis ergo iam quasi victor extolli audeat,si tanti viri peccatorum tela se oĩno euadere non posse manifestant? Sed qꝛ hæc in spũali bello describuntur,nõ debemus nunc æstimare quid patimur,sed qualiter hostium nostrorꝝ impetus infirmare valeamus. Vulgus Philistinorꝝ arenæ comparatur,quę est in littore maris plurima;qꝛ omnis virtus vitiorũ,& numerus ex seculi perturbationibus augetur. Mare quippe hoc seculũ designat,qꝛ dum magna rerũ, & temporꝝ varietate impellitur,quasi ventis furentibus perturbatur. In littore aũt qñ impulsa maris aqua refunditur,innumerabiles arenæ minutię glomerãtur. Quid est ergo littus maris,nisi cor vniuscuiusq; in spũali quietatione negligentis. Per ordinẽ quippe religionis,quasi in solido stare cernitur,sed dum seculares cogitationes non reprimit,quasi frangentes in se maris fluctus excipit,& cumulos arenarũ;& inde quidẽ impelli fluctibus, & obrui arena potest,vnde mari appropinquare nõ timet;qꝛ si seculi cogitationes spũalium rerum cõtemplatione reprimeret,vitia mentis,& corporis,quæ seculi occupatio velut arenas,& fluctus inuehit,nõ sentiret. Cur ergo vulgus hostiuꝫ arenæ simile esse dr̃,nisi qꝛ maligni spiritus eisdẽ vitijs electos Christi athletas impugnant,

Iaco. 3. 1. Ioã. 1.

quibus negligentes superant? Cum turba quidem secularis strepitus contra eos veniunt, qui seculū in suis delectationibus spernere tota mente didicerunt. Pompas rerum visibiliū formant, contēptum iam seculi amore fingendo renouant; vt corda superno amore flāmantia, ad noxias delectationes trahant. Sed sancti viri q̄ innumerabilem hanc nequā cogitationū turbam de seculi pelago prodire cōspyderant, seculū tota mente fugiendo, fieri littora maris vitant; & tantū vulgus hostium iam non timent; q̄ dum in intima ꝓtemplatione se retinent, vitiorū turba ad eos accessum habere non pōt. Sequitur. ET ascendentes castrametati sunt in Magmas ad orientem Bethauē. Malignis spiritibus ascendere est, ad decipienda sanctoꝝ corda, per cœleste desyderium alta, conari. Bene aūt dr castrametati sunt in Magmas; quia in illis cordibus residēt, quæ in alto amore cœlestiū sublimata non vident. Magmas quippe humilitas interpretatur. Humiliari vero in sacro eloquio pro defectu sæpe virtutis accipitur. Vnde & in hac eadē Regum historia

2.Re.13 Thamar Dauid regis filia, quaꝫ violasse Ammon frater eius legitur, humiliata perhibetur. Corrupta quidem, humiliata est; q̄ sublimis steterat virgo, & dum altum honoris virginei culmen perdidit, velut de sublimi ad planum, & humilē locum venit. De futura etiā superborū

Luc.14 depressione dr. Omnis qui se exaltat, humiliabit; quia in examine superni iudicis corruunt, qui vane de huius seculi sublimitate gloriantur. Bene ergo in Magmas castra ponere Philistæi perhibētur; q̄ per iniqua cōsilia in eis dæmonia habitant, qui alta virtutū culmina tenere non curant. Nam dum terrena quærunt, velut plana, & humilia incolunt, vbi inuisibiles hostes castra ponere leuiter possunt. De quibus nimirū hostibus per Prophetā

Esa.61. dicit. Qui dicunt animæ tuæ incuruare vt transeamus. Erecta quidē sublimis est anima, incuruata humilis; q̄ per virtutum celsitudinē, & per cœleste desyderiū in alta sustollitur; sed qñ ad vitia, vel ad seculi amores defluit,

illuc

illuc quidē cadit, vbi hanc hostis irruens leuiter atterit. Dicunt ergo animæ tuæ incuruare, vt transeamus; q̄ si hanc ad agenda, vel cogitanda terrena non humiliant, nec malignis psuasionibus penetrant, nec vitioꝝ bello perturbant. Hinc ergo colligere possumus, quātum a seculo actu, verbo, & cogitatione longe fieri debeamus. Verba quippe nostra, cogitationes, & opera plana & humilia sunt; qū secularia. Per hæc quidem ibi sumus, vbi occultoꝝ hostium castra libere ponuntur; vbi tanto facilius capi possumus, quāto nulla munitionis arce subleuamur. Quis.n. iam fidelis nesciat, q̄ culpas verborū, cogitationū, & operū nostroꝝ colligant, & ad accusationem nostrā in aduētu venturi iudicis ferunt? Vnde & hunc humilē atq; despectum locū Magmas fugiēdum nobis esse Dñs insinuans, dicit. Omne verbū otiosum, Mat.12 quod locuti fuerint homines, reddent rationē in die iudicij. Locus ergo hostium humilis dr; vt profecto nobis insinuet, q̄ verbo, cogitatione, & opere semp sublimes esse debeamus. Et q̄ dū in humili remissionis vitæ suæ loco reprobi capiuntur, exēpla prauitatis ostendunt, quę alijs imitanda proponantur; ab oriente Bethauen Magmas esse dicit. Ab oriente quidē solis lucem oriri cernimus. Reproboꝝ aūt vita quāq; veritatē obscuritatis habeat; qui hanc tū pro vana seculi delectatione semper appetunt, nimirū velut falsæ lucis splendore falluntur. Vnde & per beatū Iob dr. Auferetur ab impijs lux sua. Modo Iob.38. quidem velut lucidū eis placet blandimentū seculi; sed dū de seculo exeunt, perpetuas subibunt tenebras, quas lucem esse crediderūt. Tunc videbunt, q̄ lux non fuit, quādo in aduersitatē prosperitas, lux in tenebras, risus in mœrorē, dulcedo in vermē, decor in deformitatē, honor in dedecus, blandimenta in pœnas, & æterna tormenta cōmutantur. Hæc profecto q̄ nunc impiorū corda non sentiunt, bonoꝝ mores imitari refugiunt; & exēplo peiorū quicquid de seculo eis placet, sumere nequaquā timent; q̄ illos imitantur, qui per vitam reprobā habitant.

cula dæmonũ facti sunt. Vnde & merito domus inutilis dicuntur; qꝛ sæpe sanctoꝝ prædicationẽ suscipiunt, sed verbum, qõ ab eorũ ore audiunt, in se habitare per amorem nequaq; patiuntur. Inutilis ergo domus sunt; qꝛ aptã in se Deo habitationẽ non faciunt. Hanc inutilem domum per semetipsam veritas in Euangelio designat, dicens. Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos; filius aũt hois non habet vbi caput suum reclinet.

Mat. 8.

Hinc iterum scriptũ est. Spiritus sanctus disciplinæ effugit fictum, & non habitat in corpore subdito peccatis. Bene ergo inutilis domus habere in orientis parte Magmas dr; qꝛ qui sanctoꝝ prædicationẽ spernunt, in reproborum exẽplo ima, & terrena quærẽtium, velut in magnæ lucis exortu gratulãtur. Sed dum loquẽtibus sacræ historiæ mysterijs, malorum cõuersatio demõstratur, q̃ fit cauta sanctorũ vita subsequẽter ostenditur. Nam sequitur. QVOD cum vidissent viri Israel, se in arcto sitos afflictus est populus, & absconderunt se in spelunсis, & in abditis, in petris quoq;, & in antris, & cisternis.)

Sap. 1.

In arcto quidẽ sumus, q̃n ab immũdis spiritibus intus tentamur, & foris malorũ hominũ exẽpla conspicimus. Contra interna ergo malorũ spirituum tentationẽ bene dictuꝫ est, AFFlictus est populus,) & ꝓtra exteriora exempla impiorũ hominũ, ABsconderũt se;) qꝛ blanda & læta nobis appetenda callidus aduersarius suggerit, qui nunq; melius vincitur, quã si tentati ad deuotæ orationis lamẽta curramus. Et exempla prauorũ vitare citius possumus, si ea ẽt respicienda nõ esse iudicemus. Abscondi ergo sanctorũ est, reproba videre dedignari. Et qꝛ quinq; sensus corporis a reproborũ imitatione custodiunt, quinq; ẽt latibuloꝝ genera describuntur, speluncæ scilicet abdita, petræ, antra, & cisternæ. Speluncæ vero montium occulta sunt. Quia vero alta in cœlesti desyderio sunt corda sanctoꝝ, & malignis spiritibus clausa, & inaccessibilia sunt. Speluncas ergo ingredimur, q̃n ad mentium secreta recurrimus; ne vagantibus oculis foris, concupiscenda videamus. In abditis abscondimur; q̃n clausi oris silentia occulta seruamus. Petras ascendimus; q̃n actum corporis in robusta opatione locamus. Vnde & de his absconditis per Prophetam dr; sub vnius assignatione. Qui claudit oculos suos, ne videat malũ; & obturat aures suas, ne audiat sanguinẽ, & excutit manus ab omni munere; in excelsis habitabit munimenta saxoꝝ sublimitas eius. Antra & cisternas intramus; q̃n & olfatum ab obscœnitatibus mũdi, & aures ab audiendis vaniloquijs custodimus. Cisternæ nãq; aquaꝝ sanctarũ scripturarũ verba sunt. In cisternis ergo absc̃ondimur; q̃n ad sacri eloquij aquas ingredimur, vt per auriũ officium mentiuꝫ prata rigemus. Bene n. in electoꝝ typo Israelis latibula memorantur; qꝛ qui sensus corporis a delectationũ carnalium inquinamẽto non protegit, occultorũ hostium gladiũ non euadit. Dicat ergo occultę illius cõgressionis victoriã, dicat, AFFLICTVS est populus.) Dicat aperte obiecti extra certaminis triumphos. ABsconderunt se.) Afflictio quippe electæ mentis, ois diabolicæ tentationis pemptorius mucro est. Nam duꝫ profunde cõpungitur, in superni gaudij amorem subleuatur, & tanto iam fortius oblata mundi oblectamenta respuit, quãto iam cœlestia feruentius diligit, ad q̃ flendo cõscendit. Doctor nãq; egregius dicit. Per multas tribulationes oportet nos introire in regnũ Dei. Qui certe regni cœlestis introitus sic speratur in fine tempoꝝ, vt in quotidiana sanctoꝝ vita sentiatur. Tribulatio igitur nostra supni gaudij introitus ẽ. Merito ergo quoties electa mens in afflictionis suę lamento compungit, se tribulãdo, hoc obtinet, et intret in ꝓtẽplationẽ illius superni regni, in quo ineffabili gratulet. Et dũ sci viri amatores mũdi in flore trãseuntis lętitię videre refugiũt, dũ corporeos sensus suos ab eoꝝ imitatione absc̃ondunt, eoꝝ, quę cernitur non est fuga, sed gloriosa victoria. Actus quidẽ terrenos fugiunt, sed cœlestes assequũtur, mundo delitescere videntur, sed cœlesti gloriæ reuelantur. Fugiendo

Esa. 33.

Act. 14

igitur noxia, hostes suos validius insequuntur, & valdè nobilius triumphant, cum sic ad cœlestia properant, vt eos aduersarioꝝ polluta sæuitia non ꝓtingant. sequitur. HEBRAEI aũt transiere Iordanẽ ad terram Gad, & Galaad.) Hoc profecto si prius iuxta literã scire volumus, Hebræi isti & timore perterriti, & ad hostes suos cõ
infra. 14 fugisse sentiuntur. Nam nõ multo post in aperta Ionathæ victoria scribitur, Hebræi, qui fuerant cũ Philistiim heri, & nudiustertius, ascenderũtq; cum eis in castra, reuersi sunt, vt essent cũ Israel, qui erãt cum Saul, & Ionatha. Quid vero in hoc facto signatur, nisi qõ quotidie in sancta ecclesia fieri cernimus, bonoꝝ esse tutã, & cautissimã vitam, negligentiũ præcipitem impatientiã. Infirmi quidẽ, & audaces sunt, curiosi ad actiones seculi, debiles ad tolerandũ bellum tentationis. Etsi in his nostra discutimus, in monasterijs pleriq; tales inueniũtur. Intra portus quidẽ tranquilla inhabitant, sed aperti pelagi procellas, & tempestatũ turbines nequaq; pẽsant. Cũq; foris quasi fortes agere se magna æstimãt, ad grauissima tentationũ prælia faciles exeunt, ad fortes aduersarios impotentes. Ratione quidẽ improuidi, roborẽ infirmi, sicut astute tentationis fraudes nõ intelligunt, ita & apertas blandimentoꝝ decipulas nõ euadunt. Iordanem ergo trãseunt, qꝝ ad perpetrãda carnis flagitia incuruantur. Iordanis quidẽ descẽsus eoꝝ interpretatur. Qui ergo iustitiam deserunt, ab alto monte virtutuꝫ cadunt. Quia ergo infirmi quiq; libenter appetunt mũdi blandimenta, quæ cernunt, in eoꝝ typo Hebræi nõ trans Iordanem perlati, sed Iordanẽ transire perhibẽtur. Trãsire quidem volentis est. Iordanẽ itaq; transeunt, qui ad carnales delectationes voluntaria, & festina deliberatione flectuntur. Possũt aũt intelligi Iordanem transire, qui nouiter peccare incipiunt, sed alioꝝ peccatoꝝ hominuꝫ nequitias peccãdo transcendũt. Ad descensum quippe eorum desinendo, non transiendo pertingerent, si alijs æqualia mala facerent, & nõ ea audendo superarent. Ex

quia in nequiori etiã vita pares suos inueniunt, bene ad terram Gad, & Galaad, trans Iordanẽ peruenire memorantur. Velut. n. trans Iordanẽ habitant, qui p peccandi vsum, malis peiores fiunt. Ab hoc descensu culpæ erigere peccatores venerat ille, de quo scriptũ est. Venit in Luc. 3.
omnem regionẽ Iordanis, prædicans baptismũ pœnitẽtiæ in remissionẽ peccatorũ. Qui de oĩbus culpis prædicare pœnitentiã venerat, in oés vtiq; descensus regiones venisse ꝑdicatur. Sequitur. CVNQVE adhuc esset Saul in Galgala, vniuersus populus perterritus est, qui sequebatur eum. Expectauit aũt septem diebus iuxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilapsusq; est populus ab eo. Ait ergo Saul, adferte mihi holocaustũ, & pacifica, & obtulit holocaustũ.) Hucusq; qꝝ de Saul (vt superius dictũ est) electo & bono diuinus sermo locutus est, ratione visum est, vt quæ de eo dicebantur, tam per historiam, q; per moralitatẽ in bonam partẽ acciperemus. Nunc vero qꝝ ad locũ transgressionis eius peruenimus, nimirũ necesse est, vt in eo ea etiã, quæ sunt vitanda videamus. Sed quid vnq; studiosius vitandum electis oĩbus q; superbire, & inobediẽtiæ malum videri debuit. Hæc quippe primi Angeli sublimitatem deposuit, hæc perditorũ spirituum gloriam strauit. Hæc primo homini felicitatem abstulit, hæc captiuitatis humanæ perpetuas ærũnas inuexit. Et ecce primo Angelo, primo homini, electi populi per inobedientiaꝫ rex primus adiungitur, vt oũ magna proruunt, minima erigantur. Bene quippe erigimur, si & illorum lapsus aspicimus, & vitamus. Vbi ergo Saul ceciderit, attente cõsyderandũ est. Superius nãq; ei dixerat Samuel. Descẽdas Supꝛ. 10.
ante me in Galgala. Ego quidẽ descendã ad te, vt offeras holocaustũ, & oblationẽ, & immoles victimas pacificas. Septẽ diebus expectabis me, donec veniã ad te; & ostendã tibi, quæ facias. Idcirco igitur per inobedientiã cecidit, qꝝ integris septem diebus sicut iussus fuerat, non expectauit. Nam in eodem loco repente subiungitur.

CVNQVE cõplesset offerens holocaustũ, ecce Samuel veniebat.) Quo in loco trementi corde cõsyderandus est, q̃ breuissimi tẽporis expectatione neglecta, repulsus sit. CVM cõplesset (inquit) holocaustũ ecce Samuel veniebat.) Si ergo eus solo tẽporis breuissimo interuallo expectaret, quo obtulit holocaustus, securus iam regni sui robur obtinere potuisset. Itaq; si tanta pœna est, qñ Propheta despicitur; quid putamus de pelago illo diuinæ aduersionis incurratur, cuꝰ ipsa diuina præcepta dissipantur? Et quia in momẽto transit carnis delectatio, & omnis peccatoꝝ cõmissio; & breuis quidẽ est hora trãsgressionis, non tñ breuis pœna flagitij; quia dum ad momentũ in nobis regnũ peccati erigimus, illa regna perdimus omniũ seculoꝝ. Statim.n. post peccatũ sermo propheticus venit, vt increpet; qui adesset, si non peccaremus, vt in bono roboraret. Polluta quidem cõscientia habet iam diuinũ eloquium cõtra se; quẽ si, pol lui vitaret, ab eo adiuta & releuata ꝓprio vigore subsisteret. Quid.n. vobis aliud spũaliter designat, quod dr. CVNQVE cõplesset offerens holocaustũ, ecce Samuel veniebat?) Et si non obtulisset holocaustũ, nihilo minus & Samuel venisset. Sic nimirũ & cum tentamur diuina gratia iuxta est, quẽ sustinentes adiuuet; iuxta & diuina iustitia, quæ deficientes dãnet. Vnde sacra scriptura nos expectare cohortans, ait. Si spiritus potestatẽ habens ascenderit super te, locũ tuum cito non deseras. Hinc Propheta testificans, ait. Dñs auxiliator meus, & ideo non sum cõfusus. Hinc Psalmista vicina eadẽ auxilia respiciens, ait. Prouidebã Dñm in conspectu meo semper, qm̃ a dextris est mihi ne commouear. Sed iam Propheta quid non expectanti dicat, quid is, qui expectare noluit, respondeat, audiamus. LOCVTVS q̃ est ad eũ Samuel. Quid fecisti?) Sciebat quidẽ Prophe ta quid fecerat, sed interrogando inobedientiæ factum reprobabat. Vnde & ad peccantẽ Adam in paradiso a Dño dr. Adam vbi es? Potest ẽt per hanc interrogatio-

Eccl. 10.

Esa. 50.

Psal. 15.

Gen. 3.

nem magnitudo reatus intimari. Ac si aperte dicat. Parum tibi videt, q̃ inobediendo deliqueris, sed a sublimi gloriæ tuæ culmine delinquendo cecidisti. Nunc ergo pleriq; intra sanctã ecclesiam se flagitijs obnuũt, & quasi qui nulla, aut minima perdãt, securi sunt. Dicatur ergo Iapso, dicatur. QVID fecisti?) Parũ tibi videt, q̃ te peccati sorde pollueris, qz q̃ æternitatis gloriã perdideris, q̃ gehẽnæ pœnã merueris, non attendis. Interrogat quidem peccator, quid fecerit, vt ad cor per laméta perducatur, vt magna se incurrisse sciat, & parũ non doleat. Sed qz ex radice superbiæ ipsa culpa inobedientiæ nascitur, solent inobediẽtes reatus sui magnitudinẽ, obiurgantibus doctoribus, audire, sed nõ humiliter ꝓfitendo satisfacere. Nam cum sublimes videri appetunt, lapsus suos ostendere dedignãtur, & ideo excusationes profe runt, iustitiam prætẽdunt, qz apparere peccatores erubescunt. Bene ergo subiungitur. Respondit Saul. QVIA vidi q̃ dilaberetur a me populus, & tu nõ veneras iuxta placidos dies. Porro Philistim ꝓgregati fuerant in Magmas. Dixitq; nũc descendent Philistim ad me in Galgala, & faciem Dñi non placaui. Necessitate cõpulsus obtuli sacrificiũ.) Ecce qui de magnæ transgressionis temeritate arguitur, magnas causas iustitiæ asserere nõ veretur. VIDI (inquit) qõ dilaberetur populus a me.) Ecce hic asseritur destitutus a populo. PORRO nõ veneras iuxta placitos dies.) Hic se ostendit Prophetę promissione fraudatũ. PORRO Philistim ꝓgregati fuerant in Magmas.) Hic pariter obijcit iminens periculum cõgressionis. Quare ex actione sua verbũ subinferens, ait. NECESSITATE cõpulsus obtuli holocaustum.) Quasi dicat. Tu me de magno reatu arguis, cũ reatus tanto sit leuior, quãto non temeritate cõstat, sed necessitate. Sed qualẽ eus cognoscat Propheta, qui se cognoscere noluit, subiungens, ait. STVLTE egisti, nec custodisti mandata Dñi Dei tui.) Superbi quiq; qz per timorẽ supra hoies se esse arbitrantur, cõpe

renter arguuntur, cum eis diuina volũtas obijcitur, quã offendunt. Saul ergo superbo⁹ more arguitur, qui Dñi Dei sui mandata ꝓtempsisse perhibetur. Quod tale est, ac si superbienté, & contemnentẽ terreat, dicens. Et si homines despicis, nũc non ꝓsilia hominũ, sed Dñi Dei tui mãdata dissipasti. Recte ergo tuum reatũ pensas, si illũ quem cõtemnis trementi corde cõsyderas. Et notãdum, q⁹ non ait, non custodisti mãdata Dei tui, aut mandata Dñi tui, sed non custodisti mandata Dñi Dei tui. Ac si aperte dicat. Ausus magnæ trãsgressionis esset, si ille cuius mandata despicis, tantũ Dñs tuus, non ẽt Deus existeret. Quãtum ergo est, qõ cõmittitur; cum Dei, & Dñi mãdata negliguntur? Quia ité non dixit Dñi Dei mei, aut Dñi Dei nostri, diuinæ familiaritatis gratiã, eum offendisse redarguit. Quasi dicat. Eius ꝓcepta contẽpsisti, qui dum te de imo extulit, dum super alios te cõstituit, dum regem fecit, per impositionẽ tanto⁹ munerũ, velut specialiter tuus fuit. Adhuc quoq; subiungitur, vnde trãsgressionis eius audacia maior esse doceatur. QVAE (inquit) præcepit tibi.) Quæda⁹ deniq; Dei præcepta sunt cõmunia omnium, non specialia; aliquo⁹. Vt ergo audacem reũ temeritatis suæ patenti obiectione cõueniat; non eum ꝓcepta cõmunia, sed ꝓpria, & singularia contẽpsisse demonstrat. Quæ ait præcepit tibi. Ac si dicat. Illa Dei, & Dñi tui mandata cõtempsisti, quæ non velut cõmunia oĩbus, sed velut ꝓpria, & soli tibi singulariter credita obseruare debuisti. Sed quid mereaſ, exponit, dicens. QVOD si non fecisses, iam ꝓparasset Dñs regnũ tuum super Israel vsq; in sempiternũ; sed ne quaq; vltra cõsurget.) Ecce quã magna perdidit, qui vt putabat, nulla cõtempsit. Ecce septẽ diebus Prophetam sustinuit, sed dũ præstolari eũ in fine diei desijt, gloriam tantæ dignitatis amisit. Vnde & per Prophetã dr.

Eccli.2. Væ ijs, qui perdiderunt sustinentiã. Sustinentiã quidem perdunt, qui bona, quæ inchoant, non cõsumant. Quibus nimirũ væ esse dr, q⁹ non solũ incepti laboris mercedem perdunt, sed etiã apostatatus sui pœna feriuntur. Pœna aũt superbi, & inobedientis regis declaratur, cum dr. QVOD si non fecisses præparasset iam Dñs regnum tuũ super Israel a modo, & vsq; in sempiternum; sed non consurget.) A modo, & vsq; in sempiternum electo⁹ regnũ paratur; q⁹ qui tẽporalia bene ordinant, æternæ gloriæ sibi sublimitatẽ parant. Modo quidem electorũ regnum paratur, cum per diuinã gratiam recte eo⁹ ministeria dispensantur. Quod a modo, & vsq; in sempiternũ proficit; q⁹ de sublimi actione huius temporis, sublimiorẽ illam æternitatis gloriam promerentur in cœlis. In finẽ itaq; reprobo regi dr. REGNVM tuũ nequaq; vltra ꝓsurget.) Quasi dicat. Dum a tẽporali rectitudine deficit, ad æternitatis celsitudinẽ non pertingit. Vel iccirco ad literã non cõsurgere dr; quia cum ipso corruit, & post ipsum in eius filijs non remansit. Sed vt liuoris pœna feriatur, non solũ repulsionẽ suam, sed ẽt electionẽ alienam audire cõpellitur. Nam subiungens Propheta, ait. QVAESIVIT sibi Dñs virũ iuxta cor suũ, & præcepit ei, vt esset dux super populũ suum Israel.) Per oĩa verba hæc superbus elidit. QVAESIVIT (inqt) virũ iuxta cor suũ.) Quasi dicat. Ideo eũ quæsiuit, q⁹ tu iuxta cor suu⁹ esse noluisti. Quasi dicat. Talem virũ populi sui ducem ꝓstituit, qui præceptũ diuini ꝓsilij exequaſ virtute deuotionis. Quia. n. corde ea, quæ agere volumus, deliberare solemus; dũ vsu nostræ locutionis cor Dei in sacro eloquio ponitur, per eu⁹ volũtas eius intima designatur, quæ a nobis tunc foris agnoscitur, qũ inobediẽtiæ ꝓcepta reuelant. Iuxta eam vero sumus, qñ hanc & per intellectũ agnoscimus, & per amorẽ custodimus. Bñ ergo de Dño Propheta Samuel dicit. QVAESIVIT sibi virũ iuxta cor suũ, & ꝓcepit vt esset dux sup populũ suũ;) q⁹ ille alijs vtiliter ꝓcipit, qui obedire Deo pfecte iam nouit; qui soluz hoc ꝓcipit, qõ ex cõsilio ꝓcedit intimæ veritatis. Sed qd est, quod quasi de ꝓterito dr; quæsiuit sibi Dñs virũ, & ꝓcepit ei,

vt esset dux, cum non fuerit quæsitus; nec ei vt populo suo præesset, iniunctū? Nam postq; Saul pcussit Amalech eidē Prophetæ Dñs ait. Imple cornu tuum oleo, & veni mittā te ad Isai Bethelemitē. Sed hæc quæstio facile soluitur, si oīpotentis Dei præscientia, & p̄destinatio videatur. Ei quidē p̄destinare, facere est; & apud ipsū iam facta sunt, quæ ab ipso fieri, p̄ordinata sunt. Vnde & de eo scriptū est. Fecit, quæ futura sunt. Sed quæsisse virum Deus dī, vt eligendo⁊ antistitum forma hoībus præbeatur. Quærere.n. solemus, quæ aut præsentia, nō cognoscimus; aut absentia, nō videmus. Deus autē cui nihil est absens, nihil latens, non dī quæsisse virum, vt absentem, aut absconditū; sed quæsisse dī, vt oīs, qui ad sanctæ ecclesię culmen eligitur, discutiendus ab hoībus esse doceatur. Sed quæri debet ſm cor Dei, vt videlicet non solū diuinam voluntatē intelligat, sed bonis operibus ostendat. Quia itez electi viri ad honorē primatus non ex ambitione veniunt, sed coacti perducūtur, bene dictū est; ET præcepit ei, vt esset dux.) Quasi dicat. In honorē prælationis non per ambitionē subiit, sed coactus ascendit. Potest ēt intelligi vir pro fortitudine, ſm cor Dei, pro interna charitate. Q ñ igitur necessitas exigit, ad curā sanctæ ecclesiæ quæratur vir, vt sit cōuersatione fortis; quæratur ſm cor Dei, vt per affectū magni amoris, quasi vnitus sit diuinæ volūtati; præcipiatur ei, vt sit dux; quatenus sublimitatis ordinē conscendere ex cupiditate nō ambiat, sed ex humilitate ptimescat; sicq; sibi humilis metuat, vt subdi p̄cepto Dei deuotus agnoscat. Sed q⁊ his verbis Propheta lapsi regis vitam reprehenderat, sequitur. SVRREXIT autē Samuel, & ascendit de Galgalis, in Gabaa Beniamin.) Quasi ab alto ad planū sanctæ ecclesiæ doctor venit, quādo peccatoꝝ culpas redarguit; & status sui sublimitatē curuat, cum ad discutienda maloꝝ crimina se per affectū charitatis humiliat. Bene ergo de eo qui peccatorē arguerat dī, SVRREXIT, & ascendit.) Surgit quippe electus prædicator, qñ ad altitudinē suæ spūalis conuersationis se per intentionē erigit, ascendit aūt, qñ ad arduā eiusdē vitæ suæ celsitudinē per consuetum opus venit. Cœlestia quidē desyderia, spūales virtutes, bona opera in sublimi sunt, affectus terreni, cōcupiscentiæ seculares, vitia, & peccata in infimis. Doctor vero vt lapsos bene corrigat, prius culpas discutiēdo inuenit, deinde inuētas ferit. Vt ergo quæ feriat perspicue, & apte videat, mētis oculos ad videnda ima peccatorū vulnera curuat. Sed perspecta non ferit, si ad tangenda ea, in infimis nō descendit. Surgere ergo, & ascendere Propheta dī, q⁊ electi doctores sic ad ima nostra videnda, & emendanda plerunq; veniunt, vt redire statim ad alta cōuersationis suę nunq; obliuiscantur. Quibus ēt verbis sacerdotalis animi libertas asseritur. Nam pleriq; alios increpant, qui semetipsos validissimo irę bello pturbant. Post increpatas vero culpas surgere, & ascendere nequeunt, q⁊ in semetipsis turbidi, ad alta intimę quietis pgredi nequaq; permittuntur. Quidam coercendas alioꝝ turpitudines audiunt, sed cū ad cogitanda ima descēderint, noxia eorū delectatione sordidantur. Infirmi quidem & tanti ministerij impares, dū soluere inferius alioꝝ nodos gestiunt, illos non liberant, sed semetipsos ligant. Quid ergo significat, qō de Samuele dī SVRREXIT, & ascendit,) nisi qō in pfectioribus viris aspicimus, qui sic nostra inquinamenta respiciunt, vt ab eis nequaq; sordidentur, sic nobis irascūtur, vt quieti intus, secreti sui alta pscendere velociter possint. Fortes nāq;, & potētes sunt, & qui magna, & fortia sua leuiter ferunt, nostris infirmitatibus non grauātur. Et q⁊ in correctione nostra sanctæ scripturæ testimonia pferunt, a Galgalis surgere, & ascēdere perhibentur. Galgala quidē (vt plerūq; iam dixi) rota noiatur. Testimonia vero scripturarū q⁊ per diuersos sensus in nostra eruditione voluunt, velut rotę sunt. Et q⁊ cum sancti prædicatores subditorū solicitudinem deserunt, in æternæ vitæ contēplatione sublimantur, in

Infra. 15

Eccle. 3.

Gabaa Beniamin Samuel ascendere dr. Gabaa deniq; Beniamin collis filij dextræ interpretatur. Quis ergo est filius dextræ, nisi quem sancta Euangelia cõfitentur ad cœlos ascendere, & ad dexterã Dei patris sedere? Collis igitur filij dexteræ, æterna est celsitudo Redẽptoris. Qñ enim ima nostra sancti prędicatores deserunt, in alta illa diuina redẽptoris per intentionẽ surgunt, & per visionẽ cõscendunt. Potest & ſm historicum sensum simplicius intelligi hoc, qõ dr. Surrexit & ascendit; quia v3 in regem quem arguerat, humilitatẽ pœnitentiæ, qua manere cogeretur, minime cognouit. Idem tñ rex in ministẽrio relinquitur, vt ipsa Prophetæ separatione corrigat; q3 plerunq; quos pdicatoris verba nõ corrigunt, diuidi a prædicator3 familiaritate, vel a sanctæ ecclesiæ vnitate pertimescunt. Iuxta pdicatores duri sunt, sed separati religiosi sunt; & qui inobediendo peccauerũt, obedire Deo iam humiliter parant. Vnde & rex Saul nõ multo post de moliri Amalechitas pcipitur; vt si mandatũ Dñi in eius dem cæde gentis perficeret, prioris inobedientiæ nexus enodaret. Separatus quidem a Propheta, ea agere visus est; vt ad agenda alia iuberet. Quare & subditur. Et reliqui populi ascenderũt post Saul obuiã populo, qui expugnabat illos; veniẽtes ex Galgala in Gabaa Beniamin.) Nõnulli sic in peccato corruũt, vt in nullo bono opere teneant; nõnulli vero dũ mala se perpetrasse recolunt, agere bona instantius conãtur. Agendo quippe bona; mala, quæ relinquũt, operiunt; ne ab æterno iudice detecta iudicent. Hoc nimirũ si factũ Saul in bona parte deducimus, hoc inuenimus; q3 qui prius in sacrificio, metuẽs Prophetę mãdata contẽpsit, postea vero ad eos, quos metuerat, cõterendos populi Dei aduersarios festinauit. Quo in loco etiã hoc notandũ est, q3 quem Propheta deseruit, ad experiẽda bella hostiũ de Galgalis ascendit. Plerosq; etenim peccatores iusta prędicator3 seueritas proijcit, quos tñ diuinæ scripturæ memoria nõ relingt. Solatia, & adhortationes rector3 propter culpas

Infra. 15

amittunt; sed sacras scripturas cõsulunt, propositũ resumunt, & qui inobediẽtiæ malo velut lapsi iacuerãt, erecti per obediẽtiæ feruorẽ ad occulto3 hostiũ bella ꝓcedunt. Bene ergo de Galgalis. i. de rotis venire memorãtur; q3 de sanctis scripturis accipiũt, vnde aduersæ partis militiam cõprimere fortiter possint. Quia vero perditæ cõuersationis altitudinẽ recuperare vincẽdo satagunt, in Gabaa Beniamin ascendere dicunt. Quia itẽ alij in latibulis se clauserant, alij ad hostes confugerant, reliquũ populi vocãtur, qui nullo sunt timore perterriti; sed cu3 rege suo ad locũ festinant ꝓgressionis. Quod ẽt nunc in ecclesia videmus, q3 v3 pleriq; quasi paruuli ꝓficere per priuatæ vitæ studiũ proponũt, pleriq; fortes in expositis quoq; maligni hostis certaminib9 audaces sunt; vt apte videant seculi blandimẽta, quæ appetant, sed appetere visa cõtemnunt. Hij quidẽ non in latibulis, sed in aperti certaminis campo ꝓsistunt; expositi ad prælium, fortes ad triumphũ, qui pugnare possunt, & nequeũt superari. Vñ & per perfectũ numerũ designant, cum subdit. Et recensuit Saul populũ, qui inuẽtus fuerat cũ eo, quasi sexcentos viros.) Septẽ quippe dieb9 ebdomada implet, sed vnus eorũ ad operãdum prohibitus est, sex vero in boni operis studio ꝓcedunt. Centenarius aũt numerus summã cõtinet numero3. In sexcentis ergo viris, qui alij designãtur, nisi qui ope, & cordis deliberatione robusti sunt? Nam quidã fortia ꝓponunt, sed q3 qõ ꝓponunt, non faciũt, ad sexcento3 viro3 numerũ non ptingunt. In sexcentis ergo viris, fortes oparij sanctæ ecclesiæ designantur, q3 magna ꝓponunt, & rigorẽ propositi fortitudine cõplent bonæ opationis. Qui bene cũ rege inuẽti perhibẽtur, q3 cũ pastoribus sanctæ ecclesiæ in bona voluntate, & pia actione ꝓueniũt. Cu3 eis nãq; sunt, a qbus nec volũtate discrepant, nec opatione discordant. Qui sic ꝓuenire dicuntur, vt excellere pdicator3 dignitas sentiatur, quia etsi idem bonũ subditi, qõ prædicatores volunt, faciunt, illi tamen in eodem bono præcipui sunt,

quorum vt ordo est celsior,ita & ardentior virtus animi, & robustior nixus operationis. Quare & separatim de rege,& eius filio dr. ET Saul, & Ionatha.) Vt qd.n. separatim rex,& eius filius noiatur,nisi quia actio boni præsulis claret esse singularis? Et qz omniũ fideliũ subditoz non est vniformis æqualitas,sequitur. ET populus qui inuentus est in Gabaa Beniamin.) Satis replicatum est,qp Gabaa collis interpretatur. Collis vero non summitas, sed montium est altitudo summitati vicina. Quid vero in isto colle,nisi alta,& perfecta vita intelligitur fidelium subditoz? Hæc nimirũ quãuis prædicatorũ celsitudini æqua non sit,tñ ab aliozmeritis valde cernitur esse sublimis. Vnde & de quibusdã præcipuis electis in Apocalypsi legitur. Nemo poterat dicere canticum,nisi illa centũ quadraginta quatuor milia. Quos & clarius demõstrans,ait. Hij sunt,qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines.n.sunt, & sequunt agnũ quocũqz ierit. Dum ergo spũalia prælia describũtur,populus inutẽus in Gabaa Beniamin specialiter recẽsetur, qz virginũ chorus contra imundozspirituũ ferocitatem tanto violentior est,quanto nullo eozvulnere saucius, nulla eozsuggestionis sorde pollutus. Liber quippe, & integer,expeditus est ad occursum,fortis ad ictum. An non in colle filij dextræ sunt,quos integritatis suæ merito dilectus Iesu respicit,dicens. Vidi supra montẽ Syon agnum stantẽ,& cum eo centum quadraginta quatuor milia? Sed & nisi valde fortes essent,ad tantã celsitudinẽ fatigati ascendere nequaq; possent. Item nisi omniũ cogitationũ liberi essent, post agnum vbiq; currerere non valerent. Quia ergo in occulti certaminis triũpho virgo quisq; mirabilis est,dum ordo cõgressionis describit,sub typo populi Gabaa virginitatis specialis dignitas memoratur. Sequitur. PORRO Philistim pscenderant in Magmas. Et egressi sunt ad præliandũ de castris Philistim tres cunei,vnus cuneus pergebat ptra viam Effraim,ad terrã Saul, porro alius ingrediebatur per viã Bethoron,tertius aũt vertit se ad viam Termini in terra Saba iminenti valli Seboim,contra desertu.) Quid est, qp Philistæi tres cuneos faciunt, nisi qz maligni spiritus cordi nostro,linguæ,& operi inserere peruersa moliunt. Quia.n.cogitando, vel loquendo,siue faciendo omne peccatum cõmittitur,tres sunt Philistinozcunei,qz maligni spiritus impellere ad peccandũ animas satagunt, negligentia cordis,effrenatione oris,audacia puerfi operis. Vnde & primus cuneus ptra viã Effraim pgere dr,qz expugnare innocẽtiam a corde incipiunt. Viam qppe Effraim.i.fructiferi cordis,bona est cogitatio. Cõtra viaz ergo Effraim primus Philistinozcuneus pergit,quia occulti aduersarij si prius vsum bonæ cogitationis a mẽte non auferũt,ad eradicandos virtutũ eius fructus peruenire non possunt. Contra Effraim igitur viam veniunt, qñ bonæ cogitationi insidiantur, quæ via ad terrã Saul tendere dr. Quid.n.est aliud mens electi discipuli,nisi fructifera valde terra doctoris? Vñ & Dñs in Euãgelio parabolã seminũ exponens,ait. Qõ cecidit in terrã bonam,hijsunt,qui in corde bono & optimo,verbum excipiunt,& fructuz afferunt in patientia. Dr ergo de primo cuneo Philistinozpergebant cõtra viam Effraim,vt dũ literæ sensum spũalem percipimus,cogitationis aditum malignis spiritibus obstruamus. Sed dũ cor munimus, linguã pariter a superfluis locutionibus refrenare cõpellimur. Vnde & secũdus cuneus per viam Bethoron ingredi dr. Bethoron quippe domus iræ interpretatur. Domus vero iræ est mens vsui seruiens linguæ litigiosæ. Quã certe domũ sapiens ille insinuat,qui ait. Ira requiescit in sinu stulti. Per hanc quidẽ ad cor stulti hostes ingrediuntur,qz maligni spũs dum ad effrenata verba linguam soluũt,iras accẽdunt,& mutuã fidelium charitatẽ feriunt. Qui ergo cauere cogitationes noxias didicit, si oris custodiam tenere nõ nouit,vnius cunei impetũ vicit, alterius non euasit. Tertius vero cuneus vertit se ad iter termini. Quis est terminus cogitationis,& verbi,nisi

Apocalip.14.

Luc.8.

Eccl.7.

cõsummatio boni operis? Naz idcirco bona cogitamus, & loquimur; vt ea ad finẽ boni operis ꝓducamus. Sed cũ antiquus hostis verbis, & cogitationibus nocere non ꝓualet, in finẽ laqueos tendit; & bonũ opus fideliũ euacuare, vel impedire appetit. Quis vero est iter termini, nisi studiũ bonæ opationis? Quia ergo multis infidijs maligni spũs nituntur, vt studiũ boni operis deseratur, ad iter termini tertius cuneus verti dr. Potest ẽt in hoc termino, vitæ nostræ finis intelligi. Ad iter vero termini cuneus vertitur, qz interrũpere hostis opus bonum nititur; ne vsq; ad vitæ finẽ perducat. Vnde & Psalmista lapsoꝝ fletus in se exprimens, ait. Funes extẽderunt
ps. 139. in laqueũ pedibus meis, iuxta iter scandalũ posuerunt mihi. Iuxta iter quidẽ scandalum ponitur, vt bona electoꝝ opera ante huius vitæ cõsummationẽ deserantur. Quid est aũt qõ ait. IN terra Sabaim, imminenti valli Seboim cõtra desertum?) Sed hæc noia loco ꝝ ad desi gnandũ situm termini, quẽ dixerat, posita sunt. Sebaim vero in lingua nostra captiua dr; Seboim capreæ nũcupantur. Quæ est aũt ista captiua, nisi humana natura? quæ in paradiso fuit posita, & nunc ad pferendas huius mortalitatis ærũnas in hunc seculũ est ligata? Quæ est aũt terra captiuæ huius, nisi peregrinatio vitæ tẽporalis? Bene igitur oũ verti cuneus dr, terra captiuæ memoraf? qz maligni spũs in hac terra peregrinationis nostræ pẽlia contra nos monere possunt, in illa vero vita nostra non possunt. Sed electoꝝ præsens cõuersatio quãuis in hoc captiuitatis exilio posita sit, si iter termini pfecte custodit, post termini huius angustias, ad latitudinẽ imortalitatis puenit. Vnde & termini huius tertę valli Seboim. i. caprearum iminere perhibẽtur. Vallis quippe caprearũ est mors ꝑciosa sanctoꝝ; qz vnde moriendo deponunt, inde ad gaudia æterna subleuãtur. Capreæ quidẽ velocia aialia esse, & magnos saltus dare quis nesciat. Recte ergo sanctarũ animarũ dignitatẽ capreę designant; quæ in morte corpora deserũt, sed quasi magnos saltus dantes, per

tes, per ingentia merita ad superna regna conscendunt. Dicat ergo qz terminus terræ captiuæ imminet valli Seboim; qz etsi dãnata est humana ꝓditio, sic tñ est in Dei filio exaltata; vt cum ad vitæ tẽporalis terminũ ducitur, in morte dãnatur, vt in æternæ vitæ celsitudinẽ subleuetur. Dicat ergo qz TERTIVS cuneus ad iter se vertit termini in terra captiuæ, quæ iminet valli capearum; vt malignos spũs ad hoc electoꝝ extrema bona peruertere conari asserat, vt ad superna gaudia non cõscendant. Quæ ẽt vallis sita cõtra desertum dr. Quid deserti nomine hoc loco, nisi infernũ accipitur? Desertũ quidem recte intelligitur, vbi electoꝝ nullus inuenitur. Desertum ẽt dicit, in quo ærumnarũ solatia nulla sentiuntur. Vallis ergo caprearũ contra desertũ sita perhibetur; qz sanctoꝝ mors diuersum omne ab inferni meritis habet, & cõueniens aliquid, & dignũ inferni pœnis non habet. Sequitur. PORRO faber ferrarius non inueniebatur in omni terra Israel. Cauerant. n. Philistim ne forte facerent Hebræi gladiũ, aut lanceã. Descendebat ergo oĩs Israel ad Philistim, vt exacueret vnusquisq; vomerem, aut ligonẽ, & securim, & sarculũ.) Hęc profecto oĩa describuntur, vt modus subsecuturæ victoriæ insinuetur. Armati quippe ab inermibus victi sunt; vt totum, qõ vincitur, oĩpotentis Dei laudibus tribuatur. Nos aũt si more nostro spũaliter ista ꝓsequimur, mystę rijs vacua nõ inueniemus. Quid est ergo, qõ dr, FABER ferrarius nõ inueniebatur in Israel;) nisi qz ad spũalia bella nõ per seculares literas, sed per diuinas instruimur. Faber quippe ferrarius in Israel nõ inuenitur, qz fideles Dñi videntes arte secularis scientiæ cõtra malignos spũs nequaq; præliantur. Fabri náq; arte adiuti vincerent, si secularis eloquentiæ iaculis, occultis hostibus ꝓualerent. Quæ profecto seculariũ librorꝝ eruditio, & si per semetipsam ad spũalem sanctoꝝ conflictũ non prodest, si diuinæ scripturæ cõiungitur, eiusdẽ scripturæ scientia subtilius eruditur. Ad hoc quidẽ tantũ liberales

artes discendæ sunt, vt per instructionē illarum, diuina eloquia subtilius intelligantur. A nōnullo⁹ cordibus di scendi desyderiū maligni spūs tollunt; vt & secularia ne sciant, & ad sublimitatē spiritaliū non pertingant. Bene ergo dī CAVERANT Philistim ne forte facerent Hebræi gladium, & lanceā.) Aperte quidē dæmones sciunt, q⁹ duꝫ secularibus literis instruimur, in spūalibus adiuuamur. Cum ergo nos ea discere dissuadent, quid aliud, q̄ ne lanceaꝫ, aut gladium faciamus præcauent. Dicat ergo historica, & studium electo⁹ Propheta insi nuet, & exponat. DESCENDEBAT Israel ad Phi listim, vt exacueret vnusquisq; vomerē suum, aut ligo nem.) Ad Philistæos descēdimus, q̄n ad discendos se culares libros animū inclinamus. Et descensus dī, quia Christiana simplicitas in alto est. Sed quid est q̄ secula res literæ dicunt in plano esse, modus vero dicēdi subli mis? Quia cum cœlestia nulla narrent, & miro dicendi ordine quæ proponuntur, explicant; & narrando, subli mant; & carnalia dicendo, deponunt. Quē profecto di cēdi, siue intelligēdi modū qui scire appetit, descēdat ad Philistim; vomerē, & ligonē acuat; vt ad secularium ēt carnalia audienda deponat, qui eo⁹ eloquentia instrui penitus nititur. Hanc quippe secularē scientiā omnipotens Deus in plano ante posuit; vt nobis ascendendi gradus faceret, qui nos ad diuinæ scripturæ altitudineꝫ leuare debuisset. Idcirco eam p̄mittere voluit, vt in ipsa nos in struereꝫ ad spūalia trāsire. Vn̄ & Moyses q nobis diuino rū eloquio⁹ principia edidit, nō prius diuina didicit; sed
Act. 7. vt capere vel exprimere diuina posset, in oī Aegyptio⁹ scientia rudem animū informauit. Esaias etiā Prophetis alijs eloquentior extitit; q⁹ nec vt Hieremias Anathoti
Act. 22. tes, nec vt Amos armentarius, sed nobiliter instructus, atq; vrbanus fuit. Paulus quoq; vas electionis ante ad Gamalielis pedes instruitur, q̄ rapiatur in paradisuꝫ, vel ad cœli tertij altitudinē subleuetur. Et ideo fortasse per doctrinam alijs Apostolis excellit; q⁹ futurus in cœlestiꝫ

bus, terrena prius studiosius didicit. Sed iaꝫ (vt arbitror) ruralium instrumento⁹ proprietates spūaliter exq̄rendę sunt. Quid ergo in vomere, qui p̄euntibus bobus trahitur, nisi affectus geminæ charitatis insinuatur? Et quid in ligone, quo solus quisq; in agri cultura exercetur; nisi priuatæ vitæ studiū ostenditur? Quidā nāq; & dites, & fortes ruricolæ in bobus arāt; q⁹ & Dn̄m fortiter diligūt, & per fraternū amorem animarū lucris diligentius intē dunt. Vomerē igitur apud Philistinos⁹ fabros acuunt, q⁹ sanctæ p̄dicationis studiū de seculari eruditione cōponunt. Nōnulli vero vt pauperes, ligone vtuntur; q⁹ qui ad lucrandas alio⁹ animas, se non posse sufficere arbitrantur, sibi solis non desinunt præparare de æternitate, q̄ possunt. Velut ligone quisq; eo⁹ vtitur; q⁹ agrū suę mentis diuino cultui præparare nō desinunt. Et quia in hoc ēt priuatæ vitæ studio valde sibi secularis eruditio prodest, ligonē dum docetur, exacuit; q⁹ in proprię vitę studio eruditus, quęq; subtilius intendit. Secure aūt non terram fodimus, sed ramos arbo⁹ detruncamus. Quid ergo aliud signat securis, nisi zelum bonæ æmulationis? Nam q̄n ad imitanda melio⁹ exēpla succendimur, velut ramos nobis incidimus, quibus ignē depellendis negligentiæ nostræ frigoribus nutriamus. Hanc securem nos tenere Paulus Apostolus præcipit, dicens. Bonum æmulamini in bono oēs. Quæ nimirū securis acuitur, q⁹ eruditi fideles sicut melius agnoscunt exēpla fideliū, ita vt feruentius imitari cōcupiscunt. Sarculum siue tridens subtilius terram fodit, ita, vt non tam fodere, q̄ scalpere, & glebas cōfringere cognoscatur. Quid per hoc tridens sarculū, nisi virtus discretionis exprimitur? Per quā certe dum acta, vel agenda subtili cōsyderatione discutimus, velut serendæ terræ nostræ glebas in tenuē pulueremꝫ cōplanamus. Quod p̄fecto sarculū tridens esse ritur; q⁹ vis discretionis non solū agenda, sed ēt cogitanda, & loquēda cōponit. A manu quidē, corde, & lingua cuncta noxia reserat; vt semen, q̄ terræ mentis nostræ

Ad Gala. 4.

cõmittimus, vberem fructum ferat. Apte itaq; dr, DEscẽdebat omnis Israel ad Philistim, vt exacueret vnusquisq; vomeré, suum ligoné, securem, & sarculũ;) quia affectum geminæ charitatis, priuatæ vitæ studiũ, alienæ perfectionis exẽpla in sacro eloquio legimus, sed eiusdẽ sacri eloquij profunditatẽ penetrare ignari secularis scientiæ non valemus. Vnde & rationabiliter subinferẽs, ait. RETVSAE itaq; erant acies vomerũ, & ligonum, & securium, & tridentium, vsq; ad stimulũ corrigendum.) Non dicuntur acies replicatæ, aut attritæ, sed retusæ. Nã si replicatæ essent, vel attritæ, omino nihil inciderent. Retusa vero acies, & si celeriter non incidit omnia, quæ sibi obiecta in mora laboris secat. Sic nimirum sunt corda simplicium, quæ si subtiliter spiritalia nõ intelligunt, dũ tam tarde quædã intelligunt; acuitatẽ ingenij non acutam habent, sed retusam. Sæpe.n. discutere obscura volunt, sed dum vix diu cogitãdo ad ea ẽt, quæ sunt apta perueniunt; velut retusa acie morando, incidũt. Quod certe non solũ in occultis sacramentis scripturarũ ostenditur, sed ẽt in latentibus suggestionibus dæmonũ. Depellere quippe a se hostem nequeunt, quẽ cognoscere cito non possunt. Dum ergo magna mora cogitationis, insidias malæ suggestionis expellunt, velut retusa acie secant; qõ per acuitatẽ ingenij abscindere velocius poterant. Quid est aũt, qõ dr vsq; ad stimulũ corrigendũ. Stimulus dr increpatio prælatorũ. Vnde & scriptum est.

Eccle.12 Verba sapientũ sunt quasi stimuli. Stimulus quidẽ increpatio dr; qz dum culpas arguit, mentem pungit. Sed retusus est stimulus, qñ prælati languet intellectus; vt subditorũ culpas nec cognoscendo, reperiat, nec inueniẽdo, reprehendat. Bene ergo increpatio rectoris stimulus asseritur; qz tumores vitiorũ pungere nõ præualet, si eius mens erudita per scientiã, pungenda nõ videt. Vnde & in typo eruditorũ prælatorũ bene subiungitur. CVNq; venissẽt dies prælij non est inuentus ensis, & lancea in manu totius populi, qui erat cum Saul, & Ionatha, excepto Saul, & Ionatha filio eius.) Quid per lanceam, nisi sanctorũ prædicatorũ acuta prudentia accipitur? Et quid per ensem, nisi eorũ intelligentiæ subtilitas demõstratur? Per lanceã quippe lõge nobis ante obiecta prodimus. Per ensem vero vicini, & fere cõiuncti nobis hostes trucidantur. Bene ergo in lancea prudentia electorũ ostenditur; per quã occultos hostes percutiunt, anteq; vicinus eorũ impetum patiantur. Dum.n. futuras dæmonũ insidias cauendo, præueniunt; velut a longe lancea feriunt, quorũ vicinos excipere ictus nolũt. Vnde & beatus Paulus Apostolus dum a longe armatos fornicationis spũs cerneret, cõiugalem castimoniã quasi lanceam tenuit; & eos accedere prius non permisit, dicens. Propter fornicationẽ vnusquisq; vxorẽ suam habeat, & vnaquæq; virum. Vxori vir debitũ reddat, similiter aũt vxor viro. Et iterũ, reuertimini in idipsum, ne tentet vos Sathanas propter incõtinentiam vestrã. Hinc ẽt de semetipso ait. Castigo corpus meum, & in seruitutẽ redigo; ne pdicans alijs, reprobus efficiar. Qui.n. ne reprobus fieret, corpus castigauerat; nimirũ lancea hostes suos, longiusc̃ule positos ante se perfodebat. Prouidentia ergo abstinentiæ pro ebdomada carnis libidine, quasi lancea accipit; per quã venturi hostes feriuntur. Bene ẽt per ensem intellectus exprimitur; qz qui prauas maligni spũs suggestiones in præsenti tẽpore cognoscit, & abiicit, velut vicinũ, & iuxta se positũ hostem ferit. Qui ẽt velut ense, vtraq; parte acuto, incidit; qz tam falsa bona, q; vera mala reprehendit. Quid vero est, qp in manu Saul, & Ionathæ ensis esse perhibetur? Sed in manu nõ sunt eorũ, qui acute vicina, & psentia intelligunt, & futura prꝙident; & ad extinguenda ea, fortia nõ exercent. Aperte sciunt, quia antiquus hostis maximã partem humani generis per robur carnis in fornicationẽ præcipitat; qui tñ carnem per abstinentiam castigare nõ curant. Sic ẽt nõnulli præsentia mala aperte cõspiciunt, sed hæc vitare minime conantur. Hij nimirũ ensem, & lanceã habẽt, sed in manu

1. Ad corin. 7.

1. Ad corin. 9.

ñon habent. Bene ergo in die prælij in manu Saul, & Ionathæ ensis, & lancea inuenitur, q; solũ electi viri sunt, qui & præsentia, & futura mala intelligant, & ea cordis intentione vincere ardentius ꝓcupiscant. Quod tñ hoc loco ideo dr, vt populus nihil in manu tenuisse doceat, qui vomeres, ligones, secures, & sarculos tenere ostenditur. Hijs.n. verbis non electi distinguũtur a reprobis, sed ebetes a peritis. Sed q; iam armatos viros ostendimus, modum certaminis explicemus. Sequitur.

Caput IIII.

EGRESSA est statio Philistinorũ, vt ascenderet in Magmas, & accidit quadã die, vt diceret Ionathas filius Saul ad adolescentẽ armigerũ suum. Veni & trãseamus ad stationẽ Philistinorũ, quæ est trans locũ illum.) Philistinoꝝ statio egreditur, qñ malorꝝ spirituũ turba electis mentibus per suggestiones noxias demõstratur. Quę nimirũ idcirco statio dr, quia electorꝝ bella describuntur. Stare quippe malignis spiritib⁹ est, in electorꝝ pugna magnas vires exercere. Nam stando, validius vnusquisq; qñ sedendo conari ad aliquid faciendũ potest. Philistinorũ igitur statio egressa dr, vt dæmonũ conatus in bello nostro aperte colligatur. Et q; velut se inferiores, atq; minores opprimere fideles cogitant, in Magmas ascẽdere egredientes parant. Vel in Magmas ascẽdere gestiunt. qñ paruulorꝝ corda decipere, tentando, moliuntur. Sed electi prædicatores dum tentata corda subditorꝝ intelligunt, ferre auxilia nõ morantur. Hos velut in tuto reponunt, illos secum ad sustentãda pericula bellorꝝ ducunt. Quid est, qꝛ ad bella armiger ducitur, nisi q; per scientiam eruditi subditi ad internorꝝ certaminuꝫ victoriam promouẽdi sunt? Quidã nãq; artem phisicã sciunt, qui medendi experientiã nesciunt, sic nimirũ in sancta ecclesia quidã sunt, qui artem interioris pugnę didicerũt, sed ad districtas necessitates certaminũ adhuc perducti non

sunt. Magnos viros pugnantes audiunt, sed prælia, quæ magni magnifice tolerant; auditu sciunt, virtute nesciũt. Tales quippe sunt, qui ad imitanda vestigia redẽptoris inuitantur. Qui vult (inquit) venire post me, abneget semetipsum; & tollat crucẽ suam, & sequatur me. Arma vero Ionathæ sunt hortamenta doctoris. Armiger vero arma portat, cum quibus non ipse, sed alius pugnat. Sic nimirũ sunt qui in sancta ecclesia nouiter instruuntur. Dum.n. virtutes a doctoribus audiunt, quibus ipsi doctores contra malorꝝ spirituum versutiaꝫ pugnant; illud nimiruꝫ habent in onere, qõ nõdum habent in virtutis exhibitione. Dixit ergo Ionathas ad armigerum suum. VENI trãseamus ad stationẽ Philistinorꝝ;) q; electi doctores subditos suos docent, non solũ artem, qua dimicent; sed etiã ad bella pertrahunt, quo triũphent. Et q; remissi pastores bella, quę insinuant, suscipe nequaq; curant; non dicit, vade & transi ad stationẽ Philistinorũ; sed veni trãseamus. Alios quidẽ ad certamen prouocant, sed eadẽ certamina ipsi priores tentãt. Quid vero est, qõ dicit, QVAE est trans locũ illum?) Sed quidam locus in sancta ecclesia est, qui magnis plijs clausus, non expositus est. Possidere quidẽ bona seculi, vxorem ducere, filios ꝓcreare, blandimenta de oibus rebus licitis corporibus exhibere, eo munitũ ab hoste manere est; quo aliquid impositũ in eo ordine positis onerosuꝫ non est. Sed hunc locum siquis melioris vitæ desyderio accensus, trãsire nititur; necesse est, vt ad grauissima bella præparetur. Diuitias nãq; cõtemnentes, paupertatem Christi amplectentes, spernentes piugia, amorẽ pudicitiæ semper amplecti debent. Habent cõtinuo isti insurgentia grauissima plia carnis, illi impugnationẽ cordis; q; nec paupertas leuiter fertur, nec sine magnis agonibus pudicitiæ corpora subiugãtur. Vnde bene per quẽdam sapientem dr. Fili accedens ad seruitutẽ Dei, sta in timore, & prepara animã tuam ad tentationẽ. Quasi dicat, q; egredi voluisti de loco muniminis, necesse est; vt Eccle. 2.

iam patenti bello, contra fortissima hostium castra mu-
niaris. Dum ergo trans locũ illum, non istũ dicit; doctorum Ionathas virtutẽ insinuat, qui per singulare ꝓpositum religionis, semp sunt in aperto cãpo certaminis. Et qꝛ de omni, qõ strenue dimicant; de omni, qõ nobiliter triũphant; iactantiæ, & elationis vitium fugiunt; sequitur. PATRI aũt suo hoc ipsum non indicauit.) Tacendæ quidẽ sunt electoꝝ virtutes, ne per iactãtiam dicantur; sed aliqñ ad Dei gloriã eas manifestare culpa non est. Quia vero nos in Saul magnos ꝓdicatores expressimus, hoc ꝓfecto, qꝺ patri Ionathas pugnæ initium celat, illud insinuat; qꝛ magna, quę agimus, qñq; ꝓpter humilitatẽ laudabiliter celamus. Tales quidẽ iam facti per corruptionẽ sumus, vt boni videri ẽt ab illis, qui prę sunt nobis, sine elatione nunq; valemus. Cum ergo de manifesto latens malũ nascitur, sapienter bonũ absconditur; ne malo superueniente maculetur. Sed inter hæc sciendum est, qꝛ illi virtutes cẽlare ꝓlatis suis ista necessitate possunt, qui bene cognoscere bonũ, qõ agunt, sciũt. Si.n. nimis sunt simplices, sæpe non est bonũ, quod esse bonũ arbitrantur; & dum vitium, quasi virtutẽ non indicant, in se absconditũ hostem portant. Vnde & Ionathas, qui patri belli propositũ texit, tantus asserit; vt sub eius ducatu pars exercitus, ꝓducta referatur. Erant (in-
Supꝛ. 13. quit) nuo milia viroꝝ cum Saul in Magmas, & in monte Bethel. Mille aũt cum Ionatha in Gabaa Beniamin. Dicatur ergo de Ionatha, PATRI aũt suo hoc ipsum nõ indicauit;) qꝛ eruditi viri dum elationis vitium incurrere de magnis operibus suis metuũt, ea nimirum ipsis abscondunt, a quibus adiuuari potuerũt. Quæ nã mirum prædicatoris auxilia melius discimus, si ipsos in loco suæ perfectionis videamus. Nam sequitur. PORRO Saul morabatur in extrema ꝑte Gabaa sub malo granato, qui erat in Magron.) Gabaa (vt diximus) interpretatur Magron de fauce dr̃. Prædicatores aũt sancti sublimes valde sunt non solũ opere, sed ẽt contẽplatione. Extrema ergo pars ista sublimitas est operis; intima vero, illa contẽplationis. Per hanc quidẽ extremam partẽ suæ celsitudinis, ad exẽplum a nobis ꝑspiciuntur; per illam vero intimã, in magno amore ꝓditori ꝓiuncti sunt. Hos quidẽ nobis in extrema parte sublimitatis suę Propheta mirãdos ostendit, qñ ait. Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi colũbę ad fenestras suas. Volant quippe vt nubes; qꝛ a grauedine culpę sunt leues, & gratia Sancti Spiritus in bono ope veloces. Quasi colũbę vero sunt ad fenestras; qꝛ ad exẽplum per bona opa se nobis quasi per foramina porrigunt, sed de ostensa vitę mũditia laudis appetitu ne quaq; capiuntur. Sed & sub malo granato rex residet, qꝛ in vmbra redẽptoris ꝓdicator requiẽ habet. Magno quidẽ labore fatigat̃, sed verboꝝ Dñi cõsolatione reficitur. Vnde & eadẽ malus arbor in eo loco, q de fauce dr̃, morari phibetur. Quid.n. hoc loco, istud de fauce dr̃, aptius, q; sancti Euãgelij duĩ cedo designatur. Sic.n. nũc morari in vmbra redẽptoris possumus, si vꝫ verba eius ad ꝓsolationẽ de Euãgelio meditatione capiamus. Sed in hoc residere quietius ꝓdicatores possunt, qui quo altius & propius illud diuinæ faucis verbũ suscipiunt, dulcius saginãtur. Hæc ẽt causa est, qua rex Saul nõ stare, neq; sedere, sed morari sub malo granato Magron dr̃; qꝛ ꝓfectus doctor Dei docibilis est; & dũ pascere cibo alios nititur, ipse multiformiũ deliciarũ spũalium dulcedine satiatur. Nam dum redẽptoris amęna singulariter aspicit, in mirã contẽplationẽ virtutum surgit; & quasi de vno cortice plurima grana colligit, dũ per ea dia, quæ in redemptorẽ recolit; deliciosam mentẽ gratanter ducit. In hac quidẽ redẽptoris amęnitate sponsa se requieuisse gloriatur, quæ dicit. Sub vmbra eius, quem desyderauerã sedi. In vmbra quippe eius sedere est, in eius contẽplatione requiescere. Eius certe cõtemplatio vmbra est; qꝛ in eius visione, pregimur, ne dia bolica tentatione, velut solis ardore denigremur. Qui ergo tã sublimiter requescunt, ferre se ꝓsulentibus auxilia

Esa. 60.

Cant. 2.

vtiliter possunt. Sed tñ nonnulli electi subditi dñi infirmi-
tate propriam metuunt, dum solũ Deũ agonis sui testẽ
requnt, tantoꝝ hominuꝫ iudicia fugiunt, vt a solo Deo
in bona sua actione videantur. Bene ergo & Saul in ex-
trema parte Gabaa sub malo granato morari dñ, & Io-
nathas belli propositũ ei non indicasse, qꝛ dum perfecte
cauere elationẽ non possumus, bonũ de quo nasci pót,
oĩbus abscondi debet. Sequitur. ERAT populus cũ
eo quasi sexcentoꝝ viroꝝ.) Hoc numero fortes viros
in bono opere superius designari diximus. Qui cũ rege
esse referuntur, qꝛ per studiuꝫ boni operis, cõcordes sunt
vitæ doctoris sui. Sed habent p̃dicatores ecclesiæ sub se
non solũ qui magna agant, sed & verbi cõministros, qui
summa doceant. Habent duces, qui ad bella feruentes
roborent, habent, qui audacter currant, habent, qui po-
tenter protegant. Bene ergo subiungitur. ACHIAS
filius Achitob fratris Ichabot, filij Phinees, qui ortus fue
rat ex Heli sacerdote Dñi in Sylo, qui portabat ephot.)
Achias nãq; vmbraculũ nostro sermone dñ. Quid vero
per vmbraculũ hoc in loco, nisi ꝓtectio designatꝫ? Qui
ergo in sancta ecclesia minores quoslibet ab occultis
aduersarijs protegunt, per vmbraculũ recte designantꝫ.
Qui aũt vmbraculo residet, ardorẽ solis sentire non po
test. Cur vero in sacro eloquio vmbracula prædicãtur,
nisi quia ẽt solem reprobũ ostendunt, quo viror mentis
exuritur. De quo nimirũ sole veritas in diuisione semi-
Mat 13 num dicit. Orto sole aruerunt. Feruens quippe ardor cõ
cupiscentiæ sol est, qui velut luce candeat, sed qui men
tem, cui lucet, exurat. Dum ergo maiorum exhortatio-
nibus omnium cõcupiscentiarum blandimenta respui-
mus, quo, alibi, q̃ in vmbraculo amæno sustemimur,
vbi tentationum incendia declinemus. Sed diminutiue
vmbraculum ecclesiæ minister dñ, vt Redẽptori nemo
cõparetur. De illius nãq; protectione sponsa in Canticis
Cant. 2. gloriatur, dicens. Sub vmbra illius quẽ desyderaueram
Psal. 16. sedi. Et Psalmista deprecans, ait. Sub vmbra alarũ tuarũ

tum protege me. Sed vnde tantus Achias iste procedit,
exponitur, qꝛ filius Achitob esse memoratꝫ. Achitob fra
ter meus bonus dñ. Quis igitur iste frater bonus intelli-
gitur, nisi redẽptor noster? Frater quippe, qꝛ naturæ no-
stræ particeps, sed bonus, qui naturã nostram, quã susce
pit, ab æterna morte liberauit. Vel bonus, quia oẽs nos
mali sumus, dicẽte ipso. Si vos mali cũ sitis, nostis bona Mat. 7.
data dare filijs vestris. Achias ergo filius Achitob dñ, vt
qui in ecclesia potentes sunt, eoꝝ potentia ex sola redẽ-
ptoris imitatione eis in esse sentiatur. Idẽ vero. Achitob
frater Ichabot asseritur, qꝛ a translatione gloriæ nuncu-
patur. Nam redẽptor noster ſm carnẽ de Iudeoꝝ gente
est natus. A quo nimirũ populo qꝛ oĩs ornatus templi,
omnes sacrificiorũ ritus, omnia scripturarũ mysteria ad
gentilem populũ transierunt, translatio gloriæ in Achi-
tob fratre recte memoratꝫ. Ipse quoq; Achitob Phinees
fuisse filius dñ, qꝛ Iudaicus populus in erroris sui pfidia,
qua se mersit, eiusdẽ gentis suæ doctores, se valde neqo
res, habuit. Vnde & idem Phinees os mutũ siue ori par-
cens interpretatur. Os quippe dñ, qꝛ per eundẽ populũ
Dñs locutus est. Sed mutũ os nunc esse cognoscitur, qꝛ
dum redemptorẽ reppulit, loquentẽ in se olim spiritum
pariter amisit. Qui etiã ori parcens recte dñ, qꝛ sic semel
in reatu tanti sanguinis cecidit, vt per pœnitentiã, & cõ-
fessionem ad eum ꝓuerti nequaq̃ possit. Ori igitur par
cens dñ, qꝛ confitendo, pie erubescere designatur. Quo
cõtra beatus Iob ex persona conuersoꝝ ꝓmittit, dicens. Iob. 8.
Non parcam ori meo, loquar in tribulatione spũs mei.
Sed qꝛ iteꝫ religionis dignitatẽ in Patriarchis, & Prophe-
tis habuit, idem Phinees ex Heli sacerdote Dñi natus
asseritur. Heli quippe Deus meus, Sylo missus interpre-
tatur. Dij vero aliqñ in sancta scriptura electi p̃dicatores
intelligũtur. Vnde & ad Moysen a Dño dñ. Posui te in Exo. 7.
Deum Pharaonis. Et in lege præcepit, dicens. Dijs non Exo. 22.
detrahes. Pater ergo Phinees Deus meus dñ, qꝛ nimiruꝫ
Iudaicus populus eoꝝ ſm literã scripturas imitatur, qui

verbum Dei & reuelata mente meruerũt cernere, & tecã literæ ne videret occultare. Hos nimirũ per semetipsam veritas ostendit, cum verba Psalmistæ exposuit, dicens; Ioã.10. illos dixit Deos, ad quos factus est sermo Dei. In Sylo aũt natus asseritur; qz Iudaicus populus licet carnaliter, adhuc tñ in scripturis spũalibus eruditur. Quia ergo electus quisq;, & sapiens in sancta ecclesia natum Dñm ex Iudaico populo per doctrinã sequitur, Achias qui vmbraculũ dr̃, filius Achitob fratris Ichabot, filij Phinees, filij Heli essẽ phibetur. Qui ẽt ephot portare describit, vt aperte mõstretur; quia ꝓtegere alios nequaq; potest, qui pulchritudine bonę cõuersationis, luceq; nõ fulget. Sequitur. SED & populus ignorabat quo isset Ionathas.) Quid est, q populus, quo eat Ionathas, nescit; nisi qz electus doctor ea, quæ intendit agere, studet per Mat.6. humilitatẽ cẽlare. Vnde & in Euangelio Dñs dicit. Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Si.n. per dexteram æterna, per sinistrã vero præsens vita figuratur; homines in sinistra, Angelos ad dexterã habemus. Quãdo aũt per bona opera ad cõsortium supernoz ciuium tendimus, dextera manus nostra operari phibetur. Sinistra vero manus nostra opera nescit dexteræ, si cooperatores nostros, fideles vz sanctæ ecclesiæ, adiutores habemus in opere; & laudatores habere nolumus ad elationem. Bene ergo dicit POPVLVS ignorabat, quo isset Ionathas;) qz tunc solũ bene agere magna nitimur, cũ ea, quæ agimus, pandere ad ostentationẽ vitamus. Sed qz ad exẽplum electoz ista ꝓferimus, non solum quo eat, sed etiã qua eat, explorare attentius debemus. Sequitur. ERANT inter ascensus per quos nitebat Ionathas transire ad stationẽ Philistim eminẽtes petræ ex vtraq; pte, quasi in modũ dentiũ scopuli, hinc inde ꝓrupti, nomẽ vni Bores, nomẽ alteri Sene.) Cum electoz vita alta sit meritis, ima vero ꝓditio malignorũ spirituũ, quid est, qõ ascensus esse dr̃, vnde ad Philistinoz stationẽ Ionathas tendere conatur? Nam de eisdẽ

Philistæis in typo dæmonũ non longe superius dictum est. Ascendentes castrametati sunt in Magmas. Sed sup nos eẽ dicũtur, quo minores fortitudine videamur. Sup. 13. per nos ẽt esse cognoscitur, qõ penetrare per intelligentiam nõ valemus. Quoties ergo cum spiritibus reprobis certare ꝓponimus, robur parare debemus ad ascensũ, qz hoies cũ Angelis pugnare cõtendimus. Vnde & ille athleta strenuus ꝓfortans vehemẽter cõmilitones suos, ait. Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sangui- Ad Ephe.6. nẽ, sed aduersus principes ⁊ potestates, aduersus spũalia nequitiæ in cœlestibus. Quia.n. contra principatuũ & potestatũ spũales nequitias se pugnaturũ prænouerat, nimirũ robur mentis ad altitudinis ascensum parabat. Peccatoz corda dum nequã spiritus sibi subijciunt, eis vtiq; per multiformia vitia dñantur. Si ergo illuc quoq; eos expugnare cõtendimus, valde nos oportet ascẽdere, vt eorũ possimus agmina potenter ferire. Aliter.n. lubrici, aliter saluãdi sunt accidiosi, aliter vaneglorij, aliter superbi. Vt vero ad hæc oĩa electus doctor possit sufficere, quia per assiduæ meditationis acuta cõsilia mentem leuat; quasi ad ascensum Philistinorum se roborat. Bene autẽ non vnus asseritur, sed plures dicti sunt ascẽsus; qz innumeris hostibus, multis itineribus occurrendũ est. Quod tũc bene agitur, qñ vitijs singulis cõgruentes, & propriæ curationes adhibentur. Nam vt aliqua ex eis breuiter perstringamus, fornicationis spiritus cõtinentiæ virtute depellitur; sed tñ leuius superatur, si caro impetũ suum per abstinẽtiam minuat; ne se mũdanæ concupiscentiæ victa substernat. Gula per abstinẽtiam frãgitur; sed abstinentiam ciboz corporaliũ habere non põt, qui mentẽ spũalibus cibis nõ replet. Potẽter.n. corpus extenuat, qui amore cœlestiũ cor inflãmat; qz dũ spũalia fortiter diligit, desyderia carnis valẽter ꝑmit. Auaritię quoq; vitio bonũ paupertatis volũtarie cõtrarium est; sed pauper spiritu esse nõ poterit, qui amare adhuc æternos thesauros nescit. Sic nimirũ ira vincitur, si amore cœlestium

perfecte terrena oia despiciantur, q; vnde iracscatur, iam non habet, qui danum temporale non timet. Sic quoq; accidiæ vitium .i. tædium cordis depellitur, si semp bona cœlestia cogitentur. Tædere quidé mens nullatenus potest, quæ tam iocúda bona lætanter videt. Tristitiæ etiá angustiosum malum spúalis lætitiæ campo deuoratur, sed tñ ipsa spúalis lætitia se menti nó infundit, quę tẽporalis vitæ angustias transgredi cõtemplando non nouit. Bene quidé tristitia vincitur, si tẽporalium laborũ p̃mia videantur, q; vnde electa mens tẽporaliter se affligi cõsyderat, inde gaudere in cœlesti patria ęternaliter sperat. Quia ergo magna diuersitate p̃silij ad diuersos animarum morbos curandos p̃dicator vtitur, q; idem p̃silium alta mentis p̃syderatione cõprehenditur, bene vnde Ionathas transire ad stationem Philistinoꝝ appetit, ascensus esse perhibẽtur. Et q; ad expugnãdos malignos spús a peccatoꝝ cordibus plures difficultates obuiant, petræ inter ascensus esse memorantur. Quid. n. per istas duas petras, videlicet Bores, & Sene, nisi cõcupiscentia, & peccatum designatur? Bores quippe in primatu d̃i, Senes sol siue auditio. Bene aũt cõcupiscentię primatus nomẽ conuenit, q; ipsa prior mentẽ occupat, q̃; semens peccato substernat. Solis ét noie recte peccati delectatio figuratur, q; a veritatis intuitu mẽtis oculos claudit, & ad vanitatẽ aperit. Vnde & in primis hoibus a seductore spiritu per serpentem d̃i. In quacũq; die comederitis de ligno, qõ est in medio paradisi, aperientur oculi vestri. In cõmessatione quidem illa, peccando operti sunt oculi transgressorũ, vt falsæ lucis radios in experientia delicti perciperent, & a supernæ claritatis alta contemplatione caligarẽt. In hanc quippe lucé aperire oculos Psalmista refugiens, Dñm obsecrat, dicens. Auerte oculos meos, ne videant vanitatẽ. Hanc beatus Iob alta mente despiciens, perfectoꝝ meritis se inseri exoptans, ait. Nunc. n. dormiens, silerem, & somno meo requiescerẽ, aut sicut abortiuum absconditũ non subsisterẽ, vel qui concepti

Gen. 2.

ps. 118.

Iob. 3.

non viderũt lucem. Qui sunt isti, nisi qui peccare fortiter cauerunt? Vnus ergo scopulus Bores, alter Sene d̃, q; si concupiscentia in mente sibi locum vendicat, eiusdem mentis oculos ad placidũ peccati blandimẽtum, quasi ad solis lucem videndã leuat. Bene item petræ noiantur, q; iniquoꝝ mentibus ista duo cõueniunt, vt iam reditæ prędicatores ad se facile nõ admittãt. Sed & dicunt scopuli, q; hincinde, videlicet tam mente, q̃; corpore præruptum retinẽt vsum prauitatis. Dum. n. nulla moꝝ, nulla operum integritate solidátur, in modum scopuli, hinc & inde prærupti sunt. Et q; dicit in modũ dentium, quid dat intelligi, nisi quod sæpe videmus, q; qui prędicatoꝝ hortamẽta despiciunt, eoꝝ vitam mordere detractionibus conãtur. Sed de eisdé scopulis subditur. VNVS prominens ad Aquilonẽ, ex aduerso Magmas, & alter ad Meridiem, cõtra Gabaa.) Ad Aquilonem primus scopulus p̃minet, alter ad meridiẽ, q; per cõcupiscentiã feruor charitatis extinguitur, & per peccatũ ardor p̃cupiscentiæ augumẽtatur. Mens. n. reproba dum p̃cupiscentiæ subditur, charitate spoliatur, & dum peccare nõ metuit acriora in se valde peccãdi desyderia accẽdit. Quasi enim in summa diei suæ altitudine, & calore posita, in fluxu peccati, & imoderate lætatur, & ardenter resoluit. Male ergo mederi cõcupiscentiæ morbo satagit, qui ad hoc explere concupiscentias peccando, cogitat, vt quiescat. Tanto quidé erit post peccatum cõcupiscentia maior, quãto ipsa sibi esse incipit peccati delectatio gratior. Sed primus scopulus ex aduerso Magmas situs, alter cõtra Gabaa p̃minere perhibetur. Magmas (vt iam satis diximus) humilitas, Gabaa colliis interpretat. Ex aduerso vtiq; cõcupiscentia humilitatẽ habet, blandimẽtum vero peccati cœlestem cõuersationẽ. Omnis. n. qui vetita cõcupiscit, dum prẽceptorẽ despicit, superbit. Ex aduerso itaq; humilitatẽ habet, quã in obediẽtiæ deuotionem nõ retinet. Sed & qui in peccati feruore, velut meridiana claritate resoluitur, cõtra Gabaa, .i. collé promi-

net,q; dum aduersatur cœlestibus pœnis tartareis præparatur. Sed quia tales etiam ad æternã vitam sanctor prædicatione perducuntur,ipsorũ prædicator studium in Ionathæ facto videamus. Nam sequitur. VENI transeamus ad stationem incircuncisorũ horum, si forte faciat Dñs pro nobis;quia non est Dño difficile saluare, vel in multitudine,vel in paucis.) Quæ est statio Philistinor,nisi robur malignor spirituũ? Sancti etenim viri cum ad peccator correctionem se præparant,aperte sciũt,qa cũ de cœlo lapsis Angelis pugnãt.Pugna ergo hæc quia Angelorũ est,& hominum pugnatur a fortibus cum infirmis,cũ simplicibus ab astutis. Nam ab his fortibus insultum acceperat,qui dicebat. Irruerũt in me fortes,neq; iniquitas mea,neq; peccatũ meum Dñe. Astutias lapsi Angeli etiã Paulus intuens,ait. Non ignoramus eius astutias.Contra astutos igitur via cautę rationis quærenda est,contra fortes vero diuina sunt auxilia petenda. Vt ergo magna cautela prædicatio exhibẽda esse sentiatur, Ionathas armigerũ suum ad secum transeundum inuitasse dicitur.Et vt in expellendis hostibus de Dei miseratione psumatur,loquitur;dicens, QVIA non est Deo difficile saluare, vel in multitudine, vel in paucis;) & q; flagitiosorũ conuersio facilis nõ est,dicit. SI forte faciat Deus pro nobis.) Si forte dicit,quia de plena criminosorũ salute adhuc plenius nõ præsumit. Sed formã electi subditi in virtute ostendit humilitatis, q; subdit. DIXITQVE ei armiger suus. Fac oĩa quæ placent animo tuo. Perge quo cupis,& ero tecum quocunq; volueris.) Nõnulli subiecti dum mensuram ordinis sui negligunt, eandẽ mensuram sic cõfundunt vt prælatorũ suorum dispositioni cõmunicent,sed obedire imperijs recusent. Emendare quidẽ maiorum dicta facile audent,sed facie implere,quæ præcipiunt,nõ conantur. Quid ergo in huius armigeri voce nobis ostenditur,nisi quia relinquẽda est præpositis dispositio libertas;tenenda est subditis virtus obedientiæ non remissæ?

Psal.58

2. Ad Corin.2.

Vt enim

Vt enim liberam disponendi authoritatem prædicatoribus assignent,ait. FAC omnia, quę placent animo tuo.) Et vt subditorũ pronam voluntatẽ ad omnia seruitia ostenderet,subdit. PERGE quo cupis,& ero tecum quocũq; volueris.) Nec ibi quidẽ dixit quædam fac,quæ sunt in animo tuo,quædam non fac,vel aliter fac;nec hic,perge illuc,& ero tecu,& illuc nõ ero tecũ. OMNIA(inquit)fac;) quia dispositione prælatorũ disponenda sunt omnia. ERO(item ait)tecum quocunq; volueris,) quia alicui præcepto obediẽtiæ subiectus optimus deesse non debet.sequitur. ET ait Ionathas ecce nos transibimus ad viros istos,cũq; apparuerimus eis,si taliter locuti fuerint ad nos,manente donec veniamus ad vos,stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos. Si autẽ dixerint ascendite ad nos ascendamus,quia tradidit eos Dñs in manibus nostris.) Certa & indubitata sanctæ ecclesiæ sententia est,q; electi prædicatores non solum quid,quãtum,& quãdo loquantur consyderare debent, sed quibus etiam loquãtur. Vnde & Dominus a quorũdam notitia verbum recõdens,discipulos prohibet,dicẽs.Nolite ponere margaritas ante porcos. Hinc item scriptura inutiliter effundi verbũ vetat,& dicit.Vbi non est auditus non effundas sermonẽ. Quid est ergo,quod Ionathas dicit. SI dixerint,manete, donec veniamus ad vos, stemus in loco nostro, si vero ascendite ad nos,ascendamus, q; tradidit eos Dñs in manibus nostris,) nisi quia electus prædicator attẽte debet colligere,quibus verbum vitę debeat proferre? Sed quia hoc ostendi nunc in sensu literæ videtur,nos subtilius exprimamus. Ad peccatores prædicatores trãseunt,quãdo iis,quibus verba exhibẽt, non solũ verbo, sed etiã vita placent. Qui ergo sunt,qui dicunt, ascendite ad nos,nisi ij,qui deuotionis signa proferunt,q; salutis verbum &;venerabiliter audiant,& retinere fortiter cõcupiscant? Ad istos itaq; ascendendũ est,in qbus etsi magnus labor est in opere ministerij, sunt & magna lu-

Mat.7.

Eccl.32.

cra salutis. Ecōtrario vero ad doctores peccatores transire gestiunt,qū tam ꝓfunda cæcitate merguntur;vt ad imitandæ suæ prauitatis exēplum,ipsos ét prædicatores conuertere nitantur. Proni quippe ad malū sunt,corde impœnitentes, & peccati lepra,quā induunt, maculare alios non expauescunt. De quibus sapiens ille loquitur,

Prou.2. dicens. Lætantur cum male fecerint,& exultant in rebus

Esa.3. pessimis. Et item Propheta de his vaticinans,ait. Prædicauerunt peccatū suum sicut Sodoma. Quid est ergo, qō ait, STEMVS in loco nostro? Sed tale est,ac si dicat. Si illos lucrari nō possumus,nosmetipsos in bona cōuersatione seruemus. Locus.n.noster bona quærsatio

Eccl.10 est. De quo nimirū loco alias scriptū est. Si spiritus potestatem habens ascenderit super te,locū tuum non deseras. Locus quidē iste non solum a spiritu,sed etiā ab homine cauendus est;q; ipse spiritus non solū per se nobis obuiat,sed cōtra nos ét per hominē pugnat. Si vero locus noster oñs est,cū mali se nobis obijciunt,in loco nostro pśistamus;q; cū incorrigibiles prædicatorū monita non recipiunt, solerter debent ipsi circūspicere, vt ad se nulla possint eoꝝ exēpla peruenire. Sequitur. APPARVIT itaq; stationi Philistinoꝝ,dixerūtq; Philistim. En Hebræi egrediuntur de cauernis,in quibus absconditi fuerant. Et locuti sunt viri de statione Philistinorū ad Ionatham,& ad armigerū suum. Ascendite ad nos, & ostendemus vobis rem.) Quidnam est,ꝙ apparere Ionathas Philistæis cum armigero dī;nisi quia doctor ipse prior debet bonū ostendere,qō alios cōtendit edocere. Non.n.potest in ꝑdicatione venerabiliter recipi,si prius in se honorē ministerij non præfert luce bonæ cōuersationis. Vnde & egregius prędicator cōfidenter asse-

Ad Roma.11. rit,dicens. Quādiu quidē sum gētium Apostolus ministerium meum honorificabo. Apparet ergo doctor non tam cum verbo loquitur,q̄ cum vita,& moribus venerabiliter demōstratur. Propheta igitur cum typis sacræ historiæ prædicatoꝝ mores ostenderet;rationabiliter subintulit, dicens. APPARVIT itaq; vterq; stationi Philistinorum.) Quasi dicat. Quia docere proposuit, prius ijs,quibus loqui dispositum,vitam monstrauit. Sed quid est,ꝙ Philistæi apparentes despiciunt,& tamen eis ascendite ad nos dicunt,nisi quia plerūq; illi etiam prædicatorum optimā vitam despiciunt,qui eorū prædicatione ad pœnitentiæ lamenta cursuri sunt. Et dum eos deserere vitæ remotioris studium rēprehendunt,eos nimirum de cauernis egressos asseuerant. Quasi dicant. Illi nunc sub colore prædicationis ad seculū exeunt,qui hunc fugisse tota intentione videbantur. Sed plerq; iustos prædicatores arguunt,qui mala,quæ eis obijciunt, in eis esse suspicantur. Qui nimirū eoipso, quo malum dānant, spem prædicatoribus tribuunt;quia ad bonū, quod defendunt,exequendū pertrahi facilius possunt. Dum ergo bona intentione falsa iustorū mala vituperant,insaniunt quidē voce,sed prædicatoribus fructum suæ salutis,etiā insaniendo,spondent. Et quia de ascensu superius dictum est,restat inquirere quid sit,quod dicunt, OSTENDEMVS vobis rem.) Sed hoc ad literam minas significat. Quod tale est,ac si dicant. Si huc ascenderitis, quātam valeamus patiendo sentietis. In malorum vero conuersione item facile est colligere, cum iustos expellunt,quātum soleant nocere. Sed quia authore Deo carnalitatē historiæ ad spiritualem intelligentiā duximus;dum sancti doctores erūpentibus quibusdam signis,peccatorū conuersionē consyderant,res etiam ab eis promittitur;quia ad verū esse se redire pollicentur. Res quidē aliquid habet esse,peccatū vero esse nullum habet. Vnde & Paulus Corinthijs dicit. Scimus quia nihil est idolum in mundo. Peccator aūt quia peccando ad nihilum tendit,cum nihil illud,cui inhęsit,deserit;quasi ad esse redit. Rem ergo in se ostendere,id est aliquid,quod esse habet,potest;qui iam per diuinā gratiam opera virtutis tenet. Dicunt ergo, ASCENDITE ad nos, & ostendemus vobis rem.) Quasi signo

1. Ad Corin.8.

quodam peccatores repromittant,& dicant. Si verbo ita in nobis laborare proponitis,sine magno lucro nō erit, quod laboratis. Quare & de aliorū certitudine subiunctum est. ET ait Ionathas ad armigerū suum. Ascendamus sequere me, tradidit eos Dñs in manus Israel.) Quisquis nititur, magna agere, hæc bene pensare nouit;si semper studuit diuinis laudibus imputare? Bene ergo Ionathas de cōsequenda victoria confidens, non in manus suas,sed in manus Israel tradendos inimicos asseruit;vt triumphum ostenderet, & qualis esse debeat triūphator,pariter designaret. Israel quippe videns Deū interpretatur. Cui ergo in manus hostes tribuūtur, videt Deum dicitur;vt non ei ea,quæ in manu data sunt,decertatur attendere;sed tenens datum, ad largitorē munerum cor leuare. Aliud enim tenet manibus,aliud oculis videt;vt triumphi palmā fortiter teneat,sed videntem Deum retenta palma victoriæ nō extollat. Hæc autem quia confidendo non possidendo loquitur;qualiter ad eadē possidenda veniat,audiamus.seqtur. ASCENDIT Ionathas reptans manibus, & armiger eius post eum.) Quid est reptare manibus, nisi corpus omne curuare, nihil in se sublime relinquere,superiora mēbra ad inferiora officia peragenda inclinare? Quid autē in hoc facto nobis insinuatur,nisi quia multa prædicatori cōpassione indiget conuersio peccatoꝝ. Quid.n. aliud, q̄ reptare manibus videbatur redēptor noster,cuius publicanorū amicus fieret,& peccatores reciperet,& cū ipsis
Mat.9. manducaret. Manibus quidē reptabat,cū dicebat. Non habent opus sani medico,sed male habētes. Hinc iterū dicit. Non veni vocare iustos,sed peccatores. Hanc etiā incuruationem reptandi,in sacro eloquio cameli appellatio designat. Quia ad hoc saluator vsq; ad ima nostra se voluit humiliare,vt nos ad alta suæ diuinitatis extolleret. Hunc nāq; reptantē manibus,Paulus sequi se insi-
1. Ad co nuans,ait. Omnibus omnia factus sum,vt oēs facerem rin.9. saluos. Sed & quia in manibus opera solent significari,

reptat manibus pastor;quando peccatoribus viam,quā tenere conuersi debeant,non profert sapientia verbi;sed exemplo cōuersationis. Reptare quidem manibus prædicatores suos docebat Dñs,cum dicebat. *Sic luceat lux* Mat.5.
vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrē vestrum qui in cœlis est. Bene autem reptans ascendere ad stationem Philistinorū dicitur;qa ad destruenda peccatorū vitia peruenire ille doctor potest;qui ipsos peccatores magna humilitatis ostensione, & magna charitatis affectione demulcet. Nam dum cō uenientiam gratiæ foris porrigit,manū intus ad inciden dum mentis languorē mittit. Vnde & bene subiungit. ET cum vidissent faciem Ionathæ ,alij cadebant ante Ionatham,alios armiger eius interficiebat.) Facies Ionathæ cernitur,quādo qui verbum prędicatoris audiūt, charitatem etiam mentis eius agnoscunt, cum videlicet hunc audiunt & cœlestia prædicare, & eos,quibus ipsa pandit cœlestia,mira charitate diligere. Bene autē ante faciem cadere dicuntur,quia dū bona,quæ sunt in mente prædicatoris agnoscunt,statū prauitatis deserunt. Sed & dum ad remedium pœnitentiæ plures veniunt,alij in magnorum,alij in minorum exempla cōfugiunt. Apte igitur dictū est. ALIOS armiger eius interficiebat.) A vita quidē reproba priuari,bene interfici est, & cuius exemplo, vel monitis malū qs deserit, ante eius pedes quasi interfectus cadit. Generali quippe sententia,singulorum victorias exponens Iacobus ait. Qui cōuerti se Iaco.5.
cerit peccatorem ab errore viæ suæ,saluabit animā eius a morte,& operit multitudinē peccatoꝝ. Sequitur. ET facta est plaga prima qua percussit Ionathas & armiger eius,quasi viginti virorum,in media parte iugeri,q̄ par boum in die arare cōsueuit.) Plaga prima hęc dicitur; quia sancti percutere noxios etiā post in vltimo iudicio
1. Ad co rin.6. describuntur. Vnde & Paulus Corinthios excitat,dicēs. An nescitis,quia Angelos iudicabimus? Hinc Psalmista
ps.149. vaticinans,ait. Exultabunt sancti in gloria,lætabūtur in

cubilibus suis, exultationes Dei in faucibus eorũ, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis. Plaga prima ista cõuersionis est, secũda damnationis, quia modo sancti conuerti nos ad Dñm rogant, sed non conuersos, tunc durius damnant. In qua viginti, viri mortui referũtur, vt quinarij numeri mysterium cõmendetur. Quinquies.n. quatuor repetiti, aut quater quinq; viginti fiunt. Et quia vigore quinq; sensuũ omne tẽpus peccati perficitur, & in quatuor Euangelistarũ libris remedia nostræ salutis inuenimus, viginti virorũ typo oẽs saluandi peccatores exprimuntur. Qui in media parte iugeri interfecti perhibentur, quã par boum in die arare cõsueuit. Boues sunt prædicatores ecclesiæ, qui dum prædicant, arant, qui dum verbis cœlestibus corda audi torum aperiunt, quasi in bona terra semen spargũt. Sed in die arant boues, quia Dominus cõminatur, dicens.
Ioan. 9. Veniet nox, quãdo nemo poterit operare. Item duo boues arant, Ionathas videlicet & armiger eius. Quibus mirũ bobus, aut sapientes, & simplices intelligẽdi sunt, aut minores, & altioris ordinis sacerdotes. Possunt autẽ generaliter in duobus bobus, omnes sanctæ ecclesię prędicatores intelligi, quia & geminæ charitatis gratia pleni sunt, & se priuato amore non diligunt. Media ergo pars iugeri ista est vita præsens. Ista quidem tẽperata ad cultum imbribus mollescit hyemis, illa ad sterilitatẽ pigrorum caloribus torretur æstatis. Istam partẽ iugeri boues arare possunt, illam vero non possũt, quia in hac vita bona opera seminanda sunt, in illa vero non seminãda opera, sed operũ retributio metenda. Bene ergo in media parte iugeri, viginti viri interfecti perhibentur, quia conuerti peccatores hic solũ salubriter possunt, vbi magnitudo criminis purgari creditur per lamenta cõuersionis. Sed nõnulli in subita peccatorũ conuersione mirãtur, quia eis ꝓpter vsum curæ exterioris quotidiana tor, quæ agit Deus mira, viluerunt. Vnde & subditur. ET factũ est miraculũ in castris per agros.) Perfecti quiq;

in omnibus, quæ facta sunt, siue fiunt, omnipotẽtis Dei virtutem & sapientiã mirari non desinunt. Vnde & Psalmista diuinis laudibus insistens, ait. Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus. Hinc Moyses eidem Domino cõfitetur, dicens. Quis similis tui in Dijs Domine, quis similis tui in sanctis glorioſus, mirabilis in maiestate, faciens prodigia. In sanctis quidẽ mirabilis dicit, quia quo altius diuina conspiciunt, eo & mirabilius obstupescunt, quia nimirũ altissima cõtemplatione vidẽt, quibus stupeant, nõ quæ ratione cõprehendant. Quoties ergo præter quotidianũ vsum noua quædam accidunt, quæ carnales, ac simplices admirentur, miraculus per agros fieri dicitur. In cõparatione náq; sanctorũ velut agrestes homines sunt, qui tot cõditoris antiqua opera, tot dispositiones tempor, & tot ordines creaturarum mirari nesciunt. Bene igitur in eadem rusticitatis hebetudine oẽs generaliter cõcluduntur, cum subditur. SED omnis populus stationis eorũ, qui erat ad prædandus, obstupuit.) Quã stationẽ nominant, nisi Philistinor? Quid est ergo ꝙ Philistim admirãtur, nisi quia aliquãdo cõuersionem peccatorũ alij peccatores obstupescentes aspiciunt, & dum bonitatẽ Dei in illorus visitatione intelligunt, ad simile cõuersionis propositum accẽduntur. Ad prędandũ quippe stationis populus pergit, quãdo agere peruersa nõ metuit. Quod enim prohibente Deo, scripturis minantibus, cõtradicentibus doctoribus, quis audet agere, quasi per violẽtiam nititur suis vsibus vsurpare. Si quis per hunc populũ dæmonia intelligere voluerit, potest, quia ad prædandũ pergunt, cum violẽtas tentationes ingerunt, & captiuas animas peccatorũ ducunt. Qui certe populus obstupescere dicit, quia cor pœnitens, quod dæmones habere nõ possunt, qua gratia cõuersi peccatores recipiant, non intelligunt. Sed dũ peccatores respiciunt, tam sibi, q̃ alijs prosunt, quia nõnulli eorũ exemplo corriguntur. Vnde & subditur. ET

Psa. 67

Exo. 15.

conturbata est terra.) Dum populares viri noua mira conspiciunt, terra turbatur, quia sæpe contingit vt dum per exteriora miracula alij cõuertuntur, aliorum auritia incitamentis quibusdã ad propositum boni operis moueatur. Male etenim tranquilla est terra, quãdo vita carnalium in mundi iacet delectationibus secura; quãdo peritura, quæ ardẽter desyderat, hanc dulciter oblectãt. Terra vero turbatur; quando carnalis mens a mala sua soliditate cõcutitur, & cogitare fluctuando inchoat inter mala, quæ respuit; & bona, quæ amat. Turbari etenim menti tunc est, serenitatẽ malæ delectationis proposito Christianę religionis obducere. Sed carnalis affectus cõcutitur, vt spiritualis vita reueletur. Vnde & subditur.

ET accidit quasi miraculum a Deo, quãdo nãq; mens hominis carnali delectatione deprimitur, eius vtiq; visus obtunditur; vt spiritualia bona ignorare mereatur. Sed cui in suis carnalibus infirmari incipit, paulatim in spiritualibus cõualescit; vt superna proficiendo videat, infirma obliuiscendo derelinquat. Profectus quidẽ conuersæ mentis ostenditur; quia prius terra turbari dicitur, deinde miraculũ quasi a Deo accidisse memoratur. Miraculum vero a Deo est, qꝝ sine homine facit Deus. Qõ enim mãna in deserto filijs Israel pluerit Dñs, qꝝ concupiscentibus volatilia prębuerit, miraculum vtiq; sine homine Deus fecit; sed dõ mare diuidere voluit, virga hoc Moysen tangere præcepit; vt miraculum ostenderet, qõ per hominẽ populo demõstraret. Sic nimirũ virga petra percutitur, vt aquæ fluenta producãtur, quia nimirum miraculus, quod ostendere voluit, per hominẽ, non per semetipsum fecit; vt dum hominẽ venerabilem redderet, huic Israeliticus populus humiliter subijci, & deuote obedire debuisset. Quid est ergo qꝝ miraculum quasi a Deo accidisse asseritur, postq; terra turbatur; nisi qꝝ dum Sanctus Spiritus mentem ad conuersionem cõmouet, cõmotæ menti electorũ exempla insinuat; quæ & venerabiliter videat, & imitari deuote cõcupiscat. Hoc quidẽ

Exo.16.

Idẽ.14.

Nu.20.

miraculum iuxta historiam sic accipitur, quia plures interficiebantur. Nunc vero in sancta ecclesia ad religiosam vitam peccatores cõuertuntur, quos alij ad virtutis exempla sequuntur. Spiritus quidem Sanctus illos trahit, & quia trahuntur, alijs ostendit; vt tractos trahat, & videntes tractis inserat; quatenus per largitatẽ suæ gratiæ vtrosq; cõprehendat. Quando enim hoc sine homine per semetipsum operatur in cordibus fidelium, vtiq; miraculum nõ fit quasi a Deo, sed a Deo. Quãdo autem prædicantibus hoc æternæ vitæ doctoribus agit, quasi a Deo est miraculũ; quia mirabiles suos ministros ostendit, vt qui eos aspiciunt, deuote valeant imitari. Sed qa summos sacerdotes Saul signare superius diximus, Ionatham vero filium eius subditas prædicatorũ personas; si sequentia attendimus, solicitudinẽ Apostolicam in summis pontificibus, quam retinent, inuenimus. De quo nimirum beatus Paulus loquitur, dicens. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scãdalizatur, & ego non vror? Præter illa, quę extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, solicitudo omnium ecclesiarum. Quis vero omnium ecclesiarũ solicitudinem gerebat, non solũ parvulorum, sed etiam ad discutienda maiorũ facta vigilabat. Vnde & hic subiungitur. ET respexerunt speculatores Saul; qui erãt in Gabaa Beniamin, & ecce multitudo prostrata huc illucq; diffugiens. Et ait Saul populo, qui erat cum eo. Requirite, & videte quis abierit ex nobis. Et repertum est nõ ad esse Ionatham, & armigerum eius.) Pugnam Ionathæ Saul speculatores aspiciunt; quia summi pontifices non solum subditoꝝ facta discutiunt, sed doctrinã prælatoꝝ. Istos quidem explorant, si bene agant; illos autẽ an recte doceant. Sæpe cõuersionem aliorũ audiunt, sed ne sint bene eruditi pertimescunt. Quid enim est aliud, qꝝ quis abierit quæritur; nisi quia qui ad prædicãdum mittitur talis esse debet, vt onus ministerij ei secure imponatur; vt mens mittentis nulla dubitatione fluctuet, qꝝ recte docear, & doctrinæ

2. Ad cõrin. II.

verba operibus ostendat. Et quia innumeri sunt eccle-
siarum præsules, a speculatoribus Ionathas aspicitur, q̃
summum culmen vniuersalis ecclesiæ, sic per orbẽ præ
dicatores ordinat; vt circa se ministros habeat, per quos
illorum doctrinã discutiat, & opera diligenter inquirat.
Sed qui summi culminis ministerio, & legatione fungũ
tur, in alta vitæ, & scientiæ sede sublimantur. Vnde &
bene & ijdem speculatores in Gabaa Beniamin esse me
morantur. Gabaa quidem Beniamin collis filij dextræ
nuncupatur. In colle quidem filij dextræ sunt, qui iam
per sublimẽ vitam, & per altam scientiam ad cõforma-
tionem videntur pertingere redẽptoris. Hij nimirum vi-
ctorum acta de sublimi cõspiciunt; quia bonorũ vitam
probare, & malos discutere, ex vitæ merentur celsitudi-
ne, & summæ scientiæ perfecta eruditione. Qui Iona-
tham nõ ad esse reperiunt; quia lucra prædicationis tũc
optima esse consyderant, cum predicatoris laudabilem
personam probant. sequitur. ET ait Saul ad Achiam.
Applica arcam Dei.) Cur Achiam sacerdoté Saul ap
plicare arcam præcipit, nisi quia modũ certaminis a spe
culatoribus audiunt? Quod quidé a summis sacerdo-
tibus bene spiritualiter agitur, cum ea, quę a relatoribus
audiunt, non ante dijudicant, q̃ eorũ rationem in cõsi-
lio internæ meditationis quærant. Et quia sæpe alienæ
etiam mentis cõsilia sequuntur, Achias arcam applica-
re iubetur. Arcá quippe sacerdos habet, qui scientia spi-
rituali mentem vacuá non habet. Saul ergo arcam ap-
plicare Achiam iubet, quãdo summus doctor cõsilium
a minoribus suis, & eruditis quærit. Ibi enim sunt postu
landa consilia, vbi spiritualis scientiæ gratia corruscat.
Vnde & subditur. ERAT enim arca Dei in die illa cũ
filijs Israel.) Quasi dicat. Hoc applicare præcepit, q̃
esse cognouit. Ab irreligiosis quidé religionis cõsilium,
aut sapientiæ a stultis petere, non est cõsilium accipere;
sed præcipitare. Bene ergo dr. ERAT. n. ibi arca Dei;)
quia in rebus dubijs illos debemus p̃sulere, quibus aper

te scimus spiritalia dona nõ deesse. Sed quædam sunt,
quæ per cõsilium, quædam vero quæ per auxiliũ me-
liorantur. Vbi enim aperta, & indubitata necessitas est,
illic non est idonea mora cõsilij; sed celeritas subuẽtio-
nis. Ambigua quidé, & obscura melius cõsulendo per-
agimus; sed aperta, & cognita subueniendo, & festinádo
subleuamus. Vnde & subditur. CVNQVE loque
retur Saul ad sacerdotẽ tumultus magnus exortus est in
castris Philistim, crescebatq; paulatim, & clarius resona-
bat. Et ait Saul ad sacerdotẽ. Contrahe manum tuam.
Conclamauit Saul, & omnis populus, qui cuꝫ eo erat, &
venerunt vsq; ad locũ certaminis.) Quid enim aliud
signat, q̃ prius Saul applicare arcá petijt, deinde sacer-
dotem cõtrahere manum iussit; nisi quia & obscura de-
bemus cõsulendo disponere, & quæ clarius innotescũt,
cum festinatione cõplere. Sed prædicatori tumultũ cre-
scentem paulatim audire est, cõuersorum peccatorum
deuotionẽ cognoscere. Quod paulatim crescere dicit;
quia dum mẽtem nostrã ad bona opera spiritus dirigit,
hanc ad meliora per quotidianos p̃fectus leniter ducit.
Quid vero est, q̃ Saul, & omnis, qui cuꝫ eo est, populus
clamat; nisi quia se præliatoribus sociant. Sed & vsq; ad
locum certaminis veniunt. Locus certaminis cor est, ver
bum Dei audientis. Certaminis vero locus dicitur, quia
verbum, quod recipitur, cum præterita cõuersatione pre
liatur. Placẽt enim ei iam cœlestia, quæ audit, sed vetus
consuetudo insurgit, & vt audita cõtemnat suggerit. Fit
pugna item grauior, quia quod prædicator laudat, hoc
maligni spiritus dissuadendo vituperant, & quasi p̃lian-
do se p̃tra sanctos erigunt, dum illud bellando destruũt,
quod istorũ voce prædicatur. Quid est ergo venire vsq;
ad locum certaminis, nisi per exquisitionis aditũ, perue-
nire ad secreta cordis auditoris, vbi hostes celeriter inue-
niat, & potenter cedat. Ná qui discutere interna nesciũt,
ad locum certaminis peruenire non possunt. Vel locus
certaminis est, vbi creber fama magnę regionis est. Illuc

quippe dum ab innumeris curritur, qui & vitam deponere veterem, & induere nouam concupiscunt, certaminis locus recte nuncupatur; quia quotidie illic spiritualium virtutum exercitus pugnat, cum numerositate vitiorum. Illic quidem quanto graues pugnæ, tanto glorioſæ victoriæ. Illic quo frequentius accessus hostium, eo & laudabilior numerus triumphorum; vbi nõ solum magnorum alta virtus extollitur, sed cõmunis omnium strenuitas mira fortitudinis ostensione monstratur. Vnde & sequitur. ET ECCE versus fuerat gladius vniuscuiusq; ad proximum suum, & cædes magna nimis.) Quis est hic gladius, nisi gladius spiritus, quod est verbum Dei? Qui enim innumerabilibus locis ad omnipotentis Dei seruitium conuersi sunt, quia verbo Dei inseparabiliter inhærent, quasi iuxta se quisq; gladium tenet. Gladius ergo vniuscuiusq; ad proximum vertit, quando ij, qui in monasterijs cõuersi sunt, & vicissim se verbo Dei perforant, & carnalitatem in se penitus necant. Velut enim alterutro vulnere interficiuntur, dum alter alterum verbo Dei percutit; & quicquid in se carnaliter viuit, extinguit. Qui, quia nuper conuersi, a seculari vita ceciderant; Philistinorum typo signati sunt. Vel gladius alterius ad proximum vertitur, quando per conuersorum exhortationem, nondum conuersi peccatores ad Dominum conuertuntur; quando non solum ij, qui præsunt, verbo prædicationis alios lucrifaciunt, sed multitudo subditorum quotquot possunt verbis, & exemplis instruere, & præsentis vitæ desyderijs conantur velut interfectos subducere, & æternæ vitæ viuos exhibere. Hæc quidem lucra peremptorum iam in tota ecclesia per orbem vniuersum diffusa, conspicimus; quia quicunq; per diuinã gratiam iam Deo viuunt, alternæ charitatis mucrone huic mundo mortui videntur. Gladius quippe vniuscuiusq; ad proximum vertitur; quia omnes electi se in sancta ecclesia vicissim roborant, & ad cœlestem patriam studio alternæ prædicationis inflammant. Et quia innumerabilis populus quotidie Deo acquiritur, bene illic subditum est. ET cædes magna nimis.) Magnum vtiq; nimis est, quod in magnitudine potest quomodocunq; dignosci, sed excellentia non valet comprehendi. Ad hanc quidem magnam nimis cædem oculos extulerat, qui dicebat. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum; dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. Potest etiam magna nimis cædes intelligi, non solum vt multi, sed etiam vt bene interfecti videantur. Quod quidem in conuersione peccatorum fieri cernitur; cum sic præterita deserunt, vt ad eadem delectamenta nunquam reuiuiscant. Cædi vtique peccatoribus est, ad tempus a turpi vita separari. Vehementer ergo siue nimis cædi est, temporalis vitæ illecebras perfecte deserere, & futuræ gaudijs inhiare. Ipsorum vero, qui conuertuntur, quia multa diuersitas est, sequitur. SED & Hebræi qui fuerant cum Philistim heri, & nudiustertius, ascendebantq; cum eis, vt essent cum Israel, qui erant cum Saul, & Ionatha.) Qui sunt Hebræi, qui fuerant cum Philistæis, nisi peccatores a religiosa conuersatione lapsi? De quibus non valde supra dictum est. Hebræi transierunt Iordanem. Hebræi quidem sunt ordine religionis, sed cum Philistæis sunt, & cum eis ascendunt, quandiu per suggestiones noxias illuduntur, & in praua operatione proficiunt. Cum malignis quidem spiritibus sunt propositio, & voluntate peccati, sed cum eis ascendunt, quia ipsis impellentibus, in audaciam se extollunt iniquæ operationis. Vel cum eis sunt, cum peccata sua operando perficiunt, cum eis vero ascendunt, cum prauitatis suæ exempla alijs imitanda proferre non metuunt. Quid est ergo quod reuerti & esse cum Israele dicuntur, nisi quia tales etiam plerunque resipiscunt? Reuerti enim amorem religiosæ vitæ resumere est. Et

ps. 138.

Supr. 13.

cum Israele esse, est, intra sanctam ecclesiam in charitatis vnitate persistere. Ad hoc quippe reuertendũ, vt cuz Israele esse proponatur, quia nulla est ꝙuersio peccatoris, si cõuersus perseuerantia careat boni operis, & vnitate charitatis. Sequitur. OMNES quoq; Israelitę qui se absconderãt in monte Effraim, audientes ꝙ fugissent Philistim, sociauerũt se cum suis in prælio.) Hoc quidẽ toties fit, quoties remotiori vitæ dediti, ad quærẽda animarum lucra intorquere studium dignantur. Cum suis nãq; se in prælium sociant, cũ vera æternæ vitæ gaudia cum sanctæ ecclesiæ doctoribus prædicant, pariterq; a peccatorũ cordibus malignos spiritus fugant. Sed quærendũ valde est, quomodo dicatur AVDIENTES ꝙ fugissent Philistim.) Præclara quidẽ victoria nõ est, fugientes insequi, sed resistẽtes effugare. Quid est ergo quod dicitur, AVDIENTES ꝙ fugissent Philistim sociauerunt se cum suis in prælio,) nisi quia his verbis eiusdem remotæ vitæ cõuenientia lucra signãtur? Mos nãq; illorum virorũ esse solet, vt verbum potius ꝓsilientibus se, ꝙ; sibi obsistentibus proferant, quia nisi deuotũ cor auditoris agnoscunt, prędicationẽ suam quasi in vacuum peritura emittere dedignãtur. Prius ergo ꝙ; se suis in prælium socient, Philistæos fugisse audiunt, quia non tam scelestibus ꝙuertendis inuigilant, ꝙ; ꝙuersis ad perfectioris vitæ fastigia subleuandis. Ipsa autẽ sublimitas vitæ perfectioris, quia suaderi magnæ exhortationis laboribus solet, qui fugisse Philistęos audiunt, pręliari merito dicuntur. Hostes itaq; fugiunt, sed nuper absconditi prælіantur, quia remotæ vitæ viri non dignãtur loqui, nisi deuotis auditoribus, sed loquentes, vitę, quã ipsi tenent, altitudinẽ magna verborum, atq; exemplorũ pugna suadere vix possunt. Et quia magna lucra prædicationis infirmi, & imperfecti colligere nõ possunt, sequitur. ERANT cum Saul quasi decez milia virorz.) Non ait decem milia, sed quasi decẽ milia. Huius deniq; numeri perfecta perfectio in terra nõ inuenitur, sed in cęlo.

Quia enim nouem sunt ordines Angelorz, & ad illorũ societatem electorũ hominũ multitudo sustollitur, decem milia virorũ illa sunt, quæ in sanctis Angelis, & electis hominibus in illa æternæ gloriæ sede gratulantur. Quasi ergo decem milia virorũ illa sunt, quæ in istius adhuc seculi exilio posita, illius beatæ societatis formaz in moribus susceperunt. Quia item illius supernæ vitæ amore peccatorũ tenebræ relinquuntur, sequitur. ET saluauit Dñs in die illa Israel.) Contẽplatio quidẽ internæ lucis splendida valde atq; clarissima dies est. In qua Dñs Israelem saluat, quia quorũ corda luce intimi splendoris irradiat, in celsitudinẽ perpetuę salutis leuat. Saluare quippe in die illa Dñs dicitur, quia ad æternæ vitæ amorem nemo succẽditur, cui intimæ lucis splendor occultatur. Ad hanc salutis gratiã non soluz electa, sed etiam despecta, quæ videntur, mundi perueniunt. Vnde & subditur. PVGNA autẽ peruenit vsq; Bethauen.) Bethauen dicitur domus inutilis. Hanc quippe inutilem domuz Dñs in parabolis ostendens, regem seruo in nuptijs præcipientẽ introducit, dicens. Exi cito Luc. 14 in plateas, & in vicos ciuitatis, & pauperes, ac debiles, cęcos, ac claudos introduc huc. Pauperes quidẽ sunt, qui verbi Dei thesauros in corde suo minime recõdunt. Debiles vero sunt, qui laborare satis pro ęterna vita nõ possunt. Cæci vero idiotæ, ac simplices designãtur, qz dum cœlestia nequaq; vident, lumine mentis carent. Claudi vero sunt, qui gressum boni operis ꝓdiderunt. Sed PVGNA peruenit vsq; Bethauen,) qz sæpe inutiles personæ duz sermonis Dei bello capiuntur, in eius redactæ seruitium, vtiles fiunt. Pugnatur quidẽ cum cæcis, vt videant, cum claudis, vt substiſtant, cũ pauperibus, vt motum thesauros accipiant, cũ debilibus, vt ad robur boni operis cõualescant. Vsq; ergo Bethauẽ pugna perducitur, quãdo illi sanctoz prædicatione capiuntur, qui vilitatem alicui necessariã, habere nullã videbãtur. Vnde & subdit. ET ois vir Israel sociatus est sibi in die illa.)

Omnis quidem vir prædicatori coniungitur; quãdo cõditio hominũ nulla relinquitur, ex qua conuersi ad bonam conuersationẽ minime perducantur. Sed qui Saul sociantur, viri dicti sunt; qa qualescũq; in seculo sumus, in Dei oĩpotentis seruitio esse fortes admonemur. Nisi viri etenim prædicatoribus nequaq; sociantur; quia cuj eis non cõueniunt, nisi fortia ipsi agant, quæ illi docendo laudant. Sed iam deuictis hostibus, iam sibi fortibus coniunctis, quid rex agat, attente consyderandũ est. Sequitur. ET adiuratuit Saul populũ dicens. Maledictus vir qui comederit vsq; ad vesperũ; donec vlciscar de inimicis meis.) Inimici prædicatorum illi sunt, de quibus Psalmista obsecrat, dicẽs. Eripe me de inimicis meis deº meus, & ab insurgentibus in me libera me. Inimici quidem sanctoꝝ recte immũdi spiritus dicuntur; quia mundi blandimenta, quę illi suggerunt, amplecti isti magno studio detestantur. Nam quibus adhuc aliquid de maligni spiritus consilijs placet, eius vtiq; inimicus non est; quia odisse nondum nouit, cuius blandimenta non respuit. Inimici etiam sanctorũ dicuntur, vt ex sacro eloquio detegantur. Nam per omne, quod suggerunt; per omne, qõ blandiuntur; eas animas, quibus delectabiliter fauent; perdere conantur. Quid est ergo, qꝺ populũ adiurat, ne vsq; ad vesperũ comedat, donec de inimicis suis vltionẽ sumat. Sed notandũ, quia iam deuictis hostibus ista loquebatur. Quid vero est comedere victoribus, nisi de peracto virtutis opere, cibos vanę laudis delectanter excipere? MALEDICTVS (inquit) ois, qui ante vesperum comederit;) quia qui modo vanas laudes gratanter excipit, tunc æternas creatoris laudes amittit. Adiuratur ergo populus ne comedat; quia doctorum præcepto cõstringitur, vt de bono opere inaniter nunq; glorietur. Fortia bene viuendo agat, sed q̃diu vixerit, appetere de fortitudine laudes caueat; vt laudari post mortem æternaliter nõ amittat. Qui enim ante vesperum populũ manducare prohibuit, ad vesperum

vtiq;

vtiq; esse comedendũ concessit. Et quia in vespere finis diei est, in vesperũ comedunt, qui abstinere ante vesperum possunt; quia qui laudari modo de magna actione despicit, cũ ad vitę finẽ ducitur, æternis dignus laudibus inuenitur. Hoc est, qõ Dñs se daturum electis in Euangelio repromittit, dicens. Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituam intra in gaudium Dñi tui. Hinc iterũ ad iudicium veniẽs, dicit. Venite benedicti patris mei percipite regnuꝫ; qõ vobis paratum est a cõstitutione mundi. Tunc quidem de inimicis nostris vlciscimur; quia oẽs tunc diabolicæ tentationes euanescunt. Quia enim vltra dæmonuꝫ insidiæ tentando nihil obsunt; cum per carnẽ morimur, de inimicis nostris vlciscimur, quos iam velut interfectos penitus non pauemus. Vel ergo vsq; ad vesperũ comestionem differimus, si laudis nostræ pconia in fine venturo iudici reseruemus. Tunc quidez manducandũ est; quia qui iudex tunc venit, modo dux nostri exercitus, cõmilitonibus repromittit, dicens. Faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Tunc quippe victores discumbunt; quia internæ quietis alta sede recepti, perẽnis vitę laudibus delectantur; quãdo ipsis tacentibus, omnium bonorum operũ præconia cõcinunt; & simul ꝑferuntur ad gloriã, quæ hic magna virtute ferebantur ad pugnã. Sequitur. OMNE QVE terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciẽ agri. Ingressus est itaq; populus saltum, & apparuit fluens mel; nulluſq; applicuit manũ suam ad os suum.) Saltus siluosus, atq; cliuosus locus est. Quo nimirũ nomine apte corda secularium designãtur; quia dum tota intentione curis exterioribus seruiũt, velut siluosa loca culta ad fructũ boni operis predicationis vomere nõ sunt. Qui vero vulgus nomine hoc loco signantur, nisi religiosi viri, & simplices? Terrę quidẽ vulgus dicitur; quia in bono opere magni sunt, sed tamen altissima contẽplatione magni non sunt. Nobiles quidẽ actione, sed vulgus summoꝝ viroꝝ

Mat. 25

Luc. 12.

II

comparatione. Quid ergo est, ꝙ VVLGVS terræ venit in saltũ;) nisi quia religiosi, & simplices viri per exẽpla bonorũ operum, sæpe ad notitiam secularium deducuntur? Vbi mel in agro apparet; quia de exẽplo boni operis apud seculares inueniunt, & deuotionis latitudinem, & fructũ veneretionis. Quid enim est ager in saltu, nisi deuotio in inculto, & inexpurgato corde seculariũ? Et quid mel super faciem agri, nisi dulcedo fauoris? Qui merito post ingressum vulgi apparere dicitur; quia videlicet aspera secularium corda, si prius religiosorum exẽpla non vident; nec latitudine deuotionis se valent distendere, nec alienæ sanctitatis gloriam prædicare. Ante ingressum quidẽ tantum saltus est; nec agrũ habet, nec fluens mel. Post ingressum vero & latitudinẽ agri habet, & dulcedinẽ mellis; quia sæpe qui mũdum diligunt, sanctorũ exempla feruenti amore recipiunt; vt bonum, quod vident, sibi non solũ placeat; sed etiã prædicare attentius cõcupiscant. Ipsa tamẽ sanctorum vita laudanda est, & laus ista ab eis, quorũ est, per vanã gloriam nullatenus capienda. Videri tantum debet, excipi non debet; vt glorificari Deum quisq; in suo opere gaudeat, sed de Dei gratia extolli cõtemnat. Vnde & caute expressum est, quia fluens mel super faciem agri apparuit, & tamẽ manum cum melle ad os nemo applicuit. Mel quidẽ fluit, quia dulcis fama sanctorũ dulciter vel ociterq; cunit. Sed manus ad os nullus ducit, quia de opere bono dulcedinẽ laudis non accipit. Manũ quidẽ cum melle ad os applicare est, laudẽ operis sui gratanter accipere. Decurrat ergo mel, & nemo ad os manũ applicet; vt sanctorũ fama dulciter fluat, & ipsos, a quibus defluit, nõ extollat. Fluat, vt alios satiet; sed non sumasne mortem propinet. Vnde & subdit. TIMEBAT enim populus iuramentũ.) Iuramentũ regis est, omnis
Luc.18 qui se exaltat, humiliabitur. Item iuramẽtum regis est,
Mat.6. quod cõtra hypocritas profert, dicẽs. Amen dico vobis, receperunt mercedẽ suam. Iuramentum ergo populus

timet; quia ne æternas amittat, temporales recipere laudes cauet. Sequitur. PORRO Ionathas non audierat cuꝫ adiuraret pater eius populũ, extenditq; summitatem virgæ, quã habeat in manu, & intinxit in fauo mellis, & cõuertit manũ suam ad os suum, & illuminati sunt oculi eius.) Quos in hoc loco Ionathas, nisi illos insinuat, qui verbo, & opere magni sunt, sed tñ studio circũspectionis, magni non sunt? Alta quidẽ prædicant, fortia exercent, sed in humilitatis circũspectione se non viriliter tenent. Quid est enim, ꝙ virgã tenet in manu, nisi quia disciplina, qua peccãte alios prohibet, semetipsum nõ cohercet. Virga quidem, qua paruuli solent corripi, sermo correctionis potest apte designari. Prædicatio ergo, & opus bonũ, virga, & manus est. Quid est igitur virgam extendere, & manũ ad os cum melle reuocare, nisi tam de prædicationis verbo, q̃ de studio boni operis vani fauoris gustũ recipere? Sed quia more electorũ peccat, non virga, sed extremitate virgæ mel leuare dicitur. Virgam quippe, & manũ melle plenam, ad os conuertunt, qui iuxta veritatis vocem, omnia opera sua faciũt, mat.24
vt ab hominibus videantur. Dum enim suis laudibus saturantur, mel non ad tenuẽ gustum habẽt in summitatem virgæ, sed vel in tota virga, vel in manu ad plenã refectionem. Tales vtiq; erant, quibus Dñs in Euangelio exprobrat, dicens. Quomodo potestis credere, gloriam Ioan.5.
ab inuicem recipientes? Quid ergo est hæc virgæ extremitas, nisi quia plerũq; & Dñm glorificare in suo opere quidã volunt, & apparere ipsi laudabiles nõ refugiunt? Merito igitur vocem patris, qua populũ adiurauit, Ionathas non audisse dicitur, quia Dei, siue eius prædicatoris verba nõ audit, qui ea implere negligit. Quid vero est, ꝙ ex gustu mellis illuminati sunt oculi Ionathę, nisi quia qui vani fauoris auram recipiunt, ex eodẽ ad agẽda fortia roborãtur. Hoc quidẽ loco non dicũtur aperti oculi, vt clausi fuisse sentiãtur, sed vt reparato vigore corporis, ad videndos intelligantur, & ad extinguendos ho

stes reparati. Quod nimirum elatis omnino conuenit, qui ex eo maiora, & fortia agunt, quo laudabilia opera sua efferri cõspiciunt. Sed sæpe minor zelo charitatis accenditur, qui delinquentes magnos viros ad scripturarũ memoriam reducere conatur. Vnde & subditur. RESpondensq; vnus de populo ait. Iureiurando cõstrinxit pater tuus populũ dicens. Maledictus vir qui comederit panem hodie.) Patrem quippe adiurasse populũ, & maledictũ protulisse retulit, qa cum minor errantẽ vult prælatum dirigere, nõ debet aspere obiurgare, sed dulciter, atq; humiliter ad maiorũ statuta memorãda reducere. Vnde dicit. IVREI Vrando cõstrinxit pater tuus populũ.) Vt.n. eũ dulciter admoneat, eum, qui iureiurando populum pstrinxit, patrẽ eius esse asseruit. Quasi enim alijs verbis dicat. Tanto dilectius debes maiorũ instituta conseruare, quãto eorũ locum altius videris per successionis dignitatẽ retinere. Constrictus etiã populus iureiurando patris asseritur; vt non loquẽtis personę humilitas, sed ostensæ authoritas attendatur; vt si suggerẽtis ordo despicitur, illius, qui mõstratur, celsitudo timeatur. Quem tamẽ patrem asserit; vt præcepta maiorũ & timori esse debeant, & amori. Dicat ergo. IVREIVrando cõstrinxit pater tuus populũ, dicens. Maledictus qui comederit panẽ hodie.) Quod tale est, ac si dicat. Eorum te memorẽ esse volo, quæ tua, non mea sunt; qa dum culmen maiorũ obtines, eorum leges quasi hæreditario iure seruare debes. Panis vero nomine fauor adulantium recte exprimitur; quia mentẽ vanitati intentã, & satiat, & cõfortat; dum hanc ad agenda, quæ laudari debeant, valentiorẽ reddit. Quod quidez arrogantibus valde conuenire cernitur, qui ad loquendũ, prolatis laudibus, animantur. Et quia arrogans prædicator habet similes sibi subditos, laudis cupidos, sequitur. DEFECERAT autem populus.) Quid est ad literã deficere, nisi lassescere? Qui enim laudes tranſitorias de verbi prædicatione requirunt, deficiunt, cum nõ laudãtur;

quia nullo vigore verba proferunt, quæ nõ laudari cernunt. Velut enim lassescentes deficiunt, dũ despecti obmutescunt. Sed & dum non comedunt, videntur deficere; quia si licitum haberẽt cibum fauoris, velut refecti, & fortes, insequerentur vitia prædicatione verbi. Vnde & arrogantis prædicatoris forma ostenditur, per id, qõ subiũctum est. DIXITQVE Ionathas. Turbauit pater meus terrã. Vidistis enim ipsi, quia illuminati sunt oculi mei, eo qp gustauerim paululũ de melle isto, quanto magis si comedisset populus prædam inimicorũ suorum qm repperit. Nonne maior facta fuisset plaga in Philistim.) Quid est enim, qp turbasse terram patrẽ reprehendit, nisi quia maiores statuta sua per imperitiam cõfundisse redarguit. Terræ quidẽ nomine subditorũ humilitas designatur. Quæ nimirũ turbari cernitur, quãdo errante pastorum iudicio, tranquillæ veritatis ordinẽ deserere videtur. Et quia dum fauores hominũ arrogantes inhianter ambiunt, & hoc licitũ esse asserere conãtur, profectus suos in testimonium perducũt. VIDISTIS enim (ait) quia illuminati sunt oculi mei, eo qp gustauerim paululuz de melle isto?) Quasi dicat. Ex laude subiectorum creui, dũ non esse minor laudibus studui. Nam & electorum prædicatorũ mos esse solet, vt dum se laudari cõsyderant; hoc, quod de se foris audiunt, esse viribus cõtendant. Et idcirco paululũ mellis se Ionathas comedisse retulit; quia arrogans linguæ fauores se excipere licẽter putat ad vitæ profectũ, non ad intentionẽ vanitatis. Sed omnino aliud est, laudis præconia moribus adæquare cõtendere; aliud laudes appetere, vt in eisdẽ laudibus profectũ vitæ possit inuenire. Laudes quippe suas moribus exæquare conantur, qui ipsas laudes despiciunt, qui laudari ab hominibus nunq; volũt. Quãtum certe in eis est laudari vehemẽter refugiunt, sed qa non possunt omnino effugere, ne laudentur, conantur esse, quod audiunt. Sed quidaz, bonis ostensis operibus, idcirco laudari volunt, vt laudati maius conscendant in

opus virtutis. Qua profecto præsumptionis suæ æstimatione falluntur; quia qui in minimis laudes appetit, cum maiora opera fecerit, ardétius, & valde auidius laudes quærit. Et fortasse ideo post patrẽ Ionathas non potuit regnare, quia illos signabat, qui dum vane se extollunt, vere deficiunt. Adeidit quoq; ratiocinãdo, & dicit. QVANTO magis si comedisset populus prædam inimicorũ, nõne maior facta fuisset plaga in Philistim?) Mellis paululum in virgæ summitate gustare est, de doctrinæ facundia qualitercũq; gloriari. Prædam vero inimicorum comedere est, virtutis opera per memoriá repere, & recolendo gaudere. Quasi enim prædam inimicorum facit, dũ ea, in quibus occultis hostibus quis præualuit, ad memoriã ducit. Ea quoq; ad saturitatẽ comedit, qui, quasi sua virtute hæc fecerit, se inaniter, & vehementer extollit. Dicit ergo QVANTO magis si comedisset populus pdam inimicoꝝ suorum, nõne maior facta fuisset plaga in Philistim?) Quasi dicat. Cum ex breui gustu fauoris, tantus profectus sit, quid electi prædiatores facerent, si plenas operũ laudes licitas, ac iustas haberent. Sequitur. PERCVSSERVNT ergo Philistæos in die illo a Magmis vsque in Aion.) Dies mentis est splendor eruditionis. Sed illi, quos arrogãtes eruditunt, quia ambitione tẽporalis gloriæ accendũtur, simulationẽ lucis accipiunt, nõ veritatẽ. Dum ergo dies illa dicitur, quid aliud signatur, nisi quia sæpe proposito temporalis glorię fortia fieri viderentur. In die nãq; illa, id est doctrina, vel exemplo superborũ percutiũt, qui ad hoc ministerio prædicationis inseruiunt, vt splendorem gloriæ tẽporalis adipiscantur. Et quia omnibus innotescere cupiunt, dicit, A MAGMIS vsq; in Aion.) Magmas (vt iam satis dictum est) humilitas, Aion vero frater meus mœrens interpretatur. Humiles autem hoc loco, pusilli, ac simplices in sancta ecclesia designãtur. Mœrens vero frater quos alios insinuat, nisi eos, quos Mat.5. Dñs in Euangelio collaudat, dicens. Beati qui lugent,

quoniam ipsi cõsolabuntur. Qui enim iam temporalia cuncta nouit despicere, & ad æterna magnis desyderijs anhelare, dum horret, teneri in corpore, & gemit in illa æternæ vitæ lætitia nõdum esse, frater meus mœrens recte noiatur. Frater quidẽ, quia Christi cohæres iam esse cœpit, ad cuius beatissimam illam, atq; lætissimã hæreditatem totis desyderijs ingemiscit. Mœrens autẽ dicit, vt perfectorũ luctus inenarrabilis esse designetur. Mœrere autem nõ quomodolibet, sed affectuosissime flere est. Quia enim Spiritus Sancti gratia repleti sunt, ad illam fletuum vbertatẽ peruenerũt, quã egregius doctor asserit, dicens. Ipse autẽ spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Mœrens etiã frater dicitur, qa redẽptori in magna familiaritate perfecti quiq; ꝓiuncti sunt. Quem enim singulariter redẽptor diligit, quẽ singulari dignitate ad perpetuæ hæreditatis possessionem nutrit, cum frater eius asseritur, singulari numero declaratur. Vnde & ad Moysen quasi singularẽ amicũ dicit, Noui te ex nomine. Hinc est ꝙ de Ioãne in Euangelio dicitur. Hic est discipulus ille, quẽ diligebat Iesus. Qui enim omnes discipulos valde diligebat, dum hunc diligere dicitur, frater singulari numero demõstratur. In die illa a Magmis vsq; in Aion Philistæos arrogantes percutiunt, quia vt lucẽ gloriæ secularis accipiant, non solum paruulis parua prædicant, sed alta, quæ pfectiores agnoscant. Et quia cum sibi per intentionis peruersitatẽ obsunt, nõnullis in Christo paruulis, pluribus etiam perfectioribus prosunt loquẽdo, a Magmis vsq; in Aion nõ pugnare, sed percutere dicuntur. Philistæos quidẽ percutere est, dæmonũ insidias, vel vitiorum tyrãnidem ab electorum corde perimere. Sed sæpe elati doctores aliis per verbum prosunt, & eiusdẽ verbi laudes nullas accipiunt, quas cõcupiscunt. Vnde & frequenter accidit, vt dum laudari, & efferri se non consyderant, velut fatigati magnis laboribus, obmutescant. Quare & subdit. DEfatigatus est autẽ populus nimis.) Mos quoq; esse ela

Ad Roma.8.

Exo.33.

Ioã.21.

torum solet, vt cum ab eoꝝ laudibus lingua aliena silet, æstimatio sua non sileat. Tacentibus quidem alijs, clamant, quia æstimationis suæ præconia in corde portant. Bene ergo de eodē populo subditur. ET versus populus ad prædam, tulit oues, & boues, & vitulos, & mactauere in terra, comeditq; populus cuꝫ sanguine.) Oues quidem tollit, qui innocentiæ suę causas multiplices ad elationem recolit. Boues in prædam tollit, quādo labores prædicationis suę cogitat, & quicquid alijs loquēdo, velut terram excolendo, profecit, memorādo coaceruat. Vitulos tollit, cuꝫ de eo extollitur, quod cōpressi motus lasciuiæ ad mentē reducuntur. Quia enim duo in magna iustorū laude præcepta sunt, videlicet splendor charitatis, cum luce boni operis, oū æstimatione sua quisq; arrogans extollitur, & oues, & vitulos tollere perhibetur. Oues quidē in innocentia bonoꝝ operum, vitulos vero in mortificatione corporaliū passionum. Quibus nimirum boues inseruit, qa perfecte nō extollitur, qui se infirmum, & impotentē in parte aliqua cōtemplatur. Magnus quidem apud se iam est æstimatione pudicitiæ, & boni operis, sed in factu amplioris elationis se eleuat, oū perfectū se recolit in labore prædicationis. Sed hæc oīa ad quem finē perducantur, subsequēter expositum est. ET mactauere in terra.) In terra oues, boues, & vitulos, mactare est, de virtutum cōscientia ima, & carnali lætitia exultare. Vnde & per Oseam de elatis, & arrogantibus dicitur. Victimas demergebant in profundum. In profundum quidē victimas mergunt, qui cœlestes virtutum hostias non in cœlum per gratiarū actionē subleuant, sed ad terram per appetitū vanæ laudis inclinant. Vnde & bene subditur. COMEditq; populus cum sanguine.) Mentis cibus interna eius lætitia est. Quid est ergo comedere cum sanguine, nisi ab interno appetitu mentis, intentionē vani fauoris nequaq; remouere? Velut enim sanguis abijcitur, cum mens a gaudio boni operis intentionē remouet vanitatis. Huiusmodi enim

Oseę. 5.

mens lætari in bono opere nouit; quia appropinquare cœlestibus per opera bona gaudet, quæ in eisdē operibus videri ad tēpus refugit. Cum sanguine ergo comedere est, gaudium boni operis sumere permistum vanitatis intentione. Quod nimirū cum ab alijs offertur, elatis simplex cibus est; cū vero nullis laudantibus, cōscientia superborū intumescit; quasi per prædā violenter tollunt, quod aliquis sponte nō tribuit. Sequitur. NVNtiauere autē Saul dicentes q̄ populus peccaret Dño comedens cū sanguine. Qui ait præuaricati estis. Voluite ad me iam saxum grandē. Et dixit Saul. Dispergimini in vulgus, & dicite eis, vt adducat vnusquisq; bouē suū, & arietem, & occidite super istum lapidē, & vescimini, & non peccabitis Dño cum sanguine comedentes.) Prædicatorum sanctæ ecclesiæ proprium est, & perpetratas culpas reprehēdere, & qualiter reprehensę vitari debeāt, monstrare. Reprehensæ quidē innotescunt, sed si vitari nesciantur, ostensæ repetuntur. Quid in hac sanguinis comestione, nisi latens elationis virus ostenditur? Latētia autē vitia nisi exposita curātur. Vt ergo prædicatoꝝ mores insinuet, Saul prius præuaricatū fuisse populum asserit; deinde in lapide occidi, quæ manducent, animalia, præcipit. Sed saxum, siue lapidē nouimus, quia hūc Paulus ostendit, dicens. Petra autē erat Christus. Lapis vero ad prędicatorē voluitur, cum coram eo redēptoris rin exempla memorantur. Deuolui etiā dicitur, vt ex omni parte videatur. Grādis vero dictus est; quia per Danielē crescere perhibetur, & omnē orbis faciem implere. Non ergo quomodolibet, sed ab vtroq; latere reuolutus aspicitur, vt ab arrogantibus cōspiciatur Deus, & eorū arrogantia deprimatur. Videat ergo arrogans q̄; potens in virtute, q̄; sublimis in maiestate, q̄; humilis in virtute redemptor noster apparuit. Nam cæcos illuminās, ægros sanans, præcipiebat, vt quod potenter egissent, nemini dicerētur. In monte resplenduit, patrē testimonium suæ diuinitatis produxit, & tamē discipulis ait. Nemini dixeri-

1. Ad co 10.

Dani. 2.

Mat. 9.

Idē. 17.

tis visionem hanc, donec filius hominis a mortuis resur-
Luc.24 gat. Et fortasse idcirco resurgente iam Dño, ad monu-
mentũ Angelus apparuit, qui ab eius hostio lapidẽ re-
uoluit. Tunc quippe reuoluendus erat lapis, quia Chri-
stus verus homo, & potens Deus post resurrectionis glo
riam erat agnoscendus. Si ergo vnam partẽ lapidis aspe
xit elatus, voluat lapidẽ, & aliam videat. Non qualiter-
cunq; lapidẽ videat, quia non est mortuus Christus, sed
reuolutũ ab Angelo; quia a mortuis resurrexit. Aspiciat
ergo facundiam prędicationis hinc, & voluat, & miretur
illinc splendorẽ humilitatis. Videat signorũ potentiam
hinc, & inde videat, quia q virtutis potentia claruit, ean-
dem virtutem præcepto silentij occultauit. Sed dum vi-
det partẽ humilem, videat & sublimẽ. Ecce humilis pars
Ad Phi lapidis cernitur, quia dicit. Humiliauit semetipsum, fa-
lip.2. ctus obediens vsq; ad mortẽ. Sed si ista pars voluitur,
altera reuelatur, quia subiũgitur. Propter qõ Deus exal-
tauit illum, & donauit illi nomẽ, qõ super omne nomẽ.
Ad prędicatorẽ ergo lapidem voluimus, cum corã ipso
redẽptoris nostri potentiam, & humilitatẽ memoramus,
cum & in operibus eum attẽdimus humilẽ, & ex humi-
litate in cœlo sublimẽ. In hoc quidẽ lapide bos, & aries
occidatur, vt in omni hominũ genere elationis vitium
Christi contẽplatione mactetur. Ibi quippe omnis san-
guis effunditur, quia qui exẽplo Christi instruitur, ma-
gna agit, sed de illis magnis operibus se nõ extollit. Pa-
scitur quidẽ lætitia boni operis, sed non cruẽtatur cibus
eius sanguine vanæ laudis. Nam lapis ille si in verbis re
Ioñ.15. uoluitur, dicit. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo
alius fecit, peccatũ non haberent. Sed quia de verbis nõ
Ioan.8. tumuit, voluens se, ait. Ego non quæro gloriam meam.
Bos ergo, & aries in lapide occiditur, quãdo exẽplo re-
demptoris omnis cornuta elatio cõdemnatur, quando
electus qlibet & bene agit, & optime docet, sed nec vita
eum erigit propria, nec eruditio aliena. In ariete quippe
robur propriæ innocentiæ exprimitur, in boue autẽ la-

bor, & fortitudo prædicationis. Qui in petra occidũtur.
vt sic electam mentẽ gaudendo reficiant, vt ei mistum
in se cruorẽ carnibus non impendant. Hoc quidem ele
ctus prædicator nõ solum loquitur, sed etiã persuadet.
Vnde & subdit. ADDVXIT itaq; populus, vnus-
quisq; bouẽ in manu sua, vsq; ad noctem, & occiderunt
ibi.) Bouem in manu adducere est, peccatuz elationis
pœnitentiæ afflictione delere. Dum enim operãdo de-
fleat, quod superbiendo deliquit, mactandũ bouem in la
pide per manum ducit. Quid est autẽ, q dicit, VSq;
ad noctem,) nisi quia & peccare nõ licet, sed delere pec
cata vsq; ad mortẽ licet. Vsq; ad noctẽ ergo boues ma-
ctandi sunt, non in nocte, quia dũ viuimus peccata de-
lere pœnitẽdo possumus, post mortẽ fructuosam agere
pœnitentiã non valemus. Bene autẽ in eodẽ loco sub-
ditur. AEDIFICAVIT autẽ Saul altare Dño,)
quia dũ peccatores cõuertuntur, quasi ex lapidibus cœ
leste ædificiuz fabricatur. Et quia pleriq; codices habẽt,
TVNC q primũ cœpit Saul ædificare,) potest altaris
nomine cõpunctio cordis intelligi. Quando enim per
verbum doctoris cõpunctio cordis erigitur, nimirũ alta-
re Dño ædificatur. Et primum ædificatũ dicitur, quia est
cõpunctio amoris. Vnde & in tabernaculo fœderis duo Exo.27
altaria fieri a Dño iussa sunt, adolẽdis. s. thymiamatibus
vnũ, alterum cõburendæ carnis. Primũ altare foris erat,
secũdum intra sancta sanctorũ. Altare ergo primum cõ
punctio timoris est, altare secũdum cõpunctio amoris.
Illud quippe peccata lugentium est, istud vero ad æter
na gaudia totis desyderijs inhiantium illius lapides re-
cogitationes peccatoz, huius lapides meditationes perẽ
nium gaudiorũ. Altare ergo primũ doctor ædificat, qñ
culpas exponit, quas dum in se peccator aspicit, ingemi
scit. Merito etiaz altare cõpunctio dicitur, quia incẽsat.
Sed cum diu pro peccatis suis vnusquisq; cõpungitur,
pœnitendo proficit ad vsum securitatis. Nam post affli
ctionis tẽpora ardere incipit ad æternã vitã, & qui prius

lugebat pro pauore supplicij, fiere iam copiosius incipit pro dilatione mercedis. Quia ergo prima electoꝝ compunctio ex timore nascitur, dum per typũ regis, & populi prædicatores, & nuper cõuersi subditi designantur, altare tunc primũ Saul ædificasse dr. Sed ex aliorũ profectu sæpe doctor ad aliorũ lucra cõsequenda succendit. Vnde & subditur. ET dixit Saul. Inuamus super Philistim nocte, & vastemus eum vsq; quo illucescat mane, & non relinquamus de eis virum.) Hoc supra satis expositum est, sed quia in nocte, & vsq; quo illucescat dies percutere Philistæos appetit, hoc profecto insinuat, quia ne in futurũ nocere dæmones possint, a cordibus peccatorum modo expellendi, & perimendi sunt. Nox quidẽ vita hæc dr, cum æternæ cõparatur Nam qui illã vitam contẽplari digne potuerit, illius cõparatione quicqd hic lucidum cernitur, noctis obscuritas esse iudicatur. Illucescit aũt dies illa, qñ in fine huius vitæ, electis animabus se aperit. In egressu quippe suo de corpore electa aia illucescentem sibi æternitatẽ videt, quia lucem præsentis seculi quasi tenebras nõ aspexit. Quid vero est, qõ dr, ET non relinquamus ex eis virum.) Sed omnis Philistæus vir vastari debet, paruulus omnis nequaq; vastari potest. Nemo.n. sine peccato nisi solus Deus. Viri ergo capitalia crimina, & vitia principalia sunt. Sed tũc virorũ id est fortium noie designantur, cum peccatorũ sibi corda subijciunt. Bene ergo dr. NON relinquamus ex eis virum,) quia cõuersi peccatores sanctorũ prædicatorum cõsilio fortia quæq; peccata, & vitia deserunt, sed nullum peccatũ, aut vitiũ habere nõ possunt. Possunt cauere crimina, sed omnia non possunt vitare peccata. Possunt vitia extinguere, sed ne aliquo eorũ qõcunq; pulsentur, nõ prævalent exercere. Dicit ergo NON relinquamus ex eis virũ,) quia prædicatores sanctæ ecclesiæ & vitia nos eradicare præcipiunt, sed dum fortia, & principalia in nobis necãt, agere nequeunt, vt quædam eorum per tenuẽ motum nequaq; viuant. Et de populi

obedientia subiungens, ait. DIXIT populus, oẽ, qõ bonum est in oculis tuis, fac.) Oculi prædicatorũ sunt intuitus rationis. Qui ergo arbitrio doctoris cõmittitur, dicere ei recte perhibetur. OMNE, quod bonũ est in oculis tuis, fac.) Quasi dicat. Qui nos de rationis nostræ illuminatione diffidimus, rationis tuæ luci cõmittimus, quod nobis deesse iudicamus. Sed hoc quod dixit Saul IRRVAMVS super Philistim,) potest intelligi, quia nõ deliberata protulit, sed hoc dicẽdo, an esset super Philistim inuendum cõsuluit. Quod autẽ populus cito assensum præbuit, hoc, quod videmus, insinuat, quia nõnulli intra sanctã ecclesiam anteq; verba maiorum intelligant, probant. Nam protinus subditur. ET ait sacerdos. Accedamus huc ad Dũm. Et cõsuluit Saul Dũm dicens. Num persequor Philistim. Et non respõdit ei Dns in die illa.) Quid est, qp cõsulentis regis verba, quæ populus laudat, sacerdos ad Dũm esse deferenda denũtiat, nisi quia obscura, & magna negotia, quæ simplices latent, nunq; bene disponuntur, si eorũ exitum in secrario mentis subtili meditatione non quærimus. Ad Dominũ quippe accedere est, eius voluntatẽ secreta cõtemplatione cognoscere. Et bene accessus dicit, quia ab exterioribus ad interna tendimus, qñ operis nostri exitũ in diuina volũtate cognoscere tentamus. Nam qui occulta, & intima quærit, & exteriora non deserit, ea, quæ nescit adire, non inuenit. Quãdo ergo a nobis de occultis rebus cõsilium quæritur, ad Dominũ accedamus, vt tunc demũ, quod agendũ est, proponatur, cuj in diuina volũtate cognoscitur. Multa enim videntur bona esse, & non sunt. Pleraq; etiã facienda sunt, sed vtilius fiunt, si congruo tẽpori reseruentur. Quædam quoq; alij facere debent, alij vero nõ debent. Quæ nimirũ si electus quilibet in secreto meditationis videre negligit, ea vtiq; recto ordine non disponit. Ecõtra autẽ qui discutere ea, vel agere meditando consueuit, non solũ agenda, sed ẽt vitãda cognoscit. Vnde & bene dr, CONSVLVIT

Saul Dominũ,& non respondit ei Dñs in die illa.) Dies est cogitatio mentis, quæ bona putatur, & non cognoscitur. Nam dum bonã se esse simulat, quasi lucé portat. In die ergo illa Dñs pſulenti se non respondit; quia verbum Dei cum mala deliberatione puenire non potest. Per responsum quidẽ verbi, patefacere solemus sensum intimæ voluntatis. In illa igitur die Dñs non respondet; quia oipotens Deus in simulata cogitationis luce non cernitur, qui semp in claritate veritatis inuenitur. Et notandum, quia qui accedendi ad Dñm cõsilium tribuit, sacerdos fuit. Quid enim sanctius, q̃ cõsilium accedendi ad Deum? Sacerdotes ergo toties sumus, quoties fratribus bona cõsilia ministramus. Sacrius enim nihil dari potest, q̃ id, per quod quisq; ire ad cõditorẽ debet. Nos autem quia ordinẽ spiritualis pugnæ describimus, cõtinuare priora sequentibus debemus. Verbũ quidẽ Saul fuit, vt sic Philistæos vastaret, vt ex eis virum non relinqueret. Quod sic etiam intelligi potest, quia ita volebat Philistæos perimere, vt eorũ nullus vltra mouere bella potuisset. Magna quidẽ hæc dies mentis est, qua sic æterna quærunt; vt tẽporalis hostis nullus a cæde relinquatur. Sed quia nulli pceditur, sic tẽporaliter vincere, vt nõ debeat omni tẽpore pugnare; merito dr, NON respõdit ei Dñs in die illa.) Respondere Dei non solũ intimi verbi eius est, sed gratiæ, & muneris. Quãdo.n. benigne concedit, qõ pie petitur; respõdere perhibetur. Non ergo respondet Dñs in die illa, quia permittit quidẽ electis vt vincant; sed de hostibus quasi viuentes deserit, vt, cum quibus semper pugnent, inueniant. Quod tamẽ si ideo dr, quia Ionathæ culpa cẽlatur; magnus timor prælatis incutitur. Filius quidẽ peccat, & patri eius respõsionem negat. Vnus etiam deliquisse cognoscitur, sed pro vnius culpa insequi hostes suos cuncti pertimescunt. Quid in hoc facto signatur, nisi quia peccata subditorũ, non solũ sibi, sed etiã prælatis, & secum cõmuniter viuentibus nocent? Quia vero latens hæc culpa a rege discutitur, vi-

deamus iam qua sublimitate latentia quæq; perquirãtur. Nam sequitur. APPLICATE huc vniuersos angulos populi, & scitote, & videte per quẽ acciderit peccatum hoc hodie. Viuit Dñs saluator Israelis, quia si per Ionathã factum est absq; retractione morietur.) Quibus nimirum verbis ordinatum valde iudicij ordinẽ demonstrauit; qa culpa prius inueniẽda est, deinde pœna irroganda. Nam iudicij ordo cõfunditur, si ante inuẽtæ culpæ discussionẽ proferatur. Ne enim ante discussionẽ feriat, dicit. APPLICATE huc vniuersos angulos populi, & videte, & scitote per quẽ acciderit hoc peccatum hodie.) Et quia cognita culpa austerius ferienda est, iurat, dicens. VIVIT Dñs, quia si per Ionatham filium meum factum est, absq; retractione morietur.) Tractari quidem diutius debet, vt inueniatur culpa; sed postq; inuenta est, in ea viuus aliquis relinqui non debet. Absq; retractione perimitur, qui viuere in peccato, statim vt innotuerit, phibetur. Sed istud absq; retractione. s. perimere, absq; retractione non est; quia multa cõsyderatione pastor vtitur, vt culpa, quã retractando inuenit, feriri absq; retractione, & extingui velociter possit. Quod si iuxta historiã huius paterni iuramenti pondus attendimus, & illius tẽporis feruorem, & huius tẽporẽ patiter cõtuemur. Antiqui etenim patres, vt Deo placerẽt, ad mortem filijs etiã non parcebant. Nos autẽ eos, quos sm carnem diligimus, etiã tenui asperitate verboꝝ insequi non audemus. Ecce qui ad regnũ filium nutriebat, dicit. Quia si per eum peccatũ factum est, absq; retractione morietur. Nos peccantes cernimus, & obiurgare peccantes aut nolumus, aut timemus. Cur ergo hoc facimus, nisi quia Deus sicut illi nequaq; diligimus. Nam Moyses vt bene peccatũ idolatriæ vindicaret, leuitas vi- Exo. 32.
ginti tria milia virorũ iussit occidere. In cuius nimirum exercitatione cædis dicit. Siquis est Dñi, iungatur mihi. Ponat vir gladium super femur suum. Item & redite de porta vsq; ad portã, & occidat vnusquisq; fratrẽ suum,

& amicum, & proximum. Quasi dicat. In hoc ostendet quisq; quia sit Dñi; si pro eius amore fratri, proximo, vel amico non parcit. Dicit ergo Saul de filio, QVIA absq; retractione morietur;) quia nobis iam sub redẽptoris gratia iam viuẽtibus, & si mors nõ decernitur corporis, peccati non debet vita dilatari. Absq; retractione quippe rector interficit, cum affectus carnis nõ aspicit; sed cum crimen inuenit, velociter ferit. Retractat quidẽ, qui ne scelestus acriter pungat, obsequia ab eo sibi impensa, aut cõsanguinitatis affectũ cogitat. Qua in re notandum est, quia non oẽs culpæ acriter feriendæ sunt. Nam leues pulueris maculæ melius excutiendo, q̃; lauando, aut ignẽ apponendo terguntur. Graues ẽt culpæ in oibus æqua asperitate insequẽdæ non sunt; quia vulnera corpor̃ pro ipsor̃ corpor̃ natura, & robore vigorem exigunt medicinæ. Plerunq; tamẽ prælati ecclesiæ cum culpas audiunt, plus iusto inferuescunt; & dũ vindictam metiuntur, nec vulnerũ qualitatem, nec personarum delinquentiũ vigorem respiciunt. Qui nimirus tolerandi sunt, cum minãtur; sed ab vltione bonorũ consilio sedandi sunt. Vnde & hic subiungitur. AD quod nullus cõtradixit ei ex omni populo.) Quia.n. maiorum minæ humiliter ferendæ sunt, dicit; NVLLVS cõtradixit ei.) Et quia eorũ nimietas salubri piorum cõsilio refrenanda est, non valde inferius cum eandẽ mortem filio inferre rex tentat, omnis populus clamat. Ergo ne morietur Ionathas, qui fecit salutẽ hanc in Israel? Liberauit ergo populus Ionathã ne moreretur. Sed quia nõdum inuentam culpã non ferire, sed inuenire satagit latentem. Sequitur. ET ait ad vniuersum Israel. Separamini vos in parte vna, & ego cum Ionatha filio meo ero in parte altera.) Quid est, q̃ regis præcepto populus a rege, & eius filio separatur? nisi quia dum culpa latens, & suspecta quæritur, & superiores, & inferiores personæ discutiendæ sunt. Sæpe quidẽ populus, sæpe eorũ rector delinquit; & aliquãdo ipsa subditor̃ culpa plato

adscribitur,

adscribitur, quo negligente impleri perhibetur. Cũ ergo ostensis superius inditijs, qa lateat in populo culpa cognoscitur, & in quo sit absondita nescitur, se rex admisceat; vt an sua sit culpa, vel populi pastor sciat. Equidẽ rex Saul cõscius culpæ non erat, quã ipse nec consensu, nec opere perpetrauerat; & tũ discutiendus miscetur, vt si in se etiã latet inueniatur. Quasi.n. se peccati inscium perquirebat, qui dicebat. Nihil enim mihi cõscius sum, sed non in hoc iustificatus sum, qui aũt iudicat me Dñs est. Quasi dicat quærere meipsum, & inuenire non desino; quia si mihi lateo, cui nuda sunt omnia, nõ latebo. Dicat ergo rex peccati illius; quod discutiebatur, non cõscius. EGO cũ Ionatha filio meo ero in parte altera;) quia electi doctores cũ in alijs per rectitudinis zelũ sæuiunt, sibimetipsis, & suis familiaribus nequaq̃ parcũt. Quasi enim in vna parte populũ separãt, & semetipsos non separãt, qui subditor̃ culpas discutiunt; & vt semet ipsos inueniant, inuestigare nõ curant. Magnũ quippe est humanæ ignorantiæ pelagus. Nam si nosmetipsos quærere, & quales simus inuenire vix, aut nunq̃ possumus; alios quando possumus? Quid est.n. q̃ Propheta deplorat, dicens. Cor meum dereliquit me. Quid est, q̃ scriptura sacra denũtiat. Ignorat hõ, vtrũ odio, vel amore dignus sit. Item quæstionis suæ fructũ Propheta denuntiat, dicens. Inuenit seruus tuus cor suũ. Si vix inuenire cor sancti possunt, nosmetipsos inquirere, qua temeritate cessamus. Sed fortasse, nec Propheta potuit, quia subiunxit; vt timeat te. Inueniret vtiq; cor suum, si pleniter cognouisset, odio an amore dignus existeret. Qui ergo nõ inuenit, vt corã Deo securus esset; inuenit vtiq;, vt timeret. At nos nec istud facile possumus; quia dum inuenire peccata nostra, & inuenta pensare negligimus; quasi pdito corde securi sumus. In parte ergo altera hij, illi in altera statuuntur; vt singulorũ occulta cõsyderentur, & inuenta culpa digna pœna feriatur. Quod, quia laudandum valde, non dissuadendũ est, sequitur. RE-

1. Ad corin. 4.

Psal. 37

Eccle. 9

2. Re. 7.

spondit populus Saul. Quod bonum est in oculis tuis fac.) Quid est aũt, q̃ populo Saul, vt se in partẽ vnaꝫ separarent, præcipit; & populus facere regẽ rogat, quod præcipit; nisi qa inquirere semetipsos simplices nesciũt, etiam cũ iubentur. Dicit ergo FAC quod bonũ est in oculis tuis.) Quasi dicat. Tu melius agere nostra poteris, qui lumen cordis nõ solum tibi, sed etiã nostris præuidendis itineribus suscepisti. Sed rector de interna illuminatione laudatur, quã per gratiam habet, per æstimationem nõ habet. Laudatur quidẽ quia cognoscere secreta aliorũ possit, sed ipse semetipsum posse scire diffidit. Quia ergo lumen sibi tantæ gratiæ non adscribit, a Deo postulare hoc p̃cibus non omittit. Vnde & sequtur. ET dixit ad Dñm Deum Israel: Da iudiciuꝫ. Quid est q̃ nõ respõderis seruo tuo hodie? Si i me aut i Ionatha filio meo hęc iniquitas est, da ostensionẽ, aut si est in populo tuo hæc iniquitas da sanctitatẽ.) Inditium ergo dari petimus, quãdo nobis abscondita reuelari flagitamus. Sed quærendũ est, quid sibi vult tanta verborũ diuersitas? Nam in se, & filio ostensionẽ dari petit, si in populo est iniquitas sanctitatẽ. Quod tũ dici breuiter põt, quia electi doctores sciunt propriam fortitudinẽ, sciunt populi subiecti infirmitatẽ. Pro se ergo solam ostensionẽ culpæ petũt, qa qua austeritate pœnitẽtiæ hanc soleant insequi sciunt. Pro populo aũt sanctitatẽ quærũt; quia culpas subditoꝝ solum scire appetũt, sed quos inueniunt praua agere, rogant ad veniã per lamẽta peruenire. Quid est enim dicere, da sanctitatẽ; nisi sanctifica, quos demõstras? Mihi eoꝝ occulta detegis, sed detegendo nihil agitur; si quod ostendis, gratiã refundendo, nõ operis. Quia vero sæpe stant subditi, & prælati cadunt, sequitur. ET deprehensus est Ionathas, & Saul.) Et qa ipsa etiã culpa nõ facile a quo sit perpetrata cognoscit, sequit. ET ait Saul mittite sortẽ inter me & filiũ meũ. Et captus est Ionathas.) Qui sortes mittunt, per visibilium rerum cõiecturas latentia sæpe deprehendunt. Sic

nimirum Ionas fugiens noscitur, sic Matthias Apostolus apostolica celsitudine dignus inuenitur. Sortes ergo spirituales ponimus, quãdo per exteriora signa operuꝫ, ad occultoꝝ notitiam peruenimus. Sors. n. vniuscuiusq; propria est quærsatio. Vnde in Sapientia reprobi dicũt. Coronemus nos rosis, anteq̃ marcescant; nullũ pratum sit, quod non pertrãseat luxuria nostra; vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniã hæc est pars nostra, & hæc est sors nostra. Ecõtra aũt Psalmista precatur, dicens. Portio mea Dñe sit in terra viuentiũ. Quod etiã Paulus dentũtians, ait. Nostra conuersatio in cœlis est. Doctor ergo quasi singulorũ sortes tenet, dum vniuscuiusq; cõuersationẽ videt. Et dum culpa noscitur, & rei persona nescit; quasi sortes mittit, dum modũ facinoris cõparat personę negligẽtis. Sed & sorte culpã deprehendit, dum quodã signo cõiecturæ, peruenit ad euidentẽ criminis veritatẽ. Negligenter quidẽ præeminet, qui cõmissorũ sibi fidelium nescit & fortitudinẽ, & infirmitateꝫ. Nosse. n. debet fortes subditos, quibus sint virtutibus apti; quibus infirmi sint vitijs per negligentiã proximi. Nosse debet, quæ virtutum deuotio istos excitet, quæ illoꝝ negligentiam qualitas vitioꝝ turbet. Quasi ergo in exterioribus fortes singuloꝝ tenet, dum præuidet, quibus illi possint vitijs obrui, quibus isti virtutibus exaltari. Causa igitur cognita, quasi fortibus signa imprimit; dum patentis culpę notam illius cõuersationi adscribimus, qui per negligentiã pronus, & vicinus ad illud facinus perpetrandum ante fuisse videbatur. Sed coniectura hæc habeatur ad indagandam veritateꝫ, non ad rei inuentæ certitudinẽ; quia illic statim subditũ est. DIXIT autẽ Saul ad Ionatham. Indica mihi quid feceris.) Quid est enim, q̃ captus interrogatur; nisi quia culpæ, quæ signis, aut coniecturis deprehensæ videntur, ferendæ adhuc non sunt. Quasi enim iam vulnus tenetur, sed adhuc tectum est. Discooperiatur ergo, vt mederi valeat, & curari. Cogendus quidẽ, aut admonendus est, vt culpã, quæ iam ve-

Ionæ. 1. Act. 1.

Sapi. 2.

ps. 141.

Ad Phi lip. 3.

lut palam cernitur, cõfiteatur. Dicit ergo. INDICA mihi quid feceris;) quia crimen, qõ apertis quibusdam inditiis noscitur, ante iudicãdum non est, q̃ apertissime demõstretur. Et quia electorũ est peccare, & resipiscere; culpas perpetrare, & perpetratas p̃fitendo detegere, sequiẽ. ET Indicauit ei Ionathas, & ait. Gustans gustaui in summitate virgæ, quæ erat in manu mea paululum mellis, & ecce morior.) Quid est, q̃ ait, gustans gustaui. Quare non dixit superius gustans gustaui paululũ de melle isto, cũ dixit. Vidistis quia illuminati sunt oculi mei, eo q̃ gustauerim paululũ de melle isto? Sed quidã dum peccata cõfitentur, ea nimirum quibusdã vocibus minuunt, dum se nõ ex toto animo cõmisisse ostendũt. Econtra autẽ electi viri quãdo se de minimis accusant, ea vtiq; non quasi parua, sed quasi magna pronũtiant. Quid est dicere, GVstans gustaui;) nisi qõ foris peccatum exercui, magno cõcupiscentiæ ardore compleui. Et quid est post peccati cõfessionem, dicere morior; nisi mortem a se pœnitendo, & p̃fitendo expellere, & expulsam timere? Quod quidẽ proprie est electorũ, qui peccata sua deserunt; & tamẽ hæc, quasi non deserta, pertimescunt. Et quidem puris cõfessionibus, & austeris pœnitentiæ cruciatibus delent; sed, quasi non deleta, vehementer timent. Sed quid est, quod ait, IN summitate virgę;) nisi q̃ dũ nos p̃fitendo insequimur, proferre cõtra nos mendacium nõ debemus? Peccatum quidẽ in confessione prodendũ est, sed augumentandũ mẽdacio non est. Tale quidẽ debet esse in p̃fessione, quale fuit in opere. Vt ergo ardor cõcupiscentiæ bene p̃datur, dicit. GVSTANS gustaui.) Et vt qualitas eius appareat, subditur, IN summitate virgæ.) Quasi dicat. Audacter inflãmatus feci, sed hoc feci. Et quia filius regis cõfitetur, dicit. QVAE erat in manu mea.) Virga Ionathæ p̃dicatoris doctrinã, atq; disciplinã signat. Quę in manu tenetur; quãdo non solum docet, sed qõ docet, operãdo exercet. Quid est ergo, qõ ait, QVAE erat,

non quæ est in manu mea;) nisi quia æstimationẽ electorum insinuat, qui etiã cum parua cõmittunt, prędicationis ministerio se indignos arbitrantur. Dicit ergo IN summitate virgæ, quæ erat in manu mea.) Quasi dicat. De illo superbiens peccaui, quo, peccando, me indignum feci. Erat ergo in manu mea, & non est; quia etsi aliquãdo feci, qõ docui; illud, quod operando tenui, superbiendo amisi. Nunc igitur timore perterritus dicit. ECCE morior.) Et quia isdẽ metus aliquãdo diuina inspiratione menti incutitur, aliqñ cõmination doctorum, subditur. ET ait Saul. Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia morte morieris Ionatha. Sequitur. Dixitq; populus ad Saul. Ergo ne Ionathas morietur, q̃ fecit salutẽ magnã in Israel? Hoc nephas est. Viuit Dñs si ceciderit capillus de capite eius in terrã; quia cum Deo operatus est hodie. Liberauit ergo populus Ionathã ne moreretur.) Quid est ergo quod dicit. ERGO ne Ionathas morietur,) nisi quia alius de eadẽ culpa moreretur? Quibus nimirũ verbis populi, nobis ostenditur virtus magnæ discretionis; quia in electorũ examine, nõ solum culparũ causæ pensandæ sunt, sed ẽt merita personarũ. Quod aperte his verbis ostenditur, q̃a non ideo Ionathas non moriturus asseritur, quia erat filius regis, sed quia in Israel magnã salutem fecit. Cuz ergo magni viri cadunt, cõmuni iudicio tradendi nõ sunt, q̃ priora opera promerẽtur, vt posterioz̃ grauitas leuigetur. Ipsa autẽ culpæ leuigatio nõ acceptione personæ decernẽda est, sed respectu prioris vitæ, quia ad absolutionẽ illius, sanctæ ecclesię lucra pensanda sunt, nõ carnalis affectio admittenda. Sed quid mirũ si ad absolutionẽ peccatoris propria merita suffragantur, qñ in sacri eloquij authoritate discamus, quia alij pro alijs liberati sunt. Aliorum quidem bono opere alij adiuuantur, sicut ad peccãtem regem Salomonẽ a Dño dr. Quia non custodisti præcepta mea, disrupens scindam regnuz̃ tuum, & dabo illud seruo tuo. Verũtamen in diebus tuis non faciam ꝓpter 3. Re. 11

Dauid patrẽ tuum,sed de manu filij tui scindam illud. Hinc est q̃ non solum patrũ opera filijs prosunt,sed & ciues pro ciuibus liberandos agnouimus. Euertẽdę qui-
Genẽ.18 dem Sodomæ se promisit Dñs parcere,si in ea tm̃ decẽ iustos inueniret. Hierusalem quoq; respici misericorditer dr̃, quia aliquãta bona opera in ea inuenta sunt. Hinc est,q̃ Heli vita propria iustus, sed authoritate pastorali
Supra.2 remissus,a viro Dei audiuit. Pars magna domus tuę morietur, cum ad virilem ætatẽ peruenerit,verũtamen nõ auferam penitus ex te virũ ab altari meo,vt sacra scriptura hic aperte monstraret,& pro dissolutione percussum,& pro præterita cõuersatione respectũ. Sed percuti fortasse ex parte potuit, quia qualẽcunq; vitæ ímunditiam habuit. De Ionatha ergo bene dicit. ERGO ne Ionathas moriet̃,qui fecit salutẽ hanc magnã in Israel? Hoc nephas est. Viuit Dñs,si ceciderit capillus de capite eius in terrã,quia cũ Deo opatus est hodie.) Quasi dicat. Qui magna opa fecit,absolui ex toto digne promeruit. Quia igitur in ecclesiastica censura etsi non est acceptio personarũ,est tamẽ discretio meritor̃,apte cõclusit sententiã,dicens. LIBERAVIT ergo Ionathas populus ne moreretur.) Quo in loco notandum est,quia rex bis iusiurandũ interfectionis Ionathæ superius protulit,quem tñ victus populi instantia non occidit. Quid est,q̃ iurauit,& iuramenti assertionẽ nequaq̃ seruauit? Sed in hac re duo nobis documẽta ꝓueniunt, vt cauti.s.& discreti esse debeamus. Cauti quidẽ ne iuremus,discreti,si agere peruersa iuramus. Qui.n.iurare cauet,periurare omnino nõ potest. Sed cũ male iuratur, Iustius iusiurandũ dimittitur,q̃ cõpleantur crimina,quę iurantur. Sit ergo vnusquisq; cautus anteq̃ iuret,vt aut ne omnino iuret,aut,facturũ se mala,nõ iuret. Cautos quidem nos esse Dñs insinuat,dicens. Sit sermo vester,
Mat.5. est,est,non,nõ. Nolite iurare neq; per cœlum,neq; per terram. Econtra aũt reprobi,& incauti quidẽ sunt,& discreti nõ sunt. Nam sæpe se acturos mala repromittunt,

& reuocare promissa,quasi periuriũ incursuri,non satagunt. Hinc est q̃ Herodes incaute iurauit,& nephariũ Mar.6.
iusiurandũ,quod protulit,in præcursoris Dñi morte cõpleuit. Cauti ergo in nostris dispõnibus esse debemus, sed si cauti esse negligimus,prętermittẽda sunt ꝓposita, non implenda. Sic quippe a proposito desistere,non est vitium leuitatis,sed virtus discretionis. Tamẽ iurare,quę reuocanda sunt, & detestanda omnino cauẽdum est,& vehementer horrendũ, quia cum tale iusiurãdum non impletur,non omnino culpa vitatur,sed minor eligitur. Sequitur. RECESSIT q̃ Saul,nec pśecutus est Philistim.) Cum Ionathæ culpa reperitur,cũ iusiurãdum rex non perfecisse cognoscitur,cessare,Philistæos persequi,perhibetur, quia dum propria infirmitate pastores deprimuntur,lucra aliorũ exquirere fortiter nequeunt. Cessare etenim persequi Philistæos est,ad tempus vitia alior̃ insequi,prædicando,desistere. Prius.n. esse intendendũ iudicant ad purificationẽ suam,deinde purgati vigilandũ ad salutem alienã, quia dũ silent,semetipsos prępparant,vt quasi per pœnitentiã suam ad lucra alior̃ fortiter surgant. Et q̃ sæpe dum doctor sibi cõscius silet, quibusdã eius subditis maligni spiritus,impia suggerẽdo,nõ silent,sequitur. PORRO Philistim abiere in loca sua.) Tacentibus quidẽ doctoribus,in loca sua dęmones abeunt,quia per pastorũ silentiũ non pereũt, nisi qui ad vitã æternã prędestinati nõ sunt. Loca eteniꝫ dæmonum sunt,quia diuina præscientia in habitaculũ Dei præordinati nõ sunt. Hinc est,q̃ prædicantibus primis doctoribus dr̃. Credebant quotquot prædestinati Act.13.
erant ad vitam æternã. Hinc Paulus ait. Quos pscíuit, Ad Ro-
& prædestinauit,& quos pdestinuait,vocauit. Hinc est ma.8.
q̃ volentes Apostoli trãsire in Asiam a Spiritu Sancto Act.16.
prohibiti sunt. Qui ergo nõ prædestinati sunt,siue audiant doctor̃ verba,siue nõ audiant,vocati in Dei habitaculuꝫ nequeunt;quia per nequitiã in qua sunt ante constitutionẽ mundi prænogniti,locũ in se malignis spi-

ritibus parauerunt. Bene igit̃ duz insequi Philistęos, cessare dr̃, in loca sua dæmones abijsse referunt̃, qa aliquando Dei dispensatione doctores tacẽt, vt illis tacẽtibus, ij, qui Dñi nõ sunt, a malis spiritibus recipiant̃. Sed (vt dixi) cum post culpã pastores tacẽt, semetipsos humiliant, vt purgati in ministerium p̃dicationis potẽrer surgant. Dum tacẽt, infirmitatem suã pensant, sed p̃syderãdo semetipsos, contra occultos hostes se validius roborant. Vnde & bene subiũgitur. AT Saul confirmato regno sup Israel, pugnabat per circuitum p̃tra inimicos eius.) Debilitat̃ quidẽ regnum, qñ pastores in aliqbus culpis cadunt. Sed debile p̃firmatur, cum per satisfactionem pœnitẽtiæ ad opus magnæ virtutis erigunt̃. Et super Israel p̃firmari dicitur, qa dum ad vitæ altitudinem proficit, eos, quibus pẽminet ordine, vincit p̃uersatione. Vidẽtibus Deum p̃latus est, sed supra Deũ videntes extollit̃, cum pcęteris in diuina assumitur cõtemplatione. Merito ergo dr̃, PVGNABAT contra oẽs inimicos eius, & quocũq; se vertebat superabat;) qa qui æterna altius p̃spicit, facile cõterit, quicqd de infimis sibi adpugnã venit. Quia.n. nulla terrena sibi iam placẽt, qui per magnã charitatem sup Israel. i. in cœlestibus regnat, quocũq; se vertit superat. Quid.n huic malignus spiritus suggerat, qui terrena nulla p̃syderat, qui læta seculi nulla iam amat. Pugnat doctor dum p̃dicat, sed supat, quia qõ p̃dicando prohibet de mundi delectatione cõtingere, p̃uersationis virtute persuadet. Et qa pugnare in circuitu p̃tra inimicos dicit̃, magnæ laudis eius victoria esse demonstrat̃. Ex omni qdez parte pfectũ esse doctorẽ docet, qui ex omni parte fortissimos habet inimicos. Dum ergo vbiq; verti, & superare dicit̃, quãta eius gl'ia p̃dicat̃? Quid est ergo, q̃ in circuitu hostes habere dr̃, nisi qa maligni spiritus oĩbus sensibus nr̃is insidiantur. Nam loquẽdo alios, alios vidẽdo decipiunt. Alios per auditũ, alios per gustũ, vel olfatum fallũt. Alios etiã per insidias illecebrosæ delectationis, vel cogitationis p̃tra-

hẽre ad immunditias satagunt. Alijs foris obscęna offerũt, quæ mẽtis deliberatione sequãtur. Sed vt rectius hunc circuitum demonstremus, hunc dum ad lęta pertrahũt, eis quasi ad dexteram insidias ponũt. Illum dum p aduersa deicijunt, quasi a leua parte p̃stringũt. Nos dũ ad præterita oblectamẽta inuitant, quasi a retro p̃cipitant. Illis quasi ab anteriori parte obuiant, qa sæpe infirmorũ mẽtibus districtæ p̃uersationis, & vitæ lõgitudinẽ quasi p̃sulendo monstrant. Ab ante.n. veniunt, qa p̃ficiscere ad cœlũ aĩas nõ p̃mittũt. In circuitu ergo inimicos habemus, qa ante, retro in dexterã, & sinistram, malignor̃ spirituum certamen patimur. Vnde & beatus Petrus Apl's nos cohortat̃, dicẽs. Aduersarius vester Diabolus tanq̃ leo rugiẽs, circuit, quærens quẽ deuoret, cui resistite fortes in fide. Sed iam belli circuitũ nouimus, qualiter p circuitũ reges vincant, videamus. In circuitu qdez vincũt, quia linguã, & os, & oculos, & oĩa corporis membra ab illicita actione custodiunt. Dum.n. linguã perfecte per silentiũ muniunt, quasi in vna parte victores sunt, & dũ vidẽt oculis, quę p̃cupiscere dedignant̃, ex alia parte victores fiũt. Sæpe etiã mala audiũt, & repellunt, & qa noxia reprobãt, reprobãdo triumphãt. Cunctis ergo sensibus victores sunt, qui per eor̃ aliquẽ subdi malignis spiritibus nolũt. Sed & dum cordi inepta cogitatio offert̃, hostis, q reprobat̃, eliditur. Qui.n. noxia quæq; abijcit, hostem potẽrer p̃mit. Et q; itẽ læta p̃temnit, & aduersa nõ metuit, quę reliqt aliqñ peruersa, nõ repetit, & ad cœlestia feruenter currit, hostes, quos in circuitu patitur, superare declarat̃. In qbus profecto aduersarijs q; insidię oppositæ quinq; corporalibus sensus designant̃, apte p quinariu; numer̃ exprimunt̃. CONTRA Moab (inqt) & filios Amon, & Edom, & regem Suba, & Philistęos.) Qui.n. qnq; gentiũ noĩa posuit, oppositas qnq; sensibus corporis fraudes dæmonũ designauit. Sed quia doctor non solum viuendo, sed etiã docendo dimicat, cum contra omnia vicia disputat, cum ea verbi gla-

dio in auditorum suorum mentibus necat, nimirum in circuitu & pugnare cernitur, & quocũq; se vertit superare. Sed quædã specialiter nominãtur, quæ sibi principaliter obstant. CONTRA Moab (inquit) & filios Amon, & Edom, & reges Suba, & Philistæos. Moab ex patre interpretatur, Amon populus mœroris, Edom rufus, Suba incensa, siue cõuertens, Philistæus poculo cadens. Quid.n. his nominibus nisi gradus pessimæ vitæ exprimitur? In Moab quippe, qui ex patre dicitur, cõcupiscentia designatur. In mente quidẽ reproba quia a diabolo ponitur, quasi a patre generat. Quid vero per Amon, qui populus mœroris interpretatur, ostenditur, nisi frequentia malorũ operum? quia enim multa sunt, populus dicit; & quia ad æterni luctus amaritudinẽ reprobum vnũquẽq; perducunt, mœroris populus recte nominatur. Edom vero, qui rufus dicitur, quid nisi peccandi nimium feruorẽ insinuat? prius.n. peccare quisq; consueuit, deinde per vsum peccandi proficit in augmẽtum feruoris; vt peccare sæpius audeat, & hoc quod audendo ingeminat, semper iterare ardentius cõcupiscat. Quo nimirũ peccandi ardore agitur, vt in mente reproba quicquid virtutis, aut boni operis viruit, cõburatur. Incensa ergo post Edom in spirituali bello describitur; quia ita est perditæ mentis casus, vt cum feruenter mala cõgregare nititur, bonis omnibus quasi per cõbustionẽ perditis, & redactis ad nihilũ spolietur. Suba etiã conuertens dr; quia & formã Dei de reproba mente feruens peccatum tollit, & hanc ad apostatæ Angeli formã redigit.

Prouer. 18. De qua iam per diuinam sententiã dicitur, Cum venerit impius in profundũ malor, cõtemnit. Superba quidem mens iam diuina mãdata despicit, & semetipsam carnalibus desyderijs subdit. Quis ergo est rex Suba, nisi ille

Iob. 41. de quo ad beatum Iob a Dño dicitur. Ipse est rex super vniuersos filios superbiæ. Philistæi vero qui poculo cadunt, qui sunt; nisi qui omnibus supradictis malis ebrij sunt; qui sic cœlestia obliuiscuntur, vt ad hæc euigilare

aut vix, aut nunq; videantur. Per Moab ergo concupiscentia carnis exprimitur, per Amon frequẽs vsus malæ operationis, per Edom peccandi ardens desyderiu3, per Suba vastatio, & cõbustio virtutum, per Philistæos obliuio cœlestiũ. Cum ergo electus doctor aliquẽ educere de tanto laqueo medio appetit, quãtę virtutis certamen sumit? Et quia de omni hoc perditionis gradu per doctor laborem ad pœnitentiã redeunt, quocũq; se vertit superare perhibetur. Prædicando etenim aliqñ cõcupiscentiam in alicuius corde interficit, aliqñ vsum praue operationis. Modo illos trahit, qui in vsum peccãdi transierãt; modo illos qui cõbustis, & ad nihilũ redactis virtutibus, regi suo Diabolo quasi incensi seruiebant. Et quia prædicãdo superna memorat, cadentes poculo, & cœlestiũ oblitos ad spiritualis vitæ studiũ excitat, & per amorẽ ardenter inflãmat. Bene ergo dr, QVOCVNq; se vertebat superabat;) quia dum de omni genere peccatores ad vitã trahit, triũphare vbiq; cognoscitur. Hos nimirum triũphos agere suos milites, suos principes imperabat Dñs, cum dicebat. Ite in orbẽ vniuersum, & prę- Mar. 16.
dicate Euangeliũ omni creaturæ. Omni creaturæ Euangelium prædicare præcipit, qui omnia genera hominũ duci ad fidem voluit; vt dum nobiles regum suor triũphos ostenderet, eos superare vbiq; mõstraret. Vnde scriptum est, qui vult oẽs homines saluos fieri, & ad agni- 2. Pet. 3.
tionem veritatis venire. Omnes quippe homines vult saluos fieri; qa de omni hominũ genere eligit, quos ad gaudium æternæ salutis trahit. Sed quid speciali fortitudine agat, exponit, quia dicit. CONgregatoq; exercitu percussit Amalech, & eruit Israel de manu vastatorum eius.) Amalech populus lambens interpretat. Quid ergo per Amalech, nisi fornicationis spũs designatur? Lambere.n. eor est, ad peccandũ mentem carnis blandimento delinire. Velut.n. linguæ tactu lambere ambiunt, cuz leuibus suggestionibus mentẽ tangũt. Quid est, qp cõtra Moab, & Amon, & Edom, & regẽ Suba pu

gnasse,& vicisse dr,non tamẽ exercitum cõgregasse;sed vt Amalech vinceret,exercitum cõgregauit? Quid est, q exercitum cõgregauit;nisi quia ad extinguendũ fornicationis spiritum, virtus vna non sufficit. Abstinentia quidem ciborũ contra hoc vitium fortissima est,sed sola non prẽualet;velut enim miles est,& pugnare potest,superare nõ potest;quia Amalech nõ vincitur,nisi exercitus ꝙgregetur. Qui ergo fornicationẽ percutere appetit, addat abstinentiæ corporis virtutẽ humilitatis. Nam si mens Deo subdi humiliter despicit, carnis suę desyderia dominádo,ac præeminẽdo non prẽmit. Sed adhuc necesse est, vt cõgreget;qz exercitum paruũ habet. Virtuti ergo humilitatis,& abstinentiæ corporis addaẽ frequens numerus orationis. Affectus quidẽ cordis intenti cœlestibus,cõtra carnis bellum fortes milites sunt. Iam ergo in frequenti assiduitate precũ aciem habet,sed exercitus non vnam tantũ aciem, sed plures habet. Adhuc itaq; exercitum perfectũ non habet,& Amalech percutere ne quaq; valet. Nunquid ei ꝓdest,q ieiunádo se atterit,q ad tẽpus orando cõpungitur;si mens lubrica cogitet,& fantasmata lasciuię in semetipsam portet. Sed vitare tuę pes cogitationes nõ prævalet,qui honestas in se nõ habet. Quia.n. semper cogitamus,exquirenda sunt nobis bona,ne mala cogitemus. Quid vero sunt omnes turbæ bonarũ cogitationũ,nisi innumerabiles mẽtis acies? Nam dum mentẽ ambiunt,& muniũt;ad eam accedere turpissimos inimicos non ꝓmittunt. Et qz cogitando ad desyderiũ magnæ puritatis accẽdimur,armis potẽtibus milites nostri induti sunt;quibus fornicationis impetus, & depellendo,in fugã vertunt;& ad nihilũ deducendo, perimũt. Nam vnde ad animã intrare cogitationes possint,non habent,quæ quasi fortissimo milite, honestate cogitationum bonarũ vndiq; ornata est. Hũc ergo exercitum anima cõgreget,quæ Amalech vult perimere,& de manu vastatoꝛ eius videntẽ spiritũ liberare. In horũ medio resideat, vt cincta exẽplis electoꝛ fortium,circũ

data doctrinis scripturarũ,nullam partẽ sui vacuam habeat,vnde hostis irrũpat. Quia ergo innumerabilia sunt exempla fideliũ,quia multa documẽta scripturarũ,exercitus magnus,& fortis est,sed ad congregandũ difficile non est. Bene ergo de Israelis rege dicitur, CONGREgato exercitu percussit Amalech,) quia fornicationis spiritus non ante vincitur,q; per abstinentiã corpus attenuatur,& omnis turpitudo obscœnæ cogitationis,bonis mentẽ replentibus,effugatur. Tunc quippe eũ lãbere.i. delinire populus lambens delectando nõ potest,qz domita carne ieiunijs,humilitatis arce prædita mente,orationis armis accincta,intenta doctrinis cœlestibus,exẽplis munita,impiæ suggestioni aditũ præbere cõsentiendo non prævalet. Quæ nimirum exercitus cõgregatio bene regibus.i. ecclesiæ doctoribus cõuenit,quia quisq; ad extinguendã fornicationis rabiem electos subditos instruere nititur,hæc plura auxiliorũ agmina ei verbo congreganda sunt. Bene & Israel erutus de manu vastatorum eius asseritur. Erui quidẽ euelli dicitur. Et quod euellitur,altas radices in profundiora mersisse sentitur. Manus vero vastatorũ potestas est malorum spirituũ. Vnde etiam scriptum est. A quo quis vincitur,eius ser- 2. Pet. 2.
uus efficitur. Quid ergo colligitur,nisi quia dum fornicatores desyderijs carnis assentiunt,potestati malorum spirituum subiguntur. Quia item altum est fornicationis blandimẽtum, dum in hoc anima per desyderium mergitur,quasi in profundum radicibus tenetur. Etui ergo de manu vastatorum est, a fornicationis abysso, qui in potestate dæmonum est,liberari. Bene etiam vastatores fornicationis impetus dicuntur,quia de vitio luxuriæ per beatum Iob dicitur. Ignis est vsq; ad perditionẽ Iob. 31.
germinãs,& omnia eradicans genimina. Vastator quippe fornicationis spiritus dicitur, quia quem inuaserit, ei nimirum nulla virtutũ dona derelinquit. Ad laborem quidem ministerij bona quidem aliqua habere potest, sed ad meritum salutis ea habere non potest. Vastari

Cant.2. ergo dicitur, cui perdita castitate ad vitã bona alia nul-
la prosunt. Vastati etiã horti tenera dicuntur. Qui enim
sunt horti superni sponsi, nisi corda sanctorũ per custo-
diam munita, & per castitatis odorẽ florida. Nam dum
nullos motus turpes recipiunt, albo pudoris flore deco-
rantur. Vnde & sponsæ in Cantico sponsi laudibus dr.
Can.vl. Quæ habitas in hortis audire me fac vocẽ tuam. Et rur
Ibidẽ.4 sus. Hortus cõclusus soror mea sponsa. Hortus quidẽ qz
virtute eximiæ castitatis floridus, cõclusus aũt quia per
continentiã munitus. Hinc sponsa quid spõsum oble-
Item.2. ctet, exponit; dicens. Sponsus meus mihi, & ego illi; qui
pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinent vmbrę.
Immundi ergo spiritus vastatores sunt; quia si pudica
corda decipiũt, decepta teneros flores tantę virtutis per-
dunt. Qui itaq; cum ab ímunditijs ad castitatẽ redeũt,
quia diras dæmonũ potestates effugiunt, & a profundo
perditionis ascendunt; de manu vastatoꝝ erui apte me-
morantur. Sed rex qui eruere populum dr, quales adiu
tores habeat videamus. Nam sequitur. FVERE aũt
filij Saul Ionathas, & Iesui, & Melchisua; noía duarum
filiarum eius, nomẽ primogenitæ Merob, & nomen mi
noris Michol.) Filij Saul, qui non ad quálibet hæredi-
tatem, sed ad regnũ nascuntur; illos insinuat, de quibus
ps.44, sanctæ ecclesiæ per Psalmistã dr. Pro patribus tuis nati
sunt tibi filij, cõstitues eos principes super omnẽ terram.
Quos tres esse agnouimus, qz fidẽ sanctæ trinitatis pdi-
cando defendunt. Sed quia percusso Amalech, regis filij
noíant, eoꝝ numerus ad virtutũ merita referamus. Ma-
ceratio quidez corporis, circũspectio mentis, simplicitas
intentionis tria sunt. Quia ergo doctores sanctæ eccle-
się ad reprimendã carnis libidinem fortes sunt, ad cordis
custodiã sapiẽtes, itẽtione cordis i cœlũ subleuãdo subli
mes, tres esse Saul filij dicuntur. Tria etiã sunt fortitudo
opis, virtus charitatis, & affluẽtissima gratia pdicationis.
Doctores quippe sanctæ ecclesiæ quia magna cõuersa-
tione sublimes sunt, magna charitate feruentes, magna

verbi sapiẽtia facũdi, ternario numero apte signati sunt.
Quorum certe virtutibus nomina pueniunt; quia Io-
nathas columbæ donum dicit, Iesui planicies, siue de-
syderium meum, Melchisua rex meus salus. Quia.n.
præcellentia dona Spiritus Sãcti doctores habẽt, colũ-
bæ donũ recte nominant. Quia item inter dona subli
mia humiles sunt, planicies dicũtur. Quia pro subditis
sibi fidelibus ardenter æterna postulant, desyderiũ meũ
eẽ perhibent. Quę quidẽ vox paruuloꝝ subditorũ esse
cognoscitur, virtus vero tanti nois prælatorũ. Qui eniz
paruuli, & frigidi adhuc in nostris negligentijs iacemus,
ad cœlestem patriã ardẽtibus desyderijs nõ flagramus.
Sed quod nos ardenter flagitare non possumus, pro no
bis postulãt, qui ad illam, quam nobis adipisci desyde-
rant, patriam, magnis desyderijs anhelant. Pro excellen-
tia ergo charitatis nõ desyderantes, sed desyderium regis
filius dicitur; vt in doctoris mente flagrare ignis dilectio
nis specialiter demonstretur. Vnde & de Dño per Psal-
mistam dicitur. Qui facit Angelos suos spiritus, & mini ps.103.
stros suos ignem vrentem. Hinc est item qꝺ Daniel vir Dani.9
desyderiorum dicitur, quia prospera populi sui magnis
precibus postulasse perhibet. Melchisua vero dicit rex
meus salus. Rex quippe prædicator dicitur; quia celsitu
dinem tenet ordinis, & dignitatem magnæ cõuersatio-
nis. Rex item dicit, quia summã tenet celsitudinis, & vi
gorem authoritatis. Salus etiam dicit, vt eius integritate
ægritudo populi depelli posse sentiatur, Merito.n. vitæ,
& deuota oróne hoc agere quotidie debet doctor, vt
subiectus sibi quisq; pertingere valeat ad salutem. Sed
notare iterũ doctor debet, quia cum a subditis nomina-
tur, non rex noster, sed rex meus dicit. Quid est ergo,
qꝺ rex meus dicitur, nisi quia tam familiaris esse debet
omnibus, vt singuloꝝ esse per amorem sentiat. Sed qui
meus dicitur, rex nominatur, qa humilis, & affabilis prę
dicator hoc ipsum, quod præeminet, nõ videtur esse suũ
singulariter, sed speciale singuloruz, cum tam cõmunis

per gratiam esse nititur, vt eius celsitudo ꝓpria vniuscuiusq; fore videatur. Onus autem verbi dr, quia vꝫ salus mea dicit, per quod nimirũ diligens prędicatoris studiũ, & sollicitudo cõmendatur; quia sic debet intendere simul oĩbus, vt quęrat, & agat propria singulorꝫ. Ab vno quoq; etenĩ salus mea dicitur, si vniuscuiusq; infirmi curam suscipit; & hunc ad æternæ salutis bona perducit. Quæ vero sunt Saul filiæ, nisi ꝓdicatori subditę electorũ qualitates. Alij qppe actiuæ vitæ studijs seruiunt; alij vero ꝓtemplatiuę remotionibus abscondũtur. Filię quidem dicuntur pro fœcunditate. Illa qdem parit multitudinem bonorꝫ operuꝫ, ista vero internorꝫ plenitudinẽ gaudiorꝫ. Merito igitur regis filiæ nominãtur, quia duꝫ concipiunt de verbo Dei, cœlestes fructus parturiunt. Vnde bene Merob de multitudine dicit. Actiua etenĩ vita qꝫ ex multis bonis operibus perficitur, de multitudine recte nominatur. Vel de multitudine dicitur; qa qui Deo per actiuam vitã placent, multi sunt. Quia.n. pauciores numero sunt, qui per contemplatiuã cœlestibus gaudijs inhiant, in eorꝫ cõparatione illos, qui actiuę vitæ inseruiunt, multos vocat. Qui ꝓfecto multi sunt numero, ministerio diuisi; qꝫ & si vnam cœlestẽ patriã bonis operibus quærũt, tñ varijs opibus pietatis inseruiũt. Quorũ certe nõnulli in tantũ amorem conditoris proficiunt, vt ipsa ẽt opera bona deserãt, atq; ad cõtemplatiuæ vitæ dulcedinem trãsire, & in ea Deo vacare concupiscant. Vnde & bene Michol in lingua nostra ex oĩbus dicitur. Ex omnibus quidẽ fit; quia nullus est perfectus in cõtemplatione, qui ex labore boni operis nõ peruenerit ad arcem eiusdem ꝓtemplationis. Vnde & in Euã
Mat.11. gelio Dominus dicit. Venite ad me oẽs qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tunc qui laborat, vocatur; qñ bene agenti desyderium æternitatis infundit. Et ad vocantẽ se accedunt, qñ ad contemplatiuæ vitæ quietem veniunt. In qua nimirum laborãtes, reficiũtur; quia amoris gaudia de diuina ꝓtemplatione abũdanter

sumunt.

sumunt. Ipse quidem accedentes reficit, qui puris mentibus semetipsum ostẽdit. In cuius reuelatione quia cõtemplationis gaudia multa inueniũt, quasi omnimoda delectationis dulcedine nõ ab alio, sed ab ipso saturantur. Michol ergo ex omnibus dicitur; quia contẽplatiuæ vitæ secretum nullus expetit, qui in aliqua prius operatione bona non fuit. Minor ergo soror dicitur; non quia inferior dignitate, sed quia posterior tẽpore. Siquis autẽ velit per primogenitã filiam cõtemplatiuam vitam, per minorem actiuã potest accipere. Et tunc quidẽ Merob de multitudine dicitur; quia multitudinis turbas deserit, & ad rariorem numerũ in contẽplatione perfectorũ venit. Non ergo multitudo, sed de multitudine esse dicit; vt non ij, cum quibus est, sed vnde veneret, agnoscatur. Michol vero ex omnibus dicit, vt in actiua vita vniuersalis vita sanctæ ecclesiæ designetur. In actiua etenim vita etiã illi sunt prius, qui postea ad cõtemplatiuæ secretum transeunt; sed in cõtemplatiuæ remotione, exterioris vitæ solicitudine grauati nõ sunt. Illa ergo de multitudine, ista vero de omnibus dici potest; qꝫ actiua vita omnes continet, cõtemplatiua omnium ꝓspectum declinat; vt se conspectu mentis cœlestibus iungat. Quo modo igitur Saul filiæ dicũtur, nisi qꝫ vtraq; vita studio boni rectoris ostenditur. Qui.n. nos docẽt bona agere, æternæ vitæ studijs vacare; ab illo nobis generãtur, cuius magisterio in corde nostro discuntur. Quod quidẽ quia de actiuæ vitæ operibus cõstat, mirum de cõtemplatiua videtur, quæ per Mariã Marthæ sororẽ q̃ ad pe Luc.10
des Dñi sedere, & verbũ eius audire describitur. Sed facile respõdetur, quia dum sedet Maria, perfectos in cõtemplatione signat. Filia tamẽ Saul Merob recte dicit, quia etsi sedens ad pedes Dñi, quæ vult, ab eo audit, & discit, tamẽ prius discere debet, quomodo sedere possit. Hoc nimirũ quia sapientis, & eruditi doctoris eruditione cognoscitur, Saul esse filiam Merob recte memorat.
Quã profecto in cõiugium Dauid dare promisit, sed ei 1.Re.17

minorem dedit, quia nonnulli contemplatiuæ vitæ pulchritudine diligunt, ad eius amplexus accedere nequaquã permittuntur. Quia enim regendis fidelibus gregibus foris necessarij sunt, summus rex sic ordinat, vt Michol minorẽ accipiant, & Merob maiorẽ nunq; comprehendant. Plerique aũt post minorem maiorẽ accipiũt, quia post deuota charitatis opera, ad intimi secreti amo
Gen. 29 rem recipiũtur. Quod bene Iacob insinuat, qui Rachelem amauit, sed prius Liam accepit, & sic deinde Rachelem in piugium sumpsit. Quid est hoc, q̃ Iacob vtrãq; sororem habere licuit, Dauid aute ad maioris thalamũ non peruenit, nisi qa Dauid rex fuit, Iacob vero rex nõ fuit. Qui ergo regimen animarũ suscipit, hunc censura ecclesiastica suscepturus gregem deserere, & remotæ vitæ otijs vacare non sinit. Sed Merob Dauid promittitur, & nunq; datur, Michol sola datur, quia nonnulli cum curã animarũ suscipiunt, putant se sic alioꝝ solicitudinem gerere, vt sibijpsis valeant per solitudinẽ vacare, & tñ quietem, quã in prælatione quærunt, nunq; inueniunt, fitq; vt dũ impetrare a Dño gratiã tantæ puritatis nequeũt, quasi iram incurrisse Dñi, pertimescunt. Quasi ergo irato rege promissam sibi primogenitã perdunt, q; eius, quem se putabant in prælatione habituros amorẽ quietis intimæ, amplecti nõ possunt. Hæc aute breuiter per excessum diximus, nũc ergo ad dimissa redeamus. Ambæ ergo Saul filiæ dicuntur, sed noia diuersa sortiuntur, quia & differunt, & cõueniunt. Conueniunt quidẽ, quia ad æternã vitam, quã diligunt, per amorẽ tendunt. Item conueniunt, quia bona opera, quibus hæc indefinenter extenditur, illa qũlibet operatur. Quia igitur ambæ amant, quæ vident æterna, ambæ ad illa per bonã operationẽ peruenire desyderant, qũocunq; cõueniunt. Differunt aute, quia plus agit vna, plus videt altera. Nam & Lia non dr fuisse cæca, sed lippa. Et Rachel si nõ tantos peperit, omnino tamẽ sterilis non remansit. Nam si altera vita alteram contẽplando, aut operando superat,

nulli autem eorũ visionis claritas demitur, nulli fœcunditatis gloria denegatur. Videdo tñ, & agendo differũt, quia actiua vita visionẽ habet in transitu, opus vero in intentione, contẽplatiua vero opus in itinere, intẽtionẽ in quiete. Vnde bene Euangelista Marcus cũ sub illarũ trium mulierũ specie contẽplatiuæ vitæ amorem ostenderet, ait. Emerunt aromatha, vt venientes vngerent Ie- Mar. 16
sum. Quasi dicat. Stererũt in opere, vt currere valerent ad cõtemplationẽ. Aromatha quidẽ emere est, per laborem boni operis, bonę opinionis odorẽ circũquaq; dilatare. Et Iesum in sepulcro vngere est, per mortificationem carnis ad deuotionis intimæ pinguedinẽ peruenire. Nam velut in sepulcro vngitur, quãdo a consepultis ad gaudiuz intimæ claritatis suæ deuotissime puenitur. In transitu ergo operationẽ habent, quia etsi aliquãdo operantur, quasi currendo hoc deserunt, qui ad locũ dilectæ solitudinis, magno spũs impetu impellũtur. Nam quia totis desyderijs in æternorũ amore requiescunt, videre magis, q̃ ministrare appetunt. Rari ergo sunt in publico operis, assidui in secreto contẽplationis, foris parũ, satis intus imorantur. Nam & fornicationẽ esse solent iudicare, vel ad momentũ a Christi cõtemplatione discedere. Econtra aũt actiua vita, quæ frequens circa ministerium satagit, rara est in secreto cõtemplationis. Nam quæ æterna sibi prẽparare nõ sedendo, & audiendo, sed satagendo, & ministrando proposuit, non dãnum, sed dispendium putat, si sibi vacans, & sua petens, & nõ quæ alioꝝ, a solita obsequioꝝ oblatione requiescat. Plus igitur operando laborat, minus obsecrat. Vnde & Martha Luc. 10.
quæ circa frequens ministeriũ satagebat, stetit, & locuta est. Quæ. n. stetit, ei nimirũ sedere non licuit, quia si ad audiendum sederet, imparatũ fortasse ministeriũ, & insufficiens impedisset. Et notandũ, quia trãsiendo Dñm Martha vidit, non tamẽ transiendo, sed stando loqtur. Nam Euangelista caute expressit, dicens. Quæ stetit, & ait. Quo profecto exẽplo instruimur, vt qui fratribus

ministeria exhibemus, si per morā sedere ad redēptoris pedes non possumus, per aliquātulam mortulam redēptori assistere debeamus. Sed bene ei assistimus, si transiendo, & seruiendo videamus. Quid est autē transiendo Dñm cernere, nisi in omni nostro bono opere, ad ipsum cordis dirigere intentionē? Transimus enim, quādo huc, illuc discurrendo in mēbris suis Dño ministramus. Sed trāsiendo Dñm cernimus, si per omne, qō agimus, præsentem nobis ipsum cui placere cupimus, cōtemplamus. Quo in loco notandū est, quia ꝓfidenter Martha loquitur, dicens. Dñe non est tibi curæ, ꝙ soror mea reliquit me solā ministrare? Quod certe perfectis quibusdā operarijs sanctæ ecclesiæ puenit, qui oipotenti Deo preces tanto fiducialius offerunt, quanto laboriosius ei in mēbris suis se ministrasse meminerunt. Sed quia in ipsis etiam, quæ actiuæ vitæ deseruiūt, nimietas solicitudinis cohibenda est, Martha reprehenditur, quæ tam solicita asseritur, vt erga plurima turbetur. Actionis quidē seruor tunc recte disponitur, cū sic insistimus operi, vt tranqllo corde eū, cui opera nostra cōsecrare nitimur, videamus. Quid est ergo nimietas solicitudinis, nisi cōfusio supernæ intentionis, quia dum se erga plurima diuidit, diuisa iam ad supernoꝝ intuitū non assurgit. Illud.n. æternus, & simplex bonū æternæ visionis, anima quia vix vnita cōprehendit, se nimirū ad id diuisa non erigit. Dicit ergo operum nostroꝝ dispositor, & receptor, vnū est necessarium, ne se mens ad multa diuidat, vt per trāquillitatem vnita, ad summi boni intuitū potenter surgat. Duæ igit filiæ Saul, etsi pariter regis sunt filiæ, nominibus differūt, quia vita actiua, & contēplatiua nobilitate religionis generosę sunt, sed nō sunt pares pro diuersitate officii. Sed quia earum patrē ostendimus, matrē pariter demōstremus. Sequitur. ET nomen vxoris Saul Achinoe filia Achimaas.) Quæ est.n. prædicatoris vxor, nisi bona voluntas? Qui enim per amorē bonæ voluntati cōiungitur, ei viq; quasi ex nobili cōiuge filij oriuntur. Nam

cum bonoꝝ operum fructus proferre volumus, necesse est, vt prius eos in bona voluntate seminemus. Vnde bene Achinoe fratris requies interpretatur. Frater quippe noster ille est, qui a mortuis resurgens, Mariæ Magdalenæ locutus est, dicens. Vade & dic fratribus meis. Ioā. 20. Ascendo ad patrē meum, & patrē vestrum. Hinc Paulus nobilitatē electoꝝ asserens, ait. Hæredes aūt Dei, cohæredes Christi. Quid est, ꝙ dī fratris requies, nisi quia redēptor humani generis in bona cohæredū suoꝝ volūtate requiescit? Et quia ab ipso nobis bona voluntas impenditur, a quo inhabitatur; filia Achimaas esse perhibetur. Achimaas.n. fratris decor, vel frater decor interpretatur. Frater quippe, & decor redēptor noster dicit; quia humana natura per peccatuꝫ primi hoīs dignitatis suæ vigorem perdidit, sed in persona redemptoris aucto sibi splendore radiauit. Decor quippe noster est; q; quicūq; in sancta ecclesia virtutū claritate fulgescunt, de plenitudine lucis illius oēs accipiunt. Hinc Paulus ait. Ei se infudit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Dum ergo bonam prædicatorū nostroꝝ voluntatē Propheta Samuel respicit, typis visa exprimit, dicens. ACHINOE filia Achimaas;) quia nimirū magna est pulchritudo bonæ volūtatis, sed de infusione nascitur redēptoris. Debet nāq; amari vt cōiux, sed si pater aspicitur, ex nobilitate amplius amatur. ET nomen principis eius Abner, filius Ner, patruelis eius.) Abner dī pater meus lucerna, Ner etiā lucerna dī. Quid ergo Ner, nisi sermo scripturarū accipitur? Litera quidē sanctæ scripturæ quasi huius lucernę texta est, intellectus vero spūalis claritas luminis, oleum vero eius deuotio amoris. Filius ergo lucernæ est, qui verba scripturarū libenter audit, & sapienter intelligit; & quæ per intellectū colligit, per affectum charitatis apprehendit. Cur itaq; dī filius lucernę, nisi quia qō de lumine nascitur, lumen est. Quid.n. peccatum nisi tenebræ? Quid item bonū opus nisi lumē? Sancti.n. viri dum ad ducatū scripturarū gressus operū Ioan. 1. Ad Colo. 2.

dirigunt, quasi ex lumine lumen accipiunt spūalis eruditionis. Hoc quippe lumen de lumine Ioānes exprimens, ait. Omnis qui natus ex Deo est, nō peccat; quia generatio cœlestis seruat eū. Quid est nasci de Deo, nisi cognitaz in sanctis scripturis eius voluntatē diligere. Et quid est nō peccare, nisi in luce iustitię semper cōsistere. Quasi. n. de luce nos lucē facere volebat beatus Petrus Apostolus, cū dicebat. Habetis propheticū sermonem, cui bene facitis attendentes, tanq̄ lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec aspiret dies, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Merito igitur Abner pater meus lucerna dr̄, ipse quoq; pater eius lucerna noīatur; quia illi in sancta ecclesia lucere per exempla alijs possunt, qui eruditione scripturarū, & claritatē acceperunt luminis, & oleū perfectæ charitatis. Sed per Ioānem non peccare dr̄; vt prædicatoz robur insinuet, qui sic peccatoribus manuz porrigunt, vt tū ipsi peccatorū tenebris non fœdentur. Sed quid est, q̄ patruelis Saul dr̄. Patruelis autē dicit, qui nascitur ex fratre patris. Vnde & hic quoq; subiungitur. CIS fuerat pater Saul, & Ner pater Abner filius Abiæ.) Et cum eligendus rex peteretur, dictum est. Et erat vir noīe Cis filius Abiæ. Quia vero ista stirpis regię nomina quid significēt, plenius exposuimus, hoc tantū modo exprimamus, qūo Abner patruelis Saul esse referatur. Sed Saul filius Cis. i. duri esse cognoscitur, Abner etiam lucernæ filius perhibetur. Durū hunc austeræ nimis puersationis viros ostendimus designare, Ner lucernaz interpretari. Quid est igit̄, q̄ lucerna, & durus eiusdem patris esse filij dicūtur; nisi quia a Deo est, & quod scriptura sancta austerū præcipit, & virtus exterior durę cōuersationis? Frater quippe lucernæ durus est; a gratiam implendæ legis ab eo habet, a quo ipsa lex ortum habet. Vnde & Psalmista p̄fidenter repromittit, dicens. Etenim benedictionē dabit, qui legē dedit. Legē quippe dare est, prę cepta vitæ electis proferre; benedictionē etiam dare est, gratiā implendæ legis impendere. Quia

1. Ioā. 3.

2. Pet. 1.

Sup. 9.

Lucidū habet.

Psal. 83

ergo ab vno sunt tam lumen scripturæ, q̄ asperitas vitæ nostræ; Cis, & Ner vnius patris filij esse referunt̄. Abner ergo filius Ner, Saul regis patruelis esse recte dicit; quia qui ad curam animarū eligitur, duræ & asperæ vitæ debere esse iudicatur. Sed qui prædicatorū adiutores esse cupiūt; nūq̄ agūt, q̄d cupiūt, si lumē scripturę sanctę, in quo p cognitionē cōcepti sunt, in bona operatiōe, atq; sancta p̄dicatione velut nascēdo nō perficiūt. Cū vero scripturarū sanctarū cognitio magis sūmis doctoribus, q̄ eoz adiutoribus subditis adscribatur, & exēpla cōuersationis sequi magis minoribus, q̄ maioribus cōuenire videantur; quid est q̄ duri filius rex dr̄, lucernæ vero filius dr̄ princeps regis? Sed his verbis nō significat, quod summi doctores, & eorū adiutores habēt; sed suppressio, q̄d habent, exponit, q̄d singulis agendū est. Rex quippe videlicet summus, & electus prædicator, qa iam per altissimæ eruditionis scientiā, scripturę lumen habet; nō sic p̄fidat de scientia, vt alioz exempla minime sequat̄. Princeps quoq;. i. magni doctoris adiutor, quia exēplis eiusdē sui præpositi subditur, ad lumen imitatur; vt qui exempla sequitur, in doctrinæ altioris eruditionē, quasi in magna lucernę luce nascatur. Quia ergo eruditus ad maiorum exēpla per humilitatē reducitur, exemplis instructus ad scripturarū splendorem discendo subleuat̄; bene rex filius duri, & princeps lucernæ filius esse perhibetur. Tales viri quia electis fidelibus vtiliter p̄eminent, quia subiectos ad virtutū victorias fortiter prouehūt, sequitur. ERAT autē bellum potens aduersus Philistæos omnibus diebus Saul.) Debile, & oīno infirmuz bellum illoz doctoz est, qui nec lumen habent diuinæ cognitionis, nec fortitudinē boni operis. Potens ergo bellum dicitur, quādo electis plebibus duri filij dominant̄; quia ille potest alijs vtiliter bona dicere, qui consueuit, verba magna operatione præire. Sed & subtiliter est intuendū, q̄ implexius dr̄. CVNCTIS diebus Saul.) Qui sunt dies Saul, nisi lucis opera? Quod bellum do-

ctoris est aliud, q̃ quod lingua ꝓficitur? Omnibus itaq; diebus pugnat, qui multa alios docet; sed nihil docẽdo profert, nisi quod suo prius fulget opere. In die etenim sua pugnat, qui verba ꝓdicationis ex propria trahit luce virtutis. In die ergo alieno pugnare vult, qui cõtrairere probis spiritibus satagit, non loquẽdo, quæ agit, sed prę dicando, quæ nouit. Sed oibus diebus pugnat; quia oia præcepta Dei ostendit in luce operis, quæ subsequẽdo vult pandere per curam ꝓdicationis. Merito itaq; bellũ potens dicit, in quo cum oĩmoda virtutũ, vel operum luce pugnatur. Potest etiam per hoc, ꝙ omnibus diebus pugnare dr, agonis spiritualis instantia designari. Qui enim vitam ducit plenã virtutibus, in diebus viuit. Cum ctis ergo diebus bellũ potens electi doctoris agnoscit; quia is semp malos spiritus superare cernitur, qui a luce virtutũ nũq; separat. Sz hñt electi viri virtutẽ pliãdi, hñt & humilitatẽ timoris. Per virtutẽ triũphant, sz p timorẽ auxilia ꝓgregare nõ cessant. Vñ tãto fortius pliant, quãto & vires ꝓfligẽdi cõgregare nõ desinũt. Bñ ergo causa potẽtis belli subiũgit. NAM quẽcũq; videbat Saul virũ fortẽ, & aptũ ad præliũ sociabat eũ sibi.) Quasi dicat. Iccirco bellare potenter poterat, quia ꝓgregare exercitum non cessabat. Sed quia non solũ fortes, sed etiam aptos ad præliũ sibi sociasse dr; cautus doctor in eligendis Christi militibus demõstratur. Fortes aũt ad ferenda onera quidã sunt, non ad prælia exercenda, qa preliari de fortitudine sua dum nesciunt, nequaq; possunt. Viri ergo fortes, & ad præliũ apti sunt, qui sciunt pugnare, & volunt. Per voluntatẽ quippe fortes sunt, & per scientiã apti ad prẽliandũ. Quorũdam ergo temeritas a Christi bello repellitur, cum apti, & fortes electi memorant. Nã quidam sciunt cũ Diabolo pugnare, & nolunt. Sapien-
Hier. 4. tes quidẽ sunt, vt faciant mala, bona aũt facere nesciũt. Hij antiquo hosti seruire volunt, resistere nolunt. Quid enim faciat doctor, si aptos istos ad prælium sibi socie? Magis tales pñt alios p exẽpla destruere, q̃ ipse p verbũ

ædificare. Nã & sæpe tales docere audẽt, & docendi virtutẽ opando nõ tenẽt. Cũ loquuntur nobiscũ in hostes irruũt, sz p opa subito ĩ viscera nostra torquẽtur. Velut proditores quidẽ exercitus, arma Christianæ doctrinæ induũt, & p exẽpla subito paruulos Christi feriũt; quos velle ꝓtegere loquẽdo putabam⁹. Nõ apti ergo viri fortes repellẽdi, nõ sociãdi nobis sunt, qa p sapiẽtes reprobos robur nostrũ destruit, nõ auget. Qui ergo sunt fortes, & nõ apti, nisi quos videm⁹ onera seculi fortiter ferre & fortitudinẽ suã in seruitiũ conditoris trãsferre nescire? Nã iugũ hominũ, & magnos seculi labores fortiter ferũt, sz ad seruitutẽ Dei accedere velut infirmi pertimescunt. Quid ergo isti, nisi fortes, & nõ apti sũt, q seculi magna faciũt, & Christi agere leuia, & blãda nõ pñt? Sæpe etiã ĩ monasterijs cõuertunt, & q seculi onera fortiter tulerãt, in puis, q̃ agunt, quasi iter magnos labores sudãt. Quid ergo his verbis ostenditur, nisi vt viros ad Christi militiã cum magna nobis discretione sociemus, nec accedentibus ante præbeamus ingressum, quam eos & aptos per scientiam, & fortes per bonam voluntatẽ esse sciamus. Possunt autẽ idcirco viri fortes, & apti ad prælium dici, quia Amalech. i. libidinũ bella subsequũtur. Nam viri fortes non sunt, qui carnales cõcupiscentias extinguere nequeunt. Et apti ad præliũ non videntur, qui pro pudicitia apti ad præliandũ non sunt. Eligat ergo doctor milites Christi, eligat fortes, vt dum carnẽ fortiter domant, immundos spiritus potenter vincant. Eligat ergo aptos ad prælium, vt dum inter dona fortitudinis non superbiunt, triumphi gloria in cœlestibus sublimentur.

Incipit Liber sextus. Cap. I

ET dixit Samuel ad Saul. Me misit Dñs vngere te in regẽ sup populũ eius Isr. Nunc ergo audi vocẽ Domini. Hæc dicit Dominus exercituum. Recensui quæcunq; fecit Amalech Israeli, quomodo restitit ei in via, cum ascen-

deret de Aegypto. Nunc ergo vade, & pcute Amalech & demolire vniuersa eius.) Superius Amalech luxuriæ vitium designare diximus; quæ velut lambit, dum voluptatem blandiendo suggerit. Profectus ergo cõuersationis ostenditur, eo, q̃ superius a Saul percussus asseritur; & nũc nõ simpliciter iubetur percuti, sed omnia eius demoliri. Primo quidẽ hunc doctor percutit, quãdo per eius verbũ agitur, vt pudicitia in conuersoꝝ cordibus & corporibus teneatur. Quasi enim percussa est libido, q̃ caro armis pudicitiæ qualitercũq; subacta est, & perfecte subacta nõ est. Nam qui luxuriæ iam inquinaméta deserit, sed adhuc motus turpes ex se cõtra se insurgentes sentit, iam opus nephariũ non exercet; sed tñ abigere hoc a cogitatione nõ potest. Sæpe inuitus, & incautus ad ímundas cogitationes trahitur, sed ea, quæ negligendo intus cogitat, carnẽ foris excitát; vt ad turpes motus voluptatis surgat. Quid ergo est, q̃ percussus Amalech, iterum percuti, & demoliri præcipitur; nisi quia p̃dicator eos, quos ad pudicã vitam erudit, promouere debet ad perfectionẽ virtutis. Iterum ergo iubetur Amalech percuti, quia adhuc nõ bene interfectus viuit. Iterũ Amalech percutitur, cum verbis doctoris illi etiaꝫ motus, qui carnem pulsant, eliduntur; cũ ob hoc coronari subditos doctor docet, vt sic corpus domare debeant, vt ad illecebrosos motus nequaq̃ surgat. Sed qa nunq̃ sic caro restringitur, si mens ad ímunda cogitando labitur; post percussionẽ, Amalech demoliri præcipitur. Percutitur ergo in corpore, demolitur in corde; duꝫ caro digne per abstinentiam teritur, & mens a cunctis ímundis cogitationibus refrenatur. Quo in loco priora etiã cõsyderanda sunt, quæ ex persona Dñi Samuel loquitur, dicens. RECENSVI quæcunq; fecit Amalech Israeli, quomodo restitit ei in via cũ ascẽderet de Aegypto.) Quid est, q̃ Amalechitarũ opera recensentur, nisi qa luxuriæ inquinamenta Deo valde odibilia sunt. Vnde beatus Paulus Apostolus dicit. Omne peccatum extra corpus

1. Ad Corin. 7.

est, qui autẽ fornicatur in corpus suũ peccat. Item dicit. Fornicatores, & adulteros iudicabit Deus. Hinc ét acrius increpans, & a regno Dei eos segregans, ait. Neq; ímundi regnuꝫ Dei possidebunt. Cur luxuria recensetur, nisi quia iustitia Dei peccator proijcitur, q̃n ad perpetranda eius inquinaméta curuatur? Qui ergo recensetur, vt cadat; aliquãdo recensetur, vt pereat; aliquãdo recensetur, vt surgat. Et quia post tanta temporuꝫ spatia recensita Amalech facta memorãtur, vtcũq; nobis insinuatur; qa tales aliquãdo post longa tẽpora respiscant. Ipsa autẽ eius opera exprimũtur, cum dicit; QVOMODO restitit ei in via cum ascenderet de Aegypto.) Israel videns Deũ dicitur. Qui, qa de Aegypto perhibet ascendere, nouiter cõuersos insinuat; qui peccatorũ tenebras, & ima deserũt, & ad lumen veritatis accedunt, & montẽ boni operis ascendunt. In via autẽ Amalech Israel restitit; quia libido ad perfectionis summaꝫ tendentibus arma voluptatis objcit; & corda, quæ potest, gladio immundæ suggestionis ferit. Et quia valde fortis, & violenta est pugna fornicationis, non quomodolibet obuiasse Israeli; sed restitisse perhibetur. Resistere quidẽ, forti oppugnationi instare est. Hos nimiruꝫ resistentes Amalechitas videbat Israelita ille ascendens, cũ dicebat. Video aliam legem in membris meis, repugnantẽ legi mentis meæ. Vnde & ad auxiliatorẽ respiciens, ait. Infelix ego quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dñi nostri Iesu Christi. Resistere ergo Amalech dicitur; quia dum in carne sumus, libidinis fortia bella sustinemus. Sed quid de Aegypto ascendentibus resistere dñ? Ecce qui ad tertij cœli se secreta sustulerat, resistentes motus carnis habebat. Merito igitur non solũ nouitios, sed etiã magna virtute præditos, Israel de Aegypto ascendens, insinuat. Aegypti quidẽ nomine huius mundi tenebræ designãtur. Israel autẽ de Aegypto ascendit; quia electi omnes dum sancte viuendo proficiunt, ad supernã patriam pertingere conãtur. Et quia quãdiu in carne sunt,

Ad Roma. 7.

carnis legem legi mentis ꝓtrariam habent; sibi vtiq; per validos motus Amalech resistentē vident. Huius nāq; violentia passionis ostenditur, cum eadē, quæ recensentur Amalech, bella describuntur. Nam pugnante Israele,
Exo.17 cum eleuabat manus Moyses vincebatur Amalech; & vincebat ille, cum iste manus deponeret. Quid est aūt, ꝙ cōtra alios solis armis pugnabat Moyses, cōtra Amalech vero nō solis armis, sed etiā virtute orationis? Quæ autem virtus, & instantia supplicationis erat tunc necessaria, vbi si manus deponeret, Amalech victoriæ honorem daret. Sed profecto magnū certamen fornicationis ostenditur, quod tanta virtute, tanta difficultate superatur. Arma igitur exercitus, oratio intentissima necessaria est. Arma quidē necessaria sunt; quia qui cōtra fornicationem pugnare volunt, vincere nequeunt, si nō cęteris virtutibus muniuntur. Exercitus (vt supra ostendimus) exempla patrū, & scripturarū præcepta sunt; quæ quidē quilibet etiam cōsyderare debet, ac illis sic mentē occupare, vt lasciuiæ inquinamēta non spectet. Sed exēplis, atq; doctrinis instructus, de se cōfidere nequaq; potest. Leuet ergo manus suas, leuet mentē; vt opere bono, & deuotione resplendeat, qui abscindere perfecte a se libidinis bellū tentant. Quid itez est, ꝙ depositis manibus vincitur, nisi quia sæpe per audaciam praui operis, ipsa etiam tollitur pulchritudo castitatis? Sæpe ex toto non tollitur, sed cum infirmātibus operibus infirmatur. Inter opera quidē, & labores spirituales, cōtra stimulos carnis fortes sumus, sed si quasi fessi, a solitæ quersationis rigore torpescimus, vel mollescimus, duz paulatim negligimus, aculei carnis insurgunt, qui quasi depositis Moysi manibus Israelem vincunt. Ne ergo manus lassescant, Aaron & Vr lapidē supponāt, & graues Moysi manus deponi nequaq; sināt. Aaron quidē mons fortitudinis, Vr ignis vocatur. Quādo enim lassescimus, cōsyderatis cœlestibus roboramur. Mons ergo fortitudinis quid est, nisi altitudo supernæ cōtemplationis? Quæ profecto,

quia in electo corde sine magna charitate nō est, mons fortitudinis Moysi adstare recte perhibetur. Qui nimirum lapidē supponunt, & manus sustinent, qa qui summa cœlorū præmia ardenter aspicit, fortitudine magnā sumit, & bene operari, & conditorē exorare non desinit. Quia ergo valida sunt & omnino violēta bella carnis, ascēdenti Israeli Amalech restitisse apte perhibet. Regi igitur Propheta præcipit, dicens. AVDI vocē Dñi. Recensui quæcūq; fecit Amalech Israeli.) Quid est, ꝙ dicit, AVDI vocem Dñi,) nisi quia caste viuere volentibus, cōtra fraudes fornicationis spiritus subtiliter vigilandum est. Quasi dicat. Consyderare non desinas, quātis insidijs sibi subdere electos parat. Et idcirco non dixit. Recensui, ꝙ restitit Israeli, sed AVDI vocē Domini, recensui quō restitit Israeli.) Quasi dicat. Si modum insidiaꝝ cognoscis, hostē superare facilius valebis. Merito igitur subintulit, dicens. NVNC ergo vade, & percute Amalech, & demolire vniuersa eius.) Quasi dicat. Quia nosti quē admodum ire debeas, VADE, & demolire vniuersa eius,) & sic eum deleas, vt aliquid de eo vltra nō viuat. Sed quis ita sibi subijcere carnem, quis vnq; sibi restringere mentē potuit, qs sic manere in carne, vt de carne turpes motus nullos sustineret? Quis ita refrenare cogitationē potuit, vt ad eam imundiciarū obscuritas per cogitationem nulla peueniret? Sed si de carne nō tollitur turpitudo motionis, tamē turpitudinis robur eneruatur, cuz motus quidē simplex in carne est, sed in motu pruritus libidinis nullus est. Hic quidē motus Amalechita nō est, quia menti nō lambit, quā oblectare non poterit. Non pōt tolli menti, ꝙ aliquo modo immūda non videat, sed in mirabilē vsum puritatis deducitur, vt imunda videns, nulla delectationis labe maculetur. Quisquis ergo sic præest carni, quisquis sic mētem regit, ideo præest, ideo regit, quia Amalech cuncta demoliri fortiter potuit. Sed iam quæ sunt eius vniuersa, subsequenter exponit, dicens. NON parcas ei, &

non concupiscες ipsius aliquid, sed interfice a viro vsq; ad mulierem, & paruulũ & lactentẽ, & bouem & asinũ, & oues & camelũ.) Quis est hic, qui parcit Amalech, nisi qui aut in cogitatione, aut in ore, aut in carne lasciuiæ aliquid retinet. Nam pleriq; turpitudinis opera non exercent, sed linguã a turpi locutione nõ cohibent. Pleriq; per opus luxuriã vitant, per cogitationẽ non vitant. Quidam nihil turpe agunt, sed qõ actu refugiunt, corde cõcupiscunt. Parcit ergo Amalech, qui blandimenta lasciuiæ, aut in locutione, aut per intentionẽ, aut per cogitationẽ tenet. Dicit itaq;, N O N parcas ei,) quia de tam nequissimo vitio nihil accendi debet in mẽte, nihil permitti ardere in opere. Dicat ergo, N O N parcas ei,) vt oẽs libidinosi motus, oẽs obscenæ locutiones prorsus perimantur in corpore. Dicit ergo N O N concupiscες ipsius aliqd,) vt penitus eradicẽt a cogitatione. Quid enim est libido nisi ignis? Et qd de carne, & mente exortæ virtutes nisi flores? Quid itez turpes cogitationes nisi paleæ? Quis etiã nesciat, quia si i paleis ignis negligẽter extinguitur, ex praua scintilla, quæ remanet, oẽs paleæ accẽduntur. Qui ergo virtutũ flores in mente non vult exurere, ita debet libidinis ignẽ extinguere, vt per tenuẽ scintillam nunq; possit ardere. Carnalium ẽt cogitationum stipulas auferat, ne dum is, qui extingui nõ potest, calor naturalis accẽditur, virores virtutũ, qui per se accẽdi nequeunt, quasi per admissas paleas exurant. Quid est ergo, N O N parcas ei, & non cõcupiscες ipsius aliquid,) nisi quia luxuria omnis in carne perfectẽ domãda est, & a mente radicitus extirpanda? Potest etiã intelligi N O N parcas ei, & non cõcupiscες ex eo aliqd,) quia & viri, & mulieres, paruuli, & lactentes interfici precipiuntur. Nam mulieres cõcupisci poterant, paruuli, & lactentes ad misericordiã prouocare. Qui ergo sunt viri interficiendi, quæ mulieres, qui paruuli, qui boues, quæ oues, qui cameli, qui asini subtiliter cõsyderandum est. Qui enim sunt Amalechitæ viri, nisi suadentes motus

turpitudinis? Viri etenim sunt, quia violenter suggerũt, & corruptis mentibus semina prauitatis infundunt. Mulieres sunt mentis ꝓcupiscentiæ, quæ prædictis motibus ad fœtus impios susternuntur. Sed & paruuli, & lactentes qui sunt, nisi qui de Amalechitarũ viroꝝ, & mulierũ cõmistione generantur? Nam si motus malæ suggestionis quasi adulter in mente recipitur, cõcupiscentia quasi meretrix impregnatur. Ipsa ergo cõcupiscentia si nephas rium effundere partũ sinitur, libidinũ motus iam nõ solum mente, sed etiã in carne generantur. Qui dum nascuntur paruuli sunt, quia adhuc carni violentiã mouẽdo non inferũt. Lactentes vero sunt, cum tenui, & negligenti cogitatione nutriuntur. Qui.n. iam libera cogitatione motus turpes in carne reficit, nõ iam lac paruulis, sed cibũ adultis impendit. Lac ergo paruulorũ Amalechitarum tenuis est cogitatio imunditiæ, quia si motus turpis per cogitationẽ non pascitur, quasi negato sibi lacte paruuli necantur. Quod profecto lac meretrix mater porrigit, quia dum ardor cõcupiscentiæ mentẽ prævenit, quasi ex pessima cordis vbertate agitatur, vt peiores motuum soboles in carne nutriantur. Quid vero in boue nisi cõsilium fraudulentũ accipitur, quod exẽplo veterum carnis voluptatẽ suggerit, qui inter carnis opa oipotenti Deo placuere? Nam quasi discretionis vomere scindere terrã cernitur, sed si ex deliberatione suscipiẽ, iugo turpitudinis colla miserę mentis illaqueat, quẽ per simulationẽ gestat. Ouis autẽ nomine innocentũ vita signatur. Vnde electi oẽs redemptoris nostri voce oues nominãtur, cum dicit. Oues meæ vocẽ meam audiunt. Ioã. 10.
Quæ est ergo ouis Amalech, nisi simulatio innocẽtiæ? Nam quidã dum & ipsam formam humani corporis, & proprietates sexus vtriusq;, duz insitam libidinẽ mẽbris cõsyderant, quasi naturali bono se hoc posse vti licenter putant. Quasi ergo ouis Amalechita est, quãdo continentibus illud quasi bonũ suggeritur, quod vere bonũ non esse liquido cõprobatur. Quid ẽt in camelo signa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur? Sed camelus ruminat, & vngulam nequaq̃ findit? Quid ergo in camelo signatur, nisi cogitatio quædã luxuriæ, quę quasi a ratione incipit; sed per discretionẽ nõ finitur? Nam dũ cogitat, quasi intus camelus ruminat; sed dum quod cogitat, per veritatẽ non diſponitur, eius vngula diuidi nõ videtur. Nõnulli etenim cõtinentiaꝫ profeſſi, dum a carnis cõcupiſcentia ſuperantur, in cõiugali vita ſaluari poſſe ꝓfidunt. Quidã & dum Apoſtoli licentiã audiunt, vnuſquiſq; ſuam vxorẽ habeat, & vna quæq; ſuũ virum; ſine diſcretione perſonarũ oẽs in hoc præcepto cõcludi, & ſacroꝝ ordinum viros cõiugali copula vti poſſe fatentur. Huiuſmodi enim ſenſus Amalechita camelus eſt; quia quaſi ex ratione incipit, ſed ad irrationabilẽ vitam trahit. Quid ergo aſinus, niſi aperta nequitia fornicationis accipitur? Quoſdaꝫ.n. Diabolus in apertũ chaos fornicationis inuehit, quibuſdã per fraudes illudit. Aſinus etiã aliena onera portare ꝓſueuit. Doctor vero gentiũ dũ virũ ſui corporis poteſtatẽ nõ habere, ſed mulierẽ docuit; item nec mulierẽ ſui corporis habere poteſtatẽ, ſed virũ; quid aliud, q̃ aliena onera eos portare iuſſit? Aſini ergo noie, robur cõiugalis copulæ deſignatur; quia electi cõiuges inuicẽ onera ſua fortiter portãt, ne per carnis infirmitatẽ in fornicationis baratrũ remiſſius corruãt. Aſinus ergo interficiẽdus eſt, ſed Amalechita; quia copula cõiugalis in honeſtate thalami roboranda eſt, ſed a turpitudine interficienda. Debẽt quidem cõiuges debitũ ſibi inuicẽ reddere, ſed turpiter cõuenire nõ debent. Aſinus ergo Amalech interficitur, cũ in bonis ꝓiugibus charitas tenetur honeſtæ copulæ; ſed omnis obſcenitas vitatur in turpi cõiunctione. Omnia igitur Amalech demoliri iubentur; quia qui caſte ꝓponunt viuere, de blandimento carnis in ſe aliqd retinere non debent. In carne quidẽ eſſe debẽt, vt bona per carnem agant; ſed ſic debent a carnis voluptate per mẽtis ſublimitatẽ diſcedere, vt cõtumelias de carne nõ tollent. Tales quidẽ eos eſſe volebat, quibus Apoſtolus loquebatur,

1. Ad.corin.7.

Vbi ſup

quebatur, dicens. Vos autẽ in carne non eſtis, ſed in ſpiritu. Sed qui Amalech delere præcipitur, quibus adiutoribus ad hæc ſufficiat attẽdamus. Nam ſequitur. PRAECEPIT Saul populo & recenſuit eos quaſi agnos.) Agnoꝝ nomine ſolent viri magnæ prudẽtiæ deſignari. Vnde per Ioãnem dr. Vidi ſupra montẽ Syon agnum ſtantẽ, & cum eo centũ quadraginta quatuor milia habentia nomen eius, & nomen patris eius ſcriptũ in frontibus ſuis. Qui.n. nomen agni aſſumpſerant, agni dicebantur. Ipſos etiã exponens, ait. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines.n. ſunt. Quid eſt ergo, ꝙ cuꝫ Amalech deleri præcipitur, quaſi agni regis milites recenſentur; niſi quia cum fornicationis ſpiritum delere prędicando volumus, perfectorum exempla producere debemus. Quotquot enim pudicitiæ gloria inſignes ſecularibus cõuertendis oſtendimus, velut tot milites quaſi agnos recenſitos ad Amalech bella portamus. Poſſunt autẽ horum recenſitoꝝ nomine ipſi miniſtri diuinę prędicationis intelligi. Quaſi agni ergo ſunt; quia per gloriã perfectæ pudicitiæ iam illis virginibus, cum Chriſto in regno gaudẽtibus, ſimilantur. Quibus profecto verbis oſtenditur, quia qui prædicationis miniſterium ſumunt, præcipuo caſtitatis fulgore ante decorandi ſunt; quia ſi per incõtinentiam defluunt, cõtinentes alios facere nequaq̃ poſſunt; & ad tantæ lucis bonũ prouocare nõ prævalent, qui eius radios in propriæ cõuerſationis fulgore non habent. Bene ergo dr recenſuit eos quaſi agnos; quia pudicos valde eſſe eos oportet, qui fornicationis effugare ſpiritũ per accepti ordinis poteſtatem debent. Vnde in Euangelio eis Dñs dicit. Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris; vt verbuꝫ prædicationis ſubditi audiant, ſed eos ad bonũ caſtitatis, qõ audiunt, exẽpla lucidiſſimæ cõuerſationis trahant. Vnde bene perfecto numero deſignantur, cum ſubditur. DVCENTA milia peditũ, & decem milia viroꝝ Iuda.) Peditũ nomine electi fi-

Ad Roma. 8.

Apocalyp. 14.

Luc. 12.

gurantur,non cũ alta prædicant,sed cum per bona exẽpla cœlestis itineris rectitudinẽ alijs demõstrant. Pedites quidẽ gressibus currunt,quo producere arma volũt. Quid vero sunt exẽpla castitatis, nisi cœlestiũ militum terris impressa vestigia? Nam vt vitia libidinũ in lubricis seriant,ad cordium eoꝝ tenebras,cum bonoꝝ exemploꝝ luce festinant;& quasi gressu peruenientes,hostes perimunt;qui postq̃ per opera cognoscũtur,corda peccatoꝝ ad pudicitię bonũ trahunt. Cum ergo per exẽpla castitatis peccatorũ cordibus tenebras ĩmunditiarũ destruunt,pedites recte nominãtur. Et quia non solũ prætextu corporalis mũditiæ splendidi sunt,sed ẽt luce cordis,ducẽta milia esse perhibẽtur. In centenario quippe, & millenario numero,omnis decalogi summa pcludit. Perfecti ergo viri in ducentis millibus cõtinentur; quia per diuinã gratiam tam corporis cõtinentia,q̃ integritate mentis ad summã pudicitię arcem peruenere. Tam.n. in corpore,q̃ in mente habent perfectionẽ intentionis. Vel quia nõ remisse aut negligenter Deo per pudicitiã seruiunt,centenariũ habent operis;& quia ei seruire nõ desinunt,habẽt millenariũ multiplicationis. Sed fortes, & assidui sunt ad cõtinentiam corporis,perfecti & instãtes ad circũspectionem cordis perfectione virtutis. Talẽ quidem etiam viduã Apostolus esse præcipiens,ait. Vt sit sancta carne,& spiritu. Sancta quippe carne,& spiritu est;si perfectione castitatis,qua fulget in corpore,fulgeat ẽt in mente. Quod si viduæ tales sunt,quales esse

Ad Corin.7.

ps.44. fuisse sunt virgines? De illis nãq; pluribus,sub vnius descriptione dictum est. Adstitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. In eodẽ quoq; Psalmo laudatur eadem regina,cũ dicitur. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus, in fimbrijs aureis circũamicta varietatibus. Quid est.n. vestitus aureus, nisi decor,& honor corporis virginalis. Vestitus quidẽ dicitur,qa foris fulget in corpore;aureus autẽ,quia præcellit dignitate. Omnis autẽ metalli species auro inferior est. Sic nimirum omnis pudicitia alia,

decori virgineo cõparati non potest. Quid est ergo qõ dicitur,omnis gloria filiæ regum ab intus,si foris esse gloria vestitus aurei prędicatur? Si enim foris est aliqua magna aurei vestitus gloria,intus omnis gloria videri non potest. Quid est ergo,cp omnis gloria intus esse perhibetur;nisi quia & illa,quæ foris est gloria,cum alijs innumeris intus esse cognoscitur. Aurea enim virginitas nõ est,si foris est,& intus non est. Quia ergo intus,& foris est,quia eadẽ splendet in corpore,eadẽ fulget in mente; omnis gloria filiæ regũ intus esse sentiri cõuenienter potest. Omnis gloria intus est,quia foris sola,intus sola nõ est. Quia enim multæ sunt virtutuꝫ claritates in mente virginis, sic virgineus splendor asseritur;vt intus omnis gloria prędicetur. Hoc nimirũ est,quod subsequitur. In fimbrijs aureis circũamicta varietatibus. Fimbriæ enim aureæ sunt claritates a mente nunq̃ deficiẽtes. Fimbrię quidem finales vestimenti partes sunt. Quæ idcirco in sponsæ Christi decore laudantur;quia nulla est virtutũ gloria,si lucere ante vitæ cõsummationẽ desistat. Regina ergo amore dicitur,in vestitu aureo virginitas prædicatur. Sed omnis gloria intus,& in fimbrijs aureis,& varietate circũamicta asseritur;vt innumeris virtutibus adiuncta integritas,vsq; in finẽ deduci sentiat. Bene itaq; contra Amalech ducenta peditũ milia recensentur;qa illi ad debellandos ĩmũdos spiritus idonei sunt per exẽpla castitatis,qui eam tenere didicerũt & in luce operis, & in splendore circũspectionis. Quia itẽ eruditi,ac perfecti sunt verbo Dei,decez milium virorꝫ Iuda numero demõstrantur. Viri etenim sunt fortitudine,Iuda autez prædicatione. Iuda etenim confitens interpretatur. Sed denario numero designãtur,quia perfectionẽ doctrinæ per gratiaꝫ Spiritus Sancti cõsecuti sunt. Vnde & Moysi decem legis præcepta tribuũtur,quæ Dei digito scripta sunt. Quid est enim digitus Dei, nisi Spiritus Sanctus. Qui cum legẽ scripsit,hanc vtiq; in decẽ præceptis edidit;quia etsi in ea carnale aliquid foris ꝓtulit,intus hãc

Exo.31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſpiritualis intelligentiæ perfectionē ſignauit. Decem milia igitur viroꝝ Iuda contra Amalech producēda ſunt, vt fornicationis ſpiritus aptis viribus ſuperetur. Lambit quippe ſuggeſtione, quia lenia, & blanda ꝓſulit; ſed res, quas lambendo ꝓſulit, per cogitationū phantaſias oſtē dit. Ergo vt mens obſcęna, ſibi a dęmonibus oſtenſa, nō videat; electorū exempla reuelanda ſunt. Et vt eam ſuggeſtionibus turpibus imundus ſpiritus delinire nō poſſit, lingua prædicatorū debet per pudicitiæ laudē tangi. Lingat hanc prędicator, vt malignus ſpiritus lingere ne quaquā poſſit. Et hanc verbis oblectet; ne cui cœleſtia deſunt, hanc Diabolus per ſuggeſtionum oblectamēta dilaniet. Contra duplex ergo bellū cordis, quia duplex eſt neceſſarium bonum auxilij; bene cōtra Amalech & pedites, & viri Iuda parari perhibētur. Siquis autē alios per pedites, alios per viros Iuda vult intelligi, ſenſus aptæ veritatis patet, quia ſummi doctores habent, qui docere neſciunt prędicatione, prodeſſe autē valeant opere. Sed iā recenſiti ad tanta prælia, audiamus, qua arte ſubſequenter dimicent. Sequitur. CVNQVE veniſſet Saul ad ciuitatē Amalech, tetēdit inſidias ad torrentē.) Quis hic torrens eſt, niſi ille de quo per Pſalmiſtam dr.

ps. 109. De torrente in via bibit. Torrens quippe decurſum noſtræ mortalitatis deſignat. Saul ergo in torrente inſidias tendit, quādo prædicator eccleſiæ æternis præmijs cōſyderationem noſtræ mortalitatis inſerit. Vt enim lubricas animas quaſi per fraudem capiat, modo cœleſtia loqui inchoat, ſed repente ad exponēdam æternarū pœnarū acerbitatem cōuertitur, vt ſecurę in carnis delectatione mentes terreātur. Quaſi.n. per fraudē educit, & per inſidias percutit, dum lęta loquens, ad audiendū prouocat, & mortis triſtia inſerit, vt audiant lubrici, qō expaueſcāt. Saul ergo ad Amalech ciuitatē venit, cum doctor, munita per illicitū amorē corda peccatorū, dulcedine æternæ iucūditatis attrahit. Sed inſidias ei in torrente abſcōdit, quia mortis conſyderationē inducit, vt quaſi ex inſidijs erumpentem contra ſe militem peccator videat, & dum ſe velociter moriturum cōſyderat, moram peccati tendere vltra ꝓmeſcat. Sequitur. DIXIT Saul Cyneo. Diſcede ab Amalech, ne forte inuoluā te cum eo. Tu enim feciſti miſericordiā cum omnibus filijs Iſrael cum aſcenderet de Aegypto.) Quis eſt Cyneus, qui cum Amalech habitare cognoſcitur, qui & diſcedere cogitur, ne cū eo pariter inuoluatur? Sed fortaſſe hic ille eſt de quo dicit Apoſtolus. Vxori vir debitū reddeat, ſimili- 1. Ad co
ter & vxor viro. Cui etiā nomen cōuenit, quia Cyneus rin. 7.
poſſidens dicitur. Qui profecto ꝓiugati quia coniugio obligati ſunt, relinquere oia nō coguntē. Quid eſt ergo, ꝙ Cyneo dr, DISCEDE ab Amalech,) niſi quia his verbis in ꝓiugibus omnis obſcęnitatis turpitudo dānatur. Cum Amalech quidem cōiuncti ſunt, qui meretricio more iungūtur. Quos diſcedere ab Amalech doctor præcipit, cum ad honeſtatē coniugalem eos reuocare cōtendit. Quaſi dicat. Si cōtinere ab inuicem non poteſtis, honorabile cōnubium vobis ſit, & thorus imaculatus. Ab Amalech itaq; diſcedere eſt, cōiuges ſeipſis vti, non ad turpitudinē meretriciæ obſcęnitatis, ſed ad temperātiam honeſtatis, & ad fructū propaginis. Vnde & idē doctor egregius de vidua, quæ iuxta eius ꝓfilium ſic permanere nō poteſt, dicit. Quod ſi ſe non cōtinet, Ibidē.
nubat, tantū in Dño. Non in Amalech, ſed in Dño, vt quæ a nuptijs abſtinere nō prævalet, obſcęnos geſtus in fœdere nuptiarū vitet. Cui etiam cōminatur, dicēs. NE inuoluā te cum eo.) Inuolui peccatoribus eſt, æterna pœna damnari. Vnde & de nequā ſeruo in Euangelio Dns dicit. Ligatis pedibus, & manibus proijcite in tenebras exteriores. Modo ergo prædicatores auditores reprobos non inuoluūt, quia etſi verbuꝫ cōtemnunt, redire tamē ad pœnitētiam donec viuunt, cū volunt, poſſunt. Inſtanter ergo cōiugibus cōiugalis honeſtas imperanda eſt, qa valida mulctatione dicitur, Abite, recedite abſq; lęſione; DISCEDITE ab Amalech ne inuol

uam te cum eo.) Absq; læsione quidē nunc, non tunc receditur, quia qui per omnia turpibus similantur, eorū læsionis expertes nō erunt. Qui etiam feciſſe cum filijs Iſrael de Aegypto aſcendentibus miſericordiā dicitur, quia infirmi ſanctæ eccleſiæ filij dum perpetuæ ꝓtinentiæ bonum ſeruare nequeunt, cōiugij miſeratione ſuſcipiuntur. Ab Aegypto quidē aſcendunt, quia luxuriæ, & fornicationis tenebras deſerunt. Et miſericordiā a Cyneo ſuſcipiunt, quia coniugij indulgentiā promerētur. Vnde & doctor gentiū dicit. Hoc dico ſm indulgentiā, non ſm imperiū. Et quia ſancta eccleſia electis ſubditis bona, quæ loquendo exhibet, perſuadet, ſequitur. ET receſſit Cyneus de medio Amalech.) De medio quidē Amalech diſcedit cōiunx, de parte non poteſt, quia & ſi geſtus vitat turpitudinis, vitare nō poteſt affectum voluptatis. Ignem quippe tēperare per honeſtatē coniuges poſſunt. De medio igitur Amalech exeunt, & quia & ſi carnalibus deſyderijs omnino carere nequeunt, ipſum carnis impetū, ſub præcepto honeſtatis vinculo, moderantur. Sequitur. PERCVSSIT q; Saul Amalech, ab Euilat donec veniret Sur, quæ eſt e regione Aegypti). Euilat parturiēs interpretatur Sur anguſtia; Aegyptus tenebræ. Concupiſcentia aūt pctm̄ parit. Merito igitur parturientis noie concupiſcentia deſignat. Prophēta ēt impēnitētis cordis anguſtias incurrere metuēs, obſecrat, dicens. Ne abſorbeat me profundus, neq; vrgeat ſuper me puteus os ſuum. Doctor ergo ab Euilat vſq; Sur Amalech percutit, cum in auditor ſuor cordibus vitia ꝓceptæ delectationis comprimit, & finem deliberationis. Sur ēt percutit; cū eas mentes videt ad pudicitiæ amorem trahere, quæ in luxuriæ fetore propoſuerant vitam finire. In anguſtia. n. ſunt, qui capti iam, male ꝓſuetudinis laqueo ꝓſtringunt. Et notandum, q; Sur e regione Aegypti eſſe oñditur; q; qui in luxuria vitā finire deliberat, modo in interioribus tenebris claudit̄, a quibus ad exteriores perducatur. Sed et iam liberiſte claudatur, vt ad conſequentis conſyderationē per ſilentium veniamus.

Ad Corin. 7.

Iacob. 1

ps. 68.

Cap. II.

REX Saul qui pricipia bona habuit, ſed in bonis, quæ cœperat, nequaq; perſeuerauit, per ſacræ hiſtoriæ textū oſtendit; vt in eo imitanda, & cauenda videamus. Sic nimirū & male cultas ſegetes carpimus, quæ ad meſſionem ſpinis admiſtæ conſurgunt. Bene quidē eas legere nouit, qui ſic curat ſpicas carpere, vt ſpinas ſtudeat euitare. Sic duꝫ horti cura negligitur, cum holere, qō reficit, naſcit̄ vitia, quæ pungit. Quaſi .n. male cultos agros ingredi caute diſcipulos præcipiebat Dñs, cum dicebat. Super cathedram Moyſi ſederūt Principes, & Phariſæi. Quęcunq; dixerint vobis facite, quæ aūt faciunt facere nolite. Quaſi dicat. Quia miſta ſunt acta, & verba reprobor, ſic vtēdi ſunt; vt in eis ſumatur, qō viuificat; vitetur, qō necat. Hinc iter prænuncians, dicit. Venient ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces. Hucuſq; ergo regem Saul, ſtrenue regni curam gerentē, libenter attendimus; contemptorē iam dñicæ iuſſionis, in quo vitari, & abiici debeāt, ſubtiliter videamus. Nā ſequitur. APPREHENDIT Agag regem Amalech viuū, omne aūt vulgus interfecit imbre gladij. Et pepercit Saul & ppl's Agag, & optimis gregibus ouium, & armentorum & veſtibus, & arietibus, & vniuerſis, quæ pulchra erāt, nec voluerunt diſperdere ea. Quicquid vero vile fuit, & reprobum hoc demoliti ſunt.) Verbū Dñi fuit. Nunc vade & percute Amalech, & demolire vniuerſa eius. Non parcas eis, & non ꝓcupiſces ex eis aliquid. Aperte ergo tranſgreſſor per inobedientiā extitit, qui implere præceptum Dñi per ſuperbiā recuſauit. Dñs quidē ꝓphetę præcepit, dicens. ne parcas ei, & non concupiſces ex ipſius aliquid. Hic vero & peperciſſe, & omnia electa eius

Mathe. 23.

Idē. 8.

concupiuisse ostenditur, vt dum transgressionis modus ostenditur, q̃ sit detestabilis inobedientiæ culpa monstretur. Quod si carnis bella describimus, magnos esse lapsus regios inuenimus. Vnde & Dñs in Euãgelio dicit. Si sal euanuerit, in quo salietur? Reges vero ecclesię eius sunt prædicatores, sicut supra iam ostensum est. Quis ergo est Agag rex Amalech, nisi sensus carnalis? Nam cum ex anima rationalitatem, ac sensualitatem habeamus, rationalitas menti, sensualitas carni adscribitur, & per illam cum Angelis, per istam cum brutis animalibus conuenimus. In illa quo altius extollimur, supernis ciuibus appropinquamus, Per istam vero quo ad carnis blandimenta delabimur carnaliores (vt ita dixerim) inuenimur. Vnde & visis, & concupitis iam filiabus hominũ, iam impletis in luxuria voluptatibus, de his, qui puritatis merito filij Dei vocabantur, in Gene- Gen. 6. si Dñs minatur, dicens. Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, eo, q̃ caro sit. Caro quippe homo efficitur, q̃ sensui carnis ratio subiugatur. Rex ergo Amalech vigor est sensus carnalis, qui motibus turpibus imperat, vt captiuam rationem ad illecebras obscœnitatis trahat. Bene autẽ carnali sensui nomen cõgruit Amalechitę regis. Agag quippe meditans, sine loquens interpretatur. Meditari quippe ei est, phãtasmata lasciuiæ interna meditatione colligere. Et loqui ei ẽ, carnem motibus turpibus ad libidinem excitare. Qua si enim magnum clamorem locutionis habet, quia carnem pulsando ardentius cõmonet. Nam & meditando colligit, quod loquendo exponat, quia vnusquisq; carnali sensui subditus, quo liberius lasciuię simulachra intus conspicit, eo validiores motus turpitudinis foris sentit. Meditatur ergo per internam visionem turpitudinis, loquitur autem per exteriorem motum delectationis. Rex ergo Amalech loquens, & meditans dicit, quia illis lãbentia blandimenta carnis excitare potest, quibus per turpes cogitationes illudit, & quos per expe Math. 5

rientiam blandæ motionis erudit. Sed notandum, quia quo liberius meditatur, eo & liberius loquitur, quia carnem eo fortius commouet, quo causas suæ commotionis intus impressas per cogitationẽ tenet. More etenim ignis quo attentius insufflatur, magis accenditur, quia si flatus immundæ cogitationis de est, ardor libidinosę commotionis adesse non potest. Rex ergo Israel cõtra Amalech regem pugnat, cuius doctor ecclesiæ contra fornicationem disputat. Quem victus, capit; quando aduenientes conuersos peccatores non solum pœnitentes, sed etiam confitentes accipit. Quasi ergo Amalech regem iam vinctum tenet, qui carnalem sensum, in conuersis peccatoribus per amorem pudicitiæ, iam rationi subiectum, videt. Sed quid est, q̃ vinctus viuit; nisi quonnulli sunt, qui proprijs passionibus non mouẽtur; sed, auditis alienis obscœnitatibus, mouentur? Pugnãtes, fortes sunt; sed victores cadunt. Qui enim expugnatum regem, viuum seruauit; liquet, quia in eius de triumpho capti sibi regis persona placuit. Quid vero aliud faciunt, qui ab alijs peccatorum confessionem recipiunt; nam dum cogitant, quæ confitentes fecerũt, ad scelera, quæ audiunt, inardescunt. Nam sæpe dum audiunt, quibus se alij blandimentis obruerant, amare ipsi incipiunt; quæ, iam eorum exhortatione moriẽtes, illi confitentur. Iam ergo in vrbe sua victus, & captus est Agag, sed a victore seruatur, cum quod detestatur a subditis, diligitur a prælatis, quia carnalis sensus in eis vigere incipit, qui in illis vigorem iniquæ Dominationis amisit. Et quia dum pastores corruunt, ad præcipitium, subiecti comitantur, rex viuum Agag cœpisse dicitur, sed idem rex, & populus eidem regi, & quibusq; Amalech optimis pepercisse memorãtur. Parcere enim affecte mentis est amore eius, cui parcit. Quod certe libidinis vitio conuenit, quia vt placere incipit, mentem in sui amorem trahit. Quia etiam vehemens est virtus illius, statum habere non nouit, quia nimi-

rum cito perficit, si a se hanc cito euigilans animus non expellit. Nam dum mentem inuadit, se per innumeras turpitudinu3 cogitationes spargit. Vnde & bene optimis gregibus, & armentis Saul, & populus peperciſſe memoratur. Cogitationes quidem libidinum greges, & armenta dicuntur; quia & innumeræ ſunt, & de contemplatione immunditiæ in reprobo corde paſcũtur. Optimi ẽt ſunt, nõ probatione bonitatis, ſed appetitu eligentis. In corde &.n. reprobo quia nihil diligitur carius optimi greges dicuntur; quibus alia nulla cõparantur. Sed optimi dicuntur pro cæcitate cordis, armenta vero pro reatu tranſgreſſionis. Reprobis quippe mentibus magnum non eſt, immunda cogitare; ſed coram Deo peccatum paruu3 non eſt, in templo Dei, hoc eſt in regenerato ſpũ, immunda reponere. Parcit ergo non ſolum ouibus, ſed armentis; quia qui per amore libidinis, quaſi paruas immunditiæ culpas aſpicit; quaſi paruis modo parcit, ſed merita pœnarum parua non inuenit. Poſſunt aũt ouium noſe leuiores luxuriæ cogitationes intelligi, armenta vero forciores, & moleſtiores. Quibus vtiq; rex, & populus parcit; cum reprobus doctor, & ſubditi tam leuibus, quã fortibus immundæ cogitationis vexationibus ſubſtemuntur. Quid vero eſt parcere veſtibus, niſi damnatæ iam menti immunda deliberare? Si.n. aureus veſtitus ſpõſæ virginalis gloria eſt; quæ ſunt veſtes Amalech, niſi fœda inquinamẽta luxuriæ? Sed veſtimenta dicunt, quia eoru3 velamine tam aĩa, q̃ corpus inficitur. Quia.n. anima3 fœdat, & corpus perpetratio luxuriæ, non veſtis, ſed veſtes nominantur. Sed (vt dixi) parcere deliberare, per affectu3 mentis immunda diligere eſt. Infœlix vero anima ſic capta, ſic illaqueata; quia miris impulſionibus ad deliberatam prauitatem perpetrandam cogitur. Bene poſt oues, armenta, & veſtes, arietibus peperciſſe memorantur. Quaſi.n. arietu3 cornua ſibi in lenes libidinũ ictus placent; qui hoc in ſe vinu3 retinere nititur, vnde ad immunditiæ morte3 perforetur. Arietibus ergo parcit, qui præcipitationis ſuę ictus gratanter recipit. Pungitur qp pe, vt carnis ſuæ deſyderiis ſeruiat; ſed qõ ſe fortiter pũgit, leuiter oblectat. Quia itẽ p innumeros modos obſcœnitatis mentem libido illicit, non ſolu3 his nominatis rebus, ſed omnibus, quæ pulchra erãt, peperciſſe memorantur. Omnia, quæ ſibi immunda anima de luxuriæ voluptate gratanter fingere cernitur, Amalech pulchra nominant. Appetere hæc quippe nullatenus poſſet, Si vehementer ſibi eorum ſpecies non placeret. Sed quia caſus victo3 aſſeritur, dicitur; NEC voluerũt diſperdere ea.) Quaſi dicat. Poſſent diſperdere, ſi voluiſſent. Nam nil facilius q̃ libido vincitur, ſi omnis immũda cogitatio deuitetur. Tãto igitur facilius diſperdi poteſt, quanto vnus quiſq; cogitare alia, q̃ carnis oblectamenta poteſt. Quia enim duas ſimul res imaginari non poſſumus, dum quicquid eſt aliud cogitamus, cogitare immunda non poſſumus. Celer ergo, & facilis victoria libidinis eſt, circunſpectio cogitationis; ſi quoties carnalia obuiant, ad aliquid omnium recurramus, quod libidinis non ſit blandimentum. Hoc quidem facile ſtantibus, non lapſis facile dixerim; quia qui perpetratione peccati immundi ſpũs ſeruus efficit, nec carnis cogitationes libere poteſt vitare, nec ad alias cito recurrere. De victoribus ergo dicitur, noluerunt ea diſperdere, qui potuerunt; quia ante caſum a liberis facile peccata vitantur, ſed ſi nolunt vitare, cum poſſunt, poſtea non poſſunt, ſi volunt; quia perfecte velle non poſſunt. Quibus vtiq; per ſe veritas dicit. Si vos filius liberauerit, vere liberi eritis. Quaſi dicat. Quia ſponte liberi eſſe deſiiſtis, poteſtate3 adipiſcẽdæ libertatis in vobis iam non habetis. Quid vero eſt, qõ dicit, QVICQVID vero fuit vile, & reprobũ hoc demoliti ſunt;) Niſi quia nonnulli maiorum delectationum vſu, minores faſtidiunt. Reprobum quidem, & vile eis eſt, qõ electione eoru3, quę magis placent, vilipendũt. Quia

Ioan. 8.

enim delicatiora peccata expetunt, quędam reprobãt, & quia præcioſiora peccata approbant, vilia minora putant. Bene ergo dicitur, QVI Cquid vile fuit & reprobum hoc demoliti ſunt,) Quia delicatiora peccata eligunt, & quæ minus placent, quaſi inepta reprobant, & velut vilia contemnunt. Iſta vero omnia moraliter intellecta, libidinum pugnas, atq; victorias, ſed ad hiſtoriam ſuperborum, & inobedientium tumorez deſignãt. Nam pręceptum a Dño Saul fuerat, vt Amalech ſic deleret, vt alicui eorum non parceret, nihilq; concupiſceret. Qui ergo & regi Amalech peperciſſe, & optimis quibuſq; rebus aſſeritur, ſuperbus, & inobedięs aperte mõſtratur. Sed fortaſſe præceptum contempſit, quia hoc a propheta, non a Dño audiuit. Qui certe ſic prophetã audire debuit, vt authoritatem attenderet, quam præmiſit. Nam præcepturus propheta, vt Amalech regem percuteret, præmiſit, dicens, hæc dicit Dñs, vt pręceptũ, quod per hominem audiſſet, quaſi hominis deſpicere non auderet. Ne item miniſterium eius rex elatus vilipenderet, item præmiſit, dicens. Me miſit Dñs, vngere te in regem. Quaſi dicat. Per illum tibi Dñs regale miniſterium præcipit, per quem te in dignitatem regiam ſublimauit. Tanto igitur humilius obedire debuit, quãto hunc eſſe a Deo miſſum apertius agnouit. Sed dum miſſum, pphetã ſpreuit, mittentẽ pariter Dñm cõtẽpſit. Vnde ſubdit. FACTVM eſt verbum Dñi ad Samuhelez, dicẽs. Pœniter me q̃ conſtituerim regẽ Saul, quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit.) Ille prophetæ verba ſe non audire credidit, ſed Dñs ſe derelictum conqueritur, dum verba ſua opere non impleta oſtendit. Nunc eccleſiæ Dñs loquit, dicens. Qui
Luc. 10. vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit. Qui ergo per inobedientiam a prædicatorum verbo diſcedunt, Dñm derelinquunt, quia ab illis recedũt, per quorum miniſteriũ diuinæ voluntati præſentes fiunt. Verba Dñi tunc opere non implent, quia foris homines lo

quuntur, intus vero in hominibus Deus loquitur. Non ergo ipſi ſunt qui loquuntur, ſed Spũs Sanctus. In prædicatoribus ergo ptemnenda nõ eſt foris vilitas carnis, quoz mentes tam dignanter incolit ſublimitas Deitatis. Quid eſt ergo, q̃ pœnitere Dñs dr, cum mutari affectibus non credatur? Sed quia cuz mutabilibus ſumma immutabilitas loquitur, more eorum, quibus cum loquitur, dum pœnitere dr, diſplicere ſibi ſuperboz temeritas deſignat. Pœnitere. n. ſolemus, cum mala nobis illi retribuunt, quibus nos honores, aut dona impẽdiſſe memoramus. Quia ergo more nro ops Deus de ſuperbi regis ingratitudine querit, dignitatem regiã cõtuliſſe ſe illi, pœnitere perhibet. Qõ profecto ad cumuluz magnæ dãnationis de ſuperbis dr, quia qõ ſunt, iaz non ad meritum, ſed ad pœnam ſunt, qui in voluntate Dei nõ ſunt. Pœnitere ergo Dei eſt, voluntatez in reprobis non habere, cũ a ſe honores impenſos meminit, ſed eos, qbus bona ptulit, male vti bonis, quæ ptulit agnoſcit. Hanc quippe pniam ſuã Deus verbis alijs per Malachiam prophetaz Iudæis inſinuat, dicens. Nõ eſt mihi voluntas in vobis, & ſacrificiũ non ſuſcipiam de manu vra. Quantum ergo cauenda ſit inobedientiæ culpa cernimus ſi his verbis Dñi q̃z diſtricte percutit, attendamus. Nos aũt in bello Amalech fornicationis pugnã deſcripſimus, qui nobis oino deleri per ſacra eloquia iubet. Merito igit de lapſis in carnis bello doctoribus intelligi pot, hoc qõ Dñs q̃rit, dicẽs. POENItet me, q̃ cõſtituerim regẽ Saul, qui dereliquit me, & verba mea opere nõ impleuit.) Verbũ qppe eius pręceptũ pdicatoribus eſt. Sint lũbi vñ præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vris. Qui ergo verbũ in pdicatiõe hz, & in pcinctu caſtitatis nõ hz, loquẽdo Dei eſſe cernit, ſz operãdo Deũ derelinq̃re ,pbat. Foris diuina exequit, ſz occulte dũ in carnis voluptate reſoluit, verba Dñi opere nõ implere, declarat. Dñm qppe derelinq̃t, mala ,ppetendo, verba eius non implet, prohibita præſumendo.

Bene ergo dicitur, POENITET me, ꝙ constituerim regem Saul.) Quasi dicat. Quē præesse alijs tūc volui, modo nolo; quia quem humilem prætuli, nunc superbientem, & elatum transgressorem cerno. Quod nimirum de quibuslibet lapsis non dicitur; Sed de his, quorum lapsus ostenditur, & pœnitentia nequaq̄ prę-
Pro.14. uidetur. Nam de iustorum casu scriptum est. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Eorum certe casus quodammodo status eorum est; quia aliquando permittuntur cadere, vt semper valeant fortius stare. Permittuntur, vt in malis corruant, ne summa virtutum dona per elationem perdant. Hij profecto & si verba Domini q̄nq; nō implent, a Dño non recedūt, quia ad tempus relinquūtur, vt æternaliter teneantur, & in modico desipiunt, sed post modicum resipiscunt: Dum ergo Saul, non solus verba Dñi opere non implesse, reprehenditur, sed ipsum Dñm reliquisse, quos melius, q̄s lapsos, & impœnitētes significat? De quibus profecto per prophetam dicitur.
Esa.28. Percusserunt fœdus cum morte, & inferno. Cum morte quidem fœdus percutere est, mala audacter perpetrare, & ea semper agenda promittere. Mala quippe inde sinenter faciunt, sed diligendo, qō faciunt, quasi a mortis amicitia se nunquam recedere, pollicentur. Hij quippe in mortis fœdere quanto insensibiliores fiunt, viscera matris ecclesiæ tanto acrius miserando quatiuntur. Vnde bene subiungitur. CONTRISTATVS q̄ est Samuhel, & clamauit ad Dñm tota nocte.) Samuhel quidem contristatur, quia de perditione subditi sumus prædicator affligitur. Et tota nocte ad Dñm clamat, quia pro restitutione lapsi diuinam misericordiaꝫ deuotis precibus obsecrat. Clamare quippe doctori est, pro peccatis subditoꝝ magnis desyderijs oīpotētis Dei misericordiam postulare. Qui tota nocte clamat, cum per affectum totam illius peccati caliginem suscipit, & pro ea, quasi pro proprio crimine, Deo pœnitens satisfacit. Tota ergo nocte prædicatori clamare est, totaꝫ sub-

diti causam suscipere, & omnem caliginem peccati illius, deuotæ compunctionis affectu destruere, conari. Sed quid est, ꝙ clamasse dicitur & Dñm non respondisse, nisi quia ea quam dixi cordis impœnitentis caligo in illa, pro qua clamat, Saul culpa signatur. Responderet quidem Dñs, si vocem clamantis exaudiret. Sequitur. GVMq; de nocte surrexisset Samuhel, vt iret ad Saul mane, nunciatuꝫ est Samuheli, ꝙ venisset Saul in Carmelum, & erexisset sibi fornicē triumphalē.) Quid naꝫ est peccatoris vita, nisi nox? Et quid iusti lux aliud, q̄ dies? Vnde & per Paulum conuersis peccatoribus dicitur. Fuistis aliq̄n tenebræ, nunc autem lux in Dño. De nocte aūt prædicatori surgere est, ab alienæ culpæ susceptione affectum mentis erigere: Quasi enim in nocte iacet doctor, qñ alieni peccati tenebras luget, quia ab alta innocentiæ suæ securitate deponitur, vt in imo alienæ consyderationis peccatorū caligo destruat. De nocte ergo surgit, cuꝫ ab afflictione se erigit, & mane ad reum venire disponit, quia occulte per cōpassione plangit, & aperta increpatione per zelum percutit. Nocte ēt luget doctor, sed mane ad arguendum venit, quia intus peccantem subditum diligit, sed palaꝫ errantem arguere nequaquam erubescit. Quasi enim mane lucescit, cum doctor aperire crimen, qō latet, incipit. Quid ergo est, ꝙ in Carmellum venisse, & fornicem sibi triumphalem erexisse is, ad quem venit, asseritur, nisi quia ꝓfectus mali liquido prædicatur? Post inobedientię quidem culpam triumphalem arcum, vel fabricam erigere est, mala agere, & de eorundem malorum perpetratione superbire. Quasi enim triumphalia signa erigūt, quādo cum quadā ostentatione ea proferunt, quibus alijs se excellere arbitrantur. Quod certe tam arrogantibus, q̄s lubricis doctoribus conuenit. Illi quidem duꝫ magna dicūt, se in sublime ęstimationis erigunt, & quales se intus aspiciunt, per iactantiam, & ostentationem foris innotescunt. Cūq; & illud, qō per se alij proficūt

Ad Ephe. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad fauorem propriæ laudis trahunt, quid aliud videntur agere; nisi altum victoriæ signum, in signi titulo demonstrare? Nonnulli vero & cuꝫ turpiter viuunt, & honestissime loquuntur, consyderant verborum honestatem; non tamen reputant propriæ vitæ turpitudinem. Cum ergo non rebus operum, sed splendore verboruꝫ apparere gestiunt; nimirum triumphalem arcum fabricant, in quo se quasi victores extollant. Et quia turpium verbo, turpes pleriq; alij respiscunt; post expugnatum Amalech, eis in Carmelum venire est, Et fornicem triumphalem erigere; de extincta in subiectis libidine, inaniter coraꝫ simplicibus gloriari. Carmellus quidem mollis, siue tener interpretatur. Qui enim teneri huius nomine, nisi in sancta conuersatione rudes intelliguntur? Qui etiam molles vocantur, nisi qui adhuc p vsuꝫ virtutis non sunt in inchoata bonitate solidati. In Carmelo igitur signum victorię erigunt, quia rudibus, & debilibus se ostendunt; ne a peritis fortibus quales in veritate sunt, inueniantur. Hij enim non in verbis, sed in operibus fulgorem victoriæ quærunt; quia arbores non in decore foliorum iudicant, sed in sapore pomorum probant. Vnde & Dñs docens, ait. A fructibus eorum cognoscetis eos. Quia ergo laudati inaniter appetunt, quia probatissimorum virorum iudicia fugiunt, & rudibus, ac debilibus aliud, q̃ sunt se esse mentiuntur, Saul in Carmelum venisse, & fornicem sibi triumphalem erexisse dicitur. Quid vero est, q̃ in Galgala trãsit, nisi quia eo modo, quo se simplicibus, & religiosis ostẽdit; in religiosis, & doctis innotescere appetit. Galgala quippe (iam multoties dixi) rota nominatur. Quidam vero intra sanctam ecclesiam & eruditi in sacra scriptura sunt, & religiosi non sunt; quia virtutem scripturę, vꝫ charitatem non habent. Qui dum loquentes facũdos viros, & carnales audiunt, verba, quæ sciunt, admirant, Sed discutere non possunt eorum occulta, quę nesciũt. Bene igitur Saul in Galgala transire dicitur, quia qui

Math. 7

fauorem

fauorem de facunda locutione quærunt, id, quod cupiunt, nõ apud eruditos religiosos; sed apud simplices, & rudes, aut apud in religiosos sapientes inueniunt. Sꝫ summi viri, cum reprobi bona docent, electis subditis magis timent; ne quos lingua ædificant, manu. i. operatione peruertant. Quia ergo diu in ministerio prædicationis lubrici doctores dimittendi non sunt, apte illatũ est. VENIT ergo Samuhel ad Saul, & Saul offerebat holocaustum Dño, initia prædarum, quæ attulerat de Amalech.) Venit quippe ad Saul, vt superbum deponat; quem humilẽ ad regni culmen extulerat. Quẽ qualis erat, inuenit; non qualem se superbiæ signis ostẽderat. Quid est ergo, q̃ holocaustum Dño Amalech primitias offert, nisi quia nonnulli & prauæ viuunt, & placere se Deo per aliorum profectum arbitrantur? Et quia non parum placere credunt Deo, quod offerunt, non sacrificium, aut victimam, sed holocaustum offerre perhibetur. Initia vero prædarum dicuntur, vt in Samuhele summi, & electi antistitis vigilans studium designetur, a quo maloruꝫ principia velociter comprimũtur. Quasi dicat. Valde festinus occurrit, quo absente nec initium holocaustorum habere liberuꝫ potuit. Possunt initia prædarum intelligi electa quæq; de prædis. Quæ aperto ore lubrici, sed occulta cæcitate percussi offerunt, quando inde se placere Deo credunt, q̃ in auditoribus suis ea perimunt, quæ in se viuere permittũt. Quasi enim indiscrete afferentem apertius reprehendens dicat. Illud viuum offerebat, quod melius offerret extinctum. Nam si iuxta verba Dñi prædam omnem in Amalech extingueret, holocaustuꝫ omnino acceptabile omnipotenti Deo obtulisset. Sic nimirum & doctor lubricus si cuncta blandimenta carnis, quæ loquendo reprobat, volendo reprobaret; holocaustuꝫ cõbureret, quod reprobari non posset. Quid est ergo, qð dicitur, quia. OFFEREBAT prædaruꝫ initia, quæ attulerat de Amalech;) Nisi quia cæci cordis caligo

damnatur, quod sic de eo reputat, quod prodest alijs, vt videre negligat, qđ obest sibi? Quasi dicat. De illo quasi victor gaudebat, victor in alijs; qđ in se vniuit, & inuictum portabat. Et q; plerunq; tam dementer insaniunt, vt ét ipsis electis, & summis p̃dicatoribus prætextum virtutis offerre conent, Sequit. ET dum venisset Samuhel ad Saul, dixit Saul. B̃ndictus tu a Dño, impleui verbum Dñi.) Verbu3 Dñi fuit, vt Amalech delere debuisset. Quid est aũt, qđ dicit, IMPLEVI verbum Dñi; nisi quia culpa fornicationis, Quo fœdior cernitur, eo a reprobis. Studiosius occultat. Quia ergo hij, qui eidẽ fornicationis vitio subiecti sunt, semper latere appetunt, in eo; typo & Amalech Saul demoliri despexit, & ad Samuhelem dixit. IMPLEVI verbum Dñi.) Quasi dicat. Et in alijs libidinẽ domui, & in me ipso eius blandimenta peremi. Et q; blanda adulatione summi viri flectere mentem nitit, premisit dicens, BENEDIctus tu a Dño.) Quasi dicat. Hoc quidem ego egi, sed agere nõ meis viribus; sed tuis meritis, & intercessionibus potui. Sed perfecti viri audire laudes suas possunt, a rigore aũt iustitię flecti nequeũt. Quare & subdit. DIXIT q; Samuhel. Et quæ ẽ hęc vox grægum, quæ resonat in auribus meis, & armentorum, q̃ ego audio.) Vox gregum, & armento; Amalech, fama turpitudinum est. Q ñ de minoribus luxurię culpis quilibet diffamat, vox greg3 resonare dr. Q ñ item3 de criminosioribus, & obscœnioribus accusat, vox armento;. Quasi sub falsæ virtutis suæ simulatione reconditu3 denudet, dicens. Tu te proptio ore iustificas, sed imunditia; tua; turbę per oium ora clamant. Sed iam qui excusationes prætendere cœpit, quibus defensionibus obiectæ infamiæ crimen euadat, videamus. Sequit. DE Amalech adduxerunt ea. Pepercit ppl's melioribus ouibus & armẽtis, vt immolarẽt Dño Deo tuo: reliqua occidimus.) Quid est, qđ ait, ŏ Amalech adduxerunt ea, & nõ dixit, adduximus; Sed q̃ repro-

bi arguunt, culpas aliq̃ negãdo tegunt, aliq̃ in alios transferunt. Tegunt quidem negando, cum latere possunt, sed dum quasi in aperto deprehensi tenentur, qđ negare nequeunt, alijs adscribunt. Ho; siquidem mores Saul insinuans, ait. DE Amalech adduxerunt ea, pepercit ppl's melioribus ouibus, & armentis.) Quasi dicat. Malum, qđ audit, ex ppl'i fragilitate pẽsandũ ẽ, non ex virtute pastoris. Pcta quidem subdito; in prælato; cõparatione despicięda sunt. Dicit ergo de Amalech adduxerunt ea. Quasi dicat. Hoc, qđ de turpi vita resonat, ve; est, sed tñ eadem turpitudo in paruulis viguit, nõ in magnis. Adhuc item eandem culpam leuigans, ait. PEPERCIT ppl's melioribus ouibus, & armentis; vt immolarent Dño Deo tuo.) Quasi dicat. Vere peccauit ppl's, sed non ad mortem, q; peccata operis, ia3 me exhortante, delere nitit humilitate cõfessionis. Greges quippe Amalech, & armenta Dño immolant, qũ lubrici, & incontinentes ad p̃fessionem veniunt, & qđ nequiter egerũt, pœnitendo delere satagũt. Dicit ergo pepercit ppl's. i. pctõ indulsit. SED adduxerunt ea vt immolarent;) Quia in quibus se cecidisse populus recolit, iam se p̃fitendo, & pœnitendo, cõpũgit. Meliores vero greges, & armenta (vt supra) electiora pcta luxuriæ designant. Quasi dicat. Et si grauiter deliquit ppl's, arguendi non sumus; q; p magnitudine criminis h3 lamenta cõpunctionis. Quid est, qđ ait, VT immolarent Dño Deo tuo.) Sed fallacium per hoc consuetudo oñdit, qui dum summis viris latere appetunt, adulant. Quid. n. est, q̃ Deum suum singulariter asserit, nisi q; eum familiarem Dei amicum oñdit? DOMINO (inquit) Deo tuo.) Non meo, sed tuo, quia ego pctor, tu singulariter sanctus es. Sed mirabili vsu fraudis fallaces sic se tegunt, vt p̃ferant, & iustificant, vt accusent. Accusationis quoq; modu3 sic temperant, vt accusando iusti appareant, ne excusando innotescant. Dum. n. suum Deum dicit, illum quide3 extollit, se mi-

nuit. Sed dum adducta ab Amalech asserit, quæ Dño imolent; tacite ꝓfert non vñ reprehẽdi debeat, sed laudari. Et adhuc addens, dicit. R E L Iqua vero occidimus.) Occidunt quidem pcta, quæ dimittunt. Viua quidem pcta sunt, quæ aut in mente adhuc per concupiscentiam regnant, aut quę per ꝓuersionem ꝓtempta, sed per pniam adhuc non sunt deleta. Illa quidem viuunt adhuc ad voluptatem, ista viuunt ad pœnaꝫ, qꝛ & si iam peccare deseruimus, nisi cõmissa plangamus, cõmissoꝝ obligatione retinemur. Sed maiora minoribus, leuiora maioribus tribuit. Nam quid est, qõ dicit, R E L Iqua occidimus;) Nisi qꝛ sunt paruissima pcta maioribus, quæ sola ꝓfessione lauant. Quæ doctores occidunt, qñ humiliter ꝓfitentibus, apostolica authoritate dimittunt. Hiis. n. verbis oibus qꝛ se fallaces tegere nituñt, non prodere, qua electorum prędicatoꝝ authoritate reprobent adiungit. D I X I T. n. Samuhel ad Saul. Sine me indicabo tibi, quę locutus sit Dñs ad me nocte.) Quid est, qõ ait. S I N E me, & idicabo tibi;) nisi qꝛ dum fallaces verbositati insistunt, examinantibus prælatis, loquendi locum non tribuunt. Quasi dicat. Si a verbositate non definis, ea, quæ audire debes, loqui me non permittis. Põt ẽt hoc verbo adulatoris intentio derideri; qui dum blandimento laudis placere sibi credit, eos, quos laudat, se quasi tenere eisdeꝫ laudibus arbitrat. Tale est ergo ac si laudatoreꝫ suũ electus præsul honesta grauitate derideat, dicens. Qui me laudas, loqui tibi dura non possum. Sine ergo. i. permitte me loqui, & ea, quæ sum loquuturus, intellige. Et qꝛ (vt dixi) placere se laudando adulatores credũt, audire ab eis dura, quos laudant, nequaq̃ putant. Quasi ergo iam lęta, & prospera auditurus subsequitur Saul, dicens. L O Q V E R E.) Sed electi viri cum laudes suas audiũt, inter fomenta laudis a rigore iustitiæ non mollescunt. Nam qui reproboꝝ acta dispiciunt, excipere verba nequaq̃ pñt. Quia ergo flecti laudibus nequeunt, lauda

tores improbos & subtili rõne discutiũt, & districtis sententijs insequunt. Vnde sequit. E T ait Samuhel, nõne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Vnxitq; te Dñs in regem super Israel, misitq; te Dñs in viam, & ait. Vade interfice peccatores Amalech, & pugnabis ꝓtra eos vsq; ad internitionẽ eorum. Quare ergo nõ audisti vocem Dñi, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Dñi.) His quippe verbis superbi regis inobedientia subtiliter examinat, qꝛ ei prius dona collata obijcit, deinde audatiam transgressionis per eiusdem culpæ exquisitionem ferit. Subtilis nãq; examinatio est, qñ sic versutus quisq; peccator discutit, vt ei culpæ excusatio nulla relinquatur, vt hunc ad mortem flagitij quasi vinctum Dei snía teneat, cui peccati ꝓfugiuꝫ nullum restat. Vt ergo oís via fugiendi fallacibus superbis obstruat, memorant ei & sublimitas dignitatis, & modus ministerij, cum dicit. N O Nne cuꝫ paruulus esses in oculis tuis caput in tribubus Israel factus es, & ait tibi Dñs, interfice pctõres Amalech?) Et vt circundatum iam, & obsessum rõcinationibus capiat, manum culpæ injicit, dicẽs. Q V A R E ergo non audisti vocem Dñi, sed versus ad prędaꝫ es, & fecisti malum coram oculis Dñi?) Quasi dicat. Ecce quid eras, quid factus es; quid debuisti facere, ecce quid fecisti; ecce q̃tum ab eo, qõ debuisti exercere, recesseris. Dum ergo intulit, dicens. Q V A R E fecisti malum in oculis Dñi?) Quasi fallaceꝫ reum circũdando cõprehendit. Sed in hoc loco notandum est, qꝛ dum rex superbus arguit, electionis eius tpa memorantur; vt tumor cordis sentiat, non affuisse eligẽdo, sed ex culmine creuisse prælato. A Dño quidẽ bonus electus est, sed dum creuit ex culmine, decreuit elatione. Dicit ergo. C V M esses paruulus in oculis tuis, caput, in tribubus Israel factus es, modo versus ad prædam, fecisti malum in oculis Dñi.) Quasi dicat. Per veritateꝫ humilitatis regnum promeruisti; sed nunc prætextu humi

ſis, veritate tumidus regnum perdis. Quid. n. ſunt oculi cordis, niſi aſpectus rõnis? Nam qui integros viſus rõnis hꝫ, perfecte illuminatus eſt. In oculis ergo ſuis ẽ humilis, qui ſe perfecte reſpicit, & humilem perfecta viſione cognoſcit. His ergo verbis lapſi regis non ſolum pr̃terita humilitas, ſed ẽt rõnis acuitas cõmendat; qꝛ vꝫ tãtus erat rõne, vt ſe perfecte cognoſceret; & tantus virtute, vt ſe ſubtiliter intuens, vere humilem videret. Quia igiẽ cum arguiẽ, eius pr̃terita memorant, quid aliud, q̃ his, quæ habebat, carere deſcribit. Nam ſuperbire nequeunt, niſi qui prius oculos cordis perdunt. De libidinoſis vero valde clarius ꝓſtat; qꝛ in fornicationis baratro ſe nunq̃ obruerent, ſi a luce intimæ gloriæ nõ ante caligarent. Quid qꝛ alta pudicitiæ præcepta conten̄ũt, ẽt tumoris arguunt. Quid ergo deponere præpoſitũ regꝫ venerat, dicit. CVM eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es, nunc feciſti malum in oculis Dñi.) Quaſi dicat. Superbus modo, & cęcus iuſte deponeris, qui prius videns, & humilis regnũ ſortiri meruiſti. Nam & ſuperbi Phariſæi ab ipſa veritate
Mat. 15 cæci nominantur, quæ ad Diſcipulos ait. Sinite eos cæci ſunt, & duces cæcorum. Quæ vtique cæcitas ſpecialiter libidinoſis adſcribitur; quia nulla ſunt vitia, quæ ſpiſſiores tenebras menti ingerant, q̃ libido. At nunc pleroſq; videas ſtetiſſe clericos, ſacerdotes corruiſſe. Quibus certe per Samuelis imperium dicitur. CVM eſſes paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es.) Quaſi dicat. Cum in minori ordine illuminato corde pudicitiæ præcepta ſeruaueris, nunc amiſſis oculis in fornicationis baratro corruiſti. AD prædam verſus es;) Quia diuina præcepta violenta præſumptione rupiſti. Quia enim prohibente, & quaſi minis armato, & obſtante Deo ad violandum ſacrarium caſtitatis irrumpunt; quaſi per rapinam prædæ, Amalech electa ad Dñi terrã ducunt. Et quia quantuꝫ poſſunt, lubrici prædicatoribus abſconduntur, in con-

ſpectu Dñi malum Saul feciſſe reprehenditur. Quaſi enim minãs, & tremens prædicator in carnis voluptate lapſo dicat. crimen immunditię hominibus quidem abſconditur, ſed videnti omnia, non cœlatur. Hęc quidẽ, & his ſimilia cum impœnitentes audiunt, terreri nequaquam poſſunt. Vnde & ſi iam ratiocinatione capti ſunt, velut angues per lubricum dilabi a tenẽtis ſe manibus ſatagunt. Caudam proferunt, caput abſcondunt; quia videntur iam extrema operum, ſed earundem tegitur qualitas actionuꝫ. Vnde & ſequitur. ET ait Saul ad Samuhelem, immo audiui vocem Domini, & ambulaui per viam qua miſit me Dñs; & adduxi Agag regem Amalech, & Amalech interfeci.) Quaſi enim occulta tegens, aliorum diſcooperta proferens, ſe lubricus doctor de profectu prędicationis cõmendat, dicens. De ſubditorum culpa reprehendi non debeo, ſed laudari, q̃ in delinquentibus prædicando deleui. Amalec percuſſi, quia fornicationis ſpiritus in auditorum meorum cordibus linguæ meę gladio corruit. Rex & ſi viuit, adductus eſt; quia & ſi ſenſus carnis quãdiu ſumus in carne, omnino perdi non poteſt, captus eſt, vt capi potuit; quia prævalere rationi non poteſt. Ipſos ſubditos correptos, & peccata confitentes oſtendere geſtiens, ſubiũxit, dicens. TVLIT autem populus de præda, oues & boues, primitias eorum, quę cæſa ſunt; vt immolaret Dño Deo ſuo in Galgalis.) Quando armatorum violentia alicuius aliquid proprium tollitur, præda nominatur. Vitia autem carnis, & animæ, quia Diabolo ſuggerẽte propagantur, eius velut proprium ſunt. Quiſq; ergo in ſe nuper remiſſus, nunc autem violentus vitia deſtruit, prædam facit; quia quæ aliena ſunt, potenter rapit. Et notandum, quia cædere, & præda dicit, vt alia mortua relicta, alia viua delata eſſe doceantur. Cæduntur quidem oblectamenta libidinis; quando virtute ſupernæ intentionis depelluntur a corde, & contritione ſpiritus reciduntur a corpore. Sed viua ad immolandũ

deducuntur; quia & si conuersione peccatoris, carnis, aut mentis delectamentum deseritur, pœna præteritæ delectationis penitus non deletur. Cædantur ergo vitia primitiæ viuæ ad immolandum nullatenus seruentur; vt qui vim peccati in contemptum oblectationum potenter perimit, viuere sibi ad immolandum timeat pœnam delectationis. Primitiæ ergo cæsorum quid sunt, nisi delectationes peccaminum? Has quidez offerre dicitur, qui coram Deo sacerdotibus confitetur. Et oblata immolantur; quando eoruz pœna pœnitendo destruitur. Quasi enim in primicijs cæsa offeruntur, & per posteriora viuunt; quando aliquis peccata confitet, & immolare, hoc est, coram Deo mactare pœnitendo, non nitit. Dum ergo cæsoꝝ primitiæ reseruari ad imolandũ dñr, quorundam error ꝓfundit; qui pctã deserunt, nec tñ plangunt. Quia ergo non solum ꝓfitenda sunt peccata, sed ẽt pniæ austeritate delenda, dum boni doctoris Saul typum simulat, subiectos suos cæsoꝝ primitias imolandas tulisse asseuerat. Quia ẽt rõne scripturarum modus pniæ decernendus est, in Galgalis primitiæ immolandæ deducunt. Boues aũt non solum, sed & oues ad imolandum seruant; vt qui circa salutem suam solliciti sunt, sic delere pœnitendo magna studeant, vt minora plangere non omittat. De superbis aũt manifestũ est; qz cum semper magni videri appetant, notari pctõres erubescunt. Deprehensi ẽt resistunt, & in his ẽt iusti apparere cupiunt, quę agunt. Quid est ergo, quod ait. IMMO audiui vocem Dñi.) Samuhel aũt dicit. Sine me & indicabo tibi, quid locutus sit mihi Dñs nocte Et post pauca. Quare versus ad prædã es, & fecisti malum corã oculis Dñi? Patet ergo, qz mirabiliter tumeat, qui tunc se iustificare appetit; qñ Dñm se reprehendere de pctõ recognoscit. Si vero iccirco sic rũdisse credit, qz verba ꝓphetæ, non Dñi esse credidit, sed ꝓphetæ; videmus adhuc imitatores Saul, qui dum in ꝓpria eruditione confidunt, maioꝝ iussã, quę audiunt, & per tumo

rem despiciũt, & meliorare permutando credũt. Quid est ergo, qõ dicit. IMMO audiui vocem Dñi, & adduxi Agag regem Amalech?) Sed tale est, ac si dicat. Et qõ præceptum fuit implere studui, & qõ minus erat suppleui. Agenduz fuit, vt Amalech percuteret; sed qz Deo auxiliante vincit, supplendum erat, vt quę in eius imolarent sacrificio seruarent. Qõ aperte in superbis apparet; qz cum apertam culpam cælare non pñt, permutare, aut minuere conant. Quasi dicat. Et si iudicas apertas culpas operis, attendenda est occulta simplicitas intentionis. Culpa quidem esset de Amalech aliqd afferre, nisi allata Deo deberent imolari. Hoc quidem sæpe in monasterijs accidit, cum quisq; nimis religiosus subditus spũalium prælatoꝝ imperijs adijcere præsumat; cum regularem cõem vitam despicit, & proprię sequit arbitrium voluntatis. Dum.n. meliorare vitaz eligendo, qz obediendo nitit, quid aliud, qz apertam inobedientiaz intentione virtutis colorare mõstrat? Quez profecto locum non solum subditi, sed ẽt prælati intueri subtiliter debent. Subiecti quidez notare subtiliter debent; qz ex eo Saul Deo displicuit, qõ Deo imolare præter prophetæ præceptuz tentauit. Subtiliter notent prælati, qz demoliendi Amalech ꝓpheta regi præceptum dedit. Sic.n. debet doctor laudare cõia, vt singulorum propria non ꝓtemnat. Illa quidem cõis vita laudatur, quæ charitate conjungitur, vitijs mediantibus non fuscat. Apostoli quidem snia est, qz vnusquisq; ꝓprium donuz hz a Deo, vnus quidem sic, alius vero sic. Quorũ ergo cibi, & mensa cões sunt, dnt attẽdere non solũ cõe bonum refectionis, sed ꝓprietatez passionis; vt pariter comedant, sed ꝓtra fornicationis stimulos certare p abstinentiaz pariter non ꝓtemnant. Eius vero caro amplius domãda est, cui carnis stimulus magis infestus ẽ. Iam ergo non excitare cõis est vita, vbi cõitas refectionis attendit; sed ꝓtra singularem pugnam pugnare singulariter perhibet. Nec doctor bene præcipit, si nõ prę- 1. Ad corin. 7.

cipit, vnde Amalech percutiẽ, sed vnde viuit. Precipiat ergo doctor, sed vt fornicationis spũs superet. Nõ obe dire, subiecti refugiant, sed vbi superbiæ crimen incurri tur; non vñ baratrum mortis deuitat. Inobedientes aũt dum tumenti corde maior iussa non faciunt, cum me liorare, qõ eis iniungi conant, sua opera Deo offerre dum cupiunt, semetipsos tollunt. Nam per alias virtu tes nra ei impendimus, per obedientiam nosmetipsos exhibem⁹. Samuhel ergo subiũgẽs, ait. NVNqd vult Deus holocausta & victimas, & non potius vt obediat voci Dñi.) Quid.n. sunt bona elector hoium opera, nisi victimæ holocausta? Cum ergo holocausta, & vi ctimas per legẽ offerri Dñs præcepisset, quid est, qp Dñs holocausta, & victimas nolle dr, velle aũr vt ei obedia tur, pollicet; nisi qr quæ præter obedientiam fiunt, ho locausta, & victimę non sunt? Quasi dicat. Tunc bona sunt bona opera, qũ a prepositor pscia non discordãt. Si vero hoc ideo dr, vt virtus obedietiæ cõmendet; Li quet qj sublime bonum sit, qõ victimis, & sacrificijs ex cellit. Quid est ergo, qp dr, qr. VVLT vt obediat vo ci Dñi;) Nisi qr oia bona opera postponenda sunt his bonis, quæ iubent. Nam cum bñ prælati iubẽt, bona, quæ exarbitrio subiecti eligũt, prelator imperijs post ponunt. Ipsa vero opera illis postposita, holocausta, & victimæ noiant, vt non solum sentiant non esse cõfe renda maior imperijs, minor parua, sed maxima. Ho locausta quidem eor sunt, qui se oĩno subtrahere vo lunt a publico operis, vt Deo se totos per amorem cõ bustos offerant in secreto ptemplationis. Victimæ sunt eor, qui se a cõi publico nequaq; separant, sed singula ri virtute agunt, vt virtutes alior districtius viuẽdo trã scendãt. Hæc quidem, & hmõi cuj bonor rector per missione aguntur, victimę, & holocausta sunt, quę Deo ꝓbat, cum vero sic fiunt, vt per ea maior præcepta ne gligantur, audiant, qui offerunt, quid a Dño missus ad inobedientem regem ꝓpheta loquitur. NVNQVID

vult Deus holocausta, & victimas, & nõ potius, vt obe diatur voci Dñi.) Quasi iussa ꝑum velut minora de spiciẽtes, & sua quasi maiora exhibentes terreat, dicẽs. Hoc qr magnum agere putatis, paruum, & abiectũ de spicitis, sed si aperte cernitis, per hoc Dño non placetis. Bñ aũt duj superbor opus discutitur, ꝓpheta acute ex quirit, dicens. NVNquid vult Deus holocausta, & vi ctimas, & non potius, vt obediatur voci Dñi?) Exqui rit siquidem vt superbię tumor pastorali authoritate se tiatur. Dicit. NVNquid vult Deus holocausta, & victi mas,) Quia qui sequi ꝓpriaj voluntatẽ eligunt, Deo placere se putant, sed Deus eor opera cum magna, & ingentia sunt, nequaq; ꝓbat. Sed iam quibus laudibus obedientia prædicãda sit, subiunxit, atq; ait. MELIor est.n. obediẽtia qj victimæ, & auscultare magis qj offer re adiem arietum.) Quia.n. superius ait. Nũquid vult Deus holocausta & victimas? Nunc vtrunq; obedien tiæ laudibus subijciens, dum victimas, & arietum adi pem posuit, in adipe holocaustum intellexit. Quicqd melius est, bono vtiq; melius est. Illa aũt holocausta, & victimæ, quas nõ vult Deus, bona minime sunt. Quid est ergo, qp in obedientiæ laudes dr, MELIOR est obedientia qj victimæ, & ascultare, qj offerre adipem arietum,) Nisi qr tunc obedientia melior est, cum ho locaustum, & victima mala non est. Quasi ergo super bientes, inobedientesq; ad tanti boni psyderationem re ducat, dicẽs. Et si nil a vobis per presumptionem fieret, obedientiæ virtus operibus, quæ eligitis melior esset. Li quet ergo, quo sita sit culmine, quam diuinis oblatio nibus ꝓpheta vidit altiorez. Qõ si (vt supra) spũalẽ sen sum sequimur, victimæ ad magnę quersationis auste ritatem, holocausta ad cõpunctionem vitæ secretioris referẽda sunt. MELIOR est.n. obedientia, qj victi mæ, & & auscultare, magis, qj offerre arietum adipẽ,) Quia longe altioris meriti est ꝓpriam voluntatez alie næ semper voluntati subijcere, qj magnis ieiunijs cor

pus atterere; aut per cõpunctionem se in secretiori sacrificio mactare. Quid est. n. adeps arietum, nisi pinguis, & interna deuotio electoris? Adipez ergo arietũ offert, qui in studio secretæ ꝓuersationis deuotæ ꝺoꝛonis affectum hz. MELIOR est tñ obedientia, q̃j victimæ, & q̃j offerre adipem arietum,) Quia qui perfecte volũtatem præceptoris sui implere didicit, in cœlesti regno, & abstinentibus, & flentibus excellit. Hoc certe q; ꝓtra superbientem, atq; aperte Dñi mãdata ꝓtemnentez ꝺicit, non ꝓfert bonuz, qꝺ fecit, bono, qꝺ ꝓtempsit, sed boni simulationez ꝺestruit, melioris boni ostensa veritate. Quasi ꝺicat. Et si ꝓ excellẽtiori virtutũ gloria excellẽs bonũ q̃rebas, bonũ obidiẽtię qꝺ excellẽtibꝰ ẽt excellit, eligere potius ꝺebuisti. Sic ꝓfecto loquens simulationem boni argumentando ꝺestruit, sed subiungẽꝺo, patens inobedientię malũ aperte ꝓfundit, ꝺicens. QVOniam quasi pctñ ariolandi est repugnare, & quasi sceIus idolatriæ nolle acquiescere.) Quid naz est, q ariolis, & idolatris repugnantes, & acquiescere nolentes a ꝓpheta similanꝫ, nisi q; arioli ꝺiuina cognoscere, atq; absconsa ꝺiuinare nitebantur; idolatræ aũt figmẽtis se venerando subdidere? Q ui aũt repugnãt prælatoꝛ impeꝛijs, iõ vtiq; repugnãt; q; ꝺiuinam voluntatem se scire melius æstimant. Quasi ergo pctñ ariolandi est repugnare; q; velut ꝓtempto ꝺiuino altari, ad aras ꝺemonũ responsa percipiunt, ꝺum cordis sui præstigiosis, ac superbis aꝺinuẽtionibus creꝺunt; & salubribus prælatoꝛ ꝓsilijs, ꝓtraria sentiendo, refraganꝫ. Nolle aũt acquiescere iꝺolatriæ sceleri simile ꝺr; q; nimiꝛ in inobedientiæ suæ obstinatione nemo persisteret, si ꝓpositi sui figmẽtum in corꝺe quasi iꝺolum non gestaret. Dum. n. agenꝺa in corꝺe ꝓcipit, quasi iꝺolum facit. Et ꝺum ꝓceptuz mentis ꝓpositum se acturum ꝺeliberat, quasi ꝺ aꝺorandum simulacruz se inclinat. Quasi ergo scelus iꝺolatriæ est, nolle acquiescere; q; quisquis in ꝓpria ꝺeliberatione obstinatus est, iꝺcirco foris in maioꝛ ꝓtemptuz

erigiꝫ; q; intus eis, quæ fingendo statuit, propositi sui simulacris incuruaꝫ. Sed quærendum valde est, cur repugnare ariolandi pctõ, & nolle acquiescere sceleri iꝺolatriæ cõparaꝫ. Scelus quippe non nisi magnũ pctñ ꝺr, pctñ vero ẽt qꝺ leue est noiaꝫ. Sed si ab ara ꝺicebanꝫ arioli, eo q responsa percipere ꝓsulendo ꝓsueuerãt, iꝺolatriæ pctñ in eius cõparatione scelus erat; q; ꝺementius erat lapides aꝺorare, q̃j sub ſpetie ꝺiuinoꝛ, falsa bñ viuẽꝺi responsa percipere. Cur ergo repugnare pctñ p sil'itudinem esse ꝺr, acquiescere aũt nolle scelus? Sed repugnare est, ab imperantis voluntate ꝺissiꝺere. Pleriq; aũt ad horam repugnare viꝺenꝫ, ꝺum statim ꝓpositoꝛ imperia non recipiunt; qui tñ eisꝺez imperijs post moꝺicum acquiescunt. Nolle aũt acquiescere, qꝺ est; nisi & iniunctæ obeꝺientiæ repugnare, & in eiusꝺem repugnationis obstinatione persistere? Non. n. acquiescunt, qui in corꝺis sui ꝓpositio inuincibiles sunt, & quæ ꝺecernunt agere, nullius authoritate ꝓtermittunt. Merito igr in cõparatione repugnãꝺi, scelus nolle acquiescere ꝺr; qꝺ maius valꝺe, atq; horribilius pctõri esse viꝺeaꝫ. Q; ergo qui huiusmoꝺi sunt rõnibus nõ vincunꝫ; qua pœna cohibeanꝫ ꝓpheta intulit, ꝺicens. PRO eo q abiecisti sermonem Dñi, abiecit te Dñs ne sis rex.) Quid est. n. q Saul abijciꝫ, nisi q; incorrigibilis iuꝺicaꝫ. Quasi ergo ꝺicat. Quia cũcta salutis ꝓfilia respuis, ꝓ culpa peruicatię nõ ꝺẽs verbis vlterius corrigi, sed abiectionis pœna ꝺãnari. Quantũ itaq; timeri ꝺẽat inobedientiæ culpa oñꝺiꝫ, si hoc attẽte ꝓsyꝺereꝫ, q; pp hanc ẽt reges ꝺeponunꝫ. Quid est, QVOD ait, q; ꝓiecisti sermonem Dñi, ꝓiecit te Dñs?) Sed sermo proijciꝫ, qñ in sui sublimitate venerabiliter nõ seruaꝫ. Proijcere. n. est, ꝺe manu aliqꝺ labi in terram, aut negligenter sinere, aut violenter iactare. Sermo aũt Dñi, q; salubria loquiꝫ, cęlestis aut sublimis est. Q ui in terrã negligenter ꝓjcitur, qñ per ꝺesiꝺiaz non impletur. Per ꝓtemptũ vero ꝓjcitur, qñ hunc superbi, & inobedientes tumenti corꝺe re-

pellunt, & manu operationis obseruare dedignantur. Quia vero nō ꝓijcere, sed abijcere sermonē reprehenditur, hoc signāt, qꝫ dū superbi, ꝓprium arbitriū sequuntur, a Dño lōge fiūt. Abijcere. n. est, aliquid lōge repellere. Qui. n. alioꝝ ducatuꝫ digne suscipiūt, nō solū per obedientiā Deo vicini sunt, sed ēt illos ei vicinos faciūt, qui per vitia, & scelera ab eo longe sunt. Tale est igr, ac si dicat. Longe ab ordine dignitatis expelleris, qꝫ dignitatis eiusdem merito pns esse noluisti. Meritū qppe dignitatis est, obseruatio Diuini verbi. Q d cuꝫ abijcitur, qꝫ meritū dignitatis amittitur, ipsa quoqꝫ dignitas amouetur. Liber ergo intueri, qꝫta per inobedientiam superbis pereant, humiles qꝫta lucrentur. Illi dum implere ꝓprię volūtatis arbitriū gaudent, Deo magnos opeꝝ labores exhibent, & laboꝝ ꝑmia nulla hūt. Isti dū se deserunt, dū alienæ volūtatis arbitriū sequūtur, æternæ sublimitatis gloriā ꝓmerentur. Vñ & p beatissimā Mariā Dñi
Luc. I. redēptoris nri genitricē dr. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Potētes quidē de sede Dñs deponit, cū inobedientes superbos abijcit, & humiles exaltat, qꝫ æterna gloria obedientes glorificat. Superbos aūt verba nō corrigūt, sed tū dū amittere honores trepidāt, humilitatē, quā nō hūt, simulant, ne gloriæ culmen pdāt. Vñ & subditur. DIXITqꝫ Saul ad Samuhelem. Peccaui qꝫ ꝑuaricatus suꝫ sermone Dñi, & verba tua.) Quid est, ꝙ Saul a ꝓpheta vocē Dñi nō audisse, & maluꝫ in oculis eius fecisse reprehēditur, & se peccasse minime fatetur, sed cū se abijci de regno ꝑspicit, se peccasse, & ꝓuaricasse Dñi sermonē, & eius verba fatetur, nisi qꝫ superbi ad ꝓtēnenda verba humiliū audaces sunt, sed electoꝝ more honores, quos ambiunt, ꝓtemnere nō ꝑnt. Audaces qdē sunt, vt maioꝝ ꝓtēnant imperia, sed parati nō sunt, vt alta relinquant. Econtra aūt humiles ad maioꝝ imperia ꝓmpti sunt, & ad alta perdenda securi. Quia. n. nō terrena, sed cœlestia appetunt, terrenę sublimitatis alta despiciunt, laborare ꝓ cœlestibus conātur.

Subdi libenter volūt, præferri refugiunt. Saul ergo obedire Deo refugiēs, pdere regnū timēs, qd aliud nobis, qꝫ supboꝝ mores insinuat, q cū ꝑualēt, videri parui, aut peccatores vitāt, cū cogūtur humilitatis virtutē simulāt. Sꝫ cū cōpulsi ꝑfitētur pcm̄, qd accusāt, loquēdo minuūt. Q r & q se peccasse, sermonē dñi ꝑuaricādo plibuit, eā dē ꝑuaricationē dispēsatiōe potius, qꝫ volūtate se incurrisse memorauit, dicēs. T Imēs pplm, & obediēs voci eoꝝ.) Quasi dicat. Peccatū, qd me fecisse reprehēdor, tāto leuiori pēna feriri dꝫ, qꝫto cōmissuꝫ nō ꝑstat p malitiā sꝫ p infirmitatē. Studio aūt, & volūtate peccare, magna ꝑuaricatio ē. Infirmitate vero peccare, tāto tollerabiliº ē, quāto is q pcō subiacet, eiusdē pcī viribº inparē. Et qa eadē cordis sui versutia se ꝑualēr simpliciū doctoꝝ hūilitati ęstimāt, qsi iā suasissꝫ, subiūxit, dicēs. SED nūc porta qsq pcm̄ meū, & reuertere mecū, vt adorē Dñꝫ.) Corrigibilia eqdē pcā portātur, qa postqꝫ a delinquētis volūtate discedūt, purgari satisfatiōe salubriter pnt. Nō aūt portātur pcā eoꝝ in quoꝝ mētibus p ipœnitudinē iulcerata sunt. Vñ & Ioā. ait. Est pcm̄ ad mortē, ne ꝓ illo oret qs. Peccatū qppe ad mortē ē, qd ab eo cōmittitur, qui resipiscere nūqꝫ pōt. Q d nimiꝝ pcm̄ a ꝓpositis nō portatur. qa sacerdotū oronibº, aut oblatiōibº nō deletur. Saul aūt p oia superbos, obstinatosq; defignās, & tumere nō cessāt, & pcm̄ suū portari obsecrat. In portabile onus cōgerit, & qsi leue portari petit. Hoc qdē toties in eccl'ia agitur, quoties hi, q magna scelera libēter cōmittūt, eoꝝ magnitudinē nō attēdūt. In portabilia cōgregāt, & hęc leuia, atq; nulliº eē pōderis pēsāt. Pcā sua suis ꝓpositis abscōdūt, & vt vix iueniri possint, & arguī, qntū pnt eadē pcā leuigāt, ne q eis ꝑsunt, eoꝝ grāditudiné attēdāt. Ad pcm̄ ēt fortes sūt, ad flēda peccata debiles. Volūt qdē pcī delectatiōibus resolui: sꝫ pnię nolūt acerbitate purgari. Quid ē ergo: qd dicit, PORTA peccatū meū:) Nisi qa & peccatoꝝ dulcedinē i seipsis excipiūt: sꝫ onerare ꝑlatos onere eorūdē peccatoꝝ vo-

lunt. Quidã ẽt ſponte ad ꝓfitendum veniunt, ſed prõ quibus ſe accuſant, nõ ipſi lugẽt, ſed pœnitere alios obſecrãt; fide ſola ſaluari æſtimãt, per pniam reuertere abiecti nõ curãt. Vñ & Saul ſubdit, dicẽs. ET reuertere mecũ, vt adorẽ Dñm.) Quaſi n. recedẽs eſt ꝑdicator, cuꝫ impudẽtes abijcit. Dicit ergo. REVERtere mecũ, vt adorẽ Dñm,) Cũ in eo tm̃ a cõione electoꝝ nõ diuidi putat, ꝙ fidẽ cõem ſeruat. Vel certe Dñm adorare ẽ, ſubdi religioni fidei, & cuſtodiæ bonæ operationis. Q; vero fictos hypocritas Saul inſinuat. Sequit. AIT Samuhel ad Saul. Nõ reuertar tecũ, q; piecisti ſermonem Dñi, & piecit te Dñs, ne ſis rex.) Quid eſt ergo, ꝙ ꝓpheta portare pctm̃ pœnitẽtis regis renuit, niſi q; hunc nõ vere pœnitẽtẽ vidit? Cui ea, q̃ pri⁹ abiectiõis verba rñdit, q; eũ imutandũ minime cognouit. Quia nimiꝝ ꝓphetæ ꝓſtãtia qdã nimis clemẽtes huius tpis ſacerdotes arguunt, q̃ uerſatione infirmi ſunt, temeritate fortes. Seſe vix ſuſtinẽt, & portãda ſuſcipere alioꝝ onera audẽt. Leuia ſua nõ ferũt, & importabilibus ſe ſubijciunt. Ecce fortis ꝓpheta refugit, ſuſcipe onus regalis peccati; vt ſacerdos eccleſiæ timeat, & pctõꝝ importabiliũ põdera ſubire pertimeſcat. Plerũq; aũt ſic aliena pctã ſuſcipiat, vt tm̃ ea, q̃ expiãda ſuſcipit, flere eũ, a quo ſint cõmiſſa, permittat. Vñ & Samuhel portare pctm̃ regis minime ꝓmiſit, & tm̃ eũ, quẽ repulit, abiectũ plãſit. Nã de eo poſt pauca ſcriptũ ẽ. LVGEbat Samuhel Saul, qm̃ Dñm pœnitebat, ꝙ ꝓſtituiſſet eũ regẽ ſup Iſrael.) Nõ quidẽ ꝓmiſit ei pottare pctm̃ regis, vt rex illud flere ſtuderet. Sed tm̃ quẽ repulerat, flebat; vt Dñm ei ꝓpitiũ faceret. Ad lãm vero dũ ſniam ꝓpheta ingeminat, irreuocabilẽ Diuinæ ætatis ſniam monſtrat; qua ſic pctõr ꝓijcit, vt redire ad Diuinæ miſericordię manum nunq̃ ꝓmittat. Põt & aliter intelligi, ꝙ reuerti ſecũ prophetã, vt adoret Dñm rogat. Naꝫ ſancti viri qui Dñm peccãdo nõ deſerũt, ad eũ neceſſe nõ hẽnt, vt pœnitendo reuertant. Reuerti. n. abeũtis eſt. Qõ nimiꝝ pctõri-

bus

bus per pctm̃ a Dño recedentibus ꝙuenit, iuſtis permanentibus nõ ꝙuenit. Quid eſt ergo, ꝙ reuerti cũ peccãte Saule iuſtus Samuhel petit; niſi q; electi ꝑdicatores ꝓlapſis ſubditis velut pœnitẽtes affligunt; & quaſi recedẽtes veniunt, dũ lapſos ſubditos pœna afflictione comitãtur. Cũ eis ergo reuertũtur, cũ pctã ſubditoꝝ & ipſi ſubditi, qui peccauerũt; & ꝓlati, qui ſteterũt, pariter plãgunt. Tale eſt igr̃, ac ſi dicat. Iã te pœnis viſceribus adhęrere p increpationẽ ꝑdicationis mihi agnoui, quę nec lõgius peccare reliquiſti. Quia ergo te obiurgãte reſipui, mecũ redire te rogo; q; ꝓprijs viribus ad tãtæ prauitatis magnitudinẽ delẽdã nequaq̃ ſufficio. Sed tãti affectus ꝑces recipiẽdæ eſſent, ſi ex cordis veritate ꝓcederẽt. Apte ergo hypocritæ rũſum eſt, NON reuertar tecũ.) Quaſi dicat. Per te ſatisfacere Deo neſcio, quẽ veritate humilitatis Deo ſubditũ nõ attẽdo. Et q̃ priora ingeminãs, ait. QVIA piecisti ſermonẽ Dñi, piecit te dñs ne ſis rex.) Et qaverſuti & abijciẽdi, & deſerẽdi ſũt. Sequitur. ET ꝙuerſus eſt Samuhel, vt abiret.) In qua ꝓfecto maioꝝ diſceſſione magis hypocritæ amiſſionẽ tpalis honoris timẽt, q̃ æternæ hæreditatis. Vñ & geſcere, ẽt derelicti nõ pũt, ſed ea, q̃ agere p ſe nõ audẽt, impetrare, alijs interueniẽtibus, ſtudẽt. Bene ergo ſubiungitur. ILLE aũt apꝑhendit ſummitatẽ pallij eius, q̃ ſciſſa eſt.) Quæ ſunt veſtimẽta doctoris, niſi decore ſibi adherentiũ ſubditoꝝ qualitates. De quibus ꝓfecto veſtibus magno paſtori p ꝓphetã repromittitur. Viuit Eſa. 48
Dñs, q; his oĩbus velut veſtimẽto veſtieris. Et p Pſalmꝫ canitur. Dñs regnauit, decorẽ induit; induit Dñs fortitu- ꝑs. 92.
dinẽ. Induit qppe decorẽ, qui ad ſe ipſum ſplẽdidas fideliũ mẽtes, quaſi veſtimẽta ꝓiũxit. Saul ergo Samuhelis palliũ apꝑhendit, cũ ſuꝑbus q̃q̃, & abiectus honorẽ culminis ſibi deſeri a ſummis viris, p cohęrentes ſibi dilectos, & familiares q̃rit. Et q; ꝓ reprobo pfectorũ auditoꝝ nullus obſecrat, nõ palliũ, ſed pallij ſummitatẽ, i. extremitatẽ apprehẽdiſſe ꝓhibetur. Sed eadẽ extre

mitas scinditur; q⁹ qui inutilia suggerit, reprobatur. Cū
.n. minor indiscreta rogās repellitur, velut vestimēti sū-
mitas scindi phibetur. Velut. n. pars pallij sumpni ꝓphe
tæ scissa est, qñ male suggerēti Petro rndit, dicēs. Vade
Mat. 16 retro me Sathana, nō. n. sapis ea, q̄ Dei sunt, sꝫ q̄ hoīuꝫ.
Math. 5 Hinc ité ꝓcipit, dicens. Si manus tua, vel pes tuus scan-
dalizat te, abscinde eū, & ꝓjice abs te. Ité si oculus tu⁹
scādalizat te, erue eū, & ꝓjice abs te. Quib⁹ nimiꝝ ver
bis nō solū summitas pallij, sed ēt media abscindenda
designātur, q⁹ cū male suggerūt, ꝓfecti ēt auditores cō
Mat. 20 tēnendi sunt. Hinc nāq; est, ꝙ Zebedei filij, simul cum
mre, vnus ad dexterā, alter vero ad sinistraꝫ redēptoris
sedere petūt, sed quasi bonæ petitionis ignari, repellun
tur. Velut. n. parte clamidis Dns scidit, cū ea mēbra, q̄
mouebāt scādalū, increpādo ꝓfutauit. Et notādū, q⁹ nō
totū palliū, sed pars pallij scinditur, q⁹ duꝫ bonus mala
suggerit, in eo, qd male suggerit, repelli dꝫ, & ī eo, ꝙ ali
ter bonus est, ex dilectione retineri. Per vestimētū ēt re
ctoris ꝙuersatio designatur, Psal'a attestate, q ait. Sacer-
dotes tui induātur iustitiā. Sūmitas ergo pallij apꝑhen-
ditur, qū doctor de magna sctitate laudatur, cū illud in
eius laude dr, qd decoꝝ foris oñdit. Sed q⁹ iustoꝝ plu-
ra sunt bona, q̄ latent, pallij trn summitas apꝑhēdi pōt
q⁹ paꝝ est, qd de electi doctoris iustitia cernitur, multū
vero qd occultatur. Iꝑm vero paꝝ, qd scitur, cū apꝑhē-
ditur, scinditur, q⁹ iusti suis laudibus nō tenentur. Quia
.n. eas in mometo ꝓtēnunt, quasi scissura pallij teneri
nequeūt. Tenetur qdē pars scissa vestimēti, ꝓpheta nō
tenetur, q⁹ veꝝ est, qd de iusti laude dr: & tn iusti dū cō
tēnūt, qd audiūt: quasi scissurā in tenētis manibus relin
quūt. Maioꝝ ergo q⁹ q̄dā sciri pūt; quasi pars apꝑhēdi
tur. Cū vero totū scitur a paruulis, qd agetur, si laudat,
nihilominus abijciendū est: q⁹ aliqd bonoꝝ opeꝝ per
Mar. 14 vanitatē tenēdū nō est. Hinc nāq; est, ꝙ dū Ioānes ad
huc adolescēs cōprehēsum ia Dnm sequtur, ꝓ palliū te-
netur, & relicto pallio nudus fugisse describitur. Per ve-

stimentū nāq; adolescēs capitur, qñ de bonæ ꝙuersatio
nis initio collaudatur. Sed relicta sindone, nudus ꝓfu-
git: qui laudes, quas audit, vilipēdit. Nudū nāq; fuge-
re est: laudabilē vitā here, sed electæ vitæ laudē despi-
cere. Q uasi. n. nudus fugit, qui de ornatu virtutū sibi ꝓ
vanā gloriaꝫ nihil adscribit. Pōt ēt idcirco nudus fugis-
se intelligi, q⁹ q per partes sindonis captus asseritur, reli
quisse sindonē phibetur: q⁹ plerūq; in electoꝝ ꝓscia a-
gīt, vt ꝓ hoc, ꝙ ex parte laudātur; nō pars meritoꝝ, sed
oē bonæ vitæ meritū perisse suspicētur. Samuhelis er-
go palliū scinditur: q⁹ laudes suas electi doctores vili-
pēdūt. Et q⁹ laudibus nō flectuntur, seueritatē prioris
sniæ replicat, dicēs. S C I Ndit Dns regnū Isrl de ma-
nu tua hodie.) Perfecti & .n. viri q⁹ a rigore iustitię nul
la laude mollescūt; tales ante, quales post laudis suę te
stimoniū sunt. Et q̄ prius dixerāt, eadeꝫ post repetēdo
ꝓfirmāt. Sed q̄rēdū est, qd significet hoc, qd dr. H O-
DIE.) Si. n. reproboꝝ vita nox est, qd est, ꝙ in die Sa-
ul regnū scinditur? Sed si nox est vita pastoris reprobi:
cū eius regnū scinditur, dię facit. Dies qppe non fit, nisi
cū nox recedit. Dicit ergo. H O D I E.) Quia caligo
inobediētis dānari phibet. Vñ & exeūte Iuda, Dns di- Ioā. 13.
cit. Nūc clarificatus est filius hoīs, q⁹ noctē vitę illius vi
dit discedere, & purā lucē iustitiæ in alijs discipulis per
manere. Dr ēt. HODIE.) Q⁹ amoto supbo, regi hu-
mili regnū tradebat. Vnde & subditur. E T tradidit il-
lud proximo tuo, meliori te.) Cū ergo dies dr, nō abie
cti regis lucidū aliqd cernitur, sed substituti gloria ꝓdi-
catur: qui de regni culmine magnæ virtutis dębat splē
dore radiare. Et diuinæ sniæ incōmutabilitatē asserens
subdit, dicēs. P O R R O triūphator Israel nū parcet,
& pœnitudine nō flectetur.) Quis. n. huius triūphato
ris noie, nisi ꝓditor humani generis intelligēdus est. Nā
occultos aduersarios qcūq; superat, eius virtute vincit,
q ei gr̄aꝫ superādę tētationis impēdit. Quid est, ꝙ triū
phator nō parcere dr, cū Samuhel rogatur: q⁹ cū ꝓdica

tores peccátibus ſubditis iraſcuntur,cũ ſuꝑbos,aut ſuꝑbricos diuina ſnía feriũt:nõ impetũ furoris ſui,ſed diuinę uolũtatis iudiciũ exequũtur? Quaſi certe dicat. Ego qdé nõ meã,ſe illius ſníam protuli,qui qd decernẽdo ꝓfert,reuocari nõ ꝓt. Nõ ergo pcit,& pœnitudine nõ flectitur:ſed eis qui nec a pctis ſuis deſinere,nec pctõꝫ pũt,q̃ diligũt,pœnitere. Et cám ſubijciés,ait. N Eq;.n. hõ eſt vt agat pníam.) Quaſi dicat. Et itez eſſe ei eſt, cui mutabilitas nulla ẽ. Pt ét triũphatoris noíe ſubſtituti regis ꝓfectio deſignari:qui & multoꝫ triũphoꝫ gloriã habiturus erat,& ꝓtra uolũtaté ꝓditoris parcere alicui nõ auderet. Vnde & in hoc ipſo eodem libro,de eo
Infra.27 ſcriptũ eſt. Et pcuciebat Dauid oẽm terrã, nec relinquebat viuẽtẽ viz,& mulierẽ. De eo ét dr, Neq;.n. hõ eſt, vt agat pníam. Quid.n. hoc loco hõ, niſi carnalibus paſſionibus ſubditus deſignatur. Quaſi adhuc ſupbũ mordeat,dicés. Te mõ pctõꝫ pœnitet,cũ audatiæ tuæ ſníam pcipis,ſed ille pníaz nõ aget,q vt hõ & inobediẽtiæ,& tumori nõ ſubiacet. S E D nũc honora me coraz ſenioribus ppli mei,& corã Iſrael.) Et ille adhuc i ore ſuo ꝓfitetur,dicẽs. P E Ccaui.) Ipſi? aũt ꝓfeſſionis q̃litaté oñdit,qz ſubiũxit,dicẽs. SED nũc honora me corã ſenioribꝰ ppli mei,& corã Iſrl.) Liqt,quã pnitudiné gerat:q adhuc honorari deſyderat. Nã ſi ſui pcti hũc veraciter pœniteret,i honorari potiꝰ,q̃ honorari ꝓcupiuiſſet Admirari igr libet ꝓiecti cordis duriciã. Et vir Dei mãdatũ ꝓditoris exeqns,dicit. PR Oiecit te dñs ne ſis rex.) Ecõtra vero,q abiectionis ſníaz ſuſcipit,p appetitũ elationis honores q̃rit. Quid ẽ ergo,qd dicit. P E Ccaui.) Cõfeſſioné qdé pcti nõ honor,aut gloria,ſed vilitas,& ptẽptꝰ ſeq dz. Quid.n. ꝓdeſt ꝓfiteri flagitia, ſi ꝓfeſſiõis vocé nõ ſequtur afflictio pníę? Tria qppe in vno quoq; ꝓſyderãda ſunt veraciter pnitẽte: vz. ꝓuerſio mẽtis, cõfeſſio oris,& vindicta pcti. Nã qui corde nõ cõuertitur, qd prodeſt ei ſi pctã cõfiteatur. Pctm̃, qd diligitur, confitẽdo minime deletur. Nonnulli qdé ſunt, qui pctá cõ

fitẽdo aperiũt;ſed non ꝓuertendo,nequaq̃ deteſtant. Hij ꝓfecto ꝓfitẽdo nihil agũt,qz qõ loquẽdo eijciũt,amãdo introducũt. Vñ & ſalubriter ꝓfiteri volẽtibꝰ,ſcriptura inſinuat,dicẽs. Corde creditꝫ ad iuſtitiã,ore aũt cõfeſſio fit ad ſalutẽ. Quid eſt corde credere ad iuſtitiã, niſi volũtaté dirigere ad fidé,p dilectionẽ operantẽ. Cũ ergo qs cordis intentionẽ ad iuſtitiã p amorẽ dirigit, per initiũ bonæ volũtatis fructũ hz bonæ cõuerſionis. Hic certe iã ad ſalutẽ ꝓfitetꝫ,qz plꝰ loqndo õ vulnere eijcit, q̃ ꝓuerſione cõpũxit. Tertia ergo ſpés.i. vindicta quaſi medicina neceſſaria eſt,vt apoſtema reatus, qõ ꝓuerſione cõpũgitꝫ, ꝓfitẽdo purgetꝫ;afflictioniſq; medicina ſanetꝫ. Ergo q corde ad iuſtitiã nõ credit, cõfeſſionẽ ad ſalutẽ nequaq̃ facit;qz velut malæ arboris folia oñdit, cuius altas radices figit in corde. Signũ ergo veræ ꝓfeſſionis nõ eſt in oris confeſſione,ſed in afflictione pníæ. Tũc nãq; bñ ꝓuerſum pctõrẽ cernimus; cũ digna afflictionis auſteritate delere nititꝫ,qõ loquẽdo cõfitetꝫ. Vñ Ioánes Baptiſta male cõuerſos Iudæos ad ſe cõfluẽtes increpás,ait. Genimina viperaz qs oñdit vobis fugere Math. 3
a vẽtura ira? Facite ergo dignos fructus pníę. In fructu ergo,nõ in folijs,autramis pnia cognoſcẽda ẽ. Quaſi arbor qppe bõa volũtas ẽ. Cõfeſſiõis g̃ba qd ſũt aliõ, niſi folia? Nõ g̃ nob folia pp ſeipſa,ſz pp fructũ expetẽda ſunt;qz idcirco ois cõfeſſio pctõꝫ recipitꝫ, vt fructus pníæ ſubſequatꝫ. Vñ & Dñs arborẽ folijs decorã,fructu Mat.21.
ſterilẽ maledixit;qz cõfeſſiõis ornatũ nõ recipit,ſine fructu afflictionis. Saul ergo q cõfitetꝫ,& honorari vult,nõ affligi,& humiliari,qd deſignat;niſi eos,q cõfeſſionem ſterilẽ hẽnt,& fructũ nõ hẽnt;q decorẽ cõfeſſionis verbis humilibus ꝓferũt,ſed verboꝫ virorez nõ ſhumilitate pníæ ſequunt. Sed qd antiquos attẽdimus, cũ nũc tanta lapſoꝫ regũ multitudiné videam? . Cateruatiz nãq; nũc in flagitia corruũt,nõ ſolũ ſubiecti debiles,ſed ét ꝓlati,& ſacerdotes negligẽtes. Lubrica peccãdo agunt,q ordine miniſterij ſacramẽtis cœleſtibus deputati ſunt.

Sed pleriq; illoꝝ dū quodāmodo ad cor redeūt, se errasse cōfitent. Qui tñ sic volūt cōtra se pctā ꝓferre, vt velint adhuc de officio sacri ordinis honorari. Turpes in se creto se ꝓferūt, sed foris ꝑter ordinis celsitudinē videri humiles erubescunt. Quid ergo isti nisi abiectos se vidēt, & tñ velle honorari audēt. Sꝑe aūt nō a seipsis venīūt, sed inuiti capiunt, abiectionis suę mādata pcipiūt & tñ rogāt, vt honorent. Volunt qppe īmūda agere, ſz audēt sacris altaribus inhærere. Ecce quot Saules attēdimus, quot reges lapsos a sctē ecclesiæ culmine cōtēplamur. Quoꝝ ꝓfecto singulis dicēdū est. Qz ꝓiecisti sermonē Dñi, ꝓiecit te Dñs ne sis rex; vt ministeriū cœleste nō agāt, quos terrena flagitia inqnare nō cessant. Sed hoc ꝓfecto dicere possumus, lubricis tñ ministris suadere nō possumus. Nā Saul & abictū se audiuit, & regnauit; qz īmūdi sacerdotes se sacerdotali culmine dejectos p luxuriæ inquinamēta cognoscūt; & tñ contra Dei volūtatē sacra mysteria temerare non desinūt. Sed rex ꝓtra Dñi volūtatē regās, nō rex, sed tyrānus fuit, qz sacerdos indignus, q merito suæ inquinationis abijcit, cū ministrare ꝓsumit, ad tātæ gloriæ culmē dānandus ascēdit. Vñ et tyrānos terrere volens, cœli ille magnus
1. Ad cotin. II. senator. Qui māducat panē (inqt) & bibit sanguinem Dñi indigne, iudiciū sibi māducat, & bibit. Plerūq; aūt instanti confessione agit, vt confitentibus de cordis ēt cōuersione credat. Aliqñ reproboꝝ falsam humilitatē electi ꝑdicatores accipiūt, vt exēplo eoꝝ alij ad salutez ꝑducant. Duo qppe in hypocritis agnoscūt, vnū intus, alteꝝ foris. Intus qdē puꝝ malū, foris bonū simulatuz. Vtrūq; detestant, sed sæpe ꝓtextū boni in eis simulāt; vt q bonū foris cernūt, malū interius nesciunt, boni, qđ aspiciūt, exēpla sequant. Bñ ergo subiunctū est. REVERsus ergo Samuhel secutus ē Saul, & adorauit Saul Dñm.) Per malū qppe, qđ interius latebat, audire meruit. Proiecit te Dñs, ne sit rex. Sed vt ꝓtextu boni, ad eiusdē boni veritatē alios traheret, Samuhel Saul se

qui voluit; & eum adorare Dñm vidit. Q ñq; ēt mala regū, & terræ magnoꝝ tollerāda sunt: ne exasperati ad peiora dilabant. Deos qppe gentiū filij Israel sæpe coluerūt. Vñ & de ꝙerīs a Samuhele superius dictū est. Abstulerūt filij Israel de medio sui Baalim, & Astaroth. Et fortasse si abiectus rex secū ad adorādū Dñm reuertentē ꝓphetā nō cerneret, de monū simulacra adoraret. Et ꝓijcit ergo eū, & cū eo reuertit, qz in potētibus huiꝰ seculi fic est dānāda iniqtas, vt bonū, qđ hñt, ex aparati nō perdāt. Sæpe.n. mali sunt in occulto, & bonū, qđ cernit, alij deuotius imitant. Mala certe potentū seculi, magna eis mala sunt: sed bona, q ꝓferūt ad exēpluz fideliū, magis q; bona alioꝝ ꝓsunt. Bñ ergo Samuhel cū abiecto rege reuertit, qz electi ꝑdicatores seculi potētes, & p iniqtate pcutiūt, & p exēplo bona agere q; dā sinūt. Vñ & sequit. DIXIT q; Samuhel. Adducite Agag regē Amalech. Et oblatus est ei Agag pinguissimus tremens.) Reges Dñm adorāt, qñ supbi, & ꝓtēptores se ad Dñi mādata faciēda humiliāt. Adorāt lubrici, qñ Deo subijciūt per obedientiā castitatis. Aliqñ aūt adorare se simulāt: qz nōnulli ꝓtextuz humilitatis, aut castitatis hēnt, sed dū hēre in veritate bonū credun tur, alij p bonū, qđ credūt, mali operis vsum pdunt. Agag ergo regē Samuheli tradūt, qz sensualitatis suæ vigorē ꝓfitendo proferūt. Q ñ.n. ꝓfitent pctā luxuriæ, q p vigorem carnis cōmiserūt; qd aliud, q; Amalech regē interficiendū prophetis offerunt. Sed qd est, q pinguissimus Agag dr. Sed sensualitatis vigor in alijs pinguis, in alijs macer est. Quid est ergo, q pinguis offertur: nisi qz a subditis regis reprobi ducebatur? Nā sæpe negligentes sunt subditi, sed dū electi pastoris sui exēpla cōspiciūt: inter mala, q faciūt, ingemiscūt. Per fragilitatez carnis ad īmūditias cadūt, sed pcussi exemplis maioꝝ, dino gaudere inter īmūditiæ oblectamēta nō pūt. In qbº ergo pinguissimº ē Agag: nisi i illis de qbº dr. Lętātur, cū male fecerint, & exultāt in rebus pessimis? Su- Prou. 2.

biecti nãq; lasciui doctoris tãto audacius peccant, q̃to maior suor nulla corã posita hẽnt exempla, q̃ videãt. Sed valde dementius se p̃cipitãt, cuz in pastoribus suis bonũ, qõ sequãtur, non vident: & cuius exemplo pereant, malũ vident. In his qppe Agag pinguescit, q; gaudenter, secure, & libere vigor carnis in luxuriæ voluptate, distenditur, qui vsu illecebræ, nulla re obiante, fraudatur. Pinguissimus ergo interficiendus offertur; qñ illi puertuntur, q in voluptate luxuriæ valde lætati sunt. Quasi. n. traditur rex, qñ is, qui menti impabat, carnalis sensus Xp̃i sacerdotibus p̃ confessionẽ reuelatur. Nutrire ẽt ignem pinguedo solet. Bñ ergo Amalechitæ regi adscribitur; q; dũ mentem fornicationis spũs obtinet, quo dulcius, ac sæpius illic p turpes cogitationes pascitur, ad augendũ ignem p̃cupiscentiæ, vberiora sibi fomenta tribuuntur. Tremens vero dr; q; carnalis sensus qñ spũalibus viris p̃ confessionem traditur, infirmatur. Signum ergo dat tremens, q; membroz robur nõ hz. Dũ ergo infirmari vigor sensualitatis icipit, qd aliud, q̃ rex Amalechitaz tremit? Vel tremere dr: q; rigorem pniæ pleriq; dũ puerti incipiunt, expauescunt. Et q; carnales quiq; relinq̃re oblectamenta carnis solita sine mœrore non pñt, sequitur. DIXIT q; siccine separat amara mors.) Hoc qppe dicere carnali sensui est, mentez pro amissione voluptatis solitæ, tristitiæ puersione pulsare. Quia. n. magna amaritudinis tela nuper puersi patiuntur, quasi rex, cui seruierãt, de morte q̃ritur: q; in eis carnalitas sine magna tribulatione minime necatur. Interrogare ergo de separatione mortis carnali sensui est, tristem adhuc puersi mentem de præteritæ delectationis amissione pulsare. Sed & modus separationis exq̃ritur, cũ dicit. SICCINE?) Quasi. n. visis austeritatibus, qbus subdenda est, dicat menti sensualitas sua. læta pro tã tristibus spernis? Hanc cene vocez Samuhel audit: q; tentatum cor subditi, qbusdã indicijs electus p̃dicator agnoscit. Sed qd p̃dest agnoscere, si p̃ra id, qõ intus in

corde subiecti infremit, aliqd ipse nõ dicit? Sequitur ergo. ET ait Samuhel. Sicut fecit mulieres absq; liberis gladius tuo, sic absq; liberis erit inter mulieres mr tua.) Quæ ẽ mr carnalis sensus, nisi originalis culpa? Quia. n. ante p̃ctũ primi hois nulla membris libido inerat, rex Amalechita nõ erat. Erat qppe sensus carnis, sz turpis, ac libidinosus nõ erat: sed tãtim vt ad culpã cecidit pruritũ membroz sensit: q; obedientẽ motũ carnis habere nõ potuit, qñ ipse Deo inobediens fuit. Culpa ergo originalis mr p̃tumelios sensus carnis recte intelligitur: q; ex illa nascendo prodijt, q esse ab illa cœpit. Vñ & Apls quasi seueriss̃imi tyranni legem carnalis sensus exhorrens, nõ solũ ipsum regẽ, sed mrez oñdit, dicens. Itaq; iã non ego operor illud, sed quod inhabitat in me p̃ctũ. P̃ctũ nãq;, qd se non operari p̃hibuit, motũ carnis intellexit. P̃ctũ aũt in se inhabitãs, originalem culpã. Q; ergo ex originali culpa fit p̃ctũ motionis carnis, dũ regem carnalem sensum attendimus, mrem eio esse primã culpã recte noiamns. Liberi aũt huius mris sunt oẽs p̃cupiscentiæ, p̃cta, & vitia. Absq; liberis vtiq; fit mr, qñ ois a carne, ois a mente iã culpa remanere vi detur. Sine liberis nãq; tunc est, q; & si a carne nulla iaz turpitudo est, si nulla iã regnat p̃cupiscentia in mente, manens, tñ in nos illa culpa, nunc doctoris virtute pdi nõ põt. Quid est. n. qd ait Apls. Iã non ego operor illud, sed qd inhabitat in me p̃ctũ. Ex illa qdem culpa, quã ex vitiosa nature nr̃æ radice contrahimus, habem? vt corrumpi vitioz passionibus valeamus. Lex ergo in ordinata membroz qñ p̃ter voluntatem nr̃am membra mouet, nos nõ hoc opamur, sz qd inhabitat in nos p̃ctũ. Velle qdem nobis tunc adiacet, sed adhuc posse non inuenimus, si qdem vellemus, vt nobis inuitis, aliqd in nobis moueri non posset. Et hij fortasse pessimæ mris p̃ceptus, qbus culpa illa impregnatur, si inturpes actus, & obscœnos sinuntur effundi: quasi nasci perhibentur. Filij ergo sunt motus, q non solũ naturalr intus

Ad Ro. ma. 7.

sunt, sed qui in turpibus, & obscœnis operibus manifestant. Mr̃ ergo Agag sine liberis fit, qñ originalis culpa sic restringit, vt nullos actus, aut motus ꝺere pmittat. Vel fortasse sine liberis fit, q; liberos habuit. Qñ ergo pc̃tores ꝓuersi esse turpes tá actu, q̃ gestibus luxurię ꝺe sinũt, quasi mr̃ habitans in eis culpa filijs orbat. Et no tãdũ, q; sine filijs fieri ꝺr̃ mr̃ p cõparationẽ. SICVT.) (inqt) SINE liberis fecit mulieres gladius tuus, sic erit sine liberis mr̃ tua.) Virtutes mẽtis, ex qbus bona opera ꝓcedũt, mres sunt. Gladius vero Agag luxuriæ telũ ꝺr̃. Qui nimi⁹ mulieres absq; liberis facit, q; cuncta bona opera, libido interficit. Vel certe mulieres fideliũ mentes intelliguntẽ. Filij vero sc̃tar⁹ mentium bonę cogitationes, virtutes, & bona opa sunt. Agag vero gladius mres absq; liberis facit; q; ꝺelectatio luxurię, si euaginari quasi gladius finit, ab eis nimi⁹ oẽs bonæ cogitationes, oẽs virtutes, & bona opera necant. Acuta qp pe pestis huius ꝺelectationis, si a mente recipitur, ꝺum libet attentius imunda cernere, mundum, & sc̃tm̃ cogitare nihil põt; & ꝺum ardẽter ad nefarij operis expletionem ptrahit, virtutis aliqd agere nihil pmittit. Et q; per eius cõbustionem oĩa pereunt, non solum Agag filij, sꝫ oẽs mulier⁹ filij trucidantur. Absq; liberis ergo mres facit; q; ꝺelectatio luxuriæ ad instar gladij, ꝺũ fructus mẽtium pcutit, virtutis cogitationes, aut operis bonum viuere nequaq̃ sinit. Sicut ergo absq; liberis fecit mres, ita & mr̃ eius fit absq; liberis; cum sic pc̃tor ꝓuertitur, vt pter culpam nobis insitam naturalem, nil ꝓuersis ꝺe obscœnis operibus, aut motibus remanere videatur. Vñ & apte subiũgitur. ET in frusta ꝑcidit Agag Samuhel coram Dño in Galgalis.) Qd in frusta ꝑciditur, ꝑ paruas particulas mortuus secatur. Agag qppe iterficitur: qñ carnis vigor abstinentijs, vigilijs, ac spũalibus meditationibus sic eliditur, vt nihil lasciuuz, nihil libidinosuz mouere sentiatur. Interfici qppe eius est, carnẽ turpiter mouere non posse. Sed interfecti cadauer integruz est,

qñ eius motus remanet, libido nõ remanet: qñ solo põdere mentẽ grauat, cum vz. membris simplex ac naturalis insidet motus carnis, sed libidinosi nihil hz ardoris. Hoc ipm aũt q; electo⁹ mẽtes grauiter tollerant, quasi regis mortui integruz cadauer portant. Quid vero ẽ, qꝑ in frusta conciditur: nisi q; nec ipsi naturali motui relinquere vigorem volunt? In frusta ergo conciditur, q; quoties pulsat, necatur. Dum ergo vices motuum conuenire nõ sinuntur, quasi cadauer Agag in frusta conciditur. Vel fortasse talis est Agag iste, vt nisi concisus in frusta, mori non possit. Vt.n. (superius ꝺixi) more ignis libido succenditur, & si negligenter extinguitur, adiacens stipula velociter inflãmatur. Magnus quoq; ignis ꝺispersus sæpe extingui melius põt. Nam cum in vnum multi carbones conueniunt, ingentem massam pruna⁹ faciunt. Ne ergo extingués comburatur, pruna⁹ massa ante sapienter ꝺispergitur, vt p singulo⁹ carbonum frusta velociter extinguatur. Quid.n. cogitationes luxuriæ, qd sunt libidinosi corporis motus, nisi carbones ignis. Qui nimi⁹ si in corde, aut in carne conueniunt, comburere cito põt, extingui facile nunq̃ põt. Dispergatur ergo ignis in frusta, concidatur Agag, & custodiatur mens, vt imundas cogitationes ꝺispergat, ne vnam alteri adhærere pmittat. Qꝛ.n. agere non põt, vt inoxia nunq̃ cogitet, agat, qd põt, vt statiz cogitationez eijciat, q̃ negligenter ad mentem intrat. Sic nimi⁹ quasi ignem maximum in carbones singulos & velociter ꝺiuidit, & celeriter extinguit, si oẽs flammas cogitationum sic separat, vt coniungi in mente neq; p negligentiam, neq; p ꝺesyderium sinat. Sic nimi⁹ & motus corporis vigorem mentis reprimit, cum ad inuicem conuenire minime pmittit. Motus qppe illecebrosus carnis si p cogitationem minime pascitur, conuenire cum altero non vꝛ. Glutinum qppe illecebrosoꝝ motuum immunda cogitatio est, q; qui libenter immunda videt, statim carnem ad amata concupiscendo violenter mo

Universidad de Deusto
Biblioteca

uet, & quo libentius, ac morosius cogitat, quasi carbones carbonibus, turpes turpiorib⁹ motus ligat. Teneat ergo forte custodiam animi, qui potenter vult dispergere motus carnis. Intus qppe ante Agag diuidit, vt foris pariter i frusta diuidatur; q: q cogitatiões malas pquirere nõ patitur, ei nimi⁊ turpes mot⁹ carnis, q̃si i frusta diuidũtur. Sic nimirũ Agag pinguissim⁹ occiditur, si in frusta diuidatur; q: sensu⁊ carnis imũdis motib⁹ tã cordis, q̃ aie tũc potẽter extinguim⁹; si ad eius singulas ĩsidias, singulari ĩtẽtiõe vigilem⁹. Vnde & sapiés ille diligẽter admonet, dicés. Oĩ custodia serua cor tuũ, q: ex ipso vita procedit; & de neglecto mors exit: Vita nãq; pcedit, cũ cor fuatur; q: dũ imũditia oĩs repellit, ad virtutes puerso⁊ spũs aĩatur. In frusta ergo Agag a ppha pciditur; qñ p doctor⁊ pfiliũ singl'ę imũditia⁊ pticulæ, & in corpe auditor⁊, & i mẽte pimũtur. Bene aũt & corã Dño, & i Galgalis pcidi phibetur; q: illi minutias illecebrosa⁊ cogitationũ, & turpiũ motuũ diuidere potenter põt; q & ỗ oĩpotẽte Deo, & de scis scripturis cogitare sapiẽter sciũt. Sz (vt dixi) simulata bona malo⁊, sepe doctores nõ p ipis, sz pro alijs sustinẽt; q: qđ simulate agũt nũ simulatorib⁹, sz vidẽtib⁹ prodest. Sepe qdẽ electi simulata bona malo⁊ vidẽt, sz q: q corda nesciũt, bonũ, qđ fulgẽt videtexteri⁹, imitãtur. Saul Samuhelẽ vt secũ ad adorandũ Dñm reuerteretur rogauit, sz ille reuersus Agag i frusta pciditq: electi doctores p opa, q̃ reprobi faciũt, electos ad bene viuẽdi studia puertũt. Sz q: idipsum dispẽsatiue. i. pp aliud faciũt, cũ dispẽsatõis necessitas trãlit, ipsos reprobos, quos q̃si ad bona opa sequũtur, adreprobi cordis ipẽnitudine lapsos dserũt. Bñ itaq; subditur. ABIit aũt Samuhel i Ramatha: Saul vo ascẽdit in domũ suã in Gabaa: & nõ vidit Samuhelẽ vltra vsq; ad diẽ mortis suę.) Q uę ẽ domus trãsgressoris: nisi cõsuetudo praui opis? Q uisqs. n. in puersa psuetudine clauditur: q̃si i domo puersat. In domũ ergo suã Saul ascẽdit: qñ reprob⁹ qsq; post ĩcrepationẽ doctor⁊ ad ma

Prou. 4

li opis vsu⁊ redit. Q uasi. n. ad plana descẽdit: qñ humilitatẽ simulat; vt pfulũ mãdata cognoscat. Q uid ẽ vo: qđ pus Samuhel abire q̃ Saul i domũ suã ascẽdeꝛ dr? Sz (vt dixi) cũ necessitas alio⁊ nõ ẽ: manere cũ versuto electus pdicator nõ põt. Et q: i absentia doctoris simulator proficit: Saul i domũ nõ abijt: sz ascẽdit. Ascẽdere qppe reprobis ẽ, de malo ad peius proficere. Cũ itẽ descẽdere supb⁹ dr: ascẽdere phibetur. Ascẽdere qppe in domũ suã supbo ẽ: supbiẽdo vsq; ad mẽsurã: qua dãnãdus ẽ: se extollere. Dom⁹ nãq; superbi ẽ neqtie suæ mẽsura. Dũ. n. p prospa seculi agere tyrãnidẽ pturbare terrã: pmere bonos: inocẽtes affligeꝛ pmittũtur: qd aliđ q̃ ascẽdere supbi videtur? Sz q: pfinitũ ẽ a Deo quãtũ noceãt: q̃tũ sęuiãt: q̃tũ p tyrãnidez se extollãt: vsq; ad domũ suã ascendere pmittũtur. Dom⁹ nãq; eo⁊ mensura neqtię est: i q̃ semp erũt; q: vbi ad plena flagitia venerint: rapiũtur p mortem: & pẽterna tormenta puniũtur. Q uasi. n. i domo manet: q a puersatiõis suæ pẽnis egredi nũq̃ põt. Q đ nõ solũ de supbis: sz & de luxuriosis: & oĩbus reprobis puenienter itelligi põt. In ascensu qppe: & nõ i domo adhuc erãt: de qbus dr. Nondũ ipleta sũt pcã Amorreo⁊. Hinc itez beatus Paulus Apostolus dicit. Vt ipleat pcã sua. Ergo ad domũ ascendũt: qñ profectu mali ad opa neqora proficiunt: pro qbus ætẽna tormenta sustinebũt. Samuhel aũt in Ramatha abire dr. A reprobis qppe diuisi doctores non eũt: sed abeũt. Vadũt qppe: qñ corrigendos deserũt, q: quos velut irati dimittũt: ab eis post modicũ bona emendatione inuitati redeũt. Abire ergo doctoris est: ipœnitentes ipios ppetua aĩaduersione deserere. Sic. n. pcã ad mortem p ipẽnitudinez opantes deserunt: vt ad eos redirẽt vlteriꝰ non cogãtur. Bñ ergo dixit. NON vidit Saul Samuhelẽ vltra vsq; ad diẽ mortis suę.) Et q: hoc eẽ agẽ dũ in sũmę ỽitatis ptemplatione pcipiũt: in Ramatha abire memoratur. Consũmata nãq; visio est intimę veritatis ratio pfecta. Ne ergo pdicatorũ districtio nimia

Gen. 15

Ad thes sa. 2.

esse a carnalibus iudicetur: cũ ab eccl'iæ ꝓmunione reprobos ĩ ꝑpetuũ separãt: audiãt: q; postq; Samuhel in Ramatha venit: Saul vltra nõ vidit: q; illũ doctor ęternal' diuidit: quem ptinere ad electo; numer; non cognoscit. Sed hoc fiducial' creditur, si ĩ forma Samuhelis ꝑdicato; scę ecc'le charitatis affect⁹ districtius videatur. Districtionis qppe zelus oñdit: q; non vidisse Saul vsq; ad dię mortis suę memoratur. De affectu vo charitatis subiũctũ est. VEtũtñ lugebat Samuel Saul: qm̃ Dñm pęnitebat; q constituisset regẽ Saul sup Isrl'.) Quid.n. est: qd luget: quẽ cernere dedignatur: nisi q; & cũ zelo rectitudis scĩ doctores hñt affcm̃ magnę charitatis? Ipa aũt charitatis magnitudo ostenditur: q; ꝓiectũ regem plangeꝛ ꝓhibetur. Quo ergo affectu electo; subdito; peccata plãgũt, q pro proiectis reprobis plãgere tã affectuose didicerũt? Instantia nanq; luctus ostenditur, qa subiunctum est.

CAP. III.

DIXIT Dñs ad Samuelẽ. Vsq; quo tu luges Saul, cũ ego proiecerim eũ, ne regnet sup Isrl'.) Cui.n. dr̃ vsque quo tu luges, istanter lugeꝛ declarat. Magnus ergo est affectus sancto;, et cũ austeritatę vindictę exterius prosẽrũt. Nã foris sæuiũt, sz̃ intus p amorem liq̃scũt. More matrũ puulos vberant, sed affcũ gemũt cũ puulis, quos castigant. Sed qd est, q Dñs ait. VSQVEquo tu luges Saul,) An põt mr̃ filium morientem cernere, & p scissionem viscer; nequaq; flere? Mortuum sine luctu tolerat, quę moritur, cum ille non moritur, sed infirmatur. Quid est, qd dicit. VSQVEquo tu luges Saul?) nisi q; pditi nimie lugendi non sunt. Nam sæpe doctor de perditione subditi vehemẽter affligitur, sed respectu sũmæ iustitiæ ꝓsolatur. Hoc ergo dicere Dei ad ꝓphetam, qd est, nisi ꝑdicatoris mentem per internum solatium ab afflictione releuare? Et q; lapsis ꝓlatis electi p diuinam misericordiam subrogantur, subiungens Dñs,

ait. IMPLE cornu tuum oleo, & veni mitram te ad Isai Bethelemitem. Prouidi.n. in filijs eius mihi regem.) Quasi.n. lugentem consolans, ait. Cur ꝓiecti persona plangitur, cuj melior subrogetur. Vnde & Saul non ꝓuisus, Dauid aũt prouisus oñditur. Quantum ergo, & qualis fuerit, tacita consyderatione pẽsetur, qui iuditio, & electione Dei oĩpotentis decernitur. Quid est aũt, q Deus prouidet, & ꝓpheta ad vngenduj mittitur, nisi q; sanctæ ecclesię spũales mores describuntur, q̃ constituere nulla cernitur, nisi q̃ ꝑeligere, & ꝑordinare Deus contemplatur. VENI (inquit) mittam te ad Isai Bethelemitem, ꝓuidi.n. mihi in filijs eius regem.) Quasi dicat. A te nihil ꝑsumas, sed illum, quem ꝓuidi, ordinãdo subsequeris. Vñ & Paulo post subdit, dicens. Et vnges quem monstrauero tibi. Quid est hoc, nisi q; prophetæ esse debent, qui in culmine ecclesię alios volunt ordinare. Præuisum nanq; a Deo cognoscere põt, si ad inueniendam personam eligendi pontificis, sacras consulunt scripturas. Quasi.n. loquente Deo, ostendit, cuj talis pastor eligitur, qualis per sacrum eloquium commendatur. Ad lr̃am vero Samueli veni a Dño dr̃, vt a reprobi, & abiecti regis compassione reuocetur. Si vero luctu assiduo lapsi restitutionej poscebat, ei venire fuit, a tali intentione qescere. Et cornu suuj oleo impleuit, q; pastoralem sublimitatej in vngendo rege laudis nitore temperauit. Cornu quippe aspero Saul in petijt, q; peccantej velut magno impetu prostrauit, dicens, Q; sup. 15. proiecisti sermonej Dñi, proiecit te Domin⁹ ne sit rex. Quid est ergo q cornu impleri oleo ꝑcipitur, nisi quia vngendi regis iustitia commendatur? Quasi dicat. Rex qui modo vngitur, non erit increpatione feriendus, sed miræ laudis fauore ꝑdicandus. Non eget impeti, sed foueri. Ad Isai Bethelemitem mittitur, vt rex qui eligitur ꝑmansurus esse doceat. Per Patriarcham quippe Iacob longe ante regni mansuri status ostensus est, q; dixit. Non deficiet sceptrum de Iuda, & dux de fœmori- Ge. 49.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus eius, donec veniat, qui mittendus est. In filijs ergo Isai rex præuisus adserit; vt rex qui vngi præcipit, nō vt Saul recessurus, sed durabilis doceat. Quasi prophetā in abiecti angustia tabescentes excitet, dicens. Cur abiectus p culpa plangitur, cum tam laudandus subrogetur. Hæc aūt ad lram tetigimus; nunc sub lræ narratione, prælatoꝝ nroꝝ electionem videamus. Quid est, p cornu oleo implere præcipit; nisi qz talis in sancta ecclesia pastor eligendus est, qui nō argui velut transgressor debeat, sed ad exemplum alioꝝ miris laudibus cōmendari? Cornu nāq; telū aīalium est. Authoritas aūt, & increpatio summi antistitis quid sunt aliud, nisi tela? Cornu quippe feriunt, qñ pctōribus per increpationuꝫ acumina ꝓiunguntur. Ferire &.n. cornu est, pctōres acute redarguere. Cornu ergo oleo implet; qñ prædicatoris sublimitas non hꝫ asperitatem minaꝝ, sed blandimenta fauoꝝ. Vel cornu oleo implet; qñ electo pastori simul datur & sublimitas culminis, & virtus vnctiōis, qñ & sublimis gradus ascendit, sed qui ad alta sustollitur, meritoꝝ vbertate replet. Cornu ergo pleno sacerdotes vngunt, qui ad sūmum gradum perueniunt cum plenitudine grāꝝ. Quia vero oleo ignis accendit, oleum doctoris amor est cordis. In quo ignis accēdit, quia in pinguedine otis virtus, & gra ardet Spūs Sancti. Quia ergo pinguedinem magnæ charitatis hēre doctor dꝫ, rex qui vngi præcipit, pleno cornu vngi perhibet. Dē et plenitudo cornu p perseuerantia grāꝝ. Naꝫ qui ante finem deficiunt, vngi cornu plenitudine non merentur. Adhuc quoq; dicendum de cornu huius plenitudine est, qz idcirco præcipit; qz magna vnctione indiget,
Num.11 qui de sua plenitudine replere alios dꝫ. Vnde & Moyses tam plenus extitisse dr, vt de spū eius Dns tulisse, & alijs dedisse doceat. Vel cornu pphetæ impletur, cum pontificalis sublimitas ad perfectiora docenda præparat. Qñ.n. ecclesiæ principes ordinant, eis quæ agere debeant semiplena prædicanda non sunt. Cornu ergo

pontifices

pontifices implent, qñ plenas atq; perfectas, virtutes p ferunt, quas electi ecclesię principes imitent. Quia vero ipsi, qui vngunt, esse spiritales debent, cornu iubent implere. Cornu quidem de carne est, sed clausuꝫ in carne non est. Cornu ergo spūalis conuersatio doctoris ē. Cornu vero oleum effundit; cum ille alta prædicat, qui hæc alta p uersatione demonstrat. Cornu ergo oleo implere est, prædicationem magnaꝝ virtutum in alta cōuersatione suscipere. Et in capite effundit; qñ in mente illius imprimit, qui ad summū ordinem nouus venit. Qñ ergo electi, pmouentur, pleno cornu vngunt, qa ad altitudinem ordinis, pficiūt virtute perfectionis. Sꝫ ppheta ad Isai Bethelemitem mittitur, rex in eius filijs prꝫuidet; qz ille pastor eligit, qui ecclesiastica religione eruditus est. Bethelem igr, quæ domus panis dr, quid aliud, qꝫ vnam quāq; designat domum religionis? Panis nāq; noie doctrina perfectionis ostendit, Paulo at- 1. Ad co
testante, qui ad p uersionem debiles excitās, ait. Lac vo rin. 3.
bis potum dedi, non escam, nondū.n. poteratis, sed nec dum potestis. Si.n. lac paruuloꝝ est, panis non est nisi perfectoꝝ. Vnde & de perfecti viri robore dictuꝫ est. In Esa. 33.
excelsis habitabit, munimenta saxoꝝ sublimitas eius, panis ei datus est. In domo ergo panis rex ad vngēdū quærit; qz vtiliter, pmouent, qui in perfectæ p uersationis ordine nutriunt. Ille &.n. facere fortes alios pōt; qui remissa, & negligenti p uersatione nutritus nō est. In domo igr quærit panis, qz in, pmouendo antistite, quærēdum est robur p uersationis. De p gregatione quidez debili, fere nunq; accipit persona virtutis. Vnde bene in Isai filijs quærit, qui salus Dñi, aut certe salus absolute noiat. Salus quidez recte platus dr. Quid.n. sunt pcā, & vitia, nisi languores aīaꝝ? Electus aūt prædicator per integritatem sane doctrinæ, per soliditatem innocētiæ, per splendorez electæ vitæ, salus Dñi recte noiat. Alij quidem sunt doctores, quoꝝ sermo serpit sicut cancer. De hoꝝ quippe familia rex non assumit; qz ægras mē

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes ad salutem non ducit, sed interficit. Et notandum, qz Isai alio nole Iesse dr. Duplex quidez nomen hz, qz bonus doctor non semper in pace est. In pacis quidez tpe salus Dñi dr; vt bellorz vulnera quasi intra domus secura vestibula sanare doceat: In bello aut Iesse nomẽ hz, qz & seipsum fortiter munit, & alios valenter ꝓtegit. Iesse quippe insulæ leuamen dr. Quid aut insulæ nole, nisi mentes tentationuz fluctibus vallatæ intelliguntr? Insulę quidem sunt, qz & si magnos ꝓflictus sustinent, non mouentr. Vnde & electorz victoriam Psalꝫ prædicans, ait. Dñs regnauit exultet terra, lætentr insulę multæ. Dñs quidem regnat, qñ eius sedem electas vz. mentes turbo hostium nullus inquietat; sed lætatr terra, qz solida corda doctorz gratulantr. Lætantr insulæ, qz cum per eius grã tentamenta superant, maiorz auditores hilarescunt. Terra quidẽ est mens fortis, & firma lingua doctoris. Insula vero dr, cor forte subiecti, qñ adhuc tẽtamentis impetit, nec tũ mouet. Quid est ergo, ꝙ Iesse leuamen insulæ dr; nisi qz per robur doctorz minorum corda subleuantr. Nam inter tot fluctus tentamentorũ corruerent, si non maiorz robore ad altæ vitæ desyderium eorz corda leuarentr. In Isai ergo, & Iesse filij rex latere describit; qz illi vtiliter ad ecclesiæ culmen veniunt, qui electorz magisterio & pacez custodire, & disponere, siue ꝓficere spũalia bella didicere. Bñ ergo dicitur. PROVIDI. n. in filijs eius mihi regem.) In his qp pe, non in alijs rex præuidet; qz ad culmen ecclesię per diuinam grã nulli perueniunt, qui electorz magisterium per oẽs tpum ordines non sequuntur. Sequitur. ET ait Samuhel. Quo vadaz. Audiet. n. Saul & interficiet me. Et ait Dñs. Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices. Ad imolandum Dño veni. Et vocabis Isai ad victimam, ego ostendam tibi qd facias.) Quid his verbis ostendit, nisi qz tyrannorz versutia, atq; sęuitia qñq; est pia fraude deludenda? Præcepto nãq; Dñi de armento vitulus tollitur, imolatio simulatur, & ad regiã

ps. 96.

vnctionem peruenitur; qz dum nocere tyranni cupiunt, obijcienda sunt ei quæda, quæ credant; vt nocendi actum non inueniant. Sic tyranni deludendi sunt, vt cauea tur culpa mendacij. Qd tunc bene perficitur, cuz illud fit, qd asseritur; sed qd fit, sic dr, vt cæletur; qz ex parte dr, & ex parte reticetur. Prophetæ nãq; Samuheli pręcipitur, vt ad vngendum regem vadat, & se imolaturum Dño, non regem vnctuz asserat; vt imolans vez dicat, & vnctionem cælans, tyranni sæuitiam, vera dicens, deludat. Qz. n. imolaturus abiit, paulo post manifeste exponit vbi dicit. Sanctificauit ergo Isai, & filios eiꝰ, & vocauit eos ad victimam. Sed iam melius agitur, si quid spũaliter designent ista, videamus. Quid est ergo, ꝙ vitulum in manu ꝓpheta tollit, & sic ad vngendum regẽ peruenit? Sed vitulus quid est, nisi splendor imaginis redẽptoris? Qz. n. eum, quem eligit, ꝓformez facere redemptori studet; qñ formam ipsam redemptoris prædicat, quasi vitulum in manu portat. Et qz splendorẽ dñicæ ꝓuersationis (quem prædicat) in virtute operis mõstrat; vitulum, quem de armento suscipit, per manũ ducit. Vitulum nanq; in manu tollere est, prædicationem dñicæ ꝓuersationis seruare in virtute operis. Sic nimirũ vadens non occiditur, aliter occideretur; qz qui dicit, & non facit, oris proprij gladio condemnatur. Quid est, qd dicere iubetur, AD imolandum Dño veni? Quid est item, qz facit, qd dicit; dum venit, & imolat; nisi quia tantæ dz esse efficatiæ qui alios ꝓmouet, vt bona non solum dicat, sed persuadeat. Immolationis quidem victima, quæ in ꝓphetæ manu vr, in altari cognoscitur. Quid est. n. cor electi auditoris, nisi altare Dei? Qñ. n. bona doctor loquitur ore, & ostendit opere, vitulus in manu est. Qñ aut & qd dicit, & agit, auditoribus ꝓsuadet, victima in altari est. Tũc ergo imolat, qñ electa corda per amorem suscipiunt hoc, qd in verbo, & exẽplo doctoris radiat de imitatione redemptoris, Sequtur. ET vocabis Isai ad victimam.) Fortasse hoc locus iste in-

sinuat, qō præter prælatoꝝ conscientiam subditi ꝓmō
uendi non sunt. Isai prius ad victimam vocatur; vt bo
num, qō subire subiectus cernitur, prius in magistri sui
mente fundetur. Bene subiungitur. ET ostendam tibi
quid facias). Idipsuꝫ quoq; exprimens, ait. ET vnges
quem monstrauero tibi.) Nisi.n. Isai prius vocetur, ei,
quæ facienda sunt, non pandentur; qꝛ sine magistri vo
luntate aliquid de subiecti persona faciendum non est.
Illo ergo vocato, qō est faciendum ostenditur; qꝛ cum
voluntate religiosi doctoris, subiecti humilitas ad arceꝫ
sustollitur prælationis. Quid est aūt, qō dr. VNGES
quem monstrauero tibi,) Nisi qꝛ electi pastoris æqua-
les discipuli oēs non sunt. Sunt nanq; ex illis alij vtiles
ad obediendum, alij & humiliter obediunt, & iubere di
screte didicerunt. Dicit ergo. VNGES quem mon-
strauero tibi.) Vt cum ad culmen sacerdotij perso-
na quæritur, cum magna subtilitate regratur. Quibus
nimiꝝ verbis ordinatoribus ecclesiaꝝ in electiōe alioꝝ
nihil suum relinquitur. QVEM.) (ait) MONstraue
ro tibi, illum vnges.) Qui sunt qui vngunt, quos non
monstrat Deus; nisi qui carnali affectu ad ecclesia-
rum culmen ordinandos ducunt, qui nō merita discer
nunt, sed personas accipiunt? Isti quidem reges vngūt,
sed non qui a deo monstrantur. Qō suum est faciunt,
qō Dei est tollunt. Dei quidem personaꝝ mōstrare est,
ordinatoris, præbere vnctioneꝫ. Dum ergo ipsi sibi mō
strant, quos vngant; habere Deum cooperatorem no-
Oseę. 8. lunt. Vnde & per ꝓphetam Oseam de talibus electis
Dns quæritur, dicens. Ipsi regnauerunt, nō ex me, prin
cipes extiterūt, & ego ignoraui. Dicitur ergo electis, qō
audire non pūt reprobi. VNGES quem monstraue
ro tibi;) vt nullus ꝓmoueatur, nisi qui dignus tanto or
dine scripturaꝝ sanctaꝝ laude decernitur. In eis quidē
Dns loquitur, ibi qualis, & quantus esse debeat magr
ecclesiæ memoratur. Ille ergo monstratus a Dño eligi-
tur, qui per sacruꝫ eloquium cōmendatur. Hæc quideꝫ

mali rectores ꝓtemnunt, boni faciunt. De bonoꝝ ergo
obedientia recte subiungit. FECIT ergo Samuhel,
qō locutus est ei Dns. Venit in Bethelem, & ammirati
sunt seniores ciuitatis, occurrentes ei.) Ad historiaꝫ se-
niores admirant, qꝛ illuc venire ꝓpheta non erat soli-
tus. Quo in loco fortasse signat, qꝛ electi doctores vix
aliqn videri in publico dēnt, esse frequentes in secreto;
negocijs ciuilibus vacui, spūalibus pleni. Miraculū er-
go fit populi, in publico visa persona pastoris. Mirant,
ꝙ exeat, quem secreti cultorem sciebant. Qui qꝛ in ma
gna populi veneratione sustollitur, seniores ciuitatis &
ammirati, & ei occurrisse referuntur. Qꝛ vero non ppls,
sed seniores ammirantur, perfecta doctoꝝ virtus osten
ditur; qui non a paruulis, & simplicibus, sed a magnis,
& eruditis prædicatur. Qui ēt de pacifico ingressu pro-
phetæ scisitantur. Quasi ergo ingressum non pacificū
minabatur, qui dicebat. Quid vultis in virga veniā ad 1. Ad co
vos, an in spū mansuetudinis? Quid est ergo, qō dicūt. rin. 4.
PACIficus ne est ingressus tuus;) Nisi qꝛ electi fide
les dum bene spiritalium doctoꝝ acta ꝑsyderant, in eis
vtiq; diuinam voluntatē pensant? Quia.n. esse Samu
helem ꝓphetam sciebant, sciebant vtiq; qꝛ diuinæ di-
spensationis secreta cognouerat. Dum ergo de pacifico
ingressu interrogant, quid aliud interrogando faciunt,
quam diuini ꝑsilij nosse velle secretum? Vtinam & nos
quoties sctōs viros cernimus, inquirere de pacis nīræ se
curitate studeremus; & diligenter ab eis scire, quales a
deo cernamur, qui cognitionis nīræ oculos non hēm⁹.
Pacificus ergo ingressus doctoꝝ est, cuꝫ ad eos veniūt,
qui non sunt ꝑ culpa feriendi, sed ꝑ iustitia prædicādi.
Qui ergo ꝓmoturum iustum venerat, rndit, dicens.
PACIficus, ad imolandum Dño veni. Sanctificami
ni, & venite mecum, vt imolemus.) Cum doctoribus
vt imolent, vadunt, qui intentionē ad superna dirigūt.
Et coram euntibus ꝓpheta imolat, qñ id doctor, quod
verbo ꝓnuntiat, in assistentium cordibus per amorem

ligat. Sed vt historiam paululum attendamus, vigilan ter est discutiendum qđ dr. SANCTIficamini, & ve nite mecum.) Si.n. interesse sacrificijs non audent, nisi sanctificati; qđ de sacrificantibus censendum. Sanctificare.n. purgare est? Quantum ergo puri decet esse pontifices, vbi inuitatæ ad sacrificium, non nisi sanctificatę admittendæ sunt plebes? Sanctificatio quippe corporis pudicitia est, sctificatio mentis charitas, & humilitas. Sanctificetur ergo ad sacificium inuitatus, sed magis ille cogitur, a quo inuitatur. Notent sacerdotes, quę inuitatis dicant. VENITE mecum.) Secum quippe sanctificati veniunt, si cum mundis plebibus ad Dei obsequia mundi sacerdotes accedunt. Secum quippe ire ẽ, mundi cum mundis accedere. Nam si mundæ sunt plebes, non mundi sacerdotes, secum non veniunt; q: æquali puritatis ordine nõ incedunt. Audiant huiusmodi quid aliter, ppheta ammonet, dicens. Mundamini, qui fertis vasa Dñi. Audiant item, qđ dicit. Lauamini mundi estote. Q: ergo mundandæ sunt plebes, dicit, SANCTIficamini.) Q: item summi viri in continuo mundiciæ suæ statu semper dẽnt permanere, & ad formam suæ puritatis alios trahere, subdit. ET venite mecum.) Sed q: seniores ad victimam inuitantur, qđ per typum demonstrat; nisi q: ad eligendum antistitem, si ue ad vngendum, & plecrandum, plures sapientes, atq; religiosi viri vocandi sunt. Qui nimi: sanctificãtur, & veniunt, si pponunt, vt in electione illa carnale aliqđ non sequantur. Sanctificari quidem eis est, ad præbenda dona, sancti spũs spũalem, & sanctam intentionem adducere. Bene aũt in typo electorum & de Isai, & eius filijs dr. SANCTIficauit ergo Isai, & filios eius, & vocauit eos ad sacrificium.) Et q: per sacra eloquia Dñi eligendos antistites monstrare docuimus, iam quales monstret, qualesq; reprobet, subsequenter loquentibus sacræ huius historię mysterijs, videamus. Sequit. CVN que ingressi essent, vidit Eliab, & ait, Nũ coram Dño est

Esa. 52. Esay. 1.

Xps eius. Et dixit Dñs ad Samuelẽ. Ne respicias vultum eius, neq; altitudinem staturæ eius, qm̃ abieci eũ, nec iuxta intuitum hoium iudico. Hõ.n. videt ea, quæ apparent, Dñs aũt intuebitur cor.) Quid.n. est sapiẽtibus ingredi, nisi ad subtile discretionis sacrarium intrare? Sed ingressus, Eliab vidit; q: illum esse dignum prælatione sanctæ ecclesiæ pastor agnoscit; qui & fortitudinem hꝫ boni operis, & scientiam veritatis. Quid est aũt, qꝑ ei Dñs nec staturam eius, nec vultum aspicere ꝓcipit; nisi q: in sancta ecclesia nec opus, nec scia sine humilitate prędicatur? Quid est.n. vultus alicuius, nisi exterior ꝓuersatio, per quam noscitur? Et quid est statura eius, nisi altitudo sciæ; per quam ad superiora sublimatur? Quos ergo Eliab rectius, q̃; bona agentes, & eruditos significat; sed arrogantes? Vnde & Eliab Deus meus pr̃interpretatur. Hoc quippe eis nomen, qđ audẽt præsumere. Quid nãq; est, qꝑ Deus meus pr̃dicitur; nisi q: dum fortiter bona agunt, spũalia sapienter intelligunt, se per singulare meritum in filiorum Dei numerum transisse gloriantur. Nam pater non meus, sed noster oĩpotenti Dño dicerent; si per humilitatem se cum electis cęteris in supernæ gñationis ordine cõiter viderent. Merito ergo repellitur, q: in spũali culmine non nisi humiles præferuntur. Subtiliter ergo ,ppheta de vngendi persona exquirit, dicens. NVM coram Dño est Christus eius?) Modo hoc fit, qm̃ sũmus doctor, & vitam, & intelligentiam eligendi cognoscit, sed adhuc de humilitatis virtute perquirit. Sed vultum, & staturã eius abiectum videt, qm̃ ei, quicquid pulchrum hꝫ in opere, quicquid altum in eruditione inest ei, absq; humilitatis virtute cognoscit. Merito igitur Dñs dicit. PROIECI eum, nec iuxta intuitum hoís iudico, quia homo videt in facie, Deus aũt intuebitur cor.) Quasi dicat. Hoies solent magna opera, & sciæ verba laudare, ego autem nec verba, nec opera laudo, quę in humilitate vera fundata non video. Indignitatis quippe suæ repulsaꝫ,

qui eiusmodi sunt, expauescerent; si attente audire vellent, qō ad prophetam Dñs dicit. NE respicias vultum eius, neq; altitudinem staturę eius, q; proieci eū.) Pro magno nāq; habent, qō arrogantes faciunt; sed ecce tā vile esse a dño dr, vt nec respiciendū esse iudicetur. Sed isto amoto, quid sequatur ostenditur. ET vocauit Isai Aminadab, & adduxit eum coram Samuhele. Qui dixit. Nec hunc elegit Dñs.) Aminadab interpretat Vrbanus. Merito igr Dño cōsulto repellitur q; sancta ecclesia ad regimen aiarum non eligit negotijs secularib⁹ strenuum, sed spūali conuersatione decorum. Vrbani quidem sunt, qui postposita intentione cœlestium, exterioribus studijs se ostendere strenuos conant. NEC hunc ergo elegit Dñs; quia pij pastoris studio cœlestia, non terrena prouideri fidelium gregibus debent, nō infirma: & labentia, sed sublimia & ęterna. Adduxit autē Sama. De quo & ait. ETIAM hunc non elegit Dñs.) Sama audiens interpretat. Quid ergo Sama designat, nisi obedientes, & simplices. Audire quidem eis est, ea, quę a maioribus iubentur, obediendo perficere. Vnde & de obedientia gentilis populi per Psalmistam. Po-
ps.17. pulus, quem non cognoui, seruiuit mihi, ob auditu auris obediuit mihi. Quid est aūt, q; non eligi a Dño dicuntur; nisi q; in ecclesiæ culmine non ponuntur imperiti humiles, sed humiles sapientes; qui & facere iussa sciant, &, quæ facienda sunt, sapienter iubeant? Facere q; dem eum oportet, & docere. Faciat ergo humiliter, doceat sapienter. Q; ergo qui facere per humilitatem sciunt, & iubere per eruditionem nesciunt, in dignitatę regiam assumendi non sunt, Sama ad regnum a Dño nō eligi perhibetur. Hinc ergo hinc simplices, & inobediētes colligant, q; pœnaliter ad præeminendum se ingerunt; si oms Deus nec illum ad regimen suscipit, q; per humilitatem obedientię audiēs vocatur. Et quia plures sancta ecclesia hmōi tam simplices, & bene viuentes, q; humiles sapientes hz. Sequitur. ADDVxit itaq; Isai

dēs filios suos coraz Samuhele. Et ait Samuhel, nō elegit Dñs ex istis. Q; in septēnario numero soleat perfectio designari, testatur Esaias propheta, qui dona sancti spūs in redemptore nro manentia asserens, ait. Re- Esai. 11.
quiesceret super eum spūs Dñi, spūs sapientiæ, & intellectus, spūs consilij, & fortitudinis, spūs sciæ, & pietatis, & replebit eum spūs timoris Dñi. Quid est ergo, q; hij, q; a prædicationis officio repelluntur, septēnario numero designantur, cum idez numerus perfectionē designet, quaz alius nisi de sancti spūs infusione non hz? Sed cō uenienter hoc asseritur, q; pluribus gra spūs sancti ad bene viuendum datur, ad docendum non datur. Qui q; plures sunt & in bona operatione perfecti, apte septēnario numero continentur. Item q; robusta faciunt, & subtilia non intelligunt, a regni gubernatione repelluntur. Et septem ergo sunt filij, & eorum aliquis ad aiarū regimē non assumitur; q; & si bene viuendo regere fortiter semetipsos sciunt, tueri alios fortiter per doctrinaz nequaq; pnt. Nunquam se tam in ordinando præcipitet ordinator ecclesiæ, q; & si plures hz, qui ad suscipiēdam aiarum curam nō sunt idonei, qui tñ præesse possint, ei deesse non pnt. Quærat ergo doctor instanter, nō deficiat quærere, donec latentes possit inuenire. Magnæ quidem electorum virtutes quasi thesauri oipotētis Dei fere semper in occulto sunt. More &.n. timoratorum diuitū oms Deus facit; q; ne virtutum thesauros perdat, hos & in electis mentibus collocat, & ipsas mētes p secretū cœlat. Quærat ergo, qui ordinare, imo ornare ecclię caput cupit, occultos thesauros Chri. Spō saz ornare gestit, s; nō pōt, nisi occultos thesauros spōsi ad eius ornatum producat, & non desistat, donec latentes inueniat. Sed quid hortor pastores quærere, cum nisi Deus occultos proferat, nequeant inueniri? Quid est .n. aliud, vnges quem monstrauero tibi? Tñ quærendi sunt; q;, nisi quæsiti diu, minime monstrantur. Nam & Dñs se monstraturum promittit, & tñ propheta quære-

re nititur; vt inuenire mereatur. Vnde & Dñs quærendi
Mat. 7. instantiam imperat, dicens. Quærite, & inuenietis, pe-
tite, & accipietis, pulsate, & aperietur vobis. Quærens
ergo propheta, & tot iam repulsis, quærere perseuerans,
quid nobis insinuat: nisi vt nulla dispensatione indigni
ad culmen religionis venire permittantur? Nam cũ in
pleriſq; sanctę ecclesiæ negotijs salubris sit dispensatio,
lætalis profecto, & mortifera est: vbi aut cæci per igno-
rantiam, aut irreligiosi sapientes, aut ad secularia nego
cia proiecti, ad aliorum primatum venire permittunt.
Hij enim ignorando, illi sciendo, & non faciendo, sub-
ditorum aias perimunt: illi item negligendo spũalia, se
quendo carnalia, & terrena. Illi quidem totis viribus la
borant, vt laudentur, quæ dicunt: isti quæ dicant, nesci
unt: illi ad hoc omni intentione conantur, vt inter sum
mos seculi abundantius honorentur. Qui profecto tã
to peiores prioribus sunt, quanto illi in spiritalibus, isti
in carnalibus, & secularibus apparere sublimes volunt.
Horum finis desyderium est, fulciri diuitijs, honoribus
extolli, potentum huius seculi familiaritatibus sublima
ri. De quibus oĩbus reprobæ mentis affectibus oriri po
test negligentia animarum subditorum, contemptus,
Christi, & ecclesiæ dilapidatio facultatũ. Quærat itaq;
doctor, vt nulla dispensatione indignos præferat: quia
quod lætiferum est, nunquam permitti dz. Vnde & sub
ditur. DIXITq; Samuhel ad Isai. Nunquid completi
sunt filij?) Quid est, q; alium quærit: nisi q; non debet
ante quærens quiescere, q; mereatur inuenire? Et quia
sæpe abiecta foris, & vilia, intus excelsa sunt: sequitur.
QVI respõdit. Adhuc reliquus ẽ, & qui pascit oues.)
Quid est reliquus nisi abiectus? Abiectum dico a se,
non a Deo: q; a Deo per superbiam quis abijcitur, a se
abiectus, est, qui vilis & humilis ęstimatur. Vel reliquus
dicitur, qui in aliorum comparatione esse aliquid, non
videtur. Abiectus ergo humilis dicitur: quia contemni
se videt, & tollerat: ostendi, nequaquaz curat. Sed oues

pascit, quia cogitationes simplices in contemplatione
æternæ hæreditatis nutrit. De his certe pascuis electo-
a Dño dicitur. Ingredientur, & egredientur, & pascua in
uenient. Intus quippe habẽt pascua contemplationis,
foris pascua boni operis. Intus mentem deuotionibus
impinguant, foris se pijs operibus saciant. Merito par-
uulus iste dicitur oues pascere, quia electus quisq; hu-
milis est: & sterilis non est, qui quotidie magna agit, sed
de se magna non sentit. Merito ergo nõ solum paruu-
lus, sed pastor asseritur, quia qui vere humiles sunt, foris
se deijciunt, sed per internam societatem in summis, & 1. Pe. 5.
æternis pascuis immorãtur. Nam scriptum est. Deus su
perbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Quæ au
tem gratia: nisi vt summa videant, & cognoscant: co-
gnoscant, & diligãt: atq; ad ipsa dilecta quasi pingues,
& fortes currant? Hic itaq; quia valde idoneus est, instã
ter exhiberi iubetur. Naz sequitur. ET ait Samuhel ad
Isai. Mittite, & adducite eum. Neq; enim discũbemus,
prius q; ille veniat.) Quid est autem, NON discum-
bemus prius q; ille veniat.) Quem requirit: nisi quia
in obseruatione ieiunij, celebrãda sunt sacramenta vn-
ctionis. Nobis autem nõ solum ipsa sacramẽta, sed vis
sacramẽtorum attẽdenda est. Nam quidam cibi sunt,
qui si nõ cauẽtur, vngere bene reges nequaquaz sinũt.
Exteriora quidem ecclesiæ negotia quidaz cibi animę
sunt, qui ab electis deuote administrãtur. Sed si nego-
tiorum multitudine anima saturetur, ad suscipiẽda spi
ritalia intrare perfecte nõ sinitur. Cum ergo spũalia in-
stant, exteriora differãtur: quia cum magna mẽtis quie
te disponẽda sunt. Sequitur. MISIT ergo & adduxit
eum.) Rex futurus adducitur, q; ab occultationis suæ
latibulis humiles producũtur. Latẽt quidem, sed in pa
scuis: quia & si hominibus intra carnis vilia, & infirma
se tegũt; magna est supernæ cõtemplationis latitudo,
in qua morãtur. Sed qualis iam prælatus appareat, vi-
deamus. Sequitur enim, & dicit. ERAT autem ruſus

& pulcher aſpectu, decoraq; facie.) Quid eſt, q̃ tanta pulchritudo regis aſſeritur: niſi quia magnis virtutum, fulgoribus ornari debet perſona doctoris. Nam de redemptore dictum eſt. Spiritus eius ornauit cœlos. Cœli náq; ſunt ſublimes prædicatores. Qui profecto cœli a ſpiritu ornati ſunt: quia virtutes quibus emicant, a ſpiritu ſancto percipiunt. Quid eſt ergo, q̃ rufus aſſeritur; niſi quia in rubra ſæpe materia charitatis feruor deſignatur. Vnde & in veſte pōtificis coccus ponitur bis tinctus, vt duplici veſtiatur charitate. Rufus ergo dicitur per ardorem charitatis; quia dū ardentia præcepta charitatis exibet, quaſi per calorē rubet. Quid item eſt pulcher aſpectu, niſi interna contemplatione conſpicuus? Quaſi enim pulchrum aſpectum habet, qui decore viſionis radiat, in interna cōtemplatione. Quid ergo facies deſignat, niſi exteriorem gloriam honeſtatis? Nam quia per faciem quiſq; cognoſcitur, decor facici eſt pleclara honeſtas cōuerſationis. Quaſi enim per faciei decorem cernitur: qui in omni geſtu corporis ſplendidus inuenitur. Rufus ergo amore eſt, pulcher aſpectu propter ſciētiam; decora facie ſplendidus honeſtate. Quia vero charitatis feruor per ſancta opera demōſtratur, poteſt per ruborem ipſe labor operis deſignari. Qui enim nimis laborat faciei ruborem repreſentat: quia dum intus incaleſcit, foris in vultu ruborem trahit. Sic náq; eſt omnis ſpiritualis labor. Quia enim vnuſquiſq; quanto amplius per æterna vita laborare conatur, tanto feruentius ad laborandum ſancti ſpūs ardore ſuccēditur: velut inferueſcēdo ruborem excitat, quem foris portat. Rufus ergo eſt doctor labore pij operis, pucher aſpectu in fulgore cōtemplationis. Decor vero facieiipſa ē pulchritudo charitatis. Per alias quippe virtutes, formam ſanctitatis accipimus, per charitatem ipſam formam nobis quaſi mirabili decore veſtimus. Illæ alię virtutes corpus iuſtitiæ ſunt, charitas vero huius corporis facies recte intelligitur. Per facie quippe, nō per corpus vnuſquiſq; cognoſcitur. Nam ſi corpus videas, & faciem nō videas, eum, cuius ſolum corpus aſpicis, non agnoſcis. Quid vero eſt aliud, q̃ fatuis virginibus reſpōdetur a ſpōſo, neſcio vos. Ecce per magnos labores virginitas cōſeruatur, ipſa quoq; virginitas magna, & incomparabilis virtus agnoſcitur. Quid eſt ergo, q̃ fatuæ virgines a ſpōſo nō cognoſcūtur; niſi quia corpus habent, quo ſubſiſtant, decorem vero nō habēt faciei, quem ſpōſus agnoſcat. Habēt quidem laborem in cōſeruando corpore, nō habent decorem vultus in perfecta charitate. Quæ náq; tria eo, quo ponūtur ordine, in electi cōuerſatione proficiunt. Nam pulchros cōtemplationis aſpectus habere non prę ualet: niſi qui prius ſe in labore pij operis vehementer exercet. Aeternæ quidem lucis gaudia, illius ſummi luminis imenſitas, æternus vigor illeſplendoris ineffabilis, quo laborioſius quæritur, ſe quærentibus laxius aperitur. Qui ergo iam talis eſt, idoneus quidem ad docēdum cernitur: ſed niſi decora facie fulgeat, niſi mētem charitatis perfectæ radijs illuſtratam gerat, dignus tanta celſitudine non probatur. Sit ergo Rufus paſtor, vt nō ſit remiſſus in opere, ſit pulcher aſpectu, vz. ſublimis in eo cōtemplatio: ſit decora facie, vt totum robur operis, & altitudo cōtemplationis ſuper næ maieſtatis oculis notum ſit per ineffabilem pulchritudinem charitatis. Hæc quippe tria immenſi decoris inſignia, quia ſanctæ eccleſię doctor habere debet, pro omnibus Petrus aſſumitur, & an amet redemptorem ter tio interrogatur. Primo náq; ei dicitur. Petre amas me, vt per amorem agere fortia ſtudeat, Secundo, vt in cōtemplando, alta cognoſcat: tertio, vt perfectæ charitatis affectu, & erga proximum ferueat, & ad ſpeciem cōditoris feruentius inardeſcat. Talis ergo, ac tantus tam pulcher, tam decorus puer, quo teſtimonio proferatur, audiamus. Nam ſequitur. SVRGE, & vnge eum, ipſe enim eſt.) Quid eſt. SVRGE, & vnge eum?) An tātus erat paruulus, vt ſedēdo vngi nō poſſet? Sedendo

Iob. 26.

Exo. 39

Mat. 25

Ioā. 21

quippe, tangere alta nō possumus. Magna ergo est vir tus, magna celsitudo humilium, si ad eoꝝ summa nec prophetæ pertingunt. Surgit ergo propheta, cum se pō tifex in miram electi prædicatoris venerationem erigit. Nam foris humilem quasi videndo cōspicit, sed interi us eius meritum nisi se in interna cōtemplatione erigat, nō agnoscit. Surgere ergo doctor præcipitur: quia cui tāta vult sacramēta impēdere, eius ante cognoscere me ritorum sublimitatem debet. Quid est ergo, quod dī. SVRGE, & vnge eum. quia ipse est:) Nisi sublimi sublimia sacramēta sublimiter præbe. Nam sæpe indi screti pastores negligētem, & reprobam accedētium vi tam sciunt, & eos promouere nō metuūt. Hij profecto vngunt, & nō surgūt, quia quibus sacramēta vnctionis tribuūt, in alto sitos meritorum loco nō cernūt. Q n igi tur doctor sublimis ostendit, eius ordinator surgere mo netur: quia per ministerium, tunc digne tribuūtur sacra menta vnctionis, cuius vngendus in alta cōspicitur sub limitate virtutis. De quo nimirum, quia ipse est, dicitur. Si ergo ipse est, alius nō est, quia nisi his virtutibus ful geat, necesse est vt ordinem tātæ celsitudinis nō attin gat. Quem ergo mōstraturum se Dñs promisit, Rufum & pulchrum aspectu, & decora facie ostendit, dicens. IPSE est enim:) Quia nullus debet subire culmē re giminis, qui robur nō habet magni operis: scilꝫ cōtem plationis scientiam, & feruorem charitatis. Bñ ergo sub iungitur. TVLIT igitur Samuhel cornu olei, & vn xit eum in medio fratrum suorum.) Cornu olei tollit, vt tota vita pōtificis spiritualis esse doceat. Cornu olei tollitur, vt in excellēti liquore magister ecclesiæ vir esse studeat magnæ misericordiæ. Oleo vngitur caput re gis, quia lucere super cādelabrum debet per flāmaꝫ ver bi. Cornu oleum recipit: vt increpando, purget: & mise rando, per blandimētum trahat. Cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fométa virtutis. Sed ple no cornu vngitur, vt virtus pontificis plena doceatur.

Cornu nāq; plenum in vnctione sua habet: si taꝫ in vir tute misericordiæ, cuꝫ charitatis, & verbi perfectus est. Ple num etiam cornu in vnctione sua habere cognoscitur, cuius omnis potestas per misericordiam dispēsatur. Ip sa quippe authoritas sanctæ ecclesiæ cum sine miseri cordia est, nulla est: quia tūc spiritualis est rigor discipli næ, cum a liniméto nō vacat misericordiæ. Cornu ergo & oleum simul ostēditur: vt disciplina semper cum mi sericordia teneatur. Cornu nāq; oleo plenuꝫ dicitur, vt vbicūq; cornu acumē exibet, exibeat refusæ gratiæ vn ctionem. Sed dum ad vngēdum regeꝫ vnctio ducitur: cornu foris cernitur, intus plenitudo olei occultat. Por tet igitur propheta cornu foris, intus oleo repleat: foris textum insinuet, intus sacramenta declaret. Sciat ergo propheta, quod tribuat: sciat rex vnctus exibita recipiē do, quid agat. Quid est ergo, cp foris est, cornu, intus ole um: nisi quia plerūq; subditoruꝫ duritia meretur, vt pa storis increpationem sentiat sed misericordiæ eius ali quid nō attēdat. Rector ergo cornu exibet, in quo ole um latet: quia cum quis acriter ex charitate corrigitur, pœna sentitur, charitas non videtur. Sæuus enim rector aspicitur, qui sic increpat, quasi qui non amat, quasi q vehementer odit, sic obiurgat. Quid tūc a compūctis cernitur: nisi cornu acumē, quo acrius feriātur? Sed qa valde intus pius pastor diligit, quem foris arguēdo fe rit: quid aliud, cuꝫ cornu increpādo monstrat, oleum di ligēdo cœlat? Plenuꝫ ergo cornu in vnctione regis as seritur, vt in electo prædicatore perfectum vtrunq; esse doceatur. Nam acutus ad arguēdum esse debet, mollis ad miserendum. Perfecte feriat, vt omnem vim morbi perfecte cōfodiat: perfecte per misericordiam vngat, vt plagas, quas pūgit, ad sanitatem reducat. Si enim mi nus violenter, cuꝫ debet ferit, pus, quod latet, non eijcit. Et si violēter ferit, & abunde nō vngit, percussuꝫ per au steritatem interficit, & saluti nō reddit. Sit ergo integrū cornu, integra olei plenitudo: vt austere p cornu feriam,

tur vulnera,& per oleum foueantur. Sed quid est, ꝙ in medio fratrum vngitur: nisi quia virtutis exempla circūquaq; spargere iubetur? In medio fratrum vngitur: vt tantę vnctionis fieri participes omnes possint. Qui enim in medio ponitur, ab omni parte videtur. Oleo quippe in medio aliorum vngitur: quia qui in alioruꝫ exemplum positus est, nullam sui partem habere obscuram debet: vt hunc omnes aspiciant, & ab eo lucis exemplum sumant. Vnde & sancta animalia in circuitu oculos habere describuntur: quia electus doctor dum ardorem charitatis, dum virtutem misericordiæ, dum zelum rectitudinis ex dono sancti spiritus recipit, quasi globum habitat luminis, qui eum ex omni parte circunstantibus fulgentem reddit. Vel in medio fratrum vngitur, vt vnctum, & medium se esse semper arbitretur. Agnoscat ergo dignitatem suam, & vim dignitatis exerceat: quia vnctus est. Videat se mediū, & communis conditionis hominem: vt pares sibi esse eos, quibus eminet, recognoscat. In medio ergo fratrum vngitur; vt sit humilis, & sublimis. Sublimis ordine, humilis æstimatione. In medio itez vngitur: vt se priuato amore non diligat, sed ex omni, ꝙ præeminet lucra alioruꝫ quærat. Vnde & Saul solus in extrema parte ciuitatis vnctus fuisse perhibetur. Quid est enim, ꝙ solus a solo inungitur, nisi quia de culminis potestate per amorem priuatum debebat intumescere? Dum enim de accepta dignitate se singulariter amare voluit, velut fomentum luminis solus tulit. Vnde & puer, qui comitabatur præmittitur: quia electorum nullus eius exempla sequitur, qui diuina authoritate reprobatur. Dauid ergo in medio fratrum vngitur: quia electus doctor de eo, quod singulari sublimitate substollitur, singulari amore nequaquam gloriatur. Et quia per ministeriū hominum spiritualia in electis rectoribus dona cumulantur, adiunctuꝫ est. ET DIRECTUS EST SPIRITUS DNI IN DEO IN DIE ILLA, & in reliquum.) Spiritus quippe Dñi post vnctionem

Ezech. 1

supra. 9

vnctionem dirigitur; qa foris sacramēta percipimus; vt intus sancti spiritꝰ gratia repleamur. Foris nāq; homo, intus Deus operatur, & non homo. Foris namq; homo surgit, intus se spiritus dirigit; qz ordinem religionis homo homini præbet, sed in eum, cui ordo datur, spiritus dirigitur; vt foris sublimitatez suscipiat ordinis, & intus robur sancti spiritus. Foris ordo cōmittitur, vt quæ Dei sunt, agere debeat; intus dirigitur spiritus, vt quod iniūgitur, potenter agat. Magnuꝫ quippe est onus ordinis, magna fragilitas carnis. Onus ergo tantum quia debili committitur, dirigit̄ spiritus, vt debilis roboretur; & magnum onus tanto gratius ferat, quanto ipsum omnipotens spiritus fortius ad ferendum iuuat. Sed dirigi spiritus dicitur, vt conuersus a rege superbo sentiatur. Se ergo spiritus in alterum dirigit, quando eiusdem spiritus gratia superbos, ac fictos fugit. Vnde & scriptum est. Spiritus Dñi disciplinæ effugiet fictum. Hinc & per semetipsum in Euangelio ait. Spiritus vbi vult spirat, & vocem eius audis, & nescis vnde veniat aut quo vadat. Spiritus quidem venit, & vadit; quia reprobos deserit electos assumit. Et quia iuditium omnipotentis Dei inperscrutabile est, vnde veniat, & quo vadat homo nescit; quia sciri nō potest an qui in gratia, quam recipit, perseuerare in perpetuum debeat. Ab eo igitur, qui decesit, venire spiritus dicitur; ire ad eum, qui perseueraturus est; quia alios in tempore deserit, alios assumit, nec tū deserit. Vnde & in typo electorum de Dauid dicitur. DIRECTUS EST SPIRITUS DNI IN DAUID A DIE ILLA IN RELIQUUM.) In die quidem vnctionis dirigitur; quando sic foris Christi sacramenta percipimus, vt intus sancti spiritus gratia repleamur. Et in reliquum dirigitur spiritus; qui a gratia, quam percipit, nunq̄ recedit. Hanc quippe gratiam directi spiritus sic prædicatoribus adscribimus, vt omnibus ordinibus sanctæ ecclesiæ tribuamꝰ. Quisquis enim redemptoris nostri fidem suscipit, per redemptionis nostræ baptismum renascitur, & spiritus

Sapiē. 1.

Ioan. 3.

sancti gratia ab omni peccato redimitur. Vnde & electis redemptis eiusdem spiritus sancti donum insinuãs Paulus Apostolus, ait. In quo signati estis in die redẽptionis. Si ergo consyderemus populum dudum in circuncisione superbum spiritum sanctum amittere, videmus pariter in baptizatos eiusdem spiritus directionez. In quo nos quidem dirigimur, quia per superbiam illi sancti spiritus gratiam perdiderunt. Quid est ergo, qõ dicitur. IN die illa & in reliquum;). Nisi quia sancti spiritus gratia sic recipitur, vt in ea electi vsq; in finem perseuerare doceantur? Multi quidem post remissionẽ peccatorum, peccata ad mortem faciunt, in quibus nimirum, spiritus in reliquum dirigi, non videtur. Dirigit ergo spiritus in electis tantum in die illa in reliquum; quia reprobis in exortu fidei per spiritum sanctum peccata dimittuntur, sed spiritus sancti gratiaz post modũ per iniquitatem perdunt. Dirigitur nãq; in reliquum, sz in Dauid; quia manu fortis interpretatur. Manu quidẽ fortis est; qui Diabolo præualet: & bonum, quod accipit, per perseuerantiam vsque in finem tenet. De quib⁹ certe Dñs ait. Qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit. Qõ si vniuersalis ecclesiæ status conspicitur spũs Dñi in Dauid in reliquũ directum videmus; qz electos sanctæ ecclesiæ, ab eiusdẽ ecclię primordijs spũs sancti gra replere cœpit, quos vsq; ad mundi finem custodire non desinit. Iam quippe iuxta propositum nostrum claudi liber ad finem debet; sed ad memoriaz redit, qz principia voluminis ad conuersationem retulimus redemptoris. Et quia per Ioannem initium, & finis idem redemptor noster asseritur; optimo liber fine clauditur, si in redemptoris nostri narratione cõsumetur. Dauid ergo manu fortis ipsum redemptorem humani generis insinuat; qui antiquo hosti præualuit, & de eius ptate electos tulit. Qui Bethelemitæ Isai filius dicitur; quia de eo populo nasci voluit, quem scripturarum sanctarum scientia quasi ex pane saturauit. Domus quippe

Ad Ephe. 4.

Mat. 24

Ioan. 1.

panis Iudæa fuit, quæ solidum scripturarum cibum in spirituali intelligentia, quasi ex pane habuit. Quid vero Samuhel, nisi (vt iam sæpe diximus) nouorum prædicatorum ordinem signat. Quid vero Dauid, nisi redemptorem insinuat? Ad eum ergo vngendum Samuhel mittitur. Vngere quippe eum est, eius incomparabilem sanctificationem ignorantibus prædicare. Nã quasi vngit, quando nescientibus opinionis eius odor aperitur. Hunc nãq; vngebat, qui dicebat, quia ei se infudit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Sed quid tantum nouos prædicatores ad eius vnctionem recepimus, cum eum etiam veteres tam venerabiliter vnxisse videamus? Quid enim melius, ac suauius redolet, q̃ illud, quod in eo propheta Esayas effudit, dicens. Requiescet super eum spiritus Dñi, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientię, & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Dñi. Hic itez, qui tenetur in manibus Dauid, ei loquens, ait. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis. & post pauca, vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Hunc autem Daniel vnxit, & omnis vnctionis sacramentum Iudæis præbuit, dicens. Cum venerit sanctus sanctorum, cessabit vnctio vestra. Ad vngendum ergo proheta mittitur; quia eius odor a paruulis nunq̃ capitur; nisi per prædicatorum ora pandatur, Vnde & tres ille mulieres aromata præparant, vt in sepulchro redemptorem vngant. In sepulcro quidem Iesus vngitur, cum resurrectionis eius gloria prædicatur. Vnde & cum veniunt, Iesus non inuenitur: quia cum bene de Dñica morte disputant, mortuum iam resurgentem monstrant: & quasi veniendo, non inueniunt: quia vbi bene mortis causam cognoscunt, vitaz esse redditam per illius mortem inueniunt. Sed quid est, q̃ implere cornu oleo iubetur? Quid nãque fuit austeritas legis: nisi cornu acuitas? Quasi enim cornu percussit: dum peccata non per misericordiam

Ad Coloss. 2.

Esay. 11.

ps. 44.

Dañ. 8.

Mar. 16

indulsit,sed pœnam infligendo,vindicauit. Cornu ergo oleo impletur;quia talis rex vngitur, quia peccata hominum misericorditer dimittat,non per legis austeritatem puniat. Nam Moysi cornu præferebant,qui de ea,quæ in adulterio deprehensa fuerat,Dño dicebant.

Ioan.8. Moyses iubet huiusmodi lapidare,tu quid dicis de ea? Sed qui pleno cornu vnctus fuerat,dicit. Qui sine peccato est vestrum,primus in eam lapidem mittat. Quasi cornu feriendi ille assumpserat,qui dicebat.

Lucę.7. Hic si eẽt propheta,sciret quæ,& qualis est hęc mulier,quæ tangit eum;quia peccatrix est. Sed qui ex plenitudine cornu vnctus Iesus fuerat,totum remittebat,dicens. Remittũtur ei peccata multa,quoniam dilexit multum. Hinc de peccatorum assumptione murmurantibus dicit. Nõ

Mat. 9. veni vocare iustos,sed peccatores. Cornu ergo pleno ad vngendum Dauid propheta mittitur;quia illuꝫ modo doctores prædicant,qui duritiam legis soluit,& omne, quod rigidum prætulit,per gratiæ suæ fomenta reparauit. An nõ vngebat eũ ille,ad eũ vngendũ missus,

Ioan.1. de quo dr. Fuit hõ missus a Deo, cui nomen erat Ioannes;hic venit in testimoniũ,vt testimoniũ perhiberet õ lumine. Sed audiuimus,qũo missus fuerat,audiamus,

Idem.1. qũo vngat. Ecce(inquit)agnus Dei, ecce qui tollit pcã mundi. Potest per cornu,regni eius vꝫ. sanctæ ecclesiæ sublimitas designari;quæ magna est,sed austera, & superba non est. De quo nimiruꝫ cornu superius per An

supra.2. nam Samuhelis matrẽ dicitur. Sublimabit cornu Chri

Lucę. 1. sti sui. Hinc nãqꝫ per Zachariam dicitur. Erexit cornu salutis nobis,in domo Dauid pueri sui. Cornu quidez salutis quid est,nisi sublimitas ecclesiasticæ potestatis. Nam quod antiquis nusquaꝫ dicitur, modo vniuersali

Mat. 16 ecclesiæ dicitur. Quodcunqꝫ ligaueris super terram,erit ligatum & in cœlis: & quodcunqꝫ solueris super terraꝫ, erit solutum & in cœlis. Quod profecto cornu erectũ, & oleo plenum dicitur:quia sancta ecclesia cum sublimitate potestatis,extendit viscera miserationis. Et quia

per damnatæ humanitatis vitium facilius in authoritatem potestatis extolli possumus,q̃ flecti ad molliciem pietatis: bene non cornu,sed præparare oleum iubetur. Qui enim imple cornu tuum oleo dicit,cornu sine oleo esse signauit. Quid est hoc,nisi quia irasci, & arguere etiam inconsulti possumus: sed flecti ad misericordiam: nisi ex magna meditatione non possumus. Quasi dicat. Zelum,quem naturaliter habes,imple oleo: quod si non habes ex te, habere potes ex virtute. Quod certe ei dicitur,qui vngere redemptorem mittitur: vt qui in officio prædicationis ponitur, diues esse misericordia semper conetur. Potest hoc cornu mentis affectus ostendi. Quod certe cornu impleri præcipitur; quia perfecte debet redemptoris nostri vnctio,idest sanctificatio,ante sciri,q̃ sufficienter valeat prædicari. Cornu ergo impletur,quando bene sanctitas redemptoris agnoscitur. Et pleno cornu vngitur, quãdo optime prędicatur. Nam Ioannes quia prædicando vngere venerat,quasi cornu impleuit sciendo: vt eum vngere bene loquendo potuisset. Si autem bene scire implectionez volumus,audiamus,quod in Euangelio dicitur. Factũ est verbum super Ioannem Zacharie filiuꝫ in deserto.

Lucę.3. Cornu ergo pleno eum vnxit: qui perfecte prius a verbo doctus est,quam verbi diuinitatem, & assumptam hominis naturam loqui potuisset. Sed veniens, in manu vitulum habuit;quia vt dignus præco redemptoris fieret,carnem suam Deo per abstinentiam mactauit. Potest etiam vituli,appellatione ipse Dñs designari. Quid ergo est,qꝺ propheta in manu vitulum tulit: nisi quia qui Iesum vult prædicando ostendere,per mortificationem carnis debet eius, quem prædicat,passiones imitari? Vitulum quippe in manu tenere est,similitudinem passionis Christi in virtute operationis ostendere. Aliter enim qui ad vnguendum regem venit,occidit: quia nimirum in salutis suæ periculum prędicator veritatis efficitur,qui verbum, quod ore prædicat,

praua operatione conculcat. Samuhel itaq; ad vngendum regem veniens, in manu vitulum tulit: quia præcursor Dñi se prius mirabilem per supernæ conuersationis fulgorem præbuit, & sic bonum tantæ gratiæ nescientibus indicauit. Sed quid est, ꝙ quæri inter filios Isai iubetur: nisi quia & de veteri populo nasciturus erat, & equalem nullus habiturus? Quæri itaq; præcipitur, vt
Ioan. 7 ei rationabiliter credamus. Et quia per semetipsum dicit. Nemo venit ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum, bene Samueli a patre dicitur. VNGES quem monstrauero tibi.) Quasi enim monstratum vnxerat
Mat. 16 prius, qui ab eo, quem vnxerat, audiebat. Beatus es Simon Bar Iona, quia caro, & sanguis nõ reuelauit tibi: sed pater meus, qui est in cœlis. In Bethelem ergo mittitur; quia cum ẽm carnem quæritur Christus, natus ex Iudæorum populo inuenitur. Venit etiam in Bethelẽ: quia ordo prædicatorum ante Iudæam conuertere studuit, & postea gentibus redemptoris fidem prædicauit. Quid est autem ꝙ seniores ciuitatis mirãtur: nisi quia qui ad maturitatis sensum peruenerant, in tantæ nouitatis prædicatione stupebant? Sed admirantes ei occurrunt, quia prædicationẽ veritatis libenter audiunt. Occurrere quidem prædicatoribus est, verbum fidei, quod prædicant, desyderantur audire. Qui de pacifico ingressu eius interrogant. Quid est ingressus pacificus, nisi cũ
Ad Ephe. 2. præsentia pacis venerit? Hanc item pacem ostendit, ꝙ ait. Ipse est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum. Quid est ergo ꝙ de pacifico ingressu interrogant: nisi quia patrum promissionem electorum Iudæorum corda desyderanter expectabant. Quasi nutantes, qui expectabant, dicant. Nunquid nam venit pax, quæ se venturã tanto temporum spacio præcurrente prædixit? Et quia nouí doctores quod antiqui patres promiserant, exhibitum narrant, dicunt. PACIFIcus.) Quasi dicat. Nos non futura promittimus, sed presentia pacis dona mõstramus. In ingressu nostro præsens est, in verbo nostro

futura non est. Iam iustus Simeon vidit, iam tenuit, & adorauit, dicens. Nunc dimittis seruum tuum Dñe ẽm Lucæ. 2
verbum tnum in pace. Iam pastoribus apparuit, iam missa de cœlis diu expectata pace, angelorum multitudo cantauit. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bone voluntatis. Et quia non solum prædicare pacem venerat, sed etiam persuadere, subdit, dicens. AD immolandum veni.) Quid est sacerdoti immolare, nisi redemptori nostro corda electorum per amorem coniungere? Quasi dicat. Vos an venerit, scire vultis; sed non prodest sciri, nisi prosit amari; AD immolandum ergo Dño veni.) Hinc est, ꝙ Paulus eos, in q
bus immolare non poterat, expellit; dicens. Qui non 1. Ad corin. 16.
amat Dñm Iesum, anathema sit. Sed inuitatis ad victimam dicitur. SANCTIficamini & venite.) Iudæi idcirco nobiscum ad fidei sacrificium venire nequeunt, quia Dñm Iesum ex scripturis iudicare nolunt; sed solo odio audire eius prædicationẽ refugiunt. Vnde per Ioã. 15.
semetipsum Dñs quæritur, dicens. Si opera non fecissẽ in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationẽ non habent, quia viderunt, & oderunt me, & patrem meum. Quid est ergo, quod dicitur. SANCTIficamini & venite.) Sed sanctificari auditoribus est, ad audiendum puræ mentis secretum præparare. Sanctificari quippe eis est, odium de corde proijcere, & ad audiendum verbum prædicationis intentionis puritatem parare. Sanctificatis ergo venire pcipitur; quia venire nihil prodest, qui intentionem puritatis audiendo non habent. Et quia per doctores sanctos sanctus loquitur spiritus, dicit. VENITE mecum.) Quasi dicat. Sic loquentem attendite, vt vobiscum credatis audientem; quia sic loquor, vt audiam; dum ipse sum qui loquor, & locutionem administro. Et quia in initio nascentis ecclesiæ multi ex Iudæis, & deuotæ audierunt, & fideliter crediderunt, bene dicitur; quia Isai & eius filij sanctificati a Samuhele sunt, & ad victimaꝫ

inuitati. Sed in septē Isai filijs rex non inuenitur. Quid enim septem Isai filij, nisi omnes sunt synagogæ perfecti? Qui ad prophetam veniunt, sed eorum nullus eligitur; quia electus prædicator, & perfectos synagogæ filios aspicit, & ex eis redemptorem humani generis nullum credit. Adducit ergo omnes priores filios, vt cum perfectos omnes aspicimus, redemptoris excellentiam cogitemus. In quibus profecto nisi paruulus adducit, rex esse a Dño non monstratur, quia nimirum cum redemptori nostro magnos viros conferimus, quantum excellat eius dignitas videtur. Non inuenitur ergo in alijs, quia puri homines sunt. Quæritur ergo in pascuis puer, qui pascit oues; quia vsq; ad mortē patri obediē dō se subdit, generationem tamen eius quis enarrabit?

Esa.33. Psal.8. Paruulus quippe dicitur, quia humilitatis eius gratia cōmendatur. Paruulus ergo dicitur, qui minoratus ab Angelis per Psalmistā perhibetur. Sed paruulus oues pascit, quia per humilitatē est humilis, & per maiestatē sublimis. Hic laborat, & esurit, sed ibi de gloria maiestatis suæ Angelos pascit. Dum enim de plenitudine gloriæ eius omnes accipiunt, quasi in illis beatissimis pascuis per puerum saturantur. Paruulus etiam pastor asseritur; quia de carnis eius assumptione, supernī ciues ineffabiliter gaudent. Gaudium quippe illud ineffabile beatorum ciuium quasi ouium cibus est. Hic ergo adduci instanter præcipitur, hic donec veniat discubitus ne cesse est differatur. Discumberet quippe ante q̄ veniret si plebs in aliū credidisset. Expectari ergo debuit, qui beatarum animarum singularis, & vnicus cibus fuit. Vnde & per semetipsum dicit. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Sed quia qui ascendit, ipse est, qui descendit; illuc mittitur, vt adducatur. Mittere nāq; ad pascua est, mentem supra Angelos vsq; ad æqualitatem æterni patris extendere. Et inuenire eum est, summo patri eum per omnia æqualem credere. Adducit autem eū, qui etiam ad redemptionem humani generis per assum-

Ioan.6. Ad Ephe.4.

ptam humanitatem venisse iam asserit. Miserat nanq; & adduxerat eum hic, ad quem in eius typo mittitur, cum dicebat. Quid de cœlo venit, super omnes est. Par uulum pascentem oues adducebat Esayas, cum dicebat Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis: & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Sed quia doctoris fides ad salutem sibi tantum, non etiam auditorib⁹ proficit; mitti & adduci pcipitur, vt vnusquisq; fidē eius habeat, per quam saluari mereatur. Ire & enim singuli, & adducere eum debent: quia firmiter debent eum credere per diuinitatem æterno patri æqualem, & per humanitatem naturæ nostræ participem. De cuius etiam descriptione dicitur, quia erat Rufus, & pulcher aspectu & decora facie. Rufus quippe, quia lancea vulneratus: Rufus, quia ex passione rubicundus. Vnde & per prophetam ei dicitur. Quare rubrum est indumentum tuum? Rufus quippe extitit, qui candorem tantæ innocētiæ præcioſi sanguinis rubore colorauit. Pulcher etiam aspectu fuit; quia & resurgendo immortalitatis pulchritudinem induit, & mortales nos ex magna charitate respexit. Quasi enim aspectus sui pulchritudinem repromittens discipulis, ait. Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum. Hinc item repromittens, ait. Vado parare vobis locum, & veniam & accipiam vos ad meipsum; vt vbi ego sum, & vos sitis. Quis est decor faciei, nisi eius gloria maiestatis? Facies nāq; eius perfecta cognitio est. Hanc etiā Paulus commemorans, ait. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam, Sicut & cognitus sum. Decor ergo faciei quid est, nisi splēdor æternæ diuinitatis? Qui nimirum decor modo creditur, non videtur, tunc non creditur, sed videtur; quia Apostolus ait. Cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Vnde & Moysi quærenti eundem faciei decorem, respōdit; posteriora mea

Esa.63. Ioā.14. 1. Ad corin.13. 1. Ioā.3.

videbis. Quicquid de illius diuinitate cõtemplari nũc possumus, non est ipse decor, sed velamentum decoris. Posteriora quidem cernimus, vt sequamur; sed dum sequendo peruenimus ad eum, anteriora, id est faciei decorẽ cernimus. Rufus ergo in seculo fuit, pulcher in paradiso, decora facie perennis in cœlo. Potest & omnis hæc trina pulchritudo in hac præsentis vitæ eius conuersatione cognosci. Rufus quippe extitit; quia feruenter amauit eos, pro quibus animam posuit. Pulcher aspectu fuit, quia omnia nouit. Decora facie, quia bona omnia fecit. Sed quæ illa aspectus pulchritudo? Nemo nouit patrem, nisi filius. Hunc item Petrus admirans, ait. Nunc scimus, quia scis omnia; & non est opus, vt quis te interroget. Decorem faciei turbæ intuentium protestantur, quæ dicunt. Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. Hinc itẽ alij admirantes, dicũt. Qualis est hic, quia venti, & mare obediunt ei? Decor ergo faciei quid est, nisi pulchritudo sanctitatis. Quid item est decor faciei, nisi splendor conuersationis eius incomparabilis; quia per omne, quod egit, incomparabili luce gratiæ resplenduit. Hunc nãq; faciei decorem Psalmista admirans, ait. Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis. Hanc Paulus prædicans, ait. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portans omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorem faciens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior Angelis effectus, quãto differentius præ illis nomen hæreditauit, cui enim dixit aliquando Angelorum, filius meus es tu, ego hodie genui te? De hoc igitur recte prophetæ præcipitur. SVRGE & vnge eum ipse est enim.) Petrus quoq; Apostolus non solum propheta, sed summus Patriarcha, vidit inenarrabilem lucem fusam desuper, nubẽ obumbrãtem, clamantem patrem, hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Ibi dicitur. IPSE est enim.) Hic dicitur, hic est filius meus dilectus. Ibi quia in typis ostẽ

Mat. 11. Ioã. 16. Mar. 7. Mat. 8. Psa. 44. Ad Hebræ. 1. Mat. 17

debatur, quasi absentior cernitur; dum dicitur. IPSE est.) Hic autem quia iam reuelata claritas eius erat, præsentior cernitur; quia dicit. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Hic ergo vngendus est, hic laudandus, & perpetuis fauoribus demulcendus. Sed quis digne laudare sufficiat, cum non sufficiat gloriam videre, quam laudat. Quid est, quod Petrus cadit, cum vocem audit insonantem tanti verba præconij? Sed paruulus erat, adhuc videbat, quod videre non sufficiebat. Videbat & quia videndo cadebat, significat, quod ad id non poterat attingere, quod merebatur videre. Nemo potest dicere Dominũ Iesum, nisi in spiritu sancto. Quia ergo Petrus nondum illam plenitudinem spiritus acceperat, prædicare Iesum quasi paruulus non valebat. Ergo surgere iubetur prius, & visionem nemini dicere, donec a mortuis resurrexisset. Post resurrectionem quippe accepturus erat spiritum sanctum. Vnde scriptum est, nondum erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Non debebat ergo Petrus ante resurrectionem visionem dicere; quoniam quidem bene vidit, sed antequam spiritum haberet, non intellexit. Quid est ergo, quod ad Samuhelem Dns ait. SVRGE & vnge eum.) Quid est, quod surgere iubetur, vt vngat; nisi quia multum oportet eum erigi ad superna, qui sublimitatem Dñi gestit prædicare. Sed quantum erectus erat Petrus, qui ad tanta videnda substollebatur? Sed si ille adhuc altiorem statum perfectionis expectat, quis tantæ prædicationis officium subire non metuat? Si prophetam Dns surgere ammonet, prædicare Dñm audet, qui per lapsum prauitatis iacet? Hinc est enim quod vnicuique prædicatori per Esaiam præcipitur. Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Syon. Mons excelsus perfectio doctrinæ, & operis est. Surgat ergo, qui vngere regem præcipitur, in sublimia se extendat. Surgat in alto opere, surgat in alta contemplatione. Surgat in sapientia verbi, surgat in virtute charitatis. Ille quidem

1. Ad corin. 17. Ioan. 7 Esa. 40.

quĩ prædicando vngitur tantus est, vt vix ad eũ a sũblimibus perueniatur. Et fortasse Paulus hunc ideo vngere poterat, quia dicit. Nostra conuersatio in cœlis est. Ideo hunc vngere poterat, quia ad tertij cœli secreta se exercerat, & in paradiso archana verba audiebat. Quia ergo Dñs Iesus sũblimiter a sublimibus prædicari debet, surgere propheta præcipitur; quia eum, per quem ipse signatur, vngere iubetur. Alta quidem, immo altissima hæc perfectæ conuersationis virtus est, sed a multis perfecte perficitur. Magna quidem sublimitas hæc est, sed tam sublimes ecclesia sancta multos habet. Nã ex quo synagogam repulit, in innumerabiles celsitudinem virtutis sanctam ecclesiam sublimauit. Bene ergo dicitur, ET direct⁹ est Spiritus Domini i Dauid a die illa in reliquum.) Dies quidem est fides redemptoris. In qua nimirum & sancta ecclesia illuminatur, & repulsa synagoga mira cæcitate deprimitur. In die ergo illa spiritus sanctus in Dauid dirigitur; quia eius gratia synagogæ tollitur, & sanctæ ecclesiæ electis datur. Dirigitur enim quia illos deserit, istos assumit. Sed in die dirigitur; quia qui in fide redemptoris illuminatus non ẽ, in sese dirigentem spiritum habere non potest. Spiritus ergo in die dirigitur, quia fidei lumen habentibus datur. Dirigitur autem in Dauid; quia hunc sola sancta ecclesia suscipit, quę corpus est redemptoris. Sed quia authore Deo ea, quæ proposuimus, de libro regum tractando compleuimus; orandus est summus, atq; omnĩ potens spiritus, vt qui verba per quem voluit protulit, tã scribenti, q̃; legenti tribuat affectum virtutis. Amen.

[Ad philip. 3. 2. Ad corin. 12.

FINIS.

Venetijs in Officina. D. Bernardini Stagnini de Tridino Montisferrati, Anno a natiuitate Domini M D LXXVII.

ERRORES

Pagella. 1. linea. 2. a tergo. designatio. lege designetur. pag. 1. a fronte lin. 30. eius eis pag. 3. a tergo li. 16. præesse preisse pag. 4. a fronte li. 15. snpponatur imponat pag. 5. a frõte li 34. cõplacuit, cõplacui pag. 10. a fronte lin. 20. permittunt, pmittunt. itẽ a ter. li. 2. sede sed. itẽ li. 23. ait, diceret. pag. 14. a fronte lin. 8. prius blasphemus, prius fui blasphemus. pag. 16. a frõ. lin. vlti. quo, quomodo. pag. 20. a fron. li. 16. deuotionẽ, deuotione. pag. 21. a fronte li. 16. impẽdãt, impendat. pag. 23. a tergo, li. 15. secreto, secretũ. pag. 25. a fronte li. 1. vir de mõte, vir qui de monte. pag. 25. a fronte li. 33. infœcũditatis, in fœcũditatis. pag. 25. a tergo li. 30. ĩspirantibus, ĩnsperantibus. pag. 27. a fronte lin. 20. quæ, Quo. itẽ li. vltia efferamus, efferamur. pag. 27. a tergo li. 16. quosdã, quos dũ. pag. 28. a fronte li. 2. eũ, eã. pag. 29. a fronte li. 13. est, es. itẽ a terg. li. 32. irritationis, intentionis. ibidẽ li. 35. fletus, fletuum. ibidẽ li. vltima maternæ, internæ. pag. 31. a tergo li. 9. afferendus, offerendus. pag. 33. a terg. li. 4. sedes duodecim, sedes iudicantes duodecim. pag. 36. a terg. li. 6. mẽte, nocte. pag. 38. a fronte li. 7. dicit, vicit. pag. 9. a fronte li. 16. designant, designentur. ibidẽ lin. 33. in margine sap. xvii. ibidẽ a tergo lin. 24. ardoribus, Auditoribus. pag. 40. a fronte lin. 8. quendã, quondã. pag. 41. a fronte li. 8. ab ipsis, ab eo ipsis. gra ibidẽ li. 9. feriũt, ferũt. ibidẽ a tergo li. 14. maligna: maligni. pag. 42. a terli, 14. quia, qua. pag. 43 a fronte li. 19 oculis, oculis. ibidẽ li. 23. exqua gaudiũ, ex qua per gaudiũ. ibidẽ a tergo li. 17. cõfirmabat, cõformabat. Itẽ lin. 34. qua ergo exultatiõe, quæ ergo exaltatione. pag. 45. a fronte li. 1. carni, carnis, ibidẽ li. 14. melius sibi, melius munus sibi. ibidẽ li. 33. offertur, offertis. pag. 46. a fronte li. 18. Quæ profecto arcus, quę pfecto arcum. ibidẽ a tergo li. 21. præponitur, præponũtur. pag. 48. a fron. li. 16. prædicãt prædicank. pag. 49. a ter. li. 35. abrenũtiat, abrenũciãs. pag. 50. a frõte li. 17. abducitur, adducitur. Pag. 51. a fron. li. 18. superet, superent. itẽ a ter. li. 3. finitũ, finiũ. pag. 52. a frõte li. 18. sic, sed. ibidẽ li. 34. vt, et. pag. 53. a fronte li. 7. ante ppheras, ante p prophetas. pag. 54. a frõte li. 16. eis, eius. pag 54. a terg. li. 11. notare, vorare. ibidẽ lin. 8. cũ huic curationes, nõ huic curationis. itẽ li. 10. quæ, quam. pag. 55. a fronte li. 27. qa adhuc, quia dũ adhuc. pag. 56. a frõ. lin. 12. Sathan, Sathanã. ibidẽ a ter. li. 20. describẽs, adscribens. pag. 58. a fronte li. 11. dicit, vicit. ibidẽ a ter. li. 2. animã, animã meã item lin. 26. cõtemnitis, cõtemnentes. pag. 60. a frõ. li. 9. christi, christo. itẽ li. 26. pr̃buit, præfuit. ibidẽ a tergo li. xi. abijcatis, abijcitis. ibidẽ lin. 14. deis, dei. itẽ li. 15. iudicatur, indicatur. pag. 61. a frõ. lin. 24. veterẽ, vetera. itẽ lin. 31. adsit, absit. ibidẽ a ter. li. 2. ætate, ætatis. itẽa li. 3. inhiantur, ihianter. itẽ li. 20. accepit, accipit. pag. 62. a fro. li. 26. amisi, amissi. ibidẽ a ter. li. 35. misit filiũ, misi deus filiũ. pag. 63. a ter. li. 3. simplicib⁹, simplicius. pag. 64. a fro. lin. 2. supnæ, supna. pag. 65. a fron. li. 25. vt sacerdotũ, sacerdotũ. pag. 66. a fron. li. 23. in, tri. pag. 67. a frõte li. 31. pficere, pficere. ibidẽ a tergo li. 23. agãt, agat. itẽ li. 24. omittit, omittat. pag. 70. a ter. li. xi. tñ quia, tamen. itẽ lin. 34. quia de, quia nec de. pag. 71. a terg. li. 19. filij, vite. pag. 73. a ter. lin. 25. pphetæ, ppheta. item lin. 35. odit, oderit. pag. 74. a fronte li. vltia, quia, qua. pag. 77. a frõ. lin. 9. pedibus, plebibus. ibidẽ lin. 14. refertur, referri. pag. 78. a fron. li. 34. iuxta, iusta. pag. 79. a ter. li. vltima. quasi, quis. pag. 80. a fron. li. 4. quia premij, qua premij. pag. 81. a fron. li. 10. forma, fama. item a tergo lin. 23. studio suis, studiosius, Pag. 82. a fron. li. 9. derogatũ, Deo gratus,

Ibidē a tergo lin. 3. perseuerat, perseuerāt. pag. 83. a terg. lin. 3. eisdem, eiusdem. itē a fron. li. 6. eiusdē, eisdem. pag. 88. a frō. lin. 16. peribit, præibit. Itē a terg. lin. vltima quod, sed. pag. 89. a fronte li. 9. benignitas, benignitatis. pag. 90. a tergo lin. 16. finem, fine pag. 95. a ter. lin. 15. pro, per. pag. 96. a fronte lin. 13. explanationem, explorationem. pag. 99. a fron. lin. 20. patres, potestates. ibidē a tergo lin. 2. quæ, qua. pag. 104. a fron. lin. 9. conspersio, cōspersio pag. 109. a fron. lin. 16. incognitam, iā cogniram pag. 110. a fron. li. 30. peccatis uixerant, a peccatis in qbus iuxerant pag. 111. a fron. lin. 21. ministeriū, mysterium pag. 116. a fron. lin. 26. indigentiæ, indulgētiæ pag. 117. a terg. lin. 5. repetiuit, repetūt. ibidē lin. 35. reuelanda, releuanda pag. 118. a fron. li. 32. similatur, similantur pag. 117. a fron. lin. 17. ꝑdicatione, percussione pag. 129. a frō te lin. 2. prostratus, prostratam pag. 131. a fronte lin. 35. qsq; quiq; pag. 140. a frō. li. 25. clemētius, demētius. pag. 144. a frō. li. 8. minori, maiori. pag. 150. a ter. li. 25. odiū, ordine pag. 153. a ter. li. 12. quo, quæ. pag. 155. a frō. li. 6. veto, verba. itē a ter. li. vlti. ꝑdicatores, peccatores. Pag. 161. a ter. li. 13. decidit, decidunt. pag. 164. a frō. li. 14. remisse, venisse. pag. 165. a ter. li. 28. finē, funē. pag. 166. a ter. li. 18. ad, iam. pag. 171. a frō. lin. 20. Saule, Saul. pag. 174. a frō. li. 2. alijs, alius. pag. 175. a ter. li. 6. fieri, ferri pag. 178. a frō. li. 6. cū infirmis vt, cū ifiemis ifirmꝰ, vt pag. 181. a ter. li. 17. spenositatē, speciositatē. pag. 185. a frō. li. 3. mabilione, ambitiōe. pag. 186. a ter. lin. 10. ī magine, in magna. pag. 188. a fron. li. 30. pficisis, proficies. pag. 193. a frō. li. 12. domini, an ad, domini, ad. pag. 198. a ter. lin. 12. patruus, paruus. pag. 199. a ter. lin. 9. cōuenerat, conuenerant. pag. 205. a ter. lin. 31. impugnamus, impinguemus. pag. 210. a fro. lin. 5. illud quod & nō sumūt, quasi in futura luce delectatiōis appetitu repromittunt, illud quod ꝓmittunt, & nō sumūt, quasi in futura luce delectatiōis repromittunt. pag. 216. a ter. lin. 8. Manus diuinæ est, Manus dñi diuinę est. itē lin. 17. ſeparet, ſaperet. pag. 217. a terg. lin. 13. & Dei, & de Dei. pag. 220. lin. 1. a fron. vnius erat, vnius anni erat. pag. 223. a fronte lin. 21. minimā, nimiā. itē a ter. lin. 4. inuenit, inuehit. pag. 225. a fron. lin. 22. quaq;, quāq;. pag. 26. a frō. lin. 29. &, vt. pag. 247. a fron. lin. 19. eis, vt, eis reuersi sunt, vt. pag. 253. a fron. lin. 19. exposita curantur, exposita nō curant pag. 259. a ter. lin. 25. in, ex. pag. 261. a fron. li. 30. sensus, sensibus. pag. 265. a ter. li. 1. eius, cuius. pa. 270. a ter. li. 21. tentant, tentat. pag. 271. a ter. lin. vlti. tollent, tolleret. pag. 275. a fron. lin. 9. tedeat, reddat. itē a terg lin. 18. ipm carnis, ipm tñ carnis. itē lin. 28. cōprimit, comprimit. pag. 276. lin. 25.

imbre, in ore. pag. 279. a fron. lin. 29. vñ, vīt. pag. 281. a ter. lin. 3. vniuit, viuus pag. 283. a ter. lin. 14. caligarent, caligarēt. pag. 284. a fron. lin. 2. tremēs, terrēs. pag. 285. a ter. lin. 12. victimæ holo, victimæ, & holo. pag. 288. a fro. lin. 9. me feciſſe, feciſſe. pag. 290. a fron. lin. vlti. rogatur, quia. rogatur, niſi quia. item a ter. lin. 18. ſed nunc honora me, vſq; ad Iſrael. ſupereſt. pag. 291. a frō. lin. 6. exaparati, exaſperati. pag 294. a ter. lin. 8. quia ſenſum carnis imundis motibꝰ tā cordis q̄; animæ tūc potēter extinguimus. melius ſic. Quia ſenſuꝫ carnis cū imūdis motibus, cū in corpe. tum in anima tunc potēter extinguimus. itē li. 19. pōt, pſit. itē. 24. li. bonū qđ fulgeſ videt exterius. bonū, qđ fulgere vī exterius, imitant, ſaul. pag. 295. a frō. li. 31. reditēt, redire. pag. 296. a frō. li. 34. doceat, doceret. pag. 299. a ter. lin. 5. puri, puros. pag. 300. a ter. li. 10. Pſalmiſtā. Pgſs. Pſalmiſtā dſ. Ppſs. pa. 302 a te. li. 26. p, p. pa. 304. a ter. li. 35. Deo. Dauid.

basta q̃ [illegible] ...dere... ...ellos. Lo qual
ſeruanos q̃ anſi hagã y cũplã ſo pẽa del doblo para [illegible]

Universidad de Deusto Biblioteca